Pr. Dr. Dorin Octavian Picioruș

Praedicationes

(vol. 13)

Teologie pentru azi
București
2017

© Teologie pentru azi
http://www.teologiepentruazi.ro/
2017

Această carte este proprietatea Pr. Dr. Dorin Octavian Picioruș. Ea nu poate fi tipărită și comercializată fără acordul direct al autorului ei, Pr. Dr. Dorin Octavian Picioruș.

Ediția de față este o ediție online gratuită.

Pe coperta primă a cărții este Icoana Sfântului Vasilios cel Mare preluată din locația de aici[1].

[1] A se vedea: http://www.pigizois.net/sinaxaristis/01/01_vasileios2.jpg.

Ce mai fac vrăjmașii mei?

Iubiții mei[2],

când Domnul ne-a poruncit: „Iubiți pe vrăjmașii voștri [Ἀγαπᾶτε τοὺς ἐχθροὺς ὑμῶν], binecuvântați pe cei care vă blestemă pe voi [εὐλογεῖτε τοὺς καταρωμένους ὑμᾶς], faceți bine celor care vă urăsc pe voi [καλῶς ποιεῖτε τοῖς μισοῦσιν ὑμᾶς] și rugați-vă pentru cei care vă vatămă pe voi și vă prigonesc pe voi [καὶ προσεύχεσθε ὑπὲρ τῶν ἐπηρεαζόντων ὑμᾶς, καὶ διωκόντων ὑμᾶς]!” [Mt. 5, 44, BYZ], El a făcut din vrăjmașii noștri niște...oameni *aparte* în viața noastră.

Pentru că El nu ne-a învățat *să îi excludem* din viața noastră, ci, dimpotrivă, să avem *o raportare profund religioasă* față de ei.

Căci Domnul ne-a învățat să ne iubim vrăjmașii și nu să-i urâm, să îi binecuvântăm și nu să îi dăm dracului, să le facem bine și să ne rugăm pentru ei, pe când ei fac tot ce e posibil ca să ne omoare.

Și pentru ca să iubești pe cineva, trebuie să stai pe lângă el și să îi arăți că îl iubești.

...Cum ajungem să avem vrăjmași? Ne putem alege vrăjmașii pe care ni-i dorim? Cum se naște vrăjmășia aceasta față de noi?

Primul lucru sigur e acesta: nu noi ne alegem vrăjmașii, ci ei își aleg pe cei pe care vor să îi vrăjmășească. Adică lor li se pune pata pe noi și nu noi îi chemăm în viața noastră ca să ne facă rău. Ei ne văd,

---

[2] Scrisă în după-amiaza zilei de 24 ianuarie 2017, zi de marți, cu soare, două grade afară.

se uită îndelung la noi, trag niște concluzii despre noi, încep să ne cunoască...dar prețuirea lor primă se transformă în ceva maladiv, într-o repulsie zilnică față de noi, într-o nevoie de a ne face rău.

Și al doilea lucru sigur în această problemă e că...le place să ne facă rău. Se țin de capul nostru. Plănuiesc rele la adresa noastră. Se bucură când greșim ceva anume, când ne văd într-o postură proastă, când alții ne vorbesc de rău. Și se coalizează, chiar și numai la nivel interior, cu ceilalți oameni care ne vorbesc de rău, sunt de acord cu ei, pentru că și ei nutresc aceleași sentimente față de noi.

Și dacă vrăjmașii noștri află că...mai există și alții care ne vrăjmășesc, în alt loc și pentru alte motive sau pentru aceleași, ei „se împrietenesc" cu aceia. Fac front comun cu ei. Se pun de acord în dorința lor de a ne face rău.

Iar Domnul nu pare să discute, în aparență, în Mt. 5, 44, problema în sine a vrăjmășiei interioare, ci numai relația ei cu noi. Căci El ne poruncește cum să ne comportăm noi față de vrăjmași. Și mulți cred acest lucru: că aici Domnul ne-a spus *ce trebuie să facem noi față de ei*, dar nu ne-a vorbit și despre *boala în sine a vrăjmășiei*.

Însă când Domnul ne poruncește *să îi iubim* pe vrăjmașii noștri, El ne spune ce e vrăjmășia: e *neiubire*. Căci la Mt. 5, 44, Domnul ne spune, deopotrivă, și despre cine sunt vrăjmașii și despre cum trebuie să ne raportăm noi față de ei.

Vrăjmașii noștri au nevoie de iubire, de iubire reală, pentru că ei trăiesc față de noi o iubire bolnavă. O iubire îmbolnăvită de invidie, de rușine, de îndreptățire de sine, de orgoliu.

Și când Domnul ne-a cerut *să îi iubim*, ne-a spus că numai iubirea noastră curată, reală, profundă, îi

poate vindeca de neiubirea lor sau de iubirea lor îmbolnăvită de patimi.

Numai iubirea dăruită constant vindecă pe cineva de neiubire. Pentru că iubirea *demonstrează continuu* sinceritate și respect și prețuire, în timp ce primește palme, drăcuituri, răni și procese intentate dușmănos din partea iubirii bolnave.

Iubirea vindecă neiubirea. Iubirea binecuvintează. Iubirea face bine. Iubirea se roagă. Iubirea e pozitivă, e creatoare, ea îi vindecă pe oameni, îi scoate din egoismul lor, din turbarea lor, din demența lor.

Iubirea duhovnicească, pentru că despre ea vorbim aici, e cea care convinge și trezește și ridică pe om din nebunia păcatului și a morții.

Dar pentru ca să iubești astfel, și prin iubirea ta să îi învii pe oameni din ură, din nesimțire, din răutate, trebuie să îi iubești dumnezeiește.

– Și cine ne poate învăța pe noi să iubim dumnezeiește?

– Însuși Dumnezeu ne învață! Pentru că numai El poate coborî slava Lui în noi, ca să ne învețe iubirea Lui cea dumnezeiască și veșnică, prin care El a creat, a mântuit, susține și întărește întreaga umanitate.

Predica de azi are titlul pe care îl are, pentru că s-a născut dintr-o raportare interioară la Ps. 37. Unde Sfântul David ne mărturisește în mod profetic: „Iar vrăjmașii mei trăiesc și s-au întărit mai mult decât mine și s-au înmulțit cei care mă urăsc pe nedrept” [Ps. 37, 20, LXX].

Cu alte cuvinte: Vrăjmașii mei sunt bine-mersi și se înmulțesc zilnic!

Căci ceea ce trăia Sfântul David, simțim și noi, în fiecare zi. Pentru că alături de vrăjmașii noștri care

sunt *oameni*, îi avem și pe vrăjmașii noștri care sunt *demoni*.

Și, cu toate că Domnul ne-a spus să îi iubim doar pe vrăjmașii noștri care sunt oameni și nu și pe demoni, care și ei ne vrăjmășesc continuu, Scriptura și Tradiția Bisericii îi numesc pe demoni cu numele de *vrăjmași*.

Iar vrăjmașii aceștia, demonii, trăiesc, pentru că sunt ființe spirituale, și se întăresc continuu în lupta cu noi, pentru că neputințele și patimile noastre sunt cele care ne obosesc, care ne secătuiesc de forță. Pe când noi avem nevoie de somn, de mâncare, de liniște, demonii nu dorm, nu au nevoie de mâncare și nu se opresc din continua prigonire a noastră. Căci ei sunt tot timpul cu ochii pe noi, ne doresc tot timpul numai răul, doresc să ne înșele prin orice tertip și se bucură de păcatele noastre.

Bucuria demonilor e căderea noastră în păcat. Dacă păcătuim cu ceva, atunci îi bucurăm prin păcatul nostru și lupta lor continuă cu noi constă în aceasta: în luarea cu totul a controlului asupra noastră.

Demonii vor să ne conducă, să ne facă robii lor, să ne facă niște păpuși de cârpă în mâinile lor. Și de aceea se luptă continuu cu noi, când văd că noi am decis și decidem continuu să ne curățim de patimi, să nu mai iubim păcatele, ci să iubim toată virtutea dumnezeiască.

Așa că, dacă vrem să vorbim *la propriu* despre *vrăjmași* și *vrăjmășie interioară*, aceste realități se fundamentează pe *existența demonilor* și *pe răutatea lor voită*.

Căci demonii au fost Îngeri la început, creați de Dumnezeu buni și curați, plini de slava Lui, dar au

ajuns demoni, niște ființe lipsite de har, din mândrie, din ură și din invidie.

Iar în spatele fiecărui vrăjmaș omenesc al nostru stă un demon sau mai mulți. Căci demonii îl ajută să dorească răul și să plănuiască rele în defavoarea noastră.

– Ce facem noi când ne iubim vrăjmașii?

– Arătăm că răul sau căderea din slava lui Dumnezeu e o cădere din iubirea Lui. Că cel care urăște nu trăiește, ci se autodistruge. Așa după cum un toxicoman nu mai are o viață normală, ci o viață condusă de droguri. Căci el e nevoit să se drogheze, ca să simtă că e „viu". După cum, cel care urăște și invidiază, are nevoie să facă rău celui pe care îl urăște și îl invidiază, pentru ca...să se simtă „bine".

Însă, se simte bine cineva care face răul? Nu, nu se simte! Orice viciu e o moarte și nu viață. Fapt pentru care, vrăjmașii mei nu fac deloc „bine" și nici nu se simt „bine". Vrăjmașii mei trăiesc din neiubirea lor, din neîmplinirea lor imensă și ei nu sunt ființe bucuroase, ci bolnave.

– Și de ce nu îi elimină cu totul Dumnezeu pe cei păcătoși și pe demoni, pentru ca noi, cei care vrem binele, să putem trăi liniștiți?

– Pentru că noi avem *nevoie* de vrăjmași în viața noastră! Vrăjmașii au rolul de a ne ține mereu treji, mereu priveghetori, mereu atenți la viața noastră. Dacă știi că atunci când scrii sau când vorbești sau când ieși pe stradă, sunt mulți ochi care *abia așteaptă* să scrie sau să spună ceva rău despre tine, ești foarte responsabil la fiecare cuvânt pe care îl spui și la fiecare gest pe care îl faci.

Vrăjmașii nu trebuie să ne omoare naturalețea și spontaneitatea, creativitatea și iubirea de oameni. Ei nu trebuie „să ne convingă" să ajungem ca ei, căci

asta își doresc tot timpul. Dar dacă știi că ai niște „prieteni” pe invers, niște dușmani la Biserică, la locul de muncă, oriunde te duci, atunci grija ta e vie oricând. Pentru că vrăjmașul nostru poate fi oricine, vrăjmașul nostru poate fi oriunde, vrăjmașul nostru poate să ne creioneze oricând în culorile urii sale.

Prietenul de până mai ieri poate fi vrăjmașul nostru de azi și de mâine. Cel care știe despre tine, cel care poate afla despre tine, cel care găsește că a te vinde e un lucru „profitabil” poate fi oricând dușmanul nostru.

Pentru că Iudas Iscariotis, Apostolul, a fost Apostol până când a decis...că iubirea de bani e „mai importantă” decât să Îi slujească lui Dumnezeu. Și din Apostol și Prieten s-a făcut *vrăjmaș* al Stăpânului.

Și mulți din Biserică aleg, din păcate, să se facă mai bine *vrăjmașii tăi* decât *prietenii tăi*. Iar dacă frații și surorile noastre, din Biserică, ajung vrăjmașii noștri, atunci ce să mai cerem de la cei din afara Bisericii, de la eterodocși și de la păgâni, de la atei și de la sataniști, de la cei care luptă, la vedere, cu Biserica? Ei ne vor urî „în mod profesionist”, dacă cei din Biserică, învățați cu iubirea lui Dumnezeu, lasă iubirea de frați pentru...ura și invidia față de frați.

Ce fac vrăjmașii mei...acum? Cum o duc? Iar răspunsul meu și al nostru ar trebui să fie acesta: Vrăjmașii noștri sunt *iubiți* de către noi, pentru că noi *ne rugăm* pentru ei și pentru întreaga umanitate, după porunca Domnului, pentru ca toți oamenii să se mântuiască. Căci cea mai mare iubire față de oameni e aceasta: să vrei mântuirea tuturor.

Iar dacă vrem *să excludem* pe cineva de la mântuire înseamnă că suntem *bolnavi de neiubire*.

Pentru că Dumnezeu vrea ca toți oamenii să se mântuiască [I Tim. 2, 4].

Așa stând lucrurile, iubiții mei, cine nu iubește, acela nu iartă, nu se roagă, nu îi binecuvintează pe tot omul! Iar cum Domnul nu ne-a spus să îl iubim pe vrăjmașul nostru doar dacă e...român, are bani și e bine văzut în societate, asta înseamnă că vrăjmașul nostru, care poate fi oricine, trebuie să fie iubirea noastră.

– Însă cum *mai distingem* iubirea pentru un prieten sau pentru soția și copiii noștri de iubirea pentru vrăjmași, dacă trebuie să îi iubim și pe unii și pe alții?

– Acest lucru îl înțelegem, dacă avem la propriu vrăjmași și nu „vrăjmași" imaginari. Cine are oameni care îl urăsc și îi fac rău, care se țin de ani buni după el, acela are și iubire față de ei. Pentru că le dorește tot binele, se roagă pentru ei, le vede nefericirea și răutatea lor și nu dorește să fie niciodată în locul lor. Când ai dușmani vii, reali, arțăgoși, resentimentari, ranchiunoși, iubitori de sine, orgolioși, atunci ai în fața ta o panoramă a decadenței, o bucată de Iad. Și tocmai de aceea îi iubești și nu le vrei răul: pentru că vezi că ei sunt deja niște epave, deja niște oameni mâncați până în măduvă de focul Iadului, adică de urgia lui Dumnezeu.

Și cum nu poți să lovești un copil sau un bătrân, când îi vezi cât de fragili sunt, tot la fel stă treaba și cu vrăjmașii noștri: ei, sărmanii, sunt atât de triști și de reci și de neiubiți, încât nu mai are rost să le fim și noi o povară.

Și, da, îți vine să iubești din tot sufletul și îți iubești cu adevărat vrăjmașii, pentru că Dumnezeu coboară în noi slava Lui, care ne învață această mare faptă a sfințeniei creștine! Mai întâi înveți să îți

iubești vrăjmașii oameni, mai apoi și vrăjmașii demoni. Pentru că slava lui Dumnezeu ne învață să ne rugăm și pentru oameni și pentru demoni și pentru întreaga creație, pentru binele tuturor, că așa e Dumnezeu: e bun și iubitor față de toți.

Și Dumnezeu ne învață numai ce este El. Iar El este bunătate, iubire, milă, ajutor față de întreaga creație. Și numai dacă Dumnezeu ne învață pe cele ale Sale, noi putem să ne vindecăm interior și să îi vindecăm și pe alții cu slava Lui.

Așadar, iubiții mei, poruncile lui Dumnezeu sunt viața noastră și viața noastră e tot mai fericită, dacă împlinim, pe cât putem, poruncile Lui! Iar, între poruncile Lui, e și iubirea vrăjmașilor, despre care am vorbit în predica de față.

Dumnezeu să ne întărească ca să înțelegem voia Lui și să facem voia Lui în toate zilele vieții noastre! Amin.

Predică la Duminica a 17-a după Cincizecime [2017]

Iubiții mei[3],

trăim într-un secol al minții leneșe. Într-un timp în care ne ținem mintea în nelucrare, în băltire, în lucruri ușurele și ușuratice.

Fapt pentru care nu ne interesează lucrurile care ne cer prea mult efort. Iar oamenii specializați, nu mai vorbesc despre cei ultraspecializați într-un domeniu sau în mai multe, sunt „tumorile necesare" ale societății.

Căci admitem faptul că avem nevoie de un avocat bun când e să câștigăm la proces, că avem nevoie de un profesor bun, pentru meditații, ca să ne intre băiatul la facultate, dar *nu apreciem* învățătura multă, multa specializare, mintea multă, ci, dimpotrivă: o caricaturizăm și ne lepădăm de ea.

Pentru că nu ovaționăm prea mult și nici nu căutăm să cunoaștem cu febrilitate ce au mai scris, ce au mai inventat, ce au mai făcut marii oameni ai României și ai lumii, ci batem din palme la divertisment ieftin, la filme de duzină, la meciuri de fotbal aranjate sau prea bine plătite pentru ca să merite.

Și dacă mănânci înțelegeri mici, mintea nu îți crește, nu se specializează, nu se dezvoltă.

Iar dacă nu ai mintea fină, nu ai mintea brici, dacă nu știi să faci operații grele de abstractizare, dacă nu ești în stare să sintetizezi în puține cuvinte lucrurile auzite și citite, ci le povestești ca bătrânii

---

[3] Scrisă în dimineața zilei de 25 ianuarie 2017, zi de miercuri, înnorată, - 3 grade.

fără școală, atunci ești inapt pentru înțelegerile grele ale teologiei. Nu poți să înțelegi ce spune Biserica.

Pentru că teologia Bisericii e duhovnicească, e sfântă, e mare, e coborâtă din cer și ea are nevoie de o minte mare, înțelegătoare, profundă, pentru ca să o înțeleagă și să o primească și să se schimbe continuu după ea.

Tocmai de aceea, marii Sfinți Părinți ai Bisericii nu au fost doar oameni *cu școală*...ci *cu foarte multă școală*. Și, pe lângă studiile lor științifice și teologice, ei au fost niște autodidacți redutabili. Căci, pe cât ei se nevoiau...să înțeleagă Scriptura, să cuprindă istoria și teologia Bisericii, să îi înțeleagă pe oameni și creația lui Dumnezeu, pe atât Dumnezeu îi umplea de luminări și de vederi dumnezeiești, prin care ei înțelegeau cele de taină ale lui Dumnezeu.

Căci, mai întâi, omul trebuie să depună efort, efort mult de înțelegere, pentru ca mintea lui să pornească din loc, să se urnească spre munca minții. Care e multă, e grea și te sleiește de puteri toată viața. Însă, odată mintea urnită din loc...ea nu se mai poate opri. Da, asta e marea problemă a minții: că e o mișcare interioară, care începe la un moment dat, dar pe ea nu o mai poți opri niciodată! Căci atunci când se pune în mișcare, când mintea începe să caute, să gândească, să observe, să analizeze, să despice firul de păr în patru, să abstractizeze, să creeze, când începe să înțeleagă anumite lucruri, ea dorește mai mult și mai mult.

Mintea pusă în mișcare e ca un stomac continuu înfometat. După cum sufletul nostru, dacă e aprins de focul slavei dumnezeiești, e o continuă ardere care nu ne mistuie, ci ne transfigurează persoana noastră. Și noi avem nevoie, deopotrivă, de o minte înfometată de cunoașterea lui Dumnezeu și

de a fi plini de slava lui Dumnezeu, care ne incendiază inima dumnezeiește, căci ne aprinde spre viața veșnică.

Așa stând lucrurile, când predica Bisericii ajunge la minți leneșe și nu la minți flămânde după Dumnezeu, mințile leneșe își spun: „E prea mult! Să schimbăm canalul pe Capatos sau pe WOWBiz! Ce ne trebuie nouă multul Bisericii, care ne cere o mie de lucruri?!”.

Însă, pentru ca să știm de ce lumea a ajuns la situația catastrofală de azi, aceasta în care nu gândește decât utilitarist, cât are ea nevoie, ne trebuie puțină istorie reală și esențială.

Cineva, într-un comentariu, probabil un adventist, mi-a spus că el știe faptul că „Biserica mamă, [Biserica Cincizecimii], este Biserica catolică, celelalte fiind «fi[i]cele [ei] apostate»”[4].

Și lui i-am răspuns astfel: „Lucrurile stau tocmai invers, domnule Liviu!

Până la 1054, Biserica Cincizecimii a fost una și ea era formată ierarhic din 5 mari Patriarhii: a Romei, a Constantinopolului, a Alexandriei, a Antiohiei și a Ierusalimului.

La 1054, Patriarhia Romei *a apostaziat* și ea a devenit *Biserica Romano Catolică* de azi. Celelalte 4 Patriarhii au rămas până azi în comuniune și formează *Biserica Ortodoxă* de azi”[5]. Însă, când Apusul

---

[4] A se vedea:
http://www.teologiepentruazi.ro/2017/01/21/cum-ne-adresam-unii-altora-daca-suntem-de-confesiuni-diferite/#comment-92146.

[5] Idem:
http://www.teologiepentruazi.ro/2017/01/21/cum-ne-adresam-unii-altora-daca-suntem-de-confesiuni-diferite/#comment-92147.

ortodox a apostaziat de la învățătura Bisericii în puncte explicite, despre care am scris în cartea mea de aici[6], și pe care le păstrează până azi, gândind altfel decât Biserica și situându-se în afara Bisericii, el a început și să trăiască altfel decât Biserica.

Și cine dorește *istoria reală* a Bisericii, poate urmări schimbările de mentalitate și de viețuire petrecute în lumea romano-catolică, după 1054, în comparație cu viața și teologia Bisericii una, cea ortodoxă.

Cum poate *urmări* aceste schimbări? Simplu! Îi poate compara pe marii „mistici" și „sfinți" romano-catolici, începând cu sec. al 11-lea și până azi, cu Sfinții Bisericii una, cu Sfinții ortodocși. Îl poate compara, spre exemplu, pe Juan de la Cruz[7] cu Sfântul Simeon Noul Teolog[8], pe Tommaso d'Aquino[9] cu Sfântul Grigorios Palamas[10], poate citi toate hotărârile „dogmatice" ale Bisericii Romano Catolice de după 1054 și până azi și poate constata ceva foarte evident...după ce citești lucrurile în paralel (lucru pe care eu l-am făcut și îl poate face orice credincios, din orice confesiune, dacă vrea să vadă *diferența*

---

[6] Idem: http://www.teologiepentruazi.ro/2016/11/24/care-este-actul-sinodal-prin-care-s-a-declarat-schisma-de-la-1054/.

[7] Idem: https://en.wikipedia.org/wiki/John_of_the_Cross.

[8] Idem: http://edituradeisis.ro/opencart/index.php?route=product/search&keyword=Simeon Noul Teolog.

[9] Idem: https://it.wikipedia.org/wiki/Tommaso_d'Aquino.

[10] Idem: http://edituradeisis.ro/opencart/index.php?route=product/search&keyword=Grigorie Palama.

dintre Biserică...și o ramură căzută de la Biserică): că teologia Bisericii e mistică, e duhovnicească, e profundă și în perfectă continuitate cu teologia mileniului 1, pe când teologia romano-catolică e din ce în ce mai rațională și secătuită de perspectiva duhovnicească a teologiei, eliminând paradoxurile și antinomiile teologiei Bisericii, renunțând tot mai mult la moștenirea ei din primul mileniu și încercând continuu să se „adapteze" la spiritul vremii, adică la viața seculară.

De acea, teologia grea, mistică, paradoxală, la care ajungi pe cale ascetico-mistico-liturgică, în Biserică, *a rămas* în Biserică, pe când teologia romano-catolică a început să cerebralizeze taina, să „o explice" și chiar să o înlăture, în favoarea unui centralism papal, care poate să promulge „dogme" cu sau fără acordul bisericii.

Când Martin Luther a reacționat împotriva dominației papale din Occident, prin cele 95 de teze ale sale[11], el i-a spus Papei de la Roma că nu poate să dea „indulgențe"/ să dea „iertări" (t. 6) și că, dacă vrea să își construiască catedrala Sfântului Petros de la Roma, să o facă din banii lui și nu din banii celor săraci (t. 86)[12].

Și când Luther s-a centrat pe Scriptură și a negat toate celelalte lucruri ale Bisericii, așa cum le vedea el în romano-catolicism, el s-a dezis de o biserică apostată, căzută de la Biserică și de la teologia ei, și a dus...depărtarea de Biserică la cote înfricoșătoare.

Pentru că „marea reformă" a lui Martin Luther, în fapt, a constat în desfigurarea totală, înspăimân-

---

[11] Idem: https://ro.wikipedia.org/wiki/Cele_95_de_teze.

[12] Ibidem.

tătoare, a formei eclesiale romano-catolice, el renunțând, în mod unilateral, la istoria, cultul, Tradiția, Sfinții, teologia Bisericii una, atât cât mai erau ele cinstite și înțelese în romano-catolicism. Și a făcut din ideea de Biserică...una profund lumească, seculară, literalistă, unde totul înseamnă numai 2 + 2 = 4 și nu se accesează matematici superioare.

Și astfel, raționalismul romano-catolic, care „explică" sau „înlătură" taina și resemantizează, în mod eretic, înțelegea dogmelor Bisericii una, a născut literalismul protestant, care neagă Biserica, neagă Tainele ei, neagă Preoția Bisericii, neagă Sfinții Bisericii, neagă tot ce înseamnă Biserică...dar păstrează, în mod ironic, Scriptura Bisericii, așa după cum a fost stabilită ea, în mod sinodal și canonic, de Biserică.

Căci „reformatorul" Luther nu e, în fapt, decât *cel mai mare luptător împotriva ideii de Biserică*, întrecând pe toți ereticii de până la el în virulența împotriva Bisericii. Ereticii anteriori negaseră ba o învățătură, ba o alta a Bisericii. Unora nu le plăceau Sfintele Icoane, altora nu le plăcea Hristos, altora Maica Domnului, altora Sfintele Taine ale Bisericii. Însă, prin Luther, ideea de Biserică a fost *desființată aproape total*, rămânând din ea numai Scriptura.

Însă ce să facă Scriptura, sărmana, în mâna unor oameni care o interpretează împotriva Bisericii și în afara ei? Pentru că Scriptura e preamare, e preasfântă și înfricoșătoare prin bogăția de înțelegeri dumnezeiești cuprinsă în ea. Dar dacă tu o înțelegi literalist, atradițional și aeclesial, cum să te mai ducă Scriptura la Biserica Lui și la Dumnezeu? Bineînțeles că nu te poate duce!

Și, din eclesiomahul Luther, din luptătorul împotriva Bisericii, s-au născut noi și noi organizații

religioase, care au în mare măsură amprenta lui și care, cu toatele, învață oamenii să gândească leneș, liniar, interesat, secular.

Pentru că lumea protestantă și neoprotestantă, din secolul al 16-lea și până azi, a devenit o lume tot mai goală de Scriptură și de sens. Romano-catolicismul și protestantismul seamănă tot mai mult cu niște orașe părăsite de locuitori, care te înspăimântă prin singurătatea și părăginirea lor, prin transformarea lor într-o pustie. Pentru că oamenii Apusului au simțit tot mai mult și mai mult lipsa de viață duhovnicească, lipsa de bucurie, lipsa de sfințenie, lipsa Bisericii...și mulți au înțeles că „nu mai avem ce căuta, că Dumnezeu ne-a părăsit, că suntem singuri".

Și când Nietzsche[13] vorbea despre „moartea" lui Dumnezeu, el simțea ceea ce acum e evident: că oamenii se vor singulariza și mai mult, se vor înstrăina, nu vor mai avea nevoie de Biserică, pentru că vor căuta „o eternizare" a lor în lume.

Și mintea leneșă a momentului e mintea care caută facilul, puținul, ușorul, dar, în același timp, divertismentul, relaxarea, tunul financiar în locul muncii grele, de zi cu zi.

Pentru că e mintea „educată" de lumea fără Biserică a Apusului, adică de lumea falimentară din punct de vedere teologic și al vieții duhovnicești.

Iar când neoprotestanții, de orice culoare, descind în țările ortodoxe, ei iau contact cu Biserica și se lovesc ca de un zid...Pentru că Biserica arată cu totul altfel decât ei.

Dacă la adunarea neoprotestantă se cântă din instrumente, se fac rugăciuni ad hoc, inventate pe loc, și se predică ideologic în mod excesiv, cultul

---

[13] A se vedea: https://ro.wikipedia.org/wiki/Friedrich_Nietzsche.

ortodox e tradițional, se cântă cu gura, cu evlavie, și el e plin de teologie grea, de teologia Bisericii lui Hristos.

Adunările neoprotestante, în mod regular, sunt de două ori pe săptămână. O dată duminica sau sâmbăta (în cazul adventiștilor) și într-o altă zi pe săptămână. Dacă vor să facă tam-tam mai mare fac „zile de evanghelizare", legale sau cel mai adesea ilegale, și îi au în vizor pe ortodocși.

Însă Biserica are slujbe aproape pe fiecare zi în Mănăstiri și, în Bisericile de parohie, sâmbătă și duminica în mod regular, dar, în funcție de evlavia parohienilor, și în alte zile ale săptămânii, cât și în zilele de prăznuire indicate în calendarul ortodox.

Slujbele ortodocșilor sunt lungi, grele și ascetice. Sunt pline de teologie, încât numai teologi foarte experimentați pot explica, în mare, istoria și teologia cultului Bisericii.

Programele religioase ale neoprotestanților sunt formate din cântece cu un mesaj banal, acompaniate cu instrumente, rugăciunile sunt pe măsura celui care le rostește, iar predicile, adesea bătând spre o oră, sunt în mod frecvent moralizatoare, pe baza Scripturii...după sute de predici neoprotestante ascultate online, aproape că nu știu dacă am ascultat câteva „teologice", adică cu idei identitare.

Căci dacă ascult un predicator baptist, un altul penticostal și un altul iehovist într-o zi, cu toții se vor învârti în jurul cozii, în mod literalist, pe paginile Scripturii, și nu îmi vor spune aproape nimic despre ce crede secta/ gruparea/ organizația lui religioasă. Încât îți vine să crezi că baptiștii, penticostalii și iehoviștii sunt aceeași „ciorbă". Nu, nu sunt aceeași „mâncare de pește"! Ci ei sunt...în concurență pentru același lucru: pentru a-i determina pe cât mai mulți

ortodocși *să apostazieze/ să cadă/ să renunțe* la credința Bisericii.

Tocmai de aceea, în locul greului teologic al Bisericii, neoprotestanții români le propun ușorul lor anti-eclesial.

Iar dacă „îi evanghelizează" pe rromi și îi conving să devină penticostali, noii „convertiți" schimbă maneaua „clasică" cu „un cântec despre Isus". Și când asculți pe surorile de la Toflea, care sunt în număr mare, frumos îmbrăcate, cântând un cântec ca acesta[14], el îți pătrunde la inimă, îți place, îți dau lacrimile, te simți la concert...dar nu avem de-a face cu un cântec teologic, ci cu o cântare „religioasă" emoțională, cântată în ritmuri actuale.

Și dacă eu am mintea înceată, că nu mi-a plăcut cartea și școala, și învăț doar lucrurile de care am nevoie, voi aplauda un cântec cu refrenul repetat de 5 ori, un cântec lumesc părut „religios", și nu voi vrea un cult al Bisericii, care e plin de teologia marilor Sfinți Părinți ai Bisericii și de hotărârile Sinoadelor Ecumenice.

Și când îl ascult pe predicatorul român, care îmi spune că „Bisericile tradiționale" (deși el are în vizor numai Ortodoxia) sunt „ritualiste, anchilozate, depășite", dar baptismul e „biserica" pentru minți lenețe, căci îți cere să citești numai o carte și pe ea să o interpretezi cum vrei și nu mii de cărți, atunci îmbrățișez cu toată inima ceea ce mă lasă în lenea mea și nu mă scoate de acolo.

Căci dacă, la început de drum, sunt întrebat numai dacă vreau să Îi urmez lui Hristos și eu zic „da", și mă lasă pe spate pastorul, în apă, și „m-am botezat" și „convertirea" mea e „arătată" în botezul

---

[14] A se vedea și asculta: https://www.youtube.com/watch?v=fwG3SXcWUyI.

cu apă, iar „convertirea mea” e totuna cu „mântuirea mea”, ce rost mai are să postesc, să fac metanii, să citesc multă teologie, să mă spovedesc și să mă împărtășesc des, când „mântuirea” neoprotestantă e „atât de rapidă”?

Și cei cu minte leneșă și care sunt iubitori de confort, preferă un stat pe bancă, de o oră, la predică, încă două rugăciuni din public și 3 cântări pe duminică, decât o Utrenie și o Liturghie de la 8 la 12 pline de teologie de îți bubuie capul.

Însă, când preferi literalismul și non-eclesialitatea, când preferi ușorul și nu asceza, atunci preferi moartea, moartea veșnică. Pentru că preferi să nu trăiești în ritmul Bisericii și să fii viu, ci preferi o „biserică” ca lumea de azi, unde totul e „ușor”, „fad” și „fără mustrări de conștiință”.

Așadar, lumea noastră e decadentă datorită unor teologii eterodoxe, eretice, din afara Bisericii, care au infuzat la nivel larg mentalul oamenilor. Care au deformat oamenii, care le-au cerut oamenilor numai lucruri mici și nu să devină *oameni duhovnicești*, oameni *cu mintea lui Hristos*.

Pericolul cel mai mare nu este însă...*în afara* Bisericii, ci *în* Biserică. Căci datorită ateismului comunist și, mai apoi, după revoluția din decembrie 1989, din cauza „emancipării” oamenilor, a alinierii lor voite la standardele planetare, tot mai mulți ortodocși trăiesc catolic, protestant, neoprotestant sau indiferent religios în Biserică, nu dau pe la Biserică sau, deși trăiesc „în lumea lor”, apoi vin ca să îi înmormântăm ortodox și să le facem pomeniri liturgice.

Ce vreau să spun? Că mulți ortodocși, neștiindu-și propria lor teologie, cred și fac lucruri improprii Bisericii și teologiei ei, crezând idei de pe

la toți și însușindu-și practici religioase care nu ne caracterizează.

Tocmai de aceea sunt greu de găsit ortodocși care știu teologie ortodoxă și, în același timp, au o viață duhovnicească reală în Biserica lui Dumnezeu. Fapt pentru care, din mulțimea de ortodocși dată de recensământ, numărul lor, al ortodocșilor români conștienți de credința și de viața lor e îngrijorător de mic.

Și toți lupii anti-eclesiali, văzând și știind acest lucru, adică „*situația* din teren", din „terenul de evanghelizare numit *România*", acționează la modul singular, în haită sau programat la...*imbecilizarea religioasă* a românilor. Adică la îngustarea perspectivei teologice a românilor, la transformarea lor în agenți ideologici ai unor grupări religioase paraeclesiale.

Căci atunci când ai mintea pe umeri, gândești cu capul tău. Dar când ai mintea ideologizată, gândești așa după cum a gândit inițiatorul sectei și orice discuție cu tine e o discuție cu viscolul...iernii...

De ce o așa lungă introducere? Pentru că mie îmi place cum sună adevărul. Și când ești îndrăgostit de adevăr, îți vine să îl mărturisești cu toată gura. Însă, e adevărat, pentru mulți adevărul e „marele lor dușman", pentru că le face de rușine înșelările lor demonice.

Ce Evanghelie am avut la Dumnezeiasca Liturghie? Mt. 15, 21-28. În care Domnul a vorbit *dincolo de cuvinte*, nu literalist, cu o femeie. A vorbit metaforico-realist.

Căci eu, ca poet, știu că există metafore realiste și metafore imaginare. Și când poeții creează metafore imaginare, ei te duc la idei, la ideile lor, care și ele au de-a face cu viața lor. Dar când fac

metafore realiste, ei trimit la oameni și la fapte de viață, indicând ceva profund despre un om sau despre o situație existențială, dar într-un mod poetic, frumos, prețios.

Femeia era „femeie hananea [γυνὴ χαναναία]", ne spune Sfântul Matteos la 15, 22, *cf.* BYZ. Femeia cu care a vorbit Domnul era dintre hananei [χαναναῖοι], din neamul hananeilor, adică din neamul lui Hanaan [Χανάαν]. Și evreii îi disprețuiau pe hananei, pentru că ei erau păgâni.

Iar când Domnul îi spune femeii că „Nu este bine să iei pâinea copiilor și să o arunci cățeilor [Οὐκ ἔστιν καλὸν λαβεῖν τὸν ἄρτον τῶν τέκνων, καὶ βαλεῖν τοῖς κυναρίοις]" [Mt. 15, 26], Domnul a vorbit cu ea metaforic, dincolo de cuvinte, dincolo de literalitatea lor. Căci *pâinea* era propovăduirea și minunile Lui. Iar *copiii* sau *fiii* erau *Israilul*, cel ales de Domnul ca să Îi fie popor iubit. Și cine erau *cățeii*? Erau *păgânii*. Pe care evreii îi considerau niște câini, niște păcătoși, niște necurați.

Și Domnul a vorbit cu femeia aceasta în argoul zilei, într-un mod încifrat, ca să nu Îl înțeleagă toți...iar ea a înțeles mesajul Lui și i-a răspuns tot argotic, tot încifrat. Și I-a spus: „Da, Doamne [Ναί, Κύριε]! Dar și cățeii mănâncă din fărâmiturile care cad de la masa domnilor lor [καὶ γὰρ τὰ κυνάρια ἐσθίει ἀπὸ τῶν ψιχίων τῶν πιπτόντων ἀπὸ τῆς τραπέζης τῶν κυρίων αὐτῶν]" [Mt. 15, 27, BYZ].

Însă despre câini au vorbit ei doi? Despre fărâmiturile pe care le mănâncă câinii pe sub masă? Nu! Ci ei doi au vorbit despre *asumarea identității*. Căci Domnul i-a spus ei încifrat ceea ce evreii spuneau pe față, cu toată gura. Evreii, ca și azi, se bucură

să îți spună că ei sunt „aleși” și tu ești *goi* [גוי][15], adică „necredincios” sau „păgân”.

Și evreii spuneau despre păgâni că sunt niște *câini*. De aceea și Domnul îl îndulcește pe *câini*, îl diminutivează și vorbește despre *căței* [κυναρίοι]. Femeia acceptă injuria vehiculată de evrei, e de acord cu ea, pentru că știe că Domnul a folosit-o tocmai pentru ca să arate opinia generală a evreilor asupra păgânilor, dar ea Îl cinstește ca Domn al ei. Pentru că ea era convinsă că El e Domnul și numai El o poate milui [Mt. 15, 22]. Adică o poate vindeca pe fiica ei de demonizare [Ibidem].

De unde știa o păgână…că Iisus este *Domnul* și *fiul lui David*? Și cum de *a înțeles imediat* o păgână…limbajul metaforic al Domnului față de ea și a știut să Îi răspundă în același fel? De unde atâta *credință* în această femeie, dacă ea nu cunoștea pe Dumnezeu potrivit Scripturii?

Că nouă, azi, ni se pare că cei din afara Bisericii *nu cunosc* învățătura Bisericii. Însă putem avea surprize mari, la tot pasul, adică să vedem oameni de diverse credințe și religii cunoscând multe lucruri despre istoria și credința Bisericii. Uneori mai multe decât noi. Pentru că Dumnezeu îi pregătește prin toate acestea spre o tot mai mare apropiere de Biserica Lui.

După cum tot nouă, azi, ni se pare că femeile sunt mai puțin „mintoase” în comparație cu bărbații și desconsiderăm femeile în inima noastră, lucru pe care Domnul nu l-a făcut niciodată.

Pentru că El nu a exclus-o de la vorbirea cu Sine pe motiv că era *păgână* și nici pe motiv că era *femeie*. Ci El a fost condescendent față de ea, S-a aplecat

---

[15] A se vedea: https://en.wikipedia.org/wiki/Goy.

până la puterea ei de înțelegere și până la necazul ei, pentru a o milui pe ea și pe fiica ei.

Căci fiica ei era demonizată și ea trăia în casă cu dracul, care era parazitul din fiica ei. Și, cu toate acestea, Domnul spune despre ea: „O, femeie, mare [este] credința ta [Ὦ γύναι, μεγάλη σου ἡ πίστις]!".

Însă ce înseamnă *să ai credință*? Dar *o mare credință*?

Pentru că femeia nu a dat un test grilă de dogmatică ebraică, ca Domnul să vadă dacă știe sau nu știe cele ale legii.

Satanas, spre exemplu, I-a vorbit în Mt. 4 numai din Scriptură. Dar Domnul n-a spus despre Satanas că are...„o credință mare" și nici că „are credință", ci, dimpotrivă, i-a spus: „Pleacă înapoia Mea, Satanas [Ὕπαγε ὀπίσω Μου, Σατανᾶ]!" [Mt. 4, 10, BYZ].

De ce? Pentru că el a folosit Scriptura pe post de tun...ca să lovească în Domnul. El a lovit cu versete scripturale...întorcându-le împotriva Celui care a dat Scriptura.

Însă femeia a citat Scriptura numai de două ori: când L-a numit *Domn* și *fiu al lui David*. Iar Domnul i-a vorbit metaforic femeii și nu scriptural, pentru că vorbirea Lui nu înseamnă *autocitare*, ci *vorbire vie* și *mereu personală*, El revelând mereu taine mari și necuprinse de mintea omenească.

De ce însă, cu ea, cu această femeie, Domnul a ales să vorbească argotic, încifrat, metaforic? Pentru că așa a vrut El! Dar și pentru ca să ne arate nouă, celor care predicăm, că trebuie să vorbim când explicit, când abscons, când argotic, când neologic, când cu imagini, când cu cifre, când în povești, când în reliefări despre lumea noastră. Pentru că predica nu e un scop în sine, după cum nici rugăciunea nu e un scop în sine.

Ci predica e pentru ca eu să ajung la conștiința și la inima omului și să îi vorbesc despre Dumnezeu, după cum rugăciunea e pentru ca noi să Îi vorbim lui Dumnezeu despre noi și despre cum ne raportăm noi la relația cu El.

Și după cum rugăciunea nu trebuie să fie fixistă, nici predica nu trebuie să fie un robot care abia se mișcă. Ci ea trebuie să fie îmbietoare pentru cât mai mulți, atractivă, întăritoare, luminătoare, trebuie să te învețe să simți, să gândești, să vrei ceea ce vrea și Dumnezeu, să faci din tine un rai.

Dar ce înseamnă să ai credință? Scurta întrevedere cu Domnul a femeii hananee ne arată că a avea credință...înseamnă a te încredere în Dumnezeu cu adevărat, a nu întrerupe niciodată rugăciunea, pentru că de la El aștepți vindecarea ta și a altora pentru care tu te rogi. A te încrede cu totul în El, a aștepta totul de la El, a dori ceea ce dorește și El.

Pentru că ajungem să avem credință, dacă ne încredințăm, prin tot ceea ce citim și înțelegem în Biserică, că Dumnezeu e viu și adevărat și El e viața noastră. Și, de aici, a avea *o mare credință* înseamnă a avea o încredere atât de mare în El, încât să preferăm să murim pentru El, decât să trăim vreo clipă fără El.

Căci femeia a răbdat toate pentru vindecarea fiicei ei. Nu s-a lăsat intimidată nici de tăcerea Lui și nici de cuvintele Sale părut aspre. Ea a trecut cu brio toate testele, toate greutățile. Și când a rămas în credință, în marea ei credință în Domnul, atunci El, Cel care părea „dur" cu ea, i-a răspuns cu cea mai mare delicatețe și i-a spus mari adevăruri despre ea și a primit de la El vindecarea fiicei ei.

Pentru că așa arată *o mare credință*: nu se smintește de păcatele oamenilor, nu se uită dacă e lăudată sau apreciată de oameni, nu face lucruri și nu e credincioasă de ochii lumii, ci pentru El și prin puterea Lui.

De aceea, la final de ianuarie 2017, în avanpremiera praznicului de mâine, al Sfinților 3 Ierarhi ai Bisericii, Evanghelia de azi ne spune că frumusețea sfințeniei trebuie să existe în noi, cunoașterea teologică trebuie să fie în noi și marile fapte ale credinței să fie vii în viața noastră. Pentru că Biserica ne vrea pe toți biserici sfinte, vrea să ne asumăm viața și teologia ei și să nu fim *o povară* nimănui pe calea mântuirii, ci să fim *o lumină* pentru toți.

Așadar, Dumnezeu să ne facă pe toți lumini vii prin slava Lui și prin teologia Sa cea sfântă! Dumnezeu să ne facă pe toți oameni profunzi, aprinși de dragostea Lui! Pentru ca El să dinamizeze prin noi lumea, să o scoată la lumină și să o facă moștenitoare a Împărăției Sale. Amin!

Predică la Sfinții 3 Ierarhi [30 ianuarie 2017]

Iubiții mei[16],

vă aminteam în predica de anul trecut că praznicul de azi e consecința unor vedenii, pe care le-a avut Sfântul Ioannis Mavropus, Mitropolitul Evhaitelor, în secolul al 11-lea. Căci lui i s-au arătat în mod extatic Sfinții 3 Ierarhi, astăzi pomeniți, adică Sfinții Părinți Vasilios cel Mare, Grigorios Teologul și Ioannis Gură de Aur, și i-au spus că ei sunt *una* la Dumnezeu, că ei sunt *împreună* în slava Lui și că cei din Biserică nu trebuie *să se mai certe* pe seama întâietății lor[17].

Și după ce am vorbit despre munca imensă predicatorială și scriitoricească a celor 3 mari Teologi ai Bisericii, astăzi pomeniți, am subliniat faptul că „praznicul de astăzi e un praznic al unității Bisericii și al frățietății”[18].

Și, totodată, vorbeam despre Sfântul și Marele Sinod din Creta al Bisericii, despre importanța lui pentru Biserică și îmi exprimam următoarea dorință capitală: „îmi doresc să primeze interesul catolic/ universal al Bisericii și nu cel național sau personal. Adică îmi doresc ca sinodalii Bisericii să fie vocea lui Dumnezeu pentru Biserică și pentru întreaga lume,

---

[16] Scrisă în ziua de 27 ianuarie 2017, zi de vineri, cu soare, dar geroasă.

[17] *Cf.*

http://www.teologiepentruazi.ro/2016/01/28/predica-la-sfintii-3-ierarhi-30-ianuarie-2016/.

[18] Ibidem.

ca unii care reprezintă Biserica Dumnezeului Celui viu în această lume”[19].

Praznicul de față a rămas și va fi un praznic al unității și al frățietății Bisericii, însă bucuria sfântă a Sfântului și Marelui Sinod al Bisericii, la care toate Bisericile autocefale contribuiseră, a fost știrbită de neprezența intempestivă a 4 Biserici autocefale și de valul de extremism care l-a precedat și l-a urmat. Și aceasta, pentru că nu a primat interesul general și major al Bisericii, ci interese minore, mult prea minore pe lângă unitatea Bisericii lui Hristos.

Și acest lucru ne arată că nu suntem *cu adevărat responsabili* pentru unitatea Bisericii, nici la nivel înalt și nici la nivel jos, dacă anumiți primați ai Bisericii și mulți din ierarhia Bisericii și din poporul ortodox au ales și aleg, mai degrabă, schisma decât comuniunea Bisericii.

Actele sinodale din Creta sunt explicite, sunt neapărate, sunt ortodoxe, sunt realiste. Așa le percep eu, ca teolog, care nu am participat la scrierea lor și nici la semnarea lor, dar care, citindu-le și aprofundându-le, le înțeleg greutatea teologică și miza lor actuală. Pentru că ele răspund unor nevoi actuale pe baza mărturiei Scripturii și a Tradiției Bisericii.

Mărturisind că Biserica Ortodoxă e singura Biserică a lui Hristos pe pământ (art. 1), Biserica participă la dialogul cu alte confesiuni în cadrul Consiliului Mondial al Bisericilor (art. 16). Iar în cadrul acestui organism religios interconfesional, Biserica „nu acceptă nicidecum ideea egalității confesiunilor și în niciun caz nu poate concepe unitatea Bisericii ca pe un compromis interconfesional” (art. 18)[20].

---

[19] Ibidem.

[20] *Cf.*

Însă extremismul ortodox, după Creta, vorbește doar despre un singur lucru: despre „dogmatizarea" ecumenismului de către Biserică.

Vrând „să explice" termenul de *ecumenism* [οικουμενισμός], Pr. Matei Vulcănescu ne spune că el este *opusul* lui *ecumenic* [οικουμενικός][21]. Însă ambele cuvinte vin de la vechiul cuvânt οἰκουμένη, care înseamnă *pământul locuit* sau *lumea* și pe care, spre exemplu, îl găsim în Ps. 88, 12, LXX: „al Tău este pământul [Σή ἐστιν ἡ γῆ], lumea [τὴν οἰκουμένην] și deplinătatea ei Tu le-ai întemeiat [καὶ τὸ πλήρωμα αὐτῆς Σὺ ἐθεμελίωσας]".

Și când spunem că Biserica este *ecumenică*, spunem că ea este *pentru toată lumea*, pentru că toată lumea trebuie să intre în Biserica Ortodoxă, în singura Biserică a lui Hristos pe pământ, în Biserica Cincizecimii.

Iar când spunem *ecumenism*, desemnăm, așa după cum ne spune și Vulcănescu, „*dialogul* dintre Biserica Ortodoxă și celelalte culte, care[,] dacă este făcut pe baze ortodoxe, dupa învățătura Sfinților Părinți ai Bisericii, nu poate fi rău, [ci] poate fi *benefic* pentru eretici, dar numai atunci când e făcut de pe poziții autentice [autentic] ortodoxe"[22]. Și pentru că dialogul Bisericii este cu toate cultele și religiile lumii, tocmai de aceea dialogul este planetar/ mondial, adică *ecumenic*. E cu toată lumea *din afara* Bisericii. Așadar, *ecumenic* și *ecumenism* nu sunt termeni opuși, pentru că ei au în vedere *pe toată*

---

http://www.teologiepentruazi.ro/2016/07/11/relatiile-bisericii-ortodoxe-cu-ansamblul-lumii-crestine/.

[21] *Cf.*

https://ortodoxiacatholica.wordpress.com/2012/09/30/ce-insemna-ecumenism/.

[22] Ibidem.

lumea: toată lumea trebuie să intre în Biserică (ecumenic), pentru că Biserica mărturisește adevărul, în dialog deschis, întregii lumi (ecumenism).

Și când, de mai multe ori, diverse persoane anonime au venit la nivel online ca să mă întrebe „ce părere am despre ecumenism", eu le-am spus, știind semnificația termenului, că Biserica *dialoghează cu toată lumea* și nu se ghetoizează.

Iar Sinodul din Creta a mărturisit faptul că Biserica e *în dialog cu întreaga lume*, fiind membră în Consiliul Mondial al Bisericiilor, dar de pe această poziție: că ea e *singura Biserică a lui Hristos pe pământ*. Și asta nu e „o erezie", ci adevărul absolut al eclesiologiei ortodoxe.

Iar când extremismul ortodox vorbește despre „dogmatizarea" ecumenismului în Biserică odată cu Creta, spune o nerozie fără seamăn: pentru că ecumenism = dialog teologic. Și Biserica nu din 2016 *dialoghează* cu lumea, cu οἰκουμένη, ci de la început, de la Cincizecime, când Sfântul Petros predică și oamenii intră în Biserică prin Botez.

Însă extremiștii ortodocși, când spun *ecumenism*, nu spun *dialog principial* cu alții, pe baze ortodoxe, ci ei se tem de altceva, despre care ne vorbește și Vulcănescu, în același articol: „de erezia ecumenistă". Adică de o erezie...care *poate să înceapă* datorită dialogului cu alții. Pentru că dialogul nu poate fi o erezie, dar „erezia ecumenistă...[este] trecerea peste barierele dogmatice și ajungerea la un numitor comun cu toate celelalte culte. Această erezie consideră pe toți ereticii și schiz[s]maticii deopotrivă cu Biserica, sau ca făcând parte din Biserică"[23].

[23] Ibidem.

Iar la Creta s-a aruncat în aer orice idee de *relativizare* a Bisericii, pentru că s-a spus că „Biserica Ortodoxă, fiind una, sfântă, catolică și apostolică Biserică [Ἡ Ὀρθόδοξος Ἐκκλησία, οὖσα ἡ Μία, Ἁγία, Καθολική καί Ἀποστολική Ἐκκλησία]...ocupă poziția principală în chestiunea promovării unității creștine în lumea contemporană [κατέχει κυρίαν θέσιν εἰς τήν ὑπόθεσιν τῆς προωθήσεως τῆς χριστιανικῆς ἑνότητος ἐντός τοῦ συγχρόνου κόσμου]" (art. 1)[24].

De aceea, dacă Biserica ar fi spus, la Creta, în mod sinodal, că „*nu știe* dacă ea este singura Biserică a lui Hristos pe pământ" sau ar fi spus că „unitatea Bisericii e *rodul dialogului* cu celelalte confesiuni creștine și *al unirii* cu ele fără acrivia dogmatică a Bisericii", atunci, cu adevărat, sinodul ar fi fost unul *eretic*.

Însă Sinodul din Creta a fost *ortodox* și a mărturisit *adevărul* Bisericii: acela că Biserica Ortodoxă e *Biserica lui Hristos* și că ea, Biserica lui Hristos, e prima care luptă pentru „unitatea creștină [τῆς χριστιανικῆς ἑνότητος]", adică pentru recuperarea „creștinilor" eterodocși și pentru revenirea lor la Biserică.

– Ce înseamnă „unitate creștină" pentru Sinodul din Creta?

– Înseamnă ca tot ceea ce astăzi e indicat de titlul *Creștinism*, sub care se înțeleg toate confesiunile „creștine", să reintre în Biserică, în singura Biserică a lui Hristos, în Biserica Ortodoxă. Și pentru asta trebuie să dialoghezi cu ceilalți „creștini", cu „creștinii" eterodocși, pentru ca să îi aduci în Biserică.

---

[24] *Cf.* https://www.holycouncil.org/-/rest-of-christian-world?_101_INSTANCE_VAoWE2pZ4YoI_languageId=el_GR.

Și pentru asta trebuie ca Biserica să mărturisească și la nivel sinodal și la nivelul facultăților de teologie și al seminariilor, și la nivelul Bisericilor parohiale și al Mănăstirilor, și la nivelul creștinilor monahi și mireni, învățătura și viața Bisericii.

Adică să scriem cărți, să scriem articole, să facem emisiuni TV și de radio, să predicăm și să conferențiem peste tot despre istoria, Tradiția, teologia și viața Bisericii lui Hristos, să vorbim în cunoștință de cauză despre ele și nu să ne împărțim și să ne despărțim fără rost.

Căci la Creta s-a vorbit despre unitatea Bisericii în diversitatea ei, despre importanța Căsătoriei și a postului, despre valoarea persoanei umane și a libertății și a comuniunii, despre responsabilitate și frățietate. Adică s-a dat mărturia dintotdeauna a Bisericii, care nu poate enerva pe nimeni, decât dacă nu o înțelegi sau dacă ești rău intenționat.

Însă Biserica e una și ea e întemeiată în slava Dumnezeului treimic, iar fiecare dintre noi trebuie să avem brațe teologice pentru toți oamenii. Noi trebuie să fim teologici, pentru ca să mărturisim teologia Bisericii și altora. Dar pentru ca să avem teologia Bisericii, trebuie să o învățăm cu smerenie și cu simplitate de cuget de la Sfinții Părinți ai Bisericii. De la toți Sfinții Părinți ai Bisericii. Învățând de la toți și armonizând tot ceea ce înțelegem de la ei și nu făcându-i să se „contrazică” unul cu altul.

Căci eu cred cu tărie că nu numai cei 3 Sfinți Teologi de astăzi sunt *împreună* la Dumnezeu, ci toți Sfinții sunt *împreună* cu El. Și ei *nu se ceartă* în Împărăția lui Dumnezeu, ci sunt în comuniune unii cu alții și vor să ne învețe și pe noi că *cel mai scump lucru în Biserică e comuniunea și iubirea între frați*.

Și nimic nu trebuie să iubim mai mult decât acest lucru: decât pacea, unitatea și comuniunea Bisericii.

De aceea, pe mine *mă îngrozesc* toate intențiile de neascultare, de împotrivire, de schismă și orice separatism „pe baze teologice". Pentru că ele înseamnă...îndepărtare, desprindere, rupere de Biserică.

Și acestea arată multă pruncie a minții, multă nechibzuință, multă necunoaștere a istoriei Bisericii. Pentru că ereziile, cu adevărat catastrofale pentru Biserică, au produs multe dureri și multe pierderi de suflete. Schismele de care a avut parte Biserica au fost dramatice, au fost copleșitor de dureroase. Și toate au pornit de la neînțelegeri dogmatice. Când partea monofizită și cea nestoriană s-au desprins de Biserică, ele s-au desprind datorită *neînțelegerii* dogmatizării Bisericii despre persoana lui Hristos, Dumnezeul nostru. Și acum, Etiopia și Egiptul sunt majoritar monofizite[25], ele, care, la început au dat mulți Sfinți Bisericii, iar nestorienii sunt minoritari în Siria, Irak și Iran, avându-și sediul la Chicago[26].

Armenia, „primul stat declarat creștin, în anul 301"[27], este acum în afara Bisericii. Patriarhia Romei, de la 1054, se separă de Biserică și devine o mamă a multor grupări eretice.

Și toate acestea dor teribil Biserica și trebuie să ne doară pe toți, pentru că Biserica și-a pierdut fiii în erezie. Iar noi, cei din Biserică, trebuie să facem

---

[25] A se vedea:
http://www.teologie.net/2013/10/01/statistica-crestini/.

[26] Idem: https://ro.wikipedia.org/wiki/Nestorianism.

[27] Idem:
https://ro.wikipedia.org/wiki/Biserica_Apostolică_Armeană.

lucruri concrete pentru cei pe care Biserica i-a pierdut.

În India, evanghelizată de Sfântul Apostol Tomas, „creștinii" reprezintă doar 2, 5%, monofiziții numindu-se aici „Biserica Ortodoxă Siriană Malankara", care nu are nimic de-a face cu Biserica, iar 83% sunt hinduși[28]. Cine îi evanghelizează pe aceștia?

China are o populație de 1.381.710.000 de locuitori. Însă 81, 1% dintre chinezi sunt păgâni, ca și hindușii din India, pe când „creștinii" Chinei reprezintă 2, 3% din miliardul populației chineze[29].

Islamul este „a doua religie în lume în ceea ce privește numărul de adepți, după creștinism"[30]. Creștinism, care este format, cu adevărat, numai din membrii Bisericii Ortodoxe, deși, când se spune „Creștinism", foarte mulți înțeleg că el înseamnă Biserica + toate grupările eterodoxe „creștine".

„Cea mai mare țară cu populație musulmană este Indonezia, cu 12,7% din populație musulmani, urmată de Pakistan cu 11%, India cu 10,9% și Bangladesh cu 9,2%. Comunități mari se mai găsesc în China, Rusia și, parțial, în Europa. Cu 1,57 - 1,65 miliarde de adepți sau 22-24% din populația globului, Islamul este *a doua* și *una din religiile cu cea mai rapidă creștere* după numărul adepților din lume"[31]. Cine sunt evanghelizatorii islamului? Lor cine le mărturisește adevărul? Europa se declară a fi 76% „creștină"[32]. Însă „Catolicii sunt cel mai mare

---

[28] Idem:
http://ziarullumina.ro/supravietuirea-crestinismului-in-india-34652.html.

[29] Idem: https://en.wikipedia.org/wiki/China.

[30] Idem: https://ro.wikipedia.org/wiki/Islam.

[31] Ibidem.

[32] A se vedea:

grup creștin de pe continent (reprezentând mai mult de 46% din creștinii europeni), al doilea cel mai mare grup creștin în Europa sunt Ortodocșii, care înglobează 35% din creștinii Europei.

După Reforma Protestantă începută în secolul al XVI-lea, 18% din creștinii europeni sunt parte a religiei Protestante, de asemenea, reprezentanții religiilor creștine neoprotestante (Baptiști, Adventiști, Penticostali, etc) reprezintă 1 % din populația creștină a continentului. După populație, Rusia este cea mai mare țară creștină din Europa, urmată de Germania și Italia”[33].

Și Rusia e singura țară ortodoxă din Europa, care nu agreează Uniunea Europeană, în Germania „26.5 de milioane sunt protestanți (32.3%), iar 25.5 de milioane sunt catolici (31.0%)”[34], pe când, în Italia, Biserica Romano Catolică e majoritară, având 81, 2 % din populația țării[35].

Cineva estima Biserica Ortodoxă ecumenică, din toată lumea, ca fiind formată din peste 500 de milioane de credincioși[36]. Adică ortodocșii, pe tot globul pământesc, nu sunt nici jumătate din populația Indiei și suntem de 3 ori mai puțini decât musulmanii. Și atât de rău stând lucrurile, noi ne permitem să ne certăm între noi, să provocăm schisme, să stăm degeaba, când Biserica are de convertit miliarde de oameni. Ce au făcut Sfinții 3 Ierarhi astăzi pomeniți în materie de teologie și de slujire a Bisericii? Au

---

https://ro.wikipedia.org/wiki/Creștinismul_în_Europa.

[33] Ibidem.

[34] A se vedea: https://ro.wikipedia.org/wiki/Germania.

[35] Idem: https://ro.wikipedia.org/wiki/Italia.

[36] A se vedea: http://ziarullumina.ro/ortodoxia-pe-glob-71715.html.

cinstit și apărat dogmele Sinoadelor Ecumenice, au iubit Tradiția Bisericii și nu au luptat împotriva ei, au predicat ore întregi despre teologia Scripturii și au apărat teologia și viața și Tradiția Bisericii în toate scrierile lor.

Toți au iubit Biserica cu prețul vieții lor și nu le-a trecut niciodată prin cap ideea...să facă ei „o altă Biserică mai bună, mai sfântă și mai dreaptă". Ci ei au slujit Biserica, i-au învățat pe oameni adevărul lui Dumnezeu, i-au creștinat și educat prin tot ceea ce au făcut și ne educă și ne fac ortodocși și pe noi, cei de azi.

Că nu e de ajuns doar să te botezi și să vii la Slujbe și să stai spectator la ceea ce se face în Biserică, ci trebuie ca cineva *să-ți explice toate pe îndelete*. Și cărțile lor, ale tuturor Sfinților Părinți, sunt *vorbirea de taină* prin care noi *ne conștientizăm statutul eclesial* și *devenim cu adevărat ortodocși*. Adică punând în lucrare harul lui Dumnezeu primit în Biserică și trăind și slujind Biserica prin tot ceea ce facem.

Dar ca Sfinții să ajungă la urechea inimii noastre trebuie să le citim cărțile. Adică trebuie să mergem mai puțin la mall, să vedem mai puține filme, mai puține glumițe online, pentru ca să citim mai mult.

Dacă ne ocupăm de teologie mai mult și de politică mai puțin, se vede. Iarăși, dacă ne ocupăm de măturarea casei sufletului nostru prin spovedanie și împărtășirea cu Domnul, se vede și asta. Dacă venim la Biserică pentru ca „să avem de unde ne întoarce" și dacă facem pomeniri pentru cei adormiți „că așa se face" și dacă ne cununăm tot pentru că „așa e obiceiul", se văd și acestea. Se văd de la o poștă. Și ele arată ce facem și ce nu facem noi. Cine suntem.

Și cine suntem...aceia și mergem la Dreptul Judecător, după moarte, ca să ne dea fiecăruia după faptele noastre. Iar El nu ne va confunda pe niciunul dintre noi cu un mare Sfânt al Lui, pentru că El ne știe pe fiecare în parte din veci. Pe El nu-L putem minți, pe El nu Îl putem duce cu vorba, pentru că cuvântul Său e adevărul și judecata Lui e fără cusur și e veșnică.

Așadar, iubiții mei, în această zi și în toate zilele vieții noastre, noi trebuie să prăznuim pacea, bucuria și sfințenia Bisericii! Trebuie să prăznuim praznicele Bisericii și nu să ne inventăm fiecare „praznice" după bunul plac. Căci Biserica, pe fiecare zi, ne indică pe cine trebuie să pomenim, ce fel de mâncare trebuie să mâncăm, cum trebuie să trăim și să vorbim, și ce stare sufletească trebuie să avem.

Pentru că, dacă sâmbăta, noi îi pomenim pe cei adormiți, ce stare putem avea? De pocăință și de rugăciune, de milostenie pentru cei adormiți ai întregii lumi. Iar dacă astăzi e praznic teologic, praznic de bucurie, praznic de iubire față de Sfinții 3 Ierarhi, ce trebuie să facem? Nicidecum să plângem, ci să ne bucurăm împreună, să fim împreună la Biserică!

Dar când scrie în calendar că e *post*, noi ce trebuie să facem în acea zi? Să postim! Și postul nu e niciodată singur, ci el e plin de rugăciune, de metanii, de închinăciuni, de fapte bune în folosul oamenilor. Adică postul ne face dinamici, după cum și prăznuirea ne propune același dinamism. Dar postul ne propune un dinamism impregnat de durere pentru păcatele noastre, pe când praznicul bucuriei ne propune un dinamism plin de veselie duhovnicească, teologică. Plin de rugăciune și de

mulțumire bucuroasă pentru toate binefacerile lui Dumnezeu revărsate întregii lumi.

Și după cum, în Săptămâna Mare, nu putem face Nuntă și chefuri, în Săptămâna Luminată nu putem să fim triști, dacă trăim în ritmul de viață al Bisericii. Pentru că ritmul de viață al Bisericii e unul sfânt, e dumnezeiesc, și el îmbină perioadele de post cu perioadele fără restricții culinare, îmbină pocăința cu veselia, îmbină prăznuirea cu tânguirea, pentru ca să nu fim niciodată unidimensionali, ci întotdeauna paradoxali. Adică înțelegând, deopotrivă, bucuria și tristețea, plânsul și veselia, milostivirea și pocăința.

Tocmai de aceea, toată lumea evlavioasă fuge la Părintele duhovnicesc, aleargă la el pentru sfat și pentru rugăciunile lui, pentru că el știe toate dramele și bucuriile oamenilor, neputințele, ispitele și învingerea lor, din viața și experiența sa, și știe să îmbine, în același timp, stări care par multora opuse, antagonice. Pentru că o femeie vine la el ca să îi vorbească despre ea și despre fiul ei, care nu vrea să vină la Biserică, un bărbat vine să întrebe dacă trebuie să se căsătorească cu o anume femeie, un altul vine pentru o bucurie, pe când altul pentru o tristețe, și toți aceștia vin unii după alții sau mai mulți în același timp, pentru că știu că el poate să îi înțeleagă și să le vorbească la toți potrivit stării și nevoii lor.

De ce nu sunt așa toți oamenii? De ce nu pot fi toți creștinii *gazde primitoare* ale altora și să trăiască și bucuriile și tristețile oamenilor în același timp? De ce nu vrem să trăim această *oboseală sfântă* de *a ne face tuturor toate*?

Pentru că nu ne place să fim profunzi, ci mici la suflet, ranchiunoși, egoiști, gândind numai pentru noi și ai noștri, și nevrând să ne vadă cineva josnicia.

Dar ea se vede, iubiții mei! Părintele duhovnicesc vede patimile oamenilor, după cum noi ne privim în oglindă. Numai că el privește în oglinda care nu deformează realitatea. În oglinda în care virtutea e virtute și patima e odioasă, oricare ar fi ea.

De aceea, când nu înțelegeți ce vă spune Duhovnicul, nu dați vina pe el! Întrebați-vă unde greșiți. Și de ce nu îl puteți înțelege, dacă el vorbește românește.

Și veți vedea că problema e întotdeauna *în noi* și nu *în alții*. Căci dacă nu am avea probleme ontologice, adică patimi vii și urâte, i-am vedea pe alții cum ne vedem pe noi înșine. Le-am vedea sufletul după cum ținem peștele în palmă, ca să îl curățăm de solzi. Dar pentru că suntem murdari ca și ei, ne scoatem ochii degeaba unii altora, ne ciondănim fără rost, pentru că problema e în noi, e a noastră și nu a altora. Și problema noastră, adică patimile noastre *nu dispar* când vrem noi sau nu putem să presupunem că ele *nu există*, pentru că ele sunt acolo, în sufletul nostru, ca leii în cușcă. Și ele, patimile, ne mușcă și pe noi, îi mușcă și pe alții și sunt un rău social, un rău comunitar, un rău planetar.

Pentru că, înainte să se încindă pământul de căldură, din cauza poluării, noi ne încindem de ură și de desfrânare, de nesimțire și de răutate. Și problema noastră e problema întregii lumi, pentru că ne asemănăm la patimi unii cu alții, chiar dacă nu ne-am întâlnit niciodată, noi, cei din România, cu cei din Taiwan sau din Rusia. Dar și ei au aceleași probleme ca și noi. Și nu ni le putem vindeca decât în Biserica lui Dumnezeu, cu mult efort, spovedindune și împărtășindu-ne des, luptând cu toate patimile

din noi și fiind oameni ai comuniunii și ai milostivirii.

E zi de praznic, zi de bucurie! Să ne bucurăm, așadar!

Dumnezeu să ne umple de dragostea Sfinților 3 Ierarhi pentru Biserica Lui și pentru teologia lui Dumnezeu! Amin.

Predică la Întâmpinarea Domnului [2 februarie 2017]

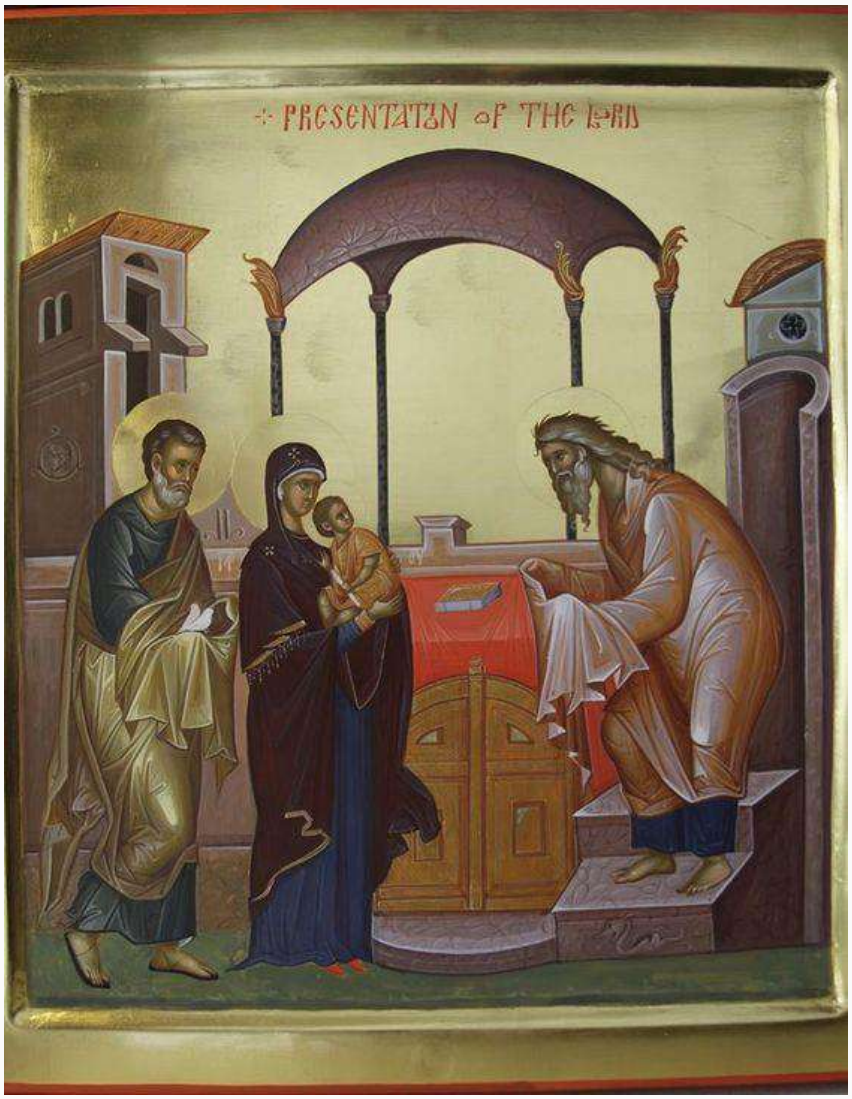

Iubiții mei[37],

praznicul de azi ne învață o profundă virtute creștină și anume pe aceea de *a ieși în întâmpinarea oamenilor*. De a ieși spre oameni, de a ieși spre ajuto-

[37] Scrisă în dimineața zilei de 1 februarie 2017, zi de miercuri, cu soare, - 9 grade. Am preluat Sfânta Icoană de aici: https://ro.pinterest.com/pin/329044316505983747/.

rul oamenilor, spre nevoile lor reale, care sunt deopotrivă materiale și spirituale.

Pentru că fiecare dintre noi știm de ce suntem în stare. Cei de lângă noi știu mai puțin sau nu observă deloc potențele noastre. Dar noi știm că putem să facem un anume lucru, că putem să îi ajutăm pe oameni printr-o anume specializare sau îndemânare sau virtute a noastră.

De aceea, adesea auzim, că la câte o Biserică, cineva dă meditații gratuite la Română sau la Matematică sau la Engleză sau îi învață pe elevi să umble cu computerul. La altă Biserică cineva se nevoiește să formeze un cor bisericesc. Iar la o altă Biserică, comunitatea creștină de acolo hrănește în mod constant anumite persoane defavorizate sau a creat un mic cabinet medical, prin intermediul căruia sunt tratați oamenii fără posibilități materiale.

Și exemplele pot continua: spitale, case pentru copii abandonați, case pentru bătrâni, case de ajutor social...diverse proiecte mari, în folosul oamenilor, la care sunt auxiliați mai mulți oameni.

Iar toate acestea apar și funcționează în Biserică, pentru că credincioșii noștri ies din anonimat și din confortul lor pentru a-și ajuta semenii. Pentru că știu că pot, știu că sunt capabili să-i ajute într-un fel anume și o și fac în mod efectiv.

Căci profesorul creștin care îi învață pe elevi, în Biserică, o anume știință, îi învață pentru că crede în cunoaștere și în binele pe care cunoașterea îl aduce omului. Crede în copiii care se dezvoltă acum și pot ajunge oameni mari pe viitor. Iar medicul creștin care vine să aline durerile, în Biserică, celor bolnavi, vine pentru că el crede în om, în ceea ce poate să facă omul dacă e sănătos și capabil de muncă.

Și fac amândoi acest lucru fără bani, dar ca un aport real, evident, la viața comunitară a Bisericii.

Zidarii creștini ai comunității pot ajuta Biserica la nevoile ei ctitoricești. Agenții comerciali ai comunității pot ajuta Biserica prin milosteniile lor. Toți creștinii, care știu un anume meșteșug sau au o anumită specializare profesională, pot ajuta Biserica. Numai să ajungă la concluzia fericită, binecuvântată de Dumnezeu, că pot să se pună *la dispoziția* Bisericii și vor să ajute în mod efectiv comunitatea.

Pentru că această calitate a noastră de *creștini*, într-o anume comunitate ortodoxă, unde trăim și participăm la Slujbe, e o calitate reală și nu prin reprezentare. Noi facem parte din Biserică, suntem ai Bisericii și putem să ne manifestăm ca mădulare vii și active ale Bisericii. Nu e nevoie să delegăm pe altcineva să ne reprezinte, ci noi înșine, așa cum venim la Biserică pentru a participa la Slujbe, pentru a ne spovedi și împărtăși, tot la fel putem munci și ajuta comunitatea în modul în care ne-o permitem.

Iar banii noștri pot ajuta comunitatea, dacă noi avem alte îndatoriri, în altă parte, dar dacă avem timp mai mult și decidem să-l împărțim cu Biserica, putem să facem acest lucru în persoană, muncind, ajutând, predând altora informații și înțelepciunea noastră profesională și umană.

Pentru că toți putem să dăruim câte ceva. Toți putem să ieșim în întâmpinarea altor confrați ai noștri și să facem ceva concret pentru ei.

Avem cărți sau Sfinte Icoane de dăruit, haine sau jucării, mâncare sau bani? Le putem împărți când venim la Slujbe. Vrem să dăruim și altora din înțelepciunea noastră și din experiența noastră de viață și profesională? Putem să ne facem un blog la nivel online, să scriem pe el și să publicităm acest

lucru în comunitatea noastră sau putem să scriem anumite texte la computer și să le împărțim, scoase la imprimantă, în comunitatea bisericească pe care o frecventăm.

Îmi aduc aminte de un tânăr, cu care m-am întâlnit pe stradă, care nu mă cunoștea și pe care nu îl cunoșteam, și care mi-a dăruit două CDuri. Mi le-a dăruit pentru că și-a dat seama că sunt Preot. Și pe ele erau fotografii, predici, muzică bisericească, cărți de tot felul...iar eu m-am bucurat mult de gestul lui, chiar dacă majoritatea lucrurilor pe care el mi le-a dăruit îmi erau cunoscute. M-am bucurat pentru că a făcut un gest de conștiință, un gest profund creștinesc, o milostenie sufletească. Însă gestul său, pentru cineva care nu ar fi avut toate acestea, ar fi fost unul capital. Pentru că îl ajuta în mod fundamental în viața sa creștină prin acest dar.

Așadar, vrem să ajutăm sau doar ne lamentăm că lucrurile nu merg bine în țara noastră și în Biserica noastră? Vrem să facem ceva anume, ceva concret pentru un anume număr de oameni sau, pierzându-ne încrederea în schimbarea oamenilor, nu mai dăruim nimic și nu mai facem nimic, îngropându-ne talantul personal?

Pentru că ne așteaptă confrați ai noștri de toate vârstele care au nevoie de noi. Ne așteaptă copii orfani, copii ai nimănui. Ne așteaptă tineri doritori de cunoaștere, dar care nu au bani pentru cărți. Ne așteaptă oameni fără locuri de muncă. Ne așteaptă oameni cu diverse întrebări, cu diverse nelămuriri, cu diverse probleme. Mulți sunt cei care au nevoie de sfat, de mângâiere, de prietenia noastră. Mulți au nevoie de bunătatea și de rugăciunea noastră.

Spre cine ne îndreaptă Dumnezeu? Ce simțim în inima noastră să facem? Pe cine credeți că trebuie

să îi ajutăm prima oară? Și răspunsurile sunt personale. Pentru că Dumnezeu, dacă ne rugăm Lui să ne trimită în lucrarea Sa, ne învață pe fiecare ceva anume. Și ceea ce ne învață Dumnezeu, ceea ce El ne luminează, aceea trebuie să facem.

Și trebuie să știm că e la fel de important ajutorul material, cât și cel duhovnicesc, pentru că omul e și trup și e și suflet. Și când are nevoie de bani, bani trebuie să îi dăm, iar când are nevoie de sfat, sfat să îi dăm. Adică să îi dăm ceea ce el ne cere și nu ceea ce ni se pare nouă că îi trebuie.

Pentru că praznicul dumnezeiesc de astăzi ne învață că Sfinții Simeon și Anna au venit la Templu din descoperire dumnezeiască. Căci Sfântul Simeon, Primitorul de Dumnezeu, „a venit în Duhul întru templu [ἦλθεν ἐν τῷ Πνεύματι εἰς τὸ ἱερόν]" [Lc. 2, 27, BYZ]" și era „drept și evlavios [δίκαιος καὶ εὐλαβής], așteptând Mângâierea lui Israil [προσδεχόμενος Παράκλησιν τοῦ Ἰσραήλ], și Duhul Sfânt era în el [καὶ Πνεῦμα ἦν Ἅγιον ἐπ᾽ αὐτόν]" [Lc. 2, 25, BYZ]. Iar Sfânta Anna „apropiindu-se [în] acel ceas, mulțumea Domnului [αὐτῇ τῇ ὥρᾳ ἐπιστᾶσα ἀνθωμολογεῖτο τῷ Κυρίῳ] și vorbea despre El tuturor celor care așteaptă răscumpărare în Ierusalim [καὶ ἐλάλει περὶ Αὐτοῦ πᾶσιν τοῖς προσδεχομένοις λύτρωσιν ἐν Ἰερουσαλήμ]" [Lc. 2, 38, BYZ].

Pentru că Duhul lui Dumnezeu locuiește în cei care trăiesc drept și evlavios înaintea lui Dumnezeu. Întreaga Preasfântă Treime, prin harul Ei, locuiește în omul cel drept și evlavios, în cel care e cu adevărat credincios. Și tocmai de aceea, cel care locuiește cu Dumnezeu sau în care Dumnezeu locuiește, e învățat de Dumnezeu ce să facă.

Căci multora, azi, li se pare că profețiile Scripturii și ale Sfinților Lui se pot înțelege doar

literalist. Adică ei citesc textul profeției, își dau cu părerea despre mesajul ei, iar ceea ce ei concluzionează „așa și este”.

Numai că Vechiul Testament e plin de profeții hristologice, de profeții despre Hristos, dar pe care noi le-am înțeles după ce a venit Domnul și după ce Sfinții Lui au comentat Scriptura. Multe dintre ele poate ne sunt necunoscute până și azi.

Și vedem că la întruparea Domnului nimeni nu a cunoscut cum s-a petrecut aceasta, în afară de Născătoarea de Dumnezeu, care L-a simțit în pântecele ei pe Fiul lui Dumnezeu întrupat. Sfântul Iosif își dă seama la un moment dat de starea ei de graviditate [Mt. 1, 19]...dar nu înțelege minunea decât după ce e învățat în vedenia visului [Mt. 1, 20-21]. Magii sunt aduși la Ierusalim de Îngerul sub formă de stea [Mt. 2, 1-2]. Păstorii sunt trimiși să Îl cunoască pe Domnul de către Îngerul Domnului, apoi de către Oastea cerească a lui Dumnezeu [Lc. 2, 9-14]. Domnul Însuși le profețește mai multe lucruri Sfinților Apostoli...dar ei le înțeleg după ce ele se petrec și când au fost luminați de slava lui Dumnezeu.

Pentru că profețiile au nevoie de luminarea lui Dumnezeu pentru ca să le înțelegem.

Căci nu e de ajuns să știm că „se va arăta semnul Fiului omului în cer [φανήσεται τὸ σημεῖον τοῦ Υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου ἐν τῷ οὐρανω]” [Mt. 24, 30, BYZ], pentru ca să știm că *va veni* Domnul, căci, în istoria Bisericii, a apărut de mai multe ori Crucea Domnului în cer. Și nu e de ajuns să citim cap. al 13-lea din Apocalipsis ca să știm cine e *fiara* [Apoc. 13, 1] și care e *numărul fiarei* [Apoc. 13, 18], ci trebuie să fim luminați de Dumnezeu ca să înțelegem când se vor

petrece și cum se vor petrece lucrurile profețite de Dumnezeu în Apocalipsis [Ἀποκάλυψις].

Dar ca să fim luminați de Dumnezeu nu trebuie să stăm toată ziua în luptă cu Biserica sau în afara ei, ci trăind evlavios și în multă smerenie în Biserica Dumnezeului nostru treimic.

Căci Dumnezeu îi luminează pe robii Lui cei credincioși. Îi luminează pe cei vrednici de tainele Lui.

Și vă spuneam anul trecut că Sfântul Simeon avea 360 de ani, atunci când L-a întâmpinat pe Domnul, iar Sfânta Anna avea 84 de ani[38]. Că amândoi erau niște Bătrâni duhovnicești, care L-au primit duhovnicește, cu multă evlavie, pe Domnul, înțelegând cine este și că Domnul a fost adus la Templu pentru ca să fie răscumpărat potrivit Num. 3, 47[39].

Însă câți erau atunci în Israil și nu L-au simțit printre ei pe Dumnezeu întrupat? De ce numai două persoane înțeleg acest lucru din sutele sau miile care erau atunci în Ierusalim? Pentru că Dumnezeu îi luminează pe cei care vor să fie luminați de El. El îi sfințește pe cei care se lasă sfințiți de către El.

Și istoria Bisericii e plină de astfel de persoane unice, dumnezeiești, care doar ele au înțeles sau au simțit sau au știut sau li s-a descoperit ceva pentru o întreagă lume. De ce? Pentru că doar ele așteptau cu adevărat voia lui Dumnezeu. Doar ele erau interesate cu adevărat de ce vrea Dumnezeu cu lumea.

Căci nouă, în general, ne place să credem că „ne pasă" de lume, că „ne pasă" de ceea ce se întâmplă cu

---

[38] A se vedea:
http://www.teologiepentruazi.ro/2016/02/01/predica-la-intampinarea-domnului-2016/.

[39] Ibidem.

societatea noastră, cu drepturile și cu libertățile ei, dar, în fapt, ne îngrijim doar de noi.

Sunt puțini cei care fac ceva concret pentru alții, care îi ajută pe alții în mod substanțial. Cei mai mulți își arogă fapte pe care nu le fac, merite pe care nu le au, responsabilități care nu le revin.

Însă Dumnezeu nu luminează istoria și viitorul omenirii decât în Sfinții Lui. Prezicătorii de tot felul, care nu sunt luminați de Duhul Sfânt, vorbesc în numele minciunii și al demonilor care îi învață ce să mintă. Așa cum i-a spus un demon Sfântului Mucenic Trifon, atunci când el l-a întrebat pe demon: „Cine v-a dat vouă putere să îndrăzniți spre făptura lui Dumnezeu?”[40]. Cine v-a dat putere ca să faceți rău oamenilor?

Și demonul i-a răspuns, „fiind silit de puterea cea nevăzută a lui Dumnezeu”[41], și i-a spus:

„Noi nu avem putere asupra celor ce cunosc pe Dumnezeu și care cred în Hristos Fiul, Unul-născut, pentru care Petru și Pavel au murit aici[, la Roma]. De aceea[,] noi cu frică fugim afară, [și venim și ispitim pe cineva] numai când vom avea voie să-i aducem cuiva ispite ușoare. Dar asupra celor ce nu cred în Dumnezeu și în Fiul Său și asupra celor ce umblă în toate poftele lor, făcând lucrurile cele plăcute nouă, asupra acelora luăm stăpânire, ca să-i chinuim pe ei.

Lucrurile cele plăcute nouă sunt acestea: închinarea la idoli, hula, desfrânările, farmecele, zavistia, uciderea și mândria. Cu aceste lucruri și cu cele următoare lor, înfășurându-se oamenii ca în niște lanțuri, se înstrăinează de Dumnezeu, Ziditorul

---

[40] *Viețile Sfinților pe luna februarie*, ed. BOR 1992, p. 8.

[41] Ibidem.

lor, și de bunăvoie se fac prieteni nouă și împreună cu noi vor lua chinurile [cele] veșnice”[42].

Așadar, demonilor le plac păcatele, le plac viciile noastre și ei iau stăpânire peste noi când noi păcătuim fără să ne pocăim. Când noi păcătuim fără să ne pară rău. Și ei ne duc în Iad, împreună cu ei, și nu ne scapă de nicio nevoie sau de vreun necaz.

Pentru că demonii ne îndeamnă să mergem la vrăjitoare, pentru ca să ne pierdem credința în Dumnezeu, ei ne îndeamnă să credem în horoscop sau în destin, pentru ca să nu ne încredem în purtarea de grijă a lui Dumnezeu față de noi, ei ne îndeamnă să nu ascultăm de învățătura Bisericii, dar să ascultăm tot felul de pseudo-cunoscători de religii și practici religioase, care ne promit „o viață ușoară”.

Însă viața cu Dumnezeu e plină de greutăți și de necazuri, e plină de asceză, e plină de ispite, dar Dumnezeu *ne ușurează* greutățile prin harul Său și ne dă putere să biruim patimile și pe demoni și pe cei care ni se împotrivesc.

Căci atunci când Domnul ne-a spus că „jugul Meu [este] bun și povara Mea este ușoară [ζυγός Μου χρηστός, καὶ τὸ φορτίον Μου ἐλαφρόν ἐστιν]” [Mt. 11, 30, BYZ], nu ne-a spus că nu vom avea parte de jugul și de povara Lui, ci că El ni le va ușura, pentru că vom afla în El *odihnă* [ἀνάπαυσιν] sufletelor noastre [Mt. 11, 29].

Și odihna Lui e slava Lui, care se coboară acolo unde se lucrează continuu poruncile Sale. Tocmai de aceea, cei credincioși sunt cei în care Se odihnește Dumnezeu și nu sunt cei care pretind ei înșiși că sunt „credincioși”.

Pentru că mulți pretind acest lucru, mulți se pretind și se propun ca oameni „credincioși”, dar în

---

[42] Idem, p. 8-9.

ei nu se văd *lucrurile frumoase* ale lui Dumnezeu, ci *minciunile demonilor*.

– Ce vreți să spuneți prin faptul că minciunile demonilor *se văd* în oameni?

– Vreau să spun că *înșelările demonilor* se văd peste tot în oameni și în istoria lumii. Iar în Viețile Sfinților și în istoria Bisericii sunt cuprinse multe astfel de înșelări, de la închinarea la idoli până la confundarea demonilor cu Îngeri dumnezeiești, de la toată necurăția până la falsa închinare și evlavie.

În ultima zi a lunii ianuarie a fost pomenit Sfântul Ierarh Nichita al Marelui Novgorod[43]. Care, la început, a fost Monah zăvorât la Mănăstirea Pecerska din Kiev, în Ucraina de azi[44]. Și pentru că nu și-a ascultat igumenul[45] și s-a zăvorât în propria sa chilie, Sfântul Nichita a avut parte de o mare înșelare demonică. Căci diavolul, mințindu-l că e Îngerul lui Dumnezeu, a venit și l-a povățuit să citească cărți și să nu se mai roage, pentru că el se va ruga în locul lui. Și demonul se prefăcea că „se roagă neîncetat", l-a făcut „să cunoască" Scriptura, l-a făcut „să proorocească"...încât „se făcuse slăvit [în fața oamenilor], încât toți se mirau de împlinirea cuvintelor lui"[46].

Adică era un „sfânt" fără asceză, unul protestant, care nu se ruga, dar citea, care începuse „să proorocească", dar el, în fapt, trăia cu demonul în chilia lui, care poza în „Îngerul lui Dumnezeu".

---

[43] A se vedea: https://en.wikipedia.org/wiki/Veliky_Novgorod.

[44] Idem: https://en.wikipedia.org/wiki/Kiev_Pechersk_Lavra.

[45] *Viețile Sfinților pe luna ianuarie*, ed. BOR 1993, p. 583.

[46] Idem, p. 584.

Pentru că de la demonul acela primea toată „înțelepciunea” și „știința” lui.

Cum și-au dat seama Părinții Mănăstirii că el e „înșelat de vrăjmașul”[47]? Prin aceea că știa Vechiul Testament, dar de Noul Testament nu dorea să audă[48]. Și când au început să se roage pentru el și când l-au scos cu forța din zăvorârea lui, Sfântul Nichita „se jura că niciodată n-a citit acele cărți [ale Scripturii], pe care mai înainte le știa pe de rost. Ba încă niciun cuvânt nu știa, încât abia l-au învățat pe el slovele”[49]. Pentru că demonii vorbeau prin el oamenilor și îi vătămaseră și mintea, încât nu mai știa nici literele alfabetului. Fapt pentru care a trebuit să reînvețe literele și limba.

Însă Sfântul Nichita s-a pocăit cu amar, cu multă durere pentru faptul că s-a lăsat înșelat de demoni. Și mai apoi a primit darul facerii de minuni și a fost hirotonit Episcop[50].

Căci a fi înșelați de demoni într-un anume fel nu e un lucru extraordinar, ci comun, pentru că toți suntem păcătoși și ușor de manipulat de demoni. Și suntem îmbrobodiți de ei din neștiință, din râvnă păcătoasă, din iubire de sine și din mândrie. Și înșelările demonice, cel mai adesea, sunt din îngăduința lui Dumnezeu, spre smerirea și umilirea noastră, pentru ca să ne temem de ispitele demonilor și să fim priveghetori și nu indiferenți și relaxați.

Însă lucru rău e când nu ascultăm de învățătura Bisericii și când nu cerem sfat duhovnicesc de la oameni experimentați și când nu luăm aminte la cei care ne mustră pentru ele. Căci rămânem în robia

---

[47] Idem, p. 585.
[48] Idem, p. 584-585.
[49] Idem, p. 585.
[50] Ibidem.

demonilor, deși venim la Biserică și părem a fi „credincioși”, dar noi suntem afectați profund de minciunile lor, de gândurile lor rele, pe care noi le credem „bune” și ne ghidăm după ele.

De aceea, minciunile demonilor se văd în noi și în viața noastră, pentru că, pe lângă lucrurile bune, avem și lucrurile neconforme cu viața și învățătura Bisericii, avem soneriile noastre și la ele nu vrem să renunțăm.

Și pot da exemple multiple! Venim la Biserică, dar drăcuim și înjurăm. Venim la Biserică, dar credem în ghicitori și în vrăjitori, și umblăm să facem farmece și rău altora. Cunoaștem învățătura Bisericii în mare, dar împrumutăm erezii din alte confesiuni și religii, moduri de a ne ruga de la ei sau ținem „sărbători” ale lor.

Ne batem și ne îmbătăm, curvim și ne place, instigăm la ură și la violență, mințim și înșelăm, promitem mincinos și jurăm în mod mincinos, ne batem joc de Biserică și de ierarhia ei, credem învățătura Bisericii numai când ne convine, nu ajutăm decât foarte rar pe cineva, nu știm să ne spovedim gândurile rele și păcatele, pentru că nu știm care sunt, nu luptăm cu patimile din noi, deși ne credem „ortodocși”, orice ajutor pentru Biserică e „o mare povară”, dar dăm banii pe tot felul de nimicuri, pe care le cumpărăm doar din orgoliu și ca să fim „în rând cu alții”, dar nu le folosim.

Nu ar avea cum să existe extremism religios și dușmănie și intoleranță și violență în Biserică, dacă oamenii nu ar fi înșelați de demoni și pătimași.

Nu am mai avea oameni care să cerșească, dacă am fi milostivi. Nu ar exista atâtea certuri pentru avere, dacă oamenii s-ar simți împreună-frați și oameni responsabili. Și Dumnezeu nu ne-ar pedepsi

atât de dureros, dacă noi ne-am pocăi mereu de păcatele pe care le facem.

Pentru că El ne lovește întru urgia Lui, când ne vede că noi facem pe „indiferenții" și pe „sfinții", deși noi nu ne oprim din păcătuire. Dacă pocăința ar urma imediat păcatului, Dumnezeu nu ar avea de ce să ne pedepsească, pentru că El dorește *întoarcerea* și nu *moartea* celui care păcătuiește. Dar pentru că nu ne simțim...tocmai de aceea El ne aduce cu picioarele pe pământ.

Iubiții mei, praznicul de azi se numește „Întâmpinarea Domnului și Dumnezeului și Mântuitorului nostru Iisus Hristos [Ἡ Ὑπαπαντὴ τοῦ Κυρίου καὶ Θεοῦ καὶ Σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ]"[51] și în el Îl vedem pe Domnul ca Prunc de 40 de zile. Căci de pe 25 decembrie până pe 1 ianuarie sunt 8 zile, plus 30, pentru că ianuarie are 31 de zile, fac 38, plus două zile ale lui februarie...și ne dă 40 de zile. Adică azi s-au împlinit 40 de zile de la nașterea Domnului și El e adus la Templu pentru ca să fie răscumpărat cu bani și ca „să stea înaintea Domnului [παραστῆσαι τῷ Κυρίῳ]" [Lc. 2, 22, BYZ].

Pentru că răscumpărarea cu bani și starea copilului înaintea Domnului prefigurau Botezul Bisericii. Căci noi am fost răscumpărați din robia Satanei cu preț de sânge, prin sângele Domnului, și noi suntem puși înaintea Lui prin Botez și prin Mirungere, ca oameni plini de harul Treimii, pentru ca să ne împărtășim cu Hristosul mântuirii noastre.

– Și de ce Biserica botează pruncii, dar botează și adulții convertiți la dreapta credință?

---

[51] A se vedea:
http://www.synaxarion.gr/gr/sid/1987/sxsaintinfo.aspx.

– Pentru ca să îl pună pe prunc, din primul an al vieții lui, în relație cu Dumnezeu. Pentru ca să îl facă din primele zile ale vieții lui *un locaș viu* al lui Dumnezeu. Pentru ca să îl facă, din locaș al Satanei, un locaș viu al lui Dumnezeu.

Și *Botezul din pruncie e cel mai mare bine făcut omului*. Pentru că Dumnezeu îl scoate pe prunc din mâinile Satanei și îl umple de slava Lui, îl face un om sfânt și fără păcat, îl facem rob al Său.

Dacă copilul nostru are vreo boală, vreo boală gravă, oare îl operăm din prima zi de viață? Cu siguranță că da, dacă suntem oameni responsabili! Dacă are vreo tumoare, dacă are vreun organ intern ieșit afară, dacă are vreo malformație gravă la cap sau la membre, noi suntem de acord cu operarea lui.

De ce? Pentru că îl iubim și pentru că vrem ca el să fie sănătos și nu bolnav. Dacă știm că acea boală se poate îndrepta sau ameliora și putem să-i facem operație, atunci nu mai stăm pe gânduri. Și dăm bani grei la medici și pe medicamente pentru ca să îl aducem cât de cât la o viață normală.

Însă dacă copilul nostru, sufletește, se naște și este în robia diavolului, noi ce facem? Așteptăm ca el să împlinească majoratul ca să îl vindecăm de boala demonizării, când știm că Dumnezeu îl vindecă în dar, prin Botez, prin Mirungere și prin Euharistie și prin întreaga viață a Bisericii? Cum să așteptăm o creștere reală și normală a unui om, dacă îl ținem departe de Dumnezeu? Sau dacă e de altă confesiune și înțelege, prin harul lui Dumnezeu, că Biserica lui Dumnezeu e Biserica Ortodoxă, pentru că ea a fost dintotdeauna, ce să facem, să îl ținem la ușă, să aștepte, pentru că nu e copil?

Nu! Ci îl botezăm sau îl mirungem, depinde din ce confesiune vine, și considerăm, prin iconomie,

prin pogorământ, că slujbele primite în alte confesiuni *se împlinesc* prin harul lui Dumnezeu și prin intrarea în Biserica Lui. Căci acelea erau forme fără fond, dar acum, odată intrat în Biserică, formele liturgice primite în fosta lui confesiune se umplu/ se împlinesc/ se desăvârșesc în Biserică, prin slava lui Dumnezeu.

Căci Biserica dorește mântuirea tuturor. Și îi botează pe prunci pentru ca ei să trăiască și să se dezvolte duhovnicește în Biserica lui Dumnezeu, ca un copac care are și lumină și apă și căldură și spațiu, dar îi botează și pe cei care vin din alte confesiuni, și se convertesc la învățătura și la viața Bisericii, pentru că El dorește ca omul să înceapă de oricând viața duhovnicească, viața cu El, dacă nu a început-o în pruncie, din varii motive.

Și astfel, Biserica ne cheamă și ne întâmpină în fiecare zi, pentru că și Dumnezeu face același lucru. El ne cheamă și ne întâmpină în Biserica Lui și fără El nu putem face nimic mântuitor, pentru că mântuirea se realizează împreună cu El în noi înșine.

Mântuirea nu este exterioară nouă, ci ea se realizează în noi înșine și datorită ei ne sfințim și ne înduhovnicim în mod real prin slava Lui. Căci toate Slujbele Bisericii ne coboară slava Lui în noi înșine și prin asta Dumnezeu locuiește în noi și cu noi. Și dacă vrem să trăim cu Dumnezeu, atunci trebuie să trăim eclesial, să trăim în Biserica Lui, și El ne va lumina asupra a ceea ce trebuie să facem.

Iubesc nespus cuvântul *întâmpinare*. El reprezintă toată inima și deschiderea noastră față de semenii noștri. Și când faci recenzii de întâmpinare unui om, atunci arăți că îl înțelegi și îl apreciezi. Iar când ieși în fața oamenilor, când vrei să îi cunoști și

să îi iubești, întreaga ta viață e *o întâmpinare frumoasă*, duhovnicească.

Așadar, iubiții mei, dacă ne place Dumnezeu, atunci ne plac și oamenii Lui! Nu putem să-L iubim pe Dumnezeu și, în același timp, să ne vină să le dăm în cap la oameni. Ci, dacă Îl iubim pe El, atunci suntem delicați și față de ei, față de semenii noștri. Căci El este Cel mai delicat și Cel mai atent și Cel mai binevoitor cu fiecare dintre noi și ne dorește la toți numai binele. El nu ne invidiază, El nu ne urăște, ci urăște păcatul și indiferența noastră față de El și față de semenii noștri. Lucruri pe care și noi le detestăm la alții.

Căci cine dintre noi dorește ca părinții lui să fie „indiferenți" față de el? Cine dorește ca soția noastră să fie „indiferentă" față de iubirea noastră? Cine dorește copii proști, urâți, răi, cruzi? Cine dorește boala în locul sănătății și răul în locul binelui? Nimeni! Pentru că toți ne dorim să fim alintați, apreciați, înțeleși, iubiți, ajutați. Nu vrea nimeni să sufere, să piardă, să moară, să se chinuie veșnic în Iad. În adâncul lui, nu vrea nimeni aceste lucruri, chiar dacă le poate susține toată ziua. Pentru că atunci când vine suferința în viața celui hulitor, a disprețuitorului lui Dumnezeu și al Bisericii Sale, nu mai știe cum să scape de ea. Când vine moartea, nu mai știe pe unde să se ascundă.

Pentru că toți dorim să fim întâmpinați cu bucurie de ceilalți și să fim frumoși cu adevărat.

De aceea, iubiții mei, dacă suntem frumoși duhovnicește, atunci să-i întâmpinăm duhovnicește pe oameni! Și vă doresc multă bucurie și pace și să ne pregătim cu toții pentru începerea Triodului! Pentru că duminică, 5 februarie 2017, începe Triodul, adică

perioada din anul bisericesc în care noi începem *să ne urcăm* spre Paști, spre Învierea Domnului.

Iar Triodul conține Postul cel Mare al Bisericii, postul pocăinței și al înțelepțirii, când ne pune pe toți să strigăm, întru pocăință, către Dumnezeul nostru treimic, către bucuria noastră.

Să ne pregătim și să ne primenim în mod deplin pentru calea pocăinței! Amin.

Predică la Duminica a 33-a după Cincizecime [2017]

Iubiții mei[52],

astăzi, în prima zi a Triodului, când la strană a început să se cânte dintr-o nouă carte liturgică, numită *Triodul*[53], care ne îndeamnă la pocăință, începem *să urcăm* spre Învierea Domnului și să ne pregătim pentru postul cel aspru de dinaintea marelui praznic.

Însă urcarea noastră este *interioară* și nu exterioară. Și, ca *să urci* la Dumnezeu, trebuie *să cobori* în smerenie. Trebuie ca mintea noastră să se coboare, în smerenie, în inima noastră.

Și pentru că pocăință și smerenie fără rugăciune nu există, în Evanghelia de azi [Lc. 18, 10-14] Domnul ne învață prin gura vameșului rugăciunea noastră de inimă din timpul postirii: „Dumnezeu[le], fii milostiv mie, păcătosului [Ὁ Θεός, ἱλάσθητί μοι τῷ ἁμαρτωλῷ]!" [Lc. 18, 13, BYZ]. Rugăciune pe care Sfinții noștri Părinți au amplificat-o și au făcut din ea rugăciunea minții și a inimii noastre, învățându-ne să ne rugăm neîncetat și să spunem: „Doamne Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluiește-mă pe mine, păcătosul!"[54].

O rugăciune hristologică. O rugăciune plină de iubire față de Hristos, Domnul nostru.

---

[52] Predică scrisă în zilele de 2-3 februarie 2017, zile de joi și vineri, cu soare, dar reci.

[53] A se vedea: https://ro.orthodoxwiki.org/Triod.

[54] Idem: https://ro.orthodoxwiki.org/Rugăciunea_lui_Iisus.

Și care e prețuită foarte mult de aceia care, prin ea, prin continua repetare a ei, se bucură de simțirea și de vederea lui Dumnezeu prin slava Sa. Și ei, rugătorii de taină ai lui Dumnezeu, cei care se sfințesc continuu prin chemarea Lui în ei înșiși, repetând-o neîncetat, ajung să vorbească despre *dulcele Iisus* și despre *dulceața cea negrăită* a slavei Sale, pentru că ei trăiesc prezența Lui în ei.

– Însă de ce *urcăm* noi la Dumnezeu, când *coborâm* în smerenie?

– Pentru că „cel care se smerește pe sine se va înălța [ὁ ταπεινῶν ἑαυτὸν ὑψωθήσεται]" [Lc. 18, 14, BYZ]. Căci atunci când noi coborâm în smerenie, văzându-ne păcatele și patimile noastre și neputința noastră cea mare în fața demonilor, când coborâm sub toată lumea și ne vedem cei mai păcătoși, atunci Dumnezeu, Dumnezeul mântuirii noastre, ne ridică de acolo prin slava Lui. Și de aceea, și mai corect este să spunem, că atunci când noi coborâm în smerenie, Dumnezeu e Cel care *ne înalță* spre Sine. El e Cel care ne ajută să punem „suișuri [ἀναβάσεις]" [Ps. 83, 6, LXX] în inima noastră, căci slava Lui e cea care ne ridică la *înălțimea* simțirii și a vederii Sale.

Pentru că atunci când Sfântul Pavlos vorbește despre faptul că „a fost răpit întru Paradis [ἡρπάγη εἰς τὸν Παράδεισον], și a auzit cuvinte de nespus/ inexprimabile [καὶ ἤκουσεν ἄρρητα ῥήματα], [despre] care nu este permis omului să vorbească [ἃ οὐκ ἐξὸν ἀνθρώπῳ λαλῆσαι]" [II Cor. 14, 2, BYZ], el ne vorbește despre *înălțimea* la care ne ridică Dumnezeu...când noi ne coborâm în smerenie și în umilință înaintea slavei Sale. Pentru că El ne ridică acolo unde noi nu putem să urcăm de unii singuri: în Împărăția Lui.

Dar când noi credem că „ne înălțăm”, prin aceea că ne lăudăm și îi punem și pe alții să ne laude, când ne îngâmfăm pentru cele câteva mici lucruri pe care le-am făcut recent, atunci suntem smeriți de către El, prin aceea că ne face să cădem în păcate mari, cumplite, în funcție de semeția noastră.

Căci despre asta ne vorbește Domnul la Lc. 18, 14, când ne spune: „tot cel care se înalță pe sine se va smeri [πᾶς ὁ ὑψῶν ἑαυτὸν ταπεινωθήσεται]”. Nu unul sau doi, nu doar unii, ci toți se vor smeri, care s-au înălțat în mintea lor.

Și eu dau mărturie, cu toată ființa mea, despre această mare pedagogie a lui Dumnezeu. Pentru că, de câte ori mi-am imaginat păcatul în mine însumi, de câte ori am judecat pe aproapele meu, de câte ori m-am considerat „mai presus” de el, de câte ori m-am semețit, de atâtea ori am gustat, din plin, amărăciunea căderii.

Am crezut că stau și am căzut. Am crezut că pot și am constatat că sunt slab. Am vrut să fiu și n-am fost. Pentru că păcatul nu are nicio tărie și nu ne face tari, ci slabi, tot mai slabi, tot mai neputincioși. Păcatul nu ne poate face virtuoși, nu ne poate aduce niciun bine, nicio liniște. El decât ne sleiește de puteri, el ne aruncă în diverse patimi, pentru ca, în cele din urmă, lacrimile și durerea și tristețea să fie în noi și să fie urmările păcatelor noastre.

Nu, nu strângem nimic păcătuind, ci risipim! Risipim energie, risipim timp, pierdem mila lui Dumnezeu din noi înșine.

Păcatul, nicicând, niciodată, niciunde nu este „o împlinire”, ci o durere vie.

De aceea, oricând ne înălțăm cu mintea, cădem în păcate care ne smeresc, care ne arată cine suntem. Și acestea toate se petrec, pentru că Dumnezeu are

grijă de noi și ne smerește continuu, pentru ca să nu cădem cu totul din viețuirea cea bună a Bisericii.

Ce aș fi fost eu fără *continua smerire* a lui Dumnezeu? Un om trufaș, un om insensibil, un orb la tainele lui Dumnezeu.

Dar El, din prima zi a convertirii mele, m-a învățat tot mai mult despre Sine și despre Biserica Sa și m-a făcut să simt comuniunea vie cu El, prin slava Lui. Însă, pentru fiecare păcat al meu am fost mustrat de El mai aspru sau mai blând, fiecare mustrare a Sa fiind un izvor de binecuvântare și de pace pentru mine.

Căci atunci când păcătuiești și ești smerit de Dumnezeu, inima ta e rănită dumnezeiește. E pedepsită pentru îndrăzneala ei păcătoasă, pentru căderea ei. Dar din rana pe care o face Dumnezeu în tine, dacă tu o accepți, dacă consimți că e pentru păcatul tău, atunci iese apă din ea...după cum a ieșit apă din stâncă în pustiu.

Pocăința face să izvorască în noi izvorul harului. Căci rolul lui Dumnezeu în viața noastră mistică e tocmai acesta: să ne readucă mereu la pocăință, la vederea de sine, la rugăciunea vie, la priveghetoarea viață, la aceea care Îl vede pe Dumnezeu în centrul întregii existențe.

Și dacă El are grijă de noi în acest fel, atunci El e Cel care *Se îngrijește* de via Sa, pe care a sădit-o dreapta Sa [Ps. 79, 15-16, LXX]. Pentru că fiecare dintre noi suntem *via* sau *vița* Lui, după cum, cu toții la un loc, suntem *via* Lui. Biserica e via lui Dumnezeu, dar pe fiecare în parte El ne-a sădit în via Lui prin Botez. Și creșterea și desăvârșirea sunt de la El, dacă rămânem întru El, în pământul cel bun, care ne face să rodim dumnezeiește.

...De-a lungul timpului am citit și am ascultat multe predici la această zi și predicatorilor le place să accentueze faptul că *trebuie să fim ca vameșul*... După cum, la parabola fiului risipitor, ei ne învață să fim *ca fiul risipitor care se pocăiește*, minimalizând pe fiul cel sfânt și virtutea lui și disprețuind rămânerea lui cu Dumnezeu.

Însă ambele parabole ale Domnului, și cea de azi și cea a fiului risipitor, nu vorbesc doar despre *pocăință*, ci și despre *virtute*. Și pentru că vorbesc despre ambele lucruri, fariseul din parabolă nu e „de aruncat" pentru că se ruga, pentru că Îi mulțumea lui Dumnezeu, pentru că nu era lacom, nedrept, adulter, pentru că postea de două ori pe săptămână, pentru că da zeciuială din toate câte câștiga [Lc. 18, 11-12]. Pentru toate acestea e *demn de urmat* și *de apreciat*, după cum *e demnă de apreciat* și *de urmat statornicia fiului celui credincios*, care nu a urmat nebuniei celui desfrânat.

Noi toți trebuie să fim *ca fariseul* când vine vorba de *împlinirea* voii lui Dumnezeu: adică trebuie să împlinim toate poruncile lui Dumnezeu și nu doar pe unele. Dar când facem toate acestea, sufletul nostru trebuie să se socotească *păcătos* și *netrebnic* și *să se roage ca vameșul în fața Domnului*, cerând mila Lui. Pentru că noi stăm și suntem numai datorită milei Lui față de noi.

Căci greșeala fariseului nu consta în faptul că *împlinea* voia lui Dumnezeu, ci pentru că *se simțea autosuficient sieși*. El nu vedea faptele ca pe *o cale* către Dumnezeu, ci considera că ele trebuie împlinite în sine și, prin împlinirea lor, el e „un om drept". Pe când vameșul, care nu sta toată ziua la Templu și nici nu era prea religios și care nu împlinea poruncile lui Dumnezeu, când se ducea în fața lui

Dumnezeu, el recunoștea că e păcătos și că nu are nicio faptă bună.

Adică noi avem nevoie de faptele fariseului, dar îmbinate cu pocăința vameșului. Noi trebuie să fim și ca unul și ca altul în mod fundamental: nici să nu desconsiderăm voia lui Dumnezeu, dar nici să credem că suntem buricul pământului, dacă facem voia Lui. Pentru că a face voia lui Dumnezeu e ceva normal, pentru că ea e o poruncă pentru toți oamenii. Anormal e să nu faci voia lui Dumnezeu și să o disprețuiești. Dar dacă împlinim voia lui Dumnezeu atunci nu facem *nimic în plus*, pentru că toți suntem robii Lui și trebuie să împlinim voia Lui.

Și la fel vă spuneam și la cealaltă parabolă, pe care o vom rediscuta duminica viitoare: Domnul nu îl dă exemplu pe tânărul desfrânat decât în pocăința lui, în ea trebuie să îl urmăm, dar exemplul admirabil și demn de urmat e fratele lui, care nu L-a părăsit pe Dumnezeu. Iar dacă vrem să minimalizăm toată virtutea, pentru ca să înălțăm pocăința, atunci greșim, pentru că și pocăința e una dintre virtuțile creștine. Iar Biserica ne vorbește acum, în pridvorul postului, despre pocăință, pentru ca să îi aducă la fapte bune și pe cei trândavi și păcătoși, și nu să îi invite pe cei curați și sfinți la a păcătui. Ci oamenii Cuvioși ai lui Dumnezeu înțeleg din iertarea Lui mila Lui față de toți oamenii, și prin aceasta smerenia lor crește și mai mult.

Pentru că toți trebuie *să creștem în bine*, în binele lui Dumnezeu. Dar dacă păcătuim, nu trebuie să considerăm păcătuirea/ căderea noastră drept un capăt de drum, drept o fatalitate, drept un motiv să ne luăm viața, ci trebuie să ne ridicăm la viața cu Dumnezeu prin pocăință și să punem mereu *început bun* vieții noastre creștine.

Căci important nu e cum *am început* viața creștină, ci *cum o sfârșim*. Iar dacă am început frumos viața noastră cu Dumnezeu, dacă am sporit în cunoaștere și în fapte bune, dar, mai apoi, o luăm razna, minținți fiind de demoni, și ajungem extremiști sau păcătoși notorii, ce folos mai avem din frumoasa noastră viață de mai înainte? Ea a rămas în trecut, iar prezentul nostru e lamentabil.

De aceea, orice ridicare din păcat trebuie să se facă cu încrederea nețărmurită în Dumnezeu, cu încrederea că mila Lui ne va ierta pe noi și ne va întări în tot lucrul bun. Pentru că nu în noi trebuie să ne punem încrederea, ci în mila și în ajutorul lui Dumnezeu.

Căci dacă ne încredem în noi, vom afla că suntem slabi și neputincioși, că nu putem să facem nimic esențial în viața noastră. Pentru că toate lucrurile importante ale vieții noastre, toate cele mântuitoare pentru noi le facem numai împreună cu Dumnezeu.

– De ce pledează foarte energic unii Sfinți Părinți pentru rugăciunea lui Iisus? De ce o cer și de la monahi și de la mireni, de la toți din Biserică?

– Pentru că ea este lucrarea interioară cea mai rapidă și benefică în efortul nostru de a ne curăți de patimi. Închizându-ne mintea în rugăciune, fără imagini și reprezentări, pentru ca ea să coboare de la sine în inimă, ne educăm mintea să vorbească numai cu Dumnezeu și nu cu momelile demonilor, cu gândurile lor. Căci rugăciunea lui Iisus ne unește mintea cu inima, ne scoate din convorbirea pătimașă cu gândurile noastre sau din pierderea în gânduri și visări, ne umple de pocăință și de umilință, de simplitate interioară, ne face să simțim slava lui Dumnezeu din ce în ce mai mult în noi, pentru că

noi ne dăruim Lui ca o jertfă vie. Și când Sfinții lui Dumnezeu cer de la fiecare creștin rugăciunea lui Iisus, rugăciunea neîncetată, vor ca noi toți, în tot timpul și locul să fim altare vii ale lui Dumnezeu, să fim rugăciune, să fim iubire rugătoare, iubire înțelegătoare, iubire pașnică.

Și acest lucru e posibil! E posibil ca să ne rugăm oriunde și oricând și să Îl lăudăm pe Dumnezeu în inimile noastre. E posibil ca să fim niște ființe epiclectice, adică care chemăm și primim în noi slava lui Dumnezeu, niște focuri aprinse de slava lui Dumnezeu, de dragostea Lui.

Pentru că Dumnezeu a vărsat în noi slava Lui și El vrea ca noi să I ne închinăm Lui în Duh și în Adevăr [In. 4, 24], adică în Duhul și în Fiul. Căci Tatăl nu e niciodată fără Fiul și fără Duhul Lui, ci persoanele treimice sunt veșnic împreună și deoființă și locuiesc perihoretic, fiind Una în Alta datorită unității Lor de ființă, fără ca să Se confunde Una cu Alta. Iar Dumnezeul treimic ne-a creat pe noi, oamenii, deoființă, pentru ca toți să fim una în Biserica Lui și în Împărăția Sa.

Și tocmai pentru că suntem deoființă, avem cu toții aceleași Slujbe și aceeași teologie, și, cu toții, tindem spre aceeași Împărăție a lui Dumnezeu.

Însă când noi Îl chemăm neîncetat pe Domnul și cerem de la El mila Lui, prin El noi chemăm întreaga Treime în noi. Sau nu Îl vedem pe Fiul despărțit vreodată de Tatăl și de Duhul Sfânt. Pentru că El nu e niciodată rupt de Treime, ci întotdeauna este împreună cu Tatăl și cu Duhul Sfânt.

Din acest motiv, teologia ortodoxă e holistică, e un întreg care stă în relație interioară cu Dumnezeu și cu revelarea Lui față de noi, pentru că triadologia sau învățătura despre Dumnezeul treimic e dogma

principală a Bisericii, de care se leagă toate celelalte dogme ale ei. Căci Dumnezeu este fundamentul lumii și al Bisericii Sale, El e Cel care le-a creat și le susține, iar toată cunoașterea teologică e revelată de El Bisericii Sale.

Și pentru că Dumnezeu e începutul, cuprinsul și împlinirea teologiei Bisericii, tocmai de aceea și ereticii au atacat capitolul principal al teologiei ei. Însă, această învățătură de credință fiind stabilită sinodal și dogmatic în cadrul Sinoadelor Ecumenice, ea apără Biserica de răstălmăcirile eretice de tot felul. Pentru că Dumnezeul nostru este treimic, Dumnezeul nostru e Tatăl, Fiul și Sfântul Duh, iar Fiul întrupat e Unul din Treime și nu „a doua persoană" a Treimii, pentru că persoanele dumnezeiește sunt egale, deoființă și împreună-veșnice.

Căci cine consideră că Tatăl e „primul", pentru că Îl naște pe Fiul și Îl purcede pe Duhul, și de aceea Îl consideră pe Fiul că e „al doilea" în Treime și pe Sfântul Duh că e „al 3-lea" în Treime, greșește împotriva Dumnezeului treimic, pentru că persoanele dumnezeiești sunt egale și veșnice, chiar dacă Tatăl Îl naște pe Fiul și Îl purcede pe Duhul Sfânt.

Pentru că, dacă toate persoanele dumnezeiești sunt egale și veșnice, cum e Fiul „al doilea" și Duhul „al treilea"? Căci atunci când folosim „primul", „al doilea" și al „treilea", vorbim de o Treime „progresivă", care „se formează în timp", adică de o triadologie eretică. Pentru că Biserica vorbește despre 3 persoane dumnezeiești *fără de început*, adică *veșnice*, și care sunt *egale* și *deoființă*, și nu vorbește despre o Treime „evolutivă". Căci Dumnezeu este din veci Treime de persoane, chiar dacă Tatăl Îl naște pe Fiul și Îl purcede pe Duhul Sfânt.

Și dacă știm că *Duhul Sfânt purcede din Tatăl*, potrivit In. 15, 26, lucru stabilit în Crezul Bisericii, tocmai de aceea nu putem accepta *falsificarea* Crezului prin Filioque. Adică prin erezia romano-catolică care susține că Duhul Sfânt purcede „din Tatăl și din Fiul". Erezie care a stat la baza căderii Patriarhiei Romei, în 1054, de la Biserică.

Iar dacă știm că Dumnezeul nostru e treimic și că persoanele dumnezeiești sunt desăvârșite și Se iubesc în mod desăvârșit și Se poartă și Se pun în evidență Una pe Alta în mod desăvârșit și că Dumnezeul nostru treimic a creat lumea din iubire și a creat-o fără păcat, fără stricăciune, fără moarte, pentru că a chemat-o la relația veșnică cu Sine, atunci înțelegem că Dumnezeu este exemplul desăvârșit de comuniune și de iubire pentru întreaga umanitate.

Pentru că în lumea păgână, materia era considerată „veșnică", iar zeitățile erau o expresie a patimilor umane. De unde se înțelegea faptul că „a fi păcătos" însemna „a fi om".

În teoria evoluționistă, care vrea „să explice în mod materialist" lumea, aceasta e iarăși o realitate „veșnică", ca și în teologia păgână, iar omul apare printr-o utopică „evoluție genetică" a lui din ființe inferioare.

Însă omul a fost creat de Dumnezeu fără de păcat, plin de slava lui Dumnezeu, fără vreo boală și fără a fi muritor, cu rațiune și putere de înțelegere, cu conștiință și cu capacitatea de a iubi și de a alege. Dar pentru că a ales să păcătuiască și să iasă din comuniunea cu Dumnezeu, prin păcatul său a intrat moartea în lume și stricăciunea. Așa că păcatul, patimile, moartea și stricăciunea din lume nu sunt

„creația” lui Dumnezeu, ci ele au apărut din aplecarea spre rău a omului.

De aceea, Dumnezeu nu are nimic de-a face cu păcatul, cu patimile, cu moartea și cu stricăciunea, ci El e Creatorul vieții și Cel care ne învață toată virtutea și înțelegerea și bunacuviință și evlavia și Cel care ține în viață întreaga existență.

– Ce înseamnă *să gândești* și *să trăiești* ca un păgân?

– Înseamnă să consideri că păcatul și patimile și moartea și stricăciunea sunt „o normalitate”. Să consideri că ele sunt „firești” și nu introduse în lume prin căderea demonilor și a oamenilor.

– De ce este *incompatibilă* teoria pseudo-științifică a evoluției cu teologia creștină?

– Pentru că știința nu poate „să presupună” o existență, ci ea poate doar *să o analizeze* când este un fapt evident. Tocmai de aceea teoria evoluției nu este un fapt științific, pentru că nu e un fapt demonstrabil, ci e *o presupunere* despre cum a luat existență lumea și omul. E o poveste de adormit copiii și nu știință. Pentru că știința nu poate dovedi lucruri care *depășesc* materialitatea.

De aceea, astronomia nu poate „presupune” cum s-a format universul, ci ea doar poate analiza, dacă are instrumente la îndemână, cum arată universul existent. După cum medicina constată cum arată omul, dar nu ne poate spune de ce arată el cum arată și nu e în alt fel.

Chimia se ocupă cu substanțe deja create și nu cu „posibile” substanțe. Fizica măsoară dimensiuni existente, aflate în lumea creată și nu dimensiunile lumii spirituale. Științele care se ocupă de creier și de mecanismele gândirii analizează manifestările sufletului prin intermediul creierului material. Dar ele se

opresc la materialitatea creierului și la constatarea faptului că sufletul se manifestă prin intermediul creierului într-un anume fel sau, când creierul nu mai funcționează bine, că sufletul se manifestă defectuos prin intermediul unui creier bolnav. Însă ele nu pot trece în lumea sufletului, în ce se petrece cu adevărat în sufletul uman, ci numai oameni foarte sfinți *pot vedea* sufletele oamenilor, cele pe care nu le pot filma aparatele de filmat și pe care nu le pot analiza oamenii de știință.

Când mergem la computerul tomograf[55] pentru o vizualizare a interiorului nostru, ce vedem?

Aspecte ale materialității trupului nostru, nicidecum sufletul nostru. La fel, când facem o ecografie prenatală[56], vedem starea copilului în uterul mamei, dar nu și sufletul său. Iar medicul ne poate arăta anumite organe ale lui, ne poate spune că e sănătos sau că are vreo problemă de sănătate, dar nu ne poate spune *ce simte el* în sufletul său, acolo, în uterul mamei sale.

Pentru că știința nu poate intra în sufletul omului, atâta timp cât ea se ocupă cu materia. Însă Dumnezeu, celor care își sfințesc viața, le dă nu numai să-și cunoască sufletul lor și pe al altora, ci le dă și să le vadă duhovnicește, după cum pot vedea sufletele Sfinților, pe Îngeri și pe demoni, cu harul lui Dumnezeu, pe măsura creșterii lor duhovnicești.

Din acest motiv, știința *nu se poate dispensa* de teologie, pentru că teologia Bisericii vorbește dumnezeiește, prin revelare dumnezeiască, și despre cum

---

[55] A se vedea: http://www.neuromed.ro/ce-este-computer-tomografia.

[56] Idem: http://www.sfatulmedicului.ro/Investigatii-in-sarcina/ecografia-prenatala_9521.

a luat naștere lumea și omul, dar și despre transfigurarea lumii și a omului, a întregii creații.

Oamenii de știință onești nu pot fi „în luptă" cu Biserica, pentru că știința se ocupă cu observarea și cu analizarea materiei și nu cu ceea ce o depășește.

Iar Biserica e divino-umană și nu pur umană, ceea ce știința și instituțiile umane nu pot fi niciodată.

Din acest motiv, Biserica depășind toate instituțiile acestei lumi și ca importanță și ca finalitate, manifestându-se mai presus de lume și în același timp în lume, ca una care e divino-umană, nu poate fi minimalizată în mod real de nicio altă instituție. Căci fiecare instituție, pentru a funcționa, are nevoie de cea care depășește lumea și, în același timp, e în lume. Are nevoie de Biserică, adică, în ultimă instanță, de Dumnezeu, Creatorul Bisericii și al întregii lumi.

Lupta cu Biserica, întotdeauna, e una falimentară. Pentru că e o luptă cu Dumnezeu, cu Cel care ne depășește cu totul. Fiindcă El ține Biserica în lume, El o conduce, El o desăvârșește continuu, și de aceea orice om care iubește cunoașterea științifică, iubește în același timp și cunoașterea teologică și duhovnicească. Pentru că științele umane, care se ocupă cu materia, ne dau informații despre trupul, sănătatea, bolile și condițiile vieții pe pământ, pe când teologia și experiența duhovnicească ne dau detaliile adevărului și ale modului duhovnicesc al viețuirii umane.

Dacă știm matematică, fizică, chimie, biologie și altele, știm lucruri despre materia lumii și materialitatea trupului nostru. Dar dacă învățăm teologia Bisericii aflăm adevărul lui Dumnezeu pentru om, iar dacă facem experiența reală de mădulare ale Bise-

ricii, atunci avem experiența duhovnicească reală a oamenilor. Însă, dacă vrem numai științele umane, fără știința Bisericii, nu suntem și nu vom fi vreodată *oameni împliniți*.

Și observăm acest lucru la tot pasul: există oameni cu studii superioare, oameni foarte pregătiți în domeniul lor de activitate, dar afoni la viața interioară a oamenilor și fără coloană vertebrală în ceea ce privește adevărul. Sunt ultrapregătiți, dar nu știu să iubească o femeie și să-și întemeieze o familie. Sunt ultrapregătiți, dar, în același timp, sunt lași, interesați numai de binele lor, fără inimă, fără conștiință, fără bunătate.

De ce? Pentru că nu e de ajuns doar formarea intelectuală. Nu e de ajuns doar informația. Nu e de ajuns doar specializarea într-un domeniu sau în mai multe, ci e nevoie, în același timp, de cunoaștere de sine, de vindecare de sine, adică de curățirea de patimi, de cunoașterea altora, de respectarea lor, de protejarea lor, de iubirea lor, și, în același timp, e nevoie de dorința de a ne mântui în relația cu Dumnezeul nostru și cu toți Sfinții și Îngerii Lui.

Și Biserica ne oferă o creștere deplină a omului: și intelectuală și afectivă și volițională și comunitară și eclesială și în relație cu Dumnezeul mântuirii noastre.

Pentru că Biserica nu se opune cunoașterii, nu se opune informării omului, nu se opune Școlii și instituțiilor de educare și de formare interioară, profesională și socială, dar ea ne arată că nu e de ajuns știința, ci aceasta trebuie completată cu teologia și cu viața duhovnicească.

Lucru pe care îl vedem în viețile marilor Teologi Sfinți ai Bisericii: au fost oameni foarte educați, cu studii superioare, plini de dorința de a cunoaște și de

a experimenta, dar, în același timp, erau și mari teologi și mari asceți și mari oameni ai Bisericii și mari mistici ai lui Dumnezeu. Pentru că nu minimalizau nici știința, nici teologia și nici viața duhovnicească, ci le vedeau ca pe un tot unitar, ca fiind una în ei înșiși.

De aceea, iubiții mei, acum, la începutul Triodului, nici noi nu trebuie să minimalizăm pe nimeni, ci să învățăm de la toți ceea ce bun și frumos și vrednic de urmat în viața noastră! Pentru că ceea ce contează e ca să ne construim armonios, să ne construim în ascultare de Dumnezeu și în iubire față de semenii noștri.

Certurile, disensiunile fără rost, animozitățile nu duc la nimic bun. Pentru că minimalizându-l pe altul nu „creștem" noi în locul lui, ci doar păcătuim și ne înnegrim sufletul.

Și mă uitam la zăpada, încă netopită, și la cum se înnegrește ea de praf...Una a fost la început, altfel e acum. Și noi ne înnegrim, ca și zăpada încă netopită, dacă ne ocupăm de alții și nu de noi.

Să ne ocupăm *de noi* în primul rând, iubiții mei!

Să ne ocupăm de pocăința noastră, de vederea de sine, de plângerea noastră! Și vom avea multe lucruri de plâns și de îndreptat.

Vă doresc numai bine și Dumnezeu să ne învețe pe toți ce să facem! Amin.

Avem nevoie de un cutremur?

Iubiții mei[57],

când am tradus, recent, Psalmul 59, și am ajuns la versetul al 4-lea, atunci...a început în mine predica de față. Pentru că atunci când simt că Dumnezeu vrea să mă ducă într-o anumită direcție, eu mă las condus de Dumnezeu spre acolo. Și au trecut câteva zile de când am tradus psalmul, dar m-am întors la el. M-am întors la ce a vrut să îmi spună Dumnezeu în versetul al 4-lea. Pentru că Ps. 59, 4, în LXX, ne spune tuturor: „Cutremurat-ai pământul și l-ai tulburat pe el [συνέσεισας τὴν γῆν καὶ συνετάραξας αὐτήν]. Vindecă ruinele lui, că s-a cutremurat [ἴασαι τὰ συντρίμματα αὐτῆς ὅτι ἐσαλεύθη]!”.

Cine cutremură pământul? Dumnezeu! Și când El cutremură pământul, lumea întreagă se tulbură. Pentru că lumea se teme de marile cutremure ale lui Dumnezeu. Pentru că cutremurul înseamnă moarte, înseamnă ruini, înseamnă echipaje de salvare, înseamnă spitale pline, înseamnă mulți bani pierduți și multe vieți pierdute.

Marile cutremure prăbușesc moralul unei țări. Marile cutremure sunt...de la Dumnezeu, pentru ca oamenii să se tulbure și să se cutremure în fața Lui.

Tocmai de aceea Sfântul David Îi cere lui Dumnezeu *să vindece* ruinele cutremurului, pentru că oamenii *s-au cutremurat*. S-au cutremurat interior. Pentru că sensul cutremurului, al marelui cutremur e acesta: ca oamenii să se trezească din

---

[57] Scrisă în zilele de 5 și 6 februarie 2017, zile de duminică și luni.

păcatele lor, ca oamenii să se schimbe, ca oamenii să își revină, ca oamenii să vadă că cel mai important lucru e *relația lor cu Dumnezeu*.

În ziua de 2 februarie am prăznuit praznicul hristologic al Întâmpinării Domnului. Până pe 9 februarie, potrivit calendarului pe 2017, noi suntem în praznicul Întâmpinării Domnului, pentru că pe 9 e odovania, e sfârșitul praznicului.

Iar din *Viețile Sfinților*, ediția românească, din predica de pe 2 februarie, aflăm ceva important: ce s-a petrecut în timpul Sfântului Împărat Iustinianos [Ἰουστινιανός] cel Mare[58], adică în sec. al 6-lea după Hristos. Pentru că Sfântul Iustinianos I a fost Împărat al Constantinopolului între 1 august 527 și 14 noiembrie 565, adică pentru 38 de ani[59].

În timpul său, exista sărbătoarea *Întâmpinarea Domnului*, dar ea nu era prăznuită. Și el a poruncit ca această sărbătoare să devină *praznic dumnezeiesc*, unul dintre marile praznice ale Bisericii[60]. De ce? Pentru că în vremea împărăției lui „a fost molimă mare de moarte...[timp] de 3 luni”[61], de la sfârșitul lunii octombrie, „murind la început câte 5.000 de oameni în fiecare zi, apoi câte 10.000”[62]. Și nu era cine să-i îngroape[63].

E vorba despre anul 542 d. Hr. și de *ciuma bubonică*, care a omorât zeci de milioane de oameni[64].

---

[58] A se vedea: https://en.wikipedia.org/wiki/Justinian_I.

[59] Ibidem.

[60] *Viețile Sfinților pe luna februarie*, ed. BOR 1992, p. 27.

[61] Ibidem.

[62] Ibidem.

[63] Ibidem.

[64] *Cf.* https://en.wikipedia.org/wiki/Justinian_I.

O boală pe care o transmiteau purecii și ea ajungea în sângele oamenilor, și, după ce erai mușcat de purece, apăreau în carne buboaie mari și vii și oamenii mureau, pentru că, pentru această boală, ai nevoie de antibiotice[65].

Cei îmbolnăviți de ciuma bubonică aveau mai întâi frisoane, apoi senzație de rău în tot trupul lor, febră ridicată, crampe musculare, convulsii, apăreau bubele pe piele, se umflau, apoi apăreau cangrenele[66].

După cangrene, oamenii începeau să respire greu, începeau să vomite sânge, îi dureau toți mușchii, tușeau și aveau mari dureri, pentru că le crăpa pielea. Și oamenii mureau în chinuri grele, sleiți de putere, cu dureri de stomac, în stare de delir și de comă[67].

În Constantinopol a fost ciumă bubonică, dar în Antiohia „era îndoită pedeapsa lui Dumnezeu.

Căci la rana cea de moarte s-a adăugat, pentru păcatele omenești, și un înfricoșat [înfricoșător] cutremur de pământ, încât toate casele cele mari, zidirile cele înalte și Bisericile au căzut și mulțime de popor, căzând sub ziduri, a pierit...

În acea înfricoșată [înfricoșătoare] moarte și pierzare i s-a descoperit unuia, din cei plăcuți lui Dumnezeu, să se prăznuiască Întâmpinarea Domnului și a Născătoarei de Dumnezeu.

Venind ziua Întâmpinării Domnului, în februarie, în ziua a 2-a, când a început să se prăznuiască cu priveghere de toată noaptea și cu ieșire cu crucile, în acea zi *s-a ridicat* molima cea de moarte cu desă-

---

[65] A se vedea:
https://en.wikipedia.org/wiki/Bubonic_plague.

[66] Ibidem.

[67] Ibidem.

vârșire și cutremurul pământului *s-a alinat*, prin milostivirea lui Dumnezeu și cu rugăciunile Preacuratei Născătoarei de Dumnezeu”[68].

Cum s-a terminat molima și cutremurul? Prin slujirea Bisericii. De ce prin Biserică? Pentru că unui Sfânt al lui Dumnezeu, El Însuși i-a descoperit ce trebuie să facă Biserica pentru ca lumea să se vindece.

Și prin aceasta, Dumnezeu ne arată că Biserica Lui nu este o instituție „oarecare”, că ea nu este „la periferia” societății, ci în centrul ei, pentru că prin ea vorbește Dumnezeu. Vorbește adevăratul Împărat al întregii creații.

Statul se mobilizează la cutremur, la cataclism, face tot ceea ce poate...Dar dacă Dumnezeu *lovește* lumea iar și iar cu alt cataclism, statul e neputincios, pentru că toți oamenii sunt neputincioși.

Cu cine să te lupți, când vezi că blocul devine un pendul? Ce fel de mâini să întinzi, pentru ca să nu cadă acoperișurile caselor? Ce fel de utilaje să aduci, în câteva secunde, pentru ca să ții în picioare blocuri, poduri, case, Biserici?

Atunci simțim din plin neputința noastră...Cât suntem de mici, de fricoși, de singuri, de neajutorați...Atunci simțim ce spune Sfântul David: „Arătat-ai poporului Tău cele aspre [σκληρά], adăpându-ne pe noi [cu] vinul umilinței [οἶνον κατανύξεως]” [Ps. 59, 5].

Pentru că cutremurul, boala, singurătatea, neputința, moartea sunt cele *aspre* ale lui Dumnezeu, pentru niște inimi dure și nemilostive ca ale noastre. Căci avem nevoie – asta e marea dramă a

---

[68] *Viețile Sfinților pe luna februarie*, ed. BOR 1992, p. 27.

umanității! – de cutremure, de boli, de necazuri, de singurătate, de moarte, ca să ne smerim.

În aparență, noi părem „buni", „sensibili", „civilizați", „caritabili"...Dar Dumnezeu e de altă părere! El ne vede altfel! Și El ne arată cele aspre, pentru ca noi să bem vinul umilinței...și al pocăinței...și al îndreptării noastre, acolo, în mijlocul ruinelor.

– De ce ne face Dumnezeu una ca asta? De ce e dur cu noi? De ce nu ne lasă în pace? Ce are El cu viața noastră?

– Pentru că, din perspectiva lui Dumnezeu, viața noastră nu trebuie trăită oricum, ci numai în parametrii Lui. El ne-a făcut și noi trebuie să trăim după cum El ne-o cere. Și când noi facem abstracție de El, de prezența, de lucrarea și de iubirea Lui față de noi, Dumnezeu ne lovește prin cataclisme.

Pentru că El vrea *să ne reorienteze* atenția. Vrea ca atenția noastră să fie El și nu noi înșine sau lumea asta. Pentru că El e izvorul vieții noastre.

...Ciuma și cutremurul au încetat pentru că oamenii au mers la Biserică și L-au lăudat pe Dumnezeu și și-au recunoscut păcatele lor. L-au recunoscut pe El și au recunoscut și Biserica Lui.

Și cataclismul a încetat...ca și când nu s-ar fi întâmplat nimic! Pentru că oamenii s-au schimbat. Ei au luat aminte. Ei L-au pus pe Dumnezeu în primplanul vieții lor și nu s-au mai crezut autonomi.

Pentru că El, de fiecare dată, dorește același lucru: ca noi să ne concentrăm întreaga atenție asupra lui Dumnezeu și a relației cu El.

În Mineiul pe octombrie, în ziua a 26-a, este pomenit „marele și groaznicul cutremur"[69] petrecut

---

[69] *Mineiul pe octombrie*, ed. BOR 1929, p. 333.

în anul al 24-lea al împărăției lui Leon Isaurul, iconoclastul[70].

E vorba de Leon al III-lea Isavros [Λέων Γ΄ ὁ Ἴσαυρος], care a împărățit între 25 martie 717 și 17 iunie 741[71]. Iar dacă el a împărățit 24 de ani, al 24-lea an al împărăției lui este anul morții sale, adică anul 741.

În anul 741 a fost cutremurul care este pomenit pe 26 octombrie și el s-a petrecut la Constantinopol. Și atunci „au căzut cele mai înalte și mai frumoase locașuri și mulți s-au prăpădit”[72]. Pentru ca cei care au mintea semeață să se smerească. Pentru ca cele înalte să se arate neputincioase în fața cutremurului lui Dumnezeu.

Sfântul Teofanis [Θεοφάνης] Mărturisitorul[73] ne vorbește despre ce s-a petrecut la începutul sec. al 6-lea în Antiohia: „s-au abătut asupra orașului Antiohia începuturile mâniei divine [dumnezeiești], care au prevestit pedeapsa divină [dumnezeiască] care va veni. Căci s-a aprins foc de la Martyrionul Sfântului Ștefan și a ajuns până în pretoriul stratilatului. Acesta a fost începutul durerilor. Și au avut loc incendii timp de șase luni, au ars multe case și a murit mult popor.

Nimeni nu a putut să afle de unde se aprindea focul, căci ieșea de pe țiglele clădirilor cu cinci etaje. [...] [Apoi] Antiohia cea mare din Siria a fost lovită de cutremur, fiind un dezastru inexplicabil. Căci în așa

---

[70] Ibidem.

[71] A se vedea: https://en.wikipedia.org/wiki/Leo_III_the_Isaurian.

[72] *Mineiul pe octombrie*, ed. BOR 1929, p. 333.

[73] A se vedea: https://el.wikipedia.org/wiki/Θεοφάνης_Ομολογητής.

măsură s-a abătut mânia lui Dumnezeu asupra Antiohiei, încât a căzut aproape întreg orașul și s-a transformat în mormânt al celor care îl locuiau. Iar pe unii dintre cei care fuseseră îngropați și încă mai trăiau sub pământ, i-a ars focul ieșit din pământ; și alt foc ca [niște] scântei cobora din aer și îl ardea ca un fulger pe cel care îl întâlnea. Atunci pământul s-a mișcat timp de un an”[74].

Iar focul și cutremurul au ținut…până s-au pocăit oamenii.

Însă, cei care Îl exclud pe Dumnezeu din creația Lui, imediat reacționează împotriva Bisericii, dacă Biserica explică cataclismele ca…*pedepse dumnezeiești* și ca pe *chemări la pocăință* din partea lui Dumnezeu.

Cel mai recent caz a fost la incendiul de la *Colectiv*, unde mulți oameni, parte dintre ei ortodocși, nu au putut *să suporte* un astfel de răspuns. Singurul adevărat de altfel.

Și logica lor a fost aceasta: „Adică cum să spunem noi, oamenii Bisericii, că acolo oamenii au murit…*datorită păcatelor lor* și pentru ca, prin ei, Dumnezeu *să ne avertizeze* și pe noi, că putem sfârși la fel, dacă nu ne pocăim? Cum să spună una ca asta Biserica?”.

Însă nu Biserica…lovește oamenii cu cutremure, ci Dumnezeu! Iar Sfinții lui Dumnezeu, după cum ați văzut din cele 3 exemple ale acestei predici, așa spun: că toate cataclismele sunt *bătăile* lui Dumnezeu pentru păcatele noastre, pentru că, prin intermediul lor, Dumnezeu ne vrea *întorși la El*.

---

[74] Sfântul Teofan Mărturisitorul, *Cronografia*, trad. din lb. gr., studiu introd. și note de Mihai Țipău, în col. PSB, serie nouă, vol. 7, Ed. Basilica a Patriarhiei Române, București, 2012, p. 187.

Iar Scriptura și Tradiția Bisericii sunt pline de astfel de exemple ale pedepselor dumnezeiești, pe care Sfinții lui Dumnezeu le-au înțeles ca *lucrări pedagogice* ale lui Dumnezeu față de oameni.

Pentru că Dumnezeu Își manifestă mânia și urgia Lui față de păcatele noastre, pentru ca noi să intrăm într-o relație reală cu El.

Dar lumii secularizate nu îi plac explicațiile teologice ale cataclismelor. Ei îi place să i se spună că a fost un fenomen „natural", petrecut datorită interacțiunii dintre două plăci tectonice, și care nu a avut niciun scop pedagogic. Adică „asta e, s-a întâmplat, unii au murit, și noi am scăpat! Pentru că cutremurul e ceva natural, care nu are de-a face cu ce credem și facem noi".

Însă teologia Bisericii e categorică: niciun cataclism nu e „natural", ci e voit de Dumnezeu, și prin el Dumnezeu ne cheamă la pocăință. Pentru că și ploaia și grindina și cutremurul și seceta și inundațiile și moartea sunt expresii ale voinței Lui și nu lucruri „întâmplătoare".

Nimic nu e întâmplător din viața noastră și a lumii! Nimic nu se petrece „în orb", „fără sens"! Toate au sens. Dar ceea ce se petrece în noi și în întreaga lume, din voia lui Dumnezeu, ne depășește înțelegerea noastră.

De aceea vom găsi, adesea, oameni care să spună că ei „nu cred" în Dumnezeu tocmai pentru că există războaie și crime și cataclisme și nedreptate multă în lume. Iar alții Îl vor nega pe Dumnezeu în fața noastră tocmai pentru că nu li s-a împlinit lor un anume gând al lor sau pentru că viața lor a fost „stricată" de Dumnezeu.

Însă toți aceștia nu acceptă că voia lui Dumnezeu e veșnică și suverană, că El nu trebuie să ne

întrebe pe noi ce trebuie să facă, ci El face ceea ce e mai bine pentru tot omul și pentru toată creația Lui.

Și dacă, pentru unii, e mai bine „să moară", iar pentru alții e mai bine „să trăiască", vom înțelege și noi la judecata Lui, pentru că vom vedea că El, în cazul fiecăruia dintre noi, a avut și are și va avea cea mai mare dreptate.

– De ce reacționăm atât de furibund față de voia lui Dumnezeu cu oamenii și cu lumea?

– Pentru că noi credem că „avem mai multă dreptate" decât El. În mintea noastră noi credem că El „a greșit" că a făcut una și nu a făcut alta, că n-a făcut ce vrem noi. Dar dacă coborâm în smerenie și venim la pocăință, dacă ne analizăm toată viața noastră în lumina învățăturii Lui, vedem că noi nu merităm nimic...pentru că toate sunt darurile Lui. De la El avem existența, de la El avem rămânerea în existența aceasta istorică, dacă murim, nu înseamnă că „s-a sfârșit" viața noastră, pentru că sufletul nostru e veșnic, ca un dar al Lui. Iar toți morții vor învia și vor fi transfigurați, dimpreună cu toți cei vii, atunci, la venirea Domnului întru slavă, și umanitatea în întregime va primi de la Dumnezeu ceea ce își dorește. Pentru că unii și-au dorit Raiul și îl primesc, pe când alții și-au dorit Iadul și primesc ceea ce și-au dorit. Pentru că cele două feluri de veșnicii se primesc în funcție de dorința și de viața noastră de aici, de acum.

Așadar, iubiții mei, avem nevoie de un cutremur? Avem nevoie de un incendiu, ca să ne mistuie toată agoniseala de-o viață? Avem nevoie de o moarte violentă și neprevăzută?

Și tot Sfântul David ne spune: „Dat-ai celor care se tem de Tine semn [ἔδωκας τοῖς φοβουμένοις Σε σημείωσιν] [ca] să fugă de la fața arcului [τοῦ φυγεῖν

ἀπὸ προσώπου τόξου]...pentru ca să-i izbăvească pe cei iubiți ai Săi" [Ps. 59, 6-7, LXX]. Căci El ne-a dat semnul Lui, semnul Sfintei Cruci, ca să ne închinăm Lui și să ne pocăim în fața Sa. El ne-a dat semnul nevoinței și al ascultării de El, pentru ca să scăpăm de la fața arcului Său, a pedepsei Sale.

Și dacă nu vrem cutremure, atunci să ne cutremurăm de păcatele noastre înaintea Lui și să le plângem pe ele! Și dacă nu ne plac incendiile, atunci să postim înaintea Lui și să stingem incendiile poftei desfrânate din noi! Și dacă nu vrem să fim muritori de foame, atunci să fim milostivi și buni, căci El Se va milostivi de noi, ca și de crinii câmpului! Și dacă nu ne plac morțile nepregătite, morțile necreștinești, atunci să trăim evlavios și cu frică de Dumnezeu, pentru ca să aflăm de la El, în smerenie, clipa morții noastre și să ne pregătim creștinește pentru ea!

Pentru că în filme și în romane, adesea, oamenii mor oricum, dar nu creștinește. Însă moartea creștină e moartea în care murim împăcați cu toți, spovediți și împărtășiți, dând milostenie și rugându-ne, așteptând în pocăință, dar și cu nădejde ieșirea noastră din trup.

Iar eu așa îmi doresc să adorm și așa vă doresc și dumneavoastră să adormiți! Pentru că moartea creștină e adormire întru Domnul, întru slava Lui, și mergere întru odihna Sa. Amin!

Pareneză la sfințirea unei case

Iubiții mei[75],

am venit în casa voastră cu bucurie și cu nădejde. Pentru că sunt în casa unor proaspăt căsătoriți, a unor tineri entuziaști, care și-au început drumul lor împreună. Și am binecuvântat și sfințit această casă prin stropirea cu apă sfințită și prin ungerea ei cu ulei sfințit, rugându-mă lui Dumnezeu pentru ca El să vă binecuvinteze și să vă întărească și să vă apere întru toate. Căci de la Dumnezeu e toată binecuvântarea, pacea, bucuria și iubirea dintre oameni. De la El e ajutorul nostru și nădejdea noastră.

Și, după cum ați auzit, El a trimis slava Lui în apă și a sfințit-o[76], dar și în ulei, și l-a sfințit[77], pentru ca și casa voastră să fie plină de slava Lui. Căci precum Bisericile sunt sfințite, tot la fel trebuie sfințite și casele, pentru ca să trăim cu bucurie și cu pace în ele.

Iar noi, ortodocșii, ne bucurăm dumnezeiește la orice sfințire a unui loc, pentru că știm că acel loc îl sfințim pentru Dumnezeu și împreună cu El. Iar

---

[75] Scrisă în ziua de 6 februarie 2017, zi de luni, cer înnorat, zero grade.

[76] *Molitfelnic*, ed. BOR 2002, p. 196: „Și acum trimite harul Preasfântului și de-viață-făcătorului Tău Duh, care sfințește toate, și sfințește apa aceasta!”.

[77] Idem, p. 391: „și trimite harul Preasfântului Tău Duh peste untdelemnul acesta și îl sfințește ca să fie spre sfințirea locului acesta și a casei ce s-a zidit pe el și spre alungarea tuturor puterilor celor potrivnice și a bântuielilor diavolești”.

acum, aici, în casa voastră, e bucurie și pace, pentru că slava lui Dumnezeu a coborât aici și ne bucură pe toți. Iar voi trebuie să rămâneți în această bucurie și frumusețe duhovnicească. Pentru că, în căsnicie, nu există întrecere, nu există rivalitate, ci căsnicia e iubire și bucurie față de celălalt, e comunicare și comuniune, e facere împreună a tuturor lucrurilor.

Mă bucur că ați ales *partea cea bună*, adică *ascultarea* de Dumnezeu. Mă bucură faptul că sunteți oameni credincioși și milostivi, și că ați făcut din casa voastră o mică biserică, atâta timp cât e plină de Sfinte Icoane și de cărți sfinte, dar, mai ales, de bun gust și de simplitate.

Tocmai de aceea am venit cu nădejde și cu bucurie în casa voastră, pentru că mă simt și eu *acasă*, aici, între voi. Pentru că mă simt *acasă* oriunde oamenii sunt drept-credincioși și Îl pun pe Dumnezeu în prim-planul vieții lor.

Din apa pe care am sfințit-o veți bea în fiecare dimineață, până se termină, iar uleiul îl folosiți la candelă. Însă vă puteți unge și cu el, atâta timp cât e plin de slava lui Dumnezeu.

Vă mulțumesc pentru bucuria de a fi fost împreună și Dumnezeu să vă binecuvinteze întru toate! Amin.

Pareneză în cadrul Sfintei Taine a Mărturisirii

Iubiții mei[78],

am făcut începutul Tainei Mărturisirii sau a Spovedaniei, adică am spus rugăciunile de dinaintea spovedirii păcatelor, și acum, fiecare dintre dumneavoastră va veni să își spovedească păcatele. Și, pentru ca să terminăm repede spovedirea păcatelor, fiecare trebuie să veniți cu păcatele scrise pe o hârtiuță. Mă refer la cei care știu să scrie și să citească. Pe ceilalți îi voi întreba eu despre păcate. Și scriem numai păcatele, fără povestiri nesfârșite!

Cei care v-ați mai spovedit la mine știți acest lucru. Spun acum pentru cei care, poate, nu știu. Ca să veniți pregătiți să vă spovediți păcatele, acasă, fiecare dintre dumneavoastră, trebuie să le scrieți pe o hârtie, pe fiecare în parte. Adică scrieți așa pe hârtie: „am mințit, am drăcuit, am blestemat, am furat, am vorbit de rău, am judecat pe aproapele meu, m-am certat etc.”. Fără să dăm nume, fără să dăm detalii.

Toate păcatele pe care le-ați făcut le scrieți pe hârtie și, când eu vă întreb despre păcatele pe care le-ați făcut, dumneavoastră le citiți în fața mea de pe hârtia pe care le-ați scris, după care eu vă dezleg de păcate. Adică în asta constă *spovedirea păcatelor*: în *mărturisirea* păcatelor în fața lui Dumnezeu și a mea, pentru ca Dumnezeu, prin gura și mâna mea, să vă dea dezlegare de păcatele mărturisite.

---

[78] Scrisă în ziua de 6 februarie 2017, zi de luni, la prânz, soare, + 2 grade.

Bineînțeles, când vă scrieți păcatele, recunoașteți și că vă pare rău de ele. Și de ce vă pare rău de ele? Pentru că sunt păcate, sunt lucruri rele și nu fapte bune!

Iar după ce vă iert de păcate și, de la caz la caz, vă îndemn să faceți anumite lucruri, pe acelea trebuie să le faceți spre *îndreptarea* dumneavoastră. Adică să citiți cărți teologice, să vă rugați, să veniți la Slujbe, să dați milostenie, să vorbiți frumos și respectuos între dumneavoastră, să fiți iertători și binevoitori unii cu alții.

Așadar, eu mă așez aici și vă aștept pe fiecare în parte să vă spovediți păcatele! Dacă aveți păcatele scrise pe hârtie, în 2-3 minute se termină spovedirea lor. Voi răspunde la eventuale întrebări după ce îi voi spovedi pe toți.

Cine este primul care dorește să se spovedească? Vă rog să veniți!

Pareneză înainte de Sfânta Taină a Nunții

Iubiții mei[79],

vă spun tuturor: *Bine ați venit*! Pentru că Dumnezeu, în Biserica Lui, vă îmbrățișează și vă binecuvintează pe toți.

Căci astăzi e o zi mare pentru mire și mireasă, pentru dumneavoastră, nașii lor, dar și pentru dumneavoastră, cei care îi însoțiți, și care sunteți din familie, rude și prieteni. Și vom trăi aici, împreună, logodirea și apoi cununarea celor doi miri, pentru că Dumnezeu va binecuvânta nunta aceasta[80].

Ați adus actul de cunună civilă, avem și verighetele, cununiile sunt de față, alături de Sfânta Evanghelie, sunteți cu toții în haine de nuntă...dar aici am venit pentru *a ne ruga*!

De aceea, vă rog să închideți telefoanele mobile, să ne păstrăm în stare de rugăciune, fără glume și râsete stridente, pentru că suntem de față să ne rugăm pentru cei doi miri, pentru ca Dumnezeu să trimită slava Lui în ei și să îi facă pe cei doi *una*, o unitate duhovnicească prin slava Treimii!

Și acum voi începe Logodna, care e prima parte a Nunții, apoi, a doua parte a ei va fi Cununia! La Logodnă vom pune verighetele pe degete la miri, apoi, la Cununie, îi vom încununa cu cununile biruinței, pentru ca să fie biruitori în fața tuturor greutăților pe care le vor trăi în căsnicia lor.

---

[79] Scrisă în ziua de 6 februarie 2017, zi de luni, după masa de prânz, soare, + 3 grade.

[80] *Molitfelnic*, ed. BOR 2002, p. 90: „cu ajutorul Tău cel nevăzut, binecuvintează nunta aceasta".

Așadar, vă rog să luați aminte la cuvintele Slujbei și să vă rugați împreună cu mine și cu strana pentru binecuvântarea și binele celor doi miri!

Predică la Duminica a 34-a după Cincizecime [2017]

Iubiții mei[81],

vă plac criminalii? Adică aceia care ucid oameni din plăcere. Da sau nu?...Dar curvarii? Cei care sunt robii plăcerii actului sexual. Nu vă plac?!...Dar bețivii vă plac? Cei care beau în neștire și nu mai ajung acasă, pentru că...cad în șanțuri. Dar mincinoșii vă plac? Cei care mint în neștire, fără rușine. Hoții vă plac? Cei care vă fură pensia sau banii din cont. Nu vă plac?!...

Dar de ce nu vă plac?...Nu vă plac pentru că sunt *oameni păcătoși*! Și dacă v-ar plăcea păcătoșii, nu ați mai fi oameni credincioși. Căci credincioșii, chiar dacă și ei păcătuiesc, nu păcătuiesc ca cei păcătoși, adică fiind *indiferenți* față de ceea ce fac.

Pentru că păcătosul adevărat e cel care nu se raportează la Dumnezeu în viața lui, ci face ceea ce vrea. Și ceea ce el vrea, adesea, e lucru păcătos. Însă robii lui Dumnezeu, creștinii, dacă păcătuiesc, păcătuiesc din slăbiciune, din neatenție, din grabă, din curiozitate, din cauza bolii, a enervării, a ispitirii...dar nu pentru că „le place să păcătuiască". Pentru că, imediat ce păcătuiesc sau ce își dau seama că au păcătuit, ei încep să se pocăiască pentru fapta lor cea rea. Însă omul necredincios și păcătos nu dă importanță păcatului, nu îl vede ca pe un mare rău,

[81] Începută în seara zilei de 7 februarie 2017, zi de marți, zero grade afară și terminată în ziua de 8 februarie 2017, la 11. 45, pe ninsoare și la minus două grade.

nu îl vede ca pe *o omorâre* a sufletului, ceea ce el este, ci îl vede ca pe „o plăcere”, ca pe „o oportunitate”, ca pe „o normalitate”.

Ce face hoțul când vede că ai bani? Încearcă să te fure! Banii tăi sunt „bucuria” lui. Și te fură „cu fericire”, „cu multă bucurie”. Pentru că el nu consideră furtul un păcat, ci „o oportunitate”.

Ce face curvarul, când vede o tânără singură și neajutorată? Profită! Îi pune ceva în băutură...sau îi pune mână la gură și o amenință...o duce undeva, mai la întuneric, și o violează...pentru că tânăra e „o prospătură”, e o „bunăciune” pentru el...și nu *un om*. Ea există pentru ca el...„să se simtă bine”...

Contează faptul că soției și copiilor nu le place să te vadă...beat? Nu contează! Pentru că ție îți place băutura mai mult decât liniștea familiei.

Contează faptul că banii de mâncare...se transformă în bani pentru jocuri „de noroc”? Nu, nu contează! Pentru că el își urmează...„norocul” până pierde tot.

Cel care fumează nu e interesat de faptul că mie nu îmi place fumul lui, moartea pe care el o trage în plămâni. Nici cel care se droghează nu este interesat de faptul cum văd eu lumea.

Căci lumea, pentru omul păcătos, e cum o vede el prin lentila distorsionată a păcatului. Patimile creează o altfel de „normalitate”, una falsă. Și fiecare păcătos își apără patima lui, se luptă pentru ea, plătește bani grei pentru ea, pentru că ea îl ține în robia ei.

Degeaba vorbesc eu în numele normalității. Degeaba îi vorbește familia lui. Degeaba îi spune soția lui că e rău ceea ce face. El, omul pătimaș, de orice vârstă ar fi el, o ține pe-a lui...și nu scapă de patima lui, până când nu îi este silă de ea și de el.

Pentru că patima are nevoie de conștientizare personală. Patima e iubire voită pentru păcat și, ca să scapi de ea, trebuie să alegi, la fel de liber, și să te desparți de ea.

Dacă te poți despărți de cei care îți fac rău, te poți despărți și de patima din tine care îți face rău. Numai că trebuie să conștientizezi cât de rău e răul patimilor și unde te duc ele. Pentru că patimile te duc la moarte și la Iad.

Predicile, cărțile și Slujbele Bisericii sunt pentru ca să ne conștientizăm păcatele și patimile și pentru ca să le vindecăm. Adică aici le conștientizăm, dar tot aici ne și luptăm cu ele și primim putere dumnezeiască ca să le învingem în noi înșine.

Iar fiecare credincios al Bisericii poate să vorbească despre lupta lui cu patimile. Pentru că fiecare are aceleași probleme, adică patimi.

Și nu contează dacă unii au unele și alții altele. Ceea ce contează e că toți suntem bolnavi de patimi și că toți, în Biserică, ne vindecăm de patimi.

– Ce a vrut să ne spună Evanghelia de azi [Lc. 15, 11-32], de la Dumnezeiasca Liturghie?

– Că *Dumnezeu urăște păcatul*. Că El urăște toată libertatea noastră bolnavă, tot libertinajul nostru, toată pierderea noastră de vreme, toată rătăcirea noastră, toată încercarea noastră de „emancipare" prin păcat.

Dar...în același timp, că *El îi iubește pe păcătoșii care se pocăiesc din prima clipă a pocăinței lor*.

Și la fel trebuie să facem și noi! Noi trebuie să urâm păcatul, să urâm toată fărădelegea, toată minciuna, toată înșelăciunea acestei lumi. Trebuie să urâm toate păcatele și patimile cu ură sfântă...în sensul că *nu trebuie să ne placă* și *nici să pactizăm interior cu ele*.

Pentru că ele sunt cele care îl fac pe om slab și sălbatic și neevlavios. Dar noi trebuie să iubim oamenii! Trebuie să iubim toți oamenii, indiferent cât de păcătoși sunt. Trebuie să îi iubim și să le dorim binele, adică mântuirea lor. Căci dacă le dorim mântuirea, atunci îi iubim cu adevărat pe oameni, pentru că nu îl considerăm pe niciunul, din start, „nevrednic" de Împărăția lui Dumnezeu.

Așa cum fac medicii! Ei se luptă cu boala, deși știu că oamenii, cel mai adesea, își fac boala cu propria lor mână. Ei vor să vindece omul de bolile lui trupești. Duhovnicii însă vor și mai mult: vor să îi vindece de bolile lor sufletești și de cele trupești, pentru că răul e mai adânc, el stă în suflet și de acolo omoară tot omul. Răul omului sunt patimile lui, cele care sunt urmările păcatelor lui. Și dacă răul păcatului e tăiat din rădăcină, dacă el e spovedit, dacă de el omul e iertat și curățit, omul se vindecă din sufletul lui spre trupul lui. Adică se vindecă la modul fundamental.

Căci dacă îți pui mâna în ghips sau primești un alt ficat sau îți reușește operația pe inimă, asta nu înseamnă că ești...„un om nou". Ești cu adevărat altul numai dacă te lași *convertit* de Dumnezeu, schimbat de El în mod fundamental. Pentru că *schimbarea* vine din suflet și nu din faptul că ne facem operații estetice la față sau la sâni. Schimbarea reală e cea duhovnicească. Și când omul se schimbă în adâncul lui, se va schimba radical și viața lui.

– Ce exemplu de schimbare ne-a dat Domnul duminica trecută?

– Exemplul unui șpăgar! Căci vameșul, după cum spuneam și în cazul Sfântului Zacheos Vameșul, a fost și este omul...încercat de ispita de *a lua mită*. De la cine? De la hoți! Și pentru ca hoții să își treacă

marfa pe la vamă, primești și tu o cotă parte, devii și tu un hoț ca și ei.

Și când a venit vameșul și s-a rugat în templu, el a avut în vedere păcate mari, concrete, nu infime. Pentru că fariseul știa că el e...un om păcătos, un nevenit la templu. Însă, pentru că vameșul și-a asumat păcătoșenia și a cerut iertarea lui Dumnezeu, el a plecat „îndreptat întru casa lui [δεδικαιωμένος εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ]" [Lc. 18, 14, BYZ]. Îndreptarea a primit-o de la Dumnezeu, prin mila Lui. Dar el, în viața lui de zi cu zi, era...un păcătos, un șpăgar, unul care îi nedreptățea pe oameni.

Și fariseul avea dreptate când îl considera că e *om păcătos*...pentru că așa și era.

Dacă noi, acum, ieșim din Biserică și îl vedem pe unul că Îl drăcuie pe Dumnezeu, că drăcuie Sfinții, că se bate cu un altul, că înjură și dă cu pumnii și cu picioarele, ce spunem?...Spunem că e om „credincios"?! Nu, nu spunem că e om credincios, ci un păcătos, un neisprăvit! Dar dacă păcătosul ăsta, care a zis și a făcut și care trăiește păcătos, care nu vine la Biserică...dacă peste două ore se pocăiește de ce a făcut azi și de ce a făcut el în toată viața lui și își cere iertare de la Dumnezeu...Dumnezeu *îl îndreaptă imediat* pe acesta, *îl pune* pe calea cea bună și îl socotește că *vrea binele*...în comparație cu unul care a păcătuit ca și el, dar încă păcătuiește.

Și când Domnul ni l-a dat pe vameșul pocăit drept *exemplu de urmat*, ni l-a dat exemplu în pocăința lui. Nu ne-a spus să ne facem șpăgari cu toții, pentru ca apoi „să ne pocăim"...ci ne-a spus că El *îl primește* și pe vameșul hoț, dacă acela se pocăiește.

Iar azi el ne dă exemplul curvarului pocăit. Și iarăși, Domnul ne spune *să ne pocăim* ca el și nu să păcătuim ca el.

Pentru că fiul cel curvar „și-a risipit averea lui, trăind în mod desfrânat [διεσκόρπισεν τὴν οὐσίαν αὐτοῦ, ζῶν ἀσώτως]" [Lc. 15, 13, BYZ]. El și-a distrus viața curvind. Și numai când și-a dat seama că e lamentabil, când și-a dat seama că a ajuns atât de jos, atât de degradant, încât și lui a ajuns să îi fie silă de sine...atunci a înțeles ce înseamnă să fii *pierdut*.

Și pentru că s-a văzut pierdut, pentru că s-a văzut mort, atunci a înțeles că Dumnezeu este scăparea lui. Că El e singura Lui scăpare. Și a devenit pentru noi paradigmatic începând de aici: din momentul în care și-a recunoscut căderea lui enormă și a început să se ridice din ea.

– De ce e Dumnezeu în stare să șteargă cu buretele o viață de păcat, dacă omul se pocăiește?

– Pentru că El vrea binele veșnic al fiecărui om. Dacă omul vrea să facă un lucru bun, Dumnezeu îl ajută să îl facă, chiar dacă el e un om păcătos și neinstruit teologic. Cu atât mai mult, dacă el vrea să se îndrepte cu totul. Pentru că El ajută numai la înfăptuirea binelui.

Însă Dumnezeu nu e de acord cu niciunul dintre păcatele noastre. El urăște toate păcatele noastre, pentru că ele sunt expresia răutății noastre și a îndepărtării de El, Care este izvorul vieții noastre. Și e normal să fie așa! Pentru că nici noi nu-i iubim cu toată inima pe cei care fac lucruri împotriva iubirii noastre pentru ei.

Ce fac tatăl și mama, care au un tânăr problemă, care le face numai rele și le strică bunul nume în comunitate? Îl ceartă mult pentru faptele lui, sunt toată ziua în conflict cu el, vor să îi arate în forță

că...greșește. De ce îl ceartă toată ziua? Pentru că îi doresc binele. Și îi doresc binele, pentru că îl iubesc. Dar una e să îl iubești pe copilul care îți face numai bucurii și alta e să îl iubești pe copilul problemă. Pe cel care nu mai pare *al tău*, deși l-ai educat tu, pentru că s-a înfrățit cu derbedeii și a devenit și el un derbedeu.

Dar dacă ai doi copii? Și unul e bun și ascultător, iar altul e curvar, ca în parabola Domnului? Ți se frânge inima pentru cel curvar, pentru cel care te face de râs, și te bucuri pentru cel ascultător, pentru cel care nu îți iese din cuvânt.

Însă ce faci tu, ca părinte, dacă auzi că fiul tău, rătăcitul, se întoarce acasă...e pe drum și s-a făcut alt om? Inima ta se umple de veselie! Ești foarte fericit...Lași totul baltă și fugi în întâmpinarea lui, pentru că ai așteptat de mult timp această minune. Cu atât mai mult Dumnezeu și Împărăția Lui se umplu de veselie, când văd că un păcătos se pocăiește.

Și în Lc. 15, 25, din punct de vedere uman, veselia Împărăției lui Dumnezeu a fost exprimată prin „muzică și dansuri [συμφωνίας καὶ χορῶν]" [*cf.* BYZ]. Ambele forme ale substantivelor grecești, primul la G. sg., al doilea la G. plural, sunt *unice* în Noul Testament, în ediția BYZ. Și ambele cuvinte grecești au născut două cuvinte românești: primul, συμφωνία [simfonia], l-a dat pe *simfonie*, iar al doilea, χορός [horos], l-a dat pe *horă*.

Ce înseamnă *simfonie* din punct de vedere morfematic? Înseamnă *împreună-glăsuire*, împreună-cântare. Adică o melodie pe care o cântă, împreună, mai mulți instrumentiști. Fiecare trebuie să își știe foarte bine porțiunea lui muzicală și să se armonizeze cu ceilalți pentru a cânta o piesă mu-

zicală. Și dacă toți instrumentiștii cântă aceeași piesă, deși unul e la vioară, iar altul la clarinet, unul e la clavecin, iar altul la tobe, și o cântă bine, ca și când ar fi un singur instrument și nu mai multe, atunci au cântat *simfonic*, au cântat împreună, s-au armonizat perfect.

Ce înseamnă a juca în horă? A te prinde într-un grup de oameni, care știu ritmul, știu melodia, știu jocul, ce pași să facă și ce să spună și a rezista ritmului lor de joc.

Iar ambele cuvinte presupun *comuniunea*. Pentru că nu poți avea o orchestră până nu ai mai mulți profesioniști în ale muzicii, care să cânte la instrumente diferite, și nu poți avea o horă reală, decât dacă e formată din oameni care știu, pot și vor să joace.

– De ce însă Domnul ne vorbește despre *muzică* și *dansuri* și despre *veselie*, care par o invitație la petrecere, și nu ne vorbește explicit despre bucuria din Împărăția Lui?

– Pentru că textul de față e unul parabolic, iar noi trebuie să îl înțelegem duhovnicește și nu literalist. Căci dacă știm faptul că Cel care a spus parabola e Dumnezeu, nu ne putem permite să credem că Dumnezeu se ocupă cu bairamuri. Ci El ne invită să ne mutăm mintea de la ce se petrece aici, când cineva se întoarce acasă, regretând prostiile făcute, și se împacă cu familia lui, la bucuria Împărăției lui Dumnezeu pentru pocăința unui om.

Pentru că, dacă Dumnezeu se bucură, dimpreună cu toți Sfinții și Îngerii Lui pentru pocăința unui om, cu siguranță că El și Împărăția Lui se bucură pentru orice bine pe care îl fac oamenii. Căci pocăința e începutul mântuirii. Dar faptele mântuirii

sunt toate acelea care ne curățesc, care ne luminează și ne sfințesc pe noi, făcându-ne locașuri ale Sale.

Așadar, dacă El se bucură de cei care se pocăiesc și de cei care fac lucruri bune, cât de mult se bucură de Sfinții Lui, de pe pământ, și cât de mult îi ajută? Foarte mult se bucură de ei și îi ajută întru toate! Pentru că nu doar că *îi ajută*, ci El e mereu *împreună cu* ei și *în* ei, pentru ca ei să fie mereu plini de slava și de bucuria Lui cele veșnice.

Dar dacă El și Împărăția Lui *reacționează la bine*, la reala schimbare interioară a noastră, nu reacționează și la rău? Ba da! Tocmai de aceea, mânia și urgia Lui, care sunt mai presus de orice idee de păcat și de părtinire, sunt reale, evidente și imediate, și le simțim în viața noastră.

Căci, adesea, aud...sau mi se spune că „toate îi merg rău". „Toate, Părinte, îmi sunt împotrivă! Vreau să fac una, nu îmi iese. Vreau să fac alta, nici aia nu îmi iese. Nu mai știu ce să fac!". Iar, adesea, încerc să fiu *politicos* cu omul și îi spun: „Mai încercați! Nu vă dați bătut! Veți reuși, cu harul lui Dumnezeu!"...deși eu văd că el *se împotrivește* lui Dumnezeu.

De ce sunt *politicos* cu omul și nu îi spun adevărul în față? Pentru că, adesea, oamenii nu vor adevărul, ci vor „adevărul lor". Dar când creștinul cu bun simț îmi aduce în față problema lui, starea lui de neputință și văd că vrea cu adevărat răspunsul real, autentic, lui îi spun...din ce motiv nu „îi merg" lucrurile. Și motivele sunt două: 1. păcatele lui sunt nepocăite și el nu acceptă că Dumnezeu „vrea altceva" pentru el; și 2. vrea ca Dumnezeu „să îl asculte când vrea el" și nu Îi dă voie lui *Dumnezeu să aleagă El* dacă e nevoie și când e nevoie să îl asculte.

Adică, pe de o parte, Dumnezeu ne strică niște planuri, pentru ca să ne indice adevăratele noastre

planuri și, dacă nu Îl ascultăm, ne împotrivim Lui toată viața, iar, pe de altă parte, Dumnezeu răspunde când vrea El și ne dă cât ne trebuie și nu când vrem noi și când ni se pare nouă că ne trebuie. Fapt pentru care trebuie să așteptăm, să știm să Îl răbdăm pe Dumnezeu, până când El Își face voia Lui în noi.

– Și cât trebuie să Îl așteptăm pe Dumnezeu?

– Și toată viața, dacă El nu ne răspunde la rugăciunea noastră! Pentru că rugăciunea și încrederea și răbdarea noastră sunt adevăratele unelte ale schimbării interioare. Când noi așteptăm voia Lui cu noi și răbdăm...și așteptăm...și nu ne oprim din rugăciune și nu ne pierdem nădejdea, El nu e departe de noi, ci cu noi. Iar dacă nu ne-a răspuns la rugăciunea noastră sau nu ne-a ajutat să facem sau să ajungem undeva, dar noi am trăit cu nădejdea că ne va asculta, nu am trăit „degeaba" sau „ca proștii", ci am trăit evlavios, cerând de la Dumnezeu un lucru, dar El nu ni l-a dat...însă ne va da Împărăția Lui. Pentru că am stat în credință, am murit în nădejde, L-am iubit pe Cel ce ascultă rugăciunile noastre și nu am socotit că trebuie să mergem să ne găsim „alt ajutor" pentru nevoia noastră.

– De ce muzică și dansuri?

– Pentru că Împărăția Lui e plină de cântările Îngerilor și ale Sfinților Lui, de slava lor adusă Dumnezeului treimic, și dansurile duhovnicești ale Împărăției sunt expresia bucuriei extatice a vederii lui Dumnezeu și a rapidității cu care se mișcă și fac binele și Îl laudă pe Dumnezeu membrii Împărăției Sale.

Însă, ne spune Sfântul Dionisios Areopagitul, că Dumnezeu a făcut ca ierarhiile cerești să fie „împre-

ună liturghisitoare cu...ierarhia noastră”[82] bisericească. Iar dacă noi ne sfințim pe fiecare zi viața și ne facem tot mai duhovnicești, prin asta *ne deschidem* tot mai mult Sfinților Îngeri și Sfinților Lui și *slujim împreună cu ei* Slujbele Bisericii, simțind și văzând prezența lor la Slujbe.

Pentru că, la Dumnezeiasca Liturghie, noi spunem: „fă ca, împreună cu intrarea noastră, să fie și intrarea Sfinților Îngeri, care slujesc împreună cu noi și împreună slăvesc bunătatea Ta”[83]. Și poate că unii Diaconi, Preoți și Ierarhi au slujit toată viața lor Liturghia și nu au văzut niciodată vreun Înger slujind împreună cu ei sau nu au văzut și simțit slava lui Dumnezeu pogorându-se în apa sau în Cinstitele Daruri pe care ei le-au sfințit.

Nu i-au văzut, dar Îngerii erau cu ei!

Însă alții i-au văzut...și au văzut și simțit slava lui Dumnezeu de care e plină Biserica Lui. Și dacă vezi și simți această împreună-slujire a Împărăției cu comunitatea Bisericii locale, cu siguranță devii altul și ești altul, iar slujirea ta nu e de formă, ci e plină de simțire și de evlavie dumnezeiască.

Pentru că una e să citești ce spune Slujba și să crezi că apa se sfințește, și altceva e să simți și să vezi cum se sfințește apa.

Una e să trăiești prin credință transfigurarea Cinstitelor Daruri în Sfintele Taine ale Domnului și alta e să vezi și să simți aceasta și să trăiești schimbările dumnezeiești ale împărtășirii euharistice cu Domnul slavei.

---

[82] Sfântul Dionisie Areopagitul, *Opere complete* și *Scoliile* Sfântului Maxim Mărturisitorul, trad., introd. și note de Pr. Dumitru Stăniloae, ed. îngrijită de Constanța Costea, Ed. Paideia, București, 1996, p. 16.

[83] *Liturghier*, ed. BOR 2012, p. 140.

Așa că ispita căderii în ritualism și cea a mecanizării liturgice, pe care o presupun multele ore de Slujbe, sunt boli ale rugăciunii nu numai pentru preoți, ci și pentru credincioși. Preotul care își reduce Slujba la *citirea* textului Slujbei, ajunge să facă din Slujbă o citire fără implicare reală, după cum credinciosul, care nu are chef de rugăciune sau e presat de diverse griji, își face rugăciunile de seară și de dimineață pe fugă, gândindu-se la alte lucruri.

Și când ne grăbim interior, ne tulburăm și nu slujim cu adevărat!

Pentru că există *o grabă exterioară*, care nu atinge sufletul: mă grăbesc să ajung undeva, dar mintea mea se roagă și gândește. Însă catastrofică e *graba interioară*: vrem să facem o mie de lucruri și nu facem niciunul bine. Sau începem să ne rugăm, dar ne zboară mintea în altă parte, pentru că am început și altceva, în altă parte, și nu am terminat treaba.

Tocmai de aceea, lupta împotriva rugăciunii noastre e complexă...ca și lupta împotriva întoarcerii noastre la pocăință.

Dacă nu ne enervează pantoful sau părul, dacă nu ne enervează cineva pe stradă, în drum spre Biserică, ne poate enerva o privire, un cuvânt, un gând, o hulă, o aducere aminte, atunci când suntem la Biserică. Și rugăciunea la Biserică se transformă în enervare...

Dacă îi întrebăm pe prietenii noștri de pahar și de dus la femei, dacă „e bine să ne pocăim", ce credeți că răspuns ne vor da? Vor crede că am „înnebunit", nu? Dar de când e pocăința, care ne aduce cu picioarele pe pământ, „o nebunie"? Și atunci, dacă pocăința e vindecare a omului, vindecare funda-

mentală, de ce oamenii păcătoși o consideră „o dilealã", „o nebunie"?

Pentru că păcătoșii își apară patimile lor și nu adevărul! Adevărul e că nicio patimă nu e bună, nu e de la Dumnezeu și nu ne aduce niciun bine. Dar cel care e pătimaș își apără patima care îi face rău.

Tutungiul face reclamă la țigări. Cârciumarul își laudă țuica. Proxenetul își laudă „fetițele". Cei care vând „de tras pe nas" își laudă marfa. Iar cei abonați la aceste patimi le iubesc cu o iubire bolnavă, asumându-și toate riscurile.

Tu, pentru ei, ești un „anormal", dacă nu ai aceleași patimi cu ei. Ei, pentru tine, sunt jalnici, pentru că își fac rău prostește. Dacă le spui adevărul, ei vor avea „adevărul lor", „filosofia lor de viață", explicația lor despre propria lor sinucidere lentă. Ce contează că tu le spui adevărul? Pe cine interesează că tu ai dreptate? Dacă ei au „dreptatea" lor, la aceea rămân și mor...veșnic.

Pentru că păcătosul își apară decadența lui. Bețiile și orgiile se fac împreună, de oameni cu aceleași patimi. Hoții merg împreună la furat dacă miza e mare. Manipularea se face cu mase de oameni, dacă există interese oculte.

...Și ca să te desparți de colegii tăi de beții, de orgii, de hoții...trebuie să ai mult eroism interior, trebuie să îi sfidezi foarte mult, să îi bulversezi prin dorința ta de a te schimba. Lucru pe care nu ți-l vor ierta ușor sau niciodată.

Căci omul care renunță la o viață păcătoasă, la o viață vicioasă, la o viață de lume, nu se luptă numai cu sine și cu demonii, ci și cu anturajul lui. Trebuie să te desparți de amantă sau amante, de prietenii cu care te îmbătai și te drogai, de obiceiurile păcătoase, făcându-ți *obiceiuri creștine*.

– Și care sunt *obiceiurile creștine*?

– În loc de țigări, cântări liturgice. În loc de băutură, citiri teologice. În loc de vorbe rele, rugăciune. În loc de mers la club, mersul la Biserică. În loc de trăncăneli cu prietenii tăi de pripas, spovedirea păcatelor la Duhovnic. În loc de amante și sex la întâmplare, abstinență și post. În loc de prieteni păcătoși, prietenii cu oameni evlavioși.

Și deodată, tu, cel care erai cumva...devii *creștin*. Creștin practicant. Și îți lași lumea ta în spate, o dai uitării și te muți într-o altă lume, cu alți oameni, cu alte obiceiuri.

Însă, Biserica unde tu te duci...s-ar putea să nu te primească cu brațele...prea deschise. Pentru că poți găsi acolo credincioși care te vor crede „păcătos". Adică „mai păcătos" decât ei. Iar tu nu trebuie să te simți dezarmat, ci trebuie să le explici că tu ai fost mort pentru Dumnezeu și El te-a înviat, că El te-a căutat și te-a aflat și că nu ei...te-au adus la Biserică.

Și e foarte important să le spunem acest lucru! Pentru ca să își aducă aminte că Biserica nu este „a lor", doar pentru că vin de mai mult timp la Biserică, ci că Biserica e a tuturor, că toți avem dreptul să fim în ea și că toți avem dreptul la schimbare interioară, la cea reală.

După cum vă spuneam și altă dată, mulți predicatori ortodocși, și nu numai, îl vorbesc de rău pe fiul mai bătrân [ὁ πρεσβύτερος] [Lc. 15, 25, BYZ] și cuminte, pentru că nu înțeleg sau nu vor să accepte rigoarea sfințeniei. Și ei spun că acesta a fost „invidios" pe pocăința curvarului întors la Tatăl său, la Dumnezeu.

– Însă cine este acest fiu *mai bătrân* și *mai înțelept* din parabola de azi, care a rămas în sfințenie și în ascultare față de Dumnezeu?

– Așa precum curvarul pocăit îi desemnează pe toți cei păcătoși, care se întorc la Domnul, fiul cel mai bătrân îi desemnează pe Sfinții Îngeri și pe Sfinții Lui. Însă cum pot fi Îngerii și Sfinții „invidioși" pe cei care se pocăiesc? Pentru că ei doresc pocăința și a oamenilor și a demonilor. Ei se bucură numai de bine și trăiesc în bine și în comuniune veșnică cu Dumnezeu și între ei, nefiind între ei nicio dispută și nicio luptă pentru întâietate și nicio manifestare de invidie sau de ură.

Însă predicatorii care falsifică această a doua parte a parabolei și cărora nu le place *rămânerea în sfințenie*, nu înțeleg nici subtilitățile sfințeniei.

– Ce vreți să spuneți prin „subtilitățile" sfințeniei?

– Spre exemplu, în Apoc. 6, 10, BYZ, Sfinții Mucenici strigă către Domnul și spun: „Până când [Ἕως πότε], Stăpânul cel sfânt și adevărat [ὁ Δεσπότης, ὁ ἅγιος καὶ ἀληθινός], nu judeci și [nu] răzbuni sângele nostru de la cei care locuiesc pe pământ [οὐ κρίνεις καὶ ἐκδικεῖς τὸ αἷμα ἡμῶν ἐκ τῶν κατοικούντων ἐπὶ τῆς γῆς]?". Iar strigătul lor este sfânt și curat, pentru că e în concordanță cu dreptatea și cu sfințenia lui Dumnezeu. Căci asta vrea și Dumnezeu: ca fiecare să primească după faptele lui.

Tocmai de aceea, în versetul următor, ni se spune: „Și li s-a dat lor, fiecăruia, veșmânt alb [Καὶ ἐδόθη αὐτοῖς ἑκάστῳ στολὴ λευκή], și li s-a cerut lor să se odihnească încă o vreme [καὶ ἐρρέθη αὐτοῖς ἵνα ἀναπαύσωνται ἔτι χρόνον], până are să se împlinească și [cei] împreună-robi [cu] ei și frații lor [ἕως πληρώσωσιν καὶ οἱ σύνδουλοι αὐτῶν καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτῶν] și care vor fi omorâți ca și ei [καὶ οἱ μέλλοντες ἀποκτένεσθαι ὡς καὶ αὐτοί]" [Apoc. 6, 11, BYZ].

Adică e *drept* ca cei păcătoși, care nu se pocăiesc, să fie pedepsiți de Dumnezeu. Dar El *așteaptă* ca să se împlinească numărul Sfinților Lui și de aceea *întârzie*...venirea Lui. Și de această întârziere unii profită în mod păcătos, iar Biserica se folosește de ea pentru ca să propovăduiască mântuirea oamenilor.

Căci Sfinții din cer iubesc și dreptatea lui Dumnezeu, dar și mila Lui.

Pentru că în parabola Sa de azi, acest lucru i-a învățat pe Îngerii și pe Sfinții Lui: că El îi iubește pe Sfinți și toate ale Lui sunt ale lor [Lc. 15, 31], dar El îi iubește și pe păcătoșii care se pocăiesc și își îndreaptă viața, și îi face și pe ei moștenitorii Lui, chiar dacă ei au rătăcit mult în viața lor.

De ce? Pentru că mila Lui e și dreaptă. E plină de dreptate dumnezeiască. Căci dacă El nu i-ar primi pe cei care se pocăiesc, nu ar fi drept cu ei, atâta timp cât ei s-au săturat de păcat și vor să facă voia Lui. Pe de altă parte, dacă El dorește doar binele, iar Îngerii și Sfinții Lui au stat mereu lângă El, cum să desconsidere El persoanele lor și viața lor, dacă El Se odihnește întru ei? Tocmai de aceea, mila Lui e plină de dreptate, pentru că ea dă șansa oricui să se îndrepte.

Iar dacă tatăl nu își mai primește fiul acasă, chiar dacă el dovedește că e altul, că s-a schimbat, greșește. Pentru că scopul îndepărtării lui a fost tocmai întoarcerea lui și nu pierderea lui. Însă omul, de la Dumnezeu, primește imediat iertarea Lui, dacă se întoarce și se pocăiește. Pentru că El abia așteptă acest lucru: întoarcerea omului la pocăință.

Și noi, părinții trupești, dar și cei duhovnicești, trebuie să învățăm din iertarea lui Dumnezeu că orice om are dreptul la iertare. Că are oricând dreptul la iertare, dacă dovedește că e altul.

Pentru că lui Dumnezeu I se face milă de noi și iese în întâmpinarea noastră și ne sărută [Lc. 15, 20], când noi ieșim dintre dărâmăturile vieții noastre spre lumina Lui.

Așadar, iubiții mei, iertarea Lui este imediată, dacă și pocăința noastră e sinceră! Și pe cât iubim noi iertarea Lui, pe atât și El iubește întoarcerea noastră și viața noastră creștină. Pentru că Lui îi plac oamenii autentici, oamenii adevărați, oamenii vii, oamenii energici, care se întorc de la păcat cu toată ființa lor. Și care încep să se lupte, să se războiască interior cu tot păcatul.

Vă mulțumesc pentru prezența la Slujbă, pentru faptul că m-ați ascultat cu atenție, și Dumnezeu să ne dea tuturor înțelepciunea de a ne pocăi și de a ști să vorbim cu cei care se pocăiesc cu adevărat! Amin.

Predică la Duminica Înfricoșătoarei Judecăți [2017]

Iubiții mei[84],

posturile Bisericii sunt o poruncă pentru toți creștinii ortodocși și ele sunt precizate, în mod explicit, în calendarul bisericesc. Și dacă trăiești în ritmul lor și al Slujbelor Bisericii, atunci trăiești eclesial, bisericește. Pentru că posturile și rugăciunile Bisericii ne fac să trăim viața Bisericii în mod comunitar și comunional.

– Ce înseamnă a trăi *comunitar* viața Bisericii?

– A o trăi la nivelul unei parohii sau al unei Mănăstiri. Pentru că o parohie are o Biserică, după cum o Mănăstire are o Biserică unde se adună toată obștea monahală. Și aici, în Biserica parohiei sau a Mănăstirii, un număr de creștini trăiesc comunitar sau ca o comunitate stabilă.

Însă noi, cei care trăim într-un sat sau într-un cartier și care ne adunăm la slujbă în Biserica noastră, suntem o comunitate, pentru că trăim în jurul acestei Biserici.

Dar pentru ca această comunitate a noastră să fie și *o comuniune reală*, trebuie să ne cunoaștem unii pe alții și să ne respectăm și să ne iubim și să ne ajutăm în mod reciproc.

Iar pentru ca să ajungem la această maturitate teologică și eclesială, fiecare dintre noi trebuie să se construiască pe sine ca o persoană comunională. Ca

[84] Scrisă în ziua de 15 februarie 2017, zi de miercuri, cu soare, 6 grade la ora 14.00.

o persoană care să iubească Biserica și frățietatea între membrii Bisericii.

Însă parohiile și Mănăstirile noastre sunt comunități comunionale, sunt adunări frățești, bazate pe prietenie și iubire și respect reciproc sau sunt structuri organizatorice fără coeziune interioară? Ne cunoaștem unii pe alții și lucrăm noi în mod unitar? Lucrăm noi ca un întreg? Sau Slujitorii Bisericii încearcă să formeze comunități eclesiale, dar nu au prea mulți creștini practicanți, care să îi ajute în demersul lor?

Și răspunsul e unul trist, pentru că asta e realitatea de facto a Bisericii noastre: comunitățile noastre parohiale nu au, cel mai adesea, coeziune internă, ele sunt mici și foarte mici, pentru că la viața liturgică a Bisericii participă un număr mic și foarte mic de persoane din parohie.

Parohia poate fi foarte mare, mare, medie sau mică, în ansamblu...dar numărul participanților reali la viața liturgică e mic. Și dacă numărul e mic, tocmai de aceea și impactul liturgic și predicatorial al Bisericii asupra parohiei e mic.

Pentru că încă trăim în logica pe care comunismul a imprimat-o României, în logica *indiferenței* față de Biserică. Fapt pentru care, deși suntem creștini ortodocși, noi evităm Biserica, o minimalizăm, intrăm în ea numai la mari sărbători sau când avem evenimente liturgice importante în familie, ca Botez, Nuntă, Înmormântare, în loc să vedem Biserica ca pe o *necesitate cotidiană*.

Însă Biserica nu e o instituție doar pentru sărbători și mari evenimente, ci e o instituție neapărată în viața noastră, pentru că e o instituție pentru fiecare zi.

Și de aceea ea trebuie să stea deschisă și în ea trebuie să activăm atât liturgic, cât și predicatorial, cât și social, pentru ca Biserica să însemne, în același timp, slujbă, predică, ajutor efectiv în viața oamenilor.

Da, e greu să faci slujire continuă cu oameni puțini și cu bani puțini! Pentru că lumina și căldura costă mai mult decât numărul celor care vin la Biserică și decât contribuția lor efectivă.

Însă trebuie să facem ceva, ceva concret, pentru ca să scoatem lumea din indiferența față de Biserică. Pentru ca, măcar duminica și în sărbători, Biserica să fie plină și atunci comunitatea să învețe să fie comunională.

Căci, de mâine, până la Paști, nu mai mâncăm cărnuri. De lunea viitoare, de pe 27 februarie, vom începe Postul Mare. Și toți vom posti împreună și ne vom ruga împreună, pentru ca să ne bucurăm împreună la praznicul cel mare al învierii Domnului.

Însă când știm că toți postim și că acesta e postul Bisericii, postul pe care ni-l cere nouă Dumnezeu, atunci nu ne mândrim cu faptul că facem „ceva aparte", pentru că toți suntem chemați să postim. Și, cu toții venim la aceleași Slujbe ale Bisericii, și cu toții facem metanii și toți suntem chemați să dăm milostenie și să ne spovedim și să ne împărtășim, pentru că toți trebuie să fim una în Dumnezeu. Pentru că întregul ritm de viață al Bisericii are tocmai acest rost: de *a ne unifica interior* și de *a ne face comunionali*.

Căci atunci când avem pace în noi, putem să legăm relații reale cu oamenii. Și cu cine putem să legăm cele mai bune relații, dacă nu cu cei din parohia noastră? Dacă noi ne rugăm împreună, postim

împreună, avem alături casele unii de alții, cu cine să ne ajutăm, dacă nu între noi?

Însă cum să ne ajutăm unii pe alții, dacă nu dorim să ne cunoaștem? Și cum să ne cunoaștem, dacă nu vorbim unii cu alții?

Și pentru a vorbi unii cu alții e nevoie să rămânem după Slujbe împreună sau să muncim împreună sau să ne petrecem o parte din timpul liber împreună, pentru ca să ne cunoaștem reciproc.

Da, noi, Preoții, vă cunoaștem mult mai bine pe fiecare în parte, pentru că avem contacte directe cu dumneavoastră. Însă dumneavoastră, unii cu alții, aveți nevoie să vă cunoașteți reciproc, pentru ca să trăiți frumos și în pace viața eclesială. Pentru că una e să știi cine e cel sau cea de lângă tine, de la Slujbă, și alta e să nu știi nimic despre cine sunt cei din jurul tău. Și o Slujbă, fără această cunoaștere reciprocă, e o singurătate trăită alături de alți necunoscuți.

Însă, dacă ne dăm silința să ne cunoaștem, atunci vom avea noi și noi motive să ne respectăm reciproc și să ne rugăm unii pentru alții și să ne sprijinim unii pe alții.

Căci, iubiții mei, Evanghelia de azi [Mt. 25, 31-46] ne-a chemat pe fiecare dintre noi să Îl vedem pe Domnul în fiecare om. Pentru că fiecare om trebuie respectat ca fiind chipul lui Dumnezeu. Însă pentru ca să respectăm omul, trebuie să îl băgăm în seamă. Trebuie să vorbim cu el, să îl lăsăm să vorbească, să îi aflăm viața, să îi aflăm încrederea, să îi aflăm bucuria. Și dacă aflăm cine e omul și îl respectăm și îl omenim cum se cuvine, Domnul ne spune că pentru El facem toate acestea. Căci a-l cunoaște pe om înseamnă a-L cunoaște pe Dumnezeul omului, pe Cel care l-a făcut pe el. Și dacă Îl cinstim pe

Dumnezeu în om, în chipul Lui, atunci îl iubim pe om prin tot ceea ce facem pentru el.

Însă iconoclaștii, adică cei care luptă împotriva Sfintelor Lui Icoane sau care denaturează Sfintele Lui Icoane, nu iubesc nici oamenii. Pentru că iconoclaștii vor să ideologizeze oamenii, vor să îi modifice după filosofii sau teologii sterile, neeclesiale, pe când Biserica îi învață pe oameni să fie *icoane vii*, icoane în care *să se vadă* Dumnezeul lor.

– Și ce înseamnă să fii *icoană vie* a lui Dumnezeu?

– Înseamnă să te sfințești în Biserica Lui și să arăți, prin toată persoana ta, că Dumnezeu locuiește în tine prin slava Lui. Că Tu ești un locaș viu al lui Dumnezeu și o icoană vie a Lui, pentru că El binevoiește întru tine.

Însă iconoclaștii, cei care sfărâmă Sfintele Icoane sau care vor să șteargă, prin ideologia lor, simplitatea teologică a icoanelor din creștinii ortodocși, sunt și aghiomahi, adică luptători împotriva Sfinților. Căci ei luptă și împotriva cinstirii Sfinților și a cinstirii Sfintelor lor Moaște. Însă cei care luptă cu Sfinții și cu Sfintele lor Icoane și cu Sfintele lor Moaște luptă și cu Biserica lui Dumnezeu și nu cinstesc, după cum li se pare, nici Scriptura Bisericii.

Pentru că Scriptura, de la un capăt la altul, e plină de imagini. Ea este iconografică. Și Sfintele Icoane ale Bisericii au în ele simplitatea și rigoarea și ascetismul Scripturii, pentru că și Scriptura și Icoana sunt luminări ale lui Dumnezeu.

Și după cum, în Scriptură, omul adevărat e Sfântul, tot la fel, în iconografie, Sfântul arată într-un anume fel și poartă un nume, pentru că el a trăit o viață de sfințenie cu Dumnezeu.

Însă Icoana Sfântului vorbește în mod concentrat despre el și din perspectiva veșniciei lui Dumnezeu. Pe când în Viața Sfântului noi avem o detaliere evlavioasă a Icoanei Sfântului. La fel și în Slujba lui liturgică.

Sfintele lui Moaște, dacă se păstrează, ne vorbesc despre veridicitatea duhovnicească a Icoanei lui. Căci cel iconizat, în Sfintele lui Moaște, e prezentat din perspectiva trupului lui transfigurat, dar încă nedeplin transfigurat. Pe când, în Sfânta lui Icoană, Sfântul e prezentat dinspre veșnicie înspre istorie, prezentat ca viu și duhovnicesc în Împărăția lui Dumnezeu, cu totul transfigurat, dar cu însușiri proprii vieții lui pământești. Și asta pentru ca să ne dea tuturor curajul vieții duhovnicești, adică acela de a urma Sfinților lui Dumnezeu.

Cine sunt Sfinții Bisericii? Sunt toți cei care și-au sfințit viața și acum sunt în Împărăția lui Dumnezeu. Și fiecare dintre ei i-a privit pe oameni, pe semenii lor, ca pe împreună-moștenitori cu ei ai Împărăției Sale.

Pentru că toți suntem chemați la Împărăția Lui. Nu e nimeni *nechemat*. Însă noi alegem să fim *oi* sau *capre* [Mt. 25, 33]. Pentru că suntem oi ascultătoare de Dumnezeu sau capre neascultătoare de El, dacă ne comportăm ca atare. Căci viața de acum o hotărăște pe cea veșnică.

Și ce ne spune Domnul? Că suntem oi ale ascultării Sale, dacă ne plac oamenii, dacă îi iubim și dacă trăim în comuniune cu ei. Dacă ne urcăm precum capra pe casă și nu ne pasă decât de noi, nu știm ce e aceea comuniune. Căci comuniunea e viața împreună, e acceptarea celorlalți, care nu sunt ca noi, pentru că toți suntem aduși de Domnul, aici, în Biserica Lui, pentru a fi și a trăi împreună.

Căci de-aceea ne adunăm la Slujbe, indiferent cine suntem și cum arătăm: pentru ca să învățăm să fim împreună, pentru ca să ne suportăm reciproc, pentru ca să ne ascultăm unii pe alții, pentru ca să ne ajutăm și să ne iubim unii pe alții.

Cu ce e vinovat cineva că s-a născut fără trei degete la o mână sau că are o mare degenerescență a vederii? Și dacă cineva, abia a scăpat cu viață dintr-un accident și a căpătat diverse sechele, de ce nu putem să îi înțelegem drama? Cine suntem noi să îi judecăm pe cei ai Lui? Cine suntem noi să strâmbăm din nas, când îi vedem pe alții, dacă cu toții suntem păcătoși și cu toții avem nevoie de Dumnezeul mântuirii noastre?

Iar dacă unii au venit mai demult, iar alții au venit de puțin timp la Biserică, cu toții trebuie că conviețuim înaintea Lui și să ne acceptăm unii pe alții, pentru că pe toți ne-a chemat același Dumnezeu la mântuire.

Însă Dumnezeu ne cheamă nu să stăm degeaba în Biserică, ci să facem lucruri concrete pentru Biserică. El ne cheamă să-i vedem pe flămânzii Bisericii, să-i vedem pe însetații Lui, să îi vedem pe bolnavii Lui, pe cei care sunt străini pe pământ, pe cei care sunt nedreptățiți. El ne cheamă să îi îmbrățișăm pe toți și să îi înțelegem pe toți și să ne rugăm pentru toți oamenii.

Pentru că toți oamenii au nevoie de iubire și de încredere și de ajutor și de liniște. Toți au nevoie să fie respectați ca lucrul mâinilor lui Dumnezeu. Pentru că toți avem nevoie de Dumnezeu.

Iar cei care spun că „nu au timp” sau „nu au nevoie” de Dumnezeu spun, de fapt, că *nu știu cum să comunice nevoia lor de Dumnezeu și de oameni*.

Și am văzut, din păcate, că stăm prost la capitolul comunicare, și aici, în România, și în lume, tocmai pentru că nu știm să comunicăm. Nu ne-a învățat nimeni să comunicăm.

Pentru că comunicarea se învață în relația de iubire. Trebuie să te iubească cineva și să te educe și să îți vorbească cu iubire, pentru ca tu să înveți să răspunzi cu iubire și cu simplitate.

Dar dacă nu ai învățat de la nimeni iubirea, cum să știi să vorbești cu iubire? Cum să știi să răspunzi frumos, dacă tu nu cinstești și nu iubești oamenii? Și ca să îi iubești, trebuie să te fi iubit și respectat și apărat cineva.

De aceea, copilul e *stricat* dintru început de către familia lui, dacă nu îl iubește și nu comunică cu el. Dacă nu povestesc, nu mănâncă, nu se plimbă împreună, nu merg împreună la Biserică, copilul devine asocial de mic. Trăiește în lumea lui, în lumea lui paralelă cu realitatea, și nu vede nimic pe unde merge.

Și am observat pe stradă și la locurile de joacă tot mai mulți copii asociali, care nu dau importanță prezenței părinților sau a bunicilor sau a străinilor și care consideră că ieșitul afară e totuna cu singură-tatea, cu plictisul. Pentru că nu reacționează la cei din jur, ci se comportă ca și când doar ei ar exista pe pământ.

Și spun asta, făcând comparație între mintea mea de copil...și ce văd acum că se petrece cu copiii. Pentru că eu am călătorit din primele zile ale vieții mele, fiind dus și de bunici și de părinți în drumurile lor, și am avut o viață socială vie...și eu nu făceam niciodată abstracție de ei, de prezența lor. Ei îmi spuneau ce să fac, unde să mă duc, când trebuie să mă întorc...și eu mă raportam la ei. Nu plecam de

capul meu, nu mă jucam unde nu trebuie, ci eram atent la ce doreau și făceau ei. Și asta, pentru că trăiam în relație cu ei ieșitul afară și nu autist, nu singularizant, nu indiferent față de ceilalți.

Dacă era să mă joc cu copii de vârsta mea, mă jucam respectând jocul lor. Nu veneam să le stric jucăriile sau să le sparg capul, ci mă integram în ceea ce vedeam că fac și ei.

Și când bunicii mei plecau, mă strigau și mergeam cu ei, jocul fiind relația mea socială cu cei de vârsta mea, dar relația mea principală era cu ei, cu bunicii mei, care erau educatorii mei. Însă eu comunicam cu cei în vârstă, tot la fel de direct ca și cu cei de vârsta mea. Și când mă duceam și mă întorceam de la școală, eu salutam pe toată lumea de pe stradă, vorbind cu ei ca un om mare și nu ca un copil, fără să uit că sunt un copil. Și asta mă făcea să fiu pentru toți *un copil precoce*, ceea ce și eram în fapt.

Dar dacă nu aș fi făcut astfel, dacă nu aș fi vorbit cu cei maturi, dacă nu aș fi vrut să vorbesc cu ei și nu aș fi vorbit nici cu cei de vârsta mea, cu cei mai mici decât mine sau cu puțin mai mari decât mine, ajungeam un închis în mine și astăzi nu aș fi fost capabil de comunicare. Însă, pentru că am comunicat de mic cu toți oamenii, fără să mă tem de vorbe și de confesiuni, tocmai de aceea înțeleg acum cine știe și cine nu știe să comunice.

Pentru că a comunica nu înseamnă să scoți cuvinte pe gură, ci înseamnă să te raportezi, în mod personal și personalizat, la fiecare om cu care discuți. Să comunici adică cu fiecare în parte în mod particular, având relații unice cu fiecare om.

Însă cei care nu știu să comunice în mod personal și personalizat cu oamenii sunt stereotipi,

se repetă la tot pasul, nu se dăruie în comunicare, nu sunt deschiși sufletește față de oameni, nu sunt cinstiți cu ei, mimează empatia, dar nu o au, încearcă să profite de oameni și nu să ajute oamenii.

Și asta pentru că, de mici, au fost crescuți în indiferență față de oameni, pentru că și ai lor, din familie, au fost indiferenți față de ei, de viața lor interioară.

Iar eu, în discuțiile mele cu oamenii, mai ales cu cei care au copii, le spun acest lucru capital: să nu confunde ce spun copiii lor, ce spun ei la nervi și la supărare, cu ceea ce simt și trăiesc aceștia. Iar ceea ce trăiesc nu pot afla, decât dacă copiii lor îi simt prieteni și li se confesează. Și numai astfel poți ajuta un copil: dacă îți spune ce are nevoie.

Dar, dacă tratezi cu lejeritate nevoile interioare ale copiilor, îi faci niște brute, niște oameni fără conștiință, niște profitori care te vor vinde și pe tine la nevoie și te vor părăsi.

De ce? Pentru că copiii nu au legături interioare cu părinții lor...decât dacă acestea sunt create și susținute sistematic de ambele părți. Dacă credem, în mod naiv, că dacă sunt din sângele nostru, ne vor iubi, indiferent de cum ne comportăm față de ei, îi pierdem pentru totdeauna. Căci relațiile între părinți și copii sunt relații care încep și se continuă pe baza iubirii și a încrederii reciproce, iar dacă cineva minte în această relație atât de profundă...atunci pierde.

Iar părinții singuri, care nu mai sunt vizitați de copiii lor, nu sunt singuri pentru că „și-au dat toată silința" în relația cu copiii lor, ci pentru că i-au crescut indiferenți și reci. Și după cum i-au crescut, așa îi și au.

Așadar, a-ți iubi copiii, a-i educa, a-i ajuta continuu, a le respecta iubirile și vocațiile lor nu

înseamnă „o prostie”, ci *reala raportare interioară și exterioară față de copii*.

Copiii vor fi vii, dacă vor avea părinți vii prin iubirea și prin dăruirea față de ei. Și dacă părinții consideră că există vreun lucru „mai important” decât copiii lor, atunci au făcut copii în necunoștință de cauză. Pentru că, atunci când ai vocația paternității, nimic nu e mai important decât ea. Dar dacă te căsătorești și faci copii pentru că „așa fac toți”, fără să știi *cum să crești* copii, atunci nu trebuie să te miri că ei sunt *eșecul* lipsei tale de vocație paternală.

Și eșecul este evident oriunde oamenii nu sunt chemați de Dumnezeu să facă un lucru anume. Sau unde Dumnezeu îi cheamă la una...iar ei mai fac încă trei pe deasupra, pentru ca să nu facă nimic bun în cele din urmă.

– De ce insist pe aceste lucruri fundamentale ale familiei creștine?

– Pentru că copiii, alături de soție, sunt primul nostru pas spre responsabilitate. Cine are o meserie responsabilă la cote mari, știe că nu își poate permite nicio greșeală, oricât de mică ar fi ea. Tot la fel, cel care se căsătorește și apoi face copii, știe că e responsabil față de membrii familiei sale și că nu poate să greșească nicidecum în fața lor.

Căci în relații e ca în mersul cu mașina sau în zburatul cu avionul: orice mică greșeală e fatală. Și e nevoie de o continuă atenție, de o continuă concentrare la detalii, pentru ca o călătorie să nu devină o catastrofă.

Iar dacă, în familie, Îl vedem pe Hristos în soția, în copiii, în rudele noastre, atunci vorbim și ne comportăm responsabil față de ei. Nu vorbim într-o doară. Nu îi mințim. Nu le promitem mincinos. Nu

încercăm să pozăm altfel decât suntem. Nu încercăm să le înșelăm așteptările.

Pentru că noi nu numai pe ai noștri, din familie, trebuie să îi respectăm și să avem cu ei relații principiale, ci cu toți oamenii. Căci Domnul ne spune că, dacă nu facem acestea oamenilor, nu le facem nici față de El.

Însă, vă puteți întreba, ce are relația mea cu alții, cu relația mea cu Dumnezeu? De ce depinde una de alta? Sau de ce nu pot face abstracție de relația mea cu oamenii în relația mea de credincioșie față de Dumnezeu?

Pentru că relația cu Dumnezeu implică poruncile Lui, care cer ca noi să-i iubim pe toți oamenii și să le facem tuturor bine. Pentru că și El S-a făcut tuturor toate, pentru ca să îi mântuiască pe oameni.

Adică nu eu vă cer să Îl vedeți pe El în orice om și să îl iubiți și să îl ajutați, ci Dumnezeu vă cere asta. El ne cere tuturor să îi iubim pe toți și să ne rugăm pentru toți și să vrem mântuirea tuturor și în împlinirea iubirii față de oameni, noi ne găsim și iubitori de Dumnezeu.

Pentru că viața creștină e viața lui Hristos, pe care noi trebuie să o retrăim, la modul personal, ca pe propria noastră viață. Dacă El i-a iubit și i-a ajutat pe toți, la același lucru ne cheamă și pe noi. Dacă El a suferit, și pe noi ne cheamă la a suferi pentru El. Dacă El a îndumnezeit umanitatea Sa, la același lucru ne cheamă și pe noi: la sfințirea vieții noastre.

Pentru că El ne cere să fim *ca El* și nu *ca lumea*. El ne cere să fim Sfinți, El ne cere să fim omenoși, El ne cere să fim cinstiți, El ne cere să fim iertători, El ne cere să nu îi judecăm pe oameni, dar să le arătăm când greșesc, spre folosul lor.

Căci atunci când *judeci* pe cineva, îl consideri *de neschimbat*. Îl condamni, pentru că nu îl crezi „capabil" de schimbare. Dar când mustri pe cineva, când îi arăți cuiva greșeala lui, atunci nu îl judeci pe om, ci îl chemi la îndreptarea lui, îi dorești binele, pentru că *crezi* în schimbarea lui.

Și aceasta e diferența între *predicarea mea* și *judecare*: eu analizez lucrurile, eu arăt greșeala așa cum este, dar eu *cred* în oameni, în *schimbarea* lor. Cine îi judecă nu crede că se pot schimba.

Însă eu tocmai de aceea și predic despre păcatele oamenilor: pentru că eu *cred* că oamenii *se pot lepăda* de ele și pot trăi cuvios, ca niște oameni Sfinți.

Așadar, predicarea e *preventivă* sau *îndemnătoare la pocăință*! Căci ea ne previne, ne avertizează, ca să nu păcătuim. Dar, dacă am păcătuit, ea ne cheamă să nu rămânem în cădere, ci să ne ridicăm de fiecare dată și să punem început bun îndreptării noastre.

Pentru că scopul meu e acela de a avea oameni vii în Biserică, oameni care lucrează la mântuirea lor, care își doresc să se mântuiască și, pentru aceasta, împlinesc poruncile lui Dumnezeu.

Și dacă, de mâine, începem să nu mai mâncăm carne și învățăm să ne privăm, de unii singuri, de mâncărurile din carne, prin asta învățăm să ne simplificăm viața. Învățăm să ne mulțumim cu puțin și să vedem că se poate trăi și cu puțin.

Pentru că postul ne învață să ne debarasăm de surplusul mâncării și să facem din el milostenie. Ce nu mai mâncăm noi poate deveni un ajutor pentru alții. Și dacă ne învățăm să dăruim, învățăm și să ne bucurăm de oameni și să îi vedem pe ei ca făcând parte din viața noastră.

Nu, nu e greu, pentru că Dumnezeu ne luminează și ne întărește! Și de aceea, Îl rog pe El, pe Tatăl, pe Fiul și pe Sfântul Duh, pe Dumnezeul nostru treimic, să ne învețe pe fiecare în parte și pe toți la un loc mila Lui și iubirea Lui față de oameni!

Dumnezeu să vă întărească pe calea postului Său! Dumnezeu să vă bucure cu bucuria Lui cea veșnică! Dumnezeu să vă lumineze în toată clipa și în tot ceasul, pentru ca să trăiți creștinește în Biserica slavei Sale! Amin.

Predică la Duminica Izgonirii lui Adam din Rai [2017]

Iubiții mei[85],

mulți nu înțeleg poruncile lui Dum- nezeu, pentru că le consideră „impuneri în forță" ale lui Dumnezeu în viața noastră sau „doar simple fraze caduce" care „ne întristează" existența, pentru că ne pun la un efort uriaș. Însă ei au probleme în a înțelege poruncile lui Dumnezeu pentru că Îi consideră poruncile în sine, rupte de El, și nu le văd ca pe expresii ale interiorității lui Dumnezeu.

Numai că poruncile Lui ne arată cine este El. Cum simte Dumnezeu. Cum Se manifestă El. Căci Dumnezeul nostru treimic ne cere nouă să ne comportăm după cum este El, iar a fi cum este El este binele cu adevărat, atât pentru înger, cât și pentru om.

Așadar, poruncile lui Dumnezeu nu pot fi „siliri" ale noastre, ca să facem noi ceea ce El nu a făcut sau nu ar face, pentru că El ne poruncește ceea ce El este și face. Iar poruncile Lui nu ne „întristează" existența, ci ne-o umplu de sens și de slava Lui, pentru că ne dau să trăim adevărata viață a omului.

Căci cine ar putea să ne învețe care e adevărata viață a omului, dacă nu Dumnezeu, Cel care ne-a creat pe noi? Și cine poate să ne susțină, pas cu pas, în viața cu El, dacă nu El Însuși?

Pentru că, dacă luăm aminte la tot ceea ce a făcut Dumnezeu, vedem că El nu a făcut nimic

---

[85] Scrisă în dimineața zilei de 22 februarie 2017, zi cu soare, de miercuri, cu 6 grade la ora 9.00. Ziua în care a fost înmormântată Lidia Stăniloae în cimitirul Mănăstirii Cernica.

„aiurea”. Pe om l-a făcut să trăiască aici, pe pământ, unde are toate condițiile de existență. Soarele stă pe cer, într-un mod minunat, undeva deasupra noastră, și nu stă nici mai departe și nici mai aproape de noi. La fel și luna, cât și stelele. El s-a ocupat de toate stelele și planetele, de toate distanțele dintre ele, de modul cum trebuie să arate oamenii, munții, oile, pomii, peștii, țânțarii, și de hrana și spațiul unde toate acestea trebuie să existe și să se manifeste.

Dumnezeu e mare și în cele mari și în cele mici. El e puternic în tot ceea ce a făcut și susține. El e prezent pretutindeni. Nimeni nu Îl poate scoate din creația Lui. Nimeni nu poate trăi fără El, căci El e sursa vieții pentru orice existență pe care a creat-o.

Nu putem face abstracție cu adevărat de prezența Lui. Nu Îl putem minimaliza. Nu putem să ne certăm cu El la modul propriu, ci toate hulele noastre la adresa Lui sunt expresii *mucoase*, de țânci neînțelepți.

Căci „zis-a cel nebun în inima lui: «Nu este Dumnezeu»” [Ps. 13, 1]. Și, dacă Îl contestăm pe El, ce se întâmplă? Se întâmplă asta: „Stricatu-s-au și s-au făcut urâți în obiceiuri[le] [ἐν ἐπιτηδεύμασιν] [lor]” [Ibidem]. Pentru că reversul contestării teologiei lui Dumnezeu este stricarea vieții, a moralei.

Și obiceiurile oamenilor evlavioși sunt unele bune, binecuvântate de Dumnezeu, iar ale păcătoșilor sunt pătimașe.

Căci obiceiurile oamenilor Bisericii sunt acestea: sunt oameni liturgici, dialogici, sunt iertători și milostivi, sunt buni și îngăduitori, sunt smeriți și plini de rugăciune, postesc, iubesc simplitatea, iubesc să citească, iubesc să muncească, iubesc să slujească, iubesc să facă lucruri bune.

Omul evlavios trăiește în ritmul Slujbelor Bisericii, al posturilor ei, al vieții ei. Rugăciunea e la el un obicei, milostenia e un obicei, cititul e un obicei, ajutorarea altora e un obicei, munca e un obicei, protejarea mediului înconjurător, a faunei și a florei e un obicei.

Omul evlavios trăiește în Tradiția Bisericii, adică respectând cuvintele și regulile de viață stabilite de Sfinții lui Dumnezeu. Ortodocșii nu se luptă cu Tradiția Bisericii, ci o trăiesc ca pe o realitate mereu vie și absolut importantă pentru ei. Dogmele, canoanele, Slujbele Bisericii, cărțile Sfinților Părinți nu sunt pentru ortodocși niște „antichități prăfuite", ci realitățile cotidiene de prim ordin.

Noi trăim din adevărurile lui Dumnezeu. Noi trăim din viața lui Dumnezeu revărsată în Biserica Lui. Noi cinstim ierarhia Bisericii și nu putem trăi fără ea, pentru că o vedem ca venind de la Hristos Domnul, de la capul Bisericii, pentru că, prin hirotonie validă, de la un capăt la altul al istoriei, ea, ierarhia Bisericii, e cea care slujește Biserica lui Dumnezeu.

Pentru noi, Sfintele Moaște ale Sfinților, din orice secol ar fi ele, sunt comoara noastră fără de preț. Pentru că ele arată cine sunt Sfinții, cum arată ei, cum arată cei în care Dumnezeu a binevoit.

Sfintele lor Moaște stau lângă Sfintele lor Icoane și lângă Sfintele lor Vieți. Și când cinstim Sfintele lor Moaște, noi cinstim locurile ontologice, bisericile personale în care Dumnezeu binevoiește să locuiască prin slava Lui. Căci dacă ele nu ar fi fost trupurile unor Sfinți, cu siguranță că până acum erau oale și ulcele și nu izvorâtoare de mir, vindecătoare de boli și izgonitoare de demoni.

Slava Lui, din Sfintele Moaște ale Sfinților sau din Icoanele lor, din Viețile și Slujbele lor, e aceeași cu cea din Scriptură și din viețile tuturor creștinilor ortodocși care se curățesc de patimi și trăiesc în slava lui Dumnezeu.

Sfinții Protopărinți Adam și Eva, Părinții Sfinți ai întregului neam omenesc, pomeniți astăzi din perspectiva căderii lor în păcat, au fost creați de Dumnezeu plini de slava Lui. Ei au trăit în Edem în slava Lui, și căderea lor în păcat a fost o alegere greșită. Și o singură alegere greșită, o singură alegere păcătoasă, a avut consecințe dramatice asupra omului și a întregii creații, încât a fost nevoie să Se întrupeze Fiul lui Dumnezeu din Pururea Fecioara Maria, Născătoarea de Dumnezeu, pentru ca să restaureze umanitatea în slava Lui.

Ce a pierdut omul, aceea a recâștigat pentru om Domnul: adică slava Lui. Dar El a adus slava Lui în om luptând cu păcatul până la moarte, învingându-l în fiecare clipă a vieții Sale pământești, în așa fel încât Dumnezeu-omul Iisus Hristos, Domnul și Mântuitorul nostru, a coborât în Iad și a scos de acolo pe toți Sfinții Lui, Sfinții Protopărinți Adam și Eva fiind iconizați ca scoși din Iad de către El, în Icoana Învierii Domnului.

Căci cine putea să stea împotriva Celui fără de păcat? Cine putea să se împotrivească Domnului slavei? Iadul a fost jefuit de către Domnul, pentru că l-a deposedat de cei pe care îi ținea în mod ilegal, samavolnic. El S-a coborât în Iad și Și-a scos pe Sfinții Lui de acolo, pentru că a deschis Raiul pentru toți cei care se vor mântui.

Iar dacă azi, în duminica de azi, noi vorbim despre *izgonirea* Sfinților Protopărinți din Rai, la Paști vom vorbi despre *intrarea* lor în Rai. Pentru că

ei au intrat în Împărăția Lui dimpreună cu El, cu Cel care i-a umplut de slava Lui.

Așadar, Sfinții au ajuns Sfinți nu pentru că au fost înalți, nu pentru că au fost dintr-un anume oraș, nu pentru că îi chema într-un anume fel, ci pentru că *au împlinit* poruncile lui Dumnezeu. Pentru că au făcut din poruncile Lui viața lor. Și pentru că nu au văzut poruncile Lui separate de El Însuși, tocmai de aceea viața Lui a devenit viața lor. Pentru că slava lui Dumnezeu a umplut viața lor pe măsură ce au împlinit poruncile Lui.

Iar azi, în Evanghelia zilei [Mt. 6, 14-21], Dumnezeu ne vorbește despre 3 porunci ale Lui: iertarea, postul și milostenia. Și toate cele trei porunci ale Sale ne vorbesc despre iertarea Lui, despre curăția Lui și despre mila Lui. Ele ne vorbesc despre El Însuși, despre cum este și Se manifestă Dumnezeu.

Căci Cel care ne cere să iertăm oamenilor fărădelegile [τὰ παραπτώματα] lor [Mt. 6, 14] e Cel care ne iartă tuturor fărădelegile noastre, dacă ne pocăim pentru ele. Iar Cel care ne cere să postim cu bucurie, a postit El Însuși și a flămânzit [Lc. 4, 2], pentru că postul trebuie să ne umple de curăția Lui. Și Cel care ne cere să fim milostivi, pentru că adevărată comoară a noastră e umplerea de milostivirea lui Dumnezeu, adică de slava Lui, e Cel mai milostiv dintre toți.

Căci „nu după păcatele noastre a făcut nouă și nici după fărădelegile noastre a răsplătit nouă. Că după înălțimea cerului de la pământ a întărit Domnul mila Lui în cei care se tem de El. [Și] după cât sunt de îndepărtate răsăriturile de apusuri, îndepărtat-a de la noi fărădelegile noastre” [Ps. 102, 10-12, LXX].

Pentru că El nu ne cere ce nu este și ce nu face! El ne cere să iertăm, pentru că El este mult-milostiv și îndelung-răbdător, dar nu ne cere să urâm. El ne cere să postim cu bucurie și să fim bucuroși când postim, pentru că postirea e curățire a noastră, e împrospătare interioară, e întinerire a trupului și a minții, e cugetare la Dumnezeu și contemplare a rațiunilor Lui din lucruri.

El ne cere să postim pentru că El e curat, e fără de întinăciune. Și vrea ca noi să nu fim plini de visări desfrânate, de atingeri perverse, de afundări în mâncare și în băutură, ci de curăție și pace duhovnicească, de simplitate și frumusețe dumnezeiască.

El vrea ca noi să fim milostivi pentru că milostenia ne eliberează de iubirea de sine și de bani. Ne scoate din singurătatea noastră egoistă, din autosuficiența noastră, din molipsitoarea alipire de lucruri. Milostenia scoate afară grija din tine, pentru că tu arunci grija ta înaintea lui Dumnezeu. Și El ne-a făgăduit să ne umple de toate cele pământești, dacă, mai întâi de toate, ne umplem de împlinirea poruncilor Lui. Căci poruncile Lui sunt viața, iar neîmplinirea lor înseamnă moartea duhovnicească și Iadul.

Și dacă cel care construiește mașina o face după regulile sale, ca ea să se miște și să evolueze într-un anume fel, tot la fel Dumnezeu a făcut lumea și pe om după inima Lui, după cum e El, și ne-a pus să funcționăm după poruncile Lui.

– Ce se întâmplă dacă nu vrem să funcționăm după legile Lui?

– Inevitabil, cădem în rele de tot felul! Căci „omul, în cinste fiind [ἐν τιμῇ ὢν], nu a înțeles, s-a alăturat dobitoacelor celor fără de minte și s-a asemănat lor [ὡμοιώθη αὐτοῖς]” [Ps. 48, 13, 21, LXX].

– Care a fost *cinstea* omului?

– Aceea că a fost creat de mâinile lui Dumnezeu și a fost împodobit cu slava Lui. Că a fost plin de har. Că el, în Rai, era văzător de Dumnezeu și vorbitor cu Dumnezeu.

Căci de aceea nu dăm noi niciun credit fantezistei teorii evoluționiste, aceea care spune că omul „a evoluat" de la amibă la maimuță și apoi la om: pentru că omul a fost creația lui Dumnezeu care a căzut din bine spre rău, din sfințenie a căzut în patimi grele și rele, care a căzut din cinstea lui primă, și nu este „un animal evoluat și civilizat".

Pentru că, dacă omul e un „animal evoluat", atunci nu avem nevoie de norme morale și nici de credință, pentru că cimpanzeul și vaca nu merg la Biserică și nici nu citesc teologie.

Iar dacă omul e doar „un animal instinctual", de ce îi mai pedepsim pe violatori, dacă ei „nu pot să se stăpânească"? Și de ce i-am mai băga la închisoare pe criminali, dacă „impulsurile lor necontrolate", care fac parte din „animalitatea" lor, îi fac să își omoare semenii? Ce părere înaltă despre viață poate avea o maimuță „profesionalizată"? Poate „maimuța" să nu fure banane de la multinaționala la care lucrează, dacă maimuța îți fură portocala din mână, întinzându-și laba spre tine dintr-un copac?

Poate „șarpele" să nu fie perfid și ipocrit? Poate „porcul" să fie amabil și frumos la suflet, dacă lui îi place să se scalde în propriul său noroi?

Iar dacă noi suntem „ca toate insectele și animalele", dacă avem în noi „instincte primare păgâne" potrivit teoriei evoluționiste, dacă în noi păcatul e „adevăratul nostru sine", atunci de ce să nu fim de acord cu violul, cu crima, cu pedofilia, cu terorismul, cu căsătoriile gay, cu închinarea la

„extratereștri”, cu tot ce înseamnă păcat și rebeliune contra lui Dumnezeu?

Însă revelația lui Dumnezeu caracterizează tot păcatul și toată patima ca pe *o cădere* din cinstea noastră primă. Căci omul, în cinstea lui fiind, nu și-a înțeles menirea și nu a căutat să se îndumnezeiască, ci a căutat o „îndumnezeire” prin păcat. Așa cum fac toți păcătoșii până azi.

Căci oricine curvește elogiază plăcerea. Și oricine fură elogiază materia, posedarea ei. Și oricine se îngâmfă se minte pe sine. Și oricine leapădă poruncile Lui...se alătură dobitoacelor celor fără de minte, se alătură celor care nu își folosesc mintea ca să gândească cele drepte. Și când nu gândești cele drepte, atunci te asemeni dobitoacelor. Și cine sunt dobitoacele? Boul, oaia, capra, porcul etc. Adică tocmai „strămoșii noștri” după utopia lui Darwin.

Mai pe scurt, Dumnezeu ne cere să fim ca El. Și toate poruncile Lui ne fac ca El. Pentru că ne fac să ne asemănăm Lui.

Și când îi iertăm pe confrații noștri facem ca Dumnezeu, iar când căutăm curăția și pacea facem ca El, și când suntem milostivi și buni tot ca El ne comportăm. Căci comoara faptelor bune este în inima [ἡ καρδία] noastră. Și *inima*, de aici, de la Mt. 6, 21, e totuna cu *sufletul*. Căci inima noastră de carne va putrezi în pământ până la învierea tuturor. Dar *comoara* [ὁ θησαυρὸς] [Mt. 6, 21, BYZ] noastră se va păstra în sufletul nostru. Și omul care are comoară în sufletul lui e omul Raiului. Raiul sau Împărăția lui Dumnezeu e pentru cei care sunt comori vii, ambulante, veșnice.

Pentru că faptele noastre nu sunt separate de noi, după cum poruncile Lui nu sunt separate de El. Ci faptele noastre ne fac să fim duhovnicești, ne fac

ai lui Dumnezeu, căci El ne umple de slava Lui. Pentru că mântuirea e în relație cu Dumnezeu, ea este împreună-lucrare cu Dumnezeu și umplere de slava Lui.

Așadar, iubiții mei, de mâine începe Postul cel Mare și el ne cere ca și noi să fim mari! Ne cere să fim mari în gânduri, mari în fapte, mari la caracter. Postul Bisericii ne cere să ne facem biserici vii, pline de curăție și de pace, de iertare și de sfințenie. Postul ne vrea dumnezeiești. Postul ne vrea Sfinți. Postul ne vrea eclesiali.

Și dacă așa stau lucrurile, atunci să facem voia lui Dumnezeu după puterea noastră! Cei care pot posti mai aspru, să postească mai aspru și să se smerească continuu în fața Lui, pentru că prin harul Lui postesc! Cei care nu pot să postească aspru, atunci să respecte ce ne spune calendarul, mâncând pește doar de două ori în tot postul: la Bunavestire și la Intrarea Domnului în Ierusalim! Dacă nu puteți nici așa, atunci postiți cât și cum puteți, numai să nu uitați niciodată că aceste sfinte zile sunt ale postului aspru și ale multei rugăciuni și veniri la Biserică și nu zile de relaxare!

Dumnezeu să ne întărească pe toți în pace și în bună-înțelegere! Binecuvântarea lui Dumnezeu să fie peste voi toți și să vă ajute întru toate! Amin.

Ce înălțime a sincerității ai?

Iubiții mei[86],

suntem în a 3-a zi a Postului Mare și în prima zi a lunii martie și întrebarea acestei zile e aceasta: Cât de sinceri suntem noi? Cât de sinceri suntem cu Dumnezeu, cât de sinceri suntem cu noi înșine, cât de sinceri suntem cu familia noastră, cât de sinceri suntem cu cei care ne cunosc, cât de sinceri suntem în tot ceea ce facem? Pentru că sinceritatea e capitală în viața noastră de zi cu zi și în înaintarea noastră duhovnicească. Sinceritatea e motorul vieții omului și, când renunță la ea, omul devine un hârb.

Ce faci...dacă?...

Dacă te duci să mănânci ceva la un restaurant și atmosfera și servirea și mâncarea de acolo nu îți sunt pe plac, a doua oară nu te mai duci. Pentru că ți-ai dat seama cu cine ai de-a face.

Dacă cineva ți-a promis ceva anume, apoi se face că „a uitat" sau că „nu are timp" de tine, atunci acel om nu e de încredere și nu are rost să mizezi pe el, pentru că nu se va întâmpla nimic. Îl bifezi la *neserioși* și îți vezi de drumul tău.

Dacă afli, în cele din urmă, că „atenția" și „iubirea" pe care ți le dăruiau părinții, frații, rudele, prietenii tăi nu erau autentice, ci interesate și ipocrite, atunci faci un gest radical: te distanțezi interior și fizic de cei care s-au prefăcut că au o „relație" cu tine și nu mai ai o părtășie reală cu ei. De ce? Pentru că sinceritatea are nevoie de sinceritate.

---

[86] Scrisă în dimineața zilei de 28 februarie 2017, zi cu soare, la ora 7.00 fiind 3 grade.

Bunătatea are nevoie de bunătate. Iubirea iubește să fie iubită. Pentru că atunci când e vorba de intimitate, de a lăsa pe cineva să intre în inima ta și să îi spui cele ale tale în mod curat, atunci e nevoie, și din cealaltă parte, de aceeași deschidere, sinceritate, frumusețe sufletească.

Cât de sinceri suntem noi cu Dumnezeu? Cât de mult recunoaștem noi cine suntem în fața Lui? Căci a recunoaște *cine ești* în fața lui Dumnezeu înseamnă a-ți recunoaște păcatele cu lux de amănunte și a vedea că tot ceea ce ești tu...I se datorează Lui.

Cât de sinceri suntem noi cu poruncile Lui? Dacă unii nici măcar nu le cunoaștem, cum am putea să le împlinim zilnic? Și dacă credem că „împlinim" poruncile Lui, dar această „împlinire" a noastră nu ne face ca El, nu ne sfințește, nu-i așa că e doar o închipuire de sine?

Pentru că una e să începi să cânți la pian, alta e să ajungi să reproduci o melodie a altora și alta e să compui o melodie a inimii tale, care să te exprime. Și vedem la televizor că, atunci când avem de-a face cu un concurs de cântat sau de bucătărie, e o mare diferență între cel care se căznește să cânte și cel care își compune propria lui melodie. Una e să imiți farfuria altuia și cu totul altceva e să știi să îmbini toate lucrurile în farfurie, pentru ca mâncarea să fie savurată.

Și pentru ca să ajungi la nivele mari de profesionalism, în orice domeniu, trebuie să fii foarte sincer cu tine însuți. Adică trebuie să știi cine ești, ce potențe ai, cât poți duce, cum să îți depășești continuu limitele înțelegerii și ale practicii și să accepți să înveți numai de la cei mai buni în domeniul tău. Pentru că mediocrii te vor trage în jos. Cei care au

doar ifose de bucătari, profesori, profesioniști, dar nu au și operă, nu pot să dovedească că sunt ceva, te vor face să ai așteptări mici, banale de la tine și nu absolute.

Căci dacă ai așteptări absolute, atunci nu te vei mulțumi niciodată cu puțin, nu te vei mulțumi niciodată cu ceea ce faci, ci mereu, mereu, mereu...vei dori să faci și mai mult și mai mult și mai mult...și mai greu și mai specializat și mai autentic.

Și îndemnul șablon „Urmează-ți visul!" are sinceritatea lui clară, profundă, benefică, pentru că te face să privești numai înainte. Visul, proiectul, căutarea stau mereu înaintea ta și tu ești angajat cu totul în acest demers.

Pentru noi însă, Dumnezeu e Cel care este mereu înaintea noastră, pentru că El a fost, este și va fi veșnic înaintea noastră. Noi trebuie să mergem către El dimpreună cu El, pentru că numai El ne ajută să ne intimizăm tot mai mult cu Sine Însuși. Și El poate face asta, pentru că slava Lui cuprinde toată existența și, întru slava Lui noi trăind, El este cu noi și ne atrage spre Sine continuu, veșnic. Și slava Lui este cea care ne unește pe unii cu alții, ne face un singur trup, Biserica Lui, întru care noi creștem duhovnicește în mod continuu.

De aceea, în teologia și spiritualitatea ortodoxă nu există ideea de *stagnare*. Pentru că noi nu ne oprim niciodată în loc. Și asta pentru că nici Dumnezeu nu Își retrage niciodată slava Lui din creația Sa, încât noi să nu mai fim chemați veșnic spre El. Ci noi, chiar și atunci când ne odihnim, suntem în mișcare interioară, într-o continuă depășire de sine, pentru că ne deschidem continuu lui Dumnezeu, Celui care ne dă să înaintăm veșnic în relația cu El.

Căci ce înseamnă *prietenie adevărată*? Înseamnă că doi oameni își spun unii altora lucruri intime despre ei și au o relație de sinceritate între ei, pe fiecare zi trecând la un nou stadiu al relației lor.

Însă cum am fi putut noi să trăim o asemenea stare de împlinire interioară, adică prietenia, dacă Dumnezeu nu ne-ar fi făcut capabili de ea? Cum ne-am mai fi îndrăgostit noi, cum am mai fi admirat, cum ne-ar mai fi plăcut o mie de lucruri din această lume și cum am fi avut simțiri și intuiții care să depășească această lume, dacă Dumnezeu nu ar fi făcut sufletul nostru atât de cuprinzător?

Însă noi, pe fiecare zi, suntem uimiți de capacitățile noastre interioare, de disponibilitatea noastră, de deschiderea noastră, de gradul nostru de suportabilitate, de gradul nostru de jertfire interioară. Fără să ne dăm seama, omul nostru interior crește de la o zi la alta, are experiențe din ce în ce mai complexe, caută, vrea să știe, să iubească, să fie iubit, să se împlinească prin ceea ce face. Dar, dacă e să înceapă un cutremur, ne vedem făcând lucruri pe care nu le-am fi intuit mai înainte: sărim să salvăm pe cei care ne sunt dragi, pe care îi iubim, uitându-ne pe noi înșine. La fel, dacă putem scăpa de la un accident sau dintr-o situație disperată pe cineva, pe care nu-l cunoaștem, dar căruia îi înțelegem într-o fracțiune de secundă drama, ne dăm seama că uităm de noi înșine și sărim în fața morții cu mâinile goale, pentru ca să îl salvăm pe el.

Dar facem asta...pentru că *suntem sinceri* cu ceea ce simțim să facem. Nu ne gâtuim emoția, nu ne oprim intenția bună, nu facem calcule peste calcule pentru ca să ne implicăm, ci...sărim în ajutorul celuilalt imediat. Pentru că el are nevoie de ajutor acum, imediat...până nu moare. Și tu ești sincer cu

el, dacă ești sincer cu tine. Dacă te pui în situația lui și îți dai seama cât de greu e, atunci *sari* în ajutorul lui. Iar *săritura* aceasta nu e precugetată, ci e arcul interior al sincerității, care răspunde unei nevoi reale și imediate.

Și trebuie să știți faptul că Dumnezeu iubește oamenii sinceri. Îi iubește pe cei care acționează imediat, pe cei care sar în ajutorul oamenilor, dar care, în același timp, își judecă foarte profund acțiunile și faptele lor.

Și pe cât suntem sinceri cu Dumnezeu, pe atât suntem sinceri și cu oamenii. Pentru că nimeni nu te poate face să fii sincer cu oamenii în afara lui Dumnezeu. Căci El, Dumnezeu, e sinceritatea noastră absolută, El e determinarea adevărată spre orice lucru bun, El e adevăratul Învățător al nostru în materie de relații.

Și spun asta pentru că mulți cred că relațiile sunt doar o expresie a voinței. Adică eu vreau să am o relație cu cineva, o încep, stau cât vreau în ea, apoi plec...și nu s-a produs niciun *schimb interior* între mine și celălalt.

Însă relația e, în primul rând, *schimb interior* de sentimente, idei, acțiuni, e *o întrepătrundere sufletească* din care amândoi ies îmbogățiți și nu diminuați. Iar relațiile lasă mereu urme în viața noastră, urme adânci, și ele nu sunt doar încălțări și descălțări de ciorapi. Ci ele sunt îmbrățișări sufletești reciproce, mergere la unison pentru un anumit timp, iradiere reciprocă a celor doi.

Eu mă revărs în tine și tu în mine. Eu trimit către tine cine sunt și primesc de la tine cine ești. Dar în această trimitere și primire interioară, noi ne unim interior, ne intimizăm, suntem una.

Fapt pentru care, atunci când Sfântul Pavlos vorbește despre relația non-eclesială, curvară, între doi oameni, el ne întreabă: „[Oare] nu ați știut că *cel care se lipește* curvei este un singur trup [Οὐκ οἴδατε ὅτι ὁ κολλώμενος τῇ πόρνῃ ἓν σῶμά ἐστιν][cu ea]?" [I Cor. 6, 16, BYZ].

Însă ce înseamnă *să te lipești* de o femeie curvă? Nu înseamnă doar *să o îmbrățișezi* sau *să te culci* cu ea, ci înseamnă *să o iubești*...deși știi că ea *nu este soția ta*. Înseamnă să te intimizezi cu ea, să te lipești interior, cu inima, de ea, și prin asta voi doi, deși necăsătoriți, vă comportați ca și când ați fi „căsătoriți", pentru că ați devenit *un trup* prin intimizarea voastră sufletească, cât și sexuală.

Tocmai din acest motiv și idolatria/ închinarea la idoli este *o curvie* înaintea lui Dumnezeu, pentru că noi ne unim interior cu idolul, ne alipim inima de el și Îl uităm pe Domnul slavei.

Și, nu, să nu credem că postmodernitatea noastră nu e idolatră! Ba da, este! Căci, deși nu ne mai închinăm unor statui, care să reprezinte „zeități" imaginare, inventate de către oameni, chiar dacă nu ne mai închinăm soarelui sau focului, la animale „mitologice" și la eroi „zeificați", ne închinăm interior patimilor noastre. Noi ne-am interiorizat „panteonul" și ni-l purtăm peste tot.

Pentru că idolul curviei e în noi, idolul fumatului, idolul drogurilor, idolul violenței, idolul banilor, idolul faimei, idolul minciunii, idolul nesimțirii.

Pentru idolul curviei suntem în stare să ne epuizăm enorm zi și noapte. Și viața și banii ni-i risipim prostește pentru a vedea o femeie dansând languros, pentru a ne culca cu o femeie sau cu mai multe, pentru a ajunge să trăim stări paroxistice. Și

după ce le trăim, după ce ejaculăm, după ce ne facem de cap, după ce ne terfelim viața, ce se întâmplă? Cădem în aceeași singurătate, în aceeași poftă nesătulă, în aceeași simțire a morții interioare, în același marasm. Oricât am căuta noi capătul excitării, al perversiunii, al plăcerii plenare...el e unul singur: Iadul. Și ne purtăm iadul în noi, ne purtăm rușinea în noi, ne purtăm infatuarea în noi, ne purtăm robirea noastră față de plăcere. Pentru că nu noi suntem *stăpânii*, ci noi suntem *câinii* care mergem în spatele plăcerii, trași de lanț de către ea și duși cu forța unde nu vrem, dar unde ea ne duce.

Căci așa cum cel împătimit de țigări ajunge să fumeze chiștoacele altora, tot la fel și curvarul ajunge să se culce cu orice femeie, numai „să scape" de pofta din el. Însă ejacularea nu aduce *sfârșitul* poftei, ci ea *potențează* pofta! Ea pune paie pe foc, ea mărește focul interior.

Drogul nu te duce spre „noi lumi", ci spre dereglări ale minții și ale simțurilor, spre îmbolnăvirea organelor tale interne.

Banii nu te fac „stăpânul" lumii, ci nemilostiv și fără inimă. Te fac nesimțit la durerile altora, indiferent.

Minciuna nu numai că are picioare scurte, dar ea și miroase a Iad. Pentru că te schimbă după urâțenia demonilor, făcându-te să fii ca ei: urât de n-ai pereche.

Minciuna te omoară interior ca un virus. Pe cât minți, pe atât te desfigurezi interior. Pe cât te minți pe tine însuți, pe atât devii o cutie de conservă aruncată la container. Și nu mai vezi nicio frumusețe în viața ta de zi cu zi, pentru că pe tine te-a orbit nesimțirea de a-i minți pe toți cei de lângă tine.

Da, idolii sunt în noi! Noi suntem idolatri, dacă nu îi zdrobim prin Spovedanie continuă. Dacă nu ne omorâm idolii, dacă nu ne dezlipim inima de ei, suntem niște *păgâni* cu simțirea și cu faptele noastre. Niște păgâni care ne confundăm zeii cu adevăratul Dumnezeu.

Însă adevăratul Dumnezeu este Dumnezeul nostru, El, Dumnezeul nostru treimic, și toți idolii neamurilor sunt *demoni* [Ps. 95, 5, LXX], iar ai noștri sunt *patimi*. Patimi care au apărut în noi tocmai pentru că *ne-am alipit* de demonii care ne-au învățat să lucrăm răul în noi înșine.

Numai că Dumnezeu ne vrea numai pentru El. El ne vrea în mod sincer numai pentru El, pentru că ne vrea mântuiți și Sfinți și dumnezeiești pentru toți vecii. Demonii ne vor pentru ei, pentru ca să ne chinuim veșnic împreună cu ei în Iad. Demonii ne mint, sunt hoți la drumul mare, care ne jefuiesc încrederea, ne dezbracă de lucrarea binelui, ne omoară și ne duc cu ei în Iad, pentru că ne urăsc. Ei vor să ne facă părtași la chinul lor veșnic.

Pe când milostivirea lui Dumnezeu față de noi e aceasta: El dorește ca noi să trăim aici, în sfințenie, împreună cu El, pentru ca veșnic să fim împreună cu El, în toată bucuria și desfătarea slavei Sale celei dumnezeiești.

Și acum să cântărim și să judecăm cu dreptate! Ce vreți? Vreți un Iad veșnic, cu demoni care vă urăsc, în care chinul vostru să fie veșnic, sau doriți un Rai veșnic, unde bucuria și viața și sfințenia sunt veșnice?

Și eu cred că nimeni, dacă gândește serios la ce înseamnă *veșnic*, nu preferă Iadul. Nu are cum să prefere Iadul. Pentru că îi vedem aici, în această viață, pe cei care sunt în boli în faze terminale și care

suferă...Și-ar dori ca totul să se termine într-o secundă. Ei își doresc moartea, pentru că vor să scape de durere, dar ar vrea să trăiască veșnic, dacă nu ar fi bolnavi.

Dar dacă știi că suferința aceasta te transfigurează și că ea nu e veșnică dacă mori creștinește, pentru că după ea vine o bucurie veșnică, atunci faci din răbdarea suferinței o asceză, o scară spre Rai, pentru că suferința de aici nu e veșnică. Pentru că viața noastră de aici e a nu știu câta parte dintr-o clipă în comparație cu veșnicia.

Ea e ceva minor în comparație cu veșnicia, dar noi o maximalizăm continuu în mod păcătos. Însă, cu toată perspectiva noastră păcătoasă asupra vieții – pentru că ne dorim ca viața asta să nu se mai termine, când ne e bine și avem de toate –, Dumnezeu a coborât la noi și S-a făcut om tocmai pentru că El știe *valoarea* vieții noastre.

Această viață a noastră, atât de scurtă, atât de grabnic trecătoare, conține în ea o valoare supremă: posibilitatea mântuirii și a sfințeniei. Noi putem să ne mântuim și să trăim sfânt înaintea lui Dumnezeu și a întregii creații. Căci de aceea Iisus Hristos, Domnul nostru, S-a făcut om și nu cal, capră sau lăcustă. Căci El a creat toate câte există, dar pe om l-a făcut după chipul Lui, după icoana Lui. Și El dorește ca noi să trăim veșnic cu El, pentru că aceasta e dorința Lui creațională în relație cu noi.

Tocmai de aceea, El a venit și S-a făcut om, afară de păcat, pentru ca pe noi să ne ridice din păcatele noastre la viața cu El. A venit ca să facă din noi partenerii Lui veșnici. Și parteneriatul Lui cu noi se numește *mântuire* și ea e *sinergică*. E împreună-lucrare cu El, e împreună-intimizare cu El, adică o

continuă și sfântă sinceritate în relația cu El, cu Dumnezeul nostru.

Pentru că de la El putem învăța sinceritatea și numai cu El putem să o practicăm zi de zi. Căci fără ea renunțăm la propria noastră valoare absolută, adică mântuirea.

De aceea, iubiții mei, postul nostru e o continuă conștientizare a neputințelor și a păcatelor noastre! Postul e greu, postul e obositor, e plin de rugăciune și de citiri sfinte, e plin de inimă largă. Și când dărui iubire continuu, atunci obosești mult, dar te și încarci mult din iubirea celor pe care îi iubești.

Dumnezeu ne cheamă la a fi prezenți. Dumnezeu ne cheamă în Biserica Lui ca să fim biserici vii, luminoase, în lume. El ne cheamă! Ce Îi răspundem noi? Ce Îi spunem noi lui Dumnezeu? Cât de sinceri suntem noi în răspunsul pe care I-l dăm?

Reflectați la acest lucru! Spovediți-vă *ieșirile* din relația cu El, adică *păcatele*! Acum e vremea curățirii, acum e vremea împărtășii cu Domnul, acum e vremea sfințirii noastre și a caselor noastre și a întregii creații. Iar dacă curățenia de primăvară face lumină în casă, dacă florile încep să ne reintre în viață, începând cu ghioceii și cu viorelele, dacă întreaga natură revine la viață, la viața înfrunzită, la viața înverzită, noi suntem chemați nu numai să înverzim și să înflorim, dar și să rodim cele bune, să ne umplem de teologia lui Dumnezeu, de viața Bisericii Lui, și să fim una cu ea.

Vă doresc mult spor în postirea și rugăciunea dumneavoastră, în citirile și milosteniile pe care le veți face! Ele vor sculpta în dumneavoastră o altă pasăre, o pasăre care va zbura spre cer. Amin!

Predica la publicarea Psalmilor Scripturii [2017]

Iubiții mei[87],

prin *Psalmii* pe care i-am publicat azi, am publicat a 25-a carte a Scripturii în traducerea mea. Am început cu *Evanghelia după Matteos* în 2011[88], am continuat în 2015 cu *Epistola către Efesiini*[89], cu Sfântul Profet Ionas[90], am publicat la un loc cele 3 Epistole catolice ale Sfântului Ioannis Teologul[91], apoi Epistola Sfântului Iacovos[92], pe Sfântul Profet Ioil[93], după care i-am publicat la un loc pe Profeții Avdiu și Angheos[94]. După acestea toate au urmat

---

[87] Scrisă în ziua de 1 martie 2017, zi de miercuri, însorită, cu 13 grade la ora 10.00.

[88] A se vedea:
http://www.teologiepentruazi.ro/2011/08/11/evanghelia-dupa-matei/.

[89] Idem:
http://www.teologiepentruazi.ro/2015/01/20/epistola-catre-efeseni/.

[90] Idem:
http://www.teologiepentruazi.ro/2015/01/21/cartea-sfantului-profet-ionas/.

[91] Idem:
http://www.teologiepentruazi.ro/2015/01/23/cele-3-epistole-catolice-ale-sfantului-apostol-ioannis/.

[92] Idem:
http://www.teologiepentruazi.ro/2015/01/30/epistola-catolica-a-sfantului-apostol-iacovos-fratele-domnului/.

[93] Idem:
http://www.teologiepentruazi.ro/2015/02/04/cartea-sfantului-profet-ioil/.

[94] Idem:

Epistola către Filippisiini[95], *Cântarea Cântărilor*[96], *Evanghelia după Marcos*[97], Cartea Sfântului Naum[98], *Epistola către Galatei*[99], Sfântul Amvacum[100], *Epistola către Colossei*[101]. Toate acestea publicate în 2015. În 2016 am publicat *Evanghelia după Ioannis*[102], cartea Sfântului Sofonias[103], prima[104] și a doua[105]

---

http://www.teologiepentruazi.ro/2015/02/10/cartile-sfintilor-profeti-avdiu-si-angheos/.

[95] Idem:
http://www.teologiepentruazi.ro/2015/02/13/epistola-catre-filippeni-a-sfantului-apostol-pavlos/.

[96] Idem:
http://www.teologiepentruazi.ro/2015/02/18/cantarea-cantarilor/.

[97] Idem:
http://www.teologiepentruazi.ro/2015/03/22/evanghelia-dupa-marcos/.

[98] Idem:
http://www.teologiepentruazi.ro/2015/09/09/cartea-sfantului-profet-naum/.

[99] Idem:
http://www.teologiepentruazi.ro/2015/10/10/epistola-catre-galatei/.

[100] Idem:
http://www.teologiepentruazi.ro/2015/10/21/cartea-sfantului-profet-amvacum/.

[101] Idem:
http://www.teologiepentruazi.ro/2015/11/08/epistola-catre-colossei/.

[102] Idem:
http://www.teologiepentruazi.ro/2016/05/10/evanghelia-dupa-ioannis/.

[103] Idem:
http://www.teologiepentruazi.ro/2016/05/10/cartea-sfantului-profet-sofonias/.

[104] Idem:
http://www.teologiepentruazi.ro/2016/06/15/epistola-intaia-catre-timoteos/.

[105] Idem:

epistolă către Sfântul Timoteos, *Cântările* Scripturii[106], *Parimiele lui Salomon*[107] și *Ecclisiastisul*[108].

Iar dacă cărțile vechitestamentare le-am tradus pe toate din LXX, cărțile noutestamentare pe care le-am tradus au fost din mai multe ediții critice: GNT, NA28 și BYZ, apelând și la manuscrisele Scripturii.

Și asta pentru că proiectul meu scriptural va cuprinde, cu harul lui Dumnezeu, traduceri după mai multe ediții critice, dar și traduceri după manuscrisele Scripturii. Pentru că avem nevoie să vedem, deopotrivă, edițiile critice ale Scripturii, dar și cum arată, în manuscrisele Scripturii, diverse texte și cărți ale Scripturii Bisericii. Căci fiecare manuscris scriptural, privit în sine, aduce nuanțe care se pierd în edițiile critice, care sunt ediții care încearcă să armonizeze manuscrisele, uneori eliminând fragmente „nedorite", dar atât de necesare pentru înțelegerea textului scriptural.

De ce *mă ocup* de Scriptură? De ce *am nevoie* de o nouă traducere a Scripturii sau *de mai multe traduceri* la același text sau carte a Scripturii?

Pentru că atunci când am început să scriu la *Dogmatica* mea, din care am publicat deja primul

---

http://www.teologiepentruazi.ro/2016/06/15/epistola-a-doua-catre-timoteos/.

[106] Idem:
http://www.teologiepentruazi.ro/2016/08/12/cantarile/.

[107] Idem:
http://www.teologiepentruazi.ro/2016/10/29/parimiele-lui-salomon/.

[108] Idem:
http://www.teologiepentruazi.ro/2016/11/23/ecclisiastis/.

volum[109], în 2015, mi-am dat seama că nu am nicio ediție scripturală *credibilă* de la un capăt la altul. În spațiul românesc, singura ediție care se apropie de *sinceritatea* textelor științifice ale Scripturii este *Biblia de la 1688*[110], dar care, la rândul ei, are și ea erorile ei sau exprimările ei azi caduce, în mod inevitabil.

Pentru că Scriptura trebuie tradusă periodic într-o limbă națională, iar, pentru noi, creștinii ortodocși, ea trebuie tradusă mereu din limba greacă. Pentru că edițiile LXX și BYZ sunt Dumnezeiasca Scriptură a Bisericii.

Așadar, pentru că ediția 1688 e singurul meu *sprijin autentic* în traducerea mea, tocmai de aceea am admirat în mod continuu și admir în continuare *conștiința* celui sau a celor care au tradus-o. Pentru că traducătorii Scripturii de la 1688 se dovedesc la fiecare pas nu numai niște *profunzi teologi*, ci și niște *oameni de conștiință admirabili*. Pentru că ei s-au nevoit să traducă textul Scripturii așa cum e el acolo, în limbajul arhaic, greoi, cu multe erori și dezacorduri, al Scripturii, dar care ne învață cum a vorbit Dumnezeu prin Sfinții Lui și cum au vorbit Sfinții pentru contemporanii lor și, implicit, pentru noi.

Pentru că Scriptura e un text vechi, e un text plin de taine dumnezeiești și locuri profetice, e un text plin de poezie sfântă, e un text abisal, și noi nu avem dreptul, ca traducători, să îl facem să pară „de azi", chiar dacă, mai peste tot, trebuie să suplinim cu propriile intuiții lingvistice textele adesea eliptice ale

---

[109] Idem:
http://www.teologiepentruazi.ro/2015/06/12/teologia-dogmatica-ortodoxa-vol-1/.

[110] O puteți downloada de aici:
https://archive.org/details/Biblia1688.

Scripturii. Așadar, fără ca să îmi fi propus, am început să traduc Scriptura, pentru ca să am textele teologice scripturale pe care trebuie să gândesc și despre care să scriu în Dogmatică. La fel voi fi nevoit să îmi *retraduc* textele patristice, dogmatice, canonice, imnologice pe care le voi folosi, pentru că am fost *păcălit* de multe ori de traducătorii Scripturii și ai Sfinților Părinți în limba română sau în alte limbi. Căci atunci când m-am dus la textul Scripturii și al Părinților, în loc de niște texte finisate și reformulate, am găsit un limbaj viu, natural, în termeni clari, dar duhovnicește scris, pe care nu l-aș fi bănuit niciodată din...traduceri.

Și de aceea mi-am propus *să îndrept* lucrurile în mod metodic! Și ce am făcut?

În primul rând, am început să traduc textele Scripturii așa cum sunt ele acolo, cu sinceritatea lor arhaică profundă, lăsând textele să ne surprindă la tot pasul. Și am pus între paranteze drepte corecturile la erorile grafice și la dezacordurile Scripturii, cât și adăugirile mele textuale, pentru ca textele să fie cât de cât înțelese de cititor și în literalitatea lor. Însă textele prezentate în ingenuitatea lor, în claritatea lor profundă, deși greoaie la nivel textual, sunt pline de prospețimea vorbirii, pentru că nu sunt „cizelate" artificial.

Și astfel puteți să vedeți, pentru prima oară după 1688, cum arată de fapt *textul* Scripturii, cum arată poeticitatea lui intrinsecă, cum arată profunzimea lui, atunci când nu îl violentezi, când nu vrei să îl modifici, când nu vrei să îl faci „mai literar", „mai românesc" sau „mai academic".

Pentru că eu nu am făcut altceva decât să îl traduc așa cum este el acest text și micile mele amendări/ modificări/ corectări ale textului nu au

făcut decât să aducă la lumină strălucirea reală și proprie a Scripturii. Eu nu am făcut decât să dau praful la o parte de pe cloșca cu pui a Scripturii și să o pun în prim-plan, la vedere, pentru ca ea să strălucească în toată splendoarea ei.

Ce am mai făcut? Am renunțat la „românizarea" numelor din Scriptură, pentru că prin acest procedeu nefast am ajuns *să nu știm*, de fapt, cum se numesc oamenii și locurile Scripturii. Fapt pentru care am transliterat din limba greacă numele omului sau al muntelui sau al orașului sau al neamului așa cum este. Pentru că numele *Iisus* e o transliterare perfectă a cuvântului grec Ἰησοῦς și pe el îl găsim în edițiile sinodale, dar, în aceleași ediții, cu nume „românizate", nu găsim și Edem [Εδεμ], nu găsim Sit [Σηθ], nu găsim Matusala [Μαθουσαλα], Rahil [Ραχηλ], Moisis [Μωυσῆς], Iisus, fiul lui Navi [Ἰησοῦς υἱὸς Ναυη], Salomon [Σαλωμων], Irodis [Ἡρῴδης], Bitleem [Βηθλεὲμ], Satanas [Σατανᾶς], Timoteos [Τιμόθεος], Pavlos [Παύλος] etc.

De ce să le transliterăm doar pe unele, iar pe altele nu? Care e logica? De ce să știm numele exact al Domnului, *Iisus*, dar să nu știm că pe Pavel îl cheamă, de fapt, *Pavlos*, iar pe Ioan, îl cheamă *Ioannis*? Pentru că noi, în română, ar trebui să avem textul grec al Scripturii, tradus curat de la un capăt la altul, așa cum a făcut ediția 1688, și nu un text tradus din mai multe limbi, un text falsificat profund, pe care nu îl poți cita, pentru că te faci de rușine dacă te duci la o conferință internațională.

Dacă eu m-aș duce în Grecia, la un congres teologic, și aș cita din ediția sinodală de acum a Bisericii noastre, ce ar înțelege grecii, când ar vedea că eu spun una...dar textul spune alta? Dar dacă mă duc cu un text tradus după o ediție critică, cu o

traducere fidelă textului, atunci oamenii înțeleg de ce am optat pentru o nuanță sau alta, pentru că pot să mă verifice față în față cu textul pe care l-am tradus. Însă eu nu mă pot duce cu o traducere sinodală românească a Scripturii la o conferință serioasă cu membrii altor Biserici surori sau cu membrii altor confesiuni, pentru că ea nu e una științifică. În enorm de multe pasaje, ediția sinodală spune una, iar ediția științifică grecească a Scripturii spune cu totul altceva. De aceea, transliterarea deplină a numelor ne scapă de multe reproșuri și discuții.

Ce am mai făcut? Am încercat să regularizez anumite cuvinte și expresii. Adică le-am tradus la fel în mai multe cărți ale Scripturii. Asta ne scapă de multe înțelegeri false ale textului.

Am învățat apoi că Scriptura are un anumit mod al ei de a vorbi, de a formula, de a repeta, de a sintetiza și l-am respectat întru totul. Am respectat cu multă atenție participiile fără articol, pe care le-am tradus cu gerunziul, ca și ediția 1688, am respectat pe *întru* întotdeauna, am redat infinitivul ca atare, iar infinitivul aorist a devenit conjunctivul nostru, viitorul capătă adesea forme reflexive în Scriptură, iar pe viitorul pasiv, uneori, l-am făcut și pe el să aibă nuanță reflexivă.

Numele de persoane și de locuri, în traducerile mele, sunt numai la nominativ. Și pentru că am respectat textul ca atare, mi-am dat seama că în el există texte și nume despre care *nu auzisem niciodată*, dar că unele lucruri, cu care eu eram învățat, *nu există* de fapt în Scriptură.

Spre exemplu, am introdus în Ps. 51, 4 cuvântul *brici*, pentru că asta înseamnă cuvântul ξυρὸν și a

rezultat: „Nedreptate a socotit [ἐλογίσατο] limba ta, ca briciul [ξυρὸν] ascuțit ai făcut viclenie”.

În Ps. 57, 10 am introdus cuvântul *verigar*, adică pe *Rhamnus cathartica*, pentru că asta înseamnă τὴν ῥάμνον. Am introdus *psaltirion* și *liră*, *Sihemurile* și *Sina*, *instrumente* și *timpaniste* (pe ultimul la Ps. 67, 26), *a Se urgisi* pentru Dumnezeu și *trăiește-mă* [ζῆσόν με] pentru relația Lui cu mine, omul credincios, dar nu am găsit *bufnița* în Psalmii Scripturii. Pentru că „bufnița din dărâmături”, din Ps. 101, 7, existentă în ediția sinodală, nu există de fapt în LXX.

În LXX există, la Ps. 101, 7, acest text: „făcutu-m-am ca stârcul de noapte în locul casei [ἐγενήθην ὡσεὶ νυκτικόραξ ἐν οἰκοπέδῳ]”. Și dacă Mihail Neamțu ar fi știut faptul că, în LXX, sintagma „bufnița din dărâmături” nu există, nu și-ar fi pus-o pe coperta cărții lui[111], pentru că lui nu îi place să se facă de râs.

În Psalmii Scripturii se distinge între *urgia* și *mânia* lui Dumnezeu. Am găsit aici pe *a ispăși* și *ispășire*, l-am generalizat pe *stăpânitor* pentru a-l reda pe ἄρχων, l-am găsit pe *extaz* [ἔκστασις] de 3 ori: Ps. 30, 23; 67, 28 și 115, 2, pe care mulți îl echivalează cu *uimire* și îl dau „dispărut” din Scriptură, despre multe sintagme triadologice din Psalmi am vorbit în vol. al 2-lea din Dogmatică, încă nepublicat, și veți găsi, dacă veți citi ediția mea cu atenție, multe locuri din Psalmi pe care nu le-ați auzit niciodată mai înainte. Pentru că ele nu au fost traduse ca atare.

După cum și intuiți, experiența mea în materie de traducere a Scripturii crește de la o zi la alta.

---

[111] Mă refer la cea de aici:

http://www.polirom.ro/catalog/carte/bufnita-din-daramaturi-insomnii-teologice-in-romania-postcomunist-2897/.

Edițiile critice pe care le-am publicat până azi vor avea și ele nevoie de revizuire. Le voi revizui iar și iar, pentru ca ediția finală, după cum spuneam, să cuprindă mai multe ediții critice la aceeași carte, dar și traduceri directe după manuscrisele Scripturii. Asta va însemna că ediția mea scripturală va fi în mai multe volume, fiecare de câteva sute de pagini, și ea va fi una critică.

Pentru cartea Psalmilor însă, v-am pregătit o surpriză frumoasă. Dacă ediția de față e una științifică, care prezintă și erorile copiștilor Scripturii și adăugirile mele și comentarii de subsol și fragmente din limba greacă, plus imagini explicative, următoarea carte pe care o voi publica se va numi *Psalmii liturgici* și ea va conține *o formă liturgică* a textului științific de față. Adică, în cartea următoare, vă vom pune la îndemână textul psalmilor în ediție liturgică, care poate fi folosit în rugăciunile dumneavoastră personale. Noi folosim deja acest text liturgic în rugăciunile noastre personale, de acasă.

Așadar, iubiții mei, sunt încă pe cale în materie de textul Scripturii și în ceea ce privește scrierea Dogmaticii mele! Încă nu am editat până acum niciun volum din Viețile Sfinților, din ediția noastră, a mea și a soției mele, deși am ajuns să lucrăm la volumul al 3-lea. Însă, am început mai multe Vieți de Sfinți, pe unele le-am terminat, pe altele nu și ele sunt presărate în cele 3 volume de până acum, încă în manuscris.

Cu harul lui Dumnezeu, cu rugăciunile dumneavoastră, cu eforturile noastre de zi cu zi, nădăjduim să mergem mai departe cu toate și să vă punem la îndemână munca noastră, spre folosul dumneavoastră teologic și duhovnicesc. Pentru că teologia Bisericii e cea care ne aprinde viața, cea care ne

transfigurează, cea care ne umple de slava lui Dumnezeu, ea fiind *focul* Domnului aruncat în noi.

Și dacă ne aprindem din focul lui Dumnezeu, atunci suntem făclii aprinse, luminoase, îmbucurătoare pentru oameni, și nu ființe reci, rele și respingătoare.

Nădăjduim ca postul acesta să ne înduhovnicească pe toți, ca rugăciunile Bisericii să ne aprindă pe toți spre iubire și spre nevoință, pentru ca să vrem și să fim una în slava Dumnezeului nostru treimic, așa după cum El Își dorește. Amin!

Predică la Duminica întâia din Postul Mare [2017]

Iubiții mei[112],

Ortodoxia [Ορθοδοξία] și ce înseamnă a fi *ortodox* [ορθόδοξος] sunt mereu lucruri neclare pentru mulți ortodocși și, cu atât mai mult, pentru eterodocși, adică pentru cei care nu sunt ortodocși. Pentru că, prin termenul *Ortodoxie*, noi desemnăm deopotrivă Biserica lui Hristos, viața și teologia ei, pe când, atunci când spunem *ortodox*, îl vizăm pe creștinul ca atare, viața și teologia lui, care trebuie să fie ca ale Bisericii lui Dumnezeu.

– Ce este, de fapt, Ortodoxia în această lume?

– E viața și teologia pe care am primit-o de la Dumnezeu prin Sfinții Lui Profeți, pe care Sfinții Apostoli și Sfinții Părinți ai Bisericii ni le-au transmis și ni le-au explicat și ni le explică nouă până azi, și pe care noi le trăim în sfințenie în singura Lui Biserică de pe pământ, în Biserica Ortodoxă. Și când vorbim despre *Ortodoxie* sau despre *Sfânta Ortodoxie*, ne referim la Biserica lui Dumnezeu de pe pământ, la Biserica Cincizecimii, la Biserica Ortodoxă, și la viața, teologia, Tradiția și sfințenia ei mântuitoare pentru noi. Adică Ortodoxia e totul pentru noi, e cea mai sfântă și importantă realitate a acestei lumi, pentru că ea este Biserica lui Dumnezeu pe pământ, iar noi suntem mădularele tainice ale acestei Biserici, înviate din morți prin Dumnezeiești le Taine ale Bisericii. De aceea, știind că Ortodoxia e darul nostru cel

[112] Începută în seara zilei de 1 martie 2017, la ora 20. 47, 12 grade și terminată a doua zi.

mai de preț, că ea este mântuirea și sfințenia lui Dumnezeu în această lume, noi respingem orice minimalizare, desfigurare sau reinterpretare non-tradițională a Bisericii, a teologiei și a vieții ei, și acceptăm drept garanți și exegeți ai Bisericii și ai teologiei Bisericii pe Sfinții lui Dumnezeu, luminați și sfințiți de către El și pe care El i-a învățat să înțeleagă și să propovăduiască sfințenia teologiei Lui.

– Iar când vorbim despre *ortodox*, despre *creștinul ortodox*, ce vrem să spunem?

– Vrem să spunem că ortodoxul e creștinul care își asumă toată viața, teologia și istoria Bisericii, care le trăiește identitar și le apără și care își sfințește viața zi de zi. Pentru că ortodoxul nu e cel care doar se botează ortodox, vine din când în când la Biserică, dar nu știe care e teologia Bisericii, care e viața ei, care e istoria ei și nu se luptă ca să își sfințească viața, ci, dimpotrivă, ortodoxul lui Dumnezeu e cel care se nevoiește zilnic să fie una cu învățătura și viața Bisericii Lui, care se zbate continuu să afle istoria Bisericii și rolul ei în societatea actuală.

Tocmai de aceea am spus și voi repeta acest mare adevăr în continuu, faptul că nu putem crede sau accepta doar *parțial* Tradiția și teologia Bisericii. Dacă vrem să fim ortodocșii pe care Dumnezeu Și-i dorește, atunci trebuie să ne asumăm întreaga viață, istorie și teologie a Bisericii, pentru că Tradiția Bisericii trebuie asumată integral și nu lacunar, nu după cheremul fiecăruia.

Și atunci, dacă noi suntem chemați să ne asumăm *întreag*a viață, istorie și teologie a Bisericii, cum putem să facem asta fără să citim mult și zilnic din Tradiția Bisericii? Adică din Scriptură, din Sfinții Părinți, din Viețile Sfinților, din Slujbele Bisericii, din istoria ei.

Căci ce înseamnă să îți asumi *viața* Bisericii? Înseamnă să îți asumi toată rânduiala Slujbelor ei, toate posturile și tipicul ei de viață, toate rânduielile ei de viață pentru monahi și pentru mireni, toată rânduiala ei ierarhică.

Și, când trebuie să îți asumi teologia ei, ce trebuie să faci? Trebuie că citești și să aprofundezi toată teologia ei, aflată în Scriptură, la Sfinții Părinți, în dogmele și canoanele Bisericii, în Slujbele ei.

Și, când vrem să ne asumăm istoria Bisericii, ce trebuie să facem? Să învățăm, de la istoricii și Sfinții Bisericii, istoria Bisericii, și nu de la orice istoric și rău intenționat împotriva ei, și în conformitate cu această înțelepciune profundă să ne trăim viața.

Pentru că trebuie să știm cum au trăit Sfinții Profeți ai Vechiului Testament și ce au spus ei despre istoria lumii de până la întruparea Domnului, trebuie să știm ce a revelat Domnul Sfinților Lui Apostoli, ce au pus în scris Ucenicii Apostolilor și Sfinții lui Dumnezeu în cărțile lor până azi, și cuvântul lor să fie *adevărul* pentru noi. Pentru că nu trebuie să fie „mai credibil" teologul X sau Y, mai aproape sau mai departe de noi, ci Sfinții lui Dumnezeu, care ne-au vorbit despre cum s-au petrecut lucrurile în istoria Bisericii.

Și dacă ne-am ține cu toții de acest principiu fundamental, acela că *istoria Bisericii e aceea despre care ne vorbesc Sfinții Bisericii și istoricii ei asumați*, atunci nu am mai „crede" orice teolog, ortodox sau eterodox, care „reinventează" Tradiția Bisericii. Ci am păstra doar ceea ce știm, doar ceea ce știm sigur, fără să intrăm pe teritoriul neevlavios al speculațiilor sterile.

Pentru că eretici de tot felul, de-a lungul timpului, au tot „rescris" teologia, viața și istoria

Bisericii, dar Biserica nu i-a considerat niciodată drept „teologi" ai ei. Ci, dimpotrivă, s-a delimitat și de viața și de teologia lor, considerându-le nocive pentru Biserică.

Iar azi, în *Duminica Ortodoxiei*, când cinstim și reactualizăm peste veacuri biruința Bisericii împotriva iconoclasmului, observăm cu acuitate cât de importantă a fost *delimitarea* Bisericii de erezii de-a lungul veacurilor. Însă, chiar dacă de unele erezii și obiceiuri păcătoase, Biserica nu s-a delimitat sinodal la anvergura pe care a făcut-o în Sinoadele Ecumenice, cu toate acestea în cărțile Sfinților Părinți găsim delimitări categorice de diverse erezii, înșelări demonice și obiceiuri păcătoase ale lumii noastre, multe dintre ele perpetuându-se până azi.

Iar dacă noi ne asumăm *întreaga teologie* a Bisericii, atunci trebuie să armonizăm în ființa noastră întreaga teologie a lui Dumnezeu, de la începutul lumii și până azi, pe care Biserica noastră o păstrează și ne-o predă zilnic. Adică trebuie să începem cu Scriptura Vechiului Testament și cu Tradiția Vechiului Testament păstrate de Biserică, apoi cu Noul Testament și cu Viețile și teologia Sfinților Apostoli și, pe veacuri, până azi, cu întreaga teologie a Sfinților Părinți și sinodală a Bisericii, știind faptul că, până la 1054, toți Sfinții Bisericii sunt *comuni* nouă și romano-catolicilor.

Așa stând lucrurile, ortodocșii nu au timp de pierdut în viața lor. Ei trebuie să citească continuu, să se roage continuu, să muncească continuu, să slujească continuu. Noi nu putem avea *vacanțe*, pauze de lucru, odihniri de ani de zile, dacă suntem conștienți de *vocația* noastră de ortodocși.

Pentru că Dumnezeu, pe fiecare ortodox în parte ne cheamă la asumarea integrală, totală a vieții, a teologiei și a istoriei Bisericii.

Vocația sau chemarea noastră de la Dumnezeu, așadar, e aceea de a fi biserici vii, dumnezeiești ale lui Dumnezeu, de a fi ortodocșii care *ne aprindem* continuu din totala Ortodoxie, adică din totalitatea vieții, a teologiei și a istoriei Bisericii.

Și dacă așa stau lucrurile, atunci noi nu putem fi niciodată leneși, niciodată extremiști, niciodată indiferenți la detalii, niciodată gură cască, ci atenți, echilibrați, smeriți, muncitori, evlavioși, iubitori de Dumnezeu și de oameni, cinstitori ai Sfinților Lui și ai Slujitorilor Lui, obosindu-ne mereu în sfânta viață și slujire a Bisericii.

Căci de ce sunt *grele* aceste sfinte zile de post și de rugăciune ale Bisericii? Pentru că e postire multă, e sleire multă, e citire multă, e slujire multă, e muncă multă. De ce multă și nu puțină? Pentru că trupul trebuie să se smerească și să se subțieze, iar sufletul să se lumineze și să se umple de dulceața slavei Sale.

Căci, dacă punem apă cât trebuie la răsadurile noastre, atunci ele se prind, încep să rodească. Apa, cu soarele și cu atenția noastră, fac ca ardeii, roșiile, vinetele să crească. Dacă le pierzi din vedere, dacă te duci în casă, la televizor, și uiți să le uzi și să le supraveghezi, reușești să nu ai ce mânca din grădina ta.

Tot la fel și noi: dacă nu adunăm zilnic Biserica în noi, dacă nu învățăm zilnic ce a zis Sfântul Matteos Evanghelistul, ce a zis Sfântul Varsanufios cel Mare, ce zice Vecernia, ce zice primul canon apostolic, cum a fost atmosfera la Sinodul IV Ecumenic, ce s-a petrecut cu Sfântul Mare Mucenic Dimitrios, cum trebuie să ne comportăm noi astăzi

în lumea noastră postmodernă, indiferentă la „vechismele" Bisericii, nu vom crește ca o pădure cu copaci puternici în fața tuturor vânturilor mincinoase, ci ca niște ierburi pitice, ascunse pe sub copaci.

Și vedem că realitatea e crudă. Pentru că nimeni nu te ajută să te faci Sfânt, ci mai toți te ajută să te ratezi. Sunt „binevoitori" să îți spună să nu faci „prea mult", îți spun că nu faci „foarte bine" lucrurile, te vor „ajuta" să te apuci de vicii, te vor „susține" pe calea deznădejdii, a pierderii sensului, a sinuciderii, dar vor fi puțini cei care te vor lua de mână și te vor duce la Dumnezeu, ca să te facă mai curat decât zăpada.

Poți veni la Biserică, poți aștepta marea cu sarea de la Biserică și de la Slujitorii ei, și aici, în loc să ajungi la Dumnezeu, să dai tot de dracu.

Da, se prea poate! Dar dacă ai nădejde în Dumnezeu, dacă te uiți la El și nu la neputințele oamenilor Bisericii Lui, vei înțelege în scurt timp că trebuie *să îi separi* pe Sfinți de păcătoși în inima ta, pentru că ei stau în Biserică și în societate unii lângă alții. Și dacă începi să diferențiezi oamenii după ceea ce fac și spun, atunci *te lipești* de cei care ascultă de Dumnezeu și *te depărtezi* de cei care clămpănesc toată ziua.

Da, lupta pentru Ortodoxie și pentru sfințenie e o luptă continuă! Lumea secularizată nu suportă familia tradițională, nu suportă sfințenia, nu suportă postul, nu suportă monahismul, nu suportă trezvia, nu suportă privegherea, nu suportă rugăciunea Bisericii, nu suportă ierarhia Bisericii, nu suportă dependența de Dumnezeu. Lumea lumificată, lumea închisă în patimi, nu suportă transcendența, adică zborul ontologic, interior, prin curățire de patimi,

spre Dumnezeu. Și, de aceea, mereu își va face legi, își va face obiceiuri, va milita pentru promiscuitatea ei, pentru că nu suportă sfințenia lui Dumnezeu.

Iar când Domnul ne-a spus: „Eu vă trimit pe voi ca oile în mijlocul lupilor [Ἐγὼ ἀποστέλλω ὑμᾶς ὡς πρόβατα ἐν μέσῳ λύκων]" [Mt. 10, 16, BYZ], El ne-a spus că ne trimite cu obiceiuri bune și sfinte în mijlocul lumii noastre, care are obiceiuri de fiară lacomă și criminală. Și întâlnirea dureroasă dintre creștini și lume astăzi e numită *anticreștinism*, pentru că creștinii, în lumea noastră, sunt minimalizați, excluși și prigoniți ca și în vechime, chiar dacă lucrurile sunt mai mult sau mai puțin mascate.

Când dumneavoastră citiți Viața unui Sfânt Mucenic sau a unei Sfinte Mucenice, ce sentimente aveți? Ce vedeți că s-a petrecut...cu ei? Cum vedeți că se comportau cei din...jurul lor?

Pentru că eu, când citesc, văd o lume crudă, doritoare să vadă sânge, să vadă moarte, să vadă minimalizarea și excluderea unui semen de-al lor, iar Sfântul Mucenic stă singur, în mijlocul tuturor, fiind chinuit în mod cumplit, și numai Dumnezeu și Sfinții Lui îi sunt ajutători și întăritori în chinurile sale îndumnezeitoare.

Sfinții Mucenici sunt chinuiți cumplit, iar Dumnezeu îi întărește. Ei fac minuni cu puterea lui Dumnezeu, pe când cei din jurul lor îi batjocoresc. Persecutorii lor, adesea, sunt niște ghiolbani, iar dacă sunt oameni cu studii, atunci au un satanism „rafinat", torturându-i și mai cumplit.

Moartea lor pare a fi o „victorie" a persecutorilor împotriva Sfinților și a lui Dumnezeu. Dar persecutorii mor cumplit, pe când Sfinții intră în bucuria cea veșnică a Domnului lor. Și Biserica își

asumă pe Sfinții ei, pe cei care au suferit în credință, iar istoria Bisericii e scrisă cu sânge sfânt până azi.

Pentru că Sfinții Mucenici ai Bisericii sunt de ordinul milioanelor, fiecare secol fiind sfințit cu sângele lor. Și când îți asumi istoria Bisericii, nu mai vorbești la modul peiorativ despre țara ta sau despre țările lumii, pentru că vezi că Sfinții lui Dumnezeu sunt din multe neamuri. Și toți, la un loc, sunt Sfinții lui Dumnezeu „de care lumea nu era [și nu este] vrednică [ὧν οὐκ ἦν ἄξιος ὁ κόσμος]" [Evr. 11, 38, BYZ].

Pentru că sfințenia e adevărata vrednicie a omului și a lumii. Dacă te sfințești, atunci ești *un om împlinit*, dacă nu te sfințești, atunci ești *un om ratat*.

Și astăzi mulți își asumă ratarea, se laudă cu ea, „se fericesc" pentru faptul că nu sunt „sfinți" sau „credincioși", pentru că „se bucură" de faptul că fac ce vor.

Și, da, Dumnezeu a dat omului *darul de a alege*! Omul poate să aleagă între bine și rău, pentru că Dumnezeu i-a dat acest dar: pe acela de *a-și alege în mod liber binele*. Însă Dumnezeu nu a dat omului darul alegerii pentru ca el să aleagă răul, moartea, prostia, impostura, Iadul, ci i-a dat darul de a alege pentru ca să aleagă, în mod liber, relația de iubire veșnică cu Dumnezeu.

Așa după cum un tată și o mamă, care sunt responsabili, îi dau posibilitatea fiului lor să își aleagă o meserie în viață. Îl lasă pe el, mai întâi, să aleagă și nu îi impun ceea ce ei vor, pentru ca să vadă spre ce se îndreaptă sau spre ce îl cheamă Dumnezeu. Dacă văd că fiul lor e luminat de Dumnezeu spre ceva anume și el alege lucrul cel bun pentru el, atunci ei sunt *de acord* cu alegerea lui, pentru că văd că a ales conștient de vocația lui, de chemarea lui de la

Dumnezeu. Dar dacă copilul lor nu știe să aleagă sau alege ceva greșit, aiurea, ei *nu sunt de acord* cu el, ci duc muncă de lămurire cu el, pentru ca și el să înțeleagă faptul că alegerea lui e una rea pentru el.

Copilul are dreptul de a alege, dar părinții lui, oameni cu experiență, înțeleg dacă e bună sau rea alegerea lui. Pentru că ei îi vor binele copilului și nu luptă împotriva binelui său. Iar dacă copilul se încăpățânează și își face voia lui, va constata în scurt timp că a ales un drum greșit în viață. Și, adesea, cine alege greșit, ajunge la pușcărie, la divorț, la dependența de alcool sau de droguri, la o viață parazitară.

Și așa putem înțelege cât de importantă e școala din familie, cât și Școala ca instituție socială, unde trebuie să învățăm și să dăm examene. Acasă, părinții, frații, rudele ne împărtășesc din experiența lor de viață. La Școală, profesorii și cărțile ne vorbesc despre o experiență de veacuri, pe care suntem chemați să ne-o asumăm. Iar dacă învățăm istorie, biologie, matematică, română, fizică, logică, filosofie, botanică, zoologie, etică, geografie, chimie, religie etc., învățăm o experiență de multe veacuri și de multe generații, care ne va folosi în toată viața noastră. Pentru că, prin știința acumulată în școală și în particular, noi descifrăm lumea din jurul nostru, trecutul, prezentul și viitorul ei.

Nu poți să înțelegi o limbă dacă nu înveți să o scrii și dacă nu o studiezi. Dacă vrei să mergi într-o excursie trebuie să știi geografie și istorie, să știi să te orientezi în spațiu și să înțelegi ceea ce vezi. Da, cu telefonul în mână, racordat la online, cauți strada, cauți locația, cauți istoria locului! Dar nu e de ajuns. Pentru că, într-un loc străin, se poate întâmpla orice și ești expus la multe pericole. De aceea, cunoștințele

de medicină, de fizică, de geografie, de istorie sunt neapărate când pleci la drum.

Dacă vrei să-ți faci o casă, ai nevoie de matematică, de fizică, de geometrie în spațiu, de arhitectură. Trebuie să știi cum se combină materialele, cum se sudează una cu alta, cât de rezistenți trebuie să fie pereții ca să suporte un al doilea etaj și un acoperiș solid, pe ce sol să construiești, cu ce și din ce.

Știința se compune din teorie și din practică. La fel e și în viața bisericească: teologia și asceza nu pot fi separate niciodată. Dacă citești cărți, trebuie să faci și metanii, dacă traduci cărți, trebuie și să te rogi mult, dacă cunoști dogma triadologică, trebuie să ai și evlavie vie către Dumnezeul treimic.

Științele de tot felul ne ajută în cunoașterea teologiei, a vieții și a istoriei Bisericii. Ca să citim cărțile Bisericii trebuie să fim alfabetizați. Ca să putem înțelege lucruri abstracte, trebuie ca mintea noastră să se fi dezvoltat în anii de școală. Pentru că Școala nu produce „tâmpiți", ci oameni educați multi-disciplinar. Dacă te ții de carte, dacă înveți, dacă excelezi, nu ai cum să fii un „prost", ci un om capabil de a înțelege teologia Bisericii.

Așa că cei cărora nu le-a plăcut școala, nu le place nici teologia Bisericii. Pentru că teologia Bisericii îți cere să știi bine limba ta și mai multe alte limbi pe lângă a ta, multă istorie, multă filosofie, multă cultură, multă artă, pentru că teologia Bisericii cuprinde foarte multe paliere. Există teologie dogmatică, liturgică, iconografică, morală, canonică, istorică. Fiecare palier teologic îți cere specializări multiple. Și în fiecare domeniu teologic nu trebuie să presupui că „înțelegi", ci *chiar trebuie să înțelegi*

lucrurile, pentru ca să asimilezi istoria lui și să fii creator în cadrul său.

Așadar, iubiții mei, *a fi ortodox* și *a iubi Ortodoxia* înseamnă *a trăi sfânt* și *a iubi Biserica lui Dumnezeu*! Și nu sunt lucruri ușoare. Pentru că ne cer cu totul, pentru ele trebuie să ne dăruim cu totul lui Dumnezeu și slujirii oamenilor.

Pentru că Biserica slujește deopotrivă lui Dumnezeu și oamenilor, iar oamenii sunt chemați să fie Sfinți ai lui Dumnezeu. În Biserică, fiecare dintre noi se naște din nou și începe să crească, de la primul stadiu, al prunciei, în viața cu Dumnezeu, iar a fi în Biserica Lui înseamnă o continuă schimbare, transfigurare a noastră.

Din acest motiv, noi nu putem să spunem niciodată că e „prea mult", că „ne-a ajuns", că „am făcut destul" pentru Dumnezeu și pentru oameni, ci toată viața noastră trebuie să fie o slujire a lui Dumnezeu și a oamenilor. De aceea, niciodată nu facem „destul", niciodată nu facem „totul", pentru că El, Dumnezeul nostru, ne cere ca aici și veșnic să fim cu El.

Dumnezeu să vă întărească în tot lucrul cel bun și să vă bucure cu iubirea Lui de oameni, pentru ca toți să fim icoane vii, duhovnicești, ale Dumnezeului nostru treimic! Amin.

Predică despre națiune și naționalism [2017]

Iubiții mei[113],

Când am tradus textul de la Lucas 4, 14-30, *cf.* BYZ, l-am corectat și discutat împreună cu soția mea, dumneaei remarcând faptul că evreii s-au enervat la culme pe Domnul și au vrut să Îl arunce în prăpastie, când le-a amintit că Dumnezeu l-a trimis pe Sfântul Ilias la văduva din Sarepta Sidonului, deși erau multe văduve în Israil, iar Sfântul Eliseos l-a vindecat de lepră pe Neeman Sirianul, deși erau mulți leproși în Israil. Adică i-a enervat când a afirmat faptul că Dumnezeu îi trimite pe Sfinții Lui *și la alte neamuri* și i-a enervat, cu alte cuvinte, ca și Sfântul Stefanos în predica sa din Fapte 7, *pe baza Scripturii*. Față de care, în aparență, păreau că au evlavie…

Și atunci…a început predica de față!

Pentru că *naționalismul* este ideologic, pe când *națiunea* este o realitate de facto.

Și națiunile/ popoarele lumii sunt recunoscute de Dumnezeu, pentru că El este creatorul lor. Căci în Fac. 11, 7, LXX, Dumnezeu Se coboară și tulbură *limba* [τὴν γλῶσσαν] oamenilor, pentru că până atunci toți oamenii vorbeau aceeași limbă.

Dar când El a tulburat limba oamenilor, atunci nu s-au mai înțeles oamenii între ei și Domnul i-a împrăștiat pe ei pe fața a tot pământul [Fac. 11, 7-8], se subînțelege, pe fiecare neam într-un anume loc și

[113] Începută în ziua de 4 martie 2017, zi de sâmbătă, la 40 de ani de la cutremurul din 4 martie 1977. Și terminată luni, 6 martie 2017, zi cu soare și 9 grade la ora 8.00.

fiecare neam având limba lui proprie. Și pentru că fiecare neam își are identitatea lui de la Dumnezeu, iar El vrea ca ea să fie respectată, tocmai de aceea, în Mt. 28, 19, BYZ, Îl auzim pe Domnul că ne spune aceste lucruri: „Mergând, învățați toate neamurile [πάντα τὰ ἔθνη], botezându-le pe ele întru numele Tatălui și al Fiului și al Sfântului Duh [βαπτίζοντες αὐτοὺς εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Πατρὸς καὶ τοῦ Υἱοῦ καὶ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος]!”.

Evenimentul fondator al Bisericii, Cincizecimea, prin darul dumnezeiesc al glosolaliei, al vorbirii în limbi diferite [F. Ap. 2, 6], ne spune același lucru: că Biserica trebuie să vorbească cele ale mântuirii pentru fiecare neam în parte. Tocmai de aceea Sfinții Apostoli au și primit darul dumnezeiesc de a cunoaște mai multe limbi: pentru a fi proprii propovăduirii lor la acele popoare.

Dar dacă fiecare popor are limba lui și fiecare limbă națională trebuie să devină una liturgică și bisericească, pentru că trebuie să I se slujească lui Dumnezeu în acea limbă, atunci întreaga lume e chemată să intre în Biserică, fiecare neam slujind și vorbind și scriind despre Dumnezeu în limba sa.

Domnul, celor din sinagogă, în Lc. 4, acest lucru le-a spus într-un mod subtil: că Dumnezeu îi trimite pe Sfinții Lui și la neamuri, pentru că El are nevoie de toate neamurile. Căci poporul lui Israil a fost ales de Dumnezeu pentru a păstra credința în adevăratul Dumnezeu și pentru ca din Fecioara Maria El să Se întrupeze. Israil a fost ales pentru misiunea de *evanghelizator* al lumii. El a fost ales pentru o misiune *religioasă* și nu *națională*. Și misiunea lui era aceea de *a-L primi* pe Mașiah, de *a crede în El* și de *a-L propovădui pe El* tuturor neamurilor, așa după cum au făcut Sfinții Apostoli.

Însă, cei care nu au crezut în Domnul slavei și L-au răstignit și au început să lupte în mod furibund împotriva Bisericii Sale, căzând din misiunea lor religioasă, din chemarea lor duhovnicească, s-au repliat în naționalism și au practicat de-a lungul istoriei *un naționalism revanșard*. Tocmai de aceea, există multe Vieți de Sfinți în care se spune în mod explicit faptul că cei care i-au omorât pe Sfinți sau au îndemnat la martirizarea lor au fost *evrei*. Și acest lucru se poate studia, aprofunda pe sursele aghiografice ale Bisericii. Și eu cred că această ură a evreilor pe creștini, care s-a manifestat vehement în primele secole creștine, a dus la ura creștinilor față de evrei. Numai că ura evreilor pe creștini a fost una naționalist-religioasă, purtată de ideea că creștinii „au uzurpat" rolul național și religios al evreilor în lume, întâietatea lor, pe când aversiunea creștinilor față de evrei s-a născut din reacția firească față de planul lor criminal de a distruge Creștinismul, prin omorârea creștinilor. Pentru că creștinii nu s-au născut la Cincizecime pentru ca „să-i omoare" pe evrei, ci pentru ca să-i evanghelizeze pe evrei, dimpreună cu toate popoarele lumii, lucru pe care l-au făcut în parte.

Însă, aversiunea anticreștină a evreilor, manifestată împotriva Domnului și a Sfinților Lui, a fost una *ideologică*, pentru că ei doreau să își păstreze neamul, identitatea lor etnică și religia lor.

Și aici e marea problemă a naționalismelor de tot felul! Că naționalismele îi exclud pe alții, se concentrează numai pe problema lor și sunt focare de instabilitate și de conflict. Pentru că *iubirea de țară* e una și ea e firească, ca și iubirea față de limba și tradiția națională, pe când *naționalismul* este ideologizarea apartenenței la un neam anume, prin

care se maximalizează istoria și importanța propriului popor în detrimentul tuturor celorlalte.

Motiv pentru care naționalistul crede că numai românii pot și trebuie să trăiască în România, pentru că numai nația lui contează, și că toți cei care vin din afară și sunt de altă naționalitate nu contribuie cu nimic la identitatea națională a României. Însă cel care nu trăiește în inimă cu „grandoarea" ideologiei naționaliste, este român și își iubește țara, România, își iubește limba, istoria, neamul, valorile naționale, dar are bunul simț și luciditatea de a vedea și minusurile naționale și neîmplinirile naționale și patimile nației sale.

Pentru că ideologia naționalistă maximalizează doar virtuțile unei națiuni, dar nu se îngrijorează și nu se luptă să elimine patimile națiunii. Naționalismul se laudă cu Sfinții și eroii neamului, se laudă cu realizările epocale ale unor reprezentanți de seamă ai poporului român sau cu dârzenia și stabilitatea poporului român pe aceste meleaguri timp de 2000 de ani, adică cu lucruri care nu țin de ei și la care ei nu au contribuit cu nimic, dar nu spun nimic despre ratații neamului nostru, despre leneșii noștri, despre curvarii noștri, despre trădătorii noștri, despre cei care nu au făcut și nu fac nimic pozitiv pentru România, sau nu își pun problema de ce ei înșiși nu sunt ca Sfinții și eroii neamului.

Pentru că naționalismul se ridică din bănci, Îl ia pe Domnul cu forța și Îl duce pe sprânceana muntelui ca să Îl arunce în prăpastie [Lc. 4, 28-29]. De ce? Pentru că naționaliștii „s-au umplut toți de mânie [ἐπλήσθησαν πάντες θυμοῦ]" [Lc. 4, 28, BYZ]. Și de ce s-au umplut de mânie, numai pentru că El le-a vorbit despre ce a făcut Domnul prin doi Profeți ai Lui? De

ce se mânie naționaliștii pe Dumnezeu și Îl cred „nedrept”? Pentru că Dumnezeu nu este extremist!

El nu dorește ca să se mântuiască doar un popor, El nu dorește ca doar unii din popor să se mântuiască, ci El dorește ca toate popoarele să se mântuiască, dar ca fiecare popor, fiecare națiune să își aibă Biserica în limba ei națională, pentru că El a chemat toate națiunile ca să intre în Biserică.

Și tocmai de aceea, în sinaxarul Bisericii, noi avem Sfinți de diverse naționalități. Dar, în același timp, noi avem Sfinți care au fost omorâți de proprii lor conaționali sau de oameni din alte etnii. Și ce ne spune acest lucru? Că Dumnezeu a instituit națiunile, că națiunile sunt expresia voinței Lui și că El le sprijină existența, dar că națiunea nu se mântuiește la grămadă, ci în mod personal.

Națiunea noastră română, care e creștină de la Sfinții Apostoli, nu se mântuiește pentru că e creștină, nu se mântuiește doar pentru că e botezată ortodox sau pentru că se află în Biserică, ci dacă împlinește voia lui Dumnezeu și trăiește în sfințenie. Și asta, de fapt, le-a spus Domnul conaționalilor Săi: că relația cu Dumnezeu *ne mântuiește* pe fiecare în parte și nu neamul din care ne-am născut sau categoria socială în care ne-am născut.

Din acest motiv, Israilul naționalist, care L-a răstignit pe propriul său Domn, pe Cel care i-a scos din Egiptos, din casa robiei, a ajuns *orb duhovnicește*, pe când Israilul evanghelizat de Domnul și de Sfinții Lui Apostoli a devenit *patria* Bisericii. Căci Ierusalimul e locul unde a avut loc cea mai mare și mai înfricoșătoare crimă a umanității, adică deicidul, adică răstignirea Domnului, dar tot acolo s-a întemeiat și Biserica Lui, care e trupul Său mistic, adică cea mai frumoasă bucurie și împlinire a lumii.

Și pe când unii se bucurau dumnezeiește, pentru că crezuseră în Domnul slavei, Cel răstignit și înviat, alții doreau să astupe minunea, să o mitologizeze, să o falsifice.

Numai că Dumnezeu nu Se lasă falsificat prin nicio erezie sau ideologie. Pentru că El îi ridică pe Sfinții Lui în fiecare neam și în fiecare secol și în fiecare loc, pentru ca Biserica Lui să fie învățătoarea adevărului și a sfințeniei și a mântuirii pentru toată umanitatea.

Așa că e firesc să ne iubim țara, istoria, pământul, neamul, marile caractere ale națiunii noastre. E firesc să le iubim și să vorbim despre ele tuturor. E firesc să muncim aici, să creăm, să dezvoltăm această țară, să o renaștem continuu. Pentru că asta trebuie să facă fiecare nouă generație de români.

Însă e nefiresc să mințim despre țara noastră, adică să o prezentăm numai cu bunele, dar nu și cu relele ei. E nefiresc să mințim despre noi și despre trecutul nostru, pentru că prin asta ne mințim pe noi înșine. E nefiresc să nu vedem că fiecare popor are bunele și relele lui și că de la fiecare putem învăța lucruri admirabile, dar și cum să ne ferim de prostii și de patimi de tot râsul.

Pentru că orice popor are oameni minunați și Sfinți, mari caractere și mari eroi, care au contribuit la binele, la propășirea neamului lor, dar are și uscăturile sale, care nu sunt puține.

Și dacă suntem creștini autentici, atunci nu putem fi niciodată împotriva vreunui alt popor, nu putem să minimalizăm niciodată un alt popor în comparație cu al nostru, nu putem să ne considerăm buricul pământului. Pentru că cei mai importanți oameni ai planetei nu sunt președinții de stat și marii

bancheri, ci Sfinții lui Dumnezeu, cei care vor judeca lumea. Ei, Sfinții Lui, sunt cei mai importanți și ei sunt din multe neamuri ale lumii și, între ei, nu există ceartă și dezbinare pe motivul că unul e român și altul grec, că altul e asiatic, iar altul e american. Pentru că toți Sfinții sunt în iubire veșnică și în comuniune veșnică unul cu altul și ei se recunosc reciproc ca robi ai Dumnezeului Celui veșnic.

Așadar, iubiții mei, nu vă viciați *iubirea pentru România* cu *fanatismul pentru România*! Pentru că fanatismul pentru România nu mai vede niciun lucru bun în alții, ne orbește și ne îmbolnăvește de ură, iar ura e plină de singurătate și de neîmplinire. Ci, dimpotrivă, iubiți România așa după cum dorește Dumnezeu: aducând pe fiecare român în Biserica Lui și învățând pe fiecare să trăiască sfânt înaintea lui Dumnezeu și a oamenilor. Dar, în același timp, trăind cu conștiința că toate națiunile lumii trebuie să intre în Biserică, pentru că Dumnezeu dorește mântuirea întregii lumi.

Și dacă facem așa, atunci nu ne mai vine să îi omorâm, să îi excludem, să îi alungăm pe cei care nu sunt ca noi, ci devenim oameni îngăduitori și înțelegători, dorindu-le tuturor să cunoască Ortodoxia lui Dumnezeu și să se mântuiască.

Dumnezeu să ne întărească în iubirea și în milostivirea noastră față de toți oamenii! Amin.

Predică la Duminica a 2-a din Postul Mare [2017]

Iubiții mei[114],

a doua duminică din Postul Mare, în mod tradițional, este dedicată Sfântului Grigorios Palamas [Γρηγόριος Παλαμάς], Arhiepiscopul Tesalonicului[115], și, prin el, Sfinților Ierarhi ai Bisericii sau Sfinților Teologi ai Bisericii. Însă, cum duminica de azi a căzut pe data de 12 martie, noi pomenim astăzi mai mulți Sfinți Ierarhi sau Sfinți Teologi și anume pe Sfântul Teofanis Mărturisitorul, Episcopul Sigrianisului [Θεοφάνης ὁ Ὁμολογητής Ἐπίσκοπος Σιγριανής][116], pe Sfântul Gregorius cel Mare sau Dialogul [Διάλογος][117], Patriarh și Papă al Romei[118] și pe Sfântul Cuvios Simeon Noul Teolog [Ὁ Ὅσιος Συμεὼν ὁ Νέος Θεολόγος][119], Părintele vieții mele, care m-a marcat profund cu teologia și viața sa cele dumnezeiești și căruia i-am dedicat teza mea doctorală[120].

---

[114] Scrisă în zilele de 8-9 martie 2017.

[115] A se vedea: https://el.wikipedia.org/wiki/Γρηγόριος_Παλαμάς.

[116] Idem: http://www.synaxarion.gr/gr/sid/2907/sxsaintinfo.aspx.

[117] Idem: http://www.synaxarion.gr/gr/sid/2908/sxsaintinfo.aspx.

[118] Idem: https://en.wikipedia.org/wiki/Pope_Gregory_I.

[119] Idem: http://www.synaxarion.gr/gr/sid/2912/sxsaintinfo.aspx.

[120] Ediția românească a tezei mele e aceasta:

Așadar, cu atât mai mult această duminică este dedicată Sfinților Ierarhi sau Sfinților Teologi, iar noi trebuie să înțelegem de ce trebuie să subliniem importanța *Ierarhului Sfânt* sau *a Sfântului Teolog* în Biserică, după ce, duminica trecută, am vorbit despre *Sfânta Ortodoxie*, adică despre Biserica noastră și despre teologia, istoria și viața ei cele dumnezeiești.

– Poate Biserica noastră funcționa fără un Ierarh și fără ierarhie?

– Nu, în niciun caz! Pentru că ierarhia Bisericii, dintru început, a fost tripartită, adică formată din Episcopi, Preoți și Diaconi. În studiul meu *Despre ierarhia Bisericii în sec. I. d. Hr.*, publicat în 14 părți la nivel online[121], am arătat cu dovezi din istoria Bisericii că o comunitate liturgică se forma prin propovăduirea unui Sfânt Apostol, care, hirotonind un Episcop, acesta, la rândul lui, își hirotonea Preoții și Diaconii din eparhia lui. Iar Episcopii Bisericii, la început, erau oameni Sfinți și mari Teologi și cu o râvnă predicatorială imensă, și lor le datorăm extinderea Bisericii pe suprafața pământului. Iar Biserica, de-a lungul timpului, a trecut în sinaxarul și calendarul ei pe mulți Ierarhi Sfinți ai Bisericii, care, ca și primii hirotoniți de Apostoli, au fost una cu chemarea lor dumnezeiască, aceea de a propovădui adevărul dumnezeiesc, de a sluji Tainele Bisericii și

---

http://www.teologiepentruazi.ro/2009/11/18/vederea-lui-dumnezeu-in-teologia-sfantului-simeon-noul-teolog/, iar aceasta este ediția în limba engleză:

http://www.teologiepentruazi.ro/2014/09/15/the-sight-of-god-in-the-theology-of-saint-symeon-the-new-theologian/.

[121] A se vedea:

http://www.teologiepentruazi.ro/2014/10/20/despre-ierarhia-bisericii-in-sec-i-d-hr-14/.

de a conduce turma lor duhovnicească pe calea mântuirii.

Fapt pentru care o Biserică locală nu poate avea decât o ierarhie tripartită, pentru că Preoția Bisericii are 3 trepte: episcopală, preoțească și diaconală. Și nicio treaptă a Preoției sacramentale nu o poate înlocui pe cealaltă, pentru că fiecare e de sine stătătoare și, numai împreună, cele trei trepte preoțești formează ierarhia Bisericii lui Hristos. Dar, fără doar și poate, Preoția și Diaconatul sunt trepte ierarhice care apar datorită lucrării sacramentale a Episcopului și fără de care Episcopul nu poate lucra în eparhia sa.

Însă Episcopul, în Biserică, e chemat să fie *lumina* prin excelență a Bisericii. El e chemat să studieze continuu teologia Bisericii și să fie o bibliotecă ambulantă, vie, în mijlocul Bisericii locale și, în același timp, un om harismatic, un om Sfânt, un om care se impune prin curăția vieții sale, prin caracterul și verticalitatea sa și printr-o profundă teologie și experiență mistică.

Fapt pentru care, predica și cartea sunt și trebuie să fie cele două mâini duhovnicești *suplimentare* ale Episcopului, cu care el îi îmbrățișează pe toți cei de aproape și de departe. Pentru că, atunci când te pregătești pentru predică, dimpreună cu Dumnezeu, și când predici în slava lui Dumnezeu adevărul Bisericii și experiența pe care ai acumulat-o ca Episcop, atunci *îmbrățișezi* cu toată inima pe oricine te ascultă și *îl zidești* duhovnicește. Și, cu atât mai mult, prin cărți *trudite*, prin cărți făcute cu timp și fără timp pentru întreaga Biserică, Episcopul *îmbrățișează continuu*, în timpul vieții și după moartea sa, pe toți cei care caută să trăiască cu Dumnezeu în această viață.

– Ce trebuie să facă un Episcop în postmodernitate?

– Ce a făcut Episcopul în orice secol: să slujească Biserica în toată viața sa și cu toată puterea interioară pe care o are. Însă, în mod particular, Episcopul Bisericii în postmodernitate trebuie să fie un om dialogic în parametrii momentului. Adică e neapărat ca Episcopul Bisericii să fie prezent online, la televizor, la radio, și nu doar atunci când sunt probleme administrative sau evenimente eclesiale majore, ci în mod continuu.

Scrisul, glasul, prezența sa, ideile sale, experiența sa trebuie să fie prezențe publice care să aibă impact la public, la orice fel de public, fapt pentru care e nevoie *să ieșim spre public* și să nu mai așteptăm ca publicul *să vină* la Biserică. Căci, este evident faptul că publicul preferă un dus la mall, un stat la film, o bere rece, un meci de fotbal...în locul a 4 ore de Slujbă.

Dar dacă Episcopul își asumă creația online, dacă își asumă să fie văzut așa cum este, cu bunele și cu mai puțin bunele sale, dacă Episcopul predică și scrie cărți pentru că e nevoie de adevăr, e nevoie de luminare, e nevoie de ajutor real, atunci și Preoții și Diaconii și Monahii și Mirenii păstoriți de el vor avea o altă atitudine față de lumea contemporană, postmodernă, și vor ieși spre ea...cu toate riscurile sincerității și ale bunătății.

Pentru că atunci când predici și scrii cărți și cauți să ajuți oamenii în mod dezinteresat, adică spre binele lor și nu al tău, trăiești și multe peripeții neplăcute.

Eu, spre exemplu, în cei 11 ani de online, am primit ironii, nesimțiri de tot felul, amenințări, am fost șicanat, minimalizat, tracasat în chip și fel, dar

am primit și *îmbrățișări* de la diverși oameni, *elogii realiste* și *am câștigat respectul multora*, chiar și al celor care nu mă vor și nu mă suportă din diverse motive.

Pentru că una e să faci ceva în mod zilnic, împotriva tuturor adversităților și pro bono[122], în iureșul vieții tale, împărțind timpul tău cu alții, și alta e să apari din când în când în online și să scrii câte un mic articol sau la televizor sau la vreun post de radio și să dai un interviu. Diferența este evidentă.

Și această diferență aduce oamenii la Biserică. Pentru că un Episcop prezent online după ce termină slujirea în Biserică e un Episcop care nu încetează niciodată să slujească. Un Episcop care predică la Biserică, în online, la televizor, la radio, oriunde e chemat, e un Episcop care zidește Biserica în mod continuu. Dar Episcopul care vrea să vorbească în postmodernitate trebuie să și citească, să studieze, să se pregătească continuu pentru predică. Pentru că de un astfel de Episcop are nevoie Biserica.

Căci Biserica are nevoie de Episcopi Sfinți și erudiți, de oameni de vocație, de oameni profunzi și sensibili, adânc ancorați în realitate și care vorbesc limba postmodernității.

– Și ce vrea postmodernitatea de la Biserică?

– Să vorbească clar și succint despre fiecare problemă în parte, dar în mod competent. Postmodernitatea ne întreabă, iar noi trebuie să știm să răspundem imediat, pentru că pe ea nu o interesează cine ești și cât timp ai la dispoziție ca să știi o groază de lucruri, ci să spui, să ai ce să spui și să spui bine ceea ce spui. Să spui înțelept.

Pentru că postmodernitatea este un conglomerat de ideologii, care toate îl au în prim-plan pe

---

[122] Idem: https://ro.wikipedia.org/wiki/Pro_bono.

om, dar care n-au apetență pentru teologia Bisericii. Și când vine postmodernitatea și te întreabă: „Ce părere aveți, Preasfinția Voastră, despre suicid, schimbare de sex, transplant de organe, raportul dintre Stat și Biserică, despre parteneriatul civil, despre starea de spirit a românilor, despre divorțuri și avorturi, despre deznădejdea și singurătatea multor români, care nu știu ce să mai facă în condițiile actuale?", tu trebuie să ai răspunsuri la toate fără ca să o scalzi. Trebuie să vorbești punctual, direct, concis...pentru că spațiul de emisie e puțin și, altfel, publicul va rămâne cu impresia că „ai improvizat" și nu că „ai răspuns". Iar percepția e mai importantă azi decât realitatea de facto.

Dar dacă Episcopul ar fi prezent mereu la nivel online prin predicile sale, prin articolele sale, prin răspunsurile sale către cititorii săi și raportarea celor din media ar fi alta, pentru că ar ști ceea ce el crede, pentru ce pledează, cum reacționează la întrebări și polemici, cum trăiește de fapt.

Dacă Episcopul ar fi mereu în online ne-am simți *în largul nostru* alături de el, am trece peste barierele artificiale de comunicare pe care mulți le trăiesc astăzi vizavi de Episcopii Bisericii și am simți cu toții care e *adevărata raportare* a oamenilor la Biserică. Pentru că unii îl vor înjura pe Episcopul care scrie online, alții îl vor ironiza, unii vor scrie comentarii ca să se afle în treabă, dar vor veni și credincioșii serioși, care îi vor pune întrebări serioase. Vor veni și oameni care apreciază demersul său, care iubesc ceea ce el face și astfel am avea, deopotrivă, ambele părți ale realității. Pentru că aversiunea față de Episcopi se împletește cu respectul și admirația față de ei. Dar dacă vrei să

convingi, trebuie să te implici în online în mod zilnic și să arăți cine ești tu.

Însă, după cum spuneam, astăzi pomenim 3 Sfinți Ierarhi Teologi, dar îl avem și pe Sfântul Simeon Noul Teolog, care nu a fost Ierarh, ci Ieromonah, dar a fost plin de teologie dumnezeiască. Pentru că atunci când Ierarhii nu sunt sau nu vor să fie Sfinți și Teologi, Dumnezeu umple de sfințenie și de teologie pe cei care Îi slujesc Lui cu adevărat. Și, din acest motiv, și Mireanul și Monahul și membrii ierarhiei Bisericii pot fi Sfinți și Teologi ai Bisericii, pentru că Dumnezeu nu pizmuiește pe nimeni, dar nici nu favorizează pe nimeni, ci pe câți doresc să își sfințească viața împreună cu El, Dumnezeu îi ajută și îi umple de harisme dumnezeiești și de multă teologie și experiență sfântă.

– Dar, cu toate acestea, de ce tocmai Sfântul Grigorios Palamas, care a trăit în secol. 13-14, născut în 1296 și adormit în 14 noiembrie 1359, este *emblema* Sfinților Teologi[123]?

– Pentru că prin experiența sa isihastă, plină de vederi dumnezeiești, și prin teologia sa dumnezeiască, Sfântul Grigorios Palamas, Părintele nostru, a apărat *adevărata mântuire* a oamenilor. Adică drumul adevărat, eclesial, al omului care se mântuiește și care trebuie să se curățească de patimi, să se umple de slava lui Dumnezeu și să înainteze în simțirea și vederea lui Dumnezeu în toată viața lui, îndumnezeindu-se și ajungând un teofor/ un purtător de Dumnezeu.

Căci Sfântul Grigorios, în toată teologia lui, nu a pledat pentru ortodoxul lipsit de teologie și de experiență mistică, nu a pledat pentru ortodoxul

---

[123] Idem: https://el.wikipedia.org/wiki/Γρηγόριος_Παλαμάς.

indiferent, tipicar și extremist, pe care mulți îl încurajează astăzi, ci el a pledat pentru adevăratul om al Bisericii: pentru Sfânt și pentru viața sfântă a omului. Pentru că ortodoxul adevărat e Sfântul și fără el nu avem frumusețea reală, deplină, ontologică a Bisericii. Căci Sfinții sunt frumusețea duhovnicească a Bisericii.

Și din acest motiv Sfântul Grigorios Palamas a pledat pentru Ortodoxie, pentru adevărata sfințenie a Bisericii, pentru adevărata raportare la viață a omului. De aceea și sinaxarul grecesc al acestei duminici ne spune că pomenirea Sfântului Grigorios Palamas de azi „este un fel de a doua «Duminică a Ortodoxiei» [είναι ένα είδος δευτέρας «Κυριακής της Ορθοδοξίας»]”[124], pentru că viața și teologia lui ne arată adevărata teologie și viață a Bisericii.

Dar dacă nu știm teologia și viața Sfântului Grigorios Palamas, cel care a adormit la 63 de ani[125], de unde să știm cum să ne nevoim în postul de față și care sunt nevoințele mântuirii ortodoxe? De unde să știm care sunt condițiile și care e truda zilnică a mântuirii fiecăruia dintre noi, dacă pentru mulți dintre noi mântuirea a început să aibă amprentă protestantă?

Căci în loc ca mântuirea să însemne asceză continuă și luminare continuă și sfințire continuă, pentru mulți dintre noi ea a început să însemne doar „apartenență” la Ortodoxie. Dar această gândire e protestantă!

Intrarea în Biserică prin Botez și credința în Dumnezeu nu sunt „sfârșitul” mântuirii, ci *prima*

---

[124] Idem: http://www.synaxarion.gr/gr/sid/3022/sxsaintinfo.aspx.

[125] Ibidem.

treaptă a mântuirii. De la Botez încolo viața noastră e plină de post, de rugăciune, de slujire, de milostenie, de iertare, de frumusețea multiplă și unificatoare a virtuților dumnezeiești, de multe simțiri și experiențe sfinte...fără ca să avem vreo clipă conștiința că suntem „mântuiți", că suntem „în afara" pericolului căderii.

Nimeni nu e „în afara" căderii! Nimeni nu poate să se creadă „mântuit", pentru că mântuirea e continua trăire cu Dumnezeu în slava Lui. Iar dacă am apăsat pe buton și am închis lumina...se face întuneric în cameră în timpul nopții. După cum, dacă ne credem „mântuiți" și ieșim din ritmul zilnic al ascezei și al vieții Bisericii, nu „zburăm" către Rai, ci cădem în abisul nesfârșit al Iadului.

Pentru că viața ortodoxă e o viață continuu eclesială, iar mântuirea e darul lui Dumnezeu, pe care îl primim de la El, în Împărăția Lui, după o viață întreagă de asceză și de sfințenie și de credincioșie față de El și de Biserica Lui.

Așadar, dacă ne credem „mântuiți" și „sfinți" înainte de Judecata de obște a lui Dumnezeu e semn că suferim de îngâmfare. Dar dacă ne simțim *păcătoși* până în străfundurile ființei noastre și trăim zilnic cu Dumnezeu și în poruncile Lui, atunci trăim eclesial și avem nădejde de mântuire numai prin mila Lui. De aceea Biserica strigă mereu *Doamne miluiește!*, strigă și în culcare și în sculare, strigă continuu, pentru că mântuirea noastră, a tuturor, ține de mila Lui. Și cine crede altfel e un om orb, un om pătimaș.

Tocmai de aceea, tot Postul Mare noi îl trăim în slujire continuă, în epuizare continuă, pentru că nu ne credem nici „nepătimași", nici „sfinți", nici „mântuiți", ci oameni păcătoși și care cerem mila lui

Dumnezeu cu noi. Cerem mila Lui ca să avem viață în noi. Cerem mila Lui pentru ca să fim iertați. Cerem mila Lui pentru ca să fim îndreptați de El spre bine. Cerem mila Lui, pentru că ea e mai bună decât mii de vieți fără El.

Și ne mărturisim zilnic înaintea Lui neputințele și patimile noastre, împătimirile noastre de tot felul, pentru ca să ne învețe să le spovedim curat și să ne nevoim pentru curățirea lor din noi. Pentru că aceasta e mântuirea ortodoxă: continua curățire de patimi care naște simțiri și luminări dumnezeiești, care primește, în dar, vederi dumnezeiești pe măsura curățirii personale și care e o înaintare continuă în contemplare și vederi mistice, în sfințenia de zi cu zi.

Mântuirea ortodoxă e o trăire în slava lui Dumnezeu și o învățare continuă a noastră de către Dumnezeu. De aceea, ortodocșii adevărați sunt teofori și teodidacți, pentru că ei trăiesc împreună cu Dumnezeu și se lasă învățați de către Dumnezeu spre ceea ce El dorește să îi învețe.

Așadar, iubiții mei, reeditǎm azi Duminica Ortodoxiei, cu toată bucuria și sfințenia ei, pentru că Sfântul Grigorios Palamas ne învață cum să ne mântuim ortodox! Și cei care se mântuiesc ortodox ajung Sfinți ai Bisericii și locuitori ai Împărăției Sale, iar trupurile lor ajung Sfinte Moaște și rugăciunile către ei ne sunt ascultate și ei ne ajută în viața noastră de zi cu zi. Pentru că Sfinții și aici și după moartea lor sunt prezențe vii și duhovnicești ale Bisericii și cei care păzesc și îndrumă lumea pe calea mântuirii.

De aceea, noi nu ne lăsăm călăuziți de înțelepciunea oricărui om în materie de viață eclesială, ci numai în Sfinții Lui ne încredem. Așa după cum chirurgul adevărat este expert în

domeniul său, tot la fel Sfinții Bisericii sunt experți în materie de teologie și de viață eclesială. Și dacă vrem ca Sfinții Lui să ne învețe cum să ne mântuim, atunci să le-o cerem lor continuu, pentru că ne vor ajuta și învăța în toatele zilele vieții noastre.

Vă doresc multă pace și bucurie în continuare, pentru că Păstiul bucuriei, Hristos, Dumnezeul nostru, e cu noi și ne duce la praznicul bucuriei Sale! Amin.

Predica la Parastasul bunicului meu Marin [2017]

Preaiubită Maică[126],

deși noi aici, acasă, facem Parastase adesea, de obște sau nominale, pentru diverși confrați adormiți, astă-seară am făcut Parastas pentru tataie Marin, pentru bunicul nostru, la 13 ani de la adormirea lui.

O pomenire cu multă iubire, cu multă pace, cu multă slavă a lui Dumnezeu coborâtă în noi, pentru cel care nu a vrut să moară până nu ne-a văzut căsătoriți. Căci îți aduci aminte cât de bolnav era, cum nu mai putea să se miște de pe o parte pe alta în

[126] Scrisă în seara zilei de 14 martie 2017, zi de marți, cu 8 grade afară.

pat...și el o trimitea pe mamaia Floarea ca să ne roage să ne căsătorim cât el...mai e în viață...

Și noi i-am făcut pe plac, ne-am căsătorit civil, dar el a adormit între cununia civilă...și Nunta noastră. De aceea, noi, la Nunta noastră, am fost îmbrăcați în negru, în doliu, dar bucurându-ne duhovnicește că el a plecat bucuros, cu multă bucurie pe chip, cu acea bucurie dumnezeiască care nu i-a părăsit fața...până când am închis sicriul și l-am coborât în pământ...

Ție ți-am vorbit adesea de el...și tu îl cunoști...pentru că și el te iubea, după cum tu îl iubeai. Căci el te-a iubit din prima clipă de când te-a văzut, pentru că te cunoștea din scrisorile de felicitare pe care i le trimiteai cu diverse ocazii și pe care el le păstra ca pe niște medalii.

Și pentru că știa că va muri...a vrut nu doar să te vadă mireasa și soția mea, ci să te vadă bucuroasă, împlinită, lucru care tu ai fost și ești...

Privesc în urmă și îi văd pe amândoi bunicii mei...luminoși, verticali, iubitori, omenoși...Îi port mereu în rugăciunile mele, îi pomenesc zilnic alături de întreaga umanitate vie și adormită, și mă simt bine purtându-i în mine.

Îl văd cel mai adesea, în mintea mea, pe bicicleta lui, venind de la oraș cu traistele pline de dulciuri. Vara venea cu lubenițe din alea mari, pe care le puneam în apă rece sau la umbră, ca să se păstreze. Îl văd pe tractor, muncind, pe timp de vară, mirosindu-i salopetele a vaselină și motorină și a transpirație bărbătească...dar și cum își punea ciorapi peste galoși, iarna, ca să nu alunece pe gheață în ultimii săi ani de muncă.

I se umflaseră picioarele la bătrânețe și își da cu clavusin ca să își omoare degerăturile. Slăbise mult.

Însă l-am văzut îmbătrânind frumos, deși mulți nu știu să îmbătrânească. Pentru că, în loc să devină mai buni și milostivi, bătrânețea îi face avari, reci, respingători, ranchiunoși.

Însă, pe el, boala de ani de zile, boala survenită în urma unei căderi de pe bicicletă în timp ce cobora rusca, l-a smerit și l-a ascetizat mult. Căci ea i-a provocat o traumă la cap și, adesea, avea pierderi ale cunoștinței, cădea jos și pătimea spasmuri ca de epileptic. Iar eu săream imediat spre el, pentru ca nu cumva să își înghită limba sau să cadă în foc sau în vreo groapă...pentru că nu știa nimic din ce se petrecea cu el. Și când se trezea...din moarte, neștiind ce a făcut, cum s-a zbătut, cum a mugit, era ca un copil care reînvăța să vorbească...

Iar eu mă purtam cu el ca și cu un copil matur...până când își revenea în fire și...atunci, deodată, vedeam pe fața lui, că mintea lui începea să fie conștientă de cine este. Mintea lui se relega la memoria lui, la conștiința de sine...și redevenea el.

În cele din urmă însă, după cum știi, nu a murit din cauze neurologice, ci urologice. Și pentru că nu a mai vrut nicio operație, nicio internare, niciun spital, și-a trăit boala la cote ascetice. Tocmai de aceea și Dumnezeu l-a umplut de har și de bucurie duhovnicească, pentru că toată predica mea a căzut în inima lui și a rodit în asumarea continuă a durerii. Pentru că nu l-am auzit niciodată spunând „vreau să mor" sau „nu mai pot" sau „vreau să îmi pun capăt zilelor", ci el trăia dureri imense, suferea, dar nu dorea ca nimeni să plângă din cauza lui. Fapt pentru care nu a spus niciodată că îl doare, decât uneori, când el credea că era singur, vorbea și se ruga și își amintea cu voce tare...și numai atunci spunea ce simte...

După cum știi, i-am cumpărat tronul și crucea, atunci când n-a mai putut să se ridice din pat și le-am pus în camera noastră de la stradă. Și ele au stat acolo zile întregi, până când a adormit...

A plecat la Domnul spovedit și împărtășit și vegheat de soția lui...iar zâmbetul pe față i-a apărut când noi doi am venit acasă...seara, și am început să citim Psaltirea la capul său. Și la jumătatea lui martie l-am înmormântat frumos pe tataie Marin, după cum l-am înmormântat, cu bucurie dumnezeiască în suflet, la început de mai, pe Dumnezeiescul Ilie.

Doi oameni de conștiință, doi oameni care m-au format, doi oameni care sunt stâlpi de temelie ai ființei mele. Ce nu a făcut unul, a făcut celălalt...și niciunul dintre ei nu pot fi înlocuiți.

Pentru că tataie Marin m-a asumat de la două săptămâni, când mama mea m-a lăsat nemâncat, într-o seară...și a plecat la mama ei. Părinții mei s-au împăcat, și-au văzut de viața lor, dar...eu am fost crescut de bunicii mei Marin și Floarea...pentru că și-au dat seama că părinții mei nu sunt *în stare* să crească un copil, pentru că, în fapt, *nu își doreau* acel copil.

Și când el a devenit *adevăratul meu tată*, atunci i-a poruncit bunicii mele să mă crească, să mă educe zi de zi, și să renunțe la orice altă muncă...în favoarea mea. Iar bunica mea și-a ascultat soțul și asta a făcut: toată viața ei, până a murit, ea m-a crescut!

S-au împrumutat la bancă pentru mine și m-au ținut la Seminar. Apoi la facultate, după cum bine știi. Orice ban al lor a fost pentru mine, pentru cărțile mele, pentru cărțile pe care eu le-am scris, pentru tablourile și sculpturile mele, pentru educația mea.

De aceea, eu nu am cum să-i uit...pentru că ei sunt adânc în mine. Nu îi poate scoate nimeni de

acolo, pentru că ei au crescut, dimpreună cu mine, în inima mea.

Și acum, când ne dau lacrimile la amândoi pentru ei...ele sunt lacrimi dulci, ele sunt bucurie și nu tristețe. Pentru că eu îi iert mereu și mă rog pentru ei bucurându-mă de ei și nu întristându-mă.

Căci știu că așa cum eu îi port, în iubirea și bucuria mea, și Dumnezeu îi poartă. Pentru că El m-a învățat să îi port și să îi iubesc și să mă rog pentru ei.

Și nimeni nu poate fi mai atent, mai sensibil și mai iubitor ca Dumnezeu! Nimeni nu Îi poate întrece iubirea și mila Lui față de oameni!

...iar toate au un sens care ne depășește, pentru că El ne adună și ne pune pe unii lângă alții ca să învățăm...și să luăm aminte la marile Lui lecții de milostivire.

Da, el e viu în mine! Și el e viu și în Dumnezeu. Și când noi Îi cerem lui Dumnezeu să îl pomenească în veci, El ne arată în mod clar faptul că la El toți sunt vii și în fața Lui. Că nimeni nu e uitat. Că nimeni nu e absent. Că nimeni nu e cu adevărat mort. Pentru că toți suntem în mâna Lui...

Iubitul meu, Dumnezeu să te ierte și să ne ierte! Dumnezeu să te bucure în Împărăția Sa, alături de toți Sfinții Lui, și pe noi să ne miluiască și să ne mântuiască acum și pururea și în vecii vecilor! Amin.

Predică la Duminica a 3-a din Postul Mare [2017]

Iubiții mei[127],

aflându-ne la mijlocul drumului nostru ascetic, obositor, dureros, care ne smerește și ne coboară întru pocăință, noi privim spre Crucea Domnului pentru ca să înțelegem că „nevoințele postului" sunt cele care ne fac „să fim slăviți împreună cu El"[128]. Căci Domnul, pe Cruce, nu a fost biruit de păcat, nu a fost biruit de ură, nu a murit din cauză că oamenii au vrut să Îl „scoată" din istorie, ci pentru că El, iubindu-ne pe noi cu iubire dumnezeiască, veșnică, a învins tot păcatul și toată patima în umanitatea Sa, umplându-o de slava Lui.

Și când spunem că El *S-a slăvit* sau *S-a preaslăvit* pe Cruce și că, și noi, prin El, *ne slăvim* prin nevoința zilnică, spunem că El S-a arătat biruitor pe Cruce și că moartea Lui a fost o umplere a umanității Sale de slava Lui cea veșnică și necreată, pentru ca, din umanitatea Lui preaslăvită și înălțată de-a dreapta Tatălui în persoana Sa divino-umană, El să o reverse în noi și să ne umple pe toți, pe măsura suferințelor noastre, de slava Lui cea veșnică.

Mai pe scurt: El, Domnul nostru, a împlinit toată asceza îndumnezeirii, pentru ca noi să putem călca pe urmele Lui, și să ne îndumnezeim și noi dimpreună cu El. El este înaintemergătorul nostru pe

---

[127] Predică scrisă în ziua de 16 martie 2017, zi de joi înnorată, cu 8 grade la ora 10.00.

[128] *Triodul*, ed. BOR 2000, p. 317.

calea mântuirii, a sfințeniei, pentru ca toți să ne mântuim întru El și cu ajutorul Său.

Căci dacă în Duminica Ortodoxiei v-am vorbit despre adevărata Biserică și adevărata credință mântuitoare, în care noi suntem și în care noi credem, iar în Duminica Teologiei v-am spus că teologia Sfântului Grigorios Palamas este teologia experienței îndumnezeirii, a îndumnezeirii ca realitate personală și ontologică, astăzi, în Duminica Crucii sau în Duminica Mântuirii, Însuși Fiul lui Dumnezeu întrupat este paradigma mântuirii și a îndumnezeirii noastre, pentru că întru umanitatea Sa El a lucrat toată mântuirea noastră. Pentru că din prima clipă a zămislirii Sale incomprehensibile în uterul Feciorei Maria, Domnul a început drumul mântuirii noastre și toată viața Lui în trup a fost pentru noi și pentru mântuirea noastră.

Și prin aceasta El ne spune că și viața noastră, în fiecare clipă și zi a ei, este timpul mântuirii, pentru că acum se lucrează în noi mântuirea noastră. Iar fiecare parte a ascezei Bisericii, fie că e vorba de slujire, de rugăciune, de post, de priveghere, de paza gândurilor și a simțirilor noastre, de pocăință, de plângerea păcatelor noastre, de iertarea celor care ne greșesc, ne schimbă interior și lucrează mântuirea noastră.

Pentru că toate faptele noastre ascetice, toate virtuțile noastre sunt *curățire* și *vindecare* a lăuntrului nostru, sunt transformarea noastră într-un locaș propriu pentru coborârea, venirea și rămânerea în noi a Dumnezeului nostru treimic prin slava Sa. Căci prin toată viața și slujirea Bisericii noi devenim temple vii, bisericești duhovnicești ale lui Dumnezeu, în care El locuiește.

Acesta e motivul fundamental pentru care un creștin ortodox nu poate avea o viață personală...ruptă/ ieșită/ separată de ritmul zilnic al vieții Bisericii. Pentru că el, creștinul ortodox, trăiește zilnic în ritmul de viață al Bisericii. Când e praznic și pentru el e praznic, când e post, el postește, când e dezlegare la pește, atunci mănâncă pește cu mulțumire, slăvind pe Dumnezeu pentru toate, iar venirea lui la Slujbe înseamnă o bucurie tainică, duhovnicească, o împlinire personală imensă, pentru că stă în fața lui Dumnezeu, Îi slujește Lui și e umplut de slava Lui și de teologia Sa.

Toate evenimentele Bisericii sunt evenimentele de căpătâi ale vieții sale. Pentru că viața creștinului ortodox e bisericească și teologică, e liturgică și ascetică și mistică, e luminare și pocăință, e muncă și împlinire. Și tot ceea ce adună cu adevărat creștinul ortodox, adună în inima lui, care e comoara lui veșnică.

De aceea, oamenii duhovnicești dăruie din comoara inimii lor și altora. După ce s-au curățit și luminat și cresc în sfințenie pe fiecare zi, ei dăruie din curăția și din luminarea și din sfințenia lor și altora, pentru că ele sunt daruri ale lui Dumnezeu în viața lor. Ei dăruie din cele ale Lui. Și dăruirea continuă a unora față de alții e bucuria vieții Bisericii.

Însă, ca să dărui din inima ta, trebuie să fii la rândul tău o comoară personală. Și întreaga asceză a Bisericii asta dorește să facă cu fiecare dintre noi: ca pe toți să ne facă Sfinți ai lui Dumnezeu, adică comori duhovnicești ale Lui pe pământ, din care noi să dăruim zilnic spre mântuirea tuturor și să lucrăm zilnic la mântuirea tuturor.

De aceea, viața Bisericii e maximalistă, ca și soteriologia ortodoxă. Dumnezeu și Biserica Lui ne

vor pe toți Sfinți și nu „parțial” Sfinți sau „din când în când” Sfinți. Sfințenia e viața autentică a Bisericii și mântuirea e sinonimă cu sfințenia. Iar cine nu vrea să trăiască sfânt pe pământ nu vrea, de fapt, să fie ortodox. Pentru că viața ortodocșilor în această lume e sfințenia, e viața cu Dumnezeu.

Așadar, adevărata Biserică și adevărata credință a lui Dumnezeu nasc adevărata mântuire a omului, care e sfințenia. Numai aici, în Biserica Lui, noi putem trăi sfințenia lui Dumnezeu ca viață cotidiană, pentru că tot ceea ce ne învață Biserica e cum să ne sfințim viața. Și nu numai că *ne învață* cum să ne sfințim, ci Biserica Lui, Biserica Ortodoxă, are la îndemână *toate mijloacele* prin care noi putem să ne mântuim. Și aceste *mijloace divino-umane* ale mântuirii noastre sunt toate Sfintele Taine și Sfintele Slujbe ale Bisericii și întreaga viață și întregul cult și întreaga teologie a Bisericii.

Aici învățăm *cum să ne mântuim*, dar și *trăim la propriu mântuirea ca pe însăși viața noastră*. Căci noi, cei care trăim bisericește în Biserica slavei Sale, trăim în ritmul sfințirii continue a lui Dumnezeu. Pentru că El ne învață, El ne curățește, ne luminează și ne sfințește continuu în Biserica Sa, dacă noi dorim, din ce în ce mai mult, ca voia Lui să se facă întru noi. Și dacă Îl lăsăm pe El să ne învețe drumul Crucii, adică al despătimirii continue, al curățirii de patimi, pentru ca să ne umple de slava Învierii Sale, adică de învierea noastră mistică cu El, Dumnezeu, ca un bun și iubitor de oameni, ca un mult-milostiv, ne va învăța acest lucru în toate zilele vieții noastre.

Pentru că durerea ascetică naște luminare și bucurie dumnezeiască. Lupta cu patimile nu e zadarnică, pentru că Dumnezeu ne ajută în fiecare luptă sfântă a noastră, în fiecare luptă interioară cu pati-

mile noastre. Fiindcă El e începutul, cuprinsul și împlinirea vieții noastre, cât și al oricărui lucru pe care îl facem. Căci viața cu El nu are un sfârșit. De aceea nu putem spune că viața duhovnicească are un sfârșit, atâta timp cât e veșnică, cât e relație veșnică cu Dumnezeu, și de aceea spunem că ea e *împlinirea* noastră veșnică. Pentru că în El, adică în slava Lui, noi suntem, trăim și vrem să trăim veșnic.

Așadar, puterea Crucii Sale – care e puterea umanității Sale transfigurate, care a biruit toată patima și tot păcatul și însăși moartea –, o trăim interior. De ea ne umplem pe fiecare zi prin toată asceza și făptuirea noastră duhovnicească. Și prin puterea duhovnicească a Crucii Sale noi putem birui păcatele, patimile și moartea în noi înșine. Și, în același timp, noi trăim bucuria Învierii Sale celei de a treia zi atâta timp cât El ne bucură cu bucurii sfinte, cu vederi și luminări dumnezeiești, pentru că toate acestea sunt darurile Sale.

Bucuria milosteniei e bucuria Învierii Lui. Iertarea e tot participare la Învierea Sa. Pentru că atunci când ierți și când ești milostiv, când îl vezi pe altul înaintea ta, când îl respecți pe altul, când îl iubești pe altul, atunci te bucuri în mod sfânt de el și bucuria aceasta, care coboară în noi de la Dumnezeu, e bucurie pascală. Pentru că ea ne trece de la tristețea păcatului la împlinirea cu Dumnezeu, Cel care e dăruire și uitare de Sine și jertfire de Sine pentru viața lumii.

Și în postul nostru, care trebuie să fie plin de virtuți și de citiri sfinte și de fapte iubitoare, bucuriile pascale cred că sunt și nădăjduiesc a fi multe, pentru că El dorește să ne bucure la tot pasul, în fiecare secundă. Dar dacă grijile ne acoperă, dacă fricile ne îngrozesc, dacă confundăm „dulceața” amară a păca-

tului cu dulceața veșnică și îndumnezeitoare a harului dumnezeiesc, ne amăgim pe noi înșine. Pentru că nimeni și nimic din lumea aceasta nu ne pot împlini, dacă nu Îl simțim pe El în noi. Dacă nu simțim că slava Lui e în noi.

Așa stând lucrurile, înțelegem foarte bine de ce urmarea lui Hristos e interioară și nu exterioară. Dacă avem o Sfântă Cruce la gât sau dacă ne închinăm adesea sau dacă cinstim Sfintele Cruci și Sfintele Icoane ale Bisericii trebuie să simțim în noi și puterea harului dumnezeiesc din ele. Gestul exterior trebuie să fie plin de simțirea interioară a harului. Dar închinarea noastră exterioară e plină de închinarea noastră interioară, numai dacă noi trăim în mod sfânt în fiecare clipă.

De aceea, adesea, mulți spun că „nu simt" nimic și nu văd „nicio sfințenie" atunci când vin la Biserică. Și cred că Biserica e „de vină" pentru această lipsă a lor de simțire a sfințeniei ei. Însă ei nu simt sfințenia Bisericii și nu înțeleg ce se petrece la Biserică, pentru că nu încep cu începutul, adică cu pocăința lor. Pentru că Biserica începe să fie *simțită* de om, pe măsură ce se pocăiește și pe măsură ce e luminat să creadă în Dumnezeul mântuirii noastre.

Dar există pericolul, în orice zi a vieții noastre, ca fiecare dintre noi să nu mai simțim interior Biserica și nevoia lui Dumnezeu în viața noastră. De ce? Datorită anumitor gânduri, anumitor păcate pe care le facem. Și prin care ne putem convinge în mod fals că „am pierdut timpul" venind la Biserică sau că, cu toate că am venit, Dumnezeu „nu ne-a ajutat pe măsura așteptărilor noastre". Și asta pentru că ajungem să înțelegem că nu avem *o căutare reală* a Lui, ci una *utilitaristă*. Vrem ceva „la schimb" pentru că venim la Biserică. Căutăm ajutorul Lui, dar nu pe

El Însuși și locuirea Lui în noi și schimbarea vieții noastre după cum El o dorește.

Și dacă așa stau lucrurile, mulți creștini renunță să mai vină la Biserică. De ce? Pentru că ei rămân la ideea că Dumnezeu e sus în cer doar pentru ca „să ne împlinească rugăciunile", dar nu și pentru ca *să ne schimbe în mod radical* viețile noastre. Sau dacă mai vin la Biserică vin de formă, de rușine, din obișnuință, din orgoliu, dar nu pentru că așteaptă *o schimbare* a vieții lor sau pentru că ei vor *să se schimbe în fiecare zi* a vieții lor. Și, astfel, venitul la Biserică e resimțit de ei ca un serviciu, ca o rutină, ca o obișnuință, ca o plictiseală...

La același pericol sunt expuși și membrii ierarhiei Bisericii, care, prin hirotonia și slujirea lor, se apropie ca să slujească Domnului. Ei pot veni la Biserică doar ca *angajați* ai Bisericii, dar nu și ca *credincioși* ai ei. Pot veni la program, pot sluji ce au de slujit la normă, nu se implică prea mult în ceea ce fac, nu se pregătesc interior pentru slujire și predicare, nu trăiesc în ritmul interior al sfințeniei...și Biserica pentru ei este tot o rutină plictisitoare, o corvoadă. Pentru că fiecare Slujbă și venire la Biserică sunt o bucurie și o împlinire interioară, dacă atât membrii ierarhiei, cât și mirenii și monahii vin cu toată inima și trăiesc în ritmul sfințeniei în fiecare zi.

Însă realitatea e aceasta: sunt foarte puțini cei care trăiesc eclesial zi de zi. Cei mai mulți ortodocși, din păcate, trăiesc liturgic și eclesial doar în anumite zile, când se duc la Biserică sau când sunt praznice sau posturi mari sau când se duc într-un pelerinaj, pe când, în restul zilelor, raportarea la Dumnezeu și la cultul Bisericii e una minimală sau lipsește cu totul.

Și mulți încearcă „să-și justifice” minimalismul sau absenteismul liturgic și eclesial din viața lor prin aceea că, în acele zile, se concentrează asupra muncii, a serviciului, a examenelor dacă sunt studenți, a grijilor de zi cu zi. Însă adevărul e altul: fac abstracție de viața Bisericii, pentru că simt că Dumnezeu vrea *să le schimbe* confortul, să le dinamizeze viața, să îi facă vii duhovnicește. Simt că Dumnezeu vrea „să pună stăpânire” pe viața lor și ei se luptă pentru „autonomia” lor. Se luptă pentru *limitarea* drepturilor Lui asupra lor.

Pentru că le place ideea că sunt „ortodocși de duminică”. E confortabilă situația ca, o zi pe săptămână, să fie „ortodocși”, și restul zilelor să fie cum vor ei. Le place ideea că sunt „buni”, că sunt „diferiți”, că sunt „alții” pentru că postesc, se roagă, fac milostenie atunci „când vor ei”. Dar nu le place realitatea următoare, cea eclesială, cea pe care o cere Biserica de la noi toți: ca să fie ortodocși zi de zi, clipă de clipă, și postul, rugăciunea, milostenia, toate faptele virtuoase să fie zilnice și nu ocazionale.

Și, de-a lungul vieții mele eclesiale, am întâlnit la Biserică foarte mulți oameni „plictisiți” de viața Bisericii. Neîmplinirea lor era și este atât de mare, încât se consideră niște *ratați*, niște *încurcă-lume*. Tocmai de aceea nici nu vor să vorbească despre teologie, despre viața interioară, despre experiențe mistice: pentru că Biserica și viața ei nu au nicio „profunzime” pentru ei. Ea e o clădire în care intră și atât...deși știu că Biserica e sfântă și e a lui Dumnezeu.

Predicile îi plictisesc, Slujbele îi enervează, exigențele Bisericii îi supără mult, nu caută nimic la Biserică, nu cred în teologia Bisericii, se îndoiesc de realitatea lui Dumnezeu și de prezența Lui în lume...

dar vin la Biserică. Vin din motive colaterale Bisericii. Uneori se mai umilesc în inima lor, se mai pocăiesc, simt un anume drag...de Biserică. Dar entuziasmul lor se ofilește repede. Pentru că în ei înșiși nu simt slava lui Dumnezeu, care să îi lege de El.

Și, în primii ani ai vieții mele bisericești, da, am fost îngrozit de câtă necredință, de câtă incultură, de câtă bădărănie, de câtă ostilitate, nevoie de răzbunare există în oameni care...vin la Biserică și slujesc Biserica! Dar, cu timpul, am înțeles că neștiința lor teologică și mistică stă la baza decadenței lor, pe lângă faptul că nu au trăit o reală convertire la viața Bisericii. Mulți nu știu ce să facă, de unde să înceapă să trăiască viața Bisericii, pentru că multul Bisericii îi descurajează. Multul teologiei și al ascezei ei. Și când văd că e „prea mult”...renunță să înceapă de undeva. Iar pe alții demonii îi luptă într-atât de mult, încât ei se înfricoșează să mai vorbească despre credința Bisericii și despre viața lor interioară, pentru că sunt asaltați continuu de demoni. Dar sunt asaltați pentru că nu le place să asculte de Biserică, de Sfinții Bisericii, iar puțina lor credință e îmbâcsită de tot felul de îndoieli satanice.

Cei care doresc să se desprindă de patimile lor și să vină la Biserică trăiesc acut rușinea față de viața lor trecută și nu știu cum să se vindece de ea, primind și crezând în iertarea lui Dumnezeu. Familia, vecinii, rudele, prietenii, anturajul lor dezagreează cel mai adesea venirea lor la Biserică. Cei care vor să se pocăiască sau se pocăiesc sunt cel mai adesea *excluși* de comunitatea în care trăiesc. Căci, pentru mulți, deși sunt botezați ortodox, pocăința și venirea la Biserică sunt niște lucruri „stranii”, care „nu par a fi” în firescul omului.

Din acest motiv, realii credincioși, veniți la Biserică prin convertire interioară și pentru dorința sfântă ca să se mântuiască, sunt puțini, iar cei mai mulți participanți la viața Bisericii sunt *spectatori* și nu *experimentatori* ai ei. Din acest motiv, noi îi chemăm la spovedirea păcatelor, la împărtășirea cu Domnul, la pocăință, la lucrarea virtuților, la asumarea teologiei și a vieții Bisericii, adică la a fi ortodocși și a trăi ca ortodocși în mod zilnic, iar pe ei îi interesează Biserica la modul utilitarist, pe pomelnice repetându-se adesea: „reușita" familiei, „spor" în casă, „dezlegare" de farmece, „căsătorie" bună etc.

Și li se pare „normal", în atare situație, „să nu le placă" predicile care îi îndeamnă să fie ortodocși, pentru ca să se mântuiască, ci doar acelea care le-ar „explica" cum „să obțină" o minune, reușita familiei lor, reușita la examene, să scape de probleme și să le fie bine la nivel social.

Însă eu, care știu, cu harul lui Dumnezeu, de ce are nevoie omul ca să se mântuiască, nu vă pot predica „drumuri scurte" spre „realizări" aparente, nu vă pot da „soluții" false la problemele din viața dumneavoastră (deși mulți confrați vi le dau cu plăcere, spre „folosul" lor financiar), ci vă predic doar drumul greu, ontologic, spre adevărata împlinire interioară, care e sfințenia. Și drumul greu și singurul spre împlinirea interioară este ascultarea de poruncile lui Dumnezeu și trăirea vieții Bisericii ca viață personală.

Pentru că o rugăciune inventată pentru a vă „curăți de păcate până la al 7-lea neam", deschisul Evangheliei pentru „a vă afla" viitorul, rugăciuni la miezul nopții pentru că atunci „se deschide cerul și curg minuni pe pământ" sau „venirea" la Biserica noastră pentru ca „să te măriți" și altele de acest tip,

nu vă aduc niciun folos real și mântuitor, dacă nu există convertire, pocăință, curățire de păcate și sfințenie continuă în dumneavoastră.

Viața Bisericii nu are „soluții" care „fentează" sfințenia pe care o cere Dumnezeu de la noi, ci Biserica ne cere să fim Sfinți, pentru că numai cu Dumnezeu noi trăim cu adevărat.

Pentru că nefericirile din viața noastră nu sunt niște „fatalități", ci sunt *consecințele* păcatelor noastre, sunt consecințele vieții noastre trăite la întâmplare, după cum ni s-a părut nouă că e „bine". Iar dacă dorim *să ne fie bine cu adevărat*, atunci trebuie *să trăim sfânt* în Biserica lui Dumnezeu și nu să căutăm „soluții" facile, imediate, pentru ca „să ne fie bine".

– Ce trebuie să facă cel „plictisit" de Biserică, dar care mai vine, totuși, la Biserică?

– Să se roage lui Dumnezeu ca să îi dea darul de a se pocăi! Și să citească teologia Bisericii, pentru ca să afle ce cere Dumnezeu de la noi. Să caute Viețile Sfinților Lui și să le citească cu atenție și să vadă ce înseamnă sfințenia și ce cere Dumnezeu de la noi. Căci ce a cerut de la Sfinții Lui, El cere și de la noi.

– Ce trebuie să facă cel care e „dezamăgit" de viața Bisericii și de aceea nu mai dă pe la Biserică?

– Să citească teologia Bisericii și Viețile Sfinților și să observe ce cere Dumnezeu de la noi! Și să înțeleagă faptul că Biserica nu e formată numai din Sfinți, ci Sfinții și păcătoșii stau unii lângă alții la Biserică. Dar dacă el dorește să arate că e „mai bun" decât cei care vin la Biserică, atunci să trăiască sfânt și să fie un exemplu pentru întreaga Biserică, pentru că „dezamăgirea" față de Biserică și „lipsa" de la Biserică nu sunt mântuitoare.

– Cum înțelege viața Bisericii cineva care nu e ortodox?

– O înțelege după mintea lui și după patimile sale, dacă nu e luminat de Dumnezeu ca să o vadă cu adevărat și să intre în ea. Adică o vede defectuos, în mod deformat, pentru că numai din interiorul ei Biserica își arată adevărata ei frumusețe îndumnezeitoare și veșnică, și nu din afara ei. Pe dinafară, Biserica e un zid impenetrabil cu mintea. Din interiorul ei, Biserica e plină de slava lui Dumnezeu, e un ocean de sfințenie și de cunoaștere teologică și de înaintare continuă în îndumnezeire. Și până nu intri la nunta Mielului, nu știi nimic din bogăția și frumusețea harică și teologică a Bisericii.

Așadar, iubiții mei, în Duminica Mântuirii, în duminica de azi, Domnul ne spune că viața Lui trebuie să fie viața noastră! Că viața ortodoxă este viața dumnezeiască. Și că nicio durere, niciun chin, nicio privare voluntară pentru Împărăția lui Dumnezeu nu rămâne nerăsplătită de El cu multă slavă, cunoaștere teologică și sfințenie.

Dacă Îl scoatem pe Dumnezeu din viața noastră, și de aceea absentăm de la Biserică, sau dacă Îl frecventăm numai de sărbători, nu trăim *creștinește*, ci *lumește* cel mai adesea. Dar dacă Dumnezeu este praznicul nostru de fiecare clipă, dacă El e prietenul nostru intim, Căruia noi îi spunem toate ale noastre, dacă El e Cel ce ne adună la un loc, în Biserica Sa, și susține întreaga creație, atunci trăim creștinește și fiecare clipă a vieții noastre e una a mântuirii. Pentru că mântuirea nu e clipa de ieri, nu e clipa de acum un ceas, nu e clipa de mâine, ci e clipa de față. Acum, când vorbim și trăim și ne vedem unii pe alții, acum e clipa mântuirii noastre, clipa în

care ne putem ruga, ne putem ierta unii pe alții, ne putem îmbrățișa, ne putem iubi duhovnicește.

Căci iubirea duhovnicească e adevărata iubire a omului, pentru că e purtarea lui nepătimașă în noi. Și când îl purtăm pe cineva în noi și ne rugăm pentru el și îi vrem tot binele și toată mântuirea lui Dumnezeu, atunci îl iubim duhovnicește.

Să privim spre bucuria lui Dumnezeu, iubiții mei! Căci noi trăim Paștiul de acum, dar ne îndreptăm continuu spre el. Și care e Paștiul nostru cel adevărat? Acela că Dumnezeu ne trece pe fiecare zi de la moarte la viață și de pe pământ la cer prin slava Lui și ne umple de bucurie negrăită. Și dacă El e bucuria noastră, atunci e bucuria noastră de fiecare clipă, e împlinirea și slava noastră.

Dumnezeu să vă întărească pe mai departe în postire și rugăciune! Și cum primăvara vine tot mai mult la noi, să Îl rugăm pe Cel care este primăvara noastră duhovnicească, primăvara dulce și sfântă, să ne încălzească inima mereu cu iubirea Lui, pentru ca întru El să ne bucurăm acum și veșnic! Amin.

Predică la Bunavestire [2017]

Iubiții mei[129],

prea marea veste a acestui praznic e că Fiul lui Dumnezeu a binevoit *să Se zămislească* în uterul Preacuratei Fecioare Maria! A binevoit *să primească trup* pentru noi și pentru mântuirea noastră. Și de aceea, astăzi este *începutul* mântuirii noastre[130].

---

[129] Scrisă în dimineața zilei de 22 martie 2017, zi de miercuri, cu soare, 12 grade la ora 9. Am preluat Sfânta Icoană a praznicului de aici:

http://www.nextdeal.gr/images/O_Euaggelismos_ths_Theotokou_2.jpg.

[130] A se vedea:

Căci Dumnezeu nu a mai făcut vreodată acest lucru în istoria lumii, ci doar acum e pentru prima și ultima oară, acum, când Se zămislește în mod tainic în uterul Preacuratei Fecioare Maria, Maica Sa. Pentru că El S-a smerit pe Sine până la a lua trup din trupul Maicii Sale, ca să intre, prin naștere, în istoria noastră și să ne mântuiască pe noi ca unul care, în același timp, era Dumnezeu și om, Dumnezeu cu adevărat și om cu adevărat, pentru că în persoana Sa El a unit amândouă firile în mod mai presus de înțelegerea noastră.

Căci S-a făcut asemenea nouă, afară de păcat, pentru ca să ne arate tuturor că oricare se zămislește în pântece și se naște pe fața acestui pământ e *dorit* de Dumnezeu și *poate trăi* cu Dumnezeu.

Pentru că omul începe să existe ca persoană de la zămislirea lui în uterul mamei sale și nu doar odată cu nașterea lui. Pentru că nașterea are nevoie de zămislire și de o evoluție firească, bună în uter, pentru ca fătul să se nască bine. Și dacă el se naște cu bine și e sănătos, atunci el e o bucurie a familiei lui, pentru că mama lui l-a purtat în pântece și l-a născut cu multă atenție și dragoste.

Însă, dacă trupul nostru e creația părinților noștri, dacă el este o consecință a iubirii lor, la care Dumnezeu Se face părtaș în mod direct, sufletul nostru e creația exclusivă a lui Dumnezeu pentru fiecare dintre noi. Căci sufletul este cel care susține și întărește trupul nostru și îl personalizează din prima clipă a zămislirii noastre, fapt pentru care, atunci când cineva se naște, este o *persoană unică*. El este cineva care nu a fost, nu este și nu va mai fi, pentru că fiecare om este *un unicat*.

---

http://www.teologiepentruazi.ro/2016/03/24/predica-la-bunavestire-25-martie-2016/.

De aceea, orice atentat la viața omului omoară persoane unicat, fie că vorbim de avort, de crimă sau de eutanasiere. Pentru că minunea vieții începe tainic, în uterul mamei, și tot tainic trebuie să se și producă moartea noastră. Dar dacă noi distrugem ceea ce nu creăm, atunci suntem niște criminali. Suntem niște criminali blasfematori, pentru că ucidem sufletele create de Dumnezeu, pe lângă trupurile care rezultă din iubirea noastră.

Știm noi valoarea trupului și a sufletului unui om? Știm valoarea omului? Nu, ne depășește acest lucru! Pentru că Domnul ne-a spus că lumea întreagă [τὸν κόσμον ὅλον] nu valorează cât sufletul unui om [Mt. 16, 26, BYZ]. De aceea, cât valorează întreaga umanitate, dacă sufletul fiecăruia dintre noi e mai prețios decât tot ceea ce găsim și putem câștiga în această lume?

Și privind astfel lucrurile, din perspectiva valorii inestimabile a fiecărui om, înțelegem de ce această zi e bună-vestire pentru întreaga umanitate și pentru întreaga creație. Pentru că Cel mai presus de orice înțelegere, Dumnezeul nostru, în mod dumnezeiește, adică întrecând orice înțelegere a creației Sale, Se face om din trupul unei Fecioare preacurate și preasfinte, fără sămânță bărbătească, mai presus de firea umană, având suflet și trup ca noi, dar El asumându-Și umanitatea Sa în persoana Sa cea veșnică, care e deoființă cu Tatăl și cu Duhul Sfânt.

De aceea El, Hristosul mântuirii noastre, este în două firi, e Dumnezeu și om, pentru ca să curățească, să lumineze și să umple de sfințenie firea noastră. Căci El Se zămislește și Se face Prunc și Se naște nestricând fecioria Maicii Sale, pentru ca să ne spună în mod explicit faptul că ceea ce El a creat nu e un

lucru „rău”, nu e unul „păcătos”, nu e un lucru „anormal”, ci toate cele firești sunt binecuvântate de El.

Căci El binecuvintează zămislirea și nașterea pruncilor prin propria Lui zămislire și naștere ca om, El binecuvintează mâncarea noastră, căci și El a binecuvântat și a mâncat ca om, El binecuvintează odihna noastră, căci și El a dormit ca om, El ne vindecă de toate bolile noastre sufletești și trupești, pentru că în toată iconomia Lui mântuitoare pentru noi El asta a făcut: a restaurat firea noastră, a refăcut-o, a înnoit-o din interior și de aceea El binecuvintează și sfințește toate cele firești ale noastre.

De aceea, praznicul de azi nu se adresează în primul rând copiilor, ci părinților lor și familiilor lor. Pentru că părinții nasc copii și copiii se cresc în familie. Și părinții au nevoie de educație eclesială, de înțelegerea valorii omului și a vieții lui, pentru că ei nasc, cresc și educă copii. Însă și bunicii și rudele și apropiații familiei contribuie efectiv la nașterea și sănătatea noilor copii, pentru că, cu toții, trebuie să aștepte noile făpturi ale lui Dumnezeu și să fie pregătiți pentru a le crește și a le educa.

Căci părinții și bunicii sunt cei care cresc demografic o nație. Populația unei țări nu se înmulțește doar pentru că oamenii fac dragoste în cadrul căsătoriei sau în afara ei, ci dacă cuplurile își asumă consecințele dragostei lor. Dacă își doresc copii și dacă pot face copii. Însă părinții pot naște copii, dar familia lor și societatea în care trăiesc trebuie să îi ajute ca nașterea să fie o bucurie și nu o corvoadă.

Însă astăzi, la praznicul Buneivestiri, noi avem o Fecioară care acceptă să fie Maica lui Dumnezeu, în care Se zămislește în mod dumnezeiește Fiul lui

Dumnezeu, dar lângă ea este un logodnic, care păzea fecioria ei, și care, învățat fiind de Dumnezeu, a înțeles că el este chemat să fie Iosif, cel care, în aparență, era „tatăl" lui Iisus, al Fiului lui Dumnezeu întrupat. De aceea, iudeii credeau că Iisus este „fiul lui Iosif" [Lc. 4, 22]. Dar Sfântul Iosif, logodnicul Maicii Domnului, era doar păzitorul tainei, al celei mai mari taine dumnezeiești revelate nouă: aceea că Iisus Hristos este Fiul lui Dumnezeu întrupat și nu este „un simplu om". El a păzit taina Lui și a Maicii Sale și, în același timp, a fost tatăl adoptiv al Domnului, îngrijindu-se de viața și de sănătatea Lui.

Pentru că Domnul a avut o familie pe pământ, a avut frați vitregi, care erau fiii Sfântului Iosif, și rudenii, și apoi a avut Ucenici și Ucenice. Adică a trăit în comunitate, a trăit împreună cu oamenii și printre ei, arătându-ne faptul că societatea, în ansamblul ei, și familia în mod particular, sunt responsabile cu nașterea, creșterea și educarea copiilor.

Pentru că părinții nu trebuie doar să nască copii, căci acesta e un lucru relativ ușor și ține niciun an, ci ei trebuie să crească și să educe copii, adică să îi facă moștenitori ai Împărăției lui Dumnezeu, să îi facă oameni Sfinți.

Părinții trebuie să nască Sfinți și societatea trebuie să îi ajute în acest demers. Însă Biserica a trăit secole diverse, cel mai adesea fiind persecutată, și ea știe că societatea umană se îngrijește de afacerile ei, se bucură de libertățile ei, de binele ei teluric, și nu încurajează sfințenia. Pentru că sfințenia omoară luxul, omoară patimile societății, omoară indiferența ei strigătoare la cer.

Dar Biserica este familia sfințeniei, pentru că aici, în marea familie a Bisericii, noi învățăm să trăim în mod sfânt înaintea lui Dumnezeu și a oamenilor.

Și dacă întreaga societatea nu ne-ar lăsa deloc să trăim sfânt, Biserica este și rămâne leagănul sfințeniei, tărâmul în care noi ne umplem de slava lui Dumnezeu și ne bucurăm întru Dumnezeul mântuirii noastre.

Și aici, în Biserică, cu toții suntem copiii lui Dumnezeu, copiii Lui de diverse vârste, și cu toții suntem chemați la sfințenie. Pentru că sfințenia este adevăratul scop al vieții oamenilor.

Căci oamenii se nasc pe pământ nu pentru a trăi la întâmplare, nu pentru a trăi oricum, ci pentru a trăi în mod sfânt. Pentru că viața de acum nu e toată viața noastră, ci noi suntem chemați, dincolo de ușa morții, la o veșnicie trăită cu Dumnezeu.

Fiindcă de aceea omul este *inestimabil*: pentru că el e chemat la o veșnicie trăită împreună cu Dumnezeu și nu e chemat la câțiva zeci de ani, trăiți aici, după care vine, în mod zdrobitor, capacul morții. Ci moartea e doar ușa care se deschide spre veșnicie, spre o veșnicie pe care o putem trăi cu Dumnezeu sau cu demonii. De aceea, întreaga sfințenie a vieții de aici e pentru veșnicia cu Dumnezeu, pentru a ne crea ca parteneri dialogici și comunionali ai lui Dumnezeu și ai Sfinților și ai Îngerilor Lui. Căci Împărăția Lui e societatea Sfinților, e împreuna-trăire a Lui cu Sfinții, dar ei se nasc aici, în Biserică, în latura ei pământească.

Căci Biserica e și pe pământ, și e și în cer în același timp, fiind o singură Biserică a Sfinților Lui, ambele planuri întrepătrunzându-se în mod reciproc. Pentru că noi nu putem trăi fără ajutorul Lui și al Sfinților Lui și al Îngerilor Lui, iar ei, Sfinții și Îngerii Lui, sunt cu noi și slujesc împreună cu noi și trăiesc împreună cu noi, pentru ca să ne facem cu toții asemenea lor, adică duhovnicești.

Prețuim viața? Dacă da, atunci să arătăm sfințenia vieții! Să arătăm sfințenia Lui din noi! Căci, dacă vrem doar ca să nu pierim ca nație, dacă vrem să arătăm că suntem mulți, că suntem milioane de români, atunci să arătăm că suntem milioane de Sfinți români. Milioane de caractere, milioane de oameni frumoși, milioane de unici care își lucrează darurile lor primite de la Dumnezeu.

Însă sfințenia, ca și rușinea/ pudoarea/ sfiala, sunt flori rare în România prezentului. Viața nu mai ni se pare importantă, ci banii ni se par mai importanți decât orice suflet și decât orice omenie.

Însă, Sfânta Icoană a praznicului ne arată sfiala Maicii Domnului, sfiala curăției sale în fața veștii primite de la Sfântul Arhanghel Gavriil. Căci ea primește cu multă smerenie să fie „roaba Domnului [ἡ δούλη Κυρίου]" [Lc. 1, 38, BYZ], adică slujitoarea Lui, pentru ca planul Lui din veci să se realizeze: acela de *a mântui* lumea. De aceea, începutul mântuirii noastre stă în curăție și în smerenie, în ascultarea lui Dumnezeu și în coslujire cu El, pentru că El vrea întotdeauna binele nostru.

Dumnezeu nu ne-a vrut și nu ne vrea și nici nu ne va vrea vreodată răul nostru. Ci El dorește doar binele. Și binele omului e acela de a trăi sfânt, pentru că Dumnezeu și tot cerul Lui ne ajută să trăim în sfințenie. Dar dacă nu trăim în sfințenie, atunci ne batem joc de valoarea inestimabilă a vieții noastre, a unicității noastre, căci ne comportăm nu ca fiii lui Dumnezeu, ci ca niște ființe căzute și puerile [Ps. 81, 6-7, LXX].

De aceea, iubiții mei, oamenii valorează infinit de mult pentru că i-a creat un Dumnezeu care le-a dat această valoare și Care a fost în stare să moară pentru ei, pentru valoarea lor neprețuită, pentru

mântuirea lor. Și atunci când vrem să-l omorâm cu fapta, cu gândul sau cu cuvântul pe aproapele nostru, născut sau nenăscut sau mort, trebuie să știm faptul că crima noastră, reală sau doar interioară, este o luptă cu Dumnezeu. Și dacă luptăm împotriva Lui, noi luptăm împotriva noastră. Căci dacă El e izvorul vieții noastre și Cel care ne ține în existență, a ne lupta împotriva Lui înseamnă a ne vrea răul pentru veșnicie.

Astăzi, în România și în Republica Moldova este organizat *marșul pentru viață*[131] în foarte multe localități. Care are ca slogan: „Ajută mama și copilul! Ei depind de tine".

Demersul mi se pare însă unul restrictiv și secular sub aspect organizatoric și ideologic, chiar dacă e binecuvântat de Biserica noastră și la acesta s-au auxiliat și alte confesiuni. Pentru că adevăratul demers, unul eclesial, trebuie să se facă sub sloganul: *Ajută familia și societatea să existe și să trăiască în sfințenie!*

Căci Biserica nu poate avea standarde mici, adică seculare. Biserica are din veci un singur

[131] A se vedea: http://www.marsulpentruviata.ro/.

standard, o singură înălțime, o singură chemare, o singură viață: sfințenia lui Dumnezeu.

Și da, fără doar și poate, trebuie să apărăm mama și copilul, trebuie să apărăm drepturile lor, trebuie să vrem ca societatea noastră să aibă o natalitate pozitivă, cu o creștere continuă. Dar pentru *ce fel de viață* îi apărăm? Ce fel de copii și ce fel de mame și ce fel de tați și ce fel de bunici vrem? Vrem o familie seculară sau una eclesială? Iar dacă vrem una seculară, atunci demersul nu este unul eclesial.

Și marșul pentru viață, dacă nu e un marș pentru sfințenie, pentru viața în sfințenie, dacă nu e o apărare a vieții oamenilor pentru ca ei să trăiască în sfințenie, așa după cum vrea Dumnezeu, e un marș pentru moarte. Căci viața oricum, viața la întâmplare e o moarte ambulantă, e o viață spre Iad și nu o împlinire veșnică.

Însă suntem de acord cu sfințenia și bucuria cea prea mare a praznicului de azi, dacă pledăm pentru viață din mijlocul eforturile noastre pentru a ne sfinți viața. Căci praznicul Buneivestiri se află în mijlocul ascezei, în mijlocul Postului Mare, tocmai pentru ca să ne spună că viața reală e viața cu Dumnezeu. Că viața plină, bucuroasă, împlinită, care ne face frumoși e viața sfântă cu Dumnezeu și nu orice fel de existență.

Pentru că copiii nu sunt frumoși pentru că sunt copii, ci ei sunt frumoși cu adevărat dacă au o viață plăcută lui Dumnezeu. După cum tinerii nu sunt frumoși pentru că sunt în floarea vârstei, ci pentru că au o viață virtuoasă. Și la fel putem spune și despre cei maturi și despre cei bătrâni: sunt frumoși, dacă dovedesc că au un suflet bun și frumos.

Și viața e frumoasă, viața e bogată în trăiri profunde, în realizări imense, dacă e plină de sfințenia lui Dumnezeu. Dacă nu este...e o ratare, una veșnică. Și istoria cunoaște foarte multe ratări personale, asumate, pentru care îți plânge inima. Dar, totodată, istoria e plină de Sfinții lui Dumnezeu, de care lumea nu este vrednică [Evr. 11, 38], și care reprezintă adevărații oameni ai umanității, cei care s-au împlinit cu adevărat în lumea aceasta, dar și veșnic.

Așadar, iubiții mei, alegeți viața sfântă! Nu alegeți doar viața, doar viața la întâmplare, ci viața cu Dumnezeu! Instruiți-vă continuu pentru a fi părinți și bunici responsabili și capabili ca să educe copii în sfințenia lui Dumnezeu! Fiți Sfinți, ca și copiii dumneavoastră să aibă de unde învăța sfințenia!

Nu doriți lucruri minore! Nu vă mulțumiți cu puțin! Nu umblați ahtiați după respectabilitate socială și după onoruri! Ci fiți Sfinți, chiar dacă nimeni nu vă vede și nu vă înțelege! E de ajuns că Dumnezeu și tot cerul Lui vă înțeleg. E de ajuns că El ne știe pe fiecare în parte și ne răsplătește fiecăruia după nevoințele noastre.

Și dacă astăzi mâncăm de praznic și avem dezlegare la pește, să facem din masa noastră și o bucurie pentru alții! Căci peștii nu stau pe toate mesele, pentru că nu sunt pentru toate buzunarele.

Vă doresc numai bine, poftă bună la masă, vă mulțumesc pentru prezență și mâine e duminica a 4-a din Postul Mare! Să fim și mâine împreună! Amin.

Predică la Duminica a 4-a din Postul Mare [2017]

Iubiții mei[132],

dacă ieri vă spuneam că scopul vieții e sfințenia, trăirea noastră în sfințenie, iar în praznicul Bunei-vestiri noi cinstim zămislirea Domnului în uterul Preacuratei Sale Maici, prin care a început iconomia Lui mântuitoare pentru noi[133], în predica de azi vă voi vorbi despre *conținutul vieții sfinte*. Pentru că Icoana prealuminoasă a acestei duminici este Sfântul Cuvios Ioannis Sinaitisul/ Sinaitul [Ιωάννης ο Σιναΐτης] sau Ioannis al Scării/ Scărarul [Ιωάννης της Κλίμακος][134], care a scris despre sfințenia vieții ortodoxe pe măsură ce a trăit-o el însuși.

Și în predica de anul trecut am amintit unele înțelegeri duhovnicești din scrierea experiențială *Scara Paradisului* a Sfântului Ioannis Scărarul, existentă în PG 88 și tradusă și publicată de Părintele Dumitru Stăniloae în *Filocalia 9*[135]. Iar acum voi continua să vă prezint alte înțelegeri ale Sfântului Ioannis Scărarul, pentru a sublinia faptul că sfințenia ortodoxă nu este „o vorbă goală", ci este o realitate

---

[132] Scrisă în dimineața zilei de 23 martie 2017, zi de joi, cu soare, cu 11 grade la ora 9.00.

[133] În predica de aici:
http://www.teologiepentruazi.ro/2017/03/23/predica-la-bunavestire-2017/.

[134] A se vedea:
https://el.wikipedia.org/wiki/Ιωάννης_της_Κλίμακος.

[135] Idem:
http://www.teologiepentruazi.ro/2016/04/08/predica-la-duminica-a-4-a-din-postul-mare-2016/.

personală tainică, o experiență reală și transfiguratoare a întregii noastre persoane, prin care noi ne curățim de patimi, ne umplem de slava lui Dumnezeu și înaintăm în intimitatea cu Dumnezeu zi de zi. Că sfințenia se trăiește conștient și zilnic, că Sfântul e conștient de cine este și de relația lui cu Dumnezeu, dar știe că de la El e toată făptuirea și sporirea lui.

Iar Sfântul Ioannis Scărarul, scriind despre fiecare *treaptă* sau *virtute duhovnicească* în parte, dovedește că scrie despre lucruri pe care le cunoaște, pe care le cunoaște zi de zi, pentru că le experimentează în mod continuu.

Astfel, el spune că Dumnezeu e mântuirea tuturor oamenilor[136], ca Cel ce ne umple de harul Lui și ne ajută să ne mântuim, dar pentru a ne mântui e nevoie de asceză continuă și de dureri neîncetate[137]. Pentru că trebuie să ne facem mintea iubitoare de curăție și de simplitate, de blândețe adâncă și de sârguință pentru toată fapta bună[138]. Și vom putea să facem asta, dacă vom cere ajutorul lui Dumnezeu, coborându-ne neîncetat în adâncul smeritei cugetări despre noi înșine[139]. Adică să așteptăm de la El tot ajutorul în lupta noastră cu patimile din noi înșine, dar orice biruință asupra lor să o considerăm harul și ajutorul Lui și nu „victoria noastră exclusivă". Prin aceasta ne păstrăm într-o părere smerită despre noi înșine, oricât de mult am înainta în sfințenie și în vederi dumnezeiești. Pentru că noi considerăm toată sporirea noastră interioară darul Lui și nu „o victorie personală" împotriva demonilor.

---

[136] Filocalia 9 (ed. 1980), p. 45/ PG 88, col. 633.
[137] Idem, p. 49/ PG 88, col. 636.
[138] Idem, p. 50/ Ibidem.
[139] Ibidem/ Ibidem.

Sfântul Ioannis consideră că nerăutatea [ἀκακία], postul [νηστεία] și înțelepciunea [σωφροσύνη] sunt temelia vieții duhovnicești, a vieții ortodoxe[140]. Că de aici începem să creștem în sfințenie. Pentru că, prin virtutea nerăutății, noi nu mai intenționăm să facem vreun rău față de vreun om sau față de vreo creatură a lui Dumnezeu. Iar postul înseamnă reținerea noastră de la tot ce e rău și de la tot ce e mult și de la tot ce e în plus pentru viața noastră. Pentru că postim de rele și ne ferim de rău și de a mai face rău și de a fi o sminteală pentru alții, pentru că începem să gândim cu toată mintea noastră, adică să gândim binele și în interiorul binelui lui Dumnezeu. Căci prin *înțelepciune* Sfântul Ioannis Scărarul are în vedere mintea sănătoasă, mintea care se curățește continuu de patimi, mintea care cugetă la cele ale lui Dumnezeu în și prin poruncile Lui, vindecându-se continuu de neștiință și de neiubire și de nerecunoștință față de Dumnezeu și față de oameni.

Părintele Dumitru Stăniloae l-a tradus pe σωφροσύνη nu cu *înțelepciune* ca mine, ci prin cuvântul *neprihănire*[141].

Însă *neprihănirea* e sinonimă cu *lipsa de păcat*, cu *curăția*. Și asta pentru că *a avea înțelepciune* din perspectivă ortodoxă nu înseamnă doar „a avea minte" sau „a fi educat" sau „a fi trecut prin viață", ci înseamnă a avea o minte curată și dreaptă, ascultătoare de Dumnezeu, supusă Lui, care lucrează zilnic toată curăția sfințeniei. Care lucrează toată virtutea care ne sfințește și ne ține în sfințenia lui Dumnezeu, adică în relația cu El. Sfântul Ioannis Scărarul insistă pe faptul că trebuie să ne conștientizăm continuu

---

[140] PG 88, col. 636.

[141] Filocalia 9 (ed. 1980), p. 51.

starea de boală sufletească[142]. Adică aceea că suntem *oameni pătimași*. Și, în același timp, ne avertizează că există un demon care ne învață să fim moleșiți în asceza noastră[143], adică fără chef de nevoință și de acțiune eclesială.

Însă, pe de o parte, Sfântul Ioannis se considera pe sine *păcătos* și *pătimaș*, se nevoia să dobândească toate virtuțile creștinești, poruncite de Domnul, și se lupta cu demoni reali, care îl învățau păcate reale, iar, pe de altă parte, el era luminat continuu de Dumnezeu, era păzit de El, era ajutat de El, era umplut de slava Lui, prin care înțelegea ce se petrece cu el însuși și, în același timp, aceasta îl lumina să înțeleagă Scriptura, Părinții și șiretlicurile de multe feluri ale demonilor. Pentru că noi nu putem înțelege cărțile sfinte ale Bisericii și nici nu putem înțelege mașinațiile demonilor în viața noastră, dacă nu suntem luminați de Dumnezeu. Și pe cât suntem luminați de către El, pe atât cunoaștem și ne nevoim duhovnicește.

Iubirea de Dumnezeu, ne spune Sfântul Ioannis Sinaitul, ne dezlipește de toată alipirea pătimașă de oameni și lucruri[144]. Căci pe măsură ce înțelegem care sunt cele care ne trag în mod pătimaș în jos și ne scot din relația cu Dumnezeu, începem să ne debarasăm interior de ele. El numește bună despătimirea, dar spune că maica despătimirii este înstrăinarea [ξενιτεία][145]. Și Sfântul Ioannis considera că înstrăinarea naște despătimirea și o recomanda, pentru că el trăia anahoretic în muntele Sina[146]/ Sinai

---

[142] Filocalia 9 (ed. 1980), p. 55/ PG 88, col. 637.
[143] Idem, p. 58/ PG 88, col. 641.
[144] Idem, p. 60/ PG 88, col. 653.
[145] Idem, p. 68/ PG 88, col. 664.
[146] A se vedea:

din Egipt[147]. Și el are dreptate când spune asta! Pentru că înstrăinarea interioară de lume o putem practica și noi, oriunde am trăi, asta însemnând că nu trebuie să ne mai placă distracții, călătorii și întâlniri păcătoase cu oameni și locuri de pe acest pământ, pentru că vrem să ne dorim, în locul tuturor acestor întâlniri pătimașe, virtuțile dumnezeiești și starea în rugăciune și în trezvie în fața lui Dumnezeu.

Iar azi, *înstrăinarea în mijlocul mulțimii* nu e doar o virtute ascetică, ci și o realitate dureroasă a lumii noastre. Pentru că mulți ne simțim singuri și ai nimănui în mijlocul mulțimii de oameni dintr-un oraș, atâta timp cât nu avem relații unii cu alții. Suntem niște străini între străini. Călătorim printre străini, stăm lângă străini, suntem străini pentru cei de lângă noi. Și astfel, înstrăinarea duhovnicească, interioară, de oameni, locuri și lucruri, mie mi se pare că o putem trăi oriunde, și la sat și la oraș, pentru că punțile dintre noi se distrug zi de zi și oamenii stau și trăiesc într-o singurătate imensă.

De aceea vă vorbeam deunăzi despre nevoia de a ne cunoaște măcar aici, în Biserică, unii pe alții, pentru ca singurătatea să fie tot mai mică. Căci dacă și aici, la Biserică, când ne rugăm și slujim împreună, nu ne cunoaștem, singurătatea e și aici o povară.

Și în Casa lui Dumnezeu, în Biserica Lui, nu ar trebui să trăim durerea singurătății. Aici, dimpotrivă, trebuie să ne simțim uniți, trebuie să ne simțim acasă, trebuie să ne simțim bine când citim și ne rugăm și când ascultăm predica Bisericii. Pentru că

---

https://el.wikipedia.org/wiki/Ιερά_Μονή_Όρους_Σινά.

[147] Idem: https://ro.wikipedia.org/wiki/Muntele_Sinai.

stăm în fața lui Dumnezeu și Îi slujim Lui, Celui care ne mântuiește pe noi de iadul păcatelor noastre.

Sfântul Ioannis Scărarul, când ajunge la problema ascultării, a ascultării ucenicului față de Părintele său duhovnicesc, o definește drept „omorârea mădularelor în[tr-o] minte vie [νέκρωσις μελῶν ἐν ζώσῃ διάνοιᾳ]”[148]. Iar *mintea vie* sau *cugetarea vie*, așa cum a ales să traducă Părintele Stăniloae, e cea duhovnicească. Cea despre care Sfântul Ioannis a spus că trebuie curățită prin nerăutate, post și înțelepciune. Adică ucenicului i se cere să fie *duhovnicesc*, pentru ca *să înțeleagă duhovnicește* sfaturile și poruncile Părintelui său duhovnicesc.

Pentru că el trebuie să își omoare mădularele lui cele pământești, să renunțe la gândurile și sentimentele și acțiunile sale, până nu primește o poruncă ca să facă vreun lucru anume. Adică trebuie să renunțe de bună voie la orice acțiune personală, până nu primește o ascultare/ o poruncă/ o misiune concretă de la Părintele lui duhovnicesc.

Însă el renunță, pentru că își dorește acest lucru. El renunță cu minte vie, în mod deliberat, pentru că dorește ca prin ascultarea de Părintele lui, el să iasă din voia proprie pătimașă.

Așadar, ascultarea duhovnicească nu e supunere față de superiorul ierarhic ca în armată, ci e supunere voită, dorită, pentru ca el să ne dezvețe de voia proprie și să ne facă să dorim ceea ce e bine duhovnicește și, implicit, ceea ce e bine pentru mântuirea noastră. În armată, ordinul se execută și că vrei și că nu vrei, pentru că există un plan de luptă sau, pe vreme de pace, de simulare a unui atac contra inamicului. În Biserică, ascultarea se trăiește în mod bucuros, pentru că cel care face ascultare de

[148] Filocalia 9 (ed. 1980), p. 78/ PG 88, col. 680.

Părintele lui e convins de faptul că el îl va duce spre Dumnezeu, spre voia Lui, tot mai mult, și nu la sapă de lemn.

Și de ce e *convins* de acest fapt? Pentru că atunci când și l-a ales ca *Părinte duhovnicesc*, l-a ales tocmai pentru că a înțeles faptul că el este *duhovnicesc*, că este experimentat în lupta ascetică, că e plin de înțelepciune sfântă.

Însă, bineînțeles, acolo unde nu există sfințenie, nu există nici ascultare reală, ci militărie și pierdere a timpului. Căci dacă Părintele nu e *un Sfânt* al lui Dumnezeu, el nu e în mod real *un Părinte duhovnicesc*, ci unul care uzurpă această demnitate sfântă în Biserică. Care se crede vrednic de ea, dar nu este. De aceea nici „ucenicii" lui nu sunt ucenici, ci sunt niște oameni conduși după bunul său plac și nu după voia lui Dumnezeu.

Așadar, mintea vie, duhovnicească a realului Părinte duhovnicesc conduce ucenici reali, care, la rândul lor, și ei sunt oameni vii, oameni cu minte vie, adică luminați de Dumnezeu să îl iubească, să îl asculte și să îl respecte întru toate. Căci în cadrul ascultării duhovnicești se lucrează mântuirea noastră. Tocmai de aceea, nu ne poate conduce spre Dumnezeu unul care nu e cu Dumnezeu și în care Dumnezeu nu locuiește și pe care El nu îl conduce pas cu pas în mântuirea sa și în marea și responsabila demnitate de călăuzitor al altora spre mântuirea lor.

Iar dacă nu avem un călăuzitor real pe pământ, atunci trebuie să ne călăuzim după Sfânta Scriptură și după Sfânta Tradiție a Bisericii și întrebându-i pe mulți care sunt erudiți și întăriți în viața teologică și ascetică a Bisericii. Căci rolul principal al întregii Tradiții a Bisericii e acela de a fi o icoană a adevărului și a sfințeniei. O icoană pe care să o citim și să o

contemplăm duhovnicește și din care să învățăm ce să facem cu viața noastră și cum trebuie să ne mântuim.

Sfântul Ioannis Scărarul numește în multe feluri pocăința, dar și astfel: „pocăința este răbdarea de bună-voie [ἑκούσιος ὑπομονή] a tuturor necazurilor”[149]. Și de ce rabdă pocăința? Pentru că știe că toate necazurile sunt ori din cauza păcatelor sale, ori din cauza răutății și a invidiei oamenilor și a demonilor. Iar dacă noi ne pocăim cu adevărat, atunci acceptăm faptul că necazurile ne vin pentru că suntem păcătoși, dar, totodată, pentru că suntem pe calea curățirii de patimi. Și cum curățirea de patimi e calea sfințeniei, iar demonii nu o suportă și nici oamenii păcătoși, e normal să avem ispite și necazuri și nefericiri multiple. Iar a răbda toate acestea, a răbda-îndelung toate acestea, face parte din pocăința noastră curățitoare de patimi.

Și, la treapta a 5-a, Sfântul Ioannis ne vorbește despre multe feluri de pocăință și de asceză, care sunt pline de post, de chinuri, de lacrimi, de priveghere[150]. Pentru că toate acestea fac parte din conținutul vieții sfinte, adică din cei care își sfințesc viața lor.

Și latura ascetică a vieții Bisericii are drept scop domolirea/ educarea/ liniștirea sufletului și a trupului nostru. Pentru că trupul, ne spune Sfântul Ioannis, este „un prieten nerecunoscător și viclean [ἀγνώμων καὶ δόλως φίλος]”[151]. Și pe cât avem grijă față de trupul nostru, pe atât el ne face nedreptăți[152]. Adică ne duce spre păcate. Dar dacă ne învățăm

---

[149] Idem, p. 136/ PG 88, col. 764.

[150] Idem, p. 137-146/ PG 88, col. 764-776.

[151] Idem, p. 197/ PG 88, col. 841.

[152] Ibidem/ Ibidem.

trupul în ritmul slujirii, al postului, al pocăinței, al muncii, el se liniștește și se supune sufletului întru toate.

Vorbind despre *clevetire* [καταλαλιά] sau *defăimare* – care în greacă înseamnă, din punct de vedere morfematic, *vorbire-împotrivă* sau *a minți în mod deliberat despre viața și faptele cuiva* – Sfântul Ioannis Scărarul ne spune că ea se naște din ură[153]. Iar ura față de cineva deformează realitatea despre acela și spune minciuni la adresa lui. De aceea, clevetim, defăimăm sau vorbim de rău pe cineva nu când *spunem adevărul* despre el și despre faptele sale, ci când *inventăm fapte reprobabile și le punem pe seama sa*.

Și îl vedem pe Satanas în această ipostază de *clevetitor*, de *mincinos conștient* de răul pe care vrea să îl facă, în Fac. 3, 4, atunci când el i-a spus Sfintei Eva: „Nu [cu] moarte veți muri [οὐ θανάτῳ ἀποθανεῖσθε]" [LXX]. Pentru că el din ură a învățat-o să păcătuiască, pentru că știa, din propria sa cădere, că neascultarea de Dumnezeu înseamnă *cădere* și *moarte duhovnicească*. Și pentru că le-a urât starea lor de bine, Satanas a venit și L-a făcut „mincinos" și „invidios" pe Dumnezeu față de oameni, a inventat minciuni despre Dumnezeu și despre ce le-a spus El oamenilor, pentru ca oamenii să păcătuiască, sperând în mod păcătos să fie „ca dumnezeii [ὡς θεοὶ]" [Fac. 3, 5, LXX].

Și oamenii nu au ajuns „mai sus" decât erau, căci atunci erau în slava lui Dumnezeu și erau vorbitori cu Dumnezeu și dumnezei prin har, ci au căzut din starea lor duhovnicească și s-au simțit goi de har și singuri și păcătoși. Așa cum căzuseră și

---

[153] Idem, p. 199/ PG 88, col. 845.

demonii din starea lor îngerească și din creșterea lor în sfințenie.

Iar toată asceza noastră bisericească are tocmai acest scop: ca omul să meargă din nou pe calea sfințeniei, pentru ca el să fie duhovnicesc și un intim pentru veșnicie al lui Dumnezeu. Însă nu putem merge pe calea sfințeniei, dacă nu suntem pe calea ascezei și a teologiei și a vieții Bisericii. Sfințenia se trăiește numai în Biserica lui Dumnezeu, pentru că noi creștem aici ca mădulare mistice ale Lui, povățuite și crescute și întărite de El în fiecare clipă.

Pe a 22-a treaptă, Sfântul Ioannis Scărarul a așezat *slava deșartă* sau *vanitatea* [κενοδοξία][154]. Dar cuvântul grecesc, din punct de vedere morfematic/ al compoziției sale, înseamnă *gol de slavă* [κενός + δόξα], lipsit de vreo slavă de la Dumnezeu. Pentru că „slava" vanității, a orgoliului, a îngâmfării, a trufiei e formată din *minciuni despre sine*.

Le spunem altora că am făcut, că am dres, că vom face, că avem proiecte în derulare, dar nu arătăm nimic în fapt. Ne lăudăm cu ceea ce nu facem și cu ceea ce nu avem și cu ceea ce nu suntem, unii ne cred, ei ne ovaționează pentru ceea ce nu există...și asta e slava noastră deșartă, goală, fără conținut!

Însă nu e o slavă deșartă să spui ceea ce faci și ceea ce ești, pentru că atunci spui adevărul. Ci numai când fabulezi despre tine, despre performanțele, întâlnirile și experiențele tale, cu scopul de „a fi lăudat" și „remarcat" în societate, suferi de patima slavei deșarte. Adică de mitomanie. De boala inventării de povești despre tine însuți. De aceea, Sfântul Ioannis numește slava deșartă o închinare la idoli[155].

---

[154] Idem, p. 267/ PG 88, col. 948.

[155] Idem, p. 269/ PG 88, col. 949.

Pentru că ne plac poveștile despre noi înșine, dar nu și realitatea noastră.

Ajungând la nepătimire, la treapta a 29-a, el spune că este „desăvârșita desăvârșire nedesăvârșită a celor desăvârșiți [τελεία τῶν τελείων ἀτέλεστος τελειότης]”[156]. Pentru că niciun Sfânt nu consideră desăvârșirea lui a fi desăvârșirea ultimă, Sfinții fiind conștienți de faptul că ea e fără sfârșit și veșnică. Pentru că creșterea în sfințenie, aici și în veșnicie, este infinită, ea fiind după dorința noastră de a ne sfinți și pe măsura descoperirilor lui Dumnezeu care ne umplu de sfințenie și ne întăresc continuu în sfințenie. Din acest motiv, noi nu ne putem considera niciodată „prea sfinți” sau „prea desăvârșiți” pentru pocăință, pentru asceză, pentru cunoaștere teologică și mistică și pentru sfințenie, pentru că creșterea în sfințenie este infinită.

Și pe fiecare zi noi înțelegem tot mai mult și putem experimenta tot mai mult în relația cu Dumnezeu, aici, în Biserica slavei Sale. Și dacă așa stau lucrurile, noi nu ne putem niciodată „plictisi” de atâta cunoaștere teologică și experiență mistică, pentru că mereu cunoașterea și experiența sunt noi, sunt neașteptate, sunt unele care ne împlinesc și ne bucură. Căci viața duhovnicească e plină de noutate duhovnicească, e plină de simțiri, de luminări și de vederi sfinte, dumnezeiești, e plină de minuni dumnezeiești, e plină de încredințare sfântă, e plină de prezența lui Dumnezeu în viața noastră. Și dacă așa e viața Sfinților, atunci ei trăiesc adevărata împlinire a omului pe pământ, pentru că se umplu de slava și de cunoașterea veșnică a lui Dumnezeu.

La finalul cărții sale, la treapta a 30-a, Sfântul Ioannis Sinaitul a vorbit despre credință, nădejde și

---

[156] Idem, p. 419/ PG 88, col. 1148.

dragoste[157]. Și el a spus că dragostea dumnezeiască este „izvorul credinței, abisul îndelungii-răbdări și marea smereniei”[158]. Căci cel care Îl iubește pe Dumnezeu crede tot mai mult în El. Și, nădăjduind în El, acela se umple de îndelungă-răbdare. Și cine crede și nădăjduiește în Dumnezeu, acela Îl iubește pe El cu adevărat și e o mare a smereniei. Pentru că știe din experiență faptul că, în toată dezvoltarea sa duhovnicească, el a căzut și s-a ridicat de multe ori, că Domnul l-a ridicat continuu prin harul Său și l-a făcut să stea și să lucreze virtuțile și l-a umplut de slava Lui și că el nu este, nu a fost și nu poate fi *independent* față de Dumnezeu, ci *numai dependent* întru toate de El.

De aceea sunt Sfinții *mări de smerenie*: pentru că știu că împreună cu El au făcut și fac totul. Că tot lucrul cel bun se face dimpreună cu Dumnezeu și noi trăim din și prin mila Lui.

Însă cel care își permite să creadă că „e pe picioare proprii”, că „poate” în materie de viață și de teologie ortodoxă, e deja căzut. E deja gol de slava lui Dumnezeu. E deja în propriile lui fantezii despre viața creștină. Pentru că această viață bisericească nu se poate trăi decât numai în Biserică și numai cu ajutorul lui Dumnezeu și, întotdeauna, ascultând de El.

Așadar, iubiții mei, în a 4-a duminică din post, din postul care ne duce la Învierea Domnului, am văzut, din experiența Sfântului Ioannis Scărarul, că sfințenia are concretețe. Că ea nu e „o vorbă goală”. Că ea nu e „o poveste răsuflată”. Ci ea știe ce trăiește și ce face, că ea se teme de păcat și se lipește cu totul de Dumnezeu. Și că Sfinții, prin toate minunatele lor

---

[157] Idem, p. 424/ PG 88, col. 1153.

[158] Idem, p. 425/ PG 88, col. 1156.

cărți, s-au nevoit pentru mântuirea noastră, pentru ca să ne ajute pe noi, în mod practic, să ne sfințim viața.

De aceea, dacă ne dorim binele, binele real, binele veșnic, trebuie să învățăm de la Sfinții lui Dumnezeu adevărata viețuire și adevărata teologie a Bisericii. Și aceasta pentru ca noi înșine să ne sfințim viața și să putem da o mărturie în cunoștință de cauză, credibilă, reală, punctuală, despre sfințenie. Căci așa cum ei au putut, fiind ajutați de Dumnezeu, așa putem și noi, tot ajutați de către El. Pentru că suntem în aceeași Biserică a Lui, în Biserica Sfinților, iar dacă ne sfințim viața, atunci facem ceea ce e normal să facem: adică ne împlinim interior.

Iar dacă azi am pomenit un Sfânt Cuvios, pe Sfântul Ioannis Scărarul, care nu a trăit o viață depravată înainte de a se face Monah, duminica viitoare, în a 5-a a Postului Mare, vom pomeni pe Sfânta Cuvioasă Maria Egipteanca – deși ea nu a fost Monahie, dar prin pocăința ei a trăit cu adevărat viața monahală și s-a împlinit monahal – , dar care s-a pocăit după ani de depravare socială. Pentru că Dumnezeu dorește să îndemne pe tot omul la pocăință, pentru că fiecare se poate sfinți pe măsura inimii sale.

De aceea, până duminica viitoare, când sperăm să fim din nou împreună, puteți reciti *Scara Paradisului* a Sfântului Ioannis Scărarul, din *Filocalia 9*, dar puteți citi și *Viața Sfintei Maria Egipteanca*, ca nevoință a minții și a înțelegerii integrată în postirea dumneavoastră. Căci, după cum l-ați auzit pe Sfântul Ioannis Scărarul, mintea noastră trebuie să fie vie, să fie profundă, să fie duhovnicească, să fie plină de cugetări și simțiri sfinte.

Vă doresc numai bine, spor în toate și nevoiți-vă cu inimă bună și iertătoare și milostivă! Amin.

Predică la Duminica a 5-a din Postul Mare [2017]

Iubiții mei[159],

sânii lui Dumnezeu sunt mai buni decât tot vinul [Cânt. Cânt. 1, 2, LXX] cunoașterii omenești. Pentru că sânii Lui sunt dogmele Sale cele dumnezeiești, adică toată învățătura Lui sfântă și dumnezeiască, și cu ea noi ne hrănim. Iar „vinul [care] veselește inima omului" [Ps. 103, 15, LXX] este dragostea Lui cea dumnezeiască, care, atunci când se coboară în noi mai mult, ne umple de bucurie și de veselie dumnezeiască. Pentru că dragostea Lui ne luminează asupra cuvintelor Sale, care sunt „pâinea [care] întărește inima omului" [Ps. 103, 15, LXX]. Pentru că tot omul are nevoie de pâinea adevărului lui Dumnezeu și de vinul dragostei Lui celei dumnezeiești, pentru ca să Îl iubească pe Dumnezeu cu adevărat și pentru ca să trăiască în mod evlavios în Biserica slavei Sale.

Și am subliniat aportul adevărului și al dragostei lui Dumnezeu în viața noastră, pentru că astăzi trebuie să vorbim despre Sfânta Cuvioasă Maria Egipteanca, ce s-a lăsat călăuzită de Dumnezeu. Trebuie să vorbim despre Sfânta Maria, Maica noastră, care este o Cuvioasă a Bisericii ce a trăit în mare cuviosie în pustie, dar fără să depună voturile monahale. O Monahie fără includerea ei în monahism, dar care a trăit cu adevărat viața Cuvioșilor. Căci după minunea pe care a trăit-o în Ierusalim pe

[159] Scrisă în după-amiaza zilei de 29 martie 2017, o zi de miercuri, cu 22 de grade la ora 13.00.

14 septembrie, la Înălțarea Sfintei Cruci, când slava lui Dumnezeu nu a lăsat-o să intre în Biserică, și după începutul pocăinței sale și după rugăciunea sa către Maica Domnului[160], ea a fost condusă de Dumnezeu în pustia de dincolo de Iordanis[161] și s-a nevoit în pustie timp de 47 de ani[162].

Încât ajunsese să se hrănească duhovnicește, mai presus de fire, și să fie învățată de Dumnezeu Sfânta Scriptură și teologia și viața sfântă a Bisericii, deși ea nu învățase să citească[163]. Iar ea, cea care odată fusese desfrânată[164], când a fost găsită de Sfântul Zosimas, el a văzut-o că se ruga la un cot de la pământ, stând în văzduh[165].

Căci Dumnezeu nu se uită la cine ai fost, la ce ai făcut cândva, când nu Îl cunoșteai pe El, ci El ne umple de darurile Sale cele dumnezeiești pe măsura pocăinței noastre și a râvnei noastre de a ne sfinți viața.

De ce nu a fost la școală Sfânta Maria Egipteanca? Pentru că și-a părăsit părinții la vârsta de 12 ani și a trăit o viață desfrânată în Alexandria Egiptului[166]. Și a trăit astfel mai bine de 17 ani, după propria sa mărturie, fără să primească bani pentru curviile ei, trăind din cerșetorie, dar și din munca sa[167].

Însă, pe la 30 de ani, ea a fost biruită de iubirea lui Dumnezeu!

---

[160] Sfântul Sofronios, Patriarhul Ierusalimului, *Viața Sfintei Maicii noastre Maria Egipteanca*, în *Triodul*, ed. BOR 2000, p. 748.

[161] Idem, p. 749.

[162] Ibidem.

[163] Idem, p. 750.

[164] Idem, p. 747.

[165] Idem, p. 746.

[166] Idem, p. 747.

[167] Ibidem.

Ajungând la Ierusalim, ea a vrut să se închine Crucii Domnului. Însă slava lui Dumnezeu nu a lăsat-o să intre în Biserică[168]. Ci numai după ce a început să plângă și să se tânguiască și după ce i-a făgăduit Maicii Domnului că se va lepăda de lume și de toate cele din lume, lăsându-se povățuită de ea, Sfânta Maria a putut să intre în Biserică și a cunoscut slava lui Dumnezeu[169].

Și acesta e motivul pentru care astăzi o pomenim pe Sfânta Maria Egipteanca: ea este un exemplu de om care s-a pocăit cu adevărat, un exemplu vrednic de urmat! Căci dacă Sfântul Ioannis Scărarul este un om erudit, un om cu școală, care a scris teologie, pentru că a trăit teologic, Sfânta Maria Egipteanca este exemplul de credincios neșcolit, necărturar, care a făcut enorm de multe păcate, dar care, pocăindu-se și îndreptându-se, a fost învățată de Dumnezeu cele necesare pentru mântuire.

Adică ce trebuie să înțelegem noi de aici? Că Dumnezeu nu respinge pe nimeni de la pocăință! Căci chiar dacă avem multă școală sau nu am fost deloc la școală, chiar dacă am păcătuit mult sau mai puțin, El ne primește pe toți la pocăință și ne umple de slava Lui și de sfințenie pe măsura nevoințelor noastre duhovnicești. Căci atâta timp cât noi ne întoarcem cu totul la Dumnezeu și părăsim viața noastră trecută, viața noastră fără El, Dumnezeu ne îmbogățește duhovnicește pe măsura pocăinței și a ascezei noastre.

Adică Biserica ne încurajează și azi, pe toți, ca să ne nevoim duhovnicește. Să venim spre Paștiul Bisericii cu lacrimi, cu pocăință, cu îngenuncheri smerite, cu post și cu rugăciune multă, pentru ca să

---

[168] Idem, p. 748.

[169] Idem, p. 748-749.

ne bucurăm întru Domnul. Căci, pe măsura curățirii noastre de patimi, ni se curățește mintea și se umple de înțelepciune sfântă, pentru că începe să vadă sfânt, curat, luminat întreaga creație, întreaga viață a Bisericii și teologia ei dumnezeiască.

Iar dacă cineva ne întreabă „la ce folosește asceza", adică posturile, rugăciunile, privegherile, îngenuncherile, metaniile, milosteniile noastre, întreaga noastră viață în curăție și sfințenie, noi trebuie să spunem adevărul tuturor: asceza ne sfințește și ne păstrează în sfințenia lui Dumnezeu. Pentru că creștinii nu pot trăi decât bisericește, decât ascetic. Dacă nu trăiesc ascetic, teologic, liturgic, ei devin niște pustiuri fără vegetație. Sau niște pământuri pline de ierburi, care nu sunt bune pentru agricultura duhovnicească, pentru că sunt pline de patimi.

Căci cei care cred că pot „rezista" patimilor sau că „nu mai au patimi" sunt niște oameni infatuați, rătăciți și mincinoși. Care nu cunosc slăbiciunea omului și nici adevărata luptă cu patimile din ei înșiși. Pentru că nimeni nu e nepătimaș și nimeni nu poate să stea împotriva patimilor fără ajutorul lui Dumnezeu. Iar cu patimile nu se luptă o zi, trei luni sau 5 ani, ci lupta cu patimile e zilnică și pentru toată viața, e o luptă de gherilă, o luptă pe multe fronturi, o luptă în care suntem atacați din toate părțile și nimeni nu poate să iasă biruitor din această luptă, dacă Dumnezeu nu îl întărește și nu îl ajută.

Căci demonii hulei ne luptă, demonii lenei și ei, desfrânarea pe o parte, mânia pe alta, iubirea de bani ne încolțește, frica pătimașă pentru viața noastră ne dă târcoale tot timpul. Erezii de tot felul, greșeli de tot felul, împătimiri de tot felul ne obosesc zilnic. Dacă nu greșim cu lucrul, atunci greșim cu cuvântul

sau cu gândul. Dacă părem „liniștiți" pentru alții, în fapt, noi suntem fugăriți de tot felul de griji. Și ca să scapi din grijă, din moarte, din plăcerea perversă, trebuie să fii umplut cu mireasma mirurilor lui Dumnezeu [Cânt. Cânt. 1, 3, LXX], trebuie să fii înveselit cu uleiul milei lui Dumnezeu, căci numai el ne înveselește fața sufletului nostru [Ps. 103, 15, LXX].

Mai pe scurt, dacă slava lui Dumnezeu nu ne umple și nu ne bucură, noi nu putem scăpa de ispite, de alunecări în păcat, de împătimiri drăcești. Căci nu de unii singuri mergem la război, ci împreună cu Domnul, și nu biruim de unii singuri, ci numai împreună cu El.

Ce ne spune Sfânta Maria Egipteanca despre lupta cu patimile? Că ea este grea, dar nu imposibilă. Pentru că 17 ani de zile, în pustie, ea s-a luptat cu desfrânarea și cu lăcomia și cu beția și cu cântecele lumești ca și cu niște fiare sălbatice[170]. Pentru că 17 ani de asceză au fost nevoie ca să domolească cei 17 ani de desfrânare și de viață lumească.

De ce e grea lupta cu patimile din noi înșine? Pentru că am transformat păcatul într-o obișnuință. Ne-am făcut din păcat un mod de-a fi. Și când ne pocăim și ne luptăm cu patimile noastre, ne luptăm cu propriile noastre alegeri rele. Vedem cât de rău e răul nostru, cât de rea e păcătuirea noastră, ce fac păcatele noastre din noi. Vedem cât de mult suntem robiți de diverse patimi și cât de greu suferim că nu mai vrem să le dăm curs.

Ai fumat? Trebuie să te lupți cu acest viciu și să nu mai fumezi. Ai curvit? Ți-au plăcut femeile, depravarea? Acum trebuie să lupți nu numai cu pofta din tine, care îți cere femeie, ci și cu nălucirile femeii din mintea ta și cu excitarea la vederea ei. Adică te

---

[170] Idem, p. 749-750.

lupți cu tine, când te lupți cu patimile. Pentru că ele sunt în noi, sub obișnuințele noastre păcătoase. La fel trebuie să luptăm cu dorința de a mânca mult, cu somnul mult, cu lenea, cu nemunca, cu plictiseala, cu tristețea păcătoasă, cu dorința de a-i judeca pe alții, cu dorința de a da sfaturi altora, cu nesimțirea, cu neatenția, cu deznădejdea, cu orgoliul, cu cutezanța păcătoasă, cu lăudarea cu orice lucru pe care îl facem.

Și când toate acestea sunt vii în noi, toate aceste patimi, când sunt conștientizate de noi înșine, atunci ne luptăm cu zeci de dușmani răi și adevărata chinuire a noastră e interioară, e la noi în suflet și în trup și nu în afara noastră.

De aceea, *a îndrepta lumea* înseamnă *a te îndrepta pe tine însuți*. Ca să faci un bine acestei lumi, trebuie ca tu să te pocăiești, să îți vii în fire și să începi să te lupți cu patimile din tine însuți. Dar să ai conștiința că nu te poți lupta fără Dumnezeu. Că nu te poți vindeca de patimi decât prin harul Lui, prin ajutorul Său, prin mila Sa, și că mântuirea noastră este consecința milei Sale.

Ce a vrut Sfânta Cuvioasă Maria înainte să adoarmă? A vrut să fie împărtășită cu Sfânta Euharistie de Preotul lui Dumnezeu. A vrut să se împărtășească cu Domnul. Pentru că nu se mai împărtășise de 47 de ani, adică de dinainte de începerea viețuirii sale în pustie[171].

Pe noi însă ce ne oprește de la împărtășire? Căci fiecare zi e pentru împărtășirea cu Domnul. Întregul scop al viețuirii ortodoxe e curățirea și sfințirea noastră, tocmai pentru ca să ne umplem de sfințenia Domnului și de curăția Lui și de întreaga Lui teologie îndumnezeitoare. De aceea, dacă trec zilele noastre

[171] Idem, p. 751.

fără să ne spovedim Domnului și fără să ne împărtășim cu El, trec goale de El. Pe când viața Bisericii e viața plină de sfințenia Lui și El dorește ca noi să ne umplem de sfințenia Lui și să fim Sfinți.

Iar dacă nu trăim sfânt, dacă nu trăim în și prin slava lui Dumnezeu, noi nu trăim ortodox. Căci viața Bisericii e sfințenia, viața ei e sfântă și noi numai ca Sfinți putem să trăim ortodox.

Unde a vrut să fie îngropată Sfânta Maria Egipteanca? I-a cerut Sfântului Zosimas, printr-o scriere pe pământ, ca să fie îngropată în pământ[172]. Căci trupul nostru e din pământ și trebuie să se întoarcă în pământ. Îngroparea în pământ e îngroparea ortodoxă, e îngroparea smereniei, a recunoașterii faptului că noi suntem din pământ, prin trupul nostru, dar că sufletul nostru e de la Dumnezeu, e creat de El și el e spiritual și nemuritor.

Și, pe când trupul nostru e în pământ, sufletul nostru merge la Dumnezeu, ca să primească o existență în veșnicie după faptele noastre. Iar veșnicia e trăită doar ca Rai sau Iad. Și numai Dumnezeu decide unde merge sufletul nostru după moarte.

Așa stând lucrurile, noi ne îndreptăm spre marele praznic al Învierii Domnului, dar și spre moartea noastră.

Cu fiecare zi facem un pas înainte către moarte, un pas fizic și temporal, dar putem face pași enormi către veșnicia cu Dumnezeu. Căci pocăința și schimbarea noastră se fac în suflet și ele, aceste schimbări sfinte din noi, nu au nevoie de ani întregi, ci de clipe și de minute și de zile. Tocmai de aceea, anii se scurg mai greu decât pregătirea noastră pentru veșnicie, pentru că în fiecare zi noi putem să

[172] Idem, p. 753.

creștem în sfințenie, să facem pași imenși în cunoașterea lui Dumnezeu.

Așa că nu aduce anul ce aduce ceasul în materie de mântuire. Pe fiecare zi putem fi alții. Pe fiecare zi ne putem umple de înțelegeri sfinte, de vederi sfinte, de schimbări dumnezeiești în viața noastră. Numai să vrem! Numai să le vrem! Numai să le cerem lui Dumnezeu tot timpul și fără ele să ne considerăm neîmpliniți.

Căci dacă nu ne rugăm pe fiecare zi, dacă nu ne pocăim pe fiecare zi, dacă nu citim pe fiecare zi, dacă nu înțelegem cele ale lui Dumnezeu pe fiecare zi, am bătut pasul pe loc. Am stagnat. Dar dacă suntem mereu în mișcare, în schimbare în relația cu Dumnezeu, atunci ne împlinim continuu, nu simțim că stăm degeaba, pentru că Dumnezeu împlinește ceea ce noi începem și lucrăm. El împlinește ceea ce noi nu putem face. El face ceea ce noi nu putem face. Și Dumnezeu face multe lucruri mari și preaminunate în noi, pe cât noi ne lăsăm în mâna Lui, pe cât ne lăsăm modelați și schimbați de către El.

Sfânta Maria Egipteanca s-a schimbat. Și noi ne putem schimba! Ea s-a luptat în ființa ei cu patimile tinereții și le-a biruit cu harul lui Dumnezeu. Și noi putem face același lucru! Căci Cel care a ajutat-o pe ea, ne ajută și pe noi. E același Dumnezeu. E mereu același. Și El ne ajută pe cât noi vrem să fim ajutați. El ne schimbă pe cât noi ne asumăm schimbarea. El ne dă, pe cât noi cerem. El vrea să fim alții, pe cât și noi vrem același lucru.

Așadar, iubiții mei, să venim la Cel care ne spală negreala și ne face frumoși [Cânt. Cânt. 1, 5, LXX]! Să venim la Cel care face obrajii inimii noastre ca turturelele [Cânt. Cânt. 1, 10, LXX]. Căci în munții cei

înalți [Ps. 103, 18, LXX] este mântuirea noastră, în munții cunoașterii lui Dumnezeu. Amin!

Predică la Evanghelia Sfântului Lucas [1]

Iubiții mei[173],

Sfântul Lucas [Λουκᾶς][174], pomenit anul acesta în Biserica noastră ca *primul Iconar* al Bisericii, a fost în același timp Medic, Istoric, Apostol și Evanghelist al Bisericii. A fost un om providențial și cu multe daruri dumnezeiești. Și el s-a născut în Antiohia Siriei și a pictat primele Icoane ale Maicii Domnului cu Pruncul Iisus în brațele sale, cât și primele Icoane ale Sfinților Apostoli Petros și Pavlos[175]. A adormit la vârsta de 80 de ani[176].

Și, în primul capitol al Evangheliei sale, el vorbește despre faptele Domnului ca despre „faptele încredințate pe deplin în[tre] noi" [Lc. 1, 1, BYZ]. Pe care noi le credem, pentru că Sfinții Apostoli ne-au încredințat despre ele.

Iar mărturiile evanghelice sunt primite de la cei care au fost singurii văzători ai lor dintru început [1, 2], adică de la Sfinții Apostoli ai Domnului. Căci numai cei care s-au făcut slujitorii lui Dumnezeu Cuvântul, le-au primit de la El [1, 2].

---

[173] Predică începută în seara zilei de 29 martie 2017, o zi de miercuri, călduroasă. Și terminată a doua zi, la ora 17. 50.

[174] A se vedea: https://en.wikipedia.org/wiki/Luke_the_Evangelist.

[175] Idem: http://www.synaxarion.gr/gr/sid/909/sxsaintinfo.aspx.

[176] Ibidem.

Ce înseamnă să fii *slujitor* al lui Hristos? Înseamnă să stai în intimitatea Lui și să asculți cuvintele Lui, să le iubești și să le păstrezi în inima ta și să le împlinești. Și dacă le împlinești, atunci Hristos Se face interior ție, intră în tine duhovnicește, și tu vorbești despre El din tine însuți.

Și Sfântul Lucas ne lasă în scris faptele și cuvintele Domnului [1, 3], pentru ca ele să ne încredințeze despre El [1, 4]. Căci asta înseamnă faptul că în Evanghelie avem „siguranța cuvintelor" [1, 4] sau cuvinte sigure, adevărate.

Și, când predicăm, noi trebuie să știm ce predicăm. Și ca să știm ce trebuie să predicăm, trebuie să traducem corect Scriptura Bisericii. Pentru că e nevoie să propovăduim tuturor cuvinte sigure, clare, autentice, prin care viața Domnului să fie cunoscută. Persoana Lui și cuvintele Sale trebuie să le înțelegem și să le iubim datorită mărturiei Dumnezeiești Evangheliei.

Din 1, 5, Sfântul Lucas își temporalizează mărturia lui. Pentru că ne vorbește despre părinții Sfântului Ioannis Botezătorul, Sfinții Zaharias și Elisavet, care au trăit în timpul împăratului Irodis, pentru ca să ne vorbească, în definitiv, despre Înaintemergătorul Domnului. Și el își începe Evanghelia de la Înaintemergătorul Domnului, pentru ca să ni-L prezinte pe Domnul ca pe Soarele cel dumnezeiesc, Care a fost anunțat de steaua Înaintemergătorului Său.

Așadar, scopul Evanghelistului a fost unul hristologic. Căci el ne-a vorbit despre Sfântul Ioannis Botezătorul, pentru ca Ioannis să ne încredințeze de faptul că Iisus este *Hristos*.

Cum trebuie să trăim noi în Biserica lui Dumnezeu? Ca niște oameni Drepți înaintea lui

Dumnezeu, umblând fără păcat în toate poruncile și dreptățile lui Dumnezeu [1, 6]. Pentru că a fi viu, a fi dinamic, a lucra nu e un lucru rău, atâta timp cât poți trăi și umbla fără prihane, fără păcate. Pentru că trebuie să gândim, să iubim și să acționăm fără de păcat, adică urmând voia lui Dumnezeu. Împlinind poruncile Sale.

Sfânta Elisavet s-a născut stearpă, iar ea și soțul ei erau înaintați în zilele lor, adică erau bătrâni [1, 7]. Fiecare avem zilele noastre, viața noastră. Putem ajunge la bătrânețe și putem avea diverse neputințe, boli și neîmpliniri în viața noastră. Iar Sfânta Elisavet își trăia sterilitatea ei ca pe o neîmplinire personală. Ar fi vrut să aibă copii, dar nu putea să aibă copii.

Sfântul Zaharias slujea înaintea lui Dumnezeu ca Preot [1, 8], pentru că Preotul le face pe toate cele preoțești înaintea lui Dumnezeu. El le face pe toate înaintea lui Dumnezeu și cu ajutorul Său. Și pe când tămâia în templul Domnului [1, 9], pe când slujea Domnului, atunci l-a văzut în mod extatic pe Îngerul Domnului [1, 11]. Cu alte cuvinte, în timpul slujirii preoțești putem avea simțiri, luminări și vederi dumnezeiești. Căci noi atunci Îi slujim lui Dumnezeu și El ne răspunde după cum dorește.

Vederea extatică e numită *arătare* a Îngerului Domnului [1, 11]. Adică venirea în persoană a Îngerului la el. Pentru că el *l-a văzut* pe Îngerul lui Dumnezeu și nu i s-a părut că îl vede. Dar l-a văzut nu cu ochii fizici, ci l-a văzut duhovnicește, în mod extatic, în vedenie, în slava lui Dumnezeu.

Tulburarea cea cuvioasă și frica cea sfântă l-au cuprins pe Sfântul Zaharias [1, 12]. Pentru că vederea dumnezeiască ne umple de evlavie sfântă. Însă Îngerul Domnului i-a alungat teama, spunându-i să nu se teamă, și i-a spus pe nume [1, 13]. Și Îngerul

Domnului i-a adus vestea cea plină de bucurie, aceea că ei vor avea un fiu și că el se va numi *Ioannis* [1, 13]. Ceea ce este imposibil la oameni, nu este imposibil la Dumnezeu. Pentru că El a binevoit ca ei doi să nască la bătrânețe sfântă.

Și prin aceea că i-a spus și sexul și numele pruncului, mai înainte ca să fie zămislit și să se nască, prin aceasta a arătat că vestea e de la Dumnezeu, pentru că numai El știe toate acestea.

Mai nou, noi mergem la medic ca să aflăm sexul pruncului. Însă medicul ginecolog nu află de la Dumnezeu acest amănunt anatomic, ci prin intermediul ecografului, care îl poate prezenta, pe viu, pe pruncul aflat în uterul mamei sale.

Însă Sfântul Zaharias a aflat de la Dumnezeu aceste amănunte. Pentru că El l-a trimis pe Îngerul Său ca să i le vestească. Și Îngerii lui Dumnezeu ne vestesc nouă voia Sa. În schimb, demonii ne spun nouă numai minciuni, pentru ca să ne îndepărtăm de Dumnezeu. Căci demonii nu ne vor niciodată binele, pe când Îngerii lui Dumnezeu ne vor întotdeauna binele nostru, adică mântuirea noastră. Fiindcă ei voiesc ceea ce voiește și Dumnezeu: ca noi să ne mântuim și să fim veșnic cu Dumnezeu, cu Îngerii și cu Sfinții Lui, și nu cu demonii.

De ce îl nasc pe Sfântul Ioannis? Pentru că a fost ascultată de Dumnezeu rugăciunea Sfântului Zaharias [1, 13]. El se naște ca rod al rugăciunii tatălui său. Căci Sfântul Zaharias dorea ca Sfânta sa soție, Elisavet, să fie împlinită, dar și el să fie împlinit. Iar împlinirea lor includea și nașterea unui fiu.

Și femeia e cea care îi naște bărbatului ei un fiu [1, 13]. Pentru că bărbatul, împreună cu femeia, zămislesc copii. Însă când Îngerul îi spune: „îți va naște ție fiu", el nu îl minimalizează pe el ca tată, pe

Zaharias, ci subliniază faptul că mama, Elisavet, e cea care poartă rodul iubirii lor. Și că mama e cea care îl naște pe fiul lor, pentru că ea are darul de la Dumnezeu de a purta și de a naște rodul iubirii dintre ea și soțul ei. De aceea, copilul e *fiul lui*, pentru că el a inițiat și a contribuit la zămislirea fiului său, dar copilul nu e mai puțin și *fiul ei*, pentru că în ea s-a zămislit, ea l-a purtat și l-a născut și l-a adus pe lume. El, Ioannis, e fiul amândurora, pentru că fiii se nasc în familie și ei sunt rodul iubirii dintre tată și mamă.

Dar copilul se naște când dorește și Dumnezeu, nu numai când doresc cei doi soți. Pentru că ei conlucrează cu Dumnezeu la nașterea fiului lor. Fapt pentru care nu putem considera zămislirea și evoluția fătului în pântece numai ca pe un act natural/ mecanic/ orb, ci, în tot acest proces tainic, interior, al zămislirii fiziologice și al nașterii omului, trebuie să vedem degetul lui Dumnezeu. Căci lucrurile se petrec în firescul lor, dar fără să excludă prezența și lucrarea lui Dumnezeu. Pentru că El e Cel care creează sufletul fiecărui om în parte, dar contribuie în mod activ și la zămislirea și creșterea trupului nostru în pântecele mamei.

Și Sfântul Ioannis va fi o bucurie pentru oameni [1, 14]. Mulți se vor bucura de nașterea lui [1, 14], dar nu toți. Se vor bucura cei care știu să se bucure de oameni ca de darurile lui Dumnezeu.

Pentru că Ioannis [Ἰωάννης] (aceasta este forma numelui său în limba greacă), în limba ebraică este *Iohanan* [יוֹחָנָן] și înseamnă *darul lui Dumnezeu*[177]. Căci el a fost primit în dar de la Dumnezeu. Dar orice copil e un dar de la Dumnezeu, care trebuie cinstit ca atare.

---

[177] *Cf.* https://en.wikipedia.org/wiki/John_(given_name).

Iar dacă nu cinstim darurile lui Dumnezeu, nu Îl cinstim nici pe El. Pentru că Îl refuzăm pe El, dacă disprețuim darurile Sale.

Cum trebuie noi să ne manifestăm față de darurile lui Dumnezeu, fie că e vorba despre persoane sau de darurile persoanelor? Trebuie să ne manifestăm cu multă bucurie [Lc. 1, 14]. Bucurându-ne de ei și de darurile lor. Adică conștientizând faptul că ei și darurile lor duhovnicești sunt de la Dumnezeu. Tocmai de aceea Sfântul Pavlos va sublinia că în Biserică darurile duhovnicești sunt diferite [Rom. 12, 6], primite de la El de oameni diferiți [Rom. 12, 6-8], dar toate zidesc Biserica lui Dumnezeu. Căci toate darurile Lui sunt spre folosul nostru și nu în defavoarea noastră.

Ce ne face să fim *mari* înaintea Domnului [1, 15]? Viața sfântă! Și de la noi se cere înfrânare și să fim plini de Duhul Sfânt [Lc. 1, 15], adică de harul dumnezeiesc necreat al Dumnezeului nostru treimic.

Însă Sfântul Ioannis a fost plin de har din pântecele maicii sale, pentru că el, încă din pântece, a fost om deplin înaintea lui Dumnezeu [Lc. 1, 15]. Om capabil de primirea slavei lui Dumnezeu. Și dacă feții din pântece, nenăscuții, se pot umple de har, cu atât mai mult pot fi botezați pruncii, cei abia născuți. Iar Biserica asta și face: îi botează pe cei abia născuți, pentru ca să îi facă locașuri dumnezeiești ale lui Dumnezeu. Și *a fi locaș al lui Dumnezeu* e *împlinirea* omului, căci pentru aceasta am fost aduși pe lume de El. Nu ne-am născut pentru o viață la întâmplare, pentru o viață nereligioasă, ci pentru o viață religioasă, eclesială, dumnezeiască.

Eterodocșii însă, care vorbesc despre un „botez” însoțit de „pocăință” și făcut la maturitate, consideră

că omul e „om” când poate să aleagă și să decidă de unul singur. Cu alte cuvinte, omul e „om” numai dacă ajunge „matur” și, când e prunc, el este văzut ca un fel de „sub-om”. Perspectiva depreciativă și minimalizatoare la adresa omului este evidentă. Ce să mai spunem despre cei care au boli mintale? Ei înseamnă că nu sunt „oameni” niciodată, dacă le este afectată partea rațională a creierului.

Însă Biserica îl consideră pe om drept *o persoană* din prima clipă a zămislirii sale. El e o persoană din prima lui zi de viață, din prima zi de viață intrauterină și când se naște și oricum ar fi el când se naște și până moare și după ce moare, pentru veșnicie. Căci orice om zămislit în pântece, născut sau nenăscut, nu mai moare niciodată, pentru că va trăi veșnic, pentru că are un suflet veșnic.

Din acest motiv, în orice perioadă a sarcinii, avortul e o crimă, iar crima, oricum ar fi ea, omoară viața unui om. Și dacă îl omori pe un om, atunci i-ai oprit creșterea lui interioară pe fața pământului.

Ce va face Sfântul Ioannis? „Pe mulți [din] fiii lui Israil îi va întoarce [ἐπιστρέψει] spre Domnul Dumnezeul lor” [1, 16]. Cum îi va întoarce? Nu cu forța, ci prin propovăduirea lui! Îi va întoarce prin aceea că ei se vor întoarce spre pocăință. Și când omul se pocăiește înaintea lui Dumnezeu, atunci el se întoarce spre Domnul Dumnezeul său.

De ce e pocăința *întoarcere*? Pentru că păcatul e *o plecare* de la Dumnezeu. O rupere interioară de slava Lui. Și când ne întoarcem din drumul nostru rău, din depărtarea de Dumnezeu, atunci ne întoarcem spre El, spre relația personală cu El, cu Cel tripersonal. De aceea, orice rugăciune, orice slujire, orice faptă bună se face *înaintea* Lui și *spre* El, pentru că Îl vrem pe El și știm că El e viața noastră.

În 1, 17, Sfântul Lucas vorbește despre statutul Sfântului Ioannis de *Înaintemergător*. De vocația lui. Pentru că „el va merge înaintea Lui", a lui Hristos. El va vorbi despre Hristos, pentru ca oamenii să Îl primească. Și cei care L-au primit pe Hristos, aceia s-au bucurat de Ioannis, s-au bucurat de Hristos, s-au bucurat de Dumnezeu.

Și chemarea lui de la Dumnezeu, a Sfântului Ioannis Botezătorul, a fost absolut necesară pentru noi, oamenii. Pentru că era nevoie ca cineva să ni-L indice pe Hristos, pentru că profețiile despre El erau tainice. Ele aveau nevoie de niște ochi văzători de Dumnezeu. Fapt pentru care Domnul ne-a arătat că Scriptura nu se tâlcuiește de una singură, ci că ea e tâlcuită de cei care Îl văd pe Dumnezeu și sunt luminați de către El să o înțeleagă și să o explice Bisericii.

Sfântul Ioannis Botezătorul va fi Înaintemergătorul lui Hristos „în duhul și [în] puterea lui Ilias" [1, 17]. Pentru că el va vorbi și se va manifesta în fața oamenilor ca un Sfânt al lui Dumnezeu, aidoma Sfântului Profet Ilias Tesvitis [II Împ. 1, 3, LXX]/ Tesviteanul. Căci el va întoarce inimile părinților către copiii lor și pe cei neascultători în înțelegerea Drepților [1, 17]. Pentru că scopul lui a fost „să pregătească Domnului un popor pregătit" [1, 17]. Pregătit pentru ce? Ca să creadă în Mașiah, în Iisus Hristos, Domnul nostru. Pentru că cine a crezut și crede în Hristos este al lui Dumnezeu. Este un credincios autentic.

De ce părinții trebuie să își întoarcă inimile către copiii lor? Pentru că părinții trebuie să facă efortul continuu de a-și iubi și înțelege copiii. De a-i iubi pe măsură ce îi înțeleg și îi ajută. Pentru că nu poți să ajuți pe cineva în mod real dacă nu îl iubești.

Și îl înțelegi pe măsura iubirii tale. Și dacă îți înțelegi și îți iubești copiii, atunci le dorești mântuirea. Le dorești să aibă o relație reală cu Dumnezeu, Mântuitorul nostru, al tuturor.

De aceea, pe copiii neascultători trebuie să îi întoarcem întru înțelegerea Drepților, a Sfinților lui Dumnezeu. Trebuie să-i aducem la Sfinții lui Dumnezeu, pentru ca să învețe de la ei cum să își sfințească viața lor. *Înțelegerea* Sfinților e *teologia* pe care ei au scris-o. Iar, dacă citim și traducem cărțile Sfinților Părinți, aflăm în ele *îndreptarea* noastră.

Poporul Bisericii trebuie să fie pregătit: adică educat teologic. De la educația teologică începe adevărata viețuire ortodoxă.

Sfântul Zaharias cere un semn de la Îngerul Domnului [1, 18]. Și Îngerul Domnului îi dezvăluie numele său. Îi spune că este Gavriil, cel care stă înaintea lui Dumnezeu [1, 19]. Și că a fost trimis de Dumnezeu să vorbească cu el și să îi binevestească lui nașterea lui Ioannis [1, 19].

Pentru că a cerut semn și nu a crezut cuvintelor sale, Îngerul îl pedepsește pe Sfântul Zaharias cu mutenia [1, 20]. Dar o mutenie care se va ridica de la el la nașterea fiului său [1, 20]. O mutenie minunată.

Din care învățăm că nu e bine să Îl ispitim pe Dumnezeu. Că trebuie să fim credincioși și smeriți înaintea Lui și că nu trebuie să cerem încredințări continue de la El, adică minuni și semne.

Toate profețiile dumnezeiești se împlinesc la timpul lor [1, 20]. Ele se împlinesc când dorește Dumnezeu și nu când vrem noi, oamenii. De aceea e un păcat mare, e o necredință mare, e o hulă la adresa lui Dumnezeu faptul de *a presupune* că anumite profeții dumnezeiești „s-au împlinit" sau „se vor împlini" într-o anume zi. Căci profețiile sunt de

la Dumnezeu, iar cei care le înțeleg, le înțeleg tot prin luminarea lui Dumnezeu. Pentru că ele nu pot fi înțelese de către o minte neluminată de Dumnezeu.

Poporul și-a dat seama că Sfântul Zaharias a avut o vedere extatică: pentru că rămăsese mut [1, 22]. Iar nașterea Sfântului Ioannis Botezătorul a fost prin împreunare trupească, dar la bătrânețe. Sfânta Elisavet a zămislit, dar și-a ascuns/ și-a tăinuit sarcina ei [1, 24]. De ce? Din smerenie și din delicatețe duhovnicească. Pentru că nașterea ei nu era un păcat, ci un dar de la Dumnezeu. Pentru că ea mărturisea faptul: „Așa mi-a făcut mie Domnul în zilele [în] care a privit [ἐπεῖδεν] [ca] să înlăture ocara mea dintre oameni" [1, 25]. Căci ea avea conștiința că pruncul din pântecele ei e darul lui Dumnezeu, chiar dacă el a fost conceput cu bărbatul ei. Pentru că știa că el se naște la bătrânețe și nu când se nasc copiii: la tinerețea părinților lor.

Domnul a înlăturat ocara ei, cea a nerodirii de prunci, dintre oameni. Pentru că israeliții din timpul ei considerau că femeia care nu naște prunci e demnă de batjocură. Și Dumnezeu a privit și a îndreptat lucrurile. El a ascultat rugăciunile lor și le-a dat să aibă o naștere minunată: la bătrânețe și vestită de Arhanghelul Său.

Dar Dumnezeu vrea să înlăture ocara noastră, a tuturor, dintre oameni. Și care e ocara/ rușinea/ nefericirea noastră cea mare? Moartea! Însă Hristos, „întâiul-născut din morți, [este] Cel dintâi care a dezlegat durerile morții și le-a făcut, prin învierea Sa, tuturor drum spre nașterea din morți"[178]. Iar dacă

[178] Sfântul Grigorios al Nissisului, *Comentariul la Cântarea Cântărilor*, în trad. Părintelui Dumitru Stăniloae, *cf.* PSB 29, ed. 1982, p. 295.

Învierea Domnului e nașterea Lui din morți, Botezul nostru eclesial e învierea noastră duhovnicească din morți. Căci noi am murit atunci păcatului, am murit mistic cu Hristos și am înviat împreună cu El, fiind plini de viața Lui dumnezeiască.

Așadar, iubiții mei, prin Sfântul Lucas, Dumnezeu ne-a învățat lucruri importante în predica de azi! Și, cu harul și luminarea lui Dumnezeu, sper ca să înmulțesc aceste vederi duhovnicești ale Scripturii, aceste comentarii teologice punctuale, atât spre binele dumneavoastră, cât și al meu. Căci eu mă bucur mult de luminarea și de bucuria și de cunoașterea care îmi vin din Scripturi, prin luminarea lui Dumnezeu, și nădăjduiesc ca ele să fie o bucurie vie, duhovnicească și pentru dumneavoastră.

Să ne mulțumim cu cât înțelegem! Pentru că trebuie să fim recunoscători lui Dumnezeu pentru fiecare înțelegere sfântă pe care El ne-o dăruie.

Să nu forțăm cuvintele Scripturii! Pentru că ele trebuie să fie spre folosul și nu spre vătămarea credinței și a evlaviei noastre.

Însă trebuie să avem conștiința, cu toții, că Scriptura e un ocean dumnezeiesc de înțelegeri sfinte, din care noi bem după putere și pentru ca viață să avem întru noi.

Vă doresc mult spor în viața și în înțelegerea dumneavoastră teologică și duhovnicească! Amin.

Predică despre diverse profeții mariologice și despre viața duhovnicească

Iubiții mei[179],

când fiii lui Core [Ps. 44, 1, LXX] au văzut-o mai înainte pe Născătoarea de Dumnezeu, ei au numit-o *Împărătească* [Ps. 44, 10]. Și au văzut-o stând în cele de-a dreapta lui Dumnezeu, „[fiind] îmbrăcată în îmbrăcăminte împletită cu aur [și] înfrumusețată [ἐν ἱματισμῷ διαχρύσῳ περιβεβλημένη πεποικιλμένη]” [Ps. 44, 10, LXX]. Iar Domnul, când ne-a vorbit despre Judecata Lui, despre Judecata de obște, ne-a spus că El „va pune oile din cele de-a dreapta Sa, iar caprele din cele de-a stânga [καὶ στήσει τὰ μὲν πρόβατα ἐκ δεξιῶν Αὐτοῦ, τὰ δὲ ἐρίφια ἐξ εὐωνύμων]” [Mt. 25, 33, BYZ] Sa.

De unde rezultă că a fi în dreapta lui Dumnezeu sau în cele de-a dreapta Lui, înseamnă *a rămâne cu El*. Pentru veșnicie cu El. Pentru că oile Lui sunt Sfinții Lui, iar caprele sunt cei păcătoși și nepocăiți.

Adică sunt capre cei care nu sunt îmbrăcați în aurul slavei Sale. Pentru că Împărăteasa întregii făpturi, Maica lui Dumnezeu, e în îmbrăcăminte împletită cu aur și înfrumusețată, pentru că ea e o vistierie rațională a tuturor virtuților dumnezeiești. Ea e plină de slava lui Dumnezeu și de virtuțile dumnezeiești.

De aceea și noi suntem chemați să ne îmbrăcăm în aurul harului, în veșminte împletite cu aur, adică

[179] Începută în seara zilei de 31 martie 2017, zi de vineri, călduroasă. Și terminată sâmbătă, 1 aprilie 2017, zi cu soare, 19 grade la ora 13.00.

în virtuți dumnezeiești felurite, fiind plini de slava lui Dumnezeu. Căci numai cei pe care îi înfrumusețează Dumnezeu sunt ai Lui și stau în dreapta Lui și moștenesc Împărăția Sa.

Ce a făcut Maica lui Dumnezeu în viața ei? S-a făcut fiică a lui Dumnezeu, pentru că L-a ascultat pe El și a văzut ce e bine-plăcut Domnului și a plecat urechea ei la ce i-a spus Domnul și a uitat toate pentru El [Ps. 44, 11]. S-a depărtat de toate pentru El. Și asta trebuie să facem și noi! Să ne facem fii ai Lui după har, prin ascultare de Dumnezeu. Căci ascultarea de Dumnezeu e cea care ne umple de bine, de frumusețe, de curăție, de toată virtutea, și prin acestea suntem fii ai lui Dumnezeu.

Sfântul Salomon a numit-o pe Maica lui Dumnezeu „cea frumoasă în[tre] femei" [Cânt. Cânt. 1, 8]. Pentru că ea este cea mai frumoasă dintre toate femeile și dintre toate fecioarele lumii, fiind în același timp Fecioară și Maică, Maică și Fecioară. Și ea este frumoasă după frumusețea cea dinăuntru, după frumusețea sfințeniei, pentru că „toată slava ei, a fiicei Împăratului, [este] înăuntru" [Ps. 44, 14]. Și tot înăuntru trebuie să fie și frumusețea noastră. Căci atunci când vorbim despre *viața duhovnicească* vorbim despre *viața lăuntrică cu Dumnezeu*, despre cea pe care o trăim împreună cu Dumnezeu și este frumusețe revărsată în noi de slava lui Dumnezeu.

Și pentru că ea era plină de sfințenie, tocmai de aceea a dorit Împăratul frumusețea ei [Ps. 44, 12]. Pentru că frumusețea sfințeniei Maicii Domnului era îmbrăcată în ciucurii cei de aur ai virtuților [Ps. 44, 14].

– De ce avem nevoie de virtuți, pentru ca să păstrăm frumusețea dumnezeiască înăuntru nostru?

– Pentru că virtuțile înseamnă starea noastră în bine, în slava lui Dumnezeu. Și dacă nu ne îmbrăcăm în virtuți, noi ne golim de frumusețea cea dumnezeiască. Și vedem acest lucru și la cei care sunt frumoși la chip și tineri. Căci atunci când sunt virtuoși și își păstrează frumusețea și sănătatea lor, ei sunt frumoși, au un chip frumos. Dar când încep să trăiască în mod vicios, atunci frumusețea lor se duce, piere. Tot la fel e și cu frumusețea duhovnicească: ea se păstrează în noi, numai dacă noi ne împodobim continuu, dacă ne înfrumusețăm continuu cu virtuți și cu fapte bune. Dacă trăim în bine, slava lui Dumnezeu rămâne în noi. Dar dacă începem să ne risipim timpul vieții în patimi și în păcate grele, slava lui Dumnezeu ne părăsește, nu o mai simțim în noi, ci ne vom simți goi și singuri.

Ochii Maicii Domnului sunt porumbițe [Cânt. Cânt. 1, 15]: pentru că văd curat, văd sfânt, văd drept, văd voia lui Dumnezeu. Ea e un crin în mijlocul spinilor [Cânt. Cânt. 2, 1], adică în lumea aceasta plină de griji, de patimi și de răutăți. Și ea este porumbița Lui [Cânt. Cânt. 2, 10, 13, 14], pentru că e cea mai curată făptură a Lui. Atâta timp cât s-a făcut palatul cel rațional al lui Dumnezeu, biserică sfințită și rai cuvântător.

De aceea, Sfântul Salomon a numit-o *pat* [Cânt. Cânt. 3, 7] pe Maica Domnului. Pat și lectică [Cânt. Cânt. 3, 9] a Lui. Căci El Se odihnește în ea și ea Îl poartă pe Domnul slavei, Care este și Fiul ei. Pentru că e reala, adevărata Maică a lui Dumnezeu, ca una care L-a născut pe Fiul lui Dumnezeu întrupat.

Sfântul Grigorios al Nissisului, în omilia a 13-a la *Cântarea Cântărilor*, a vorbit despre faptul că nașterea Domnului a fost fără lehuzie. Căci nașterea Lui a fost mai presus de fire și nu a stricat fecioria

Maicii Sale. „Căci numai aceasta [este] naștere fără durere, precum și zămislirea [ei este] fără de nuntă”[180]. Și după cum Fecioara nu a cunoscut cum S-a zămislit întru ea trupul Domnului, tot la fel n-a simțit nici nașterea Lui[181]. Iar Sfântul Grigorios, învățat fiind de Dumnezeu, ne spune că Sfântul Isaias a profețit nașterea Domnului fără dureri din Maica Sa la Is. 66, 7, atunci când el a spus: „sau mai înainte să nască cea care se chinuiește să nască [ρὶν ἢ τὴν ὠδίνουσαν τεκεῖν], mai înainte să vină durerea chinurilor [πρὶν ἐλθεῖν τὸν πόνον τῶν ὠδίνων], a fugit și a născut prunc [ἐξέφυγεν καὶ ἔτεκεν ἄρσεν]”.

Pentru că, fiind în călătorie, L-a născut pe Domnul în peștera cea săracă din Bitleem [Βηθλέεμ] [Lc. 2, 4, BYZ] fără durerile nașterii, pentru că Maica a rămas Fecioară, pururea Fecioară. Căci așa cum nu L-a zămislit pe Domnul în plăcere, ci mai presus de fire, tot la fel ea L-a născut fără dureri[182], adică tot mai presus de fire.

Și ce învățăm noi din zămislirea și nașterea Domnului, ambele suprafirești? Că viața noastră duhovnicească este, de asemenea, o viață minunată, pentru că e viața cu Dumnezeu. Căci pe ea, ca să o avem, trebuie să ne naștem din nou, din apă și din Duh [In. 3, 5]. Trebuie să murim pentru păcat și să înviem pentru Dumnezeu. Și când El ne învie din morți prin Botez și ne umple de Duhul prin Mirungere și ne unește cu Sine în Euharistie, făcându-ne pe noi locașuri vii, personale și raționale ale slavei lui Dumnezeu, atunci ne facem din trupești, dumnezeiești, pentru că El ne face *fii ai lui Dumnezeu*. Și ca oamenii să ne vadă că suntem ai Lui, trebuie să avem

---

[180] PG 44, col. 1033/ PSB 29, p. 294.

[181] Ibidem/ Ibidem.

[182] Ibidem/ Ibidem.

buzele noastre ca funia stacojie, iar vorbirea noastră trebuie să fie frumoasă [Cânt. Cânt. 4, 3]. Și avem buzele noastre stacojii, de un roșu aprins[183], dacă ne vom împărtăși des cu Trupul și cu Sângele Său. Pentru că împărtășirea deasă cu El ne umple de dragostea Lui și de frumusețea Lui și de curăția Lui cea dumnezeiască. Și dacă vom fi plini de frumusețe, atunci vom trăi frumos și vom vorbi frumos, vom vorbi teologic, pentru că iubirea Lui iese din noi și îi îmbrățișează pe toți oamenii și întreaga creație a lui Dumnezeu.

Dar dacă ne vom preface că suntem frumoși, vom fi doar ipocriți. Pentru că frumusețea se arată din noi, doar dacă ea există cu adevărat. Iar dacă nu suntem frumoși, ne putem face frumoși prin pocăință.

Căci lacrimile ne spală de păcate, și nevoința ne spală de păcate, și spovedirea păcatelor ne spală de păcate, și împărtășirea cu Domnul e curățire și sfințire și îndumnezeire a noastră.

În axionul nostru obișnuit, care e o cântare mariologică, noi mărturisim că Născătoarea de Dumnezeu este cea care *fără stricăciune* [την αδιαφθόρως][184] pe Dumnezeu Cuvântul L-a născut.

Și care stricăciune nu a avut loc în cadrul nașterii Domnului? Nu s-a stricat fecioria ei și Maica lui Dumnezeu nu a avut lehuzie sau lăuzie, pentru că pe aceasta o trăiesc numai femeile.

Însă Maica lui Dumnezeu a rămas Fecioară, pururea Fecioară. Și când spunem că ea L-a născut *fără stricăciune* pe Domnul, spunem că L-a născut *mai presus de fire*. Dar și noi suntem chemați de Domnul să trăim fără stricăciunea păcatului în noi.

---

[183] A se vedea: http://www.dex.ro/stacojiu.

[184] *Cf.* https://el.wikipedia.org/wiki/Ἄξιον_Εστί.

Pentru că „Dumnezeu l-a făcut pe om fără de păcat”[185]. „Omul a fost zidit nemuritor și pentru nemurire”[186] de către Dumnezeu. Dar când omul a păcătuit, atunci el a făcut ceva „împotriva firii și nefiresc, pentru că în firea cea creată de Dumnezeu n-a fost răutate, ci ea a apărut în voința liberă”[187] a demonilor și a oamenilor.

De aceea a urî păcatele, a ne lepăda de păcate, a dori să ne curățim de ele e *un lucru firesc*, e un lucru normal, e un lucru bun pentru noi, pentru că păcatele sunt *nefirești* în noi, sunt boala sufletului și a trupului nostru. Și așa cum scoatem o tumoare din noi, așa trebuie să scoatem și păcatele. Căci tumoarea nu e firească, ci e o boală, după cum și păcatele nu sunt firești, ci sunt o boală. Sunt consecințele păcătuirii noastre. Și când păcătuim, noi nu ascultăm de Dumnezeu, pentru că „esența păcatului…este neascultarea de Dumnezeu”[188].

Dar păcatul, în același timp, e și o deformare a firii noastre. O îmbolnăvire a ei, o omorâre a ei. Căci „consecința căderii Protopărinților noștri [Adam și Eva] a fost pervertirea firii lor și, prin aceasta și în aceasta, [au aflat] moartea lor. [Căci] prin căderea în păcat…omul s-a lipsit pe sine de comunicarea nemijlocită și harică cu Dumnezeu, cea care îi întărea sufletul [și trupul] pe calea desăvârșirii sale bineplăcute lui Dumnezeu.

Prin aceasta, omul s-a osândit pe sine la moarte dublă, trupească și sufletească. Trupească, cea care

---

[185] Sfântul Iustin Popovici, *Dogmatica Bisericii Ortodoxe*, vol. I, trad. din limba sârbă de Diac. Žarko Markovski, col. *Dogmatica*, Ed. Doxologia, 2007, Iași, p. 371.

[186] Idem, p. 375.

[187] Idem, p. 392.

[188] Idem, p. 393.

apare atunci când trupul se lipsește de sufletul care îl însuflețește, și duhovnicească, cea care apare atunci când sufletul se lipsește de harul lui Dumnezeu, cel care îl însuflețește cu o viață duhovnicească mai înaltă”[189].

Însă oamenii au murit și mor în continuu mai întâi sufletește, apoi trupește. Pentru că păcatul omoară sufletul și te face un mort ambulant. Un om care te miști printre cei vii, dar care nu trăiești cu adevărat, pentru că nu trăiești cu Dumnezeu, adică nu trăiești duhovnicește. Și *a trăi duhovnicește* înseamnă *a simți în tine slava lui Dumnezeu* și *a trăi în poruncile lui Dumnezeu, aici, în Biserica Lui*.

De aceea, noi nu ne putem separa de Biserică și nu putem trăi duhovnicește în afara Bisericii Lui. Căci numai aici e tot harul și tot adevărul lui Dumnezeu și toată povățuirea și tot ajutorul pe calea mântuirii noastre.

Despre pururea fecioria Maicii Domnului ne-a vorbit mai înainte Sfântul Profet Isaias. Atunci când ne-a spus că „Fecioara va lua în pântece [ἡ Παρθένος ἐν γαστρὶ ἕξει] și va naște Fiu [καὶ τέξεται Υἱόν] și vei chema numele Lui Emmanuil [καὶ καλέσεις τὸ ὄνομα Αὐτοῦ Εμμανουηλ]” [Is. 7, 14, LXX]. Căci ea va naște și va rămâne Fecioară, pentru că a luat în pântece fiind Fecioară. Fiindcă zămislirea și nașterea Domnului din Maica Sa a fost dumnezeiască, a fost mai presus de fire. Iar „a nega [faptul] că Fecioara Maria este *Născătoare de Dumnezeu* înseamnă a nega că Însuși Fiul lui Dumnezeu S-a făcut Fiul ei, deci Fiul omului”[190]. Și Domnul a insistat pe numirea Sa de Fiu

---

[189] Idem, p. 396.

[190] Preotul Profesor Dumitru Stăniloae, *Teologia Dogmatică Ortodoxă*, vol. II, ed. a III-a, Ed. IBMBOR, București, 2003, p. 80.

al omului, pentru că, prin sintagma *Fiul omului*, El a vrut să spună că, „deși e Dumnezeu, S-a făcut cu adevărat Fiul omului El Însuși. [Și] numai întrucât Însuși Fiul lui Dumnezeu S-a făcut Fiul Fecioarei, El S-a făcut Fiul omului și Fratele oamenilor și prin aceasta i-a făcut pe oameni fii ai lui Dumnezeu, prin har. [Căci] numai așa Însuși Fiul lui Dumnezeu S-a împărtășit de pătimirile noastre și de moartea noastră și prin aceasta le-a biruit [în umanitatea Sa]. Numai așa a îndumnezeit firea [Sa] omenească”[191].

Când Sfântul Evanghelist Matteos a citat Is. 7, 14 în Mt. 1, 23, el ne-a spus că *Emmanuil* înseamnă „Cu noi [este] Dumnezeu” [Μεθ᾽ ἡμῶν ὁ Θεός] [cf. BYZ]. Așa după cum spusese Sfântul Profet Baruh: „după aceasta, pe pământ S-a arătat [μετὰ τοῦτο ἐπὶ τῆς γῆς ὤφθη] și cu [firea] oamenilor s-a unit [καὶ ἐν τοῖς ἀνθρώποις συνανεστράφη]” [Bar. 3, 38, LXX]. Pentru că El S-a făcut om, născându-Se din Născătoarea de Dumnezeu, din pururea Fecioara Maria.

Primul icos al Acatistului Buneivestiri[192] ne spune că bunavestire a însemnat și momentul zămislirii Domnului în uterul/ pântecele Maicii Sale. Căci atunci când Arhanghelul Gavriil s-a dus și i-a spus cea mai bucuroasă veste Născătoarei de Dumnezeu, odată „[cu] glasul cel netrupesc [τῇ ἀσωμάτῳ φωνῇ]” al Arhanghelului, când Fecioara a acceptat să fie Maica lui Dumnezeu, el L-a văzut întrupat [σωματούμενόν] pe Domnul în pântecele ei[193]. De aceea, până nu simțim slava Lui în noi, până ce nu locuiește

---

[191] Ibidem.

[192] În română:
https://doxologia.ro/ceaslov/acatiste/acatistul-buneivestiri și în greacă:
https://el.wikipedia.org/wiki/Ακάθιστος_ύμνος.

[193] Ibidem.

El în noi în mod duhovnicește, noi nu suntem credincioși cu adevărat. Pentru că a fi credincioși înseamnă *a fi* și *a trăi împreună cu Dumnezeu*. Căci Dumnezeul nostru treimic, prin slava Lui, vine și locuiește în noi și este cu noi, și acum și în veșnicie. Fiindcă așa S-a rugat Domnul Tatălui Său: „Tată, pe care [Mi] i-ai dat Mie, voiesc ca unde sunt Eu și ei să fie [împreună] cu Mine! Ca să vadă slava Mea, pe care [Mi-]ai dat-o Mie, că[ci] M-ai iubit pe Mine [mai] înainte de întemeierea lumii" [In. 17, 24, BYZ].

Așadar, El dorește ca să vedem slava Lui, cea necreată și veșnică, care e viața noastră duhovnicească! El dorește să vedem slava Lui și a Tatălui și a Duhului Sfânt, căci slava este comună Dumnezeului treimic. Să vedem slava Treimii și să fim cu Treimea, cu Dumnezeul nostru treimic pentru toți vecii.

De aceea, să o rugăm pe Maica lui Dumnezeu și pe toți Sfinții și Îngerii Lui să ne fie povățuitori în viața cu Dumnezeu! Pentru că ei știu ce înseamnă sfințenia și cum se trăiește în sfințenia lui Dumnezeu. Fiindcă toți Sfinții și Îngerii Lui doresc ceea ce dorește și Dumnezeu: ca toți oamenii să se mântuiască. Amin!

Predică despre epectasis și teosis

Iubiții mei[194],

substantivul grecesc ἐπέκτασις [epectasis] înseamnă *întindere, dilatare, lărgire, alungire*[195]. El vine de la verbul ἐπεκτείνω [epecteino][196], care înseamnă *a întinde, a prelungi, a extinde*[197].

De aceea, în teologie, când vorbim despre *epectasis*, vorbim despre *o continuă cunoaștere mistică*, despre o continuă experiență a slavei lui Dumnezeu în viața noastră.

Iar în studiile teologilor români, epectasisul grecesc apare denumit ca *epectază*[198]. Eu îl numesc ca în greacă. Pentru că mă interesează să subliniez faptul că el este un substantiv compus, format din ἐπί + ἐκ + στάσις, adică *în afară de stare* sau *mai presus de stare*, de existența noastră umană. Ceea ce presupune *o continuă ieșire* din noi spre Dumnezeu, pentru ca să ne umplem de slava Lui.

---

[194] Predică începută în ziua de 1 aprilie 2017, zi de sâmbătă, călduroasă. Și terminată duminică, 2 aprilie 2017, de asemenea o zi călduroasă.

[195] *Cf.* https://fr.wiktionary.org/wiki/ἐπέκτασις.

[196] Ibidem.

[197] *Cf.* https://fr.wiktionary.org/wiki/ἐπεκτείνω.

[198] A se vedea Ovidiu Sferlea, *Interpretarea și receptarea teoriei epectazei în gândirea Părintelui Dumitru Stăniloae,* în rev. *Studii Teologice,* nr. 3/ 2014, p. 137-151, Diac. Dr. Liviu Petcu, *Teologia devenirii și a dorinței la Sfântul Grigorie de Nyssa*, în rev. *Teologie și viață*, nr. 1-4/ 2011, p. 77-104 sau Marius Taloș, *Întrupare și epectază în comentariul Sfântului Grigore de Nyssa la Cântarea Cântărilor,* în rev. *Caietele Institutului Catolic,* nr. 1-2/ 2012, p. 91-106.

Pentru că epectasisul este „înaintare nesfârșită [ceaseless progression]”[199] în cunoașterea lui Dumnezeu prin experiență directă. Prin vederea slavei Sale.

La Sfântul Grigorios al Nissisului găsim sintagma „ἡ τοῦ πλείονος ἐπέκτασις [întinderea cea (spre) mai mult]”[200] în fragmentul: „aceasta este creșterea celor văzători, luare de sus a evlaviei, întinderea cea [spre] mai mult, a ne întinde noi pururea [spre] cele mai bune”[201]. Și prin ea Sfântul Grigorios ne vorbește despre continua noastră sporire duhovnicească în relația cu Dumnezeu.

Însă această creștere continuă în sfințenie și în cunoaștere noi o putem trăi nu numai aici, ci și în veșnicie.

De aceea, epectasisul, creșterea continuă în sfințenie, este *conținutul* celui de-al doilea cuvânt de care ne ocupăm azi, al lui θέωσις [teosis], care înseamnă *îndumnezeire*.

Fiindcă noi ne îndumnezeim, devenim tot mai mult ca Dumnezeu, pe măsură ce ne umplem tot mai mult de sfințenia Lui. Și sfințenia este un continuu epectasis, o continuă înaintare în viața cu Dumnezeu și în cunoașterea Lui. Emil Bartoș (teolog baptist român) a scris o teză cu titlul *Conceptul de îndumnezeire în teologia lui Dumitru Stăniloae*[202]. Pe

---

[199] Alexis Torrance, *Precedents for Palamas' Essence-Energies Theology in the Cappadocian Fathers*, în rev. *Vigiliae Christianae*, nr. 63, 2009, p. 66.

[200] *Cf.* TLG 035 47. 3 și 038 47a. 3, în *De creatione hominis sermo alter* [O altă predică despre facerea omului].

[201] În TLG 035 47.2-035 47.4.

[202] Emil Bartoș, *Conceptul de îndumnezeire în teologia lui Dumitru Stăniloae*, seria *Teze*, Ed. Cartea Creștină, Oradea, 2002, 469 p.

el l-a interesat *ce a scris* Părintele Dumitru despre îndumnezeire.

Însă teosisul sau îndumnezeirea nu e un concept, o idee, o noțiune, ci o realitate personală. E discuția despre o realitate personală și eclesială. E starea de împlinire a omului, e sfințenia. Pentru că teosisul exprimă *starea de a fi* a Sfântului.

Tocmai de aceea, când a fost să evalueze teologia îndumnezeirii la Părintele Stăniloae, Bartoș a spus, ca și când ar fi fost „un lucru rău", „negativ", că „există o tendință de *spiritualizare excesivă* în teologia lui Stăniloae, cu precădere în abordarea teologică mistică"[203]. Însă teosisul chiar asta înseamnă: pnevmatizarea omului, înduhovnicirea lui, umplerea lui de slava lui Dumnezeu, umplerea lui de sfințenia lui Dumnezeu, adică înduhovnicirea lui pe cât e posibil în viața aceasta. Înduhovnicire care nu exclude relația lui cu oamenii și implicarea lui în viața Bisericii și a lumii. Pentru că au existat mulți Sfinți Părinți ai Bisericii care erau mari teologi și isihaști și oameni înduhovniciți și făcători de minuni și, în același timp, ei erau implicați în viața societății și membri ai ierarhiei Bisericii.

Fapt pentru care nu putem spune că teologii și oamenii Bisericii nu sunt *implicați* în viața Bisericii și a lumii, dacă sunt adânc ancorați în Tradiția Bisericii și în viața mistică, ci, dimpotrivă, tocmai pentru că sunt cu Dumnezeu și se curățesc de patimi, ei știu și pot să ne ajute pe noi în mod practic în materie de teologie și de sfințenie.

Căci Sfinții ne ajută în timpul vieții lor, dar și din cer, după moartea lor fizică. Iar trupurile lor înduhovnicite, pnevmatizate, făcătoare de minuni, sunt reala bogăție a Bisericii, prin care Dumnezeu ne

---

[203] Idem, p. 437.

arată tuturor că teosisul/ îndumnezeirea nu este doar o vorbă, un concept, o filosofie fără acoperire în viață, ci o realitate divino-umană preafrumoasă. Pentru că trupurile înduhovnicite ale Sfinților sau Sfintele lor Moaște sunt consecința reală și evidentă a îndumnezeirii lor, a Sfinților.

Ei au fost Sfinți cât au trăit pe pământ și sunt tot mai Sfinți în Împărăția lui Dumnezeu, pentru că epectasisul/ creșterea lor în sfințenie e veșnică. Și trupurile lor sfinte, deși ei au adormit cu 3000, cu 400 sau cu 50 de ani mai înainte, sunt mereu nestricate și pline de har și făcătoare de minuni, arătând că sfințenia nu se perimează niciodată. După cum, tot la fel, Sfintele Icoane ale Sfinților și lucruri rămase de la ei sunt făcătoare de minuni și ne învață pe noi teologia Bisericii și viața sfântă.

Căci fiii lui Core ne spun: „Precum am auzit, așa am [și] văzut în cetatea Domnului Puterilor, în cetatea Dumnezeului nostru" [Ps. 47, 9, LXX]. Și cetatea Lui e Biserica! Iar, în Biserică, ceea ce auzim, noi și vedem iconizate și făcute. Pentru că teologia pe care o primim prin auz, prin predicare și slujire, o vedem și în iconizarea Bisericii și în toată slujirea ei. Căci frumusețea teologiei și a sfințeniei lui Dumnezeu se vede și în cult și în iconografie și în modul de viețuire ortodoxă.

Părintele Teofan Mada consideră, pe drept cuvânt, că „experiența mistică a îndumnezeirii e esențialmente o experiență iconică[, pentru că îl face pe cel Sfânt să fie o Icoană a Bisericii n.n.]. De aceea, comprimarea, reducerea teologiei la nivelul unei simple comunicări sau legături directe orizontale, ce cade sub experiența simțurilor, denaturează carac-

terul ei și relativizează importanța ei pentru om”[204]. Iar sfințenia este soluția problemelor omului[205]. Pentru că sfințenia este realitatea existențială a celui Sfânt, este realitatea lui cotidiană, e viața lui cu Dumnezeu. Iar dacă vrem să înțelegem cum să ne izbăvim de „problemele” noastre, adică de patimile noastre și de consecințele lor în viața noastră, trebuie să ne sfințim viața zi de zi în Biserica lui Dumnezeu.

În *Viața lui Moisis*, Sfântul Grigorios al Nissisului consideră *urcarea pe munte* a Sfântului Profet Moisis drept un corelativ al lui epectasis. Căci „Marele Moisis, pururea urcând, nicidecum [nu] își oprește urcușul, nici vreun hotar [nu] își pune sieși în mișcarea spre înălțime, ci, odată [ce] a pus piciorul pe scara, pe care l-a întărit Dumnezeu, precum zice Iacov, pășește pururea [spre] treapta care este mai sus și niciodată [nu] încetează să se înalțe, prin [aceea că] mereu descoperă [ceva] care să fie cuprins, în[tru] înălțimea treptei, care este mai sus”[206].

Însă urcarea Sfântului Moisis e una interioară. Pentru că muntele pe care el îl urcă este muntele experienței directe a slavei lui Dumnezeu, muntele cunoașterii teologice a lui Dumnezeu.

Și în această urcare sfântă a creșterii în sfințenie, el „vede strălucirea luminii”[207] dumnezeiești și „a pătruns în cele nepătrunse ale cortului nefăcut de

---

[204] Arhim. Conf. Dr. Teofan Mada, *Experiență și cunoaștere în teologia Sfinților Părinți*, p. 3-4, în PDF, *cf.* http://teofanmada.ro/publicatii/patristica/teologia-si-spiritualitatea-sfintilor-parinti/experienta-si-cunoastere-in-teologia-sfintilor-parinti/.

[205] Idem, p. 4.

[206] PG 44, col. 401/ ed. Pr. Ioan Buga, publicată în PSB 29, p. 91.

[207] Ibidem/ Ibidem.

mână”[208] al lui Dumnezeu. Pentru că a văzut cele dumnezeiești în mod extatic, cele pe care i le-a arătat lui Dumnezeu în vedenie. Și, fiind în slava lui Dumnezeu, Sfântul Moisis „strălucește [întru] slava”[209] lui Dumnezeu. Iar teosisul/ îndumnezeirea noastră înseamnă tocmai continua noastră umplere de slava lui Dumnezeu și de transfigurare personală prin slava lui Dumnezeu, cea veșnică și necreată.

Sfântul Simeon Noul Teolog ne spune că „Dumnezeu vrea să ne facă din oameni dumnezei, dar cu voia, nu fără voia noastră”[210]. Iar el pune semnul de egalitate între *sfințenie* și *cunoașterea adevărului*[211]. Pentru că adevărul lui Dumnezeu e înțeles cu adevărat de cel care îl trăiește în viața lui sfântă. Căci pe măsură ce ne umplem de sfințenie, ne umplem și de adevărul și de curăția lui Dumnezeu.

Însă, pe de altă parte, „Împărăția lui Dumnezeu nu presupune o uniformizare a sfințeniei, pentru că sfințenia ține de persoană și de unicitatea ei. Unicitatea relației celui Sfânt cu Dumnezeu înseamnă gradul [nostru] personal de sfințenie, pe care Dumnezeu îl primește așa cum este, atâta timp cât este o împreună-lucrare cu Sine”[212]. Pentru că atât epectasisul, cât și teosisul sunt personale și sunt trăite personal și ne personalizează în mod continuu. Creșterea noastră în sfințenie e personală și ea are loc în cadrul existențial al vieții noastre. De aceea, oriunde am fi, noi ne putem sfinți și putem sfinți cele

---

[208] Ibidem/ Ibidem.

[209] Ibidem/ Ibidem.

[210] SC 129, p. 598-599, *cf.* Pr. Dr. Dorin Octavian Picioruș, *Vederea lui Dumnezeu în teologia Sfântului Simeon Noul Teolog*, Teologie pentru azi, București, 2009, p. 127.

[211] Idem, p. 129.

[212] Idem, p. 131.

din jurul nostru și pe cei care intră în relație cu noi și se schimbă interior, prin mărturia noastră, și încep să trăiască și ei împreună cu Dumnezeu.

Căci numai în viața Sfântului se împlinește cu adevărat spusa „omul sfințește locul". Numai Sfântul sfințește locul unde trăiește, pentru că iradiază din el sfințenia lui Dumnezeu. Pentru că el este cu adevărat *om*, om duhovnicesc, om al lui Dumnezeu. Și *a te face om* înseamnă *a te face Sfânt*.

Iar dacă trăim ca oameni Sfinți, atunci și vorbim ca oamenii Sfinți. Iar Sfinții lui Dumnezeu sunt deopotrivă oameni ai studiului teologic, dar și ai trăirii practice a teologiei. Fapt pentru care putem predica despre orice subiect teologic și al vieții noastre cotidiene, pentru că teologia noastră e viață și viața noastră e teologică. Însă pentru a predica, trebuie să ne și pregătim pentru predicare. Căci Biserica are nevoie de munca noastră în favoarea comunității liturgice. Și pregătirea pentru predicare e asceză personală, dar și împlinire și bucurie sfântă, care nu se vor lua de la noi.

E nevoie să vorbim despre familia ortodoxă[213]. Despre cum arată ea la propriu, dar și despre faptul că ea trebuie să tindă mereu spre înțelepțirea și luminarea ei de către Dumnezeu. Iar Părintele Constantin Necula consideră că avem nevoie de o pastorație catehumenală contextualizată în ceea ce privește familia ortodoxă[214]. Adică de o predică ce trebuie să țină cont mereu de contextul real în care trăiesc credincioșii noștri. Numai că eu cred că o astfel de predică contextuală, care ține cont *doar* de

---

[213] Pr. Conf. Dr. Constantin Necula, *Priorități catehumenale în pastorația familiei românești. Tradiție și contextualizare*, în rev. *Ortodoxia*, nr. 4/ 2011, p. 51.

[214] Idem, p. 54.

nevoile, neîmplinirile și necazurile imediate ale oamenilor, cantonează predica într-o abordare asistațională. Predica contextuală cerută de Părintele Necula este, în fapt, o asistență socială perpetuă, unde noi suntem în postura de a livra răspunsuri, răspunsuri care să împace conștiința, dar care nu dezvoltă în cei credincioși căutarea reală și împlinirea care vine din viața sfântă.

Căci dacă pe oameni îi interesează *doar* cum să scape de o boală, cum să nu mai viseze urât noaptea, cu cine să se căsătorească, cum să nu mai aibă probleme în căsnicie, cum să scape de farmece și de dușmani etc., iar noi le dăm răspunsuri care le convin, nu vom mai ajunge niciodată să predicăm despre teologia Bisericii, despre istoria ei, despre Sfinții Bisericii, despre un milion de alte subiecte care nu interesează „în mod curent" comunitatea parohială din Bacău, Constanța, Peretu sau Țigănești. Pentru că noi ne vom ocupa doar de „rezolvarea problemelor" comunității și nu de educarea lor teologică și de includerea lor pe calea mântuirii.

Însă eu cred, mai degrabă, că predica de care are nevoie Biserica, e predica pe care ne luminează Dumnezeu să o strângem la un loc din zeci de cărți și să o împărtășim ei și să o facem să fie dinamică. Predica de care are nevoie Biserica e cea care îl încurajează pe omul credincios să meargă pe propriile lui picioare în viața cu Dumnezeu, să aibă o relație cu El, să se lase povățuit de El și să își caute răspunsurile la propriile lui întrebări împreună cu Dumnezeu. Căci dacă mântuirea e sinergică, dacă e împreună-lucrare și vorbire și călătorie cu Dumnezeu, atunci noi înșine trebuie să mergem cu

Dumnezeu și să ne nevoim să aflăm răspunsurile la propriile noastre întrebări.

Mentalitatea de asistat perpetuu e păguboasă în viața eclesială. Pentru că în cadrul ascultării față de un Duhovnic sau față de un Părinte duhovnicesc noi nu suntem doar în postura de a primi luminări de la ei, de a primi răspunsuri, ci suntem puși și să căutăm propriile noastre răspunsuri. Pentru că Părinții își ajută copiii să meargă la început, când fac primii pași, dar apoi îi lasă să cadă, să se muncească să meargă singuri pe propriile lor picioare și, forțându-se continuu, ei ajung să meargă pe proprii lor mușchi, care s-au dezvoltat pentru mergere.

Și pentru a te dezvolta teologic și duhovnicește nu ai nevoie doar de lucrurile de care crezi că ai nevoie, ci ai nevoie și de lucrurile de care nu crezi că ai nevoie, dar cel care ți le predică în Biserică știe că ai nevoie de ele. Căci în Biserică, ca și la școală, Preotul care propovăduiește știe mai multe decât tine, cel care înveți de la el. Și el, prin fiecare predică, dorește să îți lărgească orizontul tău de așteptare, să te facă să vrei mai mult, să cauți mai mult, să vezi faptul că există probleme la care tu nu te-ai gândit nicidecum și pe care le-ai considerat lipsite de utilitate.

De aceea, în predica de azi am vorbit despre două realități existențiale ortodoxe pe care le trăiesc oamenii duhovnicești, oamenii Sfinți ai lui Dumnezeu și pe care fiecare dintre noi le putem trăi. Căci epectasisul e continua creștere în experiență mistică și cunoaștere teologică, iar teosisul este viața la care ajung Sfinții, încă de aici, de pe pământ, când sunt transfigurați de Dumnezeu prin slava Lui.

Și, cu siguranță, nu mulți dintre dumneavoastră sunteți „interesați” zi de zi de aceste două

realități ale sfințeniei: de creșterea în experiență și cunoaștere îndumnezeitoare și de transfigurarea personală. Dar trebuie să știți faptul că fără ele nu putem trăi cu adevărat ortodox. Iar pentru mine aceste realități ale sfințeniei și multe altele legate de teologia, istoria și viața Bisericii sunt realitățile la care eu cuget zilnic și cred că trebuie să vă vorbesc și dumneavoastră despre ele.

De aceea, eu doresc să vă vorbesc despre tot mai multe lucruri care nu frământă pe mulți, dar care au fost și sunt cugetarea Sfinților lui Dumnezeu și a teologilor Bisericii. Pentru că predica Bisericii trebuie să îmbrățișeze întreaga teologie, istorie și experiență a Bisericii. Și noi trebuie să actualizăm mereu în Biserică marile realități, probleme și scopuri ale vieții Bisericii.

Vă doresc mult spor în tot ceea ce faceți și multă luminare dumnezeiască! Amin.

Predică la Evanghelia Sfântului Lucas [2]

Iubiții mei[215],

când Sfântul Ioannis Botezătorul era în pântece și avea 6 luni de la zămislirea sa, când el era purtat în pântece de Sfânta Elisavet, mama lui, același Arhanghel Gavriil e trimis de Dumnezeu nu în templu, ci în cetatea Nazaret [Ναζαρέτ] [Lc. 1, 26]. De ce? Pentru că acolo locuia acum Preacurata Fecioară Maria. Și ea era templul cel adevărat al lui Dumnezeu, pentru că s-a păstrat în curăție și sfințenie pentru El.

Însă În Lc. 1, 26, numele Fecioarei este *Mariam* [Μαριάμ]. La fel o va numi și Gavriil la 1, 30. De ce? Acesta e numele său în aramaică: מרים [Mariam]. Pentru că numele său în ebraică este מִרְיָם [Miriam][216].

De ce Gavriil e numit *Înger* [1, 26] de către Sfântul Lucas și nu *Arhanghel*? Pentru că toate Puterile cerești sunt Îngeri, adică ființe duhovnicești, create de Dumnezeu și care Îi slujesc lui Dumnezeu întru toate. Iar cum Înger [Ἄγγελος] înseamnă *vestitor* sau *trimis*[217], trimis de Dumnezeu ca să facă voia Lui, fiecare dintre noi trebuie să ne facem vestitorii sau trimișii Lui în lume, pentru că și noi, creștinii, suntem chemați să facem voia Lui. Și dacă vestim voia lui Dumnezeu și facem voia Lui, atunci

---

[215] Începută în seara zilei de 2 aprilie 2017 și terminată a doua zi. Zi de luni, 19 grade la ora 12.00.

[216] *Cf.* https://en.wikipedia.org/wiki/Mary,_mother_of_Jesus.

[217] *Cf.* Gingrich Greek Lexicon, 36, apud BW 10.

facem lucrare îngerească pe pământ și trăim îngerește, deși noi suntem oameni.

Fecioara Maria era logodită cu Iosif, din casa lui David [1, 27], adică din semințiе împărătească. Cu Sfântul și Dreptul Iosif, acum văduv, și care avea copii în vârstă. Logodită cu el de bătrânii poporului, pentru ca să păzească fecioria ei, a celei care locuise în Sfânta Sfintelor.

Căci „arhiereul cel mare, Zaharia[s], tatăl Mergătorului Înainte, adunând doisprezece bărbați fără femei, din semințiа lui David, între care era și Sfântul Iosif, bărbat drept și bătrân de ani, a luat toiegele lor și le-a lăsat peste noapte în Sfântul Altar [în Sfânta Sfintelor n.n.], zicând: «Arată, Doamne, pe bărbatul cel vrednic, cu care se cuvine a logodi pe Fecioara[!]». Iar a doua zi, preoții[,] împreună cu cei doisprezece bărbați, intrând în biserică [templu n.n.], au găsit toiagul lui Iosif înverzit și încă și o porumbiță s-a văzut – cum mărturisește despre aceasta [Sfântul] Ieronim –, zburând de sus și șezând pe toiagul lui Iosif. Și au cunoscut bunăvoirea lui Dumnezeu, ca lui Iosif să i se încredințeze Fecioara spre pază”[218].

Ce vârstă avea atunci Sfânta Fecioară Maria, când a fost logodită cu Sfântul Iosif? Avea 14 ani[219]! Iar Sfântul Arhanghel Gavriil a venit în Nazaret pentru vestea cea mare a nașterii Domnului, după ce Sfânta Maria trăise în casa Sfântului Iosif doar 4 luni de zile[220]. Însă, aflăm din aceeași sursă citată, Fecioara Maria a aflat că va naște pe Domnul la vârsta de 12 ani, pe când trăia în templu[221]. Căci

---

[218] *Viețile Sfinților pe luna martie*, ed. BOR 1995, p. 323.
[219] Idem, p. 321.
[220] Idem, p. 324.
[221] Idem, p. 321.

„odată, stând Fecioara Maria după a doua catapeteasmă [în Sfânta Sfintelor n.n.] la rugăciunea de [la] miezul nopții, după obicei, și cu dorință rugându-se lui Dumnezeu, deodată a răsărit o lumină mare și a strălucit peste ea. Iar din mijlocul luminii s-a auzit un glas către dânsa astfel: «Tu vei naște pe Fiul Meu!» [...] Pentru că, aceea care dorea[,] pentru dragostea lui Dumnezeu[,] să slujească Preacuratei Născătoare a lui Mesia, aceea singură s-a învrednicit a fi Maica lui Hristos și stăpână a toată zidirea. Și i-a fost ei acea descoperire în anul al doisprezecelea de la nașterea sa, cu doi ani mai înainte de logodirea ei cu Iosif și la nimeni n-a spus taina aceea până la Înălțarea lui Hristos. Deci, de atunci se înștiințase că o să fie în feciorescul ei pântece acea tainică zămislire [profețită de Is. 7, 14] și aștepta vremea împlinirii tainei”[222].

Datele pe care le găsim în Sfânta Tradiție le completează pe cele din Evanghelie. Și fără ele nu mai citim Evanghelia în profunzimea ei, ci în mod deformat.

Mai pe scurt, Fecioara Maria *știa* că va veni clipa când va naște pe Mașiah, pe Hristos, dar nu știa *cum* se va petrece acest lucru[223].

Însă Sfântul Iosif nu știa că Maria va fi Maica lui Hristos. Ci el păzea fecioria ei, pentru că ea era o Fecioară unică în lume. Pentru că nu mai fusese până atunci nicio fecioară „care să-I fi făgăduit Domnului...a sa feciorie în veci, ci numai Maria [era] cea dintâi în lume”[224], care a făcut o astfel de făgăduință sfântă. De aceea, Arhanghelul a intrat la Fecioară, acolo unde ea locuia, și i-a adus vestea de la Dum-

---

[222] Ibidem.

[223] Idem, p. 329.

[224] Idem, p. 322.

nezeu [1, 28]. Și i-a spus să se bucure [1, 28], pentru că Dumnezeu dorește ca toți să trăim în bucuria Lui cea dumnezeiască. I-a spus să se bucure, ei, celei care este plină de harul lui Dumnezeu [1, 28], pentru că bucuria reală e cea duhovnicească. Și dacă nu ne bucurăm întru Dumnezeu, atunci nu suntem în bine.

Căci bucuria la care Dumnezeu a chemat-o pe Fecioară este bucuria mistică, tainică, e veselia cea sfântă, pe care omul curat o trăiește întru slava lui Dumnezeu. Fiind plin de slava Lui.

Și când noi suntem curați și plini de har, atunci suntem cu Dumnezeu [1, 27]. „Domnul este cu tine" [1, 27] înseamnă: este acum și pentru toți vecii.

Pentru că El este veșnic cu cei ai Lui. Cu cei curați și sfinți. Cu cei plini de bunătate și frumusețe dumnezeiască. Și când Arhanghelul i-a spus: „Binecuvântată [ești] tu în[tre] femei" [1, 27], el i-a spus că e unică între femei. Căci nicio altă fecioară nu a mai fost și nu va mai fi chemată de Dumnezeu la sfințenia de a fi *Născătoare de Dumnezeu*. Iar noi, întreaga Biserică, cunoaștem și cinstim o singură Născătoare de Dumnezeu și aceea este Maria, Pururea Fecioara, Împărăteasa întregii făpturi, cea mai sfântă decât toată creația lui Dumnezeu. Cea la care a venit Arhanghelul Gavriil ca să îi reconfirme taina nașterii Domnului din ea.

Fecioara Maria s-a tulburat și cugeta în sine despre salutarea aceasta [1, 29]. „S-a tulburat[,] dar nu s-a înfricoșat tare, ci s-a minunat de lucrul cel nou, neașteptat și fără de veste. Pentru că nu avea de ce să se înspăimânte ea de îngerească arătare [vedere n.n.], cu care avea obișnuită prietenie încă din Sfânta Sfintelor[,] când, din mâini îngerești...primea hrana cea de toate zilele. Dar de [data] aceasta s-a tulburat cu mirare, căci mai înainte nu venise la dânsa cu atât

de mare slavă cerească și cu atât de veselă față și cu [o] astfel de închinăciune făcătoare de bucurie”[225].

Iar Maica lui Dumnezeu, la 1, 29, ne învață un lucru foarte folositor vieții noastre: ne învață să cugetăm în mod tainic, în adâncul nostru, despre orice lucru vedem și auzim și citim. Să nu luăm nimic fără cugetare. Să nu credem nimic la repezeală, până când nu suntem luminați de Dumnezeu.

Căci noi suntem făpturi raționale, suntem oameni, și trebuie întotdeauna să alegem ceea ce vrem să facem. Iar de alegerea noastră ține, de fiecare dată, și mântuirea noastră. Pentru că Dumnezeu vrea ca întotdeauna să alegem voia Lui, să alegem comuniunea cu El și nu un „bine” fals, iluzoriu.

Maica lui Dumnezeu ne învață *să gândim profund*! Ea ne învață *să cerem explicații*, pentru ca să fim cu totul clarificați atunci când alegem să facem ceva important în viața noastră. Căci, deși Arhanghelul i-a dat explicații [1, 30-33], ea a cerut explicații suplimentare [1, 34] și le-a primit de la el [1, 35-37]. Și numai după aceea, Fecioara a decis [1, 38]. Pentru că a decis *în cunoștință de cauză*.

Însă cine nu vrea să dea explicații, dar vrea să semnezi actele în grabă, este evident un escroc. Pentru că el urmărește doar semnătura ta, având diverse lucruri ilegale în contractul lui, care te vor umili în timp.

Numai că aici, în cazul nostru, Arhanghelul era trimis de Dumnezeu și el nu căuta să o înșele pe Fecioară, ci să o lămurească. Fiindcă el i-a spus că nu are de ce să se teamă și a numit-o Mariam [Μαριάμ] [1, 30]. Așa că adevăratul nume al Maicii Domnului, după Sfântul Lucas, e *Mariam*, deși, cel mai adesea, noi o auzim numită *Maria*. De ce o numim cel mai

[225] Idem, p. 328.

adesea *Maria*? Pentru că e numită și *Maria* în Dumnezeieștile Evanghelii.

Același Sfânt Lucas o numește „Maria lui Iacovos [Μαρία Ἰακώβου]" în Lc. 24, 10, BYZ, după ce în primul capitol al Evangheliei sale a numit-o *Mariam*.

Sfântul Evanghelist Marcos o numește *Maria* [Μαρία] în Mc. 15, 40, BYZ. Și acolo e prezentată ca „Maria, maica lui Iacovos cel mic și a lui Iosis [Μαρία ἡ τοῦ Ἰακώβου τοῦ μικροῦ καὶ Ἰωσῆ μήτηρ]". Însă ea era *mama vitregă* a Sfinților Iacovos și Iosis, fiii Sfântului Iosif, după cum Domnul era *fratele vitreg* al fiilor Sfântului Iosif.

În Mc. 15, 47, BYZ, Preacurata Fecioară Maria e numită „Maria lui Iosis".

Sfântul Evanghelist Matteos a numit-o *Mariam* în Mt. 1, 20. Dar în Mt. 28, 1, în ziua învierii Sale din morți, el a numit-o „cealaltă Marie [ἡ ἄλλη Μαρία]" [BYZ]. Așa că putem să-i spunem Maicii Domnului și *Mariam* și *Maria*, pentru că ea are două grafii ale numelui ei în limba greacă.

Dar dacă numele ei are două grafii în Noul Testament în limba greacă, dacă el se poate scrie în două feluri, numele Domnului are numai o grafie și ea este *Iisus* [Ἰησοῦς] [1, 31].

Iar Maria a aflat har înaintea Domnului [1, 30] datorită sfințeniei ei celei desăvârșite, și ea L-a zămislit în pântece și L-a născut pe Fiul ei, pe Fiul lui Dumnezeu întrupat, Căruia I-a pus numele *Iisus* [1, 31]. Pentru că Arhanghelul așa a învățat-o: să Îi pună numele *Iisus*, care înseamnă *Mântuitor*[226]. Și „vei lua în pântece și vei naște Fiu" [1, 31], dar El nu va fi o persoană nouă, ci una veche, mai presus de timp, pentru că El va fi Fiul Tatălui, Cel născut din Tatăl

[226] Fausset's Bible Dictionary, 1965. 01, apud BW 10.

mai înainte de toți vecii. Iar Fiul lui Dumnezeu, dimpreună cu Tatăl și cu Duhul Sfânt, Își va zidi în tine propriul Lui trup, pentru că El Își va asuma firea umană luată din tine în persoana Sa cea veșnică.

De aceea, după trup, El se va naște ca Prunc din Fecioara Maria, smerindu-Se întru toate pentru noi și pentru mântuirea noastră. Dar Pruncul acesta este Dumnezeu Cel mai înainte de veci, pentru că e deoființă cu Tatăl și cu Duhul Sfânt.

Și când Arhanghelul a spus că Pruncul Iisus „va fi mare" [1, 32], el a spus că va fi Cel mai mare, pentru că e Dumnezeu întrupat și nu un „simplu om". Și când a spus că Iisus „Se va chema Fiul Celui Preaînalt", ne-a spus că așa Îl vom numi și noi, învățându-ne de la El că este Fiul Tatălui. Pentru că El e numit așa dintotdeauna. Iar în afirmațiile îngerești, că „Domnul Dumnezeu Îi va da Lui tronul lui David, al tatălui Său, și va împărăți peste casa lui Iacov întru veci, și Împărăția Lui nu va avea sfârșit [καὶ τῆς Βασιλείας Αὐτοῦ οὐκ ἔσται τέλος]" [Lc. 1, 32-33, BYZ], se arată deopotrivă faptul că Iisus e Dumnezeu și om. Căci atunci când Gavriil ne spune că David e tatăl lui Iisus și că El moștenește tronul lui David, el ne spune că Iisus Se trage, după umanitatea Sa, din neamul Sfântului Profet David. Iar atunci când el ne spune că Iisus va împărăți peste casa lui Iacov în veci, pentru că Împărăția Lui nu va avea sfârșit, ne spune că Iisus nu e doar om, ci și Dumnezeu.

Însă Arhanghelul Domnului ne spune aici taine mari, taine mari ale credinței noastre ortodoxe. Ni le spune în puține cuvinte. El ne spune că Iisus e Dumnezeu și om, că El e Fiul Tatălui după dumnezeirea Sa, dar că S-a născut ca om din Fecioara Maria, și că Împărăția Lui nu are sfârșit. Iar împărățiile fără sfârșit nu sunt terestre, nu sunt tempo-

rale, pentru că multe împărății au fost și s-au sfârșit prost. Iar Biserica de acum nu este Împărăția lui Dumnezeu, dar e ușa sigură spre ea. Pentru că aici, în Biserica Lui, Sfinții stau lângă cei păcătoși și mulți dintre cei care vor fi Sfinți ai lui Dumnezeu, astăzi sunt păcătoși. Dar ei se vor schimba în Biserica slavei Sale și vor moșteni Împărăția lui Dumnezeu, care e Împărăția tuturor Îngerilor și a Sfinților Lui și ea va fi veșnică. Și Dumnezeul treimic va împărăți veșnic peste cei ai Lui.

Cine este mare? Cel care își sfințește viața! Mare înaintea cui? A lui Dumnezeu! Și cei care sunt mari înaintea Lui, sunt fiii Lui după har. Și Dumnezeu le dă celor mari ai Lui ca să împărățească împreună cu El, în Împărăția iubirii Sale. Și Împărăția Lui va fi veșnică și în ea vor fi toți cei transfigurați de slava Sa și găsiți vrednici de Împărăție.

Însă vor fi și oameni nevrednici de Împărăție, dar care vor trăi și ei veșnic. De ce sunt nevrednici? Pentru că nu L-au dorit pe Dumnezeu în viața lor. Și ei vor trăi cu demonii și cu cei ca ei în Iad. Adică într-o împărăție mincinoasă, pentru că s-au autoiluzionat cu faptul că pot exista veșnic, „la modul bucuros", fără Dumnezeu.

Însă nimeni nu poate fi bucuros, fericit și împlinit fără Dumnezeu! Nimeni nu poate trăi veșnic fericit și împlinit în afara Împărăției lui Dumnezeu! Căci există doar Rai și Iad, iar „purgatoriul" romano-catolic este o inexistență, un fals grosolan în materie de teologie.

Fecioara Mariam a cerut explicații suplimentare Îngerului: „Cum va fi aceasta, când bărbat nu cunosc [ἐπεὶ ἄνδρα οὐ γινώσκω]?" [1, 34]. Cum voi naște fără de bărbat? Și Arhanghelul a lămurit-o, spunându-i: „Duhul Sfânt Se va coborî peste tine și

puterea Celui Preaînalt te va umbri pe tine; de aceea, și Sfântul care Se naște [din tine] va fi chemat *Fiul lui Dumnezeu*" [1, 35]. Și ce i-a spus de fapt? Că Duhul Sfânt și Tatăl vor conlucra la zămislirea Domnului, iar Cel pe care ea Îl va naște este Fiul lui Dumnezeu. Și avem iarăși Treimea, ca la facerea lumii și ca la zidirea omului, ca la împărțirea limbilor, apoi ca la Botez și pe Tabor, învățându-ne în mod explicit faptul că Dumnezeul nostru e treimic, e tripersonal, e Tatăl, Fiul și Sfântul Duh Dumnezeu.

Adică Născătoarea de Dumnezeu primește mai întâi de toți dogma Preasfintei Treimi de la Arhanghelul Gavriil și ea a lăsat-o ca moștenire fundamentală Bisericii. Căci Fiul este Dumnezeu și om, dar Duhul Sfânt și Tatăl Cel Preaînalt conlucrează la zămislirea Lui în uterul Fecioarei. Pentru că Dumnezeul nostru e tripersonal și nu monopersonal.

Iar după ce a bucurat-o nespus cu detaliile sale, Arhanghelul Domnului îi vorbește și de bucuria Sfintei Elisavet, rudenia ei. Pentru că ea a zămislit fiu în bătrânețea ei [1, 36]. Adică în mod minunat, cu harul lui Dumnezeu, cu îngăduința Lui, pentru că a născut dincolo de hotarul nașterilor, dar pe cale naturală, prin împreunare trupească. Și ea era atunci în a 6-a lună de sarcină, deși lumea o numea pe ea *stearpă* [1, 36].

Ce ne învață aici Dumnezeu? Că e bine uneori ca anumiți oameni să ne creadă într-un anume fel, dar noi să fim alții. Ei să ne creadă păcătoși, pătimași, dar noi să nu fim păcătoși, ci oameni ai evlaviei. De ce? Pentru ca să vedem diferența între ce cred alții despre noi și cine suntem, de fapt, noi. Căci dacă noi nu suntem vinovați de lucrurile de care ne acuză alții, nu ne strică nicidecum sufletul și suntem vorbiți de rău în mod gratuit. Dar dacă ei au

dreptate, dacă ei ne acuză pe drept, atunci suntem în păcat. Și conștiința noastră ne acuză dimpreună cu oamenii.

Și Sfânta Elisavet era considerată de mulți ca fiind stearpă/ neroditoare/ sterilă, dar ea era mama lui Ioannis, cel care era plin de har, deși nu se născuse încă, ci avea 6 luni, fiind în pântecele ei. Era mamă de Sfânt, ea însăși fiind Sfântă a lui Dumnezeu. Și avea un soț de asemenea Sfânt. Pentru că Sfinții nu apar numai la Mănăstire și în pustie, ci și în familie. Dar pentru ca o familie să fie sfântă, toți din acea familie trebuie să trăiască în mod sfânt.

Fecioara Maria era logodită cu Sfântul Iosif, cel Drept. Preasfânta Fecioară era, în ochii oamenilor, soția lui Iosif. Doar ei știau că trăiesc feciorește unul cu altul și că el apără fecioria ei.

Și ei erau doi Sfinți ai lui Dumnezeu, din Preacurată Fecioara Maria întrupându-Se Domnul. Iar ei trei erau o altă familie de Sfinți ai lui Dumnezeu, ca și familia Sfântului Zaharias, din Israilul de acum 2000 de ani.

Câți ani avea Sfântul Iosif când s-a logodit cu Preasfânta Fecioară Maria? Avea 80 de ani[227]. Dar „nu s-a atins”[228] de Maica lui Dumnezeu niciodată. Pentru că Sfântul Iosif s-a raportat la Preacurata Fecioară Maria ca la Fecioara Domnului, iubind-o și cinstind-o pentru curăția și sfințenia ei. Pentru că el i-a slujit ei cu bună cucernicie și cu frică de Dumnezeu, ca Maicii Mântuitorului nostru[229]. Iar pentru Dumnezeu, Cel care face minuni mari și negrăite, niciun cuvânt nu e cu neputință [1, 37].

---

[227] *Viețile Sfinților pe luna decembrie*, ed. BOR 2000, p. 492.

[228] Idem, p. 495.

[229] Ibidem.

Pentru că El săvârșește mereu binele, El fiind Binele tripersonal, Binele desăvârșit, Binele adevărat.

Însă noi, oamenii, nu putem să facem tot ceea ce ne propunem să facem. Pentru că proiectele noastre de viață, întotdeauna, sunt mai mari decât puterea noastră de a le lucra. Noi spunem multe cuvinte. Noi vrem multe în cuvânt. Așteptăm multe de la cuvântul nostru. Vrem ca tot ceea ce spunem să fie respectat de către alții. Însă nici noi nu ne ținem adesea de cuvânt, de propriile noastre făgăduințe. Spunem una și facem alta. Însă trebuie să ne nevoim continuu pentru ca să ne împlinim făgăduințele, chiar dacă, adesea, avem căderile noastre. Căci ceea ce contează e ca să ieșim mereu din căderea noastră și să punem început bun pocăinței noastre în fața lui Dumnezeu.

Și la Lc. 1, 38 începe iconomia mântuirii noastre! Începe lucrarea cea prea mare a mântuirii noastre în persoana Domnului. Căci iconomia [οἰκονομία] este planul, rânduiala, scopul[230] pentru care a venit Domnul în lume: ca să ne mântuiască și să ne transfigureze pe noi și întreaga Lui creație.

Și iconomia Lui cu omul și cu lumea a început atunci când Fecioara Mariam a fost de acord cu Dumnezeu și a mărturisit: „Iată, roaba Domnului [Ἰδού, ἡ δούλη Κυρίου]! Fie mie după cuvântul tău [γένοιτό μοι κατὰ τὸ ῥῆμά σου]” [Lc. 1, 39, BYZ]. Iar atunci când ea a consimțit planului lui Dumnezeu, Arhanghelul L-a văzut pe Domnul întrupat în pântecele ei[231]. Căci la Dumnezeu toate se fac imediat,

---

[230] *Cf.* Friberg Greek Lexicon, 19.463, apud BW 10.

[231] *Cf.*

http://www.teologiepentruazi.ro/2017/04/03/predica-despre-diverse-profetii-mariologice-si-despre-viata-duhovniceasca/.

toate se fac întru puterea Lui și cu multă slavă dumnezeiască. Nouă ne ia timp ca să facem ceva anume, ca să ridicăm o casă, o Biserică, ca să facem o școală, ca să ne întemeiem o familie. Dar la Dumnezeu totul se face imediat. Și când El dorește, atunci se biruiește/ e copleșită rânduiala firii. Pentru că minunea depășește puterea noastră de înțelegere, dar ea are consecințe directe, reale, neschimbate în oameni și în lumea noastră.

Noi nu înțelegem cum un om orb din naștere, prin puterea lui Dumnezeu, poate să vadă. Însă ne dăm seama cu toții că el a început să vadă, după ce a trăit minunea vindecării lui de orbire. Căci orice minune devine evidentă pentru toți, după ce ea se produce. Însă cum se produce ne depășește pe toți. Dar tocmai pentru că se produce și are urmări, ea este o realitate pentru noi, deși noi nu o putem explica.

Și minunile lui Dumnezeu, în Biserica Lui, sunt zilnice. Și noi nu încercăm să le explicăm, pentru că știm că e prezența Lui în fiecare dintre ele, dar pentru ele Îl lăudăm și ne bucurăm dumnezeiește.

Ce înseamnă *roabă* a Domnului? Slujitoare a Lui! Cea care se pune la dispoziția Domnului și Îi slujește Lui întru toate. Adică se face întru toate ascultătoare Lui, pentru că Îl iubește pe El. Pentru că Maica lui Dumnezeu era conștientă de diferența dintre ea și Cel care S-a întrupat din ea. Știa că El e Dumnezeu și om, după nașterea din ea, dar ea era om. Și s-a raportat întotdeauna la Fiul ei ca la Domnul și Stăpânul ei, ca la Dumnezeu întrupat. Și, în nespusă smerenie, ea a slujit Fiului ei.

Căci „singură a născut și singură a înfășat, singură Maică fără osteneală și moașă neînvățată, pentru că n-a lăsat pe nimeni să se atingă cu mâini

necurate de nașterea cea preacurată, ci singură a slujit Celui dintr-însa și mai presus de ea, apoi singură L-a înfășat și L-a culcat în iesle”[232]. Pentru că „a născut fără durere...[și] singură Născătoare a fost și slujitoare a nașterii [Lui], cu bună cucernicie, arătând Preaiubitului său rod slujba cea de maică, îmbrățișându-L, sărutându-L, alăptându-L și făcând toate plină de bucurie, pentru că întru naștere n-a avut nicio durere și nicio neputință a firii”[233].

Și când a cerut să se facă cuvântul Arhanghelului în trupul ei [1, 38], ea a consimțit lui Dumnezeu, căci L-a lăsat pe El să ia trup din ea. Și când Arhanghelul L-a văzut pe Domnul în pântecele ei întrupat, atunci el a plecat [1, 38] plin de cutremurare dumnezeiască de la ea, pentru că a cunoscut marea Lui iubire pentru oameni.

Și ce lucru cutremurător de frumos observăm aici? Că Dumnezeu cere voie făpturii Sale ca să locuiască în ea! Cere acceptare și coparticipare la planul Său de mântuire.

El nu vine în forță la noi! Nu intră cu forța în viața noastră! Ci El ne cere să fim de acord cu venirea Lui la noi. Pentru că El dorește să locuiască în noi pentru toți vecii, dar pe măsura iubirii și a dorului nostru pentru El.

Ce fac demonii? Vor să se lipească cu forța de sufletele noastre, precum lipitorile, și să intre și să locuiască în trupurile noastre. Ei vor să ne posede, să ne stăpânească, să ne robească și nu să ne facă bine.

De aceea, diferența este evidentă! Căci Dumnezeu nu forțează voința omului, ci El cere coparticiparea lui la mântuirea sa, pe când demonii intră în

---

[232] *Viețile Sfinților pe luna decembrie*, ed. BOR 2000, p. 499.

[233] Ibidem.

forță în viața noastră, pentru ca să ne rătăcească, pentru ca să ne arunce în păcate și erezii.

Și de aici, de la cum se comportă Dumnezeu cu omul, noi învățăm toată delicatețea și bunul comportament în relațiile dintre noi și în societate. El cere acordul oamenilor, pentru relația cu El. La fel trebuie să facem și noi: să cerem, în mod respectuos, prietenia oamenilor și să fim loiali prieteniei lor. În cadrul relației cu ei, noi trebuie să fim delicați și reținuți, plini de atenție și de frumusețe duhovnicească, și nu bășcălioși și nesimțiți, tupeiști și intruzivi în viața lor. Pentru că prietenia presupune o relație principială, o relație de sinceritate și de iubire, de respect și de încredere și nu un teatru al ipocriziei și al nesimțirii.

Ce face Dumnezeu când vede că noi, partenerii relației cu El, devenim indiferenți și pătimași, distrați și risipitori? Se comportă ca atare! Adică El Își retrage slava Lui din noi, pentru ca să vedem cât de grea e singurătatea. Tot la fel trebuie să facem și noi în relația de prietenie cu alții: dacă vedem că prietenii noștri și-au schimbat inima față de noi, dacă au căzut din iubirea și sinceritatea dintâi, și noi trebuie să ne retragem, pentru ca să simtă diferența dintre prieteni și neprieteni. Iar dacă, cu adevărat, a fost o prietenie reală între noi, cei care simt durerea despărțirii învață din ea tot timpul.

Fecioara se consideră roabă/ slujitoare/ ascultătoare lui Dumnezeu și nu „parteneră egală" cu Dumnezeu. Fapt pentru care nu vorbește „pe picior de egalitate" cu El. Tot la fel și noi: într-o relație duhovnicească trebuie să știm cine suntem. Trebuie să nu uităm niciodată cine suntem. Căci dacă noi suntem *ucenicii*, dacă suntem *cei mici* în viața teologică și duhovnicească, atunci trebuie să ne

comportăm ca atare în relația cu Părinții noștri duhovnicești, cu cei mai mari decât noi.

În cadrul căsătoriei, soția e soție și soțul e soț și fiecare are îndatoririle sale de zi cu zi. Însă soțul e cel care conduce casa lui. După cum Preotul paroh e cel care conduce parohia lui. Iar soția nu trebuie să se comporte niciodată ca stăpânul casei și nici copiii nu trebuie să uite că sunt copiii părinților lor. Pentru că într-o relație reală rămânem mereu cei care suntem.

La fel și în ierarhia și rânduiala Bisericii, fiecare are treapta lui. Episcopul se comportă ca Episcop, Preotul ca Preot, Diaconul ca Diacon, Monahul ca Monah, Mireanul ca Mirean, Cântărețul de la strană ca și Cântăreț. Dacă vreunul își iese din normalitatea lui, din starea lui și pretinde că e „altcineva", el păcătuiește. Pentru că nu poate fi decât ceea ce l-a pus Dumnezeu să fie.

Așa că putem înțelege zilnic, din modul în care Se comportă Dumnezeu cu noi, cum trebuie să fim noi și cum să ne comportăm și noi, la rândul nostru, față de semenii noștri. Căci El e îndelung-răbdător și milostiv, înțelegând nevoile și neputințele noastre, dar, în același timp, știind și când noi devenim nesimțiți sadea. Pentru că atunci când ne cuprinde cu totul nesimțirea și indiferența față de viața bună, sfântă, curată, atunci loviturile Lui cele duhovnicești, palmele Sale cele pedagogice sunt imediate.

Și noi trebuie să Îi fim recunoscători lui Dumnezeu atât pentru bunele, cât și pentru relele îngăduite de El în viața noastră, pentru că toate ne-au fost și ne sunt de folos. Ele sunt medicamentele dulci-amare care ne vindecă de bolile noastre sufletești și trupești.

Dumnezeu să ne bucure pe toți și să ne învețe pe toți calea Lui! Amin.

Predică la Duminica Intrării Domnului în Ierusalim [2017]

Iubiții mei[234],

Dimitrie Cantemir, în *Istoria ieroglifică*, a spus la un moment dat: „țărna țăranul astrucă”[235]. Adică țăranul țărâna/ pământul/ trupul luat din pământ/ pe mort îl îngroapă[236]. *A astruca* pare să vină de la posibilul verb latinesc *astruicare* și, în ultimă instanță, de la *astruere*[237]. Însă *astruo, astruere, astruxi, astructus* înseamnă *a construi pe*, *a îngrămădi peste*, *a adăuga la*[238]. Iar dacă *a astruca* vine de la *astruere*, atunci el are sensul de *a îngrămădi pământ* peste cel care se îngroapă. Și, de fapt, asta și înseamnă a înmormânta: a adăuga pământ peste sicriul celui mort. Pentru că din pământ suntem și în pământ ne întoarcem [Fac. 3, 19]. Și de aici, din porunca

---

[234] Scrisă în ziua de 4 aprilie 2017, zi de marți, înnorată dimineața și cu soare mai târziu. Cu 11 grade la ora 12.00 și 13 grade la ora 17.00.

[235] Dimitrie Cantemir, *Istoria ieroglifică*, ediție îngrijită de P. P. Panaitescu și I. Verdeș, studiu introductiv de Adriana Babeți, Ed. Minerva, București, 1997, p. 194, apud Dr. Gianina Maria-Cristina Picioruș, *Epilog la lumea veche. Literatura română între viziunea tradițională și ideologia modernă. Mentalități, forme literare și univers spiritual*, vol. I. Poezia, partea a 6-a, Poezia postbelică (Nichita Stănescu), Teologie pentru azi, București, 2017, p. 188, n. 199. Cartea soției mele e în curs de publicare.

[236] *Cf.* http://www.dex.ro/astruca.

[237] Ibidem.

[238] *Cf.*

http://www.archives.nd.edu/cgi-bin/wordz.pl?keyword=astruere.

Domnului: „pământ ești și întru pământ te vei întoarce [γῆ εἶ καὶ εἰς γῆν ἀπελεύσῃ]” [Fac. 3, 19, LXX], neamul omenesc a învățat că înmormântarea în pământ e adevărata înmormântare a omului. Iar Biserica ne învață până azi același lucru: că adevărata înmormântare a omului se face în pământ și că trupul celui adormit nu trebuie ars sau aruncat la gunoi[239].

Dar, pe de altă parte, dacă *astruere* înseamnă și *a adăuga la*, putem vedea această raportare față de moarte și în Scriptură. Pentru că în Scriptură, moartea este considerată și *o adăugare la popor*. Căci atunci când Sfântul Avraam a murit, cartea *Facerea* vorbește despre moartea lui în următorii termeni: „și, sfârșindu-se, a murit Avraam în[tru] bătrânețe bună [καὶ ἐκλιπὼν ἀπέθανεν Αβρααμ ἐν γήρει καλῷ],

---

[239] „Creștinii însă trebuie să se supună Bisericii, care interzice incinerarea, și să-i respecte Tradiția, care consfințește și practică îngroparea. Îngroparea morților se întemeiază pe o veche datină ce urcă până la originile Creștinismului, și preluată din Vechiul Testament. Ea are drept pildă îngroparea Domnului și îngrijirile ce s-au dat sfântului Său trup. Se sprijină și pe o mulțime de temeiuri simbolice, cuprinse în Sfânta Scriptură și în tâlcuirile Sfinților Părinți, care înfățișează continuitatea ce există într-un anume chip între trupul viu și trupul mort și învierea ce va să fie. [Căci] îngroparea morților e o mărturie a grijii de a se păstra credința Bisericii în înviere, și, legat de aceasta, a învățăturii sale despre valoarea și demnitatea trupului omenesc nu numai în această viață, ci și dincolo de moarte”, *cf.* Jean-Claude Larchet, *De ce Biserica Ortodoxă nu acceptă incinerarea?*, Ed. Basilica a Patriarhiei Române, București, 2013, p. 102-103. În această broșură, pe care am citat-o, avem de fapt un fragment din cartea Jean-Claude Larchet, *Sfârșit creștinesc vieții noastre, fără durere, neînfruntat, în pace…*, trad. din lb. fr. de Marinela Bojin, Ed. Basilica a Patriarhiei Române, București, 2012, p. 301-342.

bătrân și plin de zile [πρεσβύτης καὶ πλήρης ἡμερῶν], și *s-a adăugat* la poporul său [καὶ *προσετέθη* πρὸς τὸν λαὸν αὐτοῦ]" [Fac. 25, 8, LXX]. De unde înțelegem că s-a adăugat și cu trupul și cu sufletul. Căci prin trup a intrat în pământ, din care a fost luat trupul, iar prin suflet s-a dus alături de sufletele poporului său.

– Însă unde se aflau sufletele oamenilor până la venirea Domnului?

– Se aflau în Iad! Căci „pogorându-Se la Iad, Domnul nu a înviat pe toți câți erau acolo, ci numai pe cei care au voit să creadă în El; și sufletele Sfinților din veac, ținute cu sila de Iad, le-a slobozit și a dăruit tuturor putința să se urce la ceruri"[240]. Pentru că și Sfinții Vechiului Testament au fost în Iad, până când Domnul, la învierea Sa din morți, i-a scos de acolo și i-a sălășluit întru Împărăția Sa.

De unde rezultă că, atunci când în cărțile de cult găsim că Iadul „s-a golit" odată cu învierea lui Hristos din morți, trebuie să înțelegem această zicere în sensul că *s-a golit de Sfinți*. Căci cei Sfinți au fost scoși din Iad de către Domnul și ei au intrat, împreună cu El, în Împărăția Lui cea veșnică.

Sfântul Chromatius de Aquileia (a adormit în 406 sau 407 d. Hr. și e pomenit pe 2 decembrie[241]) considera că prin cununa de spini a Domnului suntem reprezentați noi, cei care am crezut în Domnul și care nu Îl mai înțepăm și nu Îl mai rănim pe El prin faptele noastre[242], pentru că acum facem

---

[240] Penticostar, ed. BOR 1999, p. 19.

[241] A se vedea:
https://en.wikipedia.org/wiki/Chromatius.

[242] Mast. Marius Budea, Chromatius de Aquileea, *Sermo XIX*, în *Studia Universitatis Septentrionis. Theologia Orthodoxa*, anul III, nr. 1, ianuarie-iunie/2011, Ed. Universi-

cele bineplăcute Lui. Acum Îl facem pe El să Se odihnească în sufletele și în trupurile noastre.

Iar când vorbește de Crucea Sa, el spune că ea este carul triumfal de luptă al Domnului[243]. Pentru că „Crucea lui Hristos este victoria noastră, deoarece Crucea lui Hristos ne-a câștigat nouă ~~triumful~~ biruința victoriei”[244]. Biruința împotriva păcatului, a morții și a demonilor.

Și dacă, „oarecând, Adam a gustat din dulcele pom și a aflat amara moarte pentru tot neamul omenesc, dimpotrivă, Domnul a primit amărăciunea fierii, ca să ne recheme pe noi din amara moarte la dulcea viață [a Bisericii Sale]. [Căci]...a primit amărăciunea fierii ca să stingă în noi amăreala păcatului; a luat asupra Sa acreala oțetului, dar a vărsat peste noi ~~prețiosul~~ cinstitul Său sânge. Ca atare, le-a suferit pe cele rele, dar le-a împărțit pe cele bune; a primit moarte, dar a dăruit viață”[245].

Sfântul Chromatius ne confirmă detaliul iconografic al Icoanei Răstignirii Domnului, acela în care, la baza Crucii Sale, e craniul Sfântului Adam. Pentru că, ne spune el, „nu fără motiv a fost răstignit [Domnul] în acest loc, unde trupul lui Adam era îngropat. Așadar, acolo Se răstignește Hristos unde este înmormântat Adam, ca Viața să lucreze acolo unde moartea lucrase ea cea dintâi, ca să se ridice Viața din moarte”[246]. Cu alte cuvinte, Domnul intră astăzi în Ierusalim în cunoștință de cauză. El știa că Se duce spre moarte, spre moartea pe Cruce, despre

---

tății de Nord, Baia Mare, p. 231. Autorul ne-a spus că a tradus-o din PL, *cf.* Idem, p. 229, n. 1, dar nu și din ce volum.

[243] Idem, p. 234.

[244] Ibidem.

[245] Idem, p. 236.

[246] Ibidem.

care le-a vorbit de mai multe ori Ucenicilor Săi. Pentru că El a intrat în Ierusalim ca să moară pentru noi, pentru ca, prin moartea Lui, să ne umple de viața Sa cea veșnică.

În predica mea de anul trecut v-am vorbit despre împlinirea profețiilor întru Domnul[247]. Și vă spuneam că „Icoana Răstignirii nu ne prezintă un Hristos *învins*, un Hristos *sleit de puteri*, ci un Hristos *biruitor*, un Hristos *plin de slavă*, Care a învins moartea, Iadul și patimile în El Însuși. Fiindcă moartea nu L-a putut ține legat în Iad, ci El a ieșit din Iad ca un biruitor, dimpreună cu Sfinții Lui. El *a stricat* Iadul! El S-a făcut *primul înviat* al întregii umanități! Pentru că a înviat *cu de la Sine putere*, ca un Dumnezeu adevărat și om adevărat. Și moartea și Iadul nu L-au putut ține în brațele lor, pentru că El era Mielul răscumpărării noastre, Cel fără de păcat. Mielul lui Dumnezeu, Cel care ridică păcatul lumii"[248].

Căci atunci când Sfântul Ioannis Botezătorul L-a văzut pe Domnul, el a spus despre El: „Iată, Mielul lui Dumnezeu, Cel care ridică păcatul lumii!" [In. 1, 29, BYZ]. Fiindcă El este adevărata jertfă pentru păcatele noastre și Cel din care izvorăsc pururea iertarea și viața noastră.

– De ce există păcate în lume? De ce oamenii păcătuiesc?

– Pentru că Dumnezeu l-a făcut pe om liber. Și oamenii pot alege să facă lucruri care îi omoară. Căci „Dumnezeu a riscat apariția răului [atunci când i-a făcut pe Îngeri și pe oameni liberi n.n.]; dar acesta nu este un semn de necesitate, automatism sau slăbi-

---

[247] O puteți reciti aici:
http://www.teologiepentruazi.ro/2016/04/21/predica-la-intrarea-domnului-in-ierusalim-2016/.

[248] Ibidem.

ciune [din partea Sa n.n.], ci un semn de extraordinară iubire și putere [a lui Dumnezeu față de creaturile Sale n.n.]. Acordarea acestui mare dar, libertatea, a fost firească, pentru că fără libertate n-ar fi putut exista nici iubirea din partea omului, ca răspuns la ~~Iubirea~~ iubirea supremă a lui Dumnezeu”[249].

Pentru că iubirea e o alegere, e dăruire, e lipire de cel iubit. Și adevăratul credincios este omul care Îl iubește pe Dumnezeu și se încrede în El întru toate și de la El așteaptă tot ajutorul și toată luminarea.

Referindu-se la Iad, Părintele Remete afirmă faptul că Iadul nu este „un eșec” al lui Dumnezeu sau al iubirii Lui, pentru că Iadul „ține de realitatea libertății creaturii. El nu este un eșec real[,] pentru că nu este o scăpare sau o depășire a lui Dumnezeu[,] ci o asumare. Întrucât e o asumare, nu e un eșec. Dăinuirea celor care persistă în refuzul lui Dumnezeu este sută la sută un dar al lui Dumnezeu...[iar] Iadul nu este un eșec[,] ci o biruință a binelui”[250].

Pentru că Dumnezeu nu dorește să îi nimicească cu totul pe cei care I se împotrivesc Lui și nici nu-i va nimici vreodată pe demoni și pe cei păcătoși, ci El îi va iubi veșnic la fel, chiar dacă ei, tot veșnic, nu Îl vor accepta. Și prin aceasta, Iadul se arată a fi un eșec al iubirii oamenilor și al demonilor față de Dumnezeu și de semenii lor, și nu al lui Dumnezeu față de creația Sa. Pentru că El ne iubește pe toți la fel, chiar dacă suntem Sfinți sau păcătoși, dar noi, creația Lui, neiubindu-L, extindem Iadul. Și spun aceste lucruri, pentru ca acum, în Săptămâna Sfinte-

---

[249] [Pr. Prof. Dr.] George Remete, *Suferința omului și iubirea lui Dumnezeu. O introducere*, ed. a II-a, revizuită și adăugită, Ed. Reîntregirea, Alba Iulia, 2006, p. 96.

[250] Idem, p. 126.

lor Patimi, să înțelegem și mai bine raportarea noastră față de Dumnezeu și a Lui față de noi. Căci El a venit spre Cruce pentru noi, dar oamenii păcătoși care L-au chinuit și răstignit au crezut că „L-au biruit", că prin Cruce „L-au eliminat" din viața lumii. Însă El, prin Cruce, ne dă tuturor iertare și mântuire și sfințenie, căci a înviat ca un biruitor, îndumnezeind umanitatea Sa, și S-a făcut început al drumului nostru către Împărăția Sa.

În comentariul la Sfântul Lucas al Sfântului Cuvios Beda, el ne spune că, prin cuvintele: „Binecuvântat [este] Cel care vine Împărat în[tru] numele Domnului [Εὐλογημένος ὁ ἐρχόμενος Βασιλεὺς ἐν ὀνόματι Κυρίου]" [Lc. 19, 38, BYZ], se înțelege că este binecuvâtat Cel care vine întru numele lui Dumnezeu Tatăl[251]. Și Cel care a venit în lume, în numele Tatălui Său, a fost chiar Fiul Său Cel veșnic. Și mulțimea L-a binecuvântat pe Fiul, Cel trimis în lume de Tatăl, și în Care Se odihnește Duhul Sfânt.

Iar Israilul de acum două milenii L-a numit *Împărat* pe Iisus Hristos, Domnul nostru, pe Cel egal cu Tatăl și prin Care toate s-au făcut[252]. Prin luminarea lui Dumnezeu L-a numit *Împărat*, pentru că El este Împăratul Israilului celui adevărat, adică al Bisericii Sale.

Și noi, astăzi, când prăznuim intrarea Lui în Ierusalim, noi prăznuim de fapt pe Împăratul nostru, ne bucurăm împreună cu El, pentru că El a venit să ne învețe bucuria Crucii. Să ne învețe că Crucea trebuie asumată cu bucurie, cu întreaga noastră ființă, pentru că ea ne învie din morți. Adică a venit să ne învețe că adevărata imperialitate nu e stăpânirea asupra altora, ci asupra noastră înșine. Căci

---

[251] PL 92, col. 569.

[252] Ibidem.

dacă ne putem stăpâni pe noi înșine, dacă suntem în stare să ne conducem pe noi înșine, atunci suntem liberi duhovnicește.

Dar poporul a mai spus și aceste cuvinte, potrivit Sfântului Lucas: „Pacea [este] în cer [εἰρήνη ἐν οὐρανῷ] și slava în[tru] cei prea înalți [καὶ δόξα ἐν ὑψίστοις]" [Lc. 19, 38, BYZ]. Însă pacea și slava sunt unul și același lucru, pentru că ambele indică slava lui Dumnezeu. Iar cerul inimii noastre trebuie să fie plin de pacea lui Dumnezeu, după cum slava lui Dumnezeu este întru Îngerii și Sfinții lui Dumnezeu, care sunt cei prea înalți ai lui Dumnezeu, și care locuiesc întru Împărăția Lui.

Dar invidia[253] a vorbit din unii farisei, care au zis: „Învățătorule, ceartă-Ți Ucenicii Tăi!" [Lc. 19, 39]. Însă El le-a spus: „Vă zic vouă că, dacă aceștia au să tacă [ἐὰν οὗτοι σιωπήσωσιν], pietrele vor striga [οἱ λίθοι κεκράξονται]" [Lc. 19, 40, BYZ]. Pentru că atunci când oamenii tac în mod păcătos, făcând lucruri rele împotriva lui Dumnezeu, atunci Dumnezeu vorbește prin toată creația Lui împotriva oamenilor.

Și acest lucru îl vedem cu toții la răstignirea Lui cea de vineri...Când Domnul era răstignit pe Cruce, atunci soarele s-a întunecat, pentru că nu a suportat să vadă pe Dumnezeu răstignit pe Cruce, iar catapeteasma templului s-a sfâșiat prin mijloc [Lc. 23, 45], pentru că, întru Domnul, s-au împlinit toate cele profețite în Vechiul Testament. Atunci cele vechi au pierit, cele care erau prefigurări ale Bisericii, pentru că pe Cruce s-a adus Jertfa cea preacurată a Bisericii. Și când El a murit, atunci pământul s-a cutremurat și pietrele s-au despicat [Mt. 27, 51, BYZ], mormintele s-au deschis și Sfinții au înviat, ieșind din mormin-

[253] PL 92, col. 570.

tele lor și fiind văzuți de către oameni [Mt. 27, 52-53, BYZ]. De ce? Pentru că Domnul a coborât în Iad și i-a dezlegat din robia Satanei pe Sfinții Lui.

Și noi, prin puterea Lui, în Biserică, dezlegăm păcatele oamenilor, pentru ca oamenii să fie cu adevărat liberi. Căci fără iertarea păcatelor și dezlegarea lor, oamenii nu cunosc adevărata libertate duhovnicească. Dar dacă, prin Preoții Lui, Dumnezeu ne iartă păcatele și ne dezleagă de ele, atunci suntem cu adevărat iertați și împăcați cu Dumnezeu și cu Biserica Lui și trăim, din plin, împlinirea și bucuria duhovnicească a lui Dumnezeu.

– Câte zile a postit Domnul?

– 40 de zile, timp în care a fost ispitit de diavolul [Lc. 4, 2]. Dar după cele 40 de zile, El a flămânzit [Lc. 4, 2]. Tot la fel și noi, până azi, am postit după puterile noastre. Însă zilele de până la Învierea Domnului sunt zilele flămânzirii noastre, zile în care trebuie să trăim împreună cu El chinurile Sale cele prea multe, coborârea Sa la Iad și Învierea Lui cea de a 3-a zi.

Căci demonii și oamenii și neputințele noastre ne stau împotrivă tot timpul. Nu facem pe cât dorim, ci pe cât putem. Însă Domnul știe inima fiecăruia dintre noi. El știe cu ce inimă am postit noi, cu ce inimă am venit astăzi la Biserică, cum vom trăi noi zilele acestea sfinte, de dinainte și de după Paști, ce vrem noi în viață...

Nimeni nu trebuie să Îi spună Lui cine suntem noi și ce vrem noi și de ce avem noi nevoie. Căci El le știe pe toate din veci și pentru veci. Dar inima noastră trebuie să dorească acest lucru: ca noi să fim aidoma acestui verde viu, foarte frumos, puternic, pe care ni-l arată sălciile din mâinile noastre.

Căci primăvara, cea întotdeauna plină de minuni, a lui Dumnezeu, a adus totul din nou la viață. Bogăție de culori și de mirosuri! O avalanșă de verde și de flori și de mirosuri plăcute!...Iar natura, cea care nu părea să mai învie, să mai dea lăstari, să mai înflorească, e acum împodobită de praznic ca o fecioară nespus de frumoasă.

Căci, acum, întreaga creație se ia la întrecere cu noi și dorește să se schimbe în același ritm cu schimbarea noastră interioară, duhovnicească. Și pe cât ne curățim noi de păcate și ne umplem de slava lui Dumnezeu, pe atât și cosmosul înflorește.

Dar cine nu se primenește interior, cine nu își spală sufletul, cum prăznuiește? Pentru ce să mănânci pește azi, dacă n-ai postit pân-acum? Și cum să flămânzești, dacă postul nu te-a umplut de bucurie sfântă?

Însă postul acesta, mare și sfânt, e pentru ca să ne facă delicați sufletește. El nu e pentru ca noi să slăbim sau să ne extenuăm, ci pentru ca să ne umplem de teologie și de doruri sfinte, de bucurie sfântă și de milostenie, de rugăciune și de priveghere. Căci avem nevoie de sănătate și de putere de muncă și pentru mai departe, pentru că viața cu Dumnezeu e o continuă lucrare, o continuă activitate divino-umană. Dar am făcut cu adevărat performanță duhovnicească sau ne-am atins scopul postirii, dacă am devenit mai buni, mai înțelegători, mai profunzi, mai miloși în acest dumnezeiesc post.

Dumnezeu să ne întărească pe toți întru bucuria și pacea Sa! Dumnezeu să ne dea ochi de porumbiță și inimă de mamă când mergem pe pământ și vedem dureri și nefericiri de tot felul! Pentru că sunt multe de făcut pentru oameni și

împreună cu ei, aici, pe pământ, în Biserica slavei Sale. Amin!

Predică la Evanghelia Sfântului Lucas [3]

Iubiții mei[254],

așa cum Preacurata Stăpână, deși însărcinată, s-a ridicat și a mers în munte, și a făcut o călătorie pentru a-i vizita pe Sfinții Zaharias și Elisavet [Lc. 1, 39-40, BYZ], și noi să ne ridicăm din multele griji ale vieții de zi cu zi, pentru a privi deasupra lor, la Dumnezeul milostivirii noastre! Pentru că demonii, care ne alimentează zilnic cu griji și frici deșarte, vor să nu mai privim deasupra noastră, ci vor să mergem în capul nostru cu acest roi de viespi, care sunt gândurile agitării interioare. Dar dacă ne știm folosul duhovnicesc, dacă urmărim înțelepțirea noastră teologică, pentru a ști cum să ne curățim viața, trebuie să ieșim mereu din noi, din starea noastră de pasivitate sau de agitare sterilă, pentru a-L căuta pe Cel dorit. Căci și El ne dorește pe noi și urmărește ca noi să fim vii și energici pentru El, plini de doruri sfinte.

Așadar, Preacurata Stăpână, cu Domnul în pântece, face o călătorie spre familia Înaintemergătorului, Sfântul Ioannis fiind și el în pântecele maicii sale. Și când ajunge la rudenia ei, la Sfânta Elisavet, Maica lui Dumnezeu o salută pe Sfânta Elisavet [1, 40], pe doamna casei.

Pentru că e normal să faci asta, când mergi în casa cuiva. Nu dai buzna în casa omului, ci ești politicos! Căci dacă nu ești politicos, dacă îți ieși din

---

[254] Scrisă în ziua de 5 aprilie 2017, zi de miercuri, friguroasă, cu 8 grade la ora 9.00.

statutul de invitat, altădată nu mai ești primit. Nu ți se mai deschide ușa.

Însă, când Maica lui Dumnezeu, cea plină de har, care era locaș însuflețit al Stăpânului ei și al nostru, o salută pe Sfânta Elisavet, Sfântul Lucas ne spune: „și a fost, când a auzit Elisavet salutarea [τὸν ἀσπασμὸν] Mariei, [că] a săltat pruncul în pântecele ei; și s-a umplut Elisavet de Duhul Sfânt" [Lc. 1, 41, BYZ].

– De ce a săltat pruncul în pântecele ei?

– Pentru că pruncul Ioannis, cel încă nenăscut, *a simțit* cine este ea și cine este Cel din pântece ei. L-a simțit pe Dumnezeu în preajma lui și, ca un prunc viu, a săltat în pântecele maicii sale și a umplut-o și pe maica lui de harul Duhului Sfânt. Căci atunci când Scriptura folosește sintagma „s-a umplut de Duhul Sfânt", nu se referă la *persoana* Duhului Sfânt – căci este lucru imposibil ca vreo făptură creată să primească o persoană a Treimii, atâta timp cât ființele raționale, Îngerii și oamenii, nu pot nici măcar să cunoască ființa lui Dumnezeu, darămite să o primească în ei – ci la *slava* Duhului Sfânt, care e comună Preasfintei Treimi. Și, prin slava lui Dumnezeu, Sfântul Ioannis L-a simțit pe Domnul în preajma lui, și tot de aceeași slavă veșnică și necreată a lui Dumnezeu, Sfânta Elisavet s-a umplut și a început să profețească.

Și ce vedem aici? Că o persoană umană are simțuri și simțiri duhovnicești, dacă e plină de slava lui Dumnezeu. Și că un prunc, încă nenăscut, simte și conștientizează prezența lui Dumnezeu și se manifestă bucuros când simte slava Lui. Cu atât mai mult un prunc născut, care are câteva săptămâni sau câteva luni, și care e adus la Botez și botezat, simte interior slava lui Dumnezeu. Pentru că slava lui

Dumnezeu, care ne curățește de păcate și ne face vii duhovnicește, e resimțită de noi ca bucurie, ca împlinire, ca veselie sfântă, ca eliberare dumnezeiască. Pentru că Dumnezeu face numai bine în om și în viața omului.

Iar cum nu ne punem problema că pruncul are nevoie de lapte ca să trăiască, tot la fel nu trebuie să ne punem problema dacă are nevoie de Botez, de Mirungere, de Euharistie, de rugăciune, de viața Bisericii și de toată iubirea noastră, pentru ca el să fie viu duhovnicește și frumos în sinea lui. Căci el, pruncul iubirii noastre, are nevoie de noi și de toată grija și atenția noastră, dar, în primul rând, el are nevoie de Dumnezeul lui, de Cel care e adevărata lui viață și de Cel care îl ocrotește și îl apără în toate zilele vieții sale.

Și dacă vrem copii autentici, copii de viitor, copii pentru Împărăția lui Dumnezeu și nu pentru Iad, nu ar trebui să îi creștem antropocentric, ci teocentric. Căci mai înainte de a-i zămisli, mai înainte de a-i avea în pântece, mai înainte de a-i naște, trebuie *să îi aruncăm* spre Dumnezeu, așa după cum spune Sfântul David, Profetul: „Spre Tine m-am aruncat din uter [ἐπὶ Σὲ ἐπερρίφην ἐκ μήτρας], din pântecele maicii mele Dumnezeul meu ești Tu [ἐκ κοιλίας μητρός μου Θεός μου εἶ Σύ]” [Ps. 21, 11, LXX].

– Și de ce e Dumnezeu, Dumnezeul nostru încă din uter?

– Pentru „că Tu ești Cel care m-ai scos din pântece [ὅτι Σὺ εἶ ὁ ἐκσπάσας με ἐκ γαστρός], [Tu ești] nădejdea mea de la sânii maicii mele” [Ps. 21, 10, LXX]. Căci oricât și-ar dori mama și tatăl ca să se nască copilul lor și oricât de instruit ar fi medicul curant, dacă Dumnezeu nu ne scoate din pântece, nu

ne scoate nimeni. Și dacă El nu ne păzește zi de zi și nu ne ridică zi de zi din pat și nu ne protejează ca pe lumina ochilor, noi nu putem face nimic. Pentru că viața noastră nu poate exista în afara providenței lui Dumnezeu, a purtării Lui de grijă față de noi.

Tocmai de aceea, viața noastră este teocentrică, nu se poate concepe în afara lui Dumnezeu, pentru că El ne susține în existență, chiar dacă noi nu admitem acest lucru. Căci El și pe demoni și pe oamenii păcătoși și pe cei credincioși și pe Îngeri și pe gâze și copacii și pietrele și planetele și aerul și tot ce există le ține în existență, pentru că El a creat orice existență.

De aceea, nu trebuie să ne mirăm de faptul că oamenii cred, că sunt credincioși, că au o relație cu Dumnezeu, pentru că ea, această relație cu El, preexistă nașterii lor pe lume. El ne cunoaște din veci pe fiecare și ne ajută, la timpul rânduit de El, ca să venim în existență. Noi ne naștem pentru că El ne naște. El ne naște prin intermediul părinților noștri și ajutându-i pe ei să ne nască. Fapt pentru care, noi, cei de acum, nu suntem niște apariții „spontanee" și „autonome", ci noi suntem niște ființe teonome, pentru că suntem creațiile Lui și existăm doar datorită Lui. Că recunoaștem sau nu dependența noastră totală de El este conform alegerii noastre. Căci nici credincioșii, care admit că Dumnezeu e viața lor, nici necredincioșii, care nu admit acest lucru, nu schimbă cu nimic statutul lui Dumnezeu în creația Sa. Pentru că El e Stăpânul tuturor și izvorul vieții tuturor existențelor, iar noi nu putem trăi fără El, pentru că El e viața noastră.

Așa că noi suntem pe lume pentru că Dumnezeu ne-a dorit existența și ne-a dăruit-o. Și El dorește ca această existență, pe care ne-a dăruit-o,

noi să I-o dăruim Lui, ca întoarcere a darului Său către El. Și dăruirea vieții noastre lui Dumnezeu înseamnă viața în credință și în evlavie, în ascultarea și iubirea față de El, față de Dumnezeul mântuirii noastre.

– Cum vorbește un om plin de har și de veselie dumnezeiască?

– Ca Sfânta Elisavet! Care „a strigat [cu] glas mare și a zis" [1, 42]. A strigat cu glas mare, adică plină fiind de veselie sfântă. A vorbit în gura mare despre ce simțea ea de la Duhul Sfânt să spună. Nu șoptit, ci cu toată gura! Pentru că adevărurile lui Dumnezeu așa se spun: cu toată gura și din toată inima.

Și când a început să vorbească, a vorbit dumnezeiește. A vorbit profetic, a vorbit adevărat. Căci ea a spus: „Binecuvântată [ești] tu în[tre] femei și binecuvântat [este] rodul pântecelui tău[!]" [1, 42].

Nici nu a avut nevoie să-i spună Maria că e gravidă, că Elisavet știa acest lucru. După cum și Maria știa că Elisavet e însărcinată, pentru că aflase de la Arhanghel. Dar Elisavet a învățat acest lucru de la Duhul Sfânt. Căci Duhul Sfânt a luminat-o ca să o binecuvinteze pe Maria ca pe Născătoarea de Dumnezeu. Și ea a binecuvântat-o pe cea unică între femei, pe Maica Domnului, și L-a binecuvântat și pe Domnul, pe rodul pântecelui ei.

Iar Elisavet, cea care vorbea în Duhul Sfânt, se smerește în fața Mariei și se comportă în mod adecvat față de ea. Pentru că Maria, în clipa de față, nu mai era doar *rudenia* ei...ci era *Născătoarea de Dumnezeu*. De aceea o întreabă și se întreabă: „Și de unde mie aceasta, ca să vină Maica Domnului [ἡ Μήτηρ τοῦ Κυρίου] meu la mine?" [1, 43]. De unde mie cinstea aceasta prea mare, ca să fiu vizitată/

cercetată de Maica Domnului meu și de Însuși Domnul și Dumnezeul meu, Care stă în pântecele ei ca pe tronul slavei Sale?

Și îmi aduc aminte de Sfântul Grigorios Teologul, care spunea că „cine nu crede că Sfânta Fecioară Maria este Născătoare de Dumnezeu [Θεοτόκον], acela este separat de Dumnezeire [χωρὶς ἐστὶ τῆς Θεότητος]. Iar cel care spune că El a trecut prin Preacurata Fecioară ca printr-un canal și că nu S-a format ca Dumnezeu și om în ea, unul ca acesta este ateu [ἄθεος]”[255]. Pentru că cel care Îl neagă pe Fiul întrupat, o neagă și pe Maica Sa, iar cel care o neagă pe Maica Sa, Îl neagă și pe Fiul ei.

Dar Duhul nu Îl neagă pe Fiul, pentru că e deoființă și împreună-veșnic și fără de început cu Fiul și cu Tatăl. Ci Duhul îi învață pe oameni să Îl cinstească pe Fiul și să o cinstească pe Preacurata Fecioară Maria ca ceea ce este, adică Născătoare de Dumnezeu. De aceea, cine o neagă pe Născătoarea de Dumnezeu, neagă și Treimea. Pentru că întreaga Treime a conlucrat la întruparea Fiului din Fecioară. Iar Dumnezeul treimic ne învață că numai această Fecioară e Născătoarea de Dumnezeu, căci numai ea L-a născut pe Fiul Tatălui.

– Ce ne învață afirmația Sfintei Elisavet din Lc. 1, 43?

– Că adevărata raportare între oamenii duhovnicești e smerenia și sinceritatea. Adică omul duhovnicesc vorbește pe cât e de sfânt și pe cât e de luminat de Dumnezeu. Și el se pleacă în fața sfințeniei care este mai mare decât a lui și învață de la ea. Nu se dă mare la apă mică, ci el învață de la cel mai duhovnicesc decât el. Tocmai de aceea, această relație, cea

---

[255] PG 37, col. 177, apud *Viețile Sfinților (vol. 1)*, ed. TPA, volum aflat în curs de editare.

între oamenii duhovnicești, este adevărata relație între oameni. Pentru că ei nu doresc să se înșele unii pe alții, ci să se ajute reciproc și, prin lucrarea lor, să Îl laude pe Dumnezeu și să ajute întreaga Biserică.

Ce îi spune Sfânta Elisavet, plină fiind de sinceritate și de har, Maicii lui Dumnezeu? „Că iată, cum a fost glasul salutării tale întru urechile mele, pruncul a săltat de bucurie în pântecele meu!" [Lc. 1, 44, BYZ]. Pentru că nu numai că *a simțit* săltarea lui, mișcarea lui Ioannis în pântece, dar a și știut că ea a fost *plină de bucurie*, că el *s-a bucurat* când s-a mișcat în pântecele ei, pentru că prin acestă săltare Ioannis s-a bucurat de Dumnezeul lui.

Și ce mai aflăm de aici? Că prin glasul uman se simte duhovnicește slava lui Dumnezeu. După cum se simte și se vede duhovnicește în tot trupul celui sfânt. Pentru că atunci când a auzit glasul Mariei, Ioannis a săltat de bucurie în pântecele maicii sale. Și atât maica, cât și pruncul Ioannis s-au umplut de slava lui Dumnezeu și s-au bucurat dumnezeiește întru slava Lui.

Iar profeția Sfintei Elisavet se încheie astfel: „Și fericită [este] cea care a crezut, că va fi împlinirea celor spuse ei de la Domnul [ὅτι ἔσται τελείωσις τοῖς λελαλημένοις αὐτῇ παρὰ Κυρίου]" [Lc. 1, 45, BYZ]. Pentru că Maica lui Dumnezeu este pururea fericită, în veci fericită și împreună cu Domnul întru Împărăția Lui, pentru că a crezut în cuvintele Lui și s-a făcut roaba Lui.

Dar și noi putem fi fericiți și pururea fericiți, cu harul lui Dumnezeu și întru harul Său, dacă credem în toate cele spuse de Domnul prin Sfinții Lui. Pentru că fericirea noastră e în relație cu Dumnezeu. Fericirea noastră nu e în relație cu noi și cu cele pe care noi le avem, căci acestea se numesc egoism și

închidere în sine, ci fericirea noastră e în relație cu El și cu Sfinții Lui. Și suntem fericiți dacă credem în toate cele spuse de El și așteptăm împlinirea lor în viața noastră.

Căci viața ortodoxă e viața în totala credință și nădejde și dragoste față de El. Aceasta e viața bisericească! Aceasta e viața cu Dumnezeu! E viața în care credem în Dumnezeu și simțim slava Lui, nădăjduim în El și avem confirmări de la El, în care Îl iubim pe El și simțim iubirea Lui față de noi și față de întreaga Lui creație. Pentru că viața Bisericii e comunitară, e comunională, e de împărtășire cu aceleași adevăruri și cu aceleași Taine și avem aceleași scopuri în viață: scopurile sfințeniei. Căci sfințenia vrea să-i învețe, să-i educe, să-i călăuzească, să-i curățească pe oameni de păcatele lor, să îi scoată din neștiința lor și să îi ducă la Dumnezeu, pentru ca să se umple de cunoașterea, de iubirea și de sfințenia Lui.

Vă mulțumesc pentru prezență, spor în toate cele bune și numai bine! Dumnezeu să fie cu noi și să ne învețe bunătatea Lui! Amin.

Predică despre diverse locuri scripturale și patristice [1]

Iubiții mei[256],

într-o predică a Sfântului Ioannis Hrisostomos, rostită în cinstea Sfântului Apostol Petros și a Sfântului Profet Ilias Tesvitis, el a spus că Dumnezeu a rânduit ca și membrii ierarhiei Bisericii să aibă patimi și să păcătuiască, pentru ca ei să fie *omenoși* cu cei credincioși[257]. Căci, atunci când te știi păcătos, știi să compătimești cu cei asemenea ție. Pentru că conștiința care ne mustră, aceea ne îndeamnă la milostivire. Și Sfântul Ioannis vorbește despre cei doi Sfinți ai lui Dumnezeu pentru că ei au avut conștiința păcatului și s-au raportat la oameni cu milostivire.

Însă mulți Sfinți ai lui Dumnezeu au avut o conștiință acută a păcatului, pentru că au avut o pocăință vie pentru toată viața lor. Și această conștiință i-a făcut să fie foarte buni și milostivi cu oamenii. Iar nouă, oamenilor păcătoși, ne plac Sfinții buni și milostivi, iertători și condescendenți față de noi, pentru că ei ne alină sufletul. Ne dau nădejde.

---

[256] Începută în după-amiaza zilei de 5 aprilie 2017, zi de miercuri, cu cer predominant noros. Și terminată la 14. 50, în ziua de 8 aprilie 2017, în ziua învierii Sfântului Lazaros. Sunt 14 grade afară, cer înnorat.

[257] PG 50, col. 726/ Sfântul Ioan Gură de Aur, *Întru lauda Sfinților Mucenici. Martyrologion Chrysostomianum*, trad. din lb. gr., studiu introd. și note de Petka Grigoriu (pseudonimul Laurei Enache), Ed. Ars Longa, Iași, 2007, p. 67.

Ne ridică din patimile noastre. Ne fac să vedem, prin viața și cuvintele lor, o nouă perspectivă de viață, adică viața în pocăință și ascultare de Dumnezeu și de Biserica Lui.

Însă toți Sfinții ne fac bine, pentru că și asprimea, adică certarea și mustrarea, face parte din îndreptarea noastră. Pentru că și mustrarea ne deschide o perspectivă nouă de viață, dacă o acceptăm cu smerenie și cu ascultare duhovnicească.

Sfântul Ambrosius al Mediolanului, în comentariul său la *Cântarea Cântărilor*, spunea că Biserica este „casa curăției [domus castitatis]”[258]. Pentru că în Biserică noi suntem curățiți de păcatele noastre. Însă fiecare dintre noi suntem chemați să fim case duhovnicești, case ale curăției și ale sfințeniei lui Dumnezeu. Pentru că fiecare mădular rațional al Bisericii trebuie să se îngrijească de sfințenia personală. Căci fiecare dintre noi trebuie să tindem spre vederea lui Dumnezeu și spre comuniunea veșnică cu El.

Însă, când se referă la vederile dumnezeiești, Sfântul Cuvios Beda ne spune că ele nu sunt primite de noi atunci când vrem noi, ci când Dumnezeu voiește[259]. Pentru că vederile dumnezeiești sunt exprimarea voii lui Dumnezeu în viața noastră, pentru ca noi să ne schimbăm viața potrivit lor.

Căci orice luminare și vedere dumnezeiască sunt pentru îndreptarea vieții noastre și a celor dimpreună cu noi.

---

[258] PL 15, col. 1980/ Traducerea în română îi aparține Dr. Gianina Maria-Cristina Picioruș, *cf.*

http://www.teologiepentruazi.ro/2017/04/04/sfantul-ambrosius-al-mediolanului-fragmente-din-comentariul-la-cantarea-cantarilor-12/.

[259] PL 91, col. 1108.

Atunci când suferea mult și fusese părăsit de către toți [Iov 6, 18, LXX], Sfântul Iov era conștient de faptul că săgețile Domnul [βέλη Κυρίου] sunt în trupul său și că mânia lor îi bea sângele [Iov 6, 4, LXX]. Pentru că simțea cum pedeapsa Lui îi străpunge trupul său.

Însă câți admitem faptul că am fost sau că suntem pedepsiți de Dumnezeu? Câți admitem faptul că pedepsele Lui ne-au îndreptat viața?

Însă îndreptările [εὐθύτητας] sunt pregătite de Dumnezeu [Ps. 98, 4, LXX]. Îndreptările spre bine ale vieții noastre. Iar El știe în mod desăvârșit ce mustrare ne folosește nouă. Și astfel, prin frică, prin rușine, prin dureri, prin necazuri de tot felul, pe care le îngăduie să le trăim, El ne scoate din multe patimi de rușine. El ne eliberează din cursele morții [παγίδες θανάτου][Ps. 17, 6, LXX]. Căci patimile sunt aceste curse ale morții, în care, odată intrați, cu anevoie, cu multă greutate putem ieși din ele.

În Psalmul 31, Sfântul David fericea pe bărbatul căruia Domnul nu are să-i socotească păcatul [Ps. 31, 2, LXX]. Și cu adevărat sunt fericiți aceia, care, la Judecata Domnului, El nu le va socoti păcatele vieții lor spre pedeapsă, pentru că ei s-au pocăit pentru ele. Căci tocmai de aceea nu le va mai socoti ca păcate vrednice de pedeapsă: pentru că oamenii s-au pocăit pentru ele. Au plâns, s-au nevoit, le-a părut rău pentru ele și de aceea și-au schimbat viața lor. Iar cine își schimbă viața cu adevărat, acela iese din moarte la viață.

Căci păcatul e moarte, iar viața e slava lui Dumnezeu, care se coboară în noi și ne înviază din moartea păcatului.

Sfântul Diadohos [Διάδοχος], Episcopul Fotichisului [Ἐπίσκοπος Φωτικῆς], e pomenit pe 29

martie și a trăit în sec. al 5-lea, adormind în anul 486 d. Hr.[260]. Și el, vorbind despre „părăsirea cea pedepsitoare”[261] din partea lui Dumnezeu, despre părăsirea noastră de către El datorită multelor noastre păcate, pentru care nu ne pocăim, spunea că ea „aduce sufletului…întristare multă, și smerenie, și încă și deznădăjduire măsurată”[262].

Pentru că El vrea atunci să sorbim din paharul amar al păcatului, din paharul suferinței, dar nu vrea să ne pierdem credința și nădejdea în El. Tocmai de aceea, deznădejdea noastră e *măsurată*, e ponderată și nu mare sau totală. Adică nu una care să ne facă să atentăm la viața noastră.

– Care e rostul părăsirii noastre de către Dumnezeu? Al părăsirii pentru o anumită vreme?

– Ca să venim întru smerenie! Ca să ne umplem de frica de Dumnezeu și să ne plângem păcatele și să vrem să le spovedim și să ne umplem de tăcerea pocăinței[263]. Căci după o mare afundare în rău și după ce ne umplem de mila și de iertarea lui Dumnezeu, omul preferă tăcerea, singurătatea, studiul teologic, slujirea eclesială. Căci zdrobirea inimii și pocăința, și smerenia care ne vin din acestea, ne fac să iubim tăcerea și cugetarea adâncă și să nu mai dorim frivolitățile vieții. Pentru că dorim să scăpăm de trecutul nostru păcătos, dorim să ne curățim de

---

[260] A se vedea:

http://www.synaxarion.gr/gr/sid/2490/sxsaintinfo.aspx și https://en.wikipedia.org/wiki/Diadochos_of_Photiki.

[261] *Filocalia*, vol. 1, (ediția Sfântului Nicodimos Aghioritul și a Sfântului Macarios al Corintului, publicată la Veneția, în 1782), ediție îngrijită, note, notă asupra ediției și postfață de Doina Uricariu, studiu introd. de Acad. Virgil Cândea, Ed. Universalia, București, 2001, p. 242.

[262] Ibidem.

[263] Ibidem.

păcatele trecutului, și știm că pentru aceasta avem nevoie să nu mai luăm contact cu prilejurile de păcătuire. Cu locurile unde am păcătuit odinioară.

Sfântul Diadohos a fost Episcop în regiunea Ipiros [Ἤπειρος][264] din nordul Greciei și a scris împotriva monofiziților și a messalienilor[265].

Prima ediție a Filocaliei a fost cea din 1782, de la Veneția. A doua ediție, adăugită, a fost publicată la Atena în 1893, adică după 111 ani. A 3-a ediția a fost în 5 volume și a fost editată tot la Atena, între anii 1957-1963, publicată de editura Astir[266].

Sfântul Cuvios Efrem Sirosul [Ἐφραὶμ ὁ Σύρος]/ Sirul, pomenit pe 28 ianuarie[267], într-un imn al său teologic, ne spune că Fiul a făcut frumoasă urâțirea noastră, a robilor Săi, și ne-a făcut dumnezei, așa după cum a dorit omul atunci când a păcătuit[268]. Pentru că El S-a întrupat pentru ca să ne dea nouă posibilitatea să ne îndumnezeim. Să ne dea posibilitatea să ne facem dumnezei după har. Iar dacă Domnul a făcut asta pentru noi și ne-a arătat că

---

[264] A se vedea: https://en.wikipedia.org/wiki/Epirus.

[265] *The Philokalia. The Complete Text compiled by St Nikodimos of the Holy Mountain and St Makarios of Corinth*, translated from the Greek and edited by G. E. H. Palmer, Philip Sherrard, Kallistos Ware, with the assistance of The Holy Transfiguration Monastery (Brookline), Constantine Cavarnos, Basil Osborne, Normal Russell, Volume I, Pub. Faber and Faber Ltd, London, 2010, p. 361.

[266] Idem, p. ix.

[267] A se vedea:
http://www.synaxarion.gr/gr/m/1/d/28/sxsaintlist.aspx.

[268] *Imnele fecioriei*, XLVIII [48], 18, apud Sebastian Brock, *Divine Call and Human Response*, p. 74, n. 4, în format PDF. Am citat sursa de aici:
http://www.theway.org.uk/Back/21Brock.pdf.

îndumnezeirea se dobândește prin sinergia dintre lucrarea noastră și slava lui Dumnezeu, El a făcut de rușine pe Satanas, care ne-a învățat să căutăm „îndumnezeirea" în păcat. Căci păcatul nu ne aduce niciun „bine", el nu ne poate „sfinți", ci numai ne urâțește interior și exterior persoana noastră.

În teza sa doctorală, Părintele Daniel Buda ne spune că Sfântul Ioannis Hrisostomos „a recurs la utilizarea termenului ὁμοούσιος [omousios] pentru a sublinia egalitatea dintre Tatăl și Fiul. În aproape toate cazurile...Sfântul Ioan[nis] susține cu versete biblice termenul nebiblic pe care Părinții de la Niceea l-au considerat a fi cel mai potrivit pentru a descrie relația intratrinitară dintre Tatăl și Fiul"[269]. De ce a procedat astfel? Pentru „a face credibil termenul ὁμοούσιος [deoființă] în rândul credincioșilor"[270]. Pentru că teologii Bisericii sunt aceia care trebuie să expliciteze în continuu și să fundamenteze hotărârile sinodale ale Bisericii. Iar predicile și cărțile noastre sunt mediul în care se fac aceste explicitări și fundamentări continue. Și teologia aduce evlavie și pace în sufletele oamenilor, luminare dumnezeiască și râvnă pentru sfințenie, și nu ceartă și dezbinare.

Același autor e de părere că Sfântul Ioannis Hrisostomos nu a combătut apollinarismul, pentru că el „nu reprezenta un pericol imediat"[271] în aria sa

---

[269] [Pr. Conf. Dr.] Daniel Buda, *Hristologia antiohiană. De la Sfântul Eustațiu al Antiohiei până la Nestorie*, Ed. Presa Universitară Clujeană, Cluj-Napoca, 2012, p. 171. Cartea are 408 pagini și ediția citată de mine este ediția a doua a cărții. Prima ediție e din 2004 și a fost tipărită în 500 de exemplare, *cf.* Idem, p. 8.

[270] Idem, p. 171-172.

[271] Idem, p. 206.

de desfășurare. Iar când vine vorba despre mariologia ereticului patriarh Nestorios al Constantinopolului, Buda spune că Nestorios o numea pe Maica Domnului „*primitoare a lui Dumnezeu*, [și] nu *Născătoare de Dumnezeu*”[272]. În a doua epistolă către Sfântul Chirillos al Alexandriei, Nestorios o numește pe Maica Domnului „Născătoare de Hristos”[273]. Și spunea acest lucru, pentru că Nestorios nu credea în unirea celor două firi, dumnezeiască și omenească, în persoana lui Hristos Dumnezeu, ci el „Îl despărțea” pe „Hristos” de „Dumnezeu Cuvântul”[274], lucru imposibil de făcut. Pentru că Hristos este Dumnezeu și om în același timp.

Când Domnul a intrat în Ierusalim, *cf.* Mt. 21, 9, mulțimile L-au primit citând Ps. 117, 25-26. În Ps. 117, 25-26, LXX avem: „O, Doamne, mântuiește acum [ὦ Κύριε σῶσον δή]! O, Doamne, sporește acum [ὦ Κύριε εὐόδωσον δή]! Binecuvântat [este] cel care vine în numele Domnului [εὐλογημένος ὁ ἐρχόμενος ἐν ὀνόματι Κυρίου]”. Pe când, la Sfântul Matteos, mulțimile au strigat: „Osanna, fiului lui David [Ὡσαννὰ τῷ υἱῷ Δαυίδ]! Binecuvântat [este] Cel care vine în[tru] numele Domnului [Εὐλογημένος ὁ ἐρχόμενος ἐν ὀνόματι Κυρίου]. Osanna în[tru] cei prea înalți [Ὡσαννὰ ἐν τοῖς ὑψίστοις]!” [Mt. 21, 9, BYZ].

Osanna din Mt. 21, 9 este însă din ebraică: הוֹשִׁיעָה נָּא [Hoșiah na] [Ps. 118, 25, WTT] și înseamnă „ne rugăm, mântuiește!”. Căci de la Dumnezeu vine mântuirea noastră.

Însă Domnul intră în Ierusalim după ce l-a înviat pe Lazaros [Λάζαρος] [In. 11, 44], care era mort

---

[272] Idem, p. 317.
[273] Idem, p. 318.
[274] Idem, p. 336.

de 4 zile [In. 11, 39]. Și l-a înviat pe el din morți ca o anticipare a învierii Sale din morți.

Când a fost înviat din morți, Sfântul Lazaros avea 30 de ani și a mai trăit încă 30 de ani. A adormit în Chipros/ Cipru, în anul 63 d. Hr., fiind înmormântat în orașul Chition [Κίτιον]. Vechiul Chition este Larnaca [Λάρνακα] de azi, un oraș din sudul Ciprului. În anul 890, Sfintele sale Moaște au fost aduse la Constantinopol de către Împăratul Leontos al VI-lea cel Înțelept[275].

– De ce a ajuns Sfântul Lazaros în Chition?

– Pentru că acolo a fost Episcop. Hirotonit fiind de Sfinții Apostoli Pavlos și Bartolomeos ca *primul Episcop al Chitionului*[276]. El a fost vizitat de Maica Domnului în Cipru și i-a dăruit un omofor și mânecuțe cusute de către ea[277].

[275] *Cf.* http://www.synaxarion.gr/gr/sid/3027/sxsaintinfo.aspx, https://ro.wikipedia.org/wiki/Leon_al_VI-lea_Filozoful, https://en.wikipedia.org/wiki/Kition, https://ro.wikipedia.org/wiki/Larnaca și http://www.parohiacopou.ro/sfantul-lazar-din-betania-cel-patra-zi-inviat.

[276] *Cf.* https://ro.orthodoxwiki.org/Lazăr_din_Betania.

[277] Ibidem.

În această formă, în Biserica *Sfântul Lazaros* din Cipru, din orașul Larnaca, se află Sfintele Moaște ale Sfântului Ierarh Lazaros, cel a 4-a zi înviat din morți[278].

– Ce înseamnă numele Sfântului Lazaros?

– În limba ebraică, *El azar* [אֶלְעָזָר] înseamnă *Dumnezeu ajută*[279].

Mormântul Sfântului Lazaros din Israel e un loc care poate fi vizitat[280]:

Și mormintele trebuie să ne facă să ne gândim la propria noastră moarte. Pentru că ea va veni mai devreme sau mai târziu. Contează însă cum vom fi noi atunci. Cu ce stare interioară vom trăi noi clipa morții, adică a despărțirii sufletului de trup.

Însă ce stare interioară avem acum, cu puține zile înainte de Paști? Cine suntem și ce am făcut cu

---

[278] Am preluat fotografia de aici: http://www.holy-ascension.org/images/2015/06/ Moaste Sfantul Lazar - Larnaka/03. poza 3.jpg.

[279] *Cf.* https://ro.wikipedia.org/wiki/Lazăr.

[280] Am preluat fotografia de aici:
https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/thumb/4/44/Lazarus_Bethany.JPG/1280px-Lazarus_Bethany.JPG.

viața noastră? Ce facem noi, ca oameni ai Bisericii, pentru lumea în care trăim? Ce așteaptă lumea de la noi? Ce așteptăm noi de la lume?

Contează prezența Bisericii lui Dumnezeu în această lume? Eu cred că lumea nu poate exista fără prezența Bisericii în ea. Pentru că Biserica lui Dumnezeu este viața duhovnicească a acestei lumi. Și, de aceea, aportul nostru, al fiecăruia dintre noi în această lume, e fundamental pentru ea. Și e fundamental dacă trăim ca oameni vii, ca oameni duhovnicești în această lume, adică fiind *sarea* [Mt. 5, 13] și *lumina* [Mt. 5, 14] ei.

Pentru că sarea e gustul oricărei mâncări, iar lumina e cea care ne ajută în noapte. Și dacă nu putem mânca fără sare și nu putem citi noaptea fără lumină, tot la fel lumea de față nu poate exista fără creștini, adică fără cei care sunt sarea și lumina ei.

Pentru că lumea are nevoie de gust, după cum are nevoie de ochi și de lumină în noapte. Și ea are nevoie de îmbrăcăminte și de bucurie și de sens, adică de Dumnezeu, de Creatorul ei, de Cel care ne îmbracă cu slava Lui, Care ne bucură cu bucurie negrăită și este calea pe care noi mergem fără să ne rătăcim, e adevărul și viața noastră [In. 14, 6].

Dumnezeu să ne bucure pe toți cu slava Lui și să ne lumineze! Să ne arate calea pe care să mergem! Ca întru El, întru Dumnezeul nostru treimic, să ne bucurăm acum și pururea și în vecii vecilor. Amin!

Predică despre diverse locuri scripturale și patristice [2]

Iubiții mei[281],

pentru Sfântul Ambrosius[282] al Mediolanumului[283], crinul înseamnă curăție[284]. Pentru că Domnul Își paște turma Lui în crini [Cânt. Cânt. 2, 16], adică în toate virtuțile creștine, care ne fac să fim curați și Sfinți înaintea lui Dumnezeu. Și crinii virtuților cresc numai în Biserica Lui, care e pășunea Sa. Iar noi, oile Sale cele raționale, trebuie să păștem adevărul Lui aici, în Biserica Sa, pentru ca să fim ai lui Dumnezeu. Adică „o turmă [μία ποίμνη]" și „un Păstor [εἷς Ποιμήν]" [In. 10, 16, BYZ].

– De ce Domnul a folosit în Ioannis 10 parimia [τὴν παροιμίαν][285] turmei?

– Pentru a indica faptul că turma oilor are coeziune internă și că ea este condusă de un păstor. Așa după cum Biserica are coeziune interioară și e condusă de Dumnezeu. Pentru că parabolele Domnului nu au rolul de a-l „minimaliza" pe om, ci de a sublinia anumite trăsături de caracter ale omului

---

[281] Începută în Lunea Mare, pe 10 aprilie 2017, zi cu mult soare. 19 grade la ora 15.00. Și terminată în Marțea Mare, la ora 11. 57. Erau 20 de grade la ora 11.00.

[282] A se vedea: https://en.wikipedia.org/wiki/Ambrose.

[283] Idem: https://en.wikipedia.org/wiki/Mediolanum.

[284] PL 16, col. 1986. În comentariul său la *Cântarea Cântărilor*.

[285] Forma de Ac. a cuvântului apare în In. 10, 6, BYZ.

Iar παροιμία [parimia]/ parimie înseamnă *proverb, ghicitoare, alegorie, cf. Friberg Greek Lexicon*, 21.031, apud BW 10.

credincios. Căci atunci când omul credincios a fost comparat cu o oaie, Domnul a subliniat blândețea oii și viața ei comunitară. Și după cum o oaie nu poate trăi fără turma ei și fără păstorul care o duce la mâncare și o mulge și o tunde, tot la fel cel credincios nu poate trăi fără Biserică și fără capul Bisericii, Dumnezeu, Cel care îl păzește și îl conduce tot timpul.

Dar omul credincios e providențiat de Dumnezeu în Biserica Lui. Pentru că aici el trăiește dimpreună cu alții viața credinței și nu de unul singur. Și pe cât ne personalizăm în Biserica Lui, pe atât devenim mai comunionali. Pentru că noi ne sfințim aici, în mijlocul comunității Bisericii și dimpreună cu ea, fiind sfințiți de Capul Bisericii.

Sintagma „spirit de turmă" însă, folosită în mod curent, e una negativă. Pentru că nu presupune alegerea personală și, implicit, contactul cu realitatea. Căci, spunea cineva recent, „spiritul de turmă nu recunoaște libertatea gândirii, nu acceptă ideile individuale, cel care nu merge după turmă este etichetat ca fiind *trădător* sau *dușman*. Nimeni și nimic nu a cultivat vreodată mai bine manipularea spiritului de turmă decât Facebook-ul"[286]. Și putem extinde manipularea la mai mulți factori de decizie și publicitari.

Pentru că oamenii nu aleg să gândească cu mintea lor, ci se lasă manipulați de oameni abili în acest scop. Sau se lasă duși de opinia generală și nu vor să sufere din cauza poziției personale, pe care ar putea să o adopte. Pentru că, în definitiv, prin sintagma „spirit de turmă" nu se neagă posibilitatea

---

[286] Eva Șimon, *Spirit civic vs. spirit de turmă*, 2 octombrie 2015, *cf.*

http://www.rgnpress.ro/rgn_14/categorii/analize-interviuri/19169-eva-imon-spirit-civic-vs-spirit-de-turm.html.

oamenilor de a gândi cu propria lor minte, ci se subliniază faptul că ei refuză să gândească și să aleagă în mod personal și merg pe mâna altora, pentru că vor să le fie „bine" la nivel social. Își refuză identitatea pentru confortul relativ. Căci, fără doar și poate, confortul lor e pe cât vor alții să li-l asigure, adică cei care i-au manipulat.

Însă viața Bisericii nu e o viață în cadrul căreia „nu trebuie să gândești cu mintea ta", ci, dimpotrivă, trebuie să alegi tot timpul ceea ce e bine. Și ceea ce e bine, aceea e și folositor omului. Folositor cu adevărat, adică folositor pentru mântuirea lui. Din acest motiv, în Biserică, trebuie să alegem tot timpul ceea ce dorește Dumnezeu, pentru că acela e binele adevărat al omului. Iar dacă alegem ceea ce vrea Dumnezeu, atunci nu adoptăm „un spirit de turmă", la modul negativ, ci alegem ceea ce Dumnezeu dorește să alegem și care e bine și pentru noi, e binele cu adevărat.

Sfântul Vasilios cel Mare a subliniat faptul că soarele „a fost zidit pentru om, iar omul pentru Dumnezeu; omul ca să Îl slăvească pe Dumnezeu, iar soarele ca să-l slujească pe om"[287]. Pentru că întreaga creație a fost făcută pentru om. Iar când diavolul l-a înșelat pe om și el a păcătuit, a făcut asta pentru a-și exprima ura lui față de Dumnezeu. Căci diavolul, „în chip[, adică în om, în cel creat după chipul Lui n.n.], și-a arătat ura, fiindcă de Dumnezeu nu putea să se atingă"[288]. Iar războiul lui, al diavolului, contra omu-

[287] PG 31, col. 1452/ Sfântul Vasile cel Mare, *Omilii inedite & Două cuvinte despre Botez*, trad. din lb. gr. veche, studiu introd. și note de Ierom. Lavrentie Carp, Ed. Doxologia, Iași, 2012, p. 55.

[288] PG 31, col. 1456/ Idem, p. 58.

lui, este un război contra lui Dumnezeu[289]. Dar și orice păcat al nostru este un război împotriva lui Dumnezeu, pentru că orice păcat se împotrivește voii Lui cu noi. Și când păcătuim, noi ne asemănăm demonilor și ne unim cu ei, războindu-ne cu Dumnezeu.

– Ce le-a spus Domnul iudeilor în In. 8, 44?

– „Voi sunteți din tatăl [vostru], diavolul, și poftele tatălui vostru vreți a face. Acela era dintru început ucigaș de oameni și în adevăr nu a stat, căci nu este adevăr în el. Când are să spună minciuna, din ale sale zice; căci mincinos este și tatăl ei", al minciunii. Adică, toți cei care păcătuiesc, păcătuiesc împreună cu demonii, care sunt ucigași de oameni. Și ei l-au ucis pe om, mai întâi de toate, prin minciună, pentru că i-au spus că prin păcătuire „se aseamănă" cu Dumnezeu. Și orice păcat are la bază o înșelare a noastră de către demoni, adică o prezentare a minciunii drept „adevăr".

Sfântul Ioannis Hrisostomos are o omilie în care a vorbit despre șarpele înălțat de Sfântul Moisis în pustie[290]. Iar șarpele acela Îl închipuia pe Hristos, Care a fost spânzurat pe Cruce[291]. Căci „tipul șarpelui...era chipul iconomiei Crucii"[292]. Iar Hristos S-a răstignit pe Cruce pentru ca să ne scape de robia demonilor și de toate minciunile lor. Și tot în această predică, Sfântul Ioannis ne spune că Treimii trebuie să I ne închinăm, pe Treime trebuie să o slăvim și pe Treime trebuie să o predicăm[293]. Pentru că așa au cugetat și Profeții, așa au propovăduit și Apostolii și

---

[289] Ibidem/ Ibidem.

[290] E publicată în PG 56, col. 499-516.

[291] PG 56, col. 501.

[292] PG 56, col. 503.

[293] PG 56, col. 508.

așa au crezut și Mucenicii Bisericii[294]. Căci toți Sfinții L-au slăvit pe Dumnezeul treimic, pe Dumnezeul mântuirii noastre.

Iar Sfântul Ioannis Hrisostomos apără veșnicia persoanelor dumnezeiești și unitatea ființei Treimii[295], căci Treimii I se cuvine o singură închinare[296].

În sec. al 14-lea, după mărturia Sfântului Filoteos Cocchinos [Φιλόθεος Κόκκινος][297], după ce se scotea Agnețul, apoi mirida Preacuratei Stăpâne, a doua miridă a Proscomidiei era dedicată Sfintei Cruci, Puterilor Cerești, Sfinților Profeți, Apostoli, Ierarhi, Mucenici, Cuvioși și tuturor Sfinților[298]. Pentru că toți aceștia erau pomeniți într-o singură miridă și nu în 9 miride ca astăzi. Iar mirida Îngerilor și a Sfinților se punea lângă mirida Născătoarei de Dumnezeu sau în partea stângă a Agnețului și toate celelalte miride se puneau dedesubtul celei de a doua miride[299]. Căci a 3-a miridă era pentru ierarhia Bisericii și pentru cei vii, a 4-a pentru ctitorii Bisericii și pentru toți cei adormiți, iar a 5-a pentru cel care liturghisește. După care, sub Agneț, se pomeneau ca și azi vii și adormiți[300].

Și, după cum observăm, Hristos este în mijlocul lumii Sale, Născătoarea de Dumnezeu e de-a dreapta Sa, Îngerii și Sfinții sunt ai Lui și împreună cu El, iar Biserica e împreună cu Dumnezeu. Pentru că aceasta

---

[294] Ibidem.

[295] PG 56, col. 510.

[296] PG 56, col. 511-512.

[297] A se vedea: https://de.wikipedia.org/wiki/Philotheos_Kokkinos.

[298] Sfântul Nicolae Cabasila, *Explicări la Dumnezeiasca Liturghie. Scrieri II*, cu studiu introd. și trad. de Diac. Ioan I. Ică jr., Ed. Deisis, Sibiu, 2014, p. 202-203.

[299] Idem, p. 203.

[300] Idem, p. 203-204.

este esența Proscomidiei: că Hristos este Cel care ne mântuiește pe noi, iar Îngerii și Sfinții fac parte din Biserica Lui, pe când noi, cei ai Bisericii Sale, ne rugăm ca toți cei vii și cei adormiți să facem parte din Biserica Sfinților Lui pentru toți vecii.

Părintele Ică jr. l-a tradus pe μεταβαλὼν prin „preschimbându-le”[301], deși μεταβάλλω înseamnă *a schimba*. Iar la sfințirea Cinstitelor Daruri, în greacă, se spune: „Schimbându-le [cu] Duhul Tău Cel Sfânt [Μεταβαλὼν τῷ Πνεύματί Σου τῷ Ἁγίῳ]!”[302]. Căci, prin harul Duhului Sfânt, Pâinea și Vinul euharistice sunt *schimbate* în Trupul și Sângele Domnului. Ele devin *Trupul* și *Sângele Lui*, deși, din iconomia lui Dumnezeu, noi le vedem ca fiind aceleași și după sfințirea lor, pentru ca să ne putem împărtăși cu ele.

Sfântul Nicolaos Cabasilas [Νικόλαος Καβάσιλας][303] ne spune că „pâinea [proscomidită n.n.] nu e jertfită nici înainte de a fi fost sfințită, nici după ce a fost sfințită, ci chiar în momentul în care e sfințită, fiindcă atunci pâinea devine Însuși Trupul Domnului[304].

Iar apa fierbinte, turnată peste Sfintele Taine la Dumnezeiasca Liturghie, „e turnată...nu ca și cum atunci ar veni Duhul Sfânt peste Cinstitele Daruri, pentru că ele au primit harul dumnezeiesc în chiar momentul când au fost sfințite, ci ca să însemne modul în care Biserica a avut și are pururea parte de Duhul Sfânt: fiindcă ea are parte de El prin Mijlo-

---

[301] Idem, p. 220.

[302] *Cf.* http://glt.goarch.org/texts/Oro/Sun_Liturgy.html.

[303] A se vedea: https://en.wikipedia.org/wiki/Nicholas_Kabasilas.

[304] Sfântul Nicolae Cabasila, *Explicări la Dumnezeiasca Liturghie. Scrieri II*, op. cit., p. 235-236.

citorul, Mântuitorul nostru Iisus Hristos”[305]. Pentru că Hristos e nedespărțit de Duhul și de Tatăl. Și Biserica e plină de slava Treimii.

Iar, „după sfințire[a Cinstitelor Daruri n.n.], când pe Masă zace cu adevărat Trupul și Sângele lui Hristos, preotul toarnă în pâinea și vinul sfințite apă fierbinte și așa se împărtășește cu ele și le dă și celorlalți, lucru care ~~însemnează~~ înseamnă pogorârea în Biserică a Duhului Sfânt, care a avut loc atunci când s-a săvârșit iconomia lui Hristos și are loc pururea atunci când se aduce Jertfa [euharistică]”[306]. Pentru că orice Taină și Slujbă a Bisericii înseamnă *o coborâre* a harului Treimii în cei credincioși. Fiindcă în orice lucrare sfântă a Bisericii se regăsesc prezența și lucrarea lui Dumnezeu în cei credincioși.

Într-o scriere a lui Martin Luther din 1524[307], către primarii și consilierii de orașe din Germania, el spunea că trebuie să știm Sfânta Scriptură „atât în latină, greacă, ebraică și germană, precum și în multe alte limbi”[308].

Iar dacă pentru multele erezii și nesimțiri susținute eu îl detest pe Luther, în această problemă, a cunoașterii Scripturii în mai multe limbi – la care eu adaug și cunoașterea Sfinților Părinți, a dogmelor, a canoanelor și a cultului Bisericii în mai multe limbi, și, în primul rând, în greacă –, eu sunt *prieten* cu el.

---

[305] Idem, p. 236-237.

[306] Idem, p. 238.

[307] Luther a murit pe 18 februarie 1546. Iar această scriere a scris-o cu 22 de ani înainte să moară. El a murit la 63 de ani, *cf.* https://en.wikipedia.org/wiki/Martin_Luther.

[308] Martin Luther, *Scrieri*, vol. II, traducere și note de Petru Forna, prefață și introduceri de Daniel Zikeli, Ed. Logos, Cluj-Napoca, 2016, p. 240.

Și sunt prieten nu numai cu el, ci cu toți cei care pledează pentru cercetarea manuscriselor Scripturii și ale Sfinților Părinți și cu cei care editează în mod critic cărțile Bisericii. Pentru că trebuie să știm care sunt *textele sursă* ale credinței noastre și *cum arată* ele.

Denia din Marțea Mare a început cu Mirele [Νυμφίος] nostru, Cel care vine în miezul nopții [ἐν τῷ μέσῳ τῆς νυκτός][309]. Pentru că s-a preluat aici, în mod imnografic, Mt. 25, 6 și s-a înțeles că privegherea este esența parabolei celor 10 fecioare.

– Ce înseamnă însă *a priveghea*?

– Slujitorul pe care îl va afla priveghind [ὁ δοῦλος ὃν εὑρήσει γρηγοροῦντα][310] suntem fiecare dintre noi, cei care ne îngrijim în mod neîncetat de împlinirea voii Lui, dar și de interiorul nostru.

Pentru că uleiul din lămpi [Mt. 25, 3-4, BYZ] reprezintă slava lui Dumnezeu, pe care trebuie să o avem în noi, păstrată prin toate faptele cele bune ale evlaviei.

Și de aici înțelegem că Privegherea liturgică nu e doar o Slujbă extinsă a Bisericii, ci e *un mod de a fi* al creștinului ortodox.

Pentru că privegherea nu ține de noapte sau de zi, ci e o stare continuă de atenție, de încordare, de vigilență, în care lăsăm sau nu lăsăm să intre și să iasă din noi cuvinte, gânduri, sentimente, gesturi.

Privegherea e starea continuă de atenție în care ne păzim interior de atacurile demonilor, dar și triem continuu gândurile care vin în noi și ne reținem de la păcate. Pentru că privegherea e o privire

---

[309] *Triodul*, ed. BOR 1986, p. 475/ În limba greacă, textul se regăsește aici:
http://glt.goarch.org/texts/Tri/to5.html.

[310] Ibidem/ Ibidem.

în adâncul nostru, e un ochi deschis dinăuntru spre în afară, prin care ne raportăm la tot ceea ce există. Căci sufletul e cel care privește prin trupul nostru la lucrurile din jur și le înțelege valoarea în funcție de folosul duhovnicesc pe care acestea i-l aduc.

Pentru că această stare duhovnicească, în care harul lui Dumnezeu ne luminează continuu ca să înțelegem ce se petrece în noi, e cea prin care trebuie să trăim praznicele Bisericii. Pentru că bucuria sfântă a praznicelor trebuie trăită cu luciditate duhovnicească, adică în stare de priveghere sfântă. Căci, pentru a ne bucura cu sfințenie în praznicele Domnului, trebuie să ne protejăm bucuria interioară de atacurile demonilor. Iar dacă închidem porțile simțurilor și nu lăsăm ca păcatele să urce prin ele, atunci ne bucurăm împreună cu Domnul în cămara de nuntă, adică în adâncul ființei noastre.

Viața creștină e o viață de continuă priveghere [Mt. 25, 13]. E o viață eminamente eshatologică. Pentru că noi Îl așteptăm pe Domnul în stare de luciditate iubitoare, în stare de nădejde bucuroasă, în stare de credință văzătoare de Dumnezeu. Pentru că ritmul de viață al Bisericii e unul eshatologic, e unul prin care trăiește din plin racordarea ei la veșnicie, dar, în același timp, Biserica așteaptă intrarea întregului cosmos în veșnicie.

Așa că noi, creștinii ortodocși, nu putem să ne acomodăm în mod deplin cu istoria și cu lumea, în faza în care ea arată acum, pentru că noi așteptăm viața cu Dumnezeu, viața veșnică cu El, care presupune transfigurarea întregii umanități și a întregii creații. Noi așteptăm veșnicia cu Dumnezeu, o veșnicie trăită împreună cu El, întru Împărăția Lui, fapt pentru care nu ne putem limita așteptările noastre doar la viața noastră terestră de câțiva zeci de ani.

Însă, în același timp, perspectiva eshatologică a vieții creștine nu pune în paranteze istoria și viața noastră în istorie, pentru că de viața de acum depinde mântuirea noastră. Ci, cu toată așteptarea noastră eshatologică, noi trăim liturgic viața de zi cu zi, simțindu-L pe Dumnezeu în toată slujirea Bisericii. Iar predicarea noastră e tot în cadru liturgic, pentru că aici, în Biserica Lui, în timp ce Îi slujim Lui, noi înțelegem tot mai deplin revelația Sa dumnezeiască dăruită Bisericii Sale. Și, înțelegând-o, crește tot mai mult în noi conștiința că trebuie să Îi mulțumim lui Dumnezeu pentru toate.

De aceea, Liturghia Bisericii este în primul rând *mulțumire* adusă lui Dumnezeu. Prin tot cultul Bisericii Dumnezeul treimic e preaslăvit și mărturisit ca fiind în mijlocul creației și al Bisericii Sale. Și de la El cerem tot ajutorul și toată sfințirea și toată mântuirea noastră.

Comentând In. 1, 19-28 într-o predică a sa, Sfântul Gregorius cel Mare, Patriarhul Romei[311], spunea că „cunoașterea (scientia) este o virtute, smerenia (humilitas) însă este paznicul virtuții. [Căci]... mintea [trebuie] să se înfrâneze în tot ceea ce știe, ca nu cumva ceea ce adună virtutea cunoașterii să înlăture suflarea îngâmfării”[312].

Smerenia este *paznicul* virtuților, pentru că recunoaște că toate virtuțile sunt făcute împreună cu Dumnezeu și că El ne-a întărit întru toate. Smerenia

---

[311] A se vedea:
https://ro.wikipedia.org/wiki/Papa_Grigore_I_cel_Mare.

[312] Sf. Grigorie cel Mare, *Omiliile a VII-a și a XIV-a la Evanghelia după Ioan*, cu introd. și trad. din lb. lat. și note de Isabela Stoian, în rev. *Studii teologice*, seria a III-a, anul X, nr. 2, aprilie-iunie, 2014, București, p. 262.

nu se vede independentă față de Dumnezeu, ci dependentă de El întru toate. Îngâmfarea e mișcarea interioară a sufletului opusă smereniei. Pentru că ea verbalizează minciuna cum că noi suntem ceea ce suntem „doar prin propriile noastre puteri".

Îngâmfarea e antropocentrică, pe când smerenia e teocentrică. Îngâmfarea se bazează pe om și Îl refuză pe Dumnezeu, pe când smerenia adună și păstrează virtuțile cu grijă, pentru că ea le consideră pe toate făcute împreună cu Dumnezeu. Și când ne considerăm și pe noi și pe toate cele ale noastre ca fiind darurile lui Dumnezeu, atunci stăm în smerenie și în reala raportare interioară față de Dumnezeu. Pentru că nu ne vedem fără El și nu admitem să fim fără El.

Iar într-o altă predică a sa, Sfântul Gregorius vorbea despre „bucuria sărbătorii lăuntrice"[313]. Căci adevărata bucurie, pe care o avem mereu cu noi, e sărbătoarea din noi înșine. Degeaba venim la Biserică și prăznuim, dacă nu prăznuim și în noi înșine! Căci privegherea continuă e și o bucurie continuă. Iar postul e și el continuu, ca și rugăciunea și facerea de bine, pentru că e o renunțare continuă la ceea ce nu ne avantajează, adică la păcate.

Iar în creșterea noastră liturgică, când înțelegem tot mai mult din cultul Bisericii, înțelegem la un moment dat că toată atmosfera din Biserică e destinată pentru ca să fie translatată în noi înșine. Pentru că în noi trebuie să se mute întreaga Biserică, cu toată slujirea ei, și noi trebuie să devenim o biserică într-o continuă slujire, într-o continuă cântare, într-o continuă doxologie, într-o continuă înțelegere a voii Lui cu noi. Numai așa noi devenim liturgici! Numai așa noi devenim priveghetori!

---

[313] Idem, p. 268.

Ce se întâmplă atunci când aduci în casă o ramură de liliac înflorit, lalele și narcise și le pui pe toate în apă, pe masă? Ele împarfumează camera cu mirosul lor! Mirosul lor nu te lasă indiferent. Primăvara, prin intermediul florilor, intră la tine în casă. Tot la fel, fiecare virtute pe care o ajutăm să înflorească în noi, își dă parfumul ei. Fiecare virtute e unică și are parfumul ei. Dar împreună sunt o câmpie duhovnicească. Curăția interioară, citirea, priveghearea, paza gândurilor, rugăciunea, milostenia, slujirea, pocăința, smerenia, umilința, iubirea, asceza sunt virtuți cu mirosul lor, cu miros propriu. Dar toate la un loc, într-un singur suflet și trup, sunt un paradis de frumusețe sfântă. Iar noi înșine ne putem personaliza paradisul interior la nesfârșit. Pentru că pe el îl putem înfrumuseța cu toate virtuțile dumnezeiești și cu toată teologia dumnezeiască a Bisericii. Și când vorbim din inima noastră oamenilor, tot acest paradis duhovnicesc se revarsă prin buzele, prin fața, prin tot trupul nostru în afară și îi înfrumusețează pe oameni.

Căci așa cum păcatele din noi îi urâțesc pe oameni, tot la fel virtuțile noastre îi luminează și îi fac să fie verticali în viața lor. Pentru că atunci când îl întâlnești pe un om al lui Dumnezeu, Îl întâlnești pe El în acesta și Dumnezeu ne învață prin oamenii Săi cum să ne iubim unii pe alții. Pentru că iubirea duhovnicească nu este doar „un cuvânt" vehiculat în mediile teologice și bisericești, ci e *o faptă personală*, una care îi îmbrățișează pe oameni și îi face și pe ei iubire curată și sfântă. Căci iubirea dumnezeiască e ca un soare care încălzește și luminează și, în același timp, îl atrage cu totul pe om spre urmarea lui. Și cei care ne lăsăm convinși de iubirea lui Dumnezeu și o vedem în oamenii Lui, dorim această iubire nespus

de mult, pentru că ea este adevărata relație între oameni și viața oamenilor. Căci fără iubirea lui Dumnezeu noi nu cunoaștem ce este cu adevărat viața și cât de mare împlinire interioară putem trăi aici, pe pământ.

Însă iubirea lui Dumnezeu L-a urcat pe El pe Cruce, pentru ca să ne vindece de păcatele noastre. Și Crucea e cea mai mare declarație de dragoste a lui Dumnezeu pentru tot omul care vine în lume. Pentru că El ne-a arătat cum și cât trebuie să iubim oamenii: până la a ne jertfi pentru ei. De ce? „[Căci] mai mare dragoste [decât] aceasta nimeni [nu] are, ca cineva să[-și] pună sufletul lui pentru prietenii săi" [In. 15, 13, BYZ].

Dar cel care se curățește mereu de patimi se aduce și el jertfă bineplăcută lui Dumnezeu. De aceea, atât Cuviosul, cât și Mucenicul Bisericii se jertfesc lui Dumnezeu, pentru că ambii renunță la ei înșiși pentru Dumnezeu. Ei sunt morți pentru lume și pentru ei înșiși, pentru că se dăruie lui Dumnezeu. Iar în dăruirea lor lui Dumnezeu stă însăși viața lor, viața lor veșnică, viața ca veșnică existență împreună cu Dumnezeu.

Însă Căsătoria nu e mai puțin jertfă și dăruire adusă lui Dumnezeu. Pentru că soții învață să se iubească reciproc și, în același timp, să Îl iubească pe Dumnezeu prin toată viața lor împreună. Căsătoria, ca și Monahismul, sunt moduri de existență dimpreună cu Dumnezeu. Și în ambele moduri de viețuire ortodoxă, omul învață că primește pe cât se dăruie și este, pe cât se nevoiește să se curățească pe sine însuși.

Aducem flori la Biserică? Atunci să ne facem și noi flori ale lui Dumnezeu! Aducem ouă roșii la Biserică? Atunci să ne umplem și noi de nevoința

care ne omoară patimile și ne învie la viața veșnică! Pentru că oul înroșit ne arată că Hristos a murit pentru noi, dar, în același timp, că oul are viață în el însuși și el este asemenea grâului pus în pământ, care va răsări. Căci Hristosul iubirii noastre a murit pentru noi, S-a pogorât în Iad pentru ca să deschidă Raiul cu Sfinții Lui scoși din Iad, și a înviat a 3-a zi ca un Biruitor, pentru ca să ne arate că viața creștină e biruință veșnică a păcatului și a morții.

Căci viața veșnică e viață fără de moarte, e viața cu Dumnezeu, Care a învins tot păcatul în umanitatea Sa cea asumată pentru noi, dar ne ajută să îl biruim și în noi înșine. De aceea, viața creștină e o bucurie ascetică, e plânsul care ne bucură, e durerea care ne înviază, e fericirea care nu se va lua de la noi.

Să ne nevoim cu nădejde, iubiții mei, căci Paștiul nostru e viu și e veșnic! Și El ne va ridica din moarte pe toți, la viața Lui cea veșnică, pe toți cei care credem întru El și Îi slujim Lui până la sfârșit. Amin!

Predică la Învierea Domnului [2017]

Iubiții mei[314],

imediat ce Domnul a murit pe Cruce, au și început să se vadă consecințele coborârii Lui la Iad. Pentru că Sfântul Matteos ne spune: „și mormintele s-au deschis [καὶ τὰ μνημεῖα ἀνεῴχθησαν]; și s-a[u] ridicat multe trupuri ale Sfinților care erau adormiți [καὶ πολλὰ σώματα τῶν κεκοιμημένων Ἁγίων ἠγέρθη]; și ieșind din morminte după învierea Sa [καὶ ἐξελθόντες ἐκ τῶν μνημείων μετὰ τὴν ἔγερσιν Αὐτοῦ], au intrat întru sfânta cetate [εἰσῆλθον εἰς τὴν ἁγίαν πόλιν], și s-au arătat multora [καὶ ἐνεφανίσθησαν πολλοῖς]” [Mt. 27, 52-53, BYZ].

Mormintele s-au deschis în mod minunat, prin slava lui Dumnezeu, și nu au ieșit doar trupurile Sfinților din morminte, ci Sfinții au înviat, fiind întregi, cu trup și suflet, deși ei fuseseră morți sute și mii de ani.

Iar după Învierea Sa din morți, cea de a treia zi, după învierea Domnului, ca să întărească în oameni conștiința că Sfinții au înviat numai datorită Domnului, acești Sfinți înviați au intrat în Ierusalim, în sfânta cetate, și s-au arătat multora. Și dacă au fost văzuți de către mulți, atunci învierea lor a fost un eveniment istoric minunat, copleșitor și despre el trebuie să avem multe date istorice. Pentru că acești Sfinți erau, fără doar și poate, Sfinții lui Israil, cărora evreii le știau mormintele și care i-au recunoscut ca

[314] Începută în seara zilei de 11 aprilie 2017, la 20. 43, afară fiind 19 grade. Și terminată pe 12 aprilie 2017, la 14. 55, afară fiind cerul înnorat și 15 grade.

atare. Și evreii trebuie să fi scris despre un astfel de eveniment, care trebuie să fi tulburat întreaga țară.

Însă cine a scris despre acest eveniment copleșitor, despre învierea Sfinților datorită învierii Domnului?

Sfântul Ioannis Hrisostomos, în comentariul său la Sfântul Matteos, ne spune că învierea Sfinților a fost o adeverire a dumnezeirii lui Hristos[315]. După care ne spune că Sfinții au intrat în Ierusalim și li s-au arătat multor oameni, pentru ca învierea lor să fie adeverită ca reală[316]. Dar nu ne spune câți Sfinți au înviat și care sunt. Și cine i-a văzut. Și după ce s-au arătat multora, ce au făcut? Au adormit la loc, cel mai probabil. Pentru că mormintele multora din Sfinții Vechiului Testament sunt în Israel până astăzi.

Căci scopul învierii lor, mai întâi de toate, a fost acela de *a adeveri* Învierea Domnului. Pentru că ei au înviat, pentru ca să arate tuturor că El le-a eliberat sufletele din Iad, și implicit, că pe El nu L-a putut ține Iadul prizonier, dar și pentru ca să le adeverească evreilor învierea cea de obște. Căci așa cum au înviat atunci, așa vor învia din nou și pentru veci, dimpreună cu întreaga umanitate adormită, la a doua Sa venire întru slavă.

Sfântul Chirillos al Alexandriei spune același lucru: învierea Sfinților a fost semnul că prin moartea lui Hristos s-a biruit moartea[317].

Sfântul Cuvios Hieronymus înțelege cetatea cea sfântă în dublă accepțiune: ca fiind Ierusalimul cel

---

[315] Sfântul Ioan Gură de Aur, *Scrieri. III, Omilii la Matei*, cu trad., introd., indici și note de Pr. D.[umitru] Fecioru, în PSB 23, Ed. IBMBOR, București, 1994, p. 983.

[316] Idem, p. 984.

[317] PG 72, col. 468.

ceresc, dar și cel pământesc. După care subliniază că nu a fost vorba de o înviere generală[318].

Sfântul Eftimios Zigabinul ne spune că Sfinții au înviat pentru ca să vorbească despre Hristos, iar după ce s-au arătat oamenilor, ei au adormit la loc[319], lucru pe care îl aproximasem și eu.

Au scris evreii despre acest lucru? Au dat Sfinții Părinți detalii mai multe? Pentru mine această problemă rămâne una deschisă și pe ea trebuie să o aprofundez. Pentru că problemele teologice necesită răspunsuri elaborate, cu multă muncă de cercetare în spate, și nu pseudo-răspunsuri.

Însă ceva e cert: că Sfinții Vechiului Testament L-au recunoscut pe Iisus Hristos ca Fiul lui Dumnezeu întrupat și că Iisus Hristos, Domnul nostru, a fost Cel care i-a ridicat pe ei din Iad. Iar evreii trebuiau să înțeleagă acest lucru fundamental: că Sfinții Vechiului Testament L-au văzut mai înainte pe Hristos și despre El au profețit, datorită Lui au înviat și s-au arătat celor din Ierusalim, și împreună cu El sunt.

Dar ceea ce pare *de la sine înțeles* pentru noi, cei de azi, nu s-a petrecut și în istorie. Pentru că evreii, în majoritatea lor, au rămas captivi înțelegerii grosiere a Vechiului Testament, nu l-au înțeles duhovnicește, nu au înțeles că el s-a împlinit în persoana lui Hristos, așa cum ne arată Sfinții scriitori ai Noului Testament, și au negat în mod vehement persoana lui Hristos și pe Ucenicii Lui și au prigonit Biserica lui Hristos. Fapt pentru care au luptat și luptă în continuare, alături de toți păgânii și ereticii lumii, împotriva împlinirii lor duhovnicești, adică a împlinirii lor în Hristos Dumnezeu.

---

[318] PL 26, col. 213.

[319] PG 129, col. 736.

– Ce au făcut însă Sfinții Apostoli ai Domnului?

– Ei L-au propovăduit pe Iisus Hristos Cel răstignit și înviat! Pentru că Iisus Hristos, Domnul nostru, Și-a înviat trupul Său, care zăcea în mormânt și care nu a cunoscut stricăciunea, conform Ps. 15, 10, LXX[320], și l-a făcut nemuritor și fără stricăciune[321].

De aceea, Sfântul Petros Îl prezintă pe Domnul, în predica sa de la Cincizecime, ca pe Cel omorât de evrei, dar pe Care Dumnezeu L-a înviat din morți [F. Ap. 2, 23-24, BYZ]. Căci Dumnezeu L-a înviat pe Iisus, iar Apostolii Lui sunt martori [μάρτυρες] ai Săi [F. Ap. 2, 32]. Sunt martori oculari, căci ei L-au văzut pe Iisus Hristos Cel înviat cu ochii lor și L-au atins cu mâinile lor [I In. 1, 1].

– De ce Sfântul Petros nu a spus *Iisus a înviat*, ci el a spus că *Iisus a fost înviat de Tatăl Său*?

– Pentru că a predicat pedagogic, ținând cont de pruncia teologică a conaționalilor săi. El a căutat să îi ducă pas cu pas spre înțelegeri mai înalte și de aceea L-a propovăduit pe Tatăl ca autor exclusiv al învierii Fiului Său.

Într-o altă predică a sa, Sfântul Petros Îl numește pe Iisus *Fiul Său*, al Tatălui, dar repetă faptul că Dumnezeu, se subînțelege Tatăl, L-a înviat pe El din morți [F. Ap. 3, 26].

„Și [cu] mare putere [καὶ μεγάλῃ δυνάμει]", ne spune Sfântul Lucas, „Apostolii dădeau mărturie [despre] învierea Domnului Iisus [ἀπεδίδουν τὸ μαρτύριον οἱ Ἀπόστολοι τῆς ἀναστάσεως τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ] și har mare era în toți aceștia [χάρις τε μεγάλη ἦν ἐπὶ πάντας αὐτούς]" [F. Ap. 4, 33, BYZ]. Sfântul Pavlos a predicat „cele despre Domnul Iisus Hristos

---

[320] Presbiterul Rufinus din Aquilea, *Commentarius in Symbolum Apostolorum*, *cf.* PL 21, col. 364.

[321] PL 21, col. 365.

[τὰ περὶ τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ], cu toată îndrăzneala [μετὰ πάσης παρρησίας], fără încetare [ἀκωλύτως]" [F. Ap. 28, 31, BYZ]. A propovăduit toate cele legate despre viața Sa în trup și despre lucrarea Sa iconomică cu omul și cu creația Sa în totalitatea ei.

Și Sfântul Pavlos vorbește despre faptul că Tatăl L-a înviat pe Iisus Hristos din morți [Rom. 4, 24]. Însă, în versetul următor, el ne spune: „Care S-a dat pentru fărădelegile noastre [Ὃς παρεδόθη διὰ τὰ παραπτώματα ἡμῶν] și a înviat pentru îndreptarea noastră [καὶ ἠγέρθη διὰ τὴν δικαίωσιν ἡμῶν]" [Rom. 4, 25, BYZ]. Însă nu este nicio neconcordanță între afirmația teologică: *Tatăl L-a înviat pe Iisus din morți* și afirmația teologică: *Iisus a înviat din morți*. Pentru că și Tatăl și Duhul Sfânt au participat la învierea Domnului. Însă Domnul a înviat ca un Dumnezeu atotputernic din morți, ca unul care era egal și deoființă cu Tatăl și cu Duhul Sfânt. A înviat cu de la Sine putere.

Căci afirmația teologică a Sfinților Petros și Pavlos, cum că *Tatăl L-a înviat pe Iisus din morți*, nu a încercat să Îl prezinte pe Iisus ca pe un „obiect pasiv" în relația Sa cu Tatăl, așa cum suntem înclinați noi, cei de azi, să o percepem, ci a subliniat relația veșnică a Fiului cu Tatăl, aceea că Iisus e *Fiul* Tatălui. Pentru că atunci era foarte importantă această mărturisire hristologică, fiindcă toți trebuiau să creadă și să mărturisească faptul că Iisus Hristos e Fiul veșnic al Tatălui, Care S-a întrupat pentru noi și pentru mântuirea noastră, și nu un Sfânt, adică un om. Iar moartea și învierea Domnului sunt „întru îndreptarea vieții [εἰς δικαίωσιν ζωῆς]" [Rom. 5, 18] noastre. Pentru că moartea și învierea Lui au relevanță liturgică și ontologică pentru noi. Căci Botezul,

ne spune Sfântul Pavlos (care e o Dumnezeiască Taină a Bisericii, un eveniment liturgic bine definit), e o trăire mistică, dimpreună cu El, a morții Domnului [Rom. 6, 4].

El nu e „o simplă afundare în apă" sau „un act simbolic", ci un act sfânt și sfințitor pentru noi, căci în Botez trăim moartea și învierea Domnului, dimpreună cu El, născându-ne la viața duhovnicească. Atunci, din trupești, devenim duhovnicești, pentru ca să trăim toată viața noastră în mod duhovnicește. „Ca, precum Hristos a înviat din morți prin slava Tatălui", ne spune Sfântul Pavlos, „așa și noi în[tru] înnoirea vieții să umblăm" [Rom. 6, 4, BYZ].

Însă slava Tatălui e comună și Fiului și Duhului Sfânt. Iar Fiul Și-a îndumnezeit umanitatea Sa prin slava dumnezeirii Sale, în interiorul persoanei Sale divino-umane. De aceea și noi, prin credința în Domnul nostru Iisus Hristos și în Tatăl Său și în Duhul Său cel Sfânt, Care din Tatăl purcede, prin credința în Dumnezeul nostru treimic, putem trăi duhovnicește, ca oameni vii, înviați din morți și având mădularele trupului nostru ca arme ale dreptății lui Dumnezeu [Rom. 6, 13]. Pentru că Hristos Cel mort și înviat ne dă și nouă putere duhovnicească ca să fim vii tot timpul, întru El și în Tatăl Său și în Duhul Său Cel Sfânt, și să ne sfințim viața noastră.

Căci puterea duhovnicească, primită de la Dumnezeu, este puterea de a lupta cu patimile din noi și de a le birui și de a ne umple de slava lui Dumnezeu. Noi, creștinii, nu avem o altă putere decât aceasta: puterea lui Dumnezeu, care ne face vii. Și dacă suntem vii, atunci suntem oameni duhovnicești, și dacă suntem duhovnicești, atunci trăim ca niște înviați din morți și ca niște martori ai Învierii Lui. Pentru că noi suntem vii și înviem mereu din

păcatele noastre datorită lui Hristos Cel mort și înviat, Care, odată înviat, nu mai moare, pentru că moartea nu mai stăpânește peste El [Rom. 6, 9].

Însă moartea, iubiții mei, nu mai stăpânește nici peste noi! Moartea nu mai stăpânește peste noi de la Botez, de când am murit și am înviat cu Hristos, Domnul nostru. Dacă ne lăsăm cuprinși de păcat și dacă păcătuim, e pentru că *alegem* să ne facem din nou și din nou robi ai păcatului, după ce El *ne-a eliberat* pe noi din robia demonilor.

Noi alegem robia aceasta amară și nu ne-o mai impune nimeni! Pentru că El ne-a dezrobit și ne-a făcut liberi duhovnicește, și de aceea nimeni nu ne mai poate robi cu forța.

Însă, dacă cădem în păcat, tot Domnul ne ridică din el. Din tot păcatul. Căci El e ridicarea, El e învierea noastră din păcatele noastre. Și toată libertatea duhovnicească, cea reală și prea dulce a creștinilor, e libertatea pe care ne-o aduce slava lui Dumnezeu, slavă necreată care coboară în noi și este în noi, atât timp cât noi suntem robi credincioși ai Stăpânului nostru.

Pentru că libertatea duhovnicească interioară e plină de pace sfântă, e plină de bucurie, e plină de curăție, e plină de sfințenie. Și aceasta e cea care ne face să trăim în pacea lui Dumnezeu și să dăruim pacea și curăția și bucuria Lui tuturor, pentru că ea e mireasma sfântă a vieții noastre.

– Când a înviat Domnul nostru Iisus Hristos?

– Sfântul Matteos ne spune că El a înviat când „se crăpa de ziuă întru una a sabaturilor [τῇ ἐπιφωσκούσῃ εἰς μίαν σαββάτων]” [Mt. 28, 1, BYZ]. Iar sabatul era sâmbăta, și prima după sâmbătă e duminica. De aceea, Învierea Domnului s-a petrecut „la

miezul nopții”[322], duminica, motiv pentru care și noi, Biserica Lui, vestim învierea la miezul nopții, când sâmbăta se pleacă spre duminică. Și o vestim în fața Bisericii, sub acoperișul cerului, pentru că învierea Domnului este un bine copleșitor nu numai pentru întreaga umanitate, ci pentru întreaga creație a lui Dumnezeu. Căci odată cu învierea Lui, oamenii și cosmosul în integralitatea sa au o singură direcție: îndumnezeirea. Și îndumnezeirea oamenilor și a întregii creații a lui Dumnezeu este adevărata înfrumusețare, adevărata schimbare, adevărata înnoire continuă a întregii existențe.

Cineva m-a întrebat recent dacă mă plictisesc atunci când citesc, când mă rog, când slujesc. Dacă mă plictisesc, așa în general, în viața mea. Și i-am spus că plictiseala este lipsa de dorință pentru înnoirea interioară și pentru adevărata noutate. Când nu mai vrem să ne înnoim duhovnicește, să ne curățim interior, și ajungem să considerăm că păcatul „o să ne facă bine”, atunci ne plictisim, pentru că păcatul e lipsit de noutate. Și când nu mai căutăm adevărata noutate, când nu mai vrem să cunoaștem voia lui Dumnezeu, iarăși cădem în plictiseală.

De aceea, eu lupt cu plictiseala și cu dezamăgirea și cu frica și cu grija deșartă și cu nesimțirea tot timpul și nu le dau loc în mine, pentru că îmi fac viața numai pentru Dumnezeu și numai pentru cunoașterea teologică. Și a fi cu Dumnezeu și a cunoaște voia Lui înseamnă a trăi într-o continuă noutate și bucurie, într-o continuă pace și înțelegere, care mă împlinesc în mod deplin.

De aceea, nu am timp să mă plictisesc, pentru că am foarte multe lucruri de făcut. Nu am timp de

---

[322] *Penticostar*, ed. BOR 1999, p. 19.

stat degeaba. Și cred că așa sunt toți creștinii: nu au timp să se plictisească, pentru că plictiseala e o inconsistență a dragostei, a relației, a vieții creștine. Dar dacă ești mereu prins în slujirea Bisericii și în întrajutorarea oamenilor, dacă muncești zilnic ore întregi, nu te poți plictisi, dar poți obosi foarte mult. Pentru că sufletul poate să citească și să muncească și să se roage în continuu, numai trupul nu poate asta. Și atunci avem nevoie de mâncare bună și de somn bun, pentru a ne întrema trupește.

Dar cel care se bucură duhovnicește și muncește cu bucurie și pentru a se dărui și a dărui, acela e plin de învierea lui Hristos.

Căci Domnul a înviat a 3-a zi din morți și S-a arătat Sfintelor Femei Mironosițe și Sfinților Săi Apostoli și i-a învățat că *trebuie să se bucure* [Mt. 28, 9]. Că trebuie să se bucure întru Dumnezeu. Iar luminile pe care noi le avem în mâini, acum, în această mare și sfântă zi de praznic, vorbesc tuturor despre ceea ce simțim în noi înșine. Despre bucuria și lumina sfântă a lui Dumnezeu, de care slava lui Dumnezeu ne umple.

Pentru că *lumina* învierii lui Hristos, despre care vorbim în predici și în felicitările noastre de Paști, nu este cea a lumânării, ci e aceea a slavei lui Dumnezeu. Slava lui Dumnezeu, slava Lui cea necreată și veșnică, țâșnește din Hristos Cel înviat și ea e adevărata lumină și bucurie veșnică din noi înșine. Iar lumânările, candelele, policandrele din Biserică sunt numai imagini văzute și șterse ale luminii sfinte a lui Dumnezeu, care coboară în cei care se curățesc continuu de patimi.

Așadar, iubiții mei, a început praznicul Învierii Domnului, a început bucuria dumnezeiască, a început bucuria cea sfântă a învierii celei duhovnicești și

cu toții vom sta la masă și ne vom bucura! Vom mânca de dulce de acum, dar vom fi plini și de slava lui Dumnezeu. Vom fi plini de slava Lui pe măsura postirii, a rugăciunii, a curățirii noastre.

Și pe cât suntem, pe atât vom gândi și pe atât vom acționa în aria în care noi trăim. De aceea, când apar la televizor sau în online creștinii noștri și sunt dați drept „exemple negative", bucuria noastră se întristează. Pentru că un om neîmplinit e neîmplinirea tuturor. Dar bucuria noastră e vie și mare, când în media și în viața reală apar și vedem creștini frumoși, creștini care fac lucruri mari și frumoase, și împlinirea lor este și împlinirea noastră.

Căci, mai presus de toate, neîmplinirea Bisericii e și neîmplinirea lui Dumnezeu, iar împlinirea ei interioară e și bucuria Lui. Și noi Îl bucurăm pe Dumnezeu prin tot binele pe care îl facem, dar Îl întristăm prin fiecare lucru prin care ne întristăm și îi întristăm și pe alții.

– Ce este ziua învierii Domnului pentru noi?

– Este și trebuie să fie o mare bucurie duhovnicească și o reală împlinire personală. Căci azi e ziua în care vedem adevărata noastră frumusețe și împlinire în persoana Domnului nostru Iisus Hristos. Vedem, în umanitatea Lui, cum arată cu adevărat omul. Ce frumos e omul și ce copleșitor este el și ce potențe copleșitoare a sădit Dumnezeu atât în sufletul, cât și în trupul nostru. Pentru că vedem că umanitatea lui Hristos a fost îndumnezeită cu totul, a fost transfigurată și ea a devenit duhovnicească, fără ca trupul Său să înceteze să fie material. Iar dacă noi ne putem înduhovnici veșnic, prin slava Lui, atât la nivelul sufletului, cât și al trupului nostru, fără ca prin asta sufletul sau trupul să se transforme în

altceva decât sunt, atunci chipul lui Dumnezeu din noi e copleșitor.

Căci noi, cei care am fost creați după chipul lui Dumnezeu, vedem din persoana lui Hristos că am fost creați pentru o transfigurare veșnică în relație cu Dumnezeu. Și asta înseamnă că noi nu știm ce potențe reale au sufletele și trupurile noastre, dar vom trăi veșnic această complexă și desăvârșită bucurie a transfigurării duhovnicești, dacă vom fi membri ai Împărăției Sale. Însă și cei din Iad vor trăi veșnic urâțirea lor interioară, schimonosirea lor, disperarea lor, neîmplinirea lor, trăind în mod neîncetat consecințele incredibile ale păcatelor. Căci, în veșnicie, unii vor experimenta consecințele veșnice ale binelui, iar alții pe cele ale răului. Cei din Iad vor crește în răul pe care și l-au asumat, pe când cei din Rai vor crește în binele în care s-au bucurat să trăiască.

Așa stând lucrurile, iubiții mei, să ne rugăm pentru toți cei vii și pentru toți cei adormiți, pentru ca Dumnezeu să Își facă voia Lui întru ei! Să Îl rugăm pe Dumnezeu să Își arate mila Lui în toată creația Sa, după voia Sa cea sfântă, iar pe noi să nu ne lepede niciodată din bucuria aceasta dumnezeiască a învierii celei duhovnicești! Pentru că Hristos este puterea și înțelepciunea lui Dumnezeu [I Cor. 1, 24] în noi, El e viața noastră cea veșnică, El e bucuria și mântuirea noastră și pe El Îl slăvim, dimpreună cu Tatăl și cu Duhul Sfânt.

Hristos a înviat!

Hristos a înviat din morți [Χριστός ἀνέστη ἐκ νεκρῶν], [cu] moartea [pe] moarte călcând [θανάτῳ θάνατον πατήσας], și celor [care erau] în morminte

viață dăruindu-le [καί τοῖς ἐν τοῖς μνήμασι ζωήν χαρισάμενος][323]!

La mulți ani, multă sănătate și fericire și să prăznuiți cu bucurie și cu evlavie aceste sfinte și dumnezeiești zile ale praznicului Învierii Domnului! Amin.

[323] *Cf.* http://glt.goarch.org/texts/Pen/new.html.

Predică despre chenosisul Domnului și asumarea relației noastre cu Dumnezeu

Iubiții mei[324],

din punct de vedere lingvistic, κένωσις [chenosis] înseamnă *golire* sau *deșertare*, iar cele două accepțiuni ale cuvântului sunt corelativele lui *emptying* și *depletion*[325]. Iar în teologie, *chenosisul* sau *chenoza* (cum s-a familiarizat cuvântul în teologia românească) este golirea sau deșertarea de Sine a Fiului lui Dumnezeu, pentru ca să Se întrupeze și să Se facă om și să trăiască ca om printre oameni.

Astfel, la Filip. 2, 7, BYZ apare verbul ἐκένωσεν, la forma indicativ aorist, persoana a 3-a singular, referindu-se la persoana Fiului. Și aceasta e prima și singura apariție textuală în Noul Testament a acestei forme verbale. Iar aici Sfântul Pavlos ne spune că Fiul lui Dumnezeu „S-a deșertat pe Sine [Ἑαυτὸν ἐκένωσεν], chip de rob luând [μορφὴν δούλου λαβών], în[tru] asemănarea oamenilor făcându-Se [ἐν ὁμοιώματι ἀνθρώπων γενόμενος]".

Pentru că Fiul lui Dumnezeu, întrupându-Se, S-a arătat oamenilor cu chip de om, de creatură, și S-a asemănat oamenilor, fără însă a avea păcatele și patimile noastre. Însă, în esența ei, noi nu știm ce înseamnă această *deșertare* a Lui pentru a Se face om.

---

[324] Predică începută în ziua de 12 aprilie 2017, în Miercurea Mare. Și terminată în Sâmbăta Mare, la ora 21. 59.

[325] A se vedea:

http://www.perseus.tufts.edu/hopper/morph?l=ke%2Fnwsis și https://en.wikipedia.org/wiki/Kenosis.

Părintele Dumitru Stăniloae subliniază același lucru atunci când spune: „Chenoza constă în faptul că Fiul lui Dumnezeu Și-a însușit, Și-a făcut proprii (οἰκειώσατο, ἰδιοποιήσατο) firea omenească și slăbiciunile ei, neimprimate de păcat. Dar în ce constă această împropriere e o taină. Ea exprimă raportul de intimitate între Ipostasul divin și natura omenească”[326].

Părintele Dumitru folosește substantivul *asumare* ca pe un corelativ parțial al lui chenosis. Fapt pentru care el spune că „din asumarea firii noastre de către Fiul lui Dumnezeu, care e primul act al chenozei Lui (cum se vede din Epistola către Filipeni 2, 7-9), urmează o chenoză în continuare, urmează ascultarea ca om și suportarea trebuințelor omenești (afectele de foame, de sete, de somn, frica de moarte, durerea) și suportarea morții înseși. În toate acestea se arată acceptarea trăsăturii pătimitoare a firii omenești, afară de păcat. Acestea [se referă la trăsăturile pătimitoare ale firii umane n.n.] nu sunt o chenoză a firii omenești. Căci pe acestea le avea prin ea însăși [firea umană n.n.]. Ci [chenoza este n.n.] a lui Dumnezeu-Cuvântul, Care acceptă să le suporte pe toate”[327] cele ale firii omenești.

Așadar, pentru Părintele Dumitru Stăniloae *asumarea* e sinonimă cu *întruparea* Fiului lui Dumnezeu, pe când chenoza e formată din *întrupare* sau din *asumarea* firii umane de către Domnul, cu afectele ei, dar fără păcat, cât și din ascultarea și viața ca om și acceptarea morții pe Cruce. Mai pe scurt, chenoza e formată din întruparea Sa și din întreaga

---

[326] Preotul Profesor Dumitru Stăniloae, *Teologia Dogmatică Ortodoxă*, vol. al II-lea, ed. a III-a, Ed. IBMBOR, București, 2003, p. 70.

[327] Idem, p. 71.

Sa viață ca om. Căci, datorită iconomiei mântuirii, viața Fiului lui Dumnezeu întrupat e una chenotică.

Pentru că Hristos, „[cu] chipul aflându-Se ca un om [σχήματι εὑρεθεὶς ὡς ἄνθρωπος], S-a smerit pe Sine [ἐταπείνωσεν Ἑαυτόν], făcându-Se ascultător până la moarte [γενόμενος ὑπήκοος μέχρι θανάτου], și [încă] moarte [de] cruce [θανάτου δὲ σταυρου]" [Filip. 2, 8, BYZ].

Însă, datorită chenozei Sale, devine posibilă îndumnezeirea firii umane a lui Hristos[328]. Pentru că „înomenirea și viața Sa pe pământ nu Îl îmbogățesc pe Domnul slavei, ci, dimpotrivă, noi ne-am îmbogățit și am fost îndumnezeiți"[329] prin El. Iar Părintele Florin Tomoioagă vorbește despre „aspectul protector al chenozei"[330], pentru că „Dumnezeu nu Își manifestă deschis slava Sa"[331], tocmai pentru a-i proteja pe oameni. Din iubire și atenție imensă față de noi. Pentru că noi nu putem suporta totala revelare a slavei Lui. De aceea, smerenia lui Hristos Dumnezeu întrupat, modul Său smerit de a trăi printre oameni, este prezența Sa chenotică alături de noi. Căci oamenii Îl simt pe El ca unul apropiat, ca unul accesibil, atâta timp cât Fiul Tatălui Se arată a fi om smerit. Și smerenia Lui „este reală" și profundă „și aparține tuturor fazelor vieții Sale pământești"[332]. Pentru că în starea de chenosis, Fiul lui Dumnezeu întrupat Își manifestă slava și atotputernicia Lui, dar

---

[328] Diac. [Lect. Dr.] Florin Toader Tomoioagă, *Taina chenozei în teologia ortodoxă a secolului al XX-lea*, Ed. Doxologia, Iași, 2015, p. 82. CV-ul autorului:
http://www.uoradea.ro/display8847.

[329] Idem, p. 33.

[330] Idem, p. 35.

[331] Ibidem.

[332] Idem, p. 75.

în relație cu firea Sa umană și pe măsura puterii de suportare a oamenilor[333].

Însă Fiul Tatălui Își asumă umanitatea din uterul Preacuratei Sale Maici și Se face om pentru ca să moară pentru noi. Căci „Moartea Sa pe Cruce este punctul culminant al chenozei"[334] Sale. De aceea, „prima zi a vieții Sale pe pământ este prima zi a urcării Sale pe Cruce"[335]. Pentru că viața Sa este pentru noi și pentru mântuirea noastră. Și ca să ne mântuiască pe noi, Domnul trebuia să trăiască printre noi și să fie fără de păcat și, prin asumarea tuturor greutăților vieții umane și prin învingerea desăvârșită a păcatului în umanitatea Sa, El să restaureze firea umană în persoana Sa.

Părintele Rytsar subliniază faptul că ÎPS Antonie Bloom a înțeles chenosisul Domnului ca pe o păstrare a slavei Sale celei veșnice[336]. Căci El „a trăit toate tipurile de suferință, inclusiv moartea, însă a rămas în slava Sa și a rămas Dumnezeu"[337], pentru că era Dumnezeu și om în același timp.

Dar, puțin mai încolo, același teolog ne spune că ÎPS Antonie al Surojului a văzut rugăciunea din Ghetsimani ca pe „o abandonare" a lui Hristos de către Tatăl și ca „prima dată când rugăciunea lui

---

[333] Idem, p. 99.

[334] Idem, p. 206.

[335] O afirmație a ÎPS Antonie Bloom, citată de Părintele Roman Rytsar în teza sa doctorală, la p. 116, care e prima teză doctorală dedicată teologiei acestuia, cf. p. 15. Mă refer la ediția românească a tezei: Pr. [Dr.] Roman Rytsar, *Teologia chenotică a lui Antonie Bloom, Mitropolitul Surojului, din perspectivă antropologică*, trad. din lb. engl. de Lucian Filip, Ed. Doxologia, Iași, 2016, 491 p.

[336] Idem, p. 120.

[337] Ibidem.

Hristos către Tatăl nu a fost auzită”[338]. Însă ambele afirmații ale ÎPS Antonie sunt greșite din punct de vedere teologic.

Pentru că Fiul lui Dumnezeu întrupat a fost nedespărțit de Tatăl și de Duhul Sfânt în viața Sa pământească, fapt pentru care nu putem să vorbim niciodată de o „abandonare” a Lui de către Tatăl, iar rugăciunea Sa către Tatăl, din Ghetsimani, I-a fost ascultată ca întotdeauna. Pentru că Domnul S-a rugat astfel Tatălui Său: „Tatăl Meu [Πάτερ Μου], dacă este posibil [εἰ δυνατόν ἐστιν], treacă de la Mine potirul acesta [παρελθέτω ἀπ᾽ Ἐμοῦ τὸ ποτήριον τοῦτο]! Dar nu cum voiesc Eu [πλὴν οὐχ ὡς Ἐγὼ θέλω], ci cum [voiești] Tu [ἀλλ᾽ ὡς Συ]” [Mt. 26, 39, BYZ]. El nu a cerut Tatălui Său ca să Îl scape în mod neapărat de moarte, ci Domnul Și-a exprimat, ca om, frica Sa de moarte. Frica Lui în fața morții, în fața suferinței și a morții privite ca un potir din care El Se adapă. Tocmai de aceea, Hristos a cerut ca să Se facă voia Tatălui în El, pentru că voia Tatălui Său era și voia Lui și a Duhului Sfânt.

A două oară a spus: „Tatăl Meu [Πάτερ Μου], dacă nu se poate [ca] acest potir să treacă de la Mine [εἰ οὐ δύναται τοῦτο τὸ ποτήριον παρελθεῖν ἀπ᾽ Ἐμου], de nu am să-l beau pe el [ἐὰν μὴ αὐτὸ πίω], facă-se voia Ta [γενηθήτω τὸ θέλημά Σου]!” [Mt. 26, 42, BYZ]. Și s-a făcut voia Tatălui și a Fiului și a Sfântului Duh, a Dumnezeului nostru treimic! Pentru că Treimea Cea preadumnezeiască are o singură voință și o singură lucrare și nu mai multe.

Însă Hristos, fiind Dumnezeu și om, având două voințe și două lucrări, ale celor două firi unite la nivelul persoanei Sale, prin frica umanității Sale în fața morții, a arătat că El este om adevărat, precum e

[338] Idem, p. 134.

și Dumnezeu adevărat. Dar că, deși umanitatea Lui s-a înfricoșat în fața morții, El a învins moartea în umanitatea Sa și S-a arătat biruitor asupra ei. Pentru că umanitatea Sa a dorit și dorește pururea ceea ce dorește și dumnezeirea Sa.

ÎPS Antonie Bloom, fiind consecvent cu această idee greșită a „părăsirii" lui Hristos de către Tatăl, a vorbit și despre Cruce ca despre „o părăsire" a lui Hristos de Tatăl Său. Afirmând faptul că Hristos a murit „abandonat de oameni, respins de poporul lui Israel...[și a avut] parte [și] de părăsirea absolută și moare fără Dumnezeu, fără oameni, singur, doar cu dragostea Sa față de Dumnezeu și oameni, murind pentru omenire și pentru slava lui Dumnezeu"[339].

Însă această perspectivă teologică în care Hristos Dumnezeu apare ca „părăsit/ izolat/ rupt" de Tatăl și de Duhul Sfânt este cu totul antitrinitară și neortodoxă. Pentru că Bloom și-a imaginat aici un Fiu întrupat Care poate „ieși" din comuniunea veșnică cu Tatăl și cu Duhul Sfânt și Care „ne mântuiește" în pofida faptului că e „părăsit" de Tatăl și, implicit, și de Duhul Sfânt. Însă, în Ghetsimani, cât și pe Cruce, frica în fața morții e a umanității lui Hristos, este exprimarea clară și directă a realității întrupării Sale, dar ambele momente din viața Domnului sunt cele în care umanitatea Lui a învins frica de moarte și, pe Cruce, și moartea, trăind-o la propriu.

Dacă Fiul ar fi fost „abandonat" de Tatăl cu adevărat, Dumnezeu și lumea s-ar fi sfârșit în acea clipă. Pentru că „abandonarea" Fiului de către Tatăl ar fi însemnat „căderea" Fiului în păcat, lucru absolut imposibil, pentru că Dumnezeu e Binele desăvârșit. De aceea, consecințele acestei teologii eretice

---

[339] Idem, p. 136.

propovăduite de ÎPS Antonie al Surojului sunt nihiliste și reduc totul la neant. Pe când, înțelese ortodox, cele două momente din viața Domnului, adică rugăciunea Lui din Ghetsimani și Răstignirea Domnului, au fost *biruințe* ale umanității Sale asupra păcatului, a morții și a demonilor și nicidecum „învingeri" ale Sale sau „părăsiri" ale Lui de către Tatăl și Duhul Sfânt.

Și tocmai pentru că Domnul, în umanitatea Sa, a învins în mod desăvârșit păcatul și a îndumnezeit umanitatea Sa asumată în persoana Sa cea veșnică, noi ne putem asuma o relație reală cu Dumnezeu, în care El ne poate ajuta să luptăm și să biruim în noi propriile noastre patimi, să ne umplem de slava Lui și să ne îndumnezeim. Iar relația cu Dumnezeu, relația reală cu El, este relația eclesială. Adică trăirea în Biserica Lui, după poruncile Sale.

Căci așa cum Fiul a fost în toate ascultător Tatălui Său și în relație neîntreruptă cu El și cu Duhul Sfânt, tot la fel și noi, în Biserica slavei Sale, suntem chemați la o relație reală și totală cu Dumnezeu, dăruindu-ne Lui în mod continuu.

Pentru că exemplul nostru absolut de viață creștină e Fiul lui Dumnezeu întrupat și, în același timp, El este Cel care ne ajută pe noi să trăim viața Lui.

Când Sfântul Ioannis Hrisostomos comentează teologia chenosisului de la Filip. 2, el precizează mai întâi că Fiul nu este inferior Tatălui, ci El este egal cu Tatăl[340]. Și vorbind despre chenosis, el ne spune că

---

[340] *Comentariile sau Explicarea Epistolei către Filippeni* a celui întru Sfinți, Părintelui nostru, Ioan Chrisostom, Archiepiscopul Constantinopolei, trad. din lb. gr., ediția de Oxonia, 1855, și *Viața și activitatea Sf. Chrisostom*, de Archim. Theodosie Athanasiu, Egumenul Mănăstirii Pre-

acesta înseamnă că Fiul lui Dumnezeu a acceptat o mare și negrăită umilință[341], adică pe aceea de a Se întrupa și a trăi ca un om.

Sfântul Atanasios cel Mare ne spune că scopul întrupării Domnului a fost acela de a rezidi în om existența cea după chipul lui Dumnezeu[342]. Și aceasta se putea realiza numai prin a-l face pe omul muritor să fie *nemuritor*[343]. Iar cum moartea Domnului pe Cruce a însemnat moartea Lui pentru noi toți, pe Cruce El a încetat stricăciunea, a nimicit moartea și moartea noastră nu mai e spre moarte, adică spre pedeapsă veșnică, ci spre înviere[344], adică spre viața veșnică. Sfântul Atanasios subliniază faptul că Domnul nu a fugit de moarte, ci S-a grăbit să sufere moartea pe Cruce pentru mântuirea noastră[345]. Căci El nu a suferit moartea Lui, ci moartea oamenilor[346]. De aceea, chenosisul are de-a face cu îndumnezeirea umanității lui Hristos și, prin aceasta, cu mântuirea noastră, ca unii care ne umplem de slava lui Dumnezeu, care iradiază din umanitatea cea transfi- gurată a lui Hristos, în asceza noastră zilnică.

Pentru că „El s-a întrupat [Αὐτὸς ἐνηνθρώ- πησεν], ca noi să ne facem dumnezei [ἵνα ἡμεῖς

---

cista Mare din Roman, Ed. I. V. Socecu, Bucuresci, 1903, p. 72.

[341] Idem, p. 75.

[342] Sfântul Atanasie cel Mare, Scrieri. Partea I (eu am citat din *Omilia despre Întruparea Cuvântului*), trad. din lb. gr., introd. și note de Pr. Prof. Dumitru Stăniloae, în col. PSB 15, Ed. IBMBOR, București, 1987, p. 114.

[343] Ibidem.

[344] Idem, p. 116.

[345] Idem, p. 117/ PG 25, col. 136.

[346] Ibidem/ Ibidem.

θεωποιηθῶμεν]”[347]. Și nu putem să ne facem *dumnezei prin har*, adică *Sfinți*, decât în Biserică și prin viața liturgico-ascetico-mistică a Bisericii.

Și așa cum Dumnezeu S-a smerit pentru noi și ne-a ajutat pe noi să ne mântuim, adică să creștem mereu în experiența și cunoașterea Lui, la fel și noi trebuie să venim în mod dezinteresat în ajutorul semenilor noștri, pentru a-i ajuta în mântuirea lor. Căci trebuie să îi ajutăm să aibă o perspectivă mult mai bogată și mai înaltă despre viață. Dar, în același timp, trebuie să îi ajutăm să simtă că noi suntem confrații lor, și, în același timp, că suntem robi smeriți ai lui Dumnezeu, care le vrem binele lor autentic.

Pentru că smerirea Domnului pentru noi și întreaga Lui iconomie pentru noi toți ne învață că Biserica este și trebuie să fie *slujitoarea* umanității. Că ea trebuie să fie *diaconală*.

Pentru că „El a venit ca să ne slujească și să-Și dea sufletul Său răscumpărare pentru noi [Mt. 20, 28]. El S-a făcut om, plin fiind de iubire pentru noi, ca să ne răscumpere din mâinile demonilor. De aceea, întreaga Lui viață pe pământ a fost îmbrăcată în smerenie, pentru ca să ne vorbească nouă, făpturilor Sale, cu smerenie și cu blândețe, cu simplitate sfântă și cu multă dragoste. Ca să ne vorbească nouă în favoarea noastră și să parcurgă pentru noi tot drumul mântuirii noastre”[348].

– Însă ce putem face noi, la modul practic, pentru ca să fim *diaconali*, adică *slujitori* ai lumii?

---

[347] Idem, p. 151/ PG 25, col. 192.

[348] Pr. Dr. Dorin Octavian Picioruș, *Despre cum ne-a slujit pe noi Domnul*, un articol din 14 aprilie 2017, *cf.* http://www.teologiepentruazi.ro/2017/04/14/despre-cum-ne-a-slujit-pe-noi-domnul/.

Ce putem face noi pentru ca Biserica să fie înțeleasă *în adevăratul sens al cuvântului* în societatea de azi?

– Mai întâi de toate trebuie să ne punem pe noi înșine pe drumul ascezei, pe drumul curățirii de patimi. Și pe măsură ce ne luptăm cu patimile din noi, să asumăm zilnic revelația dumnezeiască păstrată de Biserică și viața ei zilnică. Și dacă îmbinăm asceza cu teologia, adică curățirea interioară cu luminarea interioară, putem să avem cuvinte pentru oameni, dar putem face și gesturi concrete, de conștiință și de iubire în viața oamenilor.

Pentru că milostenia Bisericii e diversă. Noi putem da mâncare sau haine oamenilor, dar le putem da și teologie sfântă și prietenia noastră, adică îi putem ajuta să înțeleagă teologia Bisericii în mod existențial și participativ.

Iar eu cred că, mai degrabă, oamenii au nevoie de *prieteni* decât de oameni care să îi ajute cu mâncare sau cu alte servicii. Au nevoie să fie *înțeleși*, *apreciați* și *iubiți*. Iar un creștin care se înduhovnicește zilnic poate să dăruiască iubire și să înțeleagă profund oamenii, pentru că se înțelege tot mai profund și pe el însuși.

De aceea, oamenii Bisericii nu trebuie să mimeze iubirea și nici responsabilitatea, făcând acte de milostenie fără implicare reală. Pentru că oamenii simt când dărui, când te dărui și când doar dai, pentru că ai și îți permiți, fapt pentru care ești indiferent la cât și cum dai milostenie. Și nu te poți dărui altora, decât dacă te dărui lui Dumnezeu. Tocmai de aceea, trebuie să te dărui cu totul lui Dumnezeu, pentru ca să poți sluji oamenilor.

Și *slujirea* oamenilor poate însemna multe lucruri. Pe unii îi poți ajuta prin sfaturi, pentru că

sunt neștiutori, pe alții prin mustrări, pentru că sunt neglijenți în viața Bisericii, pe alții prin certări, adică pe cei care știu și nu fac, pentru că s-au lăsat pe tânjală.

Predicile și cărțile teologice sunt iubire și luminare multă în viața oamenilor. Dacă oamenii le iau în serios, atunci creșterea lor duhovnicească e rapidă. E ca o plantă bine udată și expusă la soare.

Un creștin nu poate trăi fără Slujbele Bisericii. Un creștin nu poate trăi fără rugăciunile lui zilnice, de acasă și din tot locul. El nu poate trăi teologic fără teologia Bisericii. Și când trăiești teologic, gândești, vorbești, mănânci și dormi teologic. Dacă ești atent la dunga de la pantaloni sau la asortarea hainelor pe tine, ești atent și la curățția dogmatică a vieții tale. Adică nu putem amesteca dogmele Bisericii, învățăturile ei, cu erezii și păgânisme de tot felul și să credem în același timp că noi suntem și trăim ortodox.

Nu, nu trebuie să facem asta! Nu trebuie să împrumutăm nici idei teologice, nici gesturi, nici obiceiuri neortodoxe! Nu putem să ne facem semnul Crucii precum catolicii, nu putem posti când postesc ei, nu putem să sărbătorim Paștiul cum îl sărbătoresc evreii sau armenii, ci trebuie să îl trăim așa cum îl trăiește Biserica Ortodoxă. Pentru că a trăi în ritmul vieții Bisericii înseamnă a ne ruga, a posti, a prăznui atunci când toată Biserica o face.

Spre exemplu, în Sâmbăta Mare, creștinii de la Ierusalim și din toate părțile lumii au venit cu toții în Biserica Învierii ca să aștepte lumina sfântă de la Dumnezeu. Această lumină minunată, coborâtă de la Dumnezeu, care nu arde în primele minute, dar apoi devine una naturală. Și pe care Dumnezeu o trimite, în Sfântul Mormânt, Patriarhului ortodox al

Ierusalimului, care se roagă cu smerenie pentru primirea ei, și care lumină e un semn dumnezeiesc, care adevereşte adevărata Biserică a lui Hristos pe pământ. Căci dacă coboară aici, când se roagă Patriarhul ortodox, atunci Biserica Ortodoxă e Biserica Lui.

În anul acesta, ea a coborât la ora 14. 21, în ziua de 15 aprilie 2017[349]. Și când a coborât, s-au bucurat și ortodocșii smeriți, s-au bucurat și extremiștii ortodocși, s-au bucurat și alte culte „creștine" și religii, pentru că vin și aceia ca să vadă minunea. Și cu toate că toți se bucură, când le trece bucuria mai toți rămân aceiași. Fiecare rămâne cu confesiunea și religia lui, deși minunea a fost evidentă pentru toată lumea. Oamenii rămân la fel, pentru că nu sunt de ajuns minunile și participările la ele. Ci e nevoie ca tu să cugeți la minune, să te pătrunzi de minune, să gândești serios față în față cu minunea Lui și să accepți evidența minunii și să îți schimbi viața așa după cum vrea Dumnezeu să ți-o schimbi. Pentru că minunile sunt pentru ca noi să ne schimbăm viața.

---

[349] *Cf.* http://basilica.ro/ierusalim-sfanta-lumina-a-fost-primita/. Din acest articol e și fotografia supra.

Dar nu să ne-o schimbăm automat, ca niște mașini, ci ca oameni care gândim, care cugetăm la ce s-a petrecut, care cugetăm la viața noastră păcătoasă și ne plecăm în fața lui Dumnezeu și iubim milostivirea Lui față de noi. Pentru că minunea trimisă pentru noi e minunea care ne poate mântui. Dar minunea care ne mântuie e minunea pe care o urmăm, e minunea care ne conduce la Dumnezeu, la autorul tuturor minunilor și din cauza căreia ne lăsăm învățați de El viața Lui. Viața cu El. Viața creștină.

Patriarhul Ierusalimului a fost la Sfântul și Marele Sinod din Creta din 2016. El este lângă Patriarhul Ecumenic în fotografia de mai jos și cel din dreapta Patriarhului României.

Cei care hulesc Sinodul din Creta[350] ar fi trebuit să se „întristeze" în Sâmbăta Mare a Ortodoxiei. De ce? Pentru că lumina de la Dumnezeu *a coborât* în

[350] Am preluat fotografia de aici: https://i1.wp.com/basilica.ro/wp-content/uploads/2016/12/DSC_4114-11.jpg?fit=890%2C636.

mâinile unui Patriarh, pe care extremiștii ortodocși îl numesc „eretic”! De ce? Pentru că a fost la Creta!

Dacă nu ar fi venit lumina anul acesta, cu siguranță extremismul ortodox ar fi dat „vina” pe Patriarhul Ierusalimului. De ce? Pentru că a fost la Creta! Dar dacă lumina a venit în mâinile lui, a „ereticului” de la Creta, extremiștii s-au bucurat. De ce? Pentru că lumina a venit *la ortodocși*, și ei considerându-se „ortodocși”, deși nu se comportă ca niște ortodocși. Pentru că ortodocșii au evlavie, respectă ierarhia Bisericii și privesc profund lucrurile și nu periferic.

Așadar, e foarte important să fii *ortodox*, pentru că numai astfel poți *să exprimi* modul de a fi al Bisericii lui Dumnezeu. Adică trebuie să fim un om al sfințeniei și al teologiei și al bunătății. Un om care caută soluții la probleme teologice și de viață cerând luminarea lui Dumnezeu și ajutorul Sfinților și Îngerilor Lui. Pentru că numai astfel te ajuți pe tine, îi ajuți pe alții, și ajuți Biserica.

Și nu poți ajuta Biserica, dacă nu ești Sfânt! Nu poți să-i ajuți pe oameni, dacă nu ești Sfânt! Pentru că ajutorul real este experiența reală a Bisericii, teologia deplină a Bisericii, un mod elegant și profund de viețuire în societatea actuală.

De aceea, iubiții mei, când vorbim despre asumarea relației noastre cu Dumnezeu, adică despre viața noastră creștină, asta înseamnă că ne asumăm viața sfântă cu Dumnezeu! Pentru că Dumnezeu ne dă viața Lui, ne împărtășește viața Lui, adică slava Sa, și ea e sfințenie și nu păcat. Dacă vrem viața cu Dumnezeu, viața ca înviați din morți de către Dumnezeu, atunci vrem sfințenia. Vrem viața în sfințenie.

Și viața în sfințenie e plină de chenosisul Domnului. Adică de deșertarea și coborârea Lui la

noi, de întruparea Lui și de asumarea vieții pământești, afară de păcat, pentru noi și pentru mântuirea noastră. Și El Și-a asumat viața umană, adică un trup și-un suflet, Și-a asumat faptul de-a vorbi o limbă, de a Se naște dintr-o Mamă, de a trăi într-o familie și într-o societate anume. Și în astfel de condiții concrete, El Și-a îndumnezeit umanitatea Sa, arătându-ne nouă că și noi ne putem sfinți viața acolo unde suntem. Pentru că putem să ne dăruim pe noi înșine și tot ceea ce suntem și facem noi lui Dumnezeu și oamenilor. Adică tocmai ceea ce ne rugăm în ectenie: „pe noi înșine și unii pe alții și toată viața noastră lui Hristos Dumnezeu să o dăm”.

Căci mai întâi trebuie să ne convertim la viața cu Dumnezeu și să ne dăm pe noi înșine Lui. Iar dacă ne dăruim Lui, prin noi se vor lumina și mântui și alții. Și împreună cu alții, noi ne dăm întreaga noastră viață lui Dumnezeu. Dar acestea toate în mod iubitor, în mod responsabil, în mod deplin.

Hristos a înviat!

Și vă mulțumesc pentru prezență și pentru rugăciunea împreună! Amin.

Predică despre diverse locuri scripturale și patristice [3]

Iubiții mei[351],

Sfântul Cuvios Beda a trăit în Anglia, născându-se în anul 672 sau 673 și adormind pe 26 mai 735, pe la vârsta de 61-62 de ani[352]. Iar între comentariile sale la Scriptură are și unul la *Cântarea Cântărilor*. În care ne spune că *Libanus* înseamnă *candor* în ebraică, adică *albeață*, iar în greacă înseamnă *thus*, adică *tămâie*[353]. Pentru că Biserica trebuie să vină mereu din Libanos [Cânt. Cânt. 4, 8], adică fiind plină de curăție și de asceză pentru Mirele ei. Căci noi, pe fiecare zi, trebuie să ne înnoim duhovnicește întru slava Dumnezeului nostru. Adică să trăim ca niște Sfinți ai Lui în toate zilele vieții noastre.

Despre învierea Sfinților, petrecută odată cu învierea Domnului, și despre reîntoarcerea lor în morminte ne vorbește și Sfântul Beda, în comentariul său la Cântarea Cântărilor[354]. Iar despre *Carmelus* [Cânt. Cânt. 7, 6], Sfântul Beda ne spune că înseamnă *cunoaștere tăiată împrejur* [scientia cir-

---

[351] Începută în seara zilei de 17 aprilie 2017, în Lunea Luminată. La ora 19 erau 7 grade, cer înnorat. A plouat și azi și azi-noapte. La munte a nins. Și am terminat-o în seara zilei de 18 aprilie 2017. O zi în care a ieșit soarele, dar cerul a fost înnorat.

[352] *Cf.* https://en.wikipedia.org/wiki/Bede.

[353] PL 91, col. 1137.

[354] *Cf.* PL 91, col. 1153.

cumcisionis][355]. Pentru că adevărata cunoaștere, cea duhovnicească, vine după ce ne răstignim interior patimile și poftele noastre, adică după ce începem să ne curățim de patimi.

Teologul Chirill Govorun [Кирилл Говорун][356] consideră că erezia monotelită a fost mai întâi de toate „un proiect politic”[357]. Și că monotelismul a fost eclectic, combinând conceptul teologic calcedonian de *două firi* cu conceptul de *o singură voință* al anti-calcedonienilor[358]. Și prin erezia monotelită se nega faptul că în persoana Domnului Iisus Hristos sunt două voințe și două lucrări, pentru că sunt două firi: dumnezeiască și omenească. Căci monotelismul era o continuare a monofizitismului. Pentru că erezia monofizită de mai înainte negase cele două firi în persoana cea veșnică a lui Hristos Dumnezeu.

Iar în alt articol al său, Părintele Chirill Govorun consideră că Sfântul Maximos Mărturisitorul nu a subscris infailibilității papale. Pentru că el nu a vorbit despre primatul papal, ci despre rolul Bisericii Romei în susținea ortodoxiei credinței[359]. Și așa și este!

---

[355] *Cf.* PL 91, col. 1195.

[356] A se vedea contul său de Facebook:
https://www.facebook.com/hovorun,
cât și cel de pe Academia. edu:
https://yale.academia.edu/CyrilHovorun.

[357] Cyril Hovorun, *Controversy on Energies and Wills in Christ: Between Politics and Theology*, în rev. *Studia Patristica*, vol. XLVIII, Ed. Peeters, Leuven-Paris-Walpole, 2010, p. 219.

[358] Idem, p. 220.

[359] Archimandrite Dr. Cyril Hovorun, *Maximus the Confessor – the Father of the Eastern and Western Churches*, în *International Journal of Orthodox Theology*, 6/ 3 2015, p. 60.

Pentru că „primatul" papal e o idee eretică mult mai recentă și nu atât de veche. Iar încercările teologilor romano-catolici de a găsi o „istorie" a primatului papal în istoria Bisericii una nu dau „rezultate pozitive" decât prin contrafaceri grosolane. La care ei, de-a lungul timpului, s-au arătat „experți" la modul negativ.

Teologul Ciprian Streza consideră *Mistagogia* Sfântului Maximos Mărturisitorul „un original și tradițional comentariu liturgic"[360]. Și în comentariul său teologic, Sfântul Maximos „a impus o deschidere liturgică spre tradiția ascetică și mistică"[361] a Bisericii.

Streza consideră că *Mistagogia* a fost scrisă de Sfântul Maximos în Africa, între 628-630[362]. Iar Dumnezeiasca Euharistie liturgică a Bisericii este *o pregustare* [a foretaste] a fericirii Împărăției lui Dumnezeu[363].

Pregustare, în greacă fiind πρόγευση [proghefsi], e un corelativ al lui *arvună*, pe care îl găsim în cărțile noastre liturgice. Pentru că pe această arvună dumnezeiască o mâncăm cu evlavie și ne umplem de slava Lui cea veșnică.

În II Cor. 1, 22, Sfântul Pavlos ne vorbește despre „arvuna Duhului [τὸν ἀρραβῶνα τοῦ Πνεύματος]" [BYZ]. Se referă, bineînțeles, la harul Duhului Sfânt, har dumnezeiesc care este comun întregii Treimi. Iar românescul *arvună* vine tocmai de aici: de la grecescul ἀρραβών [arravon]. Corelativele lui

---

[360] Ciprian Streza, *Saint Maximus the Confessor's Mystagogia as a Complex Liturgical Commentary*, în rev. *International Journal of Orthodox Theology* 4/ 1 (2013), p. 72.

[361] Ibidem.

[362] Idem, p. 73.

[363] Idem, p. 81.

ἀρραβών în engleză sunt *earnest*, *pledge*, *deposit*, care înseamnă *arvună*, *avans*, *garanție*, *gaj*, *chezășie*, *depozit*, *zălog*.

Pentru că atunci când suntem *pecetluiți* în Taina Sfintei Mirungeri, noi primim arvuna Duhului Sfânt în inimile noastre [I Cor. 1, 22] și în toată ființa noastră, ca *încredințare* că suntem pe drumul spre Împărăția lui Dumnezeu. Iar dacă rămânem cu harul Duhului în noi, atunci trăim încă de aici în Împărăția Lui, pe care o vom moșteni deplin după moartea noastră.

Sfântul Pavlos repetă sintagma de la II Cor. 1, 22 și în II Cor. 5, 5. Iar arvuna Duhului e dată pentru acum, pentru cât suntem *în trup* [II Cor. 5, 6]. Pentru că acum, în istorie, noi „umblăm *prin credință* [διὰ πίστεως...περιπατοῦμεν], nu *prin vedere* [οὐ διὰ εἴδους]" [II Cor. 5, 7, BYZ].

Însă *umblarea prin credință* nu exclude *umblarea prin vedere*. Pentru că noi putem avea diverse luminări dumnezeiești, diverse simțiri dumnezeiești, diverse vederi dumnezeiești. Care ne întăresc în credință și în nădejdea și în dragostea noastră de Dumnezeu.

În Efes. 1, 14, Sfântul Apostol Pavlos numește făgăduința Duhului Sfânt [Efes. 1, 13]: „arvuna moștenirii noastre [ἀρραβὼν τῆς κληρονομίας ἡμῶν]" [BYZ]. Și *moștenirea*, pentru Sfântul Pavlos, e totuna cu *Împărăția*. Așadar, harul Duhului Sfânt, care e arvuna primită de noi în Taina Mirungerii, este *cheia* spre Împărăția lui Dumnezeu. Dacă avem în noi arvuna, când vom pleca de aici, de pe pământ, prin moarte, atunci suntem moștenitori ai Împărăției Sale. Pentru că *arvuna*, adică *harul* Treimii, este *cheia* spre moștenirea noastră comună, adică cheia care ne deschide Împărăția lui Dumnezeu.

În II Cor. 1, 22 și 5, 5 am avut Ac. cuvântului *arvună*. În Efes. 1, 14 avem forma de N. a cuvântului grecesc. Și aceste 3 apariții textuale sunt singurele din textul Noului Testament conform ediției BYZ.

Însă *arvuna Duhului*, adică harul dumnezeiesc, e regăsibilă și în Dumnezeiasca Euharistie. E regăsibilă și în Sfintele Icoane și în Sfintele Moaște și în toată Slujirea Bisericii. Peste tot în Biserică găsim harul lui Dumnezeu, cel care ne întărește întru toate, care ne curățește, ne luminează și ne sfințește pe noi. Pentru că e slava lui Dumnezeu cea veșnică. E slava Lui, prin care El ne face fiii Lui după har.

Sfântul Maximos Mărturisitorul ne spune că *Sodoma* înseamnă *prostie*, iar *Gomorra* înseamnă *acreală*[364]. Iar prostia ne face acri, adică păcătoși, pentru că nu avem cunoașterea de Dumnezeu. Iar discutând Efes. 6, 17, Sfântul Maximos ne spune că *coiful mântuirii* [τὴν περικεφαλαίαν τοῦ σωτηρίου] este *nădejdea*[365], iar *sabia duhului* [τὴν μάχαιραν τοῦ πνεύματος] este *discernământul*[366].

Și avem, deopotrivă, nevoie de nădejdea în Dumnezeu ca să scăpăm de deznădejde și de singurătate, dar și de discernământ duhovnicesc, de acela care ne învață ce gânduri și ce sentimente și ce fapte să alegem să trăim.

Teologul Stilianos Papadopulos [Στυλιανός Παπαδόπουλος], într-o carte a sa din 1999, sublinia faptul că exegetul Scripturii are nevoie de luminarea

---

[364] Sfântul Maxim Mărturisitorul, *Întrebări și nedumeriri*. Introducere și note de Pr. Prof. Dragoș Bahrim, trad. de Laura Enache, în rev. *Basileia*, vol. 1, nr. 1-2, 2008, p. 158.

[365] Idem, p. 159.

[366] Idem, p. 160.

Sfântului Duh pentru a o înțelege[367]. Pentru că trebuie să avem mai întâi experiența adevărului și după aceea formulăm teologic această experiență[368].

Însă formularea teologică a experienței nu cuprinde în ea însăși realitatea experiată[369]. Pentru că „realitatea trăită este necreată și cuvântul-formulare este o invenție a omului celui creat”[370]. Iar teologii trebuie să formuleze teologic ceea ce crede Biserica și nu „climatul spiritual al epocii”[371]. Pentru că teologii sunt ai Bisericii și ei trebuie să întrupeze și să exprime teologia și viața sfântă a Bisericii.

Stilianos Papadopulos (al cărui chip luminos îl am în mine și acum, de când ne-am întâlnit la București și ne-am salutat[372]) citează din Sfântul

---

[367] Stilianou G. Papadopoulou, *Teologie și limbă: Teologie experimentală – Limbă convențională*, trad. din lb. gr. de Pr. Conf. Dr. Constantin Băjău, Ed. Mitropoliei Olteniei, Craiova, 2007, p. 23-24. A tradus ediția de la Atena, din 1999.

[368] Idem, p. 32.

[369] Idem, p. 33.

[370] Idem, p. 34.

[371] Idem, p. 35.

[372] La un simpozion teologic internațional de la București, în sesiunea alocată întrebărilor publicului, i-am atras atenția unui teolog și profesor romano-catolic că teologia mistică a Bisericii e scrisă cu luminare dumnezeiască și nu e „pură speculație”. Adică, comentariile mistice la Scriptură ale Sfinților Chirillos al Alexandriei, Grigorios al Nissisului, Maximos Mărturisitorul și ale altora ca ei nu pot fi „imitate”, pentru că ele s-au scris prin luminarea lui Dumnezeu.

Și viitorul Monah Gherasimos, pe atunci venerabilul Profesor Stilianos Papadopulos, era în dreapta mea și a fost singurul din sală...care s-a bucurat, care s-a luminat la față, când a auzit, în traducerea primită în căști, poziția mea teologică. Peste câteva minute, la ieșire, ne-am intersectat în

Grigorios al Nissisului, din *Contra lui Eunomios*, unde acela a spus că adevărata putere a lui Dumnezeu nu își are existența în cuvinte[373]. Pentru că puterea și lucrarea Sa depășesc toate cuvintele noastre. Iar „în teologie, cuvintele numai semnifică sau exprimă adevărul, nu îl cuprind, nici nu se identifică cu acesta, parțial sau integral”[374].

Pentru Profesorul Stilianos, „limba teologiei este convențională, adică este rezultatul acordului și înțelegerii”[375]. De aceea, teologul ortodox nu e doar un filolog, ci este un om duhovnicesc, care are un anume grad al experienței adevărului[376]. Dar teologul ortodox trebuie să predice despre semnificația teolo- gică a cuvintelor[377].

Și „mișcarea către noi forme lingvistice [de exprimare a experienței sfinte a Bisericii n.n.] trebuie să aibă ca punct de plecare viața, trăirea adevărului prin Duhul Sfânt. Doar viața, în sens biologic și spiritual, conduce la o limbă autentică, adică potri-

---

mod providențial, și mi-a zâmbit cu toată fața, salutându-ne cuvios unul pe altul, el plecându-se spre mine și eu spre el, ca și când ne cunoșteam dintotdeauna. Iar el s-a regăsit în mărturia mea, pentru că era și a lui. Profesorul Papadopulos a murit ca Monah la Muntele Athos și în articolul de aici se vorbește despre Înmormântarea lui:

http://www.johnsanidopoulos.com/2012/01/former-professor-stylianos-papadopoulos.html.

[373] Stilianou G. Papadopoulou, *Teologie și limbă: Teologie experimentală – Limbă convențională*, op. cit., p. 36. Un citat din PG 45, col. 1009, *cf.* Idem, p. 36, n. 3.

[374] Idem, p. 45.

[375] Idem, p. 54.

[376] Idem, p. 56.

[377] Idem, p. 58.

vită. Mișcarea legitimă, sănătoasă și utilă este doar cea de la viață spre limbă, niciodată cea contrară”[378].

Pentru că teologii Bisericii trebuie să predice experiența și viața Bisericii și nu un limbaj teologic părut „upgradat”. Iar Profesorul Stilianos era vehement împotriva „sincronizării” limbii teologice cu mentalitatea omului contemporan[379]. Pentru că el spunea că trebuie să predicăm adevărul lui Dumnezeu pe care noi l-am trăit și prin aceasta îl ajutăm cu adevărat pe omul de azi[380].

Profesorul Stilianos afirma despre protestanți că ei „adoră cuvântul biblic”, așa după cum a făcut-o și ereticul Origheni[381]. Și comentatorul protestant al Scripturii „creează multe teorii și scheme, căci îi lipsește comuniunea cu adevărul (în Euharistia reală), care numai acesta constituie criteriul final al credinciosului teolog. Și chiar dacă se pot face greșeli în teologie, cu cât teologul va exprima experiența mai profundă a adevărului, cu atât mai mult va evita abaterile și cu atât mai ușor își vor însuși experiența lui – deci teologia lui – credincioșii cei mulți”[382].

Pentru că oamenii credincioși *iubesc adevărul* lui Dumnezeu pe care teologii Bisericii îl exprimă. Și dacă iubești adevărul, atunci *stai în adevăr*, îl trăiești și urăști minciuna. Dar cine iubește minciuna, acela nu vrea adevărul lui Dumnezeu și nu suportă predica Bisericii. Pentru că predica Bisericii îi lovește conștiința lui păcătoasă.

Spre finalul cărții din care am citat abundent, Părintele Gherasimos Papadopulos ne atenționează

---

[378] Idem, p. 59.
[379] Ibidem.
[380] Ibidem.
[381] Idem, p. 71-72.
[382] Idem, p. 72.

că iubirea de Dumnezeu naște iubirea față de aproapele nostru[383].

Fapt pentru care, adevărata raportare la om și la nevoile lui se face în cadrul relației noastre cu Dumnezeu. Pentru că îi dăm milostenie, îl ajutăm, îl ridicăm din neștiința lui, îl aducem la Biserică și îl facem un om al lui Dumnezeu, pentru că îl iubim și nu pentru că ne este indiferent. Și omul care Îl iubește pe Dumnezeu, deși învață de la El să respecte și să se îngrijească de întreaga creație, nu respectă mai mult animalele decât pe om. Ci adevărata raportare la om e aceasta: că omul e mai important decât întreaga creație, dar că omul trebuie să trăiască și să aibă grijă de creația lui Dumnezeu. Fiindcă ecologia reală nu poate fi decât teocentrică și eclesială.

Până la Înălțarea Sa la cer, adică timp de 40 de zile, Domnul Cel înviat li S-a arătat ca viu Sfinților Săi Apostoli și le-a vorbit despre Împărăția lui Dumnezeu [τῆς Βασιλείας τοῦ Θεοῦ] [F. Ap. 1, 3, BYZ]. Și despre perioada de după Înălțarea Sa la cer, Domnul le-a spus: „veți lua putere [λήψεσθε δύναμιν], venind Sfântul Duh peste voi [ἐπελθόντος τοῦ Ἁγίου Πνεύματος ἐφ᾽ ὑμᾶς]; și Îmi veți fi Mie martori în Ierusalim și în toată Iudea și Samaria și până la sfârșitul pământului [καὶ ἔσεσθέ Μοι μάρτυρες ἔν τε Ἰερουσαλήμ, καὶ ἐν πάσῃ τῇ Ἰουδαίᾳ καὶ Σαμαρείᾳ, καὶ ἕως ἐσχάτου τῆς γῆς]” [F. Ap. 1, 8, BYZ].

Iar dacă Sfinții Lui Apostoli au avut nevoie de 40 de zile de vorbire despre Împărăția Lui, noi cu atât mai mult avem nevoie de teologia Împărăției Sale. Iar dacă, pentru a fi *martori* ai lui Hristos, Sfinții Apostoli, după ucenicia lor față de Domnul, au avut nevoie să se umple de harul Duhului Sfânt, cu atât mai mult noi avem nevoie de experiența și de teolo-

[383] Idem, p. 109.

gia îndumnezeitoare a Bisericii. Și ca să facem asta trebuie să fim ascetici, trebuie să ne dăruim cu totul lui Dumnezeu, trebuie să fim iubitori de oameni.

După Înălțarea Domnului, Maica Domnului era cu Sfinții Ucenici ai Domnului [F. Ap. 1, 14]. Și cu toții stăteau împreună, în rugăciune și rugă [Ibidem].

Pentru că Maica Domnului, așa cum ne arată Proscomidia, e împreună cu Sfinții și Îngerii Lui, pentru că toți fac parte din Biserică și cu toții sunt în jurul lui Dumnezeu.

– De unde sunt stihurile Învierii Domnului?

– Din Ps. 76, 2-4 (Să învieze Dumnezeu și să se risipească vrăjmașii Lui și să fugă de la fața Lui cei care Îl urăsc pe El! Precum se sfârșește fumul, să se sfârșească! Precum se topește ceara de la fața focului, așa să piară păcătoșii de la fața lui Dumnezeu și cei Drepți să se veselească!) și din Ps. 117, 24 (Aceasta este ziua pe care a făcut-o Domnul, ca să ne bucurăm și să ne veselim întru ea.), *cf.* LXX.

Și bucuria și veselia pe care ni le cere Domnul aici sunt duhovnicești, sunt sfinte și nu au de-a face cu petrecerile lumești. Pentru că ele vorbesc de trăirea liturgică și duhovnicească a praznicului Învierii Domnului.

Așadar, iubiții mei, praznicul Învierii Domnului e praznic plin de bucurie și de veselie sfântă! Și cine prăznuiește pascal, acela se bucură și îi bucură și pe alții cu prezența și mărturia lui. Și e nevoie multă ca să ne bucurăm și să îi bucurăm și pe oameni. Pentru că bucuria lui Dumnezeu e bucuria care ne îndeamnă la pocăință, pentru ca în pocăință să trăim bucuria Lui. Căci numai când ne curățim de patimi trăim bucuria lui Dumnezeu, pe care o aduce slava Lui în noi înșine.

Hristos a înviat!

Hristos a înviat și este în noi și în mijlocul nostru!

La mulți ani, multă sănătate și pace și Dumnezeu să ne întărească în tot lucrul cel bun! Amin.

Predică la Izvorul tămăduirii [2017]

Iubiții mei[384],

astăzi vom bea din Izvorul cel purtător de viață[385] al Născătoarei de Dumnezeu. Adică din apa pe care o vom sfinți imediat, cu harul lui Dumnezeu, și prin care ne vom umple de sfințenia lui Dumnezeu. Pentru că Dumnezeu binecuvintează și sfințește Bisericile noastre, casele, toate locurile și bunurile noastre și sfințește și apele, pentru ca apa și mâncarea noastră să fie binecuvântate și sfințite de El.

Fapt pentru care noi trăim în lumea pe care Dumnezeu o binecuvintează și o sfințește, în lumea în care El e prezent și ne îmbrățișează pe toți. Și nu vrem să trăim niciodată fără El, pentru că a trăi fără El este o viață de Iad. Este o viață fără sens și pustiită de frumusețe interioară.

Așadar, după ce am sfințit Paștiul și l-am mâncat, pentru ca să ne facem părtași binecuvântării celei cerești și să fim vindecați de toată boala și neputința[386], astăzi vom sfinți apa, în Vinerea Luminată, pentru ca să o bem și să ne spălăm de întinăcăciunea patimilor noastre[387].

Pentru că și Paștiul și Aghiasma sunt pentru noi, pentru mântuirea noastră, pentru vindecarea noastră sufletească și trupească. Căci Biserica nu uită

---

[384] Scrisă în dimineața zilei de 19 aprilie 2017, în Miercurea Luminată. Cer înnorat, 8 grade la ora 9.00.

[385] *Cf.* http://glt.goarch.org/texts/Pen/p05.html.

[386] *Liturghier*, ed. BOR 2012, p. 417.

[387] *Molitfelnic*, ed BOR 2002, p. 196.

niciodată că noi suntem oameni, adică ființe formate din trup și suflet, și nu suntem Îngeri. Și dacă suntem oameni păcătoși, atunci avem nevoie de o vindecare reală, duhovnicească a sufletului și a trupului nostru.

De aceea, Biserica Născătoarei de Dumnezeu a fost numită în canonul Utreniei de azi „locaș de tămăduire”[388]. Dar, în același timp, Maica lui Dumnezeu a fost cinstită ca „luminat și sfânt locaș al Stăpânului”[389]. Căci tămăduirile se fac prin rugăciunile Sfinților, rugăciunile Maicii Domnului fiind cele mai plăcute și ascultate în fața Fiului ei și Dumnezeului nostru. Iar când începem mijlocirile în fața lui Dumnezeu, prin intermediul Sfinților Lui, noi pe Născătoarea de Dumnezeu o rugăm mai întâi de toate, pentru ca să se roage pentru noi[390]. Căci, deși Hristos este „izvorul tămăduirilor”[391], totuși El lucrează minuni și vindecări în viața noastră mai ales pentru rugăciunile Maicii Sale, a celei mai sfinte decât întreaga creație a lui Dumnezeu.

Apa Fecioarei Maria întărește sufletele noastre[392]. Apa, adică Aghiasma ei. Pentru că Aghiasma este „tămăduitoare sufletelor și a trupurilor noastre și izgonitoare a toată puterea cea potrivnică”[393]. Ea ne vindecă interior, dar îi izgonește de la noi și pe demoni.

Apostolul de la sfințirea apei de azi se termină astfel: „căci, în[tru] care a pătimit, El [Însuși fiind] ispitit, poate [și] celor care se ispitesc să le ajute” [Evr. 2, 8, BYZ]. Pentru că Domnul ne-a pus întreaga

---

[388] *Penticostar*, ed. BOR 1999, p. 46.
[389] Ibidem.
[390] *Molitfelnic*, ed BOR 2002, p. 196.
[391] Idem, p. 198.
[392] *Penticostar*, ed. BOR 1999, p. 51.
[393] *Molitfelnic*, ed BOR 2002, p. 194.

slujire a Bisericii la dispoziție, tocmai pentru ca să ne ajute în mântuirea noastră. Iar dacă gândim întregul cult al Bisericii ca pe *un ajutor pentru mântuire*, atunci vom căuta Slujbele Bisericii cu mult dor și vom participa la ele cu evlavie, dar vom dori să cunoaștem și teologia lor dumnezeiască. Pentru că Slujbele Bisericii vor să ne învețe teologia Bisericii. Vor să facă teologia Bisericii ca să fie una cu viața noastră.

Dumnezeu ne ajută în ispite! Demonii însă vor să ne omoare prin ispite. Dumnezeu îngăduie ispitele pentru ca noi să sporim în viața duhovnicească. Pentru că ispitele au rolul de a ne căli în răbdarea și în evlavia noastră. De a răbda nedreptatea, de a răbda greutățile, de a alege ce e bun și vindecător pentru noi. Însă putem să răbdăm ispitele doar cu ajutorul lui Dumnezeu. Doar smerindu-ne în fața Lui și spunându-ne neputințele noastre în fața Sa și cerând vindecarea patimilor noastre. Pentru că Dumnezeu vrea să ne mântuiască de patimile noastre. Iar „mântuirea noastră nu este o idee abstractă”[394], spunea Părintele Iosif Vatopedinul. Ci mântuirea e *sfințenie*. Pentru că atunci „când Părintele meu duhovnicesc m-a văzut prima oară și nici măcar numele nu mi-l știa, acum 45-50 de ani sau câți or fi, mi-a profețit toată viața de atunci până în ziua de azi. Vedeți ce înseamnă *sfințire*? El s-a făcut *dumnezeu după har*”[395]. Iar „această sfințire [pe care o vedem la Sfinții lui Dumnezeu, trebuie să n.n.] o cerem cu tărie de la Dumnezeu și noi”[396].

---

[394] Părintele Iosif Vatopedinul († 2009), *Calea spre sfințire*, *cf.* https://www.pemptousia.ro/2015/07/calea-spre-sfintire/.

[395] Ibidem.

[396] Ibidem.

Pentru că sfințirea lui Dumnezeu este interioară, e concretă, e conștientă, și ea se observă prin tot ceea ce noi facem. Și dacă frumusețea sfințeniei e în noi, ea va fi văzută de cei care se curățesc de patimi și care se fac frumoși pentru Dumnezeu.

Când Sfântul Nicolaos Cabasilas [Νικόλαος Καβάσιλας][397] a vorbit despre Maica lui Dumnezeu, el a spus că „doar ea a putut păstra cu strălucire firea omenească neîntinată de orice stricăciune”[398]. Căci „folosindu-se doar de sine însăși și de căi obișnuite, dăruite tuturor pentru urcușul spre virtuți, ea a dobândit această biruință nemaipomenită și mai presus de fire”[399]. Pentru aceea, Născătoarea de Dumnezeu „a întrecut toate culmile sfințeniei”[400]. Iar Dumnezeu văzând sfințenia ei cea desăvârșită, „S-a socotit pe El Însuși a fi singurul vrednic”[401] de a Se întrupa din ea. Pentru că Fecioara Maria a fost „cea mai bună, cea mai desăvârșită și cea mai frumoasă dintre toate”[402] fecioarele lumii. De aceea, Maica lui Dumnezeu, pentru întreaga creație rațională, adică pentru Îngeri și pentru oameni, este „călăuza...către adevărul lui Dumnezeu”[403]. Și dacă vrem să fim călăuziți de ea la tot adevărul lui Dumnezeu, atunci trebuie să fim mereu în rugăciune și în cerere către

---

[397] A se vedea:
https://en.wikipedia.org/wiki/Nicholas_Kabasilas.

[398] Sfântul Nicolae Cabasila, *Trei omilii: la Nașterea, la Bunavestirea și la Adormirea Preasfintei Maici a lui Dumnezeu*, Ed. Icos, f. oraș, 1999, p. 34. Omiliile au fost traduse din franceză, după ediția Pr. Patric Ranson, din 1992, dar nu se specifică traducătorul român.

[399] Idem, p. 37.

[400] Idem, p. 41.

[401] Idem, p. 43.

[402] Idem, p. 63.

[403] Idem, p. 74.

Maica lui Dumnezeu, pentru ca ea să ne lumineze spre toată înțelepciunea și cuviința duhovnicească. Căci viața ortodoxă este o creștere continuă în sfințenie.

Însă Maica lui Dumnezeu, în Biserică, este „apărătoare tare...celor aflați în nevoi și în necazuri”[404]. Ea este „mântuirea credincioșilor și apărarea” [405] lor, „îndreptare sigură a celor nenorociți”[406]. Ea ne ocrotește și preface întristarea noastră în bucurie[407]. Ea alungă norii deznădejdii noastre și ne dăruiește nouă bucuria cea adevărată[408]. Fapt pentru care trebuie să avem inimă de fii către Maica noastră și să îi spunem ei toată inima noastră.

Pentru că astăzi vom bea apă plină de har, pentru ca să ne umplem de rugăciune către Maica Domnului. Vom bea apă care ne curățește, ne luminează și ne sfințește, pentru că slava lui Dumnezeu, care coboară în apă, face toate acestea. Pentru că noi, Preoții, băgăm mâna în apă și o închinăm și cerem, în cadru liturgic, ca slava Lui să se coboare în ea, dar El o sfințește prin slava Sa. Dumnezeu o face nestricăcioasă și făcătoare de minuni. Și apa, cea plină de har, devine un medicament dumnezeiesc pentru noi. De aceea, Biserica este o sinaxă liturgică, dar și un spital duhovnicesc. Biserica este o academie teologică și duhovnicească, dar și o secție de terapie intensivă. Pentru că aici, în Biserică, oamenii se nasc din nou, de sus, de la Dumnezeu, adică mor și

---

[404] Sfântul Nicodim Aghioritul, *Noul Theotokarion. Canoanele aghiorite ale Maicii Domnului*, trad. din lb. gr. de Laura Enache, Ed. Doxologia, Iași, 2012, p. 34.

[405] Ibidem.

[406] Idem, p. 68.

[407] Idem, p. 180.

[408] Idem, p. 215.

învia duhovnicește, oamenii se înnoiesc interior prin pocăință și iertare, oamenii se unesc cu Dumnezeu și se îndumnezeiesc și, pentru acești oameni, se predică și se slujește.

Pentru că Biserica are o lucrare foarte complexă și foarte profundă în același timp. Lucrarea Bisericii e divino-umană, pentru că orice Slujbă a ei, în mod fundamental, e săvârșită de Dumnezeu prin oameni.

Preotul afundă în apă, dar Dumnezeu îl naște din nou pe cel credincios. Preotul mirunge, dar Dumnezeu îl umple de slava Lui. Preotul introduce Euharistia, cu lingurița, ca unor prunci, în gurile celor credincioși, dar ei se unesc cu Dumnezeu Însuși, Care vine și locuiește în ei. Preotul pune cununile pe capul mirilor, dar Dumnezeu îi unește duhovnicește. Preotul unge cu ulei sfințit, dar Dumnezeu vindecă neputințele noastre. Episcopul pune mâinile pe capul celui care se hirotonește, dar Dumnezeu îl umple de slava Lui pe Preot. Preotul ascultă mărturisirea păcatelor, dar Dumnezeu le curățește. Noi facem diverse rugăciuni, dar El ne umple de slava Lui. Pentru că El dezleagă păcatele celor adormiți, El sfințește casele și viile și câmpurile noastre, El sfințește și binecuvintează și iartă și odihnește pe tot omul.

De aceea, noi nu fugim de Aghiasmă, adică de apa sfințită, pentru că ea ne face bine: ne curățește, ne vindecă, ne bucură duhovnicește.

Online, unii neștiutori râd de Preoții care bagă adânc busuiocul în Aghiasmă și îi stropesc puternic pe cei credincioși cu apa lui Dumnezeu. Pentru că ei consideră că așa ceva „nu trebuie să se facă”. Că e un gest „bădăran”. Însă acea stropire/ udare a oamenilor din belșug, făcută de Preoți atunci când sfințesc apa,

și pe care unii credincioși și-o doresc, este una sfântă și curățitoare, mai curățitoare decât orice baie.

Pentru că poți să faci baie în fiecare zi și, în tine însuți, să te simți la fel de murdar. Pentru că baia zilnică, igiena zilnică, nu ne curățește de păcate, ci doar ne spală murdăria trupului. Însă, dacă te speli cu Aghiasmă pe față sau dacă ești împroșcat cu apă sfințită de către Preot sau dacă bei o cană de Aghiasmă cu bucurie și cu poftă duhovnicească, cu multă încredere în Dumnezeu, te umpli de har și nu de bădărănie. Așa după cum, dacă citești 3 cărți de teologie pe săptămână, nu te umpli de nesimțire, ci de luminare dumnezeiască și de înțelepciune sfântă. Iar dacă rostești rugăciunea inimii de câteva sute de ori zilnic nu te simți un disperat, ci un om binecuvântat, pentru că slava lui Dumnezeu coboară în tine.

Așadar, iubiții mei, praznicul de azi, acest praznic mariologic, e bucuria noastră de taină în Săptămâna Luminată! Pentru că apa sfântă e plină de lumina lui Hristos, de slava Treimii, și apa aceasta ne înțelepțește și ne smerește și ne face frumoși interior.

Dar pentru ca să avem apa lui Dumnezeu la noi, fiecare trebuie să participe la sfințirea ei. Și dumneavoastră participați la sfințirea ei prin aceea că vă rog să vă rugați, în inima dumneavoastră, dimpreună cu noi, ca slava lui Dumnezeu să se coboare în apă și să o sfințească și să ne sfințească și pe noi, pe toți, care suntem Biserica Lui. Dacă vă rugați dimpreună cu noi, cu Preoții care vom sluji apa, atunci vă veți ruga să fiți proprii apei lui Dumnezeu, adică simțirii slavei Lui care coboară în noi și în apa Bisericii.

Așadar, să ne rugăm pentru apa lui Dumnezeu, pentru apa care se coboară din cer pentru mântuirea noastră! Amin.

Predică la Duminica a II-a după Paști [2017]

Iubiții mei[409],

vorbind despre trupul îndumnezeit al lui Hristos Cel înviat, Părintele Dumitru Stăniloae ne spune că el „era un trup total transparent pentru sufletul și dumnezeirea Sa”[410]. Adică cei care Îl vedeau pe Domnul Cel înviat *știau* că este Dumnezeu întrupat, nu Îl puteau confunda cu un om obișnuit, pentru că „prin el nu se vedea decât lumina”[411] dumnezeirii Sale. Însă, continuă Părintele Dumitru, „în acest fel de trup se va îmbrăca fiecare om iubitor de Hristos la înviere[a cea de obște n.n.], dar păstrând notele [trăsăturile n.n.] lui personale și tot ce s-a imprimat în el prin faptele și gândurile lui cele bune din timpul vieții pământești”[412]. Pentru că și trupul pnevmatizat al Domnului, deși era plin de lumină, „păstra urmele cuielor, dar prin el se vedea viața sufletului Său, imprimată de gândurile și faptele Lui generoase și mântuitoare, purtat de extrem de luminosul Său ipostas [persoană n.n.] divin.

[De aceea,] Apostolii au cunoscut, în trupul lui Hristos cel înviat, trupul Lui de dinainte de moarte, dar ridicat la cea mai frumoasă slavă, transparență și frumusețe duhovnicească”[413].

---

[409] Scrisă în seara zilei de 19 aprilie 2017.

[410] Preotul Profesor Dumitru Stăniloae, *Chipul nemuritor al lui Dumnezeu*, Opere complete, vol. 5, Ed. Basilica a Patriarhiei Române, București, 2013, p. 395.

[411] Ibidem.

[412] Ibidem.

[413] Idem, p. 394-395.

Căci trupul îndumnezeit al unui Sfânt nu este un alt trup decât cel pe care Sfântul l-a primit prin naștere, ci este cel întru care Sfântul s-a născut, dar s-a și umplut de slava lui Dumnezeu, în toate nevoințele vieții sale pământești. Pentru că Sfintele Moaște, pe care noi le avem de la Sfinții lui Dumnezeu, sunt trupurile lor, cu care ei s-au născut și în care ei s-au sfințit, dar care, după moarte, nu au fost pătrunse de putreziciune, pentru că slava lui Dumnezeu este în ele.

Și astfel, privind Sfintele Moaște pe care Biserica le cinstește ca pe *trupurile înduhovnicite* ale Sfinților lui Dumnezeu, noi înțelegem, în mod practic, spusa Sfântului Pavlos, că trupul este „templul lui Dumnezeu [ναὸς Θεοῦ]" [I Cor. 3, 16, BYZ]. Iar dacă Dumnezeu locuiește în Sfinții Lui, adică și în sufletele și în trupurile lor, pentru că oamenii sunt psiho-somatici, atunci ei, Sfinții, sunt templele vii și raționale ale lui Dumnezeu. Căci ei, acum, prin sufletele lor, sunt în Împărăția lui Dumnezeu, iar, prin trupurile lor sfinte, cei care sunt recunoscuți de către Biserică, sunt în Biserică.

Însă îi știm noi pe toți Sfinții lui Dumnezeu? Nu, nu-i știm pe toți! Știm noi unde sunt toate Sfintele lor Moaște? Nu, nu știm! De aceea, numai o parte din Sfintele lor Moaște sunt în Biserici, Paraclise, chilii, muzee și în casele celor credincioși. Dar toate sufletele Sfinților sunt în Împărăția lui Dumnezeu și El îi cunoaște pe fiecare în parte, pentru că, în relație directă cu El, ei și-au sfințit viața.

De aceea, Sfintele Moaște sunt semnele reale ale sfințeniei. Ele arată că trupul nostru se sfințește în același ritm cu sfințirea sufletului nostru, pentru că omul se sfințește în mod total. Nicio parte a trupului nostru nu este exclusă de la sfințenie! Și

aceasta, pentru că în integralitatea noastră noi suntem făcuți după chipul lui Dumnezeu. Și când ducem chipul la asemănarea cu Dumnezeu, când trăim în ascultare de Dumnezeu și cu El în noi, prin slava Lui, atunci ne facem frumoși ca El, ca Cel preafrumos și fără asemănare, și Care a ieșit din mormânt „ca dintr-o cămară strălucind”[414].

– De ce mormântul Domnului e văzut în mod liturgic *ca o cămară*?

– Pentru că subliniază faptul că mormântul Domnului a fost profețit în Ps. 18, 6 în acești termeni: „El [este] ca un mire ieșind din cămara sa [Αὐτὸς ὡς νυμφίος ἐκπορευόμενος ἐκ παστοῦ αὐτοῦ]” [LXX].

Căci παστός [pastos] înseamnă *camera de nuntă*. Camera în care mirele își duce pentru prima oară mireasa, cu care abia s-a căsătorit. Adică o duce în *dormitorul conjugal*, cum spunem noi astăzi, care e camera mirelui și a miresei, a soților.

Însă de ce a ajuns Domnul în mormânt? Pentru că a murit pentru noi pe Cruce! Și de ce e mormântul Lui *o cămară de nuntă* și nu un loc de care, adesea, nu vrem să auzim? Pentru că mormântul Său a fost locul în care s-a odihnit activ trupul Său cel îndumnezeit și „prin care stricăciunea s-a stins”[415]. Pentru că în mormântul Său, trupul Său era unit cu dumnezeirea Lui și nu a cunoscut stricăciunea. Și după cum sufletul Său, unit cu dumnezeirea Lui, era activ în Iad, tot la fel, pe pământ, în mormântul Său, trupul era unit cu dumnezeirea Lui și era activ, era lucrător, era plin de sfințenie, pentru că era trupul

---

[414] *Penticostar*, ed. BOR 1999, p. 34.

[415] *Acatistul Sfântului Mormânt*, al doilea stih de la icosul al 3-lea, în *Acatiste*, tipărite cu binecuvântarea PS Dr. Laurențiu Streza, Episcopul Caransebeșului, Ed. Christiana & Sfânta Mănăstire Nera, București, 1999, p. 49.

Fiului lui Dumnezeu întrupat, adică trupul cel mai îndumnezeit cu putință.

Și El a ieșit ca un Mire din cămara Sa, pentru că a ieșit cu trupul Său cel mult-pătimitor transfigurat, plin de lumină dumnezeiască, ca un biruitor împotriva morții și a Iadului și, prin trupul Său, El ne arată iubirea Lui față de noi toți. Căci sfințindu-Și umanitatea Lui, El ne dăruie sfințenia Sa în Sfintele Taine ale Bisericii[416]. Iar Biserica este, din această perspectivă sacramentală, *cămara Lui de nuntă*. Fiindcă Dumnezeiasca Liturghie a Bisericii „extinde efectul jertfei lui Hristos asupra oamenilor în decursul istoriei mântuirii. Ea e săvârșită prin conlucrarea lui Hristos cu comunitatea bisericească și pentru ea, după ce Hristos Și-a sfințit umanitatea asumată de El prin intrarea Lui ca jertfă la Tatăl, pentru ca prin ea să se extindă această sfințire și la oameni”[417].

Și așa cum trupul Lui era activ în mormânt și nestricăcios și sfințea toate, el este activ și acum, în Biserică, și ne mântuiește pe noi, când ne împărtășim cu El euharistic.

Însă au existat și niște eretici, numiți *aftartodochitei* [ἀφθαρτοδοκῆται][418] sau *aftartodocheți*, așa cum s-a încetățenit numirea lor în română, care considerau că trupul Domnului „a fost dintotdeauna nestricăcios” și nu a devenit nestricăcios odată cu moartea și învierea Sa. Însă prin această afirmație eretică ei negau Patimile și Moartea Domnului, falsificând întreaga Lui viață pământească. Căci un trup nestricăcios, adică cu totul înduhovni-

---

[416] Preotul Profesor Dumitru Stăniloae, *Chipul nemuritor al lui Dumnezeu*, ed. cit., p. 742.

[417] Ibidem.

[418] *Cf.* https://en.wikipedia.org/wiki/Aphthartodocetae.

cit, nu putea să pătimească. Dar trupul Domnului a devenit astfel prin învingerea desăvârșită a stricăciunii în trupul Său, adică a tot păcatul, care aduce stricăciune în noi, prin moartea Lui pentru noi.

Sfântul Ioannis Damaschinos îi desemnează drept inițiatori ai ereziei aftartodochete pe doi Episcopi: pe Iulianos, Episcop de Alicarnassos [Ἁλικαρνασσός], care este Bodrum de azi, în Turcia[419] și pe Gaianos, Patriarhul Alexandriei Egiptului[420]. Iar din istoria Bisericii cunoaștem faptul că și Sfântul Împărat Iustinianos [Ἰουστινιανός][421] cel Mare a căzut pradă acestei erezii, dar că s-a pocăit de ea spre sfârșitul vieții sale[422] și este pomenit pe 14 noiembrie[423].

Însă trupul Domnului, care nu s-a stricat în mormânt, pentru că era purtător de viață dumnezeiască, ne arată nouă cum trebuie să fie și trupurile noastre după moarte: nestricăcioase, frumoase, duhovnicești, pline de viața lui Dumnezeu și făcătoare de minuni. Pentru că, dacă suntem plini de slava lui Dumnezeu, atunci trebuie să lăsăm după noi nu cadavre, care se descompun și miros urât, ci Sfinte Moaște, adică trupuri duhovnicești, trupuri care sunt temple ale Dumnezeului Celui viu. Trebuie să lăsăm

---

[419] A se vedea: https://ro.wikipedia.org/wiki/Bodrum.

[420] *Cf. Liber de haeresibus*, 84, în *Die Schriften des Johannes von Damasko*s [Scrierile lui Ioannis din Damascos], vol. IV, *Liber de haeresibus. Opera polemica*, vizate de P. Bonifatius Kotter, în col. *Patristische Texte und Studien*, vol. 22, Ed. Walter de Gruyter, Berlin & New York, 1981, p. 753/756 și 56.

[421] A se vedea:
https://en.wikipedia.org/wiki/Justinian_I.

[422] *Vieţile Sfinţilor pe luna aprilie*, ed. BOR 1995, p. 87.

[423] *Cf.* https://orthodoxwiki.org/Justinian.

după noi semnele credinței noastre celei drepte și ale dreptei și evlavioasei noastre viețuiri creștine.

– Iar Sfântul Tomas, Apostolul, care nu Îl văzuse pe Hristos Cel înviat, ce a vrut să vadă?

– A vrut să vadă „semnul cuielor [τὸν τύπον τῶν ἥλων]" [In. 20, 25, BYZ]! Pentru că a vrut să vadă continuitatea reală și profundă dintre Hristos Cel mort și Hristos Cel înviat. A vrut să vadă dacă Hristos Cel înviat este identic cu Cel răstignit pe lemnul Crucii. Și când s-a convins de acest lucru, el a adeverit întregii Biserici că Iisus Hristos a înviat din morți, că El e Dumnezeu și om, adică Domnul și Stăpânul vieții noastre.

Sfântul Tomas a fost încredințat[424] de învierea Lui. Acesta e lucrul pe care trebuie să-l reținem! Pentru că Domnul a venit la Ucenicii Lui „[cu] lumina de nesuportat a dumnezeirii [τῇ ἀστέκτῳ θεότητος αἴγλῃ]" Sale[425] și așa le-a arătat semnele cuielor din trupul Său. Iar Sfântul Tomas, atingând trupul Său cel îndumnezeit cu frică și cu credință, a mărturisit că Hristos este Domnul și Dumnezeul său[426]. Pentru că credința noastră are nevoie de *încredințări continue* din partea lui Dumnezeu. Și încredințările Lui sunt formate din minuni, înțelegeri, vederi și luminări dumnezeiești, întâlniri cu oameni Sfinți, diverse evenimente lămuritoare de sine din viața noastră. Căci prin toate acestea Dumnezeu nu dorește numai ca noi să credem în El, ci

---

[424] *Penticostar*, ed. BOR 1999, p. 57/ În greacă, aici: http://glt.goarch.org/texts/Pen/po7.html. Am citat cântarea de la Slavă...Și acum..., de dinainte de *Lumină lină...*, de la *Vecernia Mare*: καὶ Θωμᾶν πληροφορήσας.

[425] *Cf.* http://glt.goarch.org/texts/Pen/po7.html. Prima stihiră idiomelă de la *Litie*.

[426] Ibidem.

vrea *să ne certifice* faptul că El e mereu cu noi. Că El e cu noi oriunde mergem și orice facem.

De aceea, trebuie să ne bucurăm tot timpul de semnele prezenței Lui în viața noastră. Și fie că e vorba de o carte sau de un om sau de un eveniment prin care Dumnezeu ne vorbește, trebuie să ne bucurăm pentru mila Lui cu noi și să Îi mulțumim pentru toate acestea. Pentru că El ne trimite aceste multe bucurii și certificări continue în viața noastră, tocmai pentru ca să ne arate iubirea Lui față de noi, bucuria Lui față de noi și dorința Lui de a rămâne vii în relația cu El Însuși.

Așadar, iubiții mei, să ne bucurăm împreună cu Domnul și Stăpânul vieții noastre! Pentru că El e viu și vrea ca și noi să fim vii. Să ne bucurăm neîncetat de nădejdea bucuriilor celor veșnice ale lui Dumnezeu[427]! Să dorim să-L cunoaștem pe Dumnezeu prin slava Lui! Căci, așa cum spunea Sfântul Maximos Mărturisitorul, „fără lumina duhovnicească nu ar putea să primească niciodată mintea omenească vreo vedere duhovnicească”[428]. Pentru că această lumină dumnezeiască este lumina Învierii Sale, este lumina Împărăției Sale.

Hristos a înviat!

Hristos, Dumnezeul nostru, dimpreună cu Tatăl și cu Duhul Sfânt, să ne miluiască și să ne mântuiască pe noi, acum și pururea și în vecii vecilor! Amin.

---

[427] *Filocalia românească*, vol. III, trad., introd. și note de Pr. Prof. Acad. Dr. Dumitru Stăniloae, ed. a II-a, Ed. Harisma, București, 1994, p. 312.

[428] Idem, p. 320.

Predică la Evanghelia Sfântului Lucas [4]

Iubiții mei[429],

când Sfântul Lucas, în capitolul 1 al Evangheliei sale, ne redă fragmente din vorbirea Născătoarei de Dumnezeu, el ne-o prezintă pe Stăpâna noastră ca pe o persoană doxologică și profetică. Pentru că în Lc. 1, 46-55, Fecioara Mariam astfel se manifestă.

Sufletul ei Îl mărește pe Domnul [Lc. 1, 46]. Verbul μεγαλύνω [megalino] care apare aici, în ediția BYZ, e corelativul lui *magnify* și înseamnă *a mări*. La sensul figurat, μεγαλύνω înseamnă *a slăvi*. Tocmai de aceea, în limbajul nostru bisericesc *a mări* sau *a slăvi* sunt sinonime, pentru că vor să spună același lucru: că noi *Îl lăudăm* pe Dumnezeu.

Căci atunci când spunem că *Îl mărim* sau *Îl slăvim* pe Dumnezeu, noi spunem că *Îl lăudăm* pe Dumnezeu, pe Cel lăudat, mărit sau slăvit/ doxologizat de întreaga creație.

Substantivul δόξα [doxa] înseamnă *slavă*. De aici îl avem pe δοξολογία [doxologia], care înseamnă *vorbirea despre slava lui Dumnezeu* sau *vorbirea despre cum trebuie să Îi aducem slavă/ laudă/ închinare lui Dumnezeu*.

Pentru că trebuie să fim *doxologici*, adică *slăvitori ai lui Dumnezeu*, așa după cum ne învață Biserica Lui. Trebuie să Îl slăvim pe El prin cultul Bisericii, adică prin rugăciunile și cântările cultice ale

[429] Începută în ziua de 20 aprilie 2017, în Joia Luminată, o zi cu cer înnorat și 3 grade la ora 11.00 și terminată în Sâmbăta Luminată, pe 22 aprilie 2017, o zi însorită, cu 14 grade la ora 14.00.

Bisericii și prin altele asemănătoare lor, create de Sfinții lui Dumnezeu și de diverși teologi, dar care nu au fost introduse în cărțile de cult pe care le avem acum în uz.

Iar când Maica Domnului ne vorbește despre *slăvirea interioară* a lui Dumnezeu sau despre *mărirea Lui*, ea ne cere ca să avem și noi o inimă mare, largă, cuprinzătoare și să Îl slăvim pe El cu toată ființa noastră. Pentru că una e să cânți doar din gură, știind notele și melodia, și alta e să cânți cu toată ființa ta, pentru că cântarea este evlavia ta vie față de Dumnezeu.

– Când Îl mărim pe Dumnezeu cu adevărat?

– Atunci când se bucură duhul nostru în Dumnezeu, în Mântuitorul nostru [1, 47]. Când ne bucurăm duhovnicește, atunci Îl și slăvim cu toată ființa noastră pe Dumnezeu. Dar când ne bucurăm duhovnicește, ne bucurăm tocmai pentru că am simțit că slava Lui s-a coborât în noi. Și ne bucurăm duhovnicește pentru că ne bucurăm în slava Lui, fiind plini de slava Lui. Iar slava Lui e *mântuitoare* pentru noi, pentru că e a Mântuitorului nostru.

În limba greacă, Σωτήρ [Sotir] înseamnă *Mântuitor*. Și de la acest cuvânt îl avem pe σωτηρία [sotiria], care înseamnă *mântuire*. Dar σωτηρία , deși este un cuvânt specializat teologic, el are ample semnificații, însemnând și *eliberare*, *scăpare*, *salvare*, *conservare*, *păstrare*. Însă celelalte accepțiuni ale termenului ne spun, la propriu, ce înseamnă de fapt *mântuire*: că Domnul ne-a scos din Iad și din robia demonilor și ne-a făcut moștenitori ai Împărăției Sale. El a jefuit Iadul și i-a biruit pe demoni și ne-a scos pe noi din robia lor. Adică mântuirea e *foarte practică*, ea e *un fapt*, o realitate trăită de noi și nu desemnează o idee ruptă de realitate sau o poveste

de adormit copiii. Mântuirea înseamnă ce a făcut *la propriu* Hristos pentru noi și ce face în mod continuu în Biserica Sa. Pentru că atunci când fiecare dintre noi se botează, Hristos îl scoate pe fiecare din Iad și din mâinile demonilor și îl face fiu al Împărăției Sale. Și când noi cădem în păcate și venim la Preot ca să ne spovedim, tot Hristos ne dă mână de ajutor și ne scoate din Iadul în care am intrat prin păcatele noastre și ne reumple de slava Lui.

Pentru că Hristos Dumnezeu nu e Mântuitorul nostru doar la timpul trecut, ci și în prezent. El e Mântuitorul tuturor, din orice timp și din orice veac. Pentru că El i-a mântuit pe Sfinții Lui din Vechiul Testament, dar El îi mântuie în mod continuu, în Biserica Sa, pe toți cei care cred în El și în Tatăl Său și în Duhul Său Cel Sfânt, Care din Tatăl purcede, și care își asumă necontenit întreaga teologie și viață a Bisericii Sale. Pentru că întreaga viață liturgică a Bisericii este prezența Lui în viața noastră. Este modul în care El lucrează necontenit la mântuirea noastră.

Dumnezeu *a privit* spre smerenia roabei Sale [1, 48], a Maicii Domnului. Și când spune că *a privit*, Născătoarea de Dumnezeu spune și că El *S-a coborât* în pântecele ei. Pentru că aici, în cazul Născătoarei de Dumnezeu, Dumnezeu nu numai că *a văzut* curăția și sfințenia ei, dar S-a și *smerit pe Sine* pentru noi, făcându-Se om și trăind printre noi, oamenii. Iar smerenia e plină de curăție și de sfințenie. Smerenia e plină de ascultarea de Dumnezeu și de fapte bune.

Și El S-a smerit pe Sine și S-a întrupat din cea care s-a smerit pe sine în fața Sa. Pentru că smerenia Îl face pe Dumnezeu să privească în noi și la faptele noastre și să ne umple de slava Lui. Pentru că Lui Îi place smerenia, adică ascultarea de El. Îi place când

noi ne asumăm păcatele noastre, când noi ne asumăm condiția noastră de muritori în relație cu El, pentru ca să fim vii în veci. Lui Dumnezeu Îi place smerenia, pentru că Fiul Tatălui Și-a asumat viața smerită prin întruparea Sa. Și *a fi smerit* nu înseamnă „a fi prost", ci *a fi sincer cu tine* în relația cu Dumnezeu. Pentru că noi avem toate ale noastre de la Dumnezeu, dimpreună cu darul vieții, și noi nu putem trăi fără El. De aceea, *a fi smeriți* înseamnă *a fi oameni*. Înseamnă a fi oameni *normali*, oameni sinceri cu noi înșine. Pentru că recunoaștem că toate sunt ale Lui. Că toate sunt darurile Sale și că noi trăim în lumea Lui, datorită Lui și în relație cu El.

Dar când ne încredem în noi înșine, când ne mândrim, făcând comparație între noi și alții, atunci nu ne mai comportăm normal, nu mai suntem în firescul nostru, ci presupunem că suntem „mai mult" decât suntem. Însă presupunerea noastră e falsă. Pentru că toate ale noastre sunt ale lui Dumnezeu și întreaga lume și existență sunt ale Lui și noi nu avem nimic al nostru. De aceea, nu ne putem lăuda cu nimic al nostru, căci nu avem nimic, dar ne putem lăuda în Dumnezeu. Așa cum ne spune Sfântul David: „Și se vor lăuda în Tine toți cei care iubesc numele Tău" [Ps. 5, 12, LXX].

Însă Maica lui Dumnezeu, cea mai smerită dintre toți oamenii în fața Lui, cea conștientă de diferența abisală, de netrecut, dintre ea și El, profețește despre sine și spune: „de acum mă vor ferici toate neamurile [ἀπὸ τοῦ νῦν μακαριοῦσίν με πᾶσαι αἱ γενεαί]" [Lc. 1, 48, LXX]. Toate neamurile și toate secolele. Pentru că cinstea adusă de oameni nu este incompatibilă cu sfințenia cea mai mare, ci, dimpotrivă, sfințeniei celei mai mari i se cuvine toată lauda. Căci dacă „celor Drepți li se cuvine laudă" [Ps.

32, 1, LXX], ce fel de laudă se cuvine celei mai curate și mai sfinte decât toată făptura rațională, adică Maicii Domnului? Și Biserica o laudă neîncetat pe cea mai cinstită și mai slăvită decât întreaga făptură, pe Născătoarea de Dumnezeu, pe cea care s-a făcut locaș rațional al lui Dumnezeu.

Însă, din Lc. 1, 48 noi înțelegem care om este cu adevărat lăudat de Dumnezeu și cinstit de către El: omul sfânt. Pentru că cel care va fi plin de smerenie, va fi plin și de slava lui Dumnezeu. Și a fi plin de slava Lui și cu Dumnezeu înseamnă *împlinirea reală*, împlinirea veșnică a omului, adică sfințenia. Iar smerenia nu te omoară, ci te înalță, pentru că ești înălțat de Cel care iubește smerenia. Pentru că El îi ceartă pe cei mândri și sunt blestemați cei care se abat de la poruncile lui Dumnezeu [Ps. 118, 21, LXX]. Dar El iubește smerenia și pe cei smeriți ai Săi îi face moștenitori ai Împărăției Sale. Pentru că cei smeriți ai Săi Îl socotesc pe El drept *sursa lor de viață*, ceea ce El este, și nu își pun nădejdea în ei înșiși.

Domnul i-a făcut măriri Maicii Sale [1, 49]. Adică i-a recunoscut locul ei unic în istorie și în Împărăția lui Dumnezeu, acela de Născătoare de Dumnezeu și de Împărătească a întregii făpturi, și a umplut-o de toate harismele dumnezeiești, pe măsura dragostei ei de Dumnezeu.

Măririle lui Dumnezeu sunt pe măsura nevoinței și a iubirii pentru El. Tocmai de aceea, când vedem un Sfânt plin de cunoaștere teologică și făcător de minuni și văzător-înainte și, în același timp, lucrător smerit în via Domnului, vedem un om plin de harisme, adică de măririle date lui de către Dumnezeu. Și el e minunat în ochii noștri, pentru harismele sale cele sfinte. Însă Maica lui Dumnezeu nu numai că are toate harismele sfințeniei și cea mai

mare curăție posibilă, dar ea s-a învrednicit și de faptul de a fi *Născătoare de Dumnezeu*, lucru pe care nicio altă făptură nu l-a trăit și nu îl va trăi. De aceea, evlavia și iubirea noastră pentru ea sunt pe măsura sfințeniei ei celei desăvârșite.

Cine este Dumnezeu? Cel puternic să facă toate [1, 49]. Și El e sfânt și sfânt este numele Lui [Ibidem]. Pentru că puterea Lui e plină de sfințenie și sfințenia Lui e plină de putere dumnezeiască. Însă puterea Lui este delicată cu noi, făpturile Sale, pentru că El Se manifestă cu noi cu toată atenția, știind că ne poate strivi într-o clipă cu măreția Sa. El acționează în viața noastră, dar mai presus de orice delicatețe ne-am putea imagina noi. Pentru că El, Cel mai presus de toate și Care ține toate în palma Sa, coboară, prin slava Lui, în noi înșine și locuiește cu noi și este cu noi, fără să ne nimicească prezența Sa în noi. Și de aici vedem că puterea lui Dumnezeu e plină de delicatețe, de atenție, de milă, de iubire, de frumusețe sfântă, pentru că e putere care ne întărește în sfințenie și nu ne înfricoșează și nici nu ne omoară.

De aceea, toate însușirile lui Dumnezeu, despre care El ne-a vorbit în revelarea Sa față de noi, sunt paradoxale și mai presus de orice înțelegere a noastră. Pentru că El Se mânie și Se urgisește pe noi, atunci când noi păcătuim, fără ca prin aceasta să nu mai fie bun și milostiv cu noi. El e atotputernic, dar în același timp este și mult-milostiv. El știe toate și cunoaște toate și, în același timp, e bun cu noi și îngăduitor, pentru că nu vrea moartea păcătosului, ci mântuirea lui.

Și de aceea, El, în toate manifestările Sale, e paradoxal și mai presus de înțelegerea noastră. Pentru că nouă ni se pare că însușirile Lui sau modul în care El Se manifestă față de noi e „antagonic”. Dar

El e mai presus de orice extremă sau unilateralitate, pentru că El Se manifestă în toate aceste feluri în același timp, El fiind mai presus de toate manifestările Sale față de noi.

De aceea, când vorbim teologic despre Dumnezeu, deși trebuie să înglobăm întreaga Lui revelare despre Sine și să ne raportăm la ea cu toată evlavia și crezând-o în mod deplin, noi, totuși, trebuie să fim conștienți de faptul că El este și Se manifestă mai presus de orice înțelegere a noastră. Pentru că din explicitările de Sine ale lui Dumnezeu, noi înțelegem că El Se manifestă în toate aceste feluri în același timp, dar că El este mai presus de orice înțelegere a noastră. Pentru că noi nu putem să îmbinăm în mintea noastră toate manifestările Lui Dumnezeu în mod unitar, pentru că El ne depășește înțelegerea. Adică însușirile Lui trebuie înțelese apofatic, depășind orice conotație umană a lor. Căci aici vorbim despre Dumnezeu și modul Lui de a fi și de a Se manifesta și nu despre un om. Iar cum este El și cum Se manifestă El e mai presus de înțelegerea noastră, chiar dacă, din punct de vedere revelațional, Dumnezeu ne-a revelat enorm de multe lucruri despre Sine Însuși și despre relația Sa cu lumea și cu omul.

În Lc. 1, 50, Maica lui Dumnezeu ne vorbește despre mila lui Dumnezeu: „Și mila Lui [este] întru neamurile neamurilor a celor care se tem de El”. Iar frica de Dumnezeu e pusă în relație cu mila Lui, pentru că mila Lui se arată în viața celor care se tem de El.

Așadar, dacă vrem ca Dumnezeu să ne fie milostiv, să ne temem de El și de judecata Lui! Pentru că Maica lui Dumnezeu ne spune aici adevărul-adevărat: Dumnezeu îi miluiește pe cei care se tem de El. El îi miluiește pe cei care se consideră

nevrednici înaintea Lui, datorită păcatelor lor, și pentru că își conștientizează viața lor ca *un dar* al lui Dumnezeu. Iar dacă viața noastră e un dar de la El, atunci ne temem ca să Îl supărăm pe acest mare dăruitor al vieții noastre, Care e Dumnezeu.

Căci dacă la serviciu îi suntem recunoscători celui care ne-a angajat și ne plătește, ajutându-ne astfel ca să trăim onest, cum să nu Îi fim recunoscători lui Dumnezeu, de la Care sunt toate și prin Care toți suntem în existență? De aceea, a ne teme de El nu înseamnă a trăi într-o frică terorizantă, ci cu frica de a nu supăra iubirea Lui, de a nu ne arăta nerecunoscători marii Lui milostiviri față de noi. Pentru că El este Cel care ne iubește pe noi cu o iubire inexprimabilă și nu „un terorist", care vrea să trăim cu frica lui toată ziua, pentru că oricând ne poate omorî.

Născătoarea de Dumnezeu, după cum vedeți, ne învață teologie. Și trebuie să reținem cu toții această teologie a Maicii Sale. Pentru că e o teologie adevărată, autentică, profundă, veșnică.

„[El] a făcut putere în[tru] brațul Lui; i-a risipit pe cei mândri [în] cugetul inimii lor [διανοίᾳ καρδίας αὐτῶν]" [Lc. 1, 51, BYZ], ne spune Maica Domnului. Și în începutul versetului al 51-lea, ea ne vorbește despre relația dintre Tatăl și Fiul. Căci Tatăl a făcut putere întru brațul Lui, adică întru Fiul. Și *puterea* la care se referă aici Maica Domnului e *crearea lumii*, dar și *recrearea lumii*, prin Hristos, adică *mântuirea* noastră.

Pentru că Hristos Și-a îndumnezeit umanitatea Sa ca să ne dea nouă puterea de a ne îndumnezei. Căci iconomia mântuirii a fost lucrarea Lui în locul nostru și pentru noi, ca El să fie izvorul de sfințenie pentru Biserica Lui. Căci întreaga Lui iconomie mântuitoare curge, prin întregul cult al Bisericii, în viața

noastră. Pentru că, de la Botez, viața Lui coboară în noi, și noi creștem, prin toate Tainele și Slujbele Bisericii, în sfințenia Lui. Și ceea ce El în mod obiectiv și pentru toți a făcut în umanitatea Lui, în mod personal și liturgic noi primim în Tainele și în Slujbele Bisericii.

Pentru că fiecare om mântuit e mântuit personal și în relație personală cu Dumnezeu. Și relația personală cu Dumnezeu este inițiată prin Dumnezeiescul Botez, printr-o Sfântă Taină a Bisericii, dar ea e urmată de toată asceza și viața noastră eclesială, de tot efortul nostru de a trăi în sfințenie. Pentru că mântuirea e ontologică, interioară, făcându-ne pe noi, în mod real, Sfinți ai lui Dumnezeu, ea se inițiază sacramentologic, adică prin Sfintele Taine ale Bisericii (Botezul, Mirungerea, Euharistia) și în ea se înaintează eclesial, adică trăind în Biserică și în toată teologia Bisericii.

Mântuirea e reală și e conștientă pas cu pas, pentru că e relație vie cu Dumnezeu, Care ne umple de slava Lui și locuiește în noi prin slava Sa. Și când oamenii își trăiesc mântuirea în Biserică, ei își trăiesc propria lor sfințire continuă și, prin moarte, ei merg în Împărăția lui Dumnezeu ca niște Sfinți ai Lui, lăsându-ne nouă Sfintele lor Moaște. Pentru că sfințenia e personală, are semne clare și se trăiește numai în Biserica Lui, în Biserica Ortodoxă.

Însă, dacă Dumnezeu umple de puterea Lui, adică de mântuire, pe Sfinții Lui sau face sau Își arată puterea Lui în ei, El îi risipește pe cei mândri, adică îi pierde. Pentru că cei mândri mor din cauza cugetului inimii lor. Pentru că rădăcina minții noastre e în inimă și din inimă ies cele rele. Și când cugetăm cele rele în inimile noastre, când ne mândrim în mod

deșert, pe nimica toată, atunci pierim în păcatele noastre.

Pentru că smerenia e privită și apreciată de Dumnezeu, dar El nu suportă mândria prostească. Și nici noi nu suportăm mândria și faptele ei, atunci când vedem câte nedreptăți face. Dar când suntem orbiți de mândrie, când ne credem „netrecători", atunci facem rău înaintea Domnului și prin răul nostru omorâm oameni.

Urmează versetul al 52-lea: „A coborât pe stăpânitori de pe tronuri [καθεῖλεν δυνάστας ἀπὸ θρόνων] și i-a înălțat pe cei smeriți". Și Maica lui Dumnezeu ne arată aici toată drama istoriei. Pentru că stăpânitorii sunt coborâți în durere de pe tronurile lor, pe când cei smeriți sunt înălțați în Împărăția Lui. El îi coboară pe cei care par „înalți" și îi ridică pe cei care se consideră foarte păcătoși și netrebnici în fața lui Dumnezeu și a oamenilor. Pentru că smerenia ne înalță în fața Lui, smerenia e adevărata haină a omului, e adevărata lui viață, pe când înălțarea trufașă, orgolioasă, e cădere de la Dumnezeu. Pentru că adevărata ridicare e smerirea în fața Lui, iar căderea noastră vine din aceea că ne credem buni de ceva fără ajutorul lui Dumnezeu.

Dumnezeu îi umple de bunătăți pe cei flămânzi, dar îi scoate afară deșerți pe cei care sunt bogați [Lc. 1, 53]. Însă cei bogați sunt bogați tot datorită Lui. Dar El îi scoate afară din viață și îi arată că sunt deșerți, dacă nu au făcut nimic cu bogăția lor în favoarea semenilor lor și a creației Sale. Bogații fără fapte bune sunt goi de bogăție. Pentru că adevărata bogăție e slava lui Dumnezeu. Și dacă mori fără bogăția milosteniei în tine, mori gol de bine.

Însă cei care flămânzesc și însetează după Dumnezeu, cei care fac mereu voia Lui, aceia sunt

umpluți de bunătățile Lui, adică de harismele Sale. Pentru că darurile lui Dumnezeu țin de foame și de sete, hrănesc sufletul și trupul nostru și ne fac vii duhovnicește și Sfinți ai lui Dumnezeu.

Căci Dumnezeu „L-a ajutat pe Israil, slujitorul Lui, [ca] să pomenească mila [μνησθῆναι ἐλέους], precum a spus către părinții noștri, lui Avraam și seminției lui până [în] veac" [Lc. 1, 54-55]. Și prin aceasta, Născătoarea de Dumnezeu ne asigură că mila Lui Dumnezeu cu Israil s-a împlinit, pentru că Dumnezeu Și-a împlinit făgăduința Lui cu Sfântul Avraam și cu toți Sfinții Vechiului Testament. Pentru că Hristos era în pântecele ei, când ea spunea aceste cuvinte, și El este *ajutorul* și *mila* lui Israil.

– Însă cine este Israilul lui Dumnezeu?

– E Biserica Lui, de acum și până în veac și în toată veșnicia! Căci Israilul a fost făcut poporul Lui pentru ca *să asculte* de El. Israilul nu a fost ales din punct de vedere *național*, ci *strict religios*.

De aceea, Israelul de azi, care consideră că mântuirea „ține de națiune", greșește tot la fel de mult ca și țările ortodoxe care cred că credința e mai mult „națională", păstrată „în familie", decât personală. Însă, deși popoarele ortodoxe, ca și Israilul cel din vechime, sunt ale lui Dumnezeu, sunt cu El, totuși, cei mântuiți ai Lui sunt cei care se mântuiesc în mod real, care își sfințesc viața în mod real în relație cu El și în Biserica Sa. Pentru că nu toți cei care sunt ortodocși se mântuiesc, ci doar cei care, fiind ortodocși, sunt și Sfinți ai Lui.

Din acest motiv, nu ne putem lăuda cu apartenența noastră la Biserică, dacă nu avem faptele sfințeniei. Pentru că adevărata apartenență la Biserică e sfințenia, e viața sfântă, prin care ne arătăm că suntem în relație reală cu Dumnezeu.

Iar Sfântul Lucas ne spune: „Și a rămas Mariam cu ea ca [la] 3 luni și s-a întors [apoi] întru casa ei" [Lc. 1, 56]. A rămas la Sfânta Elisavet pentru ca să se bucure împreună, în mod duhovnicește, de mila lui Dumnezeu cu ele. Pentru că una Îl avea pe Domnul în pântecele ei, iar cealaltă îl avea pe Înaintemergătorul Domnului în pântecele ei. După care Maica lui Dumnezeu s-a întors întru casa ei, a Sfântului Iosif, pentru că această casă a logodnicului ei era și casa ei. Și nașterea ei trebuia să aibă și mărturia lui.

Însă de aici înțelegem că femeile gravide au nevoie să se întâlnească și să discute una cu alta. Să se sprijine reciproc, să își mărturisească experiența și să se bucure una cu alta. Dar, în același timp, că soții nu trebuie scoși din ecuația nașterii. Pentru că și soții, care au soțiile gravide, trebuie să se întâlnească reciproc și să își mărturisească trăirile lor interioare.

Însă, fără doar și poate, mai întâi de toate soții, mama și tatăl copilului încă nenăscut, trebuie să vorbească mult și profund despre viitorul copil și să îi vrea tot binele. Pentru că viitorul lor copil nu e numai rodul iubirii lor, nu e numai un bun personal, ci și o persoană de sine stătătoare, unică, care are nevoie de un cadru propriu pentru nașterea și creșterea ei.

Născătoarea de Dumnezeu ne-a învățat teologia smereniei și ne-a spus că întru ea s-au împlinit toate profețiile. Pentru că ea este Maica Stăpânului. Și pe ea o fericim în toate zilele vieții noastre și ne bucurăm împreună cu ea, cu Maica Domnului nostru, pentru că ea e nădejdea noastră tare, rugăciunea noastră fierbinte către Fiul ei pentru mântuirea noastră. Și trebuie să fim încredințați de faptul că ea se roagă mereu pentru noi, robii săi, și că ne întărește în tot lucrul cel bun. Pentru ca să fim cu

adevărat robi ai lui Dumnezeu, în multă smerenie și curăție dumnezeiască.

Hristos a înviat, iubiții mei!

Și Dumnezeu să ne bucure cu iubirea Sa mereu, acum și pururea și în vecii vecilor. Amin!

Predică despre diverse locuri scripturale și patristice [4]

Iubiții mei[430],

cărțile teologice ale Bisericii sunt luminarea noastră duhovnicească. Fapt pentru care, dacă vrem să știm care e credința noastră cea mântuitoare, care e credința Bisericii lui Hristos, trebuie să ne afundăm continuu în citirea Sfinților lui Dumnezeu. Pentru că de la ei aflăm adevărata teologie și viețuire eclesială.

Sfântul Isidoros Pilusiotis [Ἰσίδωρος Πηλουσιώτης]/ Pilusiotul s-a născut în anul 360 și a adormit în anul 440 și e pomenit pe 4 februarie[431]. Iar de la el ne-au rămas 2.012 scrisori[432], cel mai adesea scurte și foarte scurte, către diverse persoane.

Pr. Dr. Nicușor Morlova de la Constanța a tradus și tipărit, în două volume, 500[433] + 300[434]

---

[430] Începută în seara zilei de 23 aprilie 2017 și terminată pe 24 aprilie 2017, la ora 16. 13 minute.

[431] *Cf.* http://www.synaxarion.gr/gr/sid/2016/sxsaintinfo.aspx. Însă, *cf.* locației de aici: https://el.wikipedia.org/wiki/Ισίδωρος_ο_Πηλουσιώτης, el s-a născut între 360/ 370 și a adormit între 440/ 450 d. Hr.

[432] *Cf.* Sfântul Isidor Pelusiotul, *Epistole*, vol. 1 (*Epistolele 1-500*), trad., introd. și note de Pr. Nicușor Morlova, Ed. Egumenița, Galați, 2013, p. 10.

[433] În volumul prezentat în nota precedentă. Care are 352 p. și în care a tradus PG 78, col. 177-453, *cf.* Idem, p. 17.

[434] Sfântul Isidor Pelusiotul, *Opere complete*, vol. II, cartea a doua, PG 78, col. 456-728, *Epistolele 1-300*, trad. și note de Pr. Nicușor Morlova, Ed. Egumenița, Galați, 2015, 326 p.

dintre ele, adică 800 de scrisori ale Sfântului Isidoros. Așa că putem să ne facem, fiecare dintre noi, o impresie solidă despre modul cum acesta comunica în sec. 4-5 d. Hr.

Sfântul Cuvios Isidoros l-a mustrat pe un Episcop pentru păcatul simoniei, adică pentru acela că hirotonise Preoți pe bani și nu potrivit chemării lui Dumnezeu[435]. Și el considera simonia *o hulire* a lui Dumnezeu[436].

Diaconii sunt ochii Episcopului[437], pentru că el are încredere în ei. Toiagul de migdal [βακτηρίαν καρυΐνην] de la Ier. 1, 11 e simbolul Preoției[438] pentru Sfântul Isidoros. Iar greutățile Preoției trebuie suportate cu bărbăție, pentru ca să te bucuri de răsplătirile ei[439] cele cerești.

Hainele subțiri de in ale Diaconilor ne vorbesc despre smerenia Domnului. Pe când omoforul Episcopului reprezintă oaia cea pierdută[440], pe care el trebuie să o recupereze, adică pe cei care s-au depărtat de Biserică și pe cei necredincioși.

Sfântul Isidoros are cuvinte de admirație față de persoana și opera teologică a Sfântului Ioannis Hrisostomos. Spunând despre el că e „teolog și iubitor de Dumnezeu”[441], „înțelept tâlcuitor al celor negrăite ale lui Dumnezeu, ochiul Bisericii Bizanțului și al tuturor”[442] celor credincioși. Iar în jurul

---

[435] Sfântul Isidor Pelusiotul, *Epistole*, vol. 1, op. cit, p. 35.

[436] Ibidem.

[437] Idem, p. 37.

[438] Idem, p. 50.

[439] Ibidem.

[440] Idem, p. 113.

[441] PG 78, col. 285/ Sfântul Isidor Pelusiotul, *Epistole*, vol. 1, op. cit, p. 127.

[442] PG 78, col. 288/ Idem, p. 130.

anului 416, el l-a convins pe Sfântul Chirillos al Alexandriei să îl introducă în dipticele Bisericii din Alexandria Egiptului pe Sfântul Ioannis Hrisostomos, care adormise în anul 407[443]. Pe 14 septembrie 407[444].

Sfântul Isidoros Pilusiotul îi atrage atenția unei femei văduve că doliul este incompatibil cu cochetăria[445]. Pentru că doliul e plâns și întristare pentru cel adormit, pe când a te îmbrăca cochet înseamnă a căuta să fii remarcată de către bărbați.

Vorbind despre Judecata finală a Domnului, el spune că la ea va fi judecat omul în integralitatea sa[446]. Iar referindu-se la evlavie, Sfântul Isidoros ne spune că ea este *în mod firesc* în noi[447]. Însă, dacă evlavia față de Dumnezeu e firească în noi, nefiresc e tot păcatul și toată împotrivirea noastră față de Dumnezeu. „Vinul veselește inima omului" [Ps. 103, 15, LXX], însă numai „când este băut cu măsură și potrivit cu nevoile trupului"[448]. În exces, el devine o patimă. Iar „nevoința [noastră ascetică] trebuie să corespundă virtuții"[449] pe care o avem.

---

[443] *Cf.* https://el.wikipedia.org/wiki/Ισίδωρος_ο_Πηλουσιώτης. Afirmație făcută de Βλασίου Ιω. Φειδά, în *Εκκλησιαστική Ιστορία*, Αθήναι, 2002, ed. a 3-a, vol. 1, p. 552, 598, *cf.* n. 9 din sursa online citată aici.

[444] *Cf.* https://el.wikipedia.org/wiki/Ιωάννης_ο_Χρυσόστομος.

[445] Sfântul Isidor Pelusiotul, *Epistole*, vol. 1, op. cit., p. 143.

[446] Idem, p. 170.

[447] Idem, p. 287/ PG 78, col. 420.

[448] Idem, p. 323.

[449] Sfântul Isidor Pelusiotul, *Opere complete*, vol. II, op. cit., p. 39.

Pentru Sfântul Isidoros, Preoția era *un lucru dumnezeiesc* și *cel mai cinstit dintre toate*[450]. Tocmai de aceea trebuie să trăim potrivit sfințeniei la care am fost chemați de Dumnezeu.

În scrisoarea a 85-a către Presbiterul Evloghios, din a doua carte a sa de epistole, Sfântul Isidoros ne spune că harul rămas în trupurile Sfinților, adică în Sfintele lor Moaște, îi chinuie pe demoni[451]. Dar tot harul lui Dumnezeu îi și vindecă pe cei credincioși de multe boli și neputințe sufletești și trupești. De aceea și afluxul nostru continuu către Sfintele Moaște: pentru că sunt vindecarea și ajutorul nostru.

Virtutea nu are egal[452], ne spune el, pe când milostenia noastră nu trebuie să o amestecăm cu dispreț și jigniri[453] față de cei cărora le facem bine. Pentru că ne stricăm și nouă sufletul și celor care primesc ceva de la noi.

Părintele Nicolae Moșoiu spunea într-un studiu al său, în mod conclusiv, că „se poate afirma că lumina dumnezeiască este necreată, dar este vizibilă cu ochii trupești datorită lucrării Duhului Sfânt”[454]. Fără doar și poate, lumina dumnezeiască e necreată, pentru că izvorăște din ființa Preacuratei Treimi, însă în niciun caz lumina dumnezeiască nu e văzută cu ochii trupești/ fizici. Pentru că orice vedere extatică se vede cu ochii sufletului, ai sufletului curat de patimi, în mod duhovnicește, și nu cu ochii

---

[450] PG 78, col. 493/ Sfântul Isidor Pelusiotul, *Opere complete*, vol. II, op. cit., p. 47.

[451] PG 78, col. 528/ Idem, p. 83.

[452] PG 78, col. 532/ Idem, p. 89.

[453] PG 78, col. 656/ Idem, p. 221.

[454] Preot Conf. Nicolae Moșoiu, *Hermeneutica Ortodoxă ca dezvoltare teologică în Tradiție*, Ed. Astra Museum, Sibiu, 2013, p. 197.

trupești. Ochii trupești pot vedea numai lucrurile fizice din această lume. De aceea, dacă ochii noștri trupești ar vedea „lumina dumnezeiască", atunci ea ar fi „creată" și nu necreată. Fapt pentru care, afirmația Părintelui Moșoiu arată o neștiință crasă în ceea ce privește vederile mistice ale Sfinților lui Dumnezeu și întreaga teologie mistică ortodoxă.

În aceeași carte citată anterior, Părintele Moșoiu a afirmat faptul că „strălucirea feței lui Moise nu se poate confunda cu strălucirea feței Domnului"[455]. Însă a fost una și aceeași strălucire dumnezeiască, pentru că și pe fața Sfântului Moisis [Ieș. 34, 35], cât și pe fața Domnului, pe Tabor [Mt. 17, 2], a strălucit aceeași slavă dumnezeiască necreată a Dumnezeului nostru treimic. Iar dacă pe fața Sfântului Moisis a strălucit „o altă strălucire", de ce proveniență era ea? Era rază de soare, bucurie a sufletului sau demonică, dacă dumnezeiască afirmă că „nu era"?

Și tot aici, același teolog afirmă faptul că „prin delegație din partea episcopului, și preotul săvârșește Sfânta Taină a Botezului"[456]. Dar dacă Preotul săvârșește Botezul „prin delegație", adică „în numele" Episcopului său, și nu prin hirotonia lui sacramentală, înseamnă că treapta preoției e o treaptă „goală" de lucrare sacramentală și că Episcopul, de fapt, formează „de unul singur" întreaga ierarhie bisericească.

Însă lucrurile stau tocmai invers: Episcopul îi hirotonește pe Diaconii și pe Preoții săi, din eparhia sa, în mod sacramental, dar nu ca pe niște „delegați"/„înlocuitori" ai săi, ci în treapta diaconatului și a preoției, care sunt *trepte sacramentale de sine stătă-*

---

[455] Idem, p. 116.

[456] Idem, p. 459.

toare și *cu lucrări de sine stătătoare* și fără de care Episcopul *nu poate sluji* în eparhia sa. Pentru că ierarhia sacramentală a Bisericii e tripartită în mod constitutiv, e așa de la început, din primul secol al Bisericii, și ea nu poate fi redusă la episcopat, chiar dacă episcopatul generează celelalte două trepte sacramentale.

Iar încercarea de a minimaliza vreuna din treptele ierarhiei sacramentale sau de a o substitui alteia denotă o mentalitate non-eclesială. Pentru că teologul Bisericii nu poate maximaliza o treaptă sacramentală în defavoarea celorlalte două, ci le vede pe toate trei ca neapărate, și nici nu poate să gândească eliminarea vreuneia dintre ele, pentru că ierarhia sacramentală e tripartită. Pentru că treptele ierarhiei sacramentale sunt stabilite canonic în Biserică și sunt o realitate istorică de 21 de secole.

Sfântul Iov, în 9, 8, a profețit mergerea Domnului pe ape [Mt. 14, 26; Mc. 6, 48; In. 6, 19]. Căci el a spus în acest loc, conform LXX: Dumnezeu este „Cel care a întins cerul singur [ὁ τανύσας τὸν οὐρανὸν μόνος] și umblă ca pe pământ pe mare [καὶ περιπατῶν ὡς ἐπ᾽ ἐδάφους ἐπὶ θαλάσσης]". Pe când în 9, 33, Sfântul Iov profețește faptul că Dumnezeu va fi *mijlocitorul* nostru [*ὁ μεσίτης* ἡμῶν]. Pentru că el spune în 9, 32-33, LXX, cu referire la Dumnezeu: „Căci nu ești om ca [și] mine, căruia îi voi lupta împotrivă, ca să venim împreună întru judecată. Doar dacă era mijlocitorul nostru [ὁ μεσίτης ἡμῶν] și mustrând și ascultând între amândoi". Iar El a devenit mijlocitorul nostru, pentru că a devenit Mântuitorul nostru. Și Iov 9, 33 este singurul loc în LXX unde avem cuvântul *mijlocitor* și acesta e cu adresă la Dumnezeu.

Însă, în I Tim. 2, 5, Sfântul Pavlos Îl numește pe Hristos Dumnezeu: „Mijlocitorul lui Dumnezeu și al oamenilor [Μεσίτης Θεοῦ καὶ ἀνθρώπων]" [BYZ]. Pentru că El a făcut *unirea* dumnezeirii cu umanitatea în persoana Sa cea veșnică și prin aceasta *mijlocește* dialogul dintre Dumnezeu și oameni.

În *Epistola către Evrei*, Sfântul Pavlos Îl numește pe Hristos Domnul: „Mijlocitorul unei făgăduințe mai bune [κρείττονός διαθήκης Μεσίτης]" [Evr. 8, 6, BYZ]. Și el numește aici, prin *făgăduință* sau *legământ* [διαθήκη] *mai bun*, Noul Testament. Iar în această ipostază, Mijlocitorul nostru Hristos e Cel care ne-a adus nouă Noul Testament. De aceea, în Evr. 9, 15, Sfântul Pavlos ne spune: „Și pentru aceasta [El] este Mijlocitorul noii făgăduințe [καὶ διὰ τοῦτο διαθήκης καινῆς Μεσίτης ἐστίν], ca [ὅπως], moarte făcându-Se întru răscumpărarea [θανάτου γενομένου εἰς ἀπολύτρωσιν] încălcărilor celor [făcute] în cea dintâi făgăduință [τῶν ἐπὶ τῇ πρώτῃ διαθήκῃ παραβάσεων], făgăduința moștenirii celei veșnice să o ia cei chemați [τὴν ἐπαγγελίαν λάβωσιν οἱ κεκλημένοι τῆς αἰωνίου κληρονομίας]" [BYZ].

Iar din acest loc scriptural, vedem că Sfântul Pavlos vorbește, mai întâi, despre folosul morții Domnului pentru cei din Vechiul Testament. Căci El, pe Cruce, i-a răscumpărat pe cei care au păcătuit în Vechiul Testament, dar au și crezut în El. Pentru că asta ne spune Pavlos în fragmentul: „moarte făcându-Se întru răscumpărarea încălcărilor celor [făcute] în cea dintâi făgăduință". Pe când, în a doua parte a versetului, el vorbește despre folosul Crucii și al întregii opere mântuitoare a lui Hristos pentru noi, cei ai Noului Testament. Căci prin Botez și prin intrarea noastră în Biserică, noi am primit „făgă-

duința moștenirii celei veșnice" și ne-am făcut *cei chemați* ai Lui la Împărăția Sa cea veșnică.

Iar dacă am vorbit de curând despre *arvuna Duhului*[457], care e tot o sintagmă pavlosiană, prin sintagma „făgăduința moștenirii celei veșnice" [τὴν ἐπαγγελίαν τῆς αἰωνίου κληρονομίας]", Sfântul Pavlos ne spune același lucru: că *slava* lui Dumnezeu e în noi și ea este *făgăduința* sau *arvuna* mântuirii noastre. Pentru că noi trăim eclesial cu slava lui Dumnezeu în noi, fiind conștienți de arvuna sau de făgăduința dumnezeiască din noi înșine. Căci am primit slava Lui în Biserica Sa și ea rămâne în noi și prin ea Dumnezeu conlucrează cu noi la mântuirea noastră, pe măsură ce ne ostenim zilnic să împlinim poruncile lui Dumnezeu.

În I In. 2, 1 însă, eu cred că Sfântul Ioannis l-a considerat pe *Mângâietor* [Παράκλητος] ca un sinonim al lui *Mijlocitor*. Pentru că el ne spune că Iisus Hristos este „Παράκλητον πρὸς τὸν Πατέρα [Mângâietor către Tatăl" [I In. 2, 1, BYZ] pentru noi.

De aceea, iubiții mei, dacă vrem să trăim mângâierea lui Dumnezeu în ființa noastră și, în același timp, să ne facem mângâietori ai altora, trebuie să Îl rugăm pe Domnul slavei să ne învețe să fim buni și îngăduitori cu oamenii! Căci numai iubirea lui Dumnezeu mângâie, numai iubirea Lui iartă, numai iubirea Lui îi îndreaptă pe oameni.

Sfântul Sfințit Mucenic Ippolitos [Ἱππόλυτος] al Romei, născut în 170 și martirizat în 235 d. Hr[458], a

---

[457] A se vedea:
http://www.teologiepentruazi.ro/2017/04/19/predica-despre-diverse-locuri-scripturale-si-patristice-3/.

[458] *Cf.*
http://www.synaxarion.gr/gr/sid/1949/sxsaintinfo.aspx și

scris o lucrare teologică numită *Dovadă despre Hristos și Antihristos* [ΑΠΟΔΕΙΞΙΣ ΠΕΡΙ ΧΡΙΣΤΟΥ ΚΑΙ ΑΝΤΙΧΡΙΣΤΟΥ]/ Antihrist[459]. Și în această scriere, Sfântul Ippolitos ne spune că Antihristosul (sau *Antihristul*, așa cum ne-am obișnuit să îl numim noi în limba română) se va naște din semința lui Dan, citând Fac. 49, 17[460]. El va fi un om, însă, prin păcatele și răutatea lui, va fi un fiu al diavolului și un vas al lui Satanas[461]. Însă speculațiile sterile despre Antihristos nu ne ajută în viața noastră duhovnicească, pentru că lupta noastră continuă e cu demonii și cu patimile din noi. Cu patimile noastre, care sunt consecințele vii și dureroase ale obișnuinței noastre cu păcatele.

În limba greacă, cuvântul pentru *patimă* este πάθος [patos][462]. Din punct de vedere medical, πάθος înseamnă *boală*. De unde avem noi *patologia*, adică „ramura medicinei care studiază cauzele și simpto- mele bolilor”[463]. Însă tot πάθος înseamnă și *suferință*, *chin*[464]. De unde avem *Patimile* sau *Suferințele* Dom- nului, pe care El le-a trăit pentru noi și pentru mân- tuirea noastră. Și de aceea nu trebuie să schimbăm *Patimile* cu *Pătimirile* Lui, ci doar trebuie *să explicăm* celor credincioși semnificația specială a cuvântului, atunci când *Patimile*, scrise cu majusculă, se referă la Suferințele

---

https://en.wikipedia.org/wiki/Hippolytus_of_Rome.

[459] Publicată în PG 10, col. 725-788.

[460] PG 10, col. 757.

[461] PG 10, col. 776.

[462] *Cf.* https://el.wiktionary.org/wiki/πάθος.

[463] *Cf.* http://www.dex.ro/patologie.

[464] Lambros Petinis, *Dicționar grec-român*, Ed. Vox, București, 1995, p. 315.

Domnului cele pentru noi și pentru mân- tuirea noastră.

Paști din română vine din grecescul Πάσχα[465]. Și Πάσχα e la N. sg., adică *Paști*. Iar grecii cântă astfel spre sfârșitul Utreniei pascale: „Πάσχα τὸ τερπνόν [Paștiul cel plăcut], Πάσχα Κυρίου [Paștiul Domnului], Πάσχα [Paștiul], Πάσχα πανσεβάσμιον ἡμῖν ἀνέτειλε [Paștiul cel atotcinstit nouă ne-a răsărit]”[466]. Pentru că în greacă Πάσχα este indeclinabil[467].

Tocmai de aceea eu nu folosesc forma *Paște* sau *Paștile*, pentru că ele nu au nimic de-a face cu Πάσχα.

Căci în Ieș. 12, 27, LXX avem tot *Paștiul Domnului* [τὸ Πασχα Κυρίῳ]. Πασχα e la N. sg., iar Κυρίῳ la D. sg., în conformitate cu logica sintactică.

În WTT, la Ieș. 12, 27, avem פֶּסַח [Pesah], care este corelativul lui Πασχα [Pasha]. Însă פֶּסַח [Pesah] înseamnă *Jertfa pascală*, care ni-L indică pe Hristos, Paștiul nostru, pe când פָּסַח [Pasah], care e un verb, înseamnă *a trece peste, a sări, a sălta*[468], care indică trecerea lui Israil prin Marea Roșie, adică Botezul creștin.

Dar și în ebraică פֶּסַח [Pesah] e defectiv de plural[469], ca și corelativul său din greacă, Πασχα [Pasha]. Fapt pentru care nici în română nu poate exista decât *Pași*, articulat *Paștiul*, pentru că forme de plural nu are. Pentru că noi avem un singur Pași, adică un singur Miel, și Acela e Hristos Domnul.

---

[465] A se vedea Slujba Învierii Domnului: http://glt.goarch.org/texts/Pen/Pascha.html.

[466] Ibidem.

[467] *Cf. Friberg Greek Lexicon*, 21. 107, apud BW 10.

[468] *Cf.* https://en.wiktionary.org/wiki/פסח.

[469] Ibidem.

Dacă spunem „Paștile”, care e considerat „un plural articulat”, înseamnă că noi mărturisim că avem „mai mulți Hristoși”. Însă Hristosul nostru e unul singur și Acela e Iisus Hristos, Fiul Cel întrupat al Tatălui.

De aceea, să Îl lăudăm pe Tatăl, pe Fiul și pe Sfântul Duh, pe Dumnezeul nostru treimic, pentru toate binefacerile cunoscute sau necunoscute de noi, pe care El le-a lucrat în viața noastră! Și să mărturisim cu bucurie și cu credință tare învierea lui Hristos, prin care El S-a făcut începutul învierii celei de obște.

Hristos a înviat!

Dumnezeu să ne bucure mereu cu slava Lui, acum și pururea și în vecii vecilor! Amin.

Predică la Duminica a 3-a după Paști [2017]

Iubiții mei[470],

după ce am fost *încredințați* de învierea reală și transfiguratoare a Domnului prin mărturia Sfântului Apostol Tomas, în duminica de astăzi avem lecția profundă a uceniciei și a prieteniei duhovnicești. Pentru că Sfintele Femei Mironosițe, astăzi pomenite, sunt *Ucenicele* Domnului și, în același timp, *prietenele* Sale cele mai bune. Căci ele, înconjurându-o cu toată evlavia și dragostea pe Născătoarea de Dumnezeu, au fost cele care au cumpărat miruri ca să ungă trupul Său, așa după cum era tradiția iudaică, și au venit împreună cu Maica Lui la mormânt. La mormântul cel purtător de viață, pentru că trupul Hristosului mântuirii noastre a zăcut în mormânt pentru noi.

Și ele, cu toatele, au venit la mormântul Lui cu aceeași dragoste cu care Îl ascultaseră și Îl slujiseră și Îl iubiseră în timpul slujirii Lui celei mântuitoare pentru noi. Pentru că Îl iubeau cu „dragoste fierbinte”[471] și Îi „slujeau lui Hristos și Ucenicilor Lui din avutul lor”[472]. Adică casa lor, banii lor și ele însele se

---

[470] Începută în seara zilei de 27 aprilie 2017, zi de joi, la ora 21.07 și terminată a doua zi, la ora 10. 22, o zi de vineri, cu mult soare și cu 17 grade afară.

[471] *Penticostar*, ed. BOR 1999, p. 101.

[472] Ibidem.

puseseră la picioarele Domnului și Îi slujeau Lui cu toată ființa lor, pentru că înțeleseră faptul că misiunea lor e aceea de a-L ajuta pe El în marea și preasfânta Lui lucrare răscumpărătoare și mântuitoare pentru întreaga umanitate.

De aceea, când acum, în Biserică, Dumnezeu îi luminează pe anumiți credincioși la aceeași raportare față de Biserică și de Slujitorii ei, pe aceia Dumnezeu îi face profund sensibili și atenți la viața Bisericii și la nevoile ei și ale Slujitorilor ei bisericești. Căci ei înțeleg să ajute Biserica lui Hristos cu banii lor, cu munca lor personală în Biserică, cu darurile lor duhovnicești, intelectuale și trupești și cu relațiile pe care le au. Adică înțeleg să se facă ucenici ai Domnului în ziua de azi, care au râvna Bisericii lui Hristos, râvna de a construi Biserici, de a le înfrumuseța și de a-i ajuta pe Preoții Bisericii în propovăduirea și lucrarea lor sacramentală, administrativă și pastoral-misionară.

Așadar, Sfintele Femei Mironosițe, înconjurând-o pe Maica lui Dumnezeu în durerea ei cea mare, au venit la mormântul Domnului ca la un mort, ca să ungă trupul Lui cu miresme și au avut parte de o mare bucurie și de cutremurare sfântă. Pentru că au avut parte de marea revelare a Învierii Domnului, făcută prin Îngerii Lui. Căci doi Îngeri ai Domnului, sub chipul a doi bărbați [Lc. 24, 4], le-au spus aceste lucruri Sfintelor Femei: „De ce căutați pe *Cel viu* cu cei morți [Τί ζητεῖτε *τὸν Ζῶντα* μετὰ τῶν νεκρῶν]? Nu este aici, ci *a înviat* [Οὐκ ἔστιν ὧδε, ἀλλ᾽ *ἠγέρθη*]! Aduceți-vă aminte cum v-a spus vouă, încă fiind în Galilea [μνήσθητε ὡς ἐλάλησεν ὑμῖν, ἔτι ὢν ἐν τῇ Γαλιλαίᾳ], zicând că [λέγων ὅτι] «Trebuie [ca] Fiul omului să fie dat întru mâinile oamenilor celor păcătoși [δεῖ τὸν Υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου παραδοθῆναι εἰς

χεῖρας ἀνθρώπων ἁμαρτωλῶν], și să fie răstignit [καὶ σταυρωθῆναι], și a treia zi să învieze [καὶ τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ ἀναστῆναι]». Și și-au adus aminte de cuvintele Lui" [Lc. 24, 5-8, BYZ].

...Dar și-au adus aminte de cuvintele Lui, pentru că inima lor era o bibliotecă vie. Ele însele erau biblioteci ambulante, care păstrau cu sfințenie toate cuvintele Domnului, indiferent dacă le înțelegeau întrucâtva sau ele, cuvintele Lui, erau tainice pentru ele. Pentru că teologia lui Dumnezeu ne depășește cu mult, chiar dacă noi o înțelegem întrucâtva. Însă fiecare dintre noi, ca și Sfintele Femei Mironosițe, trebuie să citim și să ascultăm teologia Bisericii la Slujbe și să păstrăm totul în inima noastră. Așteptând, bineînțeles, ca Dumnezeu să ne lumineze asupra lor, a celor pe care le-am citit sau auzit în predica și slujirea Bisericii. Și aceasta trebuie să o facem având conștiința că teologia Bisericii e *revelarea prea-iubitoare* a lui Dumnezeu către Biserica Sa, pe care noi trebuie să o îmbrățișăm cu toată ființa noastră. Pentru că, dacă devenim și noi biblioteci vii, ambulante, personale ale teologiei Bisericii, ajungem să fim o cugetare continuă la voia Domnului. Iar cine cugetă la poruncile și la faptele și la minunile Lui cu lumea, acela e umplut de râvna făptuirii, de râvna dragostei pentru Casa lui Dumnezeu, pentru Biserica Sa, și pentru mântuirea întregii lumi. Pentru că Dumnezeu e căutarea și dorul lui în viață.

Și ce au făcut Sfintele Femei, dacă *și-au adus aminte* de cuvintele Lui? Le-au crezut pe ele! Au crezut că ele s-au împlinit! Au crezut revelarea lui Dumnezeu prin Îngerii Lui! Au crezut că Iisus Hristos, Domnul lor și al întregii umanități, a înviat

din morți a 3-a zi, așa după cum El Însuși ne-a profețit!

Și prin asta, ele au devenit *martore* ale Învierii Lui. *Primele* lui martore. Căci, după cum știți, *încredințarea* Sfântului Tomas s-a petrecut la 8 zile după învierea Lui [In. 20, 26]. Pe când *încredințarea* Sfintelor Femei Mironosițe, care erau conduse de către Maica Domnului, s-a făcut chiar în ziua învierii Sale. De aceea trebuie să subliniez faptul că ele, Sfintele Femei Mironosițe, *au fost primele* care au primit marea revelație a învierii Lui cea de a 3-a zi. Și nu numai prin Îngeri s-au încredințat de învierea Lui, ci Maica Domnului și Sfânta Maria Magdalini [Mt. 28, 1], care erau pline „de frică și de bucurie mare [φόβου καὶ χαρᾶς μεγάλης]" [Mt. 28, 8, BYZ] după vestirea îngerească, alergând să le vestească Ucenicilor învierea Lui [Ibidem], au fost întâmpinate de El, Care le-a zis: „Bucurați-vă [Χαίρετε]!" [Mt. 28, 9, BYZ].

Pentru că Iisus Hristos, Cel înviat din morți, nu ne-a chemat la o viață plină de remușcări și de tristețe, ci la o viață plină de bucurie și veselie dumnezeiască. Pentru că El, Cel înviat din morți, Care a învins în mod desăvârșit păcatul și moartea în umanitatea Lui cea transfigurată, cea plină de slava Lui cea dumnezeiască, ne cheamă și pe noi să trăim asceza, durerea Crucii Lui, în mod continuu, dar îmbinate cu bucuria și veselia Învierii Lui cea de a treia zi. Căci durerea continuă sleiește trupul de putere și de bucurie pentru viață. Însă asceza îmbinată cu bucuria sau bucuria sfântă trăită în mijlocul necazurilor, a durerilor și a frământărilor de tot felul înseamnă o viață cu Dumnezeu, o viață la bine și la greu cu Dumnezeu, care ne înnoiește și ne sfințește și pe noi în mod continuu.

Pentru că, adesea, se bate moneda experienței. Cei trecuți prin viață își mărturisesc experiența lor de viață începătorilor, adică copiilor și tinerilor. Și e normal să fie așa și bine se face când cei maturi le vorbesc celor tineri, din suflet, despre drumul lor prin viață și despre bogata experiență pe care au acumulat-o! Însă, dacă „școala vieții" poate da detalii despre răutatea și perversitatea lumii, dar și despre cei buni din lume, pe care i-a întâlnit în viață, *academia duhovnicească* a vieții duhovnicești, adică cei Cuvioși ai Lui, trebuie să dăruie celor tineri și copiilor mărturia autentică despre *trăirea cu Dumnezeu*. Despre cum au trăit ei, cei care L-au iubit pe Dumnezeu și au împlinit voia Lui, despre cum și-au păstrat ei prospețimea inimii și bărbăția minții în această lume și despre cum s-au umplut de slava lui Dumnezeu.

Căci orice om în vârstă și bătrân sau foarte bătrân are *experiență de viață* din care poate să dăruie. Dar nu orice om are și *experiență duhovnicească reală* din care poate să dăruie. Tocmai de aceea, adevărata dăruire, dăruirea mântuitoare, e când dărui experiență teologică și duhovnicească, când dărui cuvinte vii oamenilor, și, în același timp, îi umpli pe ei de slava lui Dumnezeu, care domnește în toată ființa ta.

Pentru că cuvintele noastre nu pot fi disociate de faptele noastre, după cum cuvintele Lui, în inimile Sfintelor Femei Mironosițe, erau unite cu iubirea și ascultarea față de El. Căci ele se raportau la El cu toată ființa lor, iubindu-L integral, nu iubindu-I numai cuvintele, adică predicile Sale. Ci ele, prin predicile și minunile și faptele Lui, pe care le-au văzut, s-au îndrăgostit în mod deplin și pentru

totdeauna de persoana Lui, și de aceea Îi slujeau Lui cu toate ale lor și cu tot ceea ce ele erau.

De ce? Pentru că L-au înțeles și L-au iubit. Pentru că nu poți iubi pe cineva, decât dacă îl înțelegi și îl apreciezi și inima ta se umple din cauza frumuseții și adâncimii vieții sale. Și dacă îl iubești, atunci îl și urmezi, mergi pe mâna lui, ai încredere în el, pentru că viața lui e verticală, viața lui te umple, viața lui te inspiră și pe tine la o viață mare.

De aceea, mesajul îngeresc a fost receptat și crezut imediat de către ele. Pentru că numai cine se încredințează imediat de o mare veste, aleargă...ca să vestească și altora marea veste. Iar Sfântul Matteos, prin sublinierea faptului că ele „au alergat să vestească Ucenicilor Lui [ἔδραμον ἀπαγγεῖλαι τοῖς Μαθηταῖς Αὐτου]" [Mt. 28, 8, BYZ], a vrut să ne arate cum crede adevăratul om iubitor de Dumnezeu. El crede imediat când i se spune adevărul! El nu pune la îndoială revelația! El nu vrea să sucească, să răstălmăcească, să denigreze cuvintele Domnului și ale Sfinților Lui, ci el le crede, pentru că are nevoie de ele. O nevoie capitală, ca de masa de fiecare zi.

Căci adevărul dumnezeiesc, revelat, e *aerul* adevăratului om iubitor de Dumnezeu. E respirația lui clipă de clipă. Adevărul Lui este adevărul nostru, al vieții noastre. Și noi suntem *cineva* înaintea Lui în măsura în care *am întrupat* adevărul Lui. În măsura în care adevărul Lui a devenit *adevărul nostru*, viața Lui a devenit viața noastră, iar El, prin slava Lui, locuiește în noi și ne sfințește pe noi.

Dar dacă credem că cuvintele noastre trebuie să fie într-un fel anume, într-un fel „plăcut" oamenilor, pentru ca să plăcem lor și să fim pe buzele tuturor, iar viața noastră se află *în contradicție* cu cuvintele noastre, atunci suntem *farisei*. Suntem niște *impos-*

tori. Pentru că, în primul rând, nu-i mințim pe alții (lucru ușor de făcut, dacă ai puțină „experiență" a oamenilor), ci ne mințim pe noi înșine. Iar minciuna nu e niciodată „nevinovată" și nici nu e lipsită de urmări rele, ci întotdeauna minciuna e *o rănire interioară*, e o deformare interioară a noastră.

Căci atunci când mințim, ne mințim pe noi înșine și ne intoxicăm cu propria noastră dorință de „a plăcea oamenilor"...

...Eram la un stand de pantofi și i-am spus vânzătoarei că am nevoie de niște pantofi mai largi în părți și cu pielea mai moale, pentru că au început să mi se umfle tălpile și venele de la mersul mult și mă bat pantofii. Și ea îmi spune imediat că *știe* problema mea, pentru că e și problema ei. Și îmi arată urmele de răni de la picioare. „Le-am făcut în trei ore de mers pe tocuri, în noaptea de Înviere! Mai bine nu mă mai încălțam cu ei, dar soțu' așa a vrut"...

Și dacă ne uităm în mod exclusiv la ceea ce vor alții și nu la ceea ce vrem noi, ajungem să trăim o viață *falsă*, pentru că nu ne trăim propria noastră viață. Pentru că propria noastră viață înseamnă *propriile noastre alegeri*, propriile alegeri care *ne împlinesc*, iar nu să alegem ceva pentru că așa place „opiniei publice" sau „lumii".

Însă Sfintele Femei Mironosițe L-au ales pe Dumnezeu! Au ales să se îndrăgostească iremediabil de El, să Îl iubească cu dragoste dumnezeiască, cu dragostea sfântă și să Îi slujească Lui cu orice preț, cu orice risc. Ele nu au ales o modă. Nu au ales de ochii lumii, ci, dimpotrivă, au ales o cale care, în ochii tuturor, „le dezavantaja", le expunea la oprobriul public.

Căci atunci, la începutul Bisericii, *a fi creștin* înseamna a fi „un eretic", „un nebun", „un om care

nu își vrea binele și i s-a urât cu viața". Fiindcă, dacă erai evreu și te converteai la viața Bisericii, evreii te considerau „un apostat", iar dacă erai păgân și deveneai creștin, păgânii te considerau „un necredincios". Și te persecuta toată lumea, pentru că tu erai „un sectar", erai „un dus cu pluta" pentru ei.

Acum, după 21 de secole de Creștinism, când avem toată libertatea de a ne mărturisi credința și de a ne trăi viața creștinește, viața noastră socială, publică e *dulceață pe pâine* pentru noi. Pentru că e o viață constituțională. Statul ne aprobă modul nostru de a fi și de a ne manifesta și ne sprijină în demersurile noastre eclesiale. Biserica conlucrează și are parteneriate cu Statul, Statul finanțează Biserica, Statul garantează libertatea religioasă și de manifestare cultică.

Dar Biserica primului secol creștin a fost persecutată nemilos, inuman, în mod satanic de Imperiul Roman. Ea s-a aflat *în afara legii* timp de trei secole, până ce Sfântul Constantinus cel Mare, Părintele nostru, a dat *libertate* Creștinismului și și-a făcut din credința creștină *propria lui credință și viață*.

Acum, în postmodernitate, după acest pod de secole în care Biserica a fost persecutată în mod direct sau diplomatic, ea nu mai trăiește problema excluderii sociale, ci pe aceea *a relevanței sociale*. Pentru că lumea capitalistă, în care noi am intrat, valorizează Biserica nu în funcție de istoria, tradiția, sfințenia, veridicitatea și unicitatea ei pe pământ, ci de utilitatea ei publică. Adică, lumea banilor, lumea afacerilor, lumea intereselor partizane întreabă: „Ce produce Biserica? La ce mai folosește ea astăzi? Care e rostul ei în mod pragmatic?".

Și capitalismul nu se așteaptă la *adevărul suprem*, la acela că „Biserica naște Sfinți, adică pe

viitorii locuitori ai Împărăției lui Dumnezeu și pregătește umanitatea și întregul cosmos pentru transfigurarea finală a întregii creații", ci pe el îl interesează dacă Biserica se poate transforma într-o „afacere profitabilă". Pentru că Biserica este chemată de lumea capitalistă la a crea spații de educație, spitalicești, de agrement, de business.

Tocmai de aceea, Mănăstirile noastre, care vor să intre în circuitul turistic, încearcă să ofere spații cu regim hotelier pentru vizitatori, iar Biserica, în integralitatea ei, vrea să dezvolte turismul religios și să sporească numărul instituțiilor de învățământ, spitalicești și meșteșugărești cu caracter specific, pentru ca să se autofinanțeze. Pentru că problema banilor nu mai e una secundară, ci una *principală* în ecuația socială a zilelor noastre. Avem nevoie de bani pentru a fi și a ne manifesta eclesial, dar, în același timp, trebuie să nu uităm cine suntem. Pentru că trebuie să legăm interior teologia și viața Bisericii de situația politică și socială în care Biserica trăiește și își desfășoară misiunea ei dumnezeiască.

Adică trebuie să fim realiști, să fim pragmatici, să învățăm să trăim în lumea de azi, dar, în același timp, noi trebuie să fim oameni teologici și duhovnicești. Trebuie să fim oamenii zilei de azi, dar și Sfinți ai lui Dumnezeu.

Pentru că scopul nostru în viață nu sunt afacerile pentru afaceri, nu sunt banii pentru ei înșiși, ci afacerile și banii și alinierea la standardele curente sunt numai *coaja* care ascunde *fructul* vieții noastre duhovnicești și sfinte.

Căci eu, ca Preot și Teolog trebuie să mănânc, să mă îmbrac, să îmi plătesc taxele și impozitele, să îmi întrețin familia. Dar, în același timp, scopul meu în viață nu e „să rezist" oricum sau „să fac" toate com-

promisurile pentru banii mei și pentru ca „să dau bine" la public, ci e acela de *a-mi sfinți viața*. Adică de a trăi creștinește, de a trăi frumos, de a lăsa o operă rotundă, închegată în urma mea și un exemplu care să inspire, în ciuda tuturor păcatelor și a neputințelor mele celor multe.

Iar dumneavoastră cred că doriți același lucru ca și mine: doriți să fiți în pace, să fiți sănătoși și bucuroși dimpreună cu familiile dumneavoastră, să aveți de toate, să puteți face lucruri bune și pentru alții și să vă simțiți împliniți. Căci împlinirea noastră, aici, pe pământ, e dublă: trupească și sufletească.

Iar atunci când mâncăm o mâncare bună și bem o băutură bună și suntem împreună cu cei iubiți ai noștri și toți suntem veseli și binevoitori, ne simțim bine sufletește și trupește. Dar când vrem să ne simțim bine *și duhovnicește*, atunci teologia Bisericii o mâncăm, curăția Bisericii ne inundă, de viața lui Dumnezeu ne umplem.

Iar eu și soția mea, din aceiași bani *puțini* pe care îi câștigăm, trebuie să cumpărăm și mâncare și cărți teologice, și haine și utilitare pentru online, trebuie să ne plătim taxele, dar și să facem milostenie din ei și să ne scriem cărțile, care sunt un dar pentru Biserică și pentru întreaga lume. Și nu am fi putut să facem toată această imensă muncă, dacă mulți oameni nu ne-ar fi ajutat și nu ne-ar ajuta în mod pragmatic.

Căci Sfintele Femei Mironosițe, în loc „să își piardă banii" pe miruri, ar fi putut „să nu se mai deranjeze" să se ducă la mormânt și „să își facă somnul" până mai târziu. Așa cum, de fapt, procedează mulți după moartea bunicilor, a părinților și a soților lor: le lasă mormintele de izbeliște și nu au chef să îi pomenească liturgic.

Însă ele au venit la Cel pe care Îl iubeau și, așa după cum s-au raportat la El în timpul vieții Sale pământești, așa s-au raportat și după moarte: cu aceeași dragoste. După cum noi ne trezim pe fiecare zi cu gândul *să muncim în folosul tuturor*, să predicăm, să scriem, să luminăm și să ajutăm oamenii. Căci nu ne culcăm până nu avem articole pentru a doua zi sau pentru mai multe zile la rând, lăsând pe locul doi casa și mâncarea și odihna noastră fizică.

Iar cei care se gândesc în mod real la noi doi, la mine și la soția mea, o fac în mod pragmatic și nu doar în rugăciune sau citindu-ne online sau scriindune câte un comentariu. Pentru că ei, acești *oameni de bine* și *sprijinitori* ai vieții și ai muncii noastre online și ai operei noastre, *suplinesc în mod faptic* lipsurile noastre cu bani, cărți, lucruri, mâncare...și le suntem recunoscători foarte mult pentru marea lor conștiință față de noi.

Însă, până în clipa de față, după cum ați constatat la nivel online, noi *nu ne-am plâns* de lipsurile noastre, le-am purtat cu demnitate, și, în ciuda lor, ne-am comportat ca și când „totul ar fi fost ok". Am scris aproape zilnic, am editat carte după carte, am suportat toate mizeriile diverșilor „anonimi" care ne-au acuzat de câte în lună și în stele...dar am trecut și prin lipsuri enorme. Așa încât, eu scriam despre teologie mistică, despre vederi dumnezeiești și taine sfinte, dar aveam bani de trăit doar de pe o zi pe alta. Soția mea scria zeci de pagini de critică literară, dar nu avea decât două rânduri de haine, ca și mine. Pe care ni le-am spălat și le-am tot îmbrăcat și nu neam simțit deloc rău că nu am părut „la modă".

Pentru că noi trăim modest, trăim ascetic, nu trăim „în puf", dar toată viața noastră e pentru slujire, pentru creație, pentru dăruire. Iar zecile noastre

de ore de studiu și de scris se văd în ceea ce am publicat, dar ele au avut și urmări practice copleșitoare: o mare oboseală, una cronică, ne-am îngrășat din cauza statului pe scaun la scris și nu pentru că mâncăm trei feluri de mâncare la fiecare masă, a început să ne cadă părul din cap, vederea ni s-a deteriorat și mai mult.

Mi-am pus ochelari la sfârșitul Masteratului, și atunci aveam -0, 5, iar acum am -4, 5 și nu știu dacă o să stagneze miopia mea. Transpir mult din cauza gândirii și creației continue, am nevoie de mâncare uneori în mod instant, pentru că mi se termină energia mentală ca pasta de la pix: când nu mă aștept, dar sunt împlinit pe fiecare zi.

Pentru că ne rugăm împreună în familie, scriem, Îi slujim împreună lui Dumnezeu, tot ce avem și suntem sunt pentru El, și de aceea înțelegem, pe măsura noastră, iubirea și dorul Sfintelor Femei Mironosițe pentru Domnul mântuirii noastre. Căci ele s-au trezit dis-de-dimineață, n-au putut să doarmă de dorul Lui, și au fost primele la mormânt. Și tocmai de aceea tot ele, primele, s-au bucurat să Îl vadă pe Domnul Cel înviat, Care le-a sfătuit să se bucure.

Căci pe ele și pe noi, El ne sfătuiește același lucru: Bucurați-vă întru Mine, căci Eu sunt Dumnezeul vostru! Bucurați-vă și nu vă mai faceți o mie de griji! Bucurați-vă și faceți voia Mea, și celelalte vi se vor adăuga vouă!

De aceea, și eu vă spun dumneavoastră: Bucurați-vă și vă încredeți în toate în Dumnezeul mântuirii noastre! Căci numai întru El putem să trecem marea acestei vieți și să ajungem la odihna Lui.

Hristos a înviat!

Bucurați-vă și vă veseliți duhovnicește că aceasta e viața pe care o cere Domnul de la noi! Amin.

Predică la 12 ani de la adormirea Fericitului Ilie văzătorul de Dumnezeu [4 mai 2017]

Iubiții mei[473],

într-unul dintre visele duhovnicești prin care m-a mângâiat după plecarea sa dintre noi, Fericitul Ilie m-a primit bucuros în fața unui turn alb, al cărui capăt intra în slava lui Dumnezeu. Era vesel, transfigurat la întreaga lui înfățișare, cu totul înduhovnicit, și cu toate astea l-am recunoscut după glas și după anumite trăsături ale feței și ale trupului său. Era bucuros să mă vadă, dar, mai ales, să îmi arate turnul său, care era cu totul alb și prin care am intrat în mod minunat, deși n-am văzut nicio ușă. Și l-am văzut deodată înaintea mea, deși, inițial, era în spatele meu și, tot în fracțiuni de secundă, deși turnul părea, de afară, în alt fel, dinăuntru el era format dintr-o scară în spirală, care urca la nesfârșit. Lucrul minunat al

[473] Scrisă în ziua de 3 mai 2017, zi de miercuri, cu soare, începând de la ora 6. 29 și terminată la 11. 55, după o pauză de 3 ore. Sunt 24 de grade în clipa de față.

acelei scări era acesta: ea nu se sprijinea pe nimic, nu avea bare de susținere pe părți, cum au scările noastre, nu era fixată pe zidul turnului, ci era o scară formată numai din trepte. Și pe măsură ce urcai se petrecea ceva minunat: simțeai că urci pe un munte, că atmosfera se rarefiază, că gândești și simți lucruri din ce în ce mai duhovnicești...dar și faptul că urcarea aceasta îți cere să te înduhovnicești. Căci, deși pășeai pe acele trepte dumnezeiești, care te duceau în Rai, urcarea mea era interioară.

Însă, la un moment dat, nu știu cum, am privit în urma mea și în jos...Până atunci privisem numai spre el, spre Dumnezeiescul Ilie, care pășea în fața mea uluitor de repede și fără niciun efort. Și când am privit în urma mea și în jos m-am înspăimântat duhovnicește: nu existau niciun fel de trepte în spatele meu, nu exista nici turn, nu se mai vedea nimic din lumea noastră, ci doar o mare de lumină dumnezeiască. Și atunci mi-am dat seama că în visul meu eu trăiam o vedere extatică.

Și, imediat, am vrut să îi spun ce se petrece, ca și când el nu ar fi știut ce se petrece, atâta timp cât el mă introdusese în slava lui Dumnezeu. Dar când mi-am întors privirea spre el, nu l-am mai văzut. Și atunci am fost străbătut de gândul ametitor că o să mă prăbușesc de la acea imensă înălțime...și astfel m-am trezit. Dar nu m-am trezit înspăimântat, ci vesel duhovnicește, în pace, cu multă bucurie, pentru că acest vis, alături de altele la fel de duhovnicești și de minunile care s-au petrecut și se petrec în continuu de la adormirea sa, m-au încredințat iar și iar de sălășluirea lui cu Sfinții lui Dumnezeu, în Împărăția Sa.

Dar, mai ales, toate aceste încredințări ale lui în viața mea sunt semnul delicateții sale duhovnicești,

al atenției sale față de fiul său duhovnicesc, pentru ca eu să nu am nicio teamă, nicio îndoială, nicio reținere în a vorbi despre sfințenia lui, despre mântuirea sa, despre icoana dumnezeiască a vieții sale.

Și, cu harul lui Dumnezeu, nu am îndoieli și nici rețineri în a vorbi despre Părintele meu duhovnicesc, ci mă bucur să vorbesc continuu despre istovitoarea sa viață și experiență, despre cum el a muncit pe brânci pentru a se construi interior, adică pentru a se îndumnezei.

Căci oamenii, adesea, cred că trebuie să facă copii, să zidească case, să ajungă în funcții de conducere, să facă lucruri extraordinare pentru ca să se împlinească interior. Însă el, luminat de Dumnezeu, a înțeles că cel mai important lucru în viață e să îți construiești turnul interior, cel care intră în slava lui Dumnezeu, și pe ale cărui trepte duhovnicești trebuie să calci la nesfârșit.

Tocmai din acest motiv, privită din afară, viața sa este una modestă: o familie, o casă, un serviciu și ani întregi de persecuție politică, dar nu din motive politice, ci religioase. Însă, când îl privim interior pe acest Sfânt al lui Dumnezeu, el este un colos de sfințenie și de teologice, de teologie mistică, adică de teologie trăită, experimentată în asceza sa eroică de zi cu zi. Iar opera sa teologico-mistică e unică și luminătoare pentru viața lui și pentru viețile altor mari Sfinți isihaști ai lui Dumnezeu, pentru că el ne-a vorbit din interior despre cum au loc vederile extatice, despre cum te simți înainte, în și după ele, ce înseamnă să stai zile întregi în slava lui Dumnezeu și, la modul practic, ne-a învățat ce e îndumnezeirea omului.

Căci dacă toată lumea vorbește despre „extaze”, despre „nepătimire” și „îndumnezeire”, dar nimeni

nu știe ce sunt ele la propriu, ajungem să credem că ele sunt „metafore teologice". Însă ele sunt *realități ontologice*!

Pentru că extazele sau vederile mistice, nepătimirea și îndumnezeirea sunt trăite de oameni concreți, de Sfinții lui Dumnezeu, adică de cei care își construiesc turnul în ei înșiși și nu în afara lor.

Și am început predica mea din acest an, de la pomenirea sa de 12 ani, cu vedenia din visul meu, pentru că mi-am adus aminte de o vedenie a lui în care a văzut urcări în spirală în slava lui Dumnezeu. Și-a amintit și soția mea despre ele, pentru că i-a vorbit și ei despre spiralele duhovnicești pe care le-a văzut extatic.

Însă Sfântul Sfințit Mucenic Dionisios Areopagitul, în sec. I d. Hr., a vorbit primul despre urcările mistice în spirală.

Căci, spre exemplu, atunci când a vorbit despre Serafimi, Marele Dionisios a spus că numele lor desemnează „mișcarea neîncetată și nesfârșită a lor în jurul celor dumnezeiești și căldura și iuțimea și mai mult decât fierbintea și pururea lor mișcare apropiată și neobosită și neclintită de Dumnezeu.

[Și această mișcare duhovnicească n.n.] e o mișcare care face prin lucrarea ei înălțătoare și lucrătoare asemenea lor pe cele mai jos de ele, ca una care le înfierbântă și le înflăcărează spre o căldură asemănătoare"[474]. Pentru că mișcarea Serafimilor în jurul slavei lui Dumnezeu înseamnă o mișcare iluminatoare pentru treptele ierarhice îngerești de sub ei. Iar toate Puterile cerești se mișcă neîncetat în

---

[474] Sfântul Dionisie Areopagitul, *Opere complete* și *Scoliile* Sfântului Maxim Mărturisitorul, trad., introd. și note de Pr. Dumitru Stăniloae, ed. îngrijită de Constanța Costea, Ed. Paideia, București, 1996, p. 23.

jurul lui Dumnezeu, ele fiind pline de slava lui Dumnezeu[475].

De aceea, când Sfântul Ilie văzătorul de Dumnezeu a văzut, în mod extatic, *urcări în spirală*, el a văzut, de fapt, *Puteri cerești* manifestându-se în mod firesc înaintea lui Dumnezeu. Pentru că ele trăiesc o viață extatică, o viață de continuă vedere dumnezeiască și de continuă mișcare plină de iubire în jurul lui Dumnezeu, a Creatorului întregii existențe. Iar eu, când am văzut, în vedenia visului, o urcare în spirală spre cer, am văzut viața ortodoxă în mișcarea ei spre cer, ajutată de Îngerii și Sfinții lui Dumnezeu. Pentru că, dacă vrem Împărăția lui Dumnezeu, la ea urcăm numai pe scara interioară a ascezei, a luminării dumnezeiești și a îndumnezeirii și nu în alt fel.

Iar în vedenia mea din vis, privirea înapoi a fost amețitoare. Pentru că nu se mai vedeau treptele prime, nu se mai vedea lunga scară pe care o parcursesem, cu Dumnezeiescul Ilie ca înaintemergător al meu, ci numai câteva trepte recente pe care le trecusem. Era o scară suspendată...în slava lui Dumnezeu.

Căci era, de fapt, viața noastră cu Dumnezeu, pe care El ne ajută să o trăim, iar, când privim în urmă, ni se pare foarte greu sau imposibil de retrăit în unele pasaje ale ei. Pentru că, în mod evident, noi am fost ajutați în mod dumnezeiește de către El, ca să biruim tot felul de ispite, de necazuri, de boli, de dezamăgiri. Și dacă le-am trecut, dacă am pășit mai departe de ele, acest lucru e unul minunat, pentru că Dumnezeu a fost întărirea și scăparea noastră.

Și aceasta e diferența marcantă dintre oamenii credincioși și cei necredincioși! Că oamenii credincioși cunosc în mod pragmatic faptul că Dumnezeu

---

[475] Idem, p. 24.

i-a ajutat, dar și cum i-a ajutat. Pentru că Dumnezeu ajută pe tot omul și întreaga Lui creație. Dar omul credincios, care se roagă Lui pentru toate și așteaptă de la El toate, acela trăiește în mod conștient și preabucuros ajutorul lui Dumnezeu în viața lui. El se bucură în mod negrăit, se veselește, se umple de mult entuziasm și de multă curăție dumnezeiască și de multă simplitate duhovnicească, pentru că simte din plin revelarea lui Dumnezeu în viața lui.

Însă, când ajungi să trăiești în slava lui Dumnezeu zile în șir ca Sfântul pomenit azi, ca Sfântul Ilie văzătorul de Dumnezeu, atunci teologia nu mai stă în cărți, ci în tine însuți, pentru că te umpli în mod faptic de toate realitățile mistice despre care dă mărturie teologia scrisă în cărțile Tradiției Dumnezeiești a Bisericii. Iar el se bucura nespus când îi citea pe Sfinții Părinți, când le citea confesiunile lor mistice și când recunoștea în ei propriile lui experiențe ale sfințeniei. Fiindcă se simțea copărtaș la experiența lor și intim cu ei, ca unul care a trăit încă de aici în Împărăția lui Dumnezeu. Căci Împărăția lui Dumnezeu a coborât în el și el a intrat în ea, și nu a fost doar o realitate eshatologică, așa cum este ea pentru mulți dintre noi.

Și cu toate trăirile sale mistice unice, cu toată teologia pe care Dumnezeu Însuși i-a revelat-o, când îi aduceam o altă culegere de vieți de Sfinți sau când îi vorbeam, din notele mele de lectură, despre alți și alți Sfinți pe care eu îi cunoscusem în mod livresc, Dumnezeiescul Ilie se cutremura când avea de-a face cu o viață de Sfânt foarte ascetică sau cu un Sfânt mult chinuit de persecutori. Și îmi spunea iar și iar: „Eu sunt prea mic pe lângă suferințele acestor oameni ai lui Dumnezeu! Chinurile și nevoințele lor

sunt copleșitoare, atât de copleșitoare încât par ireale”.

Însă suferințele și durerile Sfinților nu sunt niciodată ireale! Ba, dimpotrivă, mărturiile din Viețile lor sunt cele despre care s-a aflat și s-au păstrat. Adică: câteva lucruri. Dar durerile, ispitele, necazurile, minunile din viețile lor sunt cu mult mai multe. Și dacă ne raportăm la viețile lor în acest fel, considerându-le doar o părticică din viața lor și din sfințenia lor, atunci ne raportăm cu evlavia care se cuvine Sfinților lui Dumnezeu. Pentru că viețile lor nu sunt ca viețile noastre. Viețile lor sunt mari și dumnezeiești, preaminunate și pline de cuviință dumnezeiască.

Înainte de adormirea sa cea plină de sfințenie, l-am rugat de mai multe ori pe Dumnezeiescul Ilie ca să se roage pentru noi și să ne încredințeze despre el. Despre unde este. Știam deja, de la el, marea vedenie pe care o avusese cu câțiva înainte de adormire, când Dumnezeu i-a arătat locul lui și al soției sale în Împărăția lui Dumnezeu. Și, cu toate acestea, eu l-am rugat, l-a rugat și soția mea, ca să se roage pentru noi și să ne vestească despre sine. Iar el, cu jumătate de gură, ne-a făgăduit că se va ruga pentru noi și ne va întări în toată viața și lucrarea noastră, dacă Dumnezeu îl va găsi vrednic de Împărăția Sa.

Acum, după 12 ani de la adormirea sa, pot mărturisi cu mâna pe inimă că el s-a ținut de cuvânt, numai eu nu m-am ținut întru totul de cuvânt față de el. Și nu îmi caut nicio scuză pentru încălcările făgăduințelor mele față de el. Dar, în același timp, știu că el înțelege și vede tot contextul vieții mele, tot contextul lumii noastre și nu m-a mustrat niciodată pentru neputințele mele interioare.

Iar prin asta, zi de zi, el mă povățuiește ca și în anii uceniciei mele. Pentru că moartea nu distruge nimic, moartea nu distruge relația, pentru că noi suntem ai Vieții și trăim în slava cea veșnică a Ei.

Da, cuvintele nu ajung pentru ca să vorbesc despre persoana lui, despre faptele lui, despre sfințenia lui, despre minunile lui! Dar numai prin cuvinte pot să îl evoc și să îl fac prezent celor care nu îl cunosc. Prin cuvinte, chemarea lui înseamnă rugăciune către el, și cuvintele sunt mâncarea duhovnicească a sufletului nostru, pentru că ele sunt purtătoare de har.

Noi ne vom ruga pentru el, îl vom pomeni liturgic, dar ne vom ruga și lui. Pentru că el, Părintele nostru, e întotdeauna cu noi. Dacă doriți, puteți să faceți și dumneavoastră același lucru: să îl pomeniți liturgic, cu Parastas și la Dumnezeiasca Liturghie, dar și să vă rugați lui ca unui mare Sfânt al românilor. Pentru că el este *cel mai mare Sfânt român isihast al secolului al 20-lea*, căci este *unul dintr-un neam* care s-a ridicat la vederea continuă a slavei lui Dumnezeu, experiență despre care ne-a vorbit Sfântul Isaac Sirul.

Iar acum, în finalul predicii de față, vreau să vă vorbesc despre un lucru foarte important din punctul meu de vedere: despre *surâsul lui duhovnicesc*. Am văzut mii și sute de mii de oameni în viața mea, ca oricare dintre dumneavoastră, dar n-am găsit niciun alt zâmbet care să îmi vorbească despre Dumnezeu. Căci în momentele în care îmi dezvăluia vedenii și înțelegeri dumnezeiești copleșitoare, în unele momente, apărea pe buzele și pe chipul lui un surâs...aidoma unei raze de soare care trece printr-un bob de rouă. Iar surâsul acela era revederea, în mintea sa, a vedeniilor avute, adică consecința reamintirii revelațiilor sale dumnezeiești. De aceea am

spus că surâsul lui e duhovnicesc, e teologic și el mi-a revelat cunoașterea lui profundă de Dumnezeu, pentru că era *un surâs…din veșnicie*.

Așadar, nu e un mare efort să stai de vorbă cu cineva, să evoci viața cuiva, să faci lucruri bune pentru cineva, ci marele efort este efortul sfințeniei. Iar efortul curățirii de patimi, al iluminării și al îndumnezeirii este împlinirea reală a omului, pentru că omul este mai întâi de toate vertical. Da, omul are nevoie și de hrană și de somn și de tot ceea ce înseamnă viața de aici, de orizontalitatea vieții de aici. Însă, dacă apăsăm prea mult pe pedala orizontalității vieții noastre, nu vom mai fi niciodată verticali. Iar noi avem nevoie de viața cu Dumnezeu mai mult decât de aer, pentru că ea e viața care ne mântuiește pe noi.

Dumnezeiescule Ilie, pacea noastră, întărește-ne în tot lucrul cel bun și bucură-ne cu bucurie negrăită prin rugăciunile tale cele bineplăcute către Domnul! Și alături de Preacurata Stăpână, de toți Îngerii și Sfinții Lui, fii cu noi în toate zilele vieții noastre, în clipa morții noastre, la Judecata particulară și la cea de obște, ca să ne mântuim și noi, păcătoșii! Amin.

Predică la Duminica a 4-a după Paști [2017]

Iubiții mei[476],

ce este pentru noi păcatul? Ce se întâmplă când noi păcătuim? Pentru că Domnul i-a spus celui vindecat de către El: „Vezi, sănătos te-ai făcut [Ιδε ὑγιὴς γέγονας]! Să nu mai păcătuiești [μηκέτι ἁμάρτανε], ca nu ceva mai rău să ți se facă ție [ἵνα μὴ χεῖρόν τί σοι γένηται]!" [In. 5, 14, BYZ].

În limba greacă, χείρον [heiron] este comparativul lui κακός [cacos], care înseamnă *rău*. Iar Domnul ne spune că *mai răul* vine în viața noastră dacă păcătuim, în cunoștință de cauză, împotriva milostivirii lui Dumnezeu.

Căci cel care fusese în slăbiciune [ἐν τῇ ἀσθενείᾳ] timp de 38 de ani [In. 5, 5, BYZ], ajunsese astfel datorită păcatelor lui. El suferise pentru păcatele sale și nu pentru că era un om Drept.

Și când Domnul l-a vindecat și omul s-a făcut sănătos, El l-a atenționat că păcătuirea înseamnă boală, că ea ne îmbolnăvește și că, *mai răul*, vine când noi nu vrem să ne îndreptăm viața, nici măcar atunci când reprimim, în dar, sănătatea pe care noi am pierdut-o prin iresponsabilitatea noastră.

Pentru că sănătatea e darul mântuirii noastre. E darul prin care noi suntem capabili să ne mișcăm, să umblăm, să ne nevoim, să muncim, să facem binele care ne sfințește. Însă când noi ne îmbolnăvim, ne îmbolnăvim tocmai pentru că am exagerat cu ceva

[476] Scrisă în ziua de 4 mai 2017, cu 18 grade la ora 8. 30. O zi de joi. Terminată la ora 11. 11.

anume, tocmai pentru că am păcătuit în sufletul și în trupul nostru. Și păcătuim față de sănătatea noastră prin multa mâncare, prin multa băutură, prin mâncare și băutură improprii firii noastre, prin multa muncă, prin multa relaxare, prin neodihnirea noastră, prin neatenția la nevoile noastre sufletești și trupești.

Și păcătuim în ascuns, păcătuim fără privirile celorlalți, și credem că acest lucru nu se vede. Credem că nu are urmări în noi, în ființa noastră. Însă orice păcat are urmări reale în ființa noastră! De aceea, orice păcat trebuie spovedit. Pentru orice păcat trebuie să cerem iertarea lui Dumnezeu. Pentru orice păcat al nostru trebuie să ne pară rău, pentru că orice păcat e distructiv, e mortal...

La prima vedere, a nu citi cărți teologice, cărțile Bisericii, pare a nu avea „urmări" prea mari în ființa noastră. Mulți cred că „se poate trăi și fără"...citirea de cărți teologice. Însă acolo, în aceste sfinte cărți ale Bisericii stă tot modul nostru de-a fi și toată știința mântuirii noastre. Cum fără regulile de circulație nimeni nu ajunge un șofer admirabil, tot la fel nimeni nu poate să se lumineze și să se educe și să se schimbe interior fără teologia Bisericii. Pentru că teologia Bisericii e începutul, e cuprinsul și împlinirea vieții noastre bisericești și a mântuirii noastre.

De aceea, prostia, bădărănia, nesimțirea, neatenția, nepăsarea, neștiința, răutatea, superstițiile, ereziile se nasc din...necitirea cărților Bisericii. Pentru că Dumnezeiasca Scriptură, cărțile Sfinților Părinți, cărțile de slujbă ale Bisericii, dogmele și canoanele Bisericii și întreaga Tradiție și întregul cult și întreaga experiență și istorie a Bisericii reprezintă *adevărata academie* și *cea mai înaltă* a acestei lumi. Pentru că la academia divino-umană a Bisericii

nu învățăm să ajungem ingineri sau avocați sau politicieni, ci învățăm *cum să ajungem Sfinți*. Iar Sfinții vor moșteni lumea transfigurată, întreaga creație care va intra în mod deplin în Împărăția lui Dumnezeu.

Iar când auzim aceste lucruri, atât de mari, de copleșitoare, atunci cuvintele Domnului nostru au cel mai mare impact în inima noastră. Pentru că nu trebuie să păcătuim și mai mult decât am făcut-o până acum, dacă am cunoscut milostivirea Lui.

– Și când am cunoscut noi milostivirea Lui?

– Când cuvintele Lui ne-au schimbat viața. Când El ne-a chemat în Biserica Sa și am cunoscut slava Lui și „ne-am umplut de viața Lui cea nesfârșită”[477]. Pentru că, ori de câte ori ne spovedim și ne împărtășim cu Domnul, noi ne umplem de slava dumnezeirii Sale, ne curățim, ne luminăm și ne sfințim duhovnicește, pentru că ne unim în mod ființial și cel mai profund cu Domnul slavei. Și, de aceea, noi suntem intimii Lui, noi suntem uniți duhovnicește, în mod interior, cu El, cu Dumnezeul mântuirii noastre, cu Cel care este deoființă și împreună-veșnic cu Tatăl și cu Duhul Sfânt. Pentru că prin unirea noastră cu El, Hristos Dumnezeu ne face sălaș al Treimii celei Preasfinte, pentru că slava Treimii coboară în noi și, prin ea, Dumnezeul nostru treimic e cu noi și în noi, învățându-ne toată dreptatea și tot adevărul și toată sfințenia.

Pentru că *mai răul* vieții de aici înseamnă păcătuirea cu obstinație, păcătuirea pe considerentul că „Dumnezeu nu ne face nimic, nu ne pedepsește, dacă nu ne-a făcut până acum”. Și tânărul/tânăra trăiesc „aventuros” cu această înșelare dră-

---

[477] *Liturghier*, ed. BOR 2012, p. 280. *Ultima rugăciune* din *Dumnezeiasca Liturghie* a Sfântului Vasilios cel Mare.

cească în inima lor, se cred puternici și frumoși și sănătoși și...starea lor de sănătate relativă sau aparentă îi face să...se simtă „în stare" să păcătuiască. Chiar „se întrec" în păcătuire, în cine păcătuiește mai mult și mai greu. Pentru că ei cred că păcatul „nu există", el „nu are urmări", ci tot ceea ce noi facem în viață e „bine".

Ba, mai mult, nu numai tinerii sunt *imaturi* în problematici de viață interioară, ci și cei maturi, ba chiar și oameni bătrâni sau foarte bătrâni. De ce? Pentru că viața interioară, duhovnicească, se înțelege și se trăiește numai în Biserică. Pe ea nu o poți învăța „la școala vieții", cu care mulți se laudă, pentru că numai pe ea au frecventat-o. Ci viața cu Dumnezeu o învățăm numai de la El și numai în Biserica Lui, aici, unde El locuiește în noi și între noi, fiind pacea și bucuria noastră cele veșnice.

Așa stând lucrurile, nu veți afla mai nimic despre ce înseamnă *patimă* și *virtute* de la școală, de la mall sau de la televizor, dar veți afla lucruri punctuale despre acestea două și despre multe alte lucruri ale mântuirii noastre, dacă veți citi *Filocalia românească*, capodopera traductorială a Dumnezeiescului Dumitru Stăniloae, Părintele nostru, al tuturor românilor ortodocși. Căci el ne-a pus în brațe știința mântuirii oamenilor, pe care Dumnezeiești Părinți ai Bisericii au trăit-o și au lăsat-o în scris pentru mântuirea noastră.

Dar dacă noi nu citim și nu cunoaștem știința mântuirii, a sfințirii omului în Biserică, atunci înseamnă că ea nu există? Dacă nu am fost cu toții pe lună, înseamnă că racheta nu există? Dacă nu am văzut cu toții rinoceri sau elefanți și i-am văzut doar la televizor și online, înseamnă că rinocerii și elefanții nu mănâncă și nu se înmulțesc?

Însă, sunt enorm de multe lucruri pe care nu le știm și nu le înțelegem, și de aceea nu putem sta o zi degeaba fără ca să cunoaștem altceva din marea creație a lui Dumnezeu. Căci dacă pierdem ziua, noi suntem mai mici, noi stagnăm, noi ne autolimităm în materie de cunoaștere și experiență. Dar dacă facem din viața noastră o viață de studiu și de rugăciune, o viață de experiență și de comuniune și de comunicare, atunci ne lărgim mintea, ne lărgim inima, ne extindem la nesfârșit experiența, pentru că devenim oameni care îmbrățișăm tot mai mult, cunoaștem tot mai mult, suntem tot mai mult.

Dar eu am întâlnit oameni, cu siguranță și dumneavoastră, care nu vor...mai mult. Am întâlnit oameni care se tem să fie mai mult decât sunt, să facă mai mult, să iasă în evidență. De ce? Pentru că nu vor „să aibă probleme". Probleme de...invidie, de răutate, de nesimțire. Nu vor să fie agasați de oameni, nu vor să fie vorbiți de rău, nu vor să fie invidiați și să li se pună piedici peste tot. Și, într-un anume fel, acești oameni au dreptate: dacă faci multe lucruri ești „luat la ochi". Luneta e pusă pe tine. Lupa e pusă pe tine. Ți se caută noduri în papură, ți se caută prin gunoaie, ți se ascultă telefoanele, informatorii în jurul tău roiesc și toți se dau de „prieteni" ai tăi la cataramă. Dar ei nu sunt „prieteni", ci *ciripitori*!

Și când spun că pot să facă mai mult, dar nu pot tocmai din cauza ciripitorilor, a invidioșilor de profesie, a răzbunătorilor calificați, da, ei au dreptate! Însă au dreptate pe sfert.

Pentru că reversul medaliei e acesta: mediocritatea nu înseamnă niciodată *împlinire*, ci renunțare la tine însuți, sinucidere interioară. Ținerea talanților în nelucrare, pentru a nu avea probleme în viață, înseamnă a nu-ți asuma *riscurile* împlinirii, adică ale

sfințeniei. Căci viața are riscurile ei, iar sfințenia are riscuri și mai mari. Fiindcă nu oamenii, în primul rând, se luptă cu noi, când vrem să ne sfințim viața, ci tot Iadul se luptă cu noi.

Dar riscurile sfințeniei ne fac să câștigăm totul. Ele ne bagă în Rai. Pentru că Iadul și oamenii lui de pe pământ se luptă cu noi, însă mai puternic decât toți e Domnul slavei, e Stăpânul vieții noastre, e Dumnezeu Pantocratorul, Cel care ne ține pe toți în palma Sa cea prea delicată, pe niciunul netrecându-ne cu vederea. Iar a rămâne submediocru sau mediocru cu bună știință, deși ai multe potențe de la El, înseamnă *a-L desconsidera enorm de mult* pe Cel care ți le-a dat, dimpreună cu marele dar al vieții și cu marele dar al sănătății.

Așadar, noi nu ne putem permite o viață de lene, o viață de nelucrare, ci viața noastră e sfințenia. Și cine nu vrea să se sfințească, nu vrea să fie viu în veci. Cine nu vrea să se sfințească nu vrea să fie mădular real al Bisericii și nici moștenitor al Împărăției lui Dumnezeu.

De aceea, când Domnul ne vorbește despre *lume* și ne spune că *noi nu suntem din lume*, pentru că *El ne-a ales pe noi din lume* [In. 15, 19, BYZ] și ne-a umplut de slava Lui și de tot adevărul mântuitor, ne spune că noi, creștinii Lui, suntem *în mod fundamental alții*, la nivel interior, decât lumea care trăiește la întâmplare. Că noi, pe-afară, deși părem „ca lumea", în interiorul nostru nu suntem ca ea. Pentru că în interiorul nostru noi suntem plini de slava Lui și de virtuți dumnezeiești și de tot adevărul Bisericii, pentru că priveghem continuu la mântuirea noastră, și nu suntem niște pierde-vară, mânați de tot felul de iluzii și de mode ale lumii noastre.

Nu, noi nu suntem *la fel*! Ci noi suntem *diferiți* față de lume. De aceea, lumea *ne urăște* [In. 15, 19, BYZ]. Pentru că El ne-a ales pe noi din lume și ne-a curățit și luminat și sfințit prin Dumnezeieștile Taine ale Bisericii și ne-a făcut fără prihană, fiii după har ai lui Dumnezeu, „seminție aleasă [γένος ἐκλεκτόν], împărătească preoție [βασίλειον ἱεράτευμα], neam sfânt [ἔθνος ἅγιον], popor întru păstrare [λαὸς εἰς περιποίησιν]" [I Petr. 2, 9, BYZ]. Căci noi suntem sfințiți de El pentru că Dumnezeu vrea să ne păstreze/ să fim cu El pentru toți vecii și nu numai pentru viața de acum și de aici. El ne sfințește și ne păstrează în comuniunea cu Sine pentru toți vecii. De aceea, *mai binele* nostru, care este *sfințenia*, e pentru binele cel veșnic al vieții noastre.

Căci noi trăim aici, în istorie, o viață sfântă în Biserica lui Dumnezeu, dar numai pentru a trăi veșnic în slava lui Dumnezeu, dimpreună cu El și cu toți Sfinții și Îngerii Lui. De aceea, noi, acum, ne pregătim pentru veșnicia cu Dumnezeu și nu pentru „moartea eternă", căci nu există „moarte eternă" pentru noi, cei înviați întru El.

Din acest motiv, *viața creștină este cel mai pozitiv și mai plin de bucurie mod de existență din această lume*. Pentru că noi suntem plini de slava, de sfințenia și de bucuria cea veșnică a lui Dumnezeu. Și praznicul Învierii Domnului în care suntem, acest praznic de multe zile și care e plin de bucurie și de seninătate, este o icoană palidă a veșnicei bucurii cu Dumnezeu. Pentru că bucuria lui Dumnezeu este inexprimabilă. Bucuria Lui copleșește orice minte rațională. Dar ea, bucuria lui Dumnezeu, este conținutul vieții noastre interioare. De aceea noi nu suntem ca lumea, adică aidoma celor care nu Îl cunosc pe Dumnezeu și nu sunt intimi cu El. Pentru că lumea

care nu Îl cunoaște pe El e singură în ea însăși, e fără bucurie, e fără nădejde. Dar nădejdea noastră e Dumnezeu și El nu ne rușinează niciodată. Pentru că El e pacea, El e bucuria, El e frumusețea noastră duhovnicească, El e Cel care ne umple de sfințenie și de bucurie.

Însă...cel care *ne mănâncă* bucuria din noi e tot păcatul pe care îl săvârșim. Tot păcatul, toată patima, toată neștiința teologică și practică sunt cele care ne urâțesc interior. Minciuna, curvia, iubirea de bani, indiferența la durerile altora, nemilostivirea, răutatea, vorbirea de rău, judecarea aproapelui nostru, desconsiderarea lui pe diverse motive bizare sunt cele care ne fac inumani. Și dacă devenim inumani, atunci nu semănăm cu Dumnezeu, cu Cel care S-a făcut *aproapele* și *prietenul* nostru.

Pentru că aproapele nostru ne face să Îl vedem pe Hristos în el. Când îi vedem pe oameni trebuie să Îl vedem pe Cel care a murit pentru păcatele noastre, ca viață să avem întru El. Când îi vedem pe ei, trebuie să avem conștiința că ei sunt chemați, împreună cu noi, la aceeași moștenire părintească veșnică, la Împărăția cea veșnică.

Dar unde aproapele nostru nu poartă chipul lui Hristos sau când noi nu vedem în el pe Hristosul nostru, atunci el este „un nimeni" pentru noi. Și îl batjocorim și îl minimalizăm și îl excludem și îi facem probleme, pentru că conștiința noastră este decuplată momentan de la sursa vieții, Care e Dumnezeu. Pentru că atunci când păcătuim mult și ne urâțim interior, ne adormim conștiința, o facem în mare parte nelucrătoare. Și de aceea îndrăznim mereu și mereu să facem rele peste rele. Stivuim rele peste rele și ni se pare că „am driblat" viața...Dar nu am câștigat nimic în fapt, decât o interminabilă silă

față de noi înșine. Care, atunci când lăsăm conștiința să ne mustre, sporește tot mai mult.

Pentru că păcatul nu e firesc pentru noi, nu e normal, nu ne caracterizează! Păcatul e boala care ne face urâți, e întunericul interior care dă pe afară, e o priveliște groaznică, pentru că e o sinucidere lentă.

Însă cine înțelege asta, până când nu e prea târziu? Cine ia în seamă păcatele pe care le face zilnic și le pune pe hârtie pentru ca să le spovedească? Cine se gândește la mântuirea lui și a întregii lumi? Care e creștinul ortodox, care iubește viața cu Dumnezeu și vrea să îi aducă pe toți la comuniunea cu El?

Așadar, iubiții mei, ajutorul nostru este Dumnezeu [Ps. 61, 9, LXX] și a Lui este mila [Ps. 61, 13, LXX]. Și El va răsplăti fiecăruia după faptele lui [Ibidem].

De aceea, să gândim la ce este bun și frumos și să facem voia Lui în toate zilele vieții noastre, pentru ca să fim cu El în toți vecii!

Hristos a înviat!

Dumnezeu să vă binecuvinteze și să vă bucure întru toate, acum și pururea și în vecii vecilor. Amin!

Predică la Duminica a 5-a după Paști [2017]

Iubiții mei[478],

săvârșim adesea un mare păcat în viața noastră, în viața noastră socială, și anume pe acela de a încerca să fim *pe placul* oamenilor, să îi mulțumim pe oameni cu ceea ce facem și spunem, păstrându-ne discursul în cadrul modului lor îngust de a vedea lucrurile, dar *făcând abstracție* de ce vrea Dumnezeu să facem. Adică îl punem în prim-planul vieții noastre pe om și nu pe Dumnezeu, deși noi suntem *creștini*, adică născuți duhovnicește de Hristos, Dumnezeul și Mântuitorul nostru, și nu *oameni de lume*.

Și de ce facem asta? Pentru că nu vrem să avem „probleme" cu oamenii. Nu vrem să îi stresăm, să îi iritățm, să îi enervăm cu prezența și cu vorbirea noastră, mai ales cu perspectiva noastră de viață atât de colosală, de bulversantă pentru omul nedus la Biserică, aceea că noi ne pregătim pentru veșnicia cu Dumnezeu, pentru o veșnicie preaveselă și preabucuroasă cu El, și nu pentru fala lumii, pe care o mănâncă mormântul.

Și pentru a nu stresa, ca nici noi să nu fim stresați de către ei, alegem să nu vorbim despre noi înșine, despre adevăratele noastre crezuri. Ne negăm în mod conștient identitatea în fața lor, ne comportăm în aparență ca ei, pentru ca să nu atragem invidia, dușmănia și ura lor asupra noastră. Însă

[478] Scrisă în ziua de 10 mai 2017, o zi ploioasă și înnorată de miercuri, cu 7 grade la ora 7.00.

acest lucru este inevitabil! Pentru că noi nu suntem din lume [In. 15, 19], nu suntem din lumea care își face din păcat o haină de gală, ci noi urâm păcatul în noi înșine, ne lepădăm de el, pentru că ne răstignim continuu toate gândurile, toate sentimentele, toate acțiunile, tot ceea ce suntem noi, pentru ca *să trăim duhovnicește*, adică *cu Dumnezeu*.

Însă, când vrem să trăim porțiuni din viața noastră *pe placul* oamenilor, dar nu și pe placul lui Dumnezeu, atunci ne menajăm sănătatea, ne gândim la liniștea și la imaginea noastră socială, vrem ca lucrurile să fie „mai ușoare" pentru noi...dar păcătuim grav față de Dumnezeul mântuirii noastre. Pentru că El dorește ca noi să ascultăm de El în toate clipele vieții noastre, căci El, prin slava Lui din noi, vrea să ne călăuzească spre modul de viețuire care Îi place Lui, dar care ne mântuiește și pe noi.

De aceea, Dumnezeu consideră momentele când noi *ne dăm cu lumea* ca *momente de desfrânare*, de rătăcire, de libertinaj, pentru că atunci ieșim din relația de iubire cu El și slujim idolului *respectabilității deșarte*.

Ce înseamnă *să fii respectat* în comunitatea în care trăiești, în breasla ta, în tagma ta? Înseamnă să fii *apreciat* pentru munca și viața ta, pentru modul tău de a fi care place majorității. Înseamnă *să ai un nume bun* printre oameni.

Dar a avea un nume bun printre oameni și a fi un om respectat de către ei, pentru că ai mai multe studii ca ei sau ești într-o poziție socială superioară lor sau pentru că ai făcut și faci anumite lucruri importante pentru conaționalii tăi nu înseamnă că ești și un om...*plăcut* lui Dumnezeu. Pentru că *a fi respectabil/ venerabil/ bun* pentru oameni nu înseamnă și *a fi Sfânt*. Iar lui Dumnezeu nu îi plac

respectabilii, nu îi plac cei care în aparență par *buni* în fața oamenilor, în ochii lor, ci Lui îi plac Sfinții Lui. Lui Îi plac cei în care El locuiește, chiar dacă ei par sau nu par „buni" și „demni de respect" pentru toți oamenii.

Tocmai de aceea, adesea, Sfinții sunt considerați „păcătoși" și sunt lăudați impostorii, cei care par „buni" în fața lui Dumnezeu, dar ei sunt „buni" doar pentru cei miopi duhovnicește.

Și de ce laudă lumea pe cei care sunt ca ea? Pentru că lumea nu iubește verticalitatea duhovnicească. Nu îi iubește pe cei care vor să o schimbe din păcatele ei. Ci ea îi admiră pe păcătoșii „respectabili", pe „descurcăreți", pe fanfaroni, pe duplicitari. Pentru că lumea „se descurcă", se complace în starea ei de cădere, își construiește autonomia interioară prin negarea sistematică a voii lui Dumnezeu în ea însăși și „binele" ei este teluric. E doar pământesc, fiind format din bani, afaceri, mâncare, băutură, drumeții, petreceri, relaxări...și multă grandomanie.

Tocmai de aceea, lumea nu-i iubește pe creștini și nu îi poate iubi niciodată cu adevărat, pentru că creștinii lui Dumnezeu pun pe primul loc în viața lor pe Dumnezeu și ei trăiesc pentru slava și voia lui Dumnezeu, în Biserica Lui și după învățătura revelată de El Sfinților Lui, se bucură de cele ale lui Dumnezeu, dar gustă din ele cu evlavie, consideră postul ca făcând parte din normalitatea vieții, văd în familie împlinirea reală, dar fără ca să excludă fecioria și monahismul, nu se cred stăpânitorii acestei lumi, dar trăiesc în ei cu arvuna vieții veșnice, unde Dumnezeu va împărăți dimpreună cu Sfinții Lui.

Iar lumea iubește pe ale sale [In. 15, 19]...și Sfinții pe ale lui Dumnezeu. Pentru că Sfinții nu au nevoie de elogiile deșarte ale oamenilor, ci ei au

nevoie de Dumnezeul mântuirii lor. Au nevoie să simtă în ei slava Lui și că El este cu ei întotdeauna.

Și această introducere, în care am distins pe *omul teluric* de *cel duhovnicesc*, am făcut-o pentru Evanghelia de azi [In. 4, 5-42], în care Domnul ne-a învățat să nu vorbim cu oamenii doar cele obișnuite, protocolare, ci să trecem la teme profunde ale vieții creștine. Pentru că El a început să discute cu Sfânta Fotini despre apa din fântână [In. 4, 7], încălcând obiceiul disprețuitor al iudeilor față de samaritei [In. 4, 9], și a ajuns să îi profețească și să Se reveleze în fața ei ca *Mesias* [Μεσίας] sau *Hristos* [Χριστός] [In. 4, 10-26], fără să se uite că ea, confidenta Lui, e o femeie păgână. Și asta pentru ca să ne spună nouă, tuturor, că așa trebuie să vorbim și noi cu oamenii lumești, cu cei care nu cred sau nu mai vor să vină la Biserică, deși ei sunt botezați ortodox: să vorbim duhovnicește, să vorbim serios, să vorbim principial. Dar nu ex abrupto, nu de la început, ci după ce pregătim terenul sufletesc pentru o discuție profundă, teologică, pentru o discuție de la suflet la suflet.

Căci omul lumesc este un munte de întrebări fără răspuns. El e avar, pentru că îi e frică de moarte, el se iubește pe sine, pentru că nu e iubit de nimeni în mod real, e neștiutor al lucrurilor importante, pentru că nu știe unde să caute răspunsuri pentru întrebările lui, dar, mai ales, nu are fundament, nu are stabilitate interioară, și se lasă tulburat de orice zvon, de orice panică, de orice frică. Și când tu, creștinul ortodox, vrei să vorbești cu el în cunoștință de cauză, când vrei să vorbești cu el, tu fiind un om duhovnicesc, și începi să îi răspunzi la întrebările lui și să îl liniștești, el se agață de tine ca de un colac de salvare, pentru că vede că tu ești stabil, tu ai rădăcini în comparație cu el.

Căci Domnul nu s-a uitat la faptul că ea era femeie, nu s-a uitat la păcătoșenia și neștiința ei, nu s-a uitat la faptul că ea era păgână, ci la faptul că ea era *om*. Ea era creația Sa, cea făcută după chipul Lui. Ea era un om care avea nevoie de certitudini. Și Dumnezeu stă de vorbă cu cei care au nevoie de încredințări, care au nevoie de relația cu El.

Tocmai de aceea, Evanghelia zilei ne încredințează de faptul că Iisus este *Hristos*, Cel prezis de Profeți, că Hristos este Fiul lui Dumnezeu întrupat, Cel care a înviat a 3-a zi după Scripturi, și că El vorbește cu oamenii și îi încredințează despre divino-umanitatea Sa. Pentru că El dorește ca oamenii să Îl cunoască cu adevărat, să Îl iubească din toată ființa lor și să fie cu El în relație veșnică.

Și Sfânta Fotini, crezând în Hristos Dumnezeu, s-a făcut Apostolul Lui pentru neamul său și a fost convingătoare în fața lor [In. 4, 29-30], în așa fel încât Domnul a rămas două zile la samaritei [In. 4, 40]. Dar El le-a vorbit samariteilor, după cum îi vorbise și femeii, cu aceeași profunzime, și, de aceea, „[cu] mult mai mulți au crezut pentru cuvântul Lui [πολλῷ πλείους ἐπίστευσαν διὰ τὸν λόγον Αὐτοῦ]” [In. 4, 41, BYZ]. Datorită propovăduirii Sale către ei.

Însă, dacă nu vorbim oamenilor despre cine suntem noi cu adevărat, cei înviați din morți de către Domnul slavei, cu ce ajutăm lumea? Ce facem noi pentru lume, pentru lumea indiferentă și necredincioasă, dacă nu îi aducem luminarea de care ea are nevoie? Pentru că lumea are nevoie să cunoască adevărul lui Dumnezeu [In. 8, 32], să fie luminată de adevărul lui Dumnezeu, pentru că numai adevărul Lui ne face liberi [Ibidem]. Ne face liberi interior, adică ne dă putere să luptăm cu patimile și neștințele noastre, cu obiceiurile noastre cele rele.

Tocmai de aceea, *darea noastră cu lumea* e un mare păcat, o mare prostituare interioară. Pentru că noi, creștinii, ne negăm propria noastră identitate ca „să plăcem" lumii. Numai că lumea nu dă doi bani pe noi dacă ne negăm interior. Pentru că ea nu vrea doar *să ne negăm* identitatea, ci *să renunțăm cu totul* la ea, ca toți să fim „la fel".

Așadar, fie că din lașitate sau din comoditate sau din alte interese minore, noi pactizăm din când în când cu lumea și cu tabieturile ei, prin această pactizare interioară nu câștigăm „bunătatea" lumii față de noi, ci *disprețul* ei. Pentru că lumii îi plac cei care sunt *inflexibili* ca și ea.

Un om mândru nu își cere niciodată iertare, după cum cel cameleonic, mincinosul de profesie, nu va recunoaște niciodată că el e turnătorul care ți-e „prieten". Iar dacă noi, cu astfel de oameni adânciți în rele, încercăm să părem „mai puțin credincioși" în unele momente ale vieții noastre, ei nu au nicio stimă față de noi. Pentru că lor le plac durii, le plac inflexibilii, le plac cei care au ascendent asupra lor și nu cei care se dovedesc a fi slabi.

De aceea, păcătuirea noastră în fața lor, prin aceea că vrem să le facem „pe plac", e una *gratuită* pentru ei. Pentru că ei, oamenii lumești, nu bagă în seamă sensibilitățile conștiinței creștine. Dar dacă ești intransigent cu ei, dacă te arăți superior lor prin viața, atitudinea și opera ta, dacă le arăți, în mod explicit, crezurile tale creștine și verticalitatea ta, prin aceasta îi birui și îi umilești. Pentru că pe omul păcătos *îl biruie* numai adevărul și frumusețea ta duhovnicească, munca și verticalitatea ta interioară, și nu abdicarea de la principiile tale „de dragul" lui.

Sfânta Fotini, când era păgână și vorbea cu Domnul, a vrut apa [In. 4, 15] „izvorând întru viață

veșnică [ἁλλομένου εἰς ζωὴν αἰώνιον]" [In. 4, 14, BYZ]. Pentru că a vrut să aibă *ceva netrecător* în viața ei. Iar atunci când a vrut să știe *locul de închinare* [In. 4, 20], ea a vrut *o relație reală* cu Dumnezeu. Fapt pentru care a aflat de la Domnul, în mod profetic, că „adevărații închinători [οἱ ἀληθινοὶ προσκυνηταὶ] se vor închina Tatălui în Duh și [în] Adevăr; căci și Tatăl pe aceștia îi caută, pe cei care I se închină Lui. [Căci] Duh [este] Dumnezeu; și cei care I se închină Lui, în Duh și [în] Adevăr trebuie a I se închina" [In. 4, 23-24, BYZ].

Iar dacă adevărații închinători sunt cei duhovnicești, cei în care izvorăște apa harului, apa lui Dumnezeu, atunci ei se închină Preasfintei Treimi, Dumnezeului nostru, în toată vremea și în tot locul. Și dacă oamenii lui Dumnezeu se pot ruga oriunde, atunci ei pot să vorbească cu oricine și oricând despre Dumnezeu în rugăciune și pot să le propovăduiască oriunde și oricând.

Dar pentru ca să te rogi pentru alții și pentru ca să le vorbești altora, trebuie ca tu însuți să asculți glasul Lui și să te lași învățat de El voia Sa. Și glasul Lui te va duce acolo unde tu nu știi și unde credeai că nu poți ajunge, și vei vorbi despre El și despre voia Sa la oameni pe care nu îi credeai în stare de receptarea voii lui Dumnezeu. Pentru că El nu greșește niciodată când ne trimite undeva. El nu greșește niciodată când ne trimite oameni pe care trebuie să îi ajutăm sau animale sau păsări, pentru că toate sunt în mâna Lui și El vrea să ne învețe să fim milostivi și buni, îngăduitori și blânzi cu oamenii. Și să căutăm mereu mântuirea lor și a noastră și nu disensiuni prostești și neavenite.

Așadar, iubiții mei, ducerea Domnului la păgâni prevestea chemarea întregii lumi în Biserică!

Pentru că scopul lui Dumnezeu nu a fost niciodată doar Israil, ci scopul lui Dumnezeu a fost întreaga lume și întreaga Lui creație. Pentru că El dorește ca să-l îndumnezeiască pe om și întreaga Lui creație și nu dorește doar mântuirea sufletelor noastre.

Dumnezeu dorește să ne sfințească și să ne mântuiască la modul integral. El vrea să fim cu totul ai Lui, așa cum suntem introduși cu totul în apă, la Botez, trăind mistic moartea și învierea Lui în noi înșine. El ne vrea adevărați trăitori și închinători ai Lui, care să nu ne temem de oameni și nici să ne rușinăm de adevărul și de rânduielile divino-umane ale Bisericii Sale, ci să facem mereu voia Lui. Pentru că voia Lui e viața noastră, dar și viața celor care se convertesc prin noi. Și responsabilitatea noastră, a fiecăruia în parte, e imensă, pentru că niciunul dintre noi nu trebuie să fie o sminteală pentru oameni, nu trebuie să fie o povară sau o rușine, ci o mare binecuvântare și înțelepțire a lor.

Căci noi trebuie să fim oameni buni și muncitori, oameni smeriți și drepți, onești și binefăcători în viața oamenilor. Fiindcă numai astfel este slăvit Dumnezeu întru noi, dacă oamenii se bucură când ne văd viața și lucrarea noastră și, luând aminte la noi, și ei încearcă să Îi slujească lui Dumnezeu și oamenilor.

Hristos a înviat!

Dumnezeu să vă umple de pacea și de bucuria Sa totdeauna, acum și pururea și în vecii vecilor! Amin.

Predică la Evanghelia Sfântului Lucas [5]

Iubiții mei[479],

fiecare ne naștem când se împlinește vremea pentru nașterea noastră. Așa după cum spune Sfântul Lucas la 1, 57: „Iar Elisavetei i s-a împlinit vremea să nască ea, și a născut fiu". Căci există o vreme pentru ca să ne naștem și există o vreme pentru ca noi să naștem trupește sau duhovnicește pe alți oameni. Pentru că Dumnezeu rânduiește o vreme pentru fiecare lucru.

Sfântul Apostol Lucas – Evanghelistul, istoricul Bisericii și medicul [Col. 4, 14] – este numărat de Sfântul Ippolitos al Romei ca al 15-lea în sinaxa celor 70 de Sfinți Apostoli ai Domnului[480]. Iar istoricul bisericesc Eusebios, în *Istoria bisericească* (III, 4, 6), ne vorbește despre ucenicia lui față de Sfântul Apostol Pavlos, confirmându-ne că el a scris *Evanghelia după Lucas* și *Faptele Apostolilor*[481].

Și în Evanghelia sa, Sfântul Lucas ne spune că Elisavet a născut pe fiul ei atunci când „i s-a împlinit vremea să nască ea [ἐπλήσθη ὁ χρόνος τοῦ τεκεῖν αὐτήν]". Nu înainte și nu după vreme, ci la vreme. Pentru că oamenii vin în lume atunci când dorește Dumnezeu. Și dacă ei vin pe lume atunci când se împlinește vremea nașterii lor, tot la fel trebuie să și

---

[479] Începută în seara zilei de 10 mai 2017, zi de miercuri, la 19. 36, cu 12 grade la ora 19.00 și cu soare afară. După ce a fost înnorat și frig o mare parte din zi. Și terminată pe 11 mai 2017, zi cu soare, la 10. 27, cu 14 grade la ora 10.00.

[480] PG 10, col. 955-956.

[481] PG 20, col. 220/ PSB 13, p. 101-102.

plece dintre noi: atunci când dorește Dumnezeu. Pentru că viața e darul Lui și nu al nostru.

Viața este marele dar al lui Dumnezeu pentru noi și el e timpul mântuirii noastre.

Și când s-a născut Sfântul Ioannis Botezătorul, „au auzit vecinii și rudele ei că mărea [ἐμεγάλυνεν] Domnul mila Lui cu ea și se bucurau împreună cu ea" [1, 58]. Căci vecinii și rudele ei au venit să se bucure împreună cu ea de mila lui Dumnezeu față de ea. Pentru că ei vedeau că Domnul mărea mila Lui cu ea, o umplea de mila Lui, pentru că născuse la bătrânețe și nu la tinerețe, ca femeile obișnuite.

Sfântul Lucas folosește imperfectul activ *mărea* [ἐμεγάλυνεν] și nu aoristul *a mărit*, pentru că mila lui Dumnezeu s-a arătat în Sfânta Elisavet nu numai prin aceea că a zămislit și a născut la bătrânețe, ci și prin aceea că ea a devenit mamă de Profet. Iar *a fi mamă* este o vocație activă, e o misiune continuă, o neîntreruptă dăruire, atâta timp cât maternitatea nu se reduce la episodul nașterii. Pentru că mama e *mamă* nu doar pentru că *naște*, ci și pentru că *își crește* și *își educă* pruncul. Și Domnul mărea/ Își extindea mila Lui cu ea, pentru că îi dădea să fie *o adevărată mamă* pentru Sfântul ei prunc, pentru Sfântul Ioannis Botezătorul.

Căci noi avem nevoie de mila lui Dumnezeu pentru ca să naștem prunci, dar, mai ales, pentru ca să îi creștem și să îi educăm creștinește. Fiindcă primim de la El prunci frumoși și sănătoși. Îi primim în dar. Însă ce punem în sufletul lor? Ce facem cu aceste unice daruri ale lui Dumnezeu? Căci dacă, cu adevărat, suntem *părinți*, atunci dovedim asta prin copiii noștri. Iar dacă copiii noștri seamănă cu noi la virtuți sau ne întrec pe noi în virtuți înseamnă că am fost buni educatori ai lor. Dar dacă ei ne-au copiat

numai patimile și patimile noastre sunt vii în ei, atunci nu suntem cu adevărat părinți, ci doar născători ai lor, după care i-am lăsat de izbeliște.

Tocmai de aceea, Sfântul Lucas ne-a indicat aici, la 1, 58, că avem nevoie de mila lui Dumnezeu, de mărirea milei Lui, de înmulțirea harului Său în noi, pentru ca să fim buni părinți. Tot la fel, nu putem fi cu adevărat *Părinți duhovnicești* dacă mila Lui nu e din destul în noi și dacă El nu ne umple de multă cunoaștere și înțelepciune teologică și duhovnicească. Pentru că *fiii duhovnicești* nu se nasc din vorbe, ci din slava lui Dumnezeu și din teologia cea dumnezeiască și din experiența autentică a îndumnezeirii personale.

El, Părintele duhovnicesc, trebuie să fie Sfânt și Teolog autentic pentru ca să te facă și pe tine *fiul* lui întru Domnul. Așa după cum părinții cu fii trupești trebuie să fie capabili să-i crească și să-i educe și să îi facă oameni pe propriile lor picioare. Pentru că nu poți sta la nesfârșit agățat de părinții tăi, ci, de la un anumit moment, trebuie să mergi pe propria ta cale. Pe calea de care ești în stare, tocmai pentru că ei te-au crescut și educat bine.

La 8 zile de la naștere, Sfântul Ioannis a fost tăiat împrejur/ circumcis [1, 59]. Și cei care au venit să facă această lucrare sfântă, care prefigura Botezul creștin, au vrut să îl numească ca pe tatăl său, adică *Zaharias* [1, 59]. Dar Sfânta Elisavet le-a spus că numele lui este *Ioannis* [1, 60]. Și Sfânta Elisavet a spus-o profetic, pentru că acesta era numele pe care i-l revelase Sfântul Arhanghel Gavriil Sfântului Zaharias, soțul ei.

Însă nimeni nu se mai chema astfel în neamul lor [1, 61]. Era un nume neobișnuit pentru ei. Dar era numele pe care Dumnezeu i l-a pus Botezătorului

Său. Și care exprima faptul că el este *darul lui Dumnezeu* pentru lume.

De aceea și noi, când alegem nume pentru copilul nostru, trebuie să Îl rugăm pe Dumnezeu să ne lumineze asupra numelui pe care trebuie să îl alegem. Să Îl rugăm să ne dea El numele pruncului nostru. Căci cu post și cu rugăciune și cu pocăință și cu fapte bune trebuie să Îl rugăm pe Dumnezeu pentru a ne da numele lor, ale copiilor noștri. Pentru că astfel vom ști care a fost voia Lui cu copiii noștri. Însă toată viața noastră trebuie să ne rugăm pentru copiii noștri, pentru sănătatea și mântuirea lor. Căci ei au nevoie mereu de rugăciunile și de ajutorul nostru și de exemplul vieții noastre.

Pentru că copiii se privesc în noi ca într-o oglindă. Viața noastră este exemplu pentru viața lor și ea îi iradiază și îi învăluie în mod continuu. Și ce ne văd pe noi făcând, același lucru fac și ei. Însă, când vor ajunge să gândească cu propria lor minte ce e bine și ce e rău, atunci vor vedea dacă exemplul nostru e mai mult pozitiv sau mai mult negativ pentru ei. Și dacă le-am fost exemple rele și le-am marcat viața la modul negativ, pentru acest lucru ne vor detesta și se vor îndepărta de noi. Nu vor dori să mai audă de noi. Dar dacă noi i-am sprijinit cu totul, dacă i-am iubit necondiționat, dacă i-am educat în mod exemplar, dacă i-am făcut să aibă un caracter puternic și principii ferme și să trăiască creștinește, ajutându-i să își împlinească vocația, ei ne vor iubi veșnic. Pentru că noi, părinții lor, ne-am arătat a fi realii lor *prieteni* și *îndrumători* în viață, pentru că *i-am iubit pentru ei înșiși*.

Iar adevărata relație și iubire între părinți și copii aceasta este: necondiționată și totală. Pentru că nu trebuie să ne iubim copiii doar pentru că sunt

frumoși, deștepți și înalți, ci pentru că sunt copiii noștri și ei merită toată atenția și toată grija noastră, după cum nu trebuie să ne iubim părinții numai când ne dăruie ceva material, ci pentru că ne iubesc, ne ajută, ne respectă vocația și munca noastră și sunt una cu noi în dorința noastră de a ne împlini interior.

Iar iubirea reală în familie e cea împărtășită reciproc. În relația de iubire, părinții își iubesc copiii și copiii își iubesc părinții în mod firesc, de la sine, dacă simt că primesc și dăruiesc iubire. Însă când mimăm iubirea, când mimăm relația, când mimăm „starea de bine" în familie, doar pentru că suntem părinți sau copii, atunci e semn că egoismul și indiferența ne-au îmbolnăvit sau ne-au omorât iubirea unora pentru alții. Iar iubirile bolnave, resentimentare, sunt cele care îmbolnăvesc toate relațiile sociale ale noastre.

De aceea, dacă vrem să-i vindecăm interior pe oameni, trebuie să îi învățăm *să iubească* și *să ierte*. Să iubească pe Dumnezeu, pentru ca să îi iubească și pe oameni. Să primească iertarea lui Dumnezeu, pentru ca să învețe să îi ierte și ei, la rândul lor, pe semenii lor. Iar dacă învățăm să iubim și să iertăm și să ne pocăim mereu pentru păcatele noastre, atunci ajungem să trăim creștinește.

...Cei care l-au tăiat împrejur pe Ioannis vorbeau prin semne cu tatăl său, Zaharias, întrebându-l despre numele pruncului [1, 62]. Însă Zaharias a scris pe o tăbliță același nume ca și soția lui: *Ioannis* [1, 63]. Pentru că acesta era numele pruncului, cel primit de la Dumnezeu, și vestit lui prin Arhanghelul Gavriil. Și când soții au indicat același nume, toți cei de față s-au minunat [1, 63], pentru că au ales amândoi un nume neobișnuit pentru neamul

lor. Dar acesta era numele pruncului de la Dumnezeu! Și Dumnezeu are întotdeauna întâietate.

Și bine ar fi ca Dumnezeu să aibă întotdeauna primul cuvânt în viața noastră. Adică El să decidă calea noastră în viață, El să decidă care trebuie să fie soția noastră, cum să se numească copiii noștri, unde să locuim și cum să trăim în această lume. Pentru că Dumnezeu alege întotdeauna ceea ce nouă ne trebuie cu adevărat. Și dacă Îl lăsăm pe El să aleagă pentru noi, mai apoi înțelegem și noi că voia Lui e cea mai bună pentru noi. Pentru că El alege ceea ce ne mântuiește pe noi.

...Dar când Sfântul Zaharias a scris numele pruncului său pe tăbliță, atunci s-a produs o altă minune: „s-a deschis gura lui numaidecât și limba lui, și vorbea binecuvântând pe Dumnezeu" [1, 68]. Pentru că el fusese pedepsit, căci nu crezuse în vestirea cea minunată a Arhanghelului. Dar când toate s-au împlinit, așa după cum fuseseră vestite în mod minunat, atunci Sfântul Zaharias a fost vindecat de mutenia lui de către Domnul și el s-a umplut de slăvirea lui Dumnezeu. Pentru că a trăit vindecarea lui ca pe minunea lui Dumnezeu, alături de toate celelalte minuni, care se petrecuseră datorită Sfântului Ioannis, fiul său.

Și Sfântul Zaharias era bucuros și mulțumitor și plin de har și tocmai de aceea Îl binecuvânta pe Dumnezeu. De unde înțelegem că atunci când suntem enervați și drăcuim și înjurăm și blestemăm suntem sub influența demonilor. Pentru că demonii nu ne învață să Îl binecuvântăm pe Dumnezeu, ci numai să Îl hulim. Însă harul dumnezeiesc, coborând în noi, ne umple de toată bucuria și de toată curăția și pacea. Și atunci noi Îl lăudăm și Îi mulțumim lui

Dumnezeu, pentru că ne bucurăm în Dumnezeu, în slava Lui, de toate binefacerile Sale cele prea mari.

...Minunea vindecării Sfântului Zaharias de mutenie n-a rămas necunoscută oamenilor. Pentru că „s-a făcut frică peste toți vecinii lor; și în tot ținutul muntos al Iudeii se discutau toate cuvintele acestea [διελαλεῖτο πάντα τὰ ῥήματα ταῦτα]" [1, 65]. Căci vecinii lor au început să îi respecte ca pe niște oameni minunați, ca pe niște oameni care s-au bucurat de minunile lui Dumnezeu în viața lor. Iar viața lor a devenit *o poveste vie* a întregului ținut muntos al Iudeii, răspândindu-se astfel vestea despre Sfântul Ioannis și nașterea lui cea minunată.

De aceea, „toți, care le-au auzit, le-au pus în inima lor [ἔθεντο ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτῶν], zicând: «Oare ce va fi pruncul acesta?»" [1, 66]. Pentru că și-au dat seama de faptul că Dumnezeu a făcut și face atâtea minuni pentru el. Iar dacă Dumnezeu Se îngrijește de el în mod special, atunci pruncul acesta nu poate fi unul oarecare, un om obișnuit, ci unul minunat, care e dorit și povățuit de Dumnezeu.

La care Sfântul Lucas adaugă: „Și mâna Domnului era cu el [Καὶ χεὶρ Κυρίου ἦν μετ᾽ αὐτοῦ]" [Lc. 1, 66, BYZ]. Pentru că oamenii simțeau că Ioannis e omul lui Dumnezeu, că El e condus de Dumnezeu, pentru că a fost umplut de slava Lui încă din pântecele maicii sale.

Însă la 1, 66, Sfântul Lucas folosește o expresie, pe care o va folosi, într-un mod extins, și în 2, 19. Dacă aici, în 1, 66, el ne spune că iudeii „au pus în inima lor" cuvintele despre Sfântul Ioannis Botezătorul, adică au receptat în mod special amănuntele despre viața lui, așteptând să vadă ce se va petrece pe mai departe cu el, la 2, 19, el ne spune că Maica lui Dumnezeu, după ce au venit păstorii și au mărturisit

vedenia lor îngerească, „păstra toate cuvintele acestea [πάντα συνετήρει τὰ ῥήματα ταῦτα], cugetând în inima ei [συμβάλλουσα ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτῆς]".

Și dacă la 1, 66 se vorbește despre *păstrarea în inimă* a cuiva, iar în 2, 19 despre *păstrarea în inimă a cuiva și despre cugetarea la el în inimă*, Sfântul Lucas ne spune că mintea noastră coboară în inimă și gândește în inimă despre Dumnezeu și despre oameni și despre toată existența. Pentru că mintea coboară în mod firesc în inimă și judecă în inimă toate câte există, pentru că omul în totalitatea lui se implică în actul existenței și al iubirii și al gândirii. Noi nu iubim și nici nu gândim în mod schizoid, ci în mod unitar. Pentru că noi iubim și acționăm și gândim cu toată persoana noastră, cu tot ceea ce suntem noi ca oameni, fapt pentru care iubirea, faptele și gândirea noastră sunt personale și personalizatoare. Ele ne unifică și ne întăresc interior, făcându-ne în integralitatea persoanei noastre oameni ai lui Dumnezeu.

...Sfântul Lucas, mai departe, se concentrează asupra persoanei Sfântului Zaharias. Pentru că „Zaharias, tatăl său, s-a umplut de Duhul Sfânt [ἐπλήσθη Πνεύματος Ἁγίου] și a profețit [καὶ προεφήτευσεν]" [1, 67]. S-a umplut de harul Duhului Sfânt, pe când Îl binecuvânta pe Dumnezeu, și întru harul Lui, el a profețit. Adică a spus lucruri care se vor petrece în viitor și pe care le-a aflat de la Dumnezeu. Pentru că numai Dumnezeu știe viitorul nostru, al tuturor, ca Unul care știe toate. Și noi numai de la El putem afla lucruri despre viitor, lucruri de taină, și nu de la vrăjitori și prezicători. Căci vrăjitorii și prezicătorii ne mint cu privire la viitorul nostru sau ne spun lucruri pe care îi învață demonii. Și demonii nu au alt scop decât pe acela de a ne înșela, adică de a ne duce cu ei în Iad.

Însă când Dumnezeu ne vestește ceva despre viitorul nostru sau al altora sau al întregii lumi, o face spre ajutorul nostru, adică spre întoarcerea noastră la pocăință. Căci El vrea binele nostru veșnic și nu doar pe acesta de scurtă durată.

De aceea, iubiții mei, să căutăm și noi să facem voia lui Dumnezeu, pentru ca să ne umplem de slava Lui! Căci El dorește ca să locuiască întru noi, prin slava Lui cea veșnică și necreată, pentru ca să ne învețe să trăim sfânt pe pământ, binepl㎃când lui Dumnezeu.

Să învățăm din profețiile și povățuirile Sfinților Lui! Să învățăm continuu și să ne pocăim continuu pentru păcatele noastre! Pentru că luminarea de la Dumnezeu e pe măsura pocăinței și a curățirii noastre de patimi. Amin!

Predică la Duminica a 6-a după Paști [2017]

Iubiții mei[482],

eu îi iubesc foarte mult pe cei delicați. Pe oamenii duhovnicești care sunt *delicați*. Adică pe cei care știu să iasă...cu multă atenție, cu multă grijă spre sufletul celorlalți și știu să îi odihnească. Pentru că știu cum arată oamenii ursuzi, cum arată cei care se sperie și de propria lor umbră, cum arată oamenii evlavioși dar rigizi, cum arată oamenii smeriți, plini de gândirea la păcatele lor și la Iad, dar care nu știu să îmbrățișeze...dar și cât de mare nevoie este de oamenii subțiri la minte, de oamenii delicați ca o floare abia înflorită, de oamenii care știu să odihnească oameni.

Pentru că delicatețea sau odihnirea altora e prima treaptă spre sfințenie, adică spre purtarea greutății altora. Căci Domnul nu ne cere doar să le facem bine, nu ne cere doar să îi iubim, ci ne cere *să îi purtăm în noi* și *să ne identificăm* cu confrații noștri. Și vorbesc de identificare cu semenul nostru în sensul reflexiv al cuvântului, adică acela de *a ne transpune* în situația cuiva. De a trăi și de a acționa așa după cum ar face-o cel pentru care noi pătimim duhovnicește. Iar astăzi, când îi pomenim pe Sfinții Împărați și Întocmai cu Apostolii Constantinus cel

[482] Începută în seara zilei de 17 mai 2017, la ora 22. 49, într-o zi de miercuri, și terminată a doua zi, la ora 11. 15, pe vreme cu soare și 20 de grade afară.

Mare și mama sa Helena[483], noi avem în persoanele lor exemple copleșitoare, magnifice, providențiale de asumarea religioasă nu numai pentru o regiune anume, ci pentru un întreg imperiu. Căci într-o lume păgână până în măduva oaselor, Sfântul Constantinus a mizat pe minoritatea creștină a vremii lui, tocmai pentru că a crezut în Dumnezeul care l-a chemat la El în mod minunat. Și Dumnezeu l-a chemat cu delicatețe și l-a învățat să iubească Biserica Lui. Ceea ce Sfântul Constantinus a făcut toată viața sa de după convertire: a iubit în mod nețărmurit Biserica și a luptat neobosit pentru pacea și unitatea ei.

Iar ceea ce atunci, în sec. al 4-lea, părea „nebunie curată", adică îmbrățișarea Creștinismului din partea unui împărat roman, acum se dovedește a fi fost un gest pe deplin revoluționar la nivel politic și social și indiscutabil providențial, dorit de Dumnezeu, atâta timp cât convertirea Sfântului Constantinus e sinonimă cu convertirea întregii lumi. Fapt pentru care, în mod liturgic, Sfântului Constantinus i se recunoaște meritul de a fi „Părintele tuturor împăraților, ca cel ce mai înainte de toți a luat porfira de la Dumnezeu"[484].

Pentru că el a primit împărăția de la Dumnezeu, tocmai pentru ca să facă bine Bisericii Sale.

Să o protejeze de toți cei care doreau să o strice, să o scindeze, să o tulbure. De unde înțelegem că toți cei care ajută Biserica, fiind în puncte de conducere

---

[483] A se vedea predica mea de anul trecut:

http://www.teologiepentruazi.ro/2016/05/20/predica-la-sfintii-imparati-si-intocmai-cu-apostolii-constantinus-cel-mare-si-mama-sa-helena-21-mai-2016/.

[484] În prima stihiră de la Litia praznicului, *cf. Mineiului pe luna mai*, ed. BOR 1893, p. 163.

cheie, au un mandat al lor de la Dumnezeu, o împuternicire a lor de către El, pentru ca să fie *ajutători* ai Bisericii Sale. Ceea ce e o mare fericire personală. Și cum Dumnezeu nu trece cu vederea pe niciunul care face bine aproapelui său, chiar dacă acest bine constă în *a dărui un pahar de apă rece* [Mt. 10, 42, Mc. 9, 41], mai mult decât sigur El nu trece cu vederea multul bine pe care cineva îl face întregii umanități.

Ce înseamnă să descoperi un antivirus, care să anihileze un virus care a decimat deja populația globului? Înseamnă să mântuiești o întreagă lume de la moarte. Însă ce înseamnă să mântuiești o întreagă lume de moartea spirituală, de moartea închinării la demoni, prin aceea că o aduci în Biserica Dumnezeului Celui viu? Înseamnă că mântuiești de moartea veșnică o întreagă lume. Pentru că prin intrarea în Biserică fiecare are posibilitatea de a se mântui, de a se sfinți. Adică de a trăi veșnic cu Dumnezeu și cu Sfinții și Îngerii Lui. Iar aceasta e adevărata salvare a lumii!

Adevăratul antivirus care ne mântuiește pe noi e credința creștină, e viața în Biserica lui Dumnezeu, e viața bisericească, pe care Marele Constantinus a luptat să o prezerveze și a și reușit să facă acest lucru preafericit. Pentru că noi, cu toții, îi datorăm lui credința noastră, pentru că îi datorăm totul Bisericii iubite de el, pe care el a păstrat-o unitară și curată la nivel dogmatic, canonic și teritorial.

Sinodul I Ecumenic de la Nicea [Νίκαια][485] a durat 30 de zile: între 20 mai și 19 iunie 325[486]. Există

---

[485] A se vedea: https://en.wikipedia.org/wiki/Nicaea.

[486] *Cf.* https://en.wikipedia.org/wiki/First_Council_of_Nicaea.

date contradictorii în ceea ce privește numărul de participanți, dar tradițional se vorbește de 318 Sfinți Părinți care au participat la Sinod, acest număr fiind indicat de Sfântul Atanasios cel Mare[487].

Pe lângă o mare parte din Crezul ecumenic de azi, în care s-a formulat dogma triadologică, la Nicea s-au dat 20 de Sfinte canoane.

– Care este conținutul acestor canoane ecumenice stabilite sinodal?

– Primul canon stabilește că automutilații nu pot fi hirotoniți, dar pot fi hirotoniți cei care au fost mutilați de către alții[488].

Însă de ce problema automutilării a fost luată în calcul la un asemenea nivel? Pentru că prin ea, cel în cauză spune că Dumnezeu „l-a făcut defect" într-o anumită parte a corpului și el trebuie „să o înlăture", pentru ca să se simtă „bine". Iar canonul îi vizează pe cei care se scopesc sau se castrează, care își taie glandele sexuale, adică testiculele. Și fac acest lucru pentru ca „să nu mai aibă probleme" cu patima desfrânării. Însă patima desfrânării nu își are sediul în sexualitatea noastră, ci în sufletul nostru, pentru că acolo dorim noi plăcerea păcătoasă și perversă. Prin intermediul trupului, patima desfrânării se

---

[487] *Cf.* Saint Athanasius the Great, *To the Bishops of Africa. Letter of Ninety Bishops of Egypt and Lybia*, în *Nicene and Post-Nicene Fathers*, Second Series, vol. IV, Athanasius: Select Works and Letters, edited by Philip Schaff & Rev. Henry Wallace, Pub. Cosimo, New York, 2007, p. 489: „For this was why an ecumenical synod has been held at Nicæa, 318 bishops assembling to discuss the faith on account of the Arian heresy…".

[488] Arhidiacon Prof. Dr. Ioan N. Floca, *Canoanele Bisericii Ortodoxe. Note și comentarii*, [f. editură], [f. oraș], 1992, p. 51.

manifestă. Însă ea parazitează sufletul, pentru că în el trăiește și prin trup doar se manifestă.

De aceea, când Sfinții Părinți au negat autocastrarea, au negat *o asceză pur somatică*, trupească, pentru că lupta cu patimile se dă în suflet și nu în trup. Trupul participă la efortul de despătimire, ca unul care a fost infestat de păcatul care a trecut din suflet în trup, dar curățirea de patimi e mai întâi de toate a sufletului, pentru că în suflet stau patimile noastre și de acolo ele se manifestă și murdăresc întreaga noastră persoană.

În al doilea canon de la Nicea s-a stabilit faptul că neofiții, adică convertiții recent la dreapta credință, nu trebuie să fie hirotoniți[489]. De ce? Pentru ca *să nu se mândrească în mod prostește* cu faptul că au ajuns atât de repede în clerul bisericesc. Pentru că hirotonia nu înseamnă *stăpânire* în Biserică, ci *slujire*. Dacă ai conștiința că ești „stăpân", că ești „șef" peste ceilalți, pentru că ești Episcop sau Preot, nu ai înțeles nimic din viața Bisericii. Dar dacă îți simți, cu toată ființa ta, hirotonia ca pe o mare responsabilitate și ca pe o muncă imensă pentru binele întregii Bisericii, atunci *miroși* a Episcop, a Preot sau Diacon. Pentru că ai în tine mirosul smereniei, mirosul slujirii, mirosul dumnezeiesc al jertfirii pentru ceilalți. După exemplul capital al Domnului, Care Și-a pus sufletul Său ca răscumpărare pentru noi toți [Mt. 20, 28; Mc. 10, 45; I Cor. 1, 30; Efes. 1, 7; Col. 1, 14; I Tim. 2, 6; Evr. 9, 15].

Așadar, în canonul 1 s-a stabilit asceza corectă a Bisericii, care e cea sufletească și nu cea trupească, pe când în al doilea canon s-a stabilit starea autentică a slujirii preoțești: smerenia și nu grandomania.

---

[489] Idem, p. 51-52.

În canonul al 3-lea s-a stabilit ca membrii ierarhiei bisericești să nu aibă concubine/ amante[490].

De ce nu trebuie să aibă? Pentru că Biserica pledează ferm pentru unicitatea căsătoriei, pentru sfințenia ei și pentru fidelitatea conjugală. Biserica a apărat, apără și va apăra întotdeauna familia lăsată de Dumnezeu, adică pe aceea formată din mamă, tată și copii. Și apărând familia, Biserica apără firescul umanității.

Însă cei care pledează pentru viața ca experiment orgiastic au o filosofie de viață neconformă cu a Bisericii. Pentru că ei cred că „scopul" vieții umane e acela de a trăi cât mai multe și mai intense plăceri perverse și degradante. Numai că scopul vieții umane e sfințenia, adică transfigurarea integrală a omului, prin slava lui Dumnezeu, în Biserică. Iar sfințenia este împlinirea omului din toate punctele de vedere. Este umplerea de bucuria și de pacea lui Dumnezeu, de curăția și de bunătatea Sa, de delicatețea și de frumusețea Sa, în care tot sufletul și trupul nostru e împlinit, e săturat și nu dorește nimic mai mult. Pentru că nimeni și nimic din lumea asta nu ne poate dărui bucurii și desfătări mai mari decât Dumnezeu, iar toate bucuriile și desfătările Lui sunt sfinte, curate și fără de păcat.

Al 4-lea canon vorbește despre alegerea și hirotonia Episcopilor. Iar Episcopii trebuie aleși și instalați în mod colegial[491]. De ce? Pentru ca să fie ales Episcop, în mod sinodal, cel mai capabil dintre candidați. Și dacă alegerea se face de către toți Episcopii dintr-o eparhie, atunci nimeni nu poate spune că a fost exclus de la actul alegerii. Și dacă a ieșit cel care a primit cele mai multe dintre voturi,

---

[490] Idem, p. 52.

[491] Idem, p. 53.

atunci e un lucru bun, pentru că majoritatea decide. Însă, dincolo de aspectul concret al alegerii, al hirotoniei și al instalării Episcopului, canonul ne vorbește despre iubirea și buna-înțelegere care trebuie să existe între Episcopii Bisericii, adică de aspectul duhovnicesc al problemei în cauză.

Pentru că Sfintele canoane se ocupă de problemele practice ale Bisericii, dar dintr-o perspectivă duhovnicească și nu telurică. Ele sunt gândite cu minte sfântă, duhovnicească, și nu ca „legi" care „să favorizeze" pe unii și „să minimalizeze" pe alții. Pentru că unde e voia lui Dumnezeu cu cineva, canoanele sunt depășite de El în mod providențial, fiind ales și un Episcop mai tânăr ca vârstă sau cineva la care nu se gândise nimeni în afară de El.

Și istoria Bisericii e plină de excepții canonice, de excepții dorite de Dumnezeu. Căci există Episcopi care au fost hirotoniți fără voia lor sau în mod extatic, și în atare condiții canoanele Bisericii s-au arătat ca realități extrem de flexibile și nu coercitive. Pentru că aceste canoane ale Bisericii sunt pentru om, pentru binele lui, pentru mântuirea lui, pentru binele Bisericii, și nu au fost create ca „mitraliere" îndreptate împotriva celor indezirabili. Dar cei care le folosesc pe post de „mitraliere", aceia gândesc trupește și nu duhovnicește.

Pentru că această *cârmă* canonică a Bisericii are rolul de *a duce* nava eclesială în Împărăția lui Dumnezeu și nu de a pierde pe drum, în valuri, pe pasagerii de la bordul ei.

Căci numai un marinar incapabil își pierde marfa sau pasagerii pe drum, pe când cel destoinic îi duce până la capăt.

Al 5-lea canon se ocupă cu sinoadele mitropolitane și cu excomunicările din Biserică[492]. Și s-a stabilit faptul ca sinoadele mitropolitane să aibă loc de două ori pe an, iar hotărârile sinoadelor locale să fie acceptate de către toți[493]. De ce? Pentru că sinodalii trebuie să gândească și să acționeze comunional. De fapt, așa gândește și acționează Biserica în integralitatea ei: comunional. Iar dacă ne rupem de traiul în comun și de împărtășirea în comun și de împreuna-reflecție teologică în Biserică, ajungem să trăim extremist. Să trăim fiecare de capul nostru. Iar demonii ne vor încuraja tot mai mult să facem acest lucru și ne vor da să credem că suntem „pe drumul cel bun".

Dar noi nu vom fi împreună, ci pe coclauri! Pentru că vom fi în locurile prăpăstioase ale falsei păreri despre noi înșine, care ne va face să ne frângem gâtul.

Canonul al 6-lea vorbește despre întâietățile Patriarhiilor ortodoxe și iarăși despre alegerea sinodală a Episcopului[494]. Pentru că în Biserică trebuie să domnească rânduiala, ordinea, frățietatea, pacea. În canonul al 7-lea, se subliniază importanța Patriarhiei Ierusalimului[495], căci este cea mai veche Patriarhie a Bisericii.

În al 8-lea canon, se stabilesc pașii pentru reprimirea schismaticilor în Biserică[496]. De ce? Pentru că Biserica nu este indiferentă față de cei care s-au desprins de ea din diverse motive. După cum nu e indiferentă nici față de eretici, de cei care s-au

---

[492] Idem, p. 54.
[493] Ibidem.
[494] Idem, p. 54-55.
[495] Idem, p. 55.
[496] Idem, p. 56.

separat și mai categoric de Biserică la nivel de învățătură, morală și cult.

În al 9-lea canon se vorbește despre ispitirea celor care vor să fie hirotoniți[497]. Adică despre cântărirea vieții lor, ca să se observe dacă sunt vrednici pentru preoție. Însă istoria Bisericii ne dovedește că un astfel de canon, ca și altele asemenea lui, care interzice hirotonia celor cu anumite păcate, nu a fost folosit pe post de „satâr", pentru ca să taie intrarea lor în cler. De ce? Pentru că nici Dumnezeiasca Euharistie nu a fost văzută și dăruită doar celor mai desăvârșiți dintre oameni. Iar Dumnezeiești le canoane ale Bisericii au fost raportate întotdeauna la om, la situația concretă, și au fost aplicate iconomic și nu în absolutul lor.

Căci canonul al 9-lea de la Nicea ne spune că Biserica apără numai ceea ce este fără de prihană[498]. În absolutul său, canonul cere clericilor să fie ca Îngerii lui Dumnezeu din cer. Însă tot între Tainele Bisericii noi avem și Sfânta Mărturisire sau Spovedanie, unde și clerul și poporul își spovedesc păcatele. Și, în abstract, sfințenia exclude păcatul și implicit mărturisirea lui.

Dar, în mod concret, adică în viața de zi cu zi, și clerul și poporul păcătuiesc, nu suntem Îngeri din cer, ci suntem niște oameni păcătoși care ne străduim continuu să ne sfințim viața, cu harul lui Dumnezeu.

În canonul al 10-lea sunt excluși de la hirotonie cei care au apostaziat în viața lor. Care s-au lepădat de dreapta credință a Bisericii[499]. Care e rostul canonului? De a nu introduce îndoiala în sufletul credin-

---

[497] Idem, p. 57.

[498] Ibidem.

[499] Ibidem.

cioșilor slujiți de astfel de clerici. Pentru că s-ar putea ca unii să îi fi văzut în căderea lor, să îi fi văzut cum luptau cu Biserica și să se smintească de hirotonia lor întru Preot. În canonul al 11-lea se stabilește pocăința pentru cel care s-a întors din apostazia sa[500]. O pocăință care astăzi ar fi considerată ca „foarte dură". Pentru că în acest canon se cere ca 3 ani să fie între ascultători și 7 ani să se smerească, adică 10 ani să trăiască ca și cum ar fi catehumen, după care doi ani să stea în Biserică, cu cei credincioși, la toată Dumnezeiasca Liturghie, dar să nu se împărtășească niciodată[501]. Și tocmai după 12 ani de o astfel de pocăință și durere să fie primit în mod deplin în Biserică și să se poată împărtăși.

În clipa de față, canonul e parțial impracticabil, pentru că nu mai există instituția catehumenatului. Doar oprirea de la împărtășire, pe o perioadă mai lungă, se poate face. Însă, cum spovedirea păcatelor și împărtășirea cu Domnul au devenit și ele practici rare, a opri pe cineva de la împărtășire pe termen lung e cu totul nerelevant pentru viața sa interioară, pentru că oamenii noștri, din păcate, sunt „obișnuiți" cu nespovedirea și neîmpărtășirea.

În canonul al 12-lea se vorbește despre păgânii care se convertesc, apoi recad în păgânismul lor[502]. Iar canonisirea lor e de 13 ani[503]. Și asta pentru a arăta că apostazia este extrem de gravă, că ea înseamnă moarte duhovnicească. În canonul al 13-lea se stabilește că toți muribunzii trebuie împărtășiți euharistic[504]. Pentru că toți trebuie să plece de aici

---

[500] Idem, p. 58.
[501] Ibidem.
[502] Idem, p. 58-59.
[503] Ibidem.
[504] Idem, p. 59.

uniți cu Domnul și Mântuitorul lor. Canonul al 14-lea vorbește despre pocăința catehumenilor care apostaziază, pe când în al 15-lea se oprește transferul clericilor dintr-un oraș în altul[505]. Însă, practica bisericească ne arată că și canonul 15 a intrat în desuetudine, pentru că transferurile sunt necesare.

Canonul al 16-lea interzice Preoților și Diaconilor părăsirea Bisericilor lor[506], al 17-lea interzice camăta, al 18-lea hotărăște locul Diaconilor și că fiecare treaptă ierarhică are rânduiala ei[507], canonul al 19-lea hotărăște rebotezarea și rehirotonirea unui anumit tip de eretici[508], pe când al 20-lea și ultimul de la Nicea stabilește faptul că duminica și în zilele Cincizecimii să nu se îngenuncheze la Slujbe[509]. De ce? Pentru că duminica noi retrăim Învierea Domnului, iar Cincizecimea e ziua de naștere a Bisericii. Și acestea sunt zile de bucurie și de prăznuire sfântă și nu zile de pocăință, pentru ca să îngenunchem.

Și am vrut să trec în revistă cele 20 de canoane de la Nicea și să le discut întrucâtva, pentru ca să subliniez faptul că ele se datorează în întregime Sfântului Constantinus cel Mare. Fără el, Biserica nu ar fi fost liberă și nici nu s-ar fi putut întruni Sinodul de la Nicea. Bineînțeles, el a pus la dispoziția sinodalilor locul și timpul pentru problemele dogmatice și canonice ale Bisericii și nu le-a impus lor. Sinodalii au decis ce și cum. Și din aceasta se vede multul bun simț și multa delicatețe a Împăratului Constantinus.

Căci, într-o vreme când împăratul tăia și spânzura în imperiul său, Sfântul Constantinus alege *să*

---

[505] Idem, p. 61.
[506] Ibidem.
[507] Idem, p. 62.
[508] Idem, p. 63.
[509] Idem, p. 64.

nu se bage în problemele Bisericii, pentru că Biserica are propriile ei rânduieli. Dar, în istorie, împărații, regii, domnii, prinții, dictatorii, oamenii politici s-au tot amestecat și se amestecă în treburile Bisericii, pentru că doresc să suprime sau să folosească impactul social al Bisericii în societate.

Însă, când nu îți vezi lungul nasului, când nu îți cunoști atribuțiile sau când ți le depășești, nu ești delicat, ci bădăran. Pentru că delicatețea nu vexează, ci educă. În fața delicateții te smerești, te schimbi, îți ceri iertare, încerci să o urmezi cu bucurie.

Iar noi, dacă vrem să îi urmăm Sfântului Constantinus și Sfintei sale maici Helena, trebuie să facem următoarele: să fim buni, delicați și onești cu toți oamenii. Să căutăm să-i ajutăm, cu fapta și cu cuvântul, pe oameni. Să ne conducem familiile cu frică de Dumnezeu și cu înțelepciune, pentru ca să nu mâniem pe Dumnezeu. Pentru că El cere de la noi să ne bucurăm întru El, în Dumnezeul păcii și al mântuirii noastre.

La mulți ani celor care astăzi își sărbătoresc ziua patronimică! Vă doresc multă împlinire și pace în tot ceea ce faceți! Amin.

Predică la Înălțarea Domnului [2017]

Iubiții mei[510],

astăzi dimineață, pe la ora 5, m-a impresionat un articol evocator al lui Constantin Ciucă despre mama lui. În care acesta spunea, că ea, pe când trăia, „lua forma și culoarea oricărui obiect pe lângă care trecea dintr-o cameră în alta, era casa însăși, în întregime, și din cauza asta pe ea abia de-o mai vedeam”[511]. Dar acum, când ea nu mai este printre noi, „toate obiectele din casă iau forma mamei mele și toată casa are chipul ei. Oriunde mă mișc și oriunde privesc, dau peste ea. Totul are forma și ochii ei, dar dintre toate obiectele, cel mai mult și mai intens ia chipul mamei ușa pe care mi-o deschidea cu minute bune înainte să ajung pentru că îmi recunoștea, cu câteva etaje înainte, pașii urcând pe scări”[512]...

Da, emoționat!...Și lacrimile mi-au izbucnit în ochi, pentru că m-am regăsit în cuvintele autorului...Pentru că sunt cuvinte de iubire și de dor și de sfâșiere interioară pentru cea care i-a dat viață și l-a iubit „ca pe o minune”[513], și pe care ar dori să o aibă și acum, în clipa de față, lângă el. Pentru că iubirea are numai prezent și nu și trecut. Însă...dacă așa stau

---

[510] Începută la ora 6. 48, în ziua de 22 mai 2017, zi de luni, cu cer înnorat, 13 grade afară. Și terminată la 9. 42, în aceeași zi.

[511] Constantin Ciucă, *MAMA – Învierea ei*, 21 mai 2017, *cf.* http://www.catchy.ro/mama-invierea-ei/111530.

[512] Ibidem.

[513] Ibidem.

lucrurile când iubești un om, când îți iubești părinții, bunicii, frații, prietenii, atunci ce au simțit Sfinții Apostoli ai Domnului, cei plini de chipul și de slava Domnului, cei care se intimizaseră nespus de mult cu Domnul, în anii uceniciei lor, când El...S-a înălțat în[tru] slavă [ἐν δόξῃ][514], în cele de-a dreapta Tatălui Său? Ce rănire sfântă a fost înălțarea Lui pentru ei, chiar dacă, în mod duhovnicește, El nu S-a despărțit nicio clipă de ei? Cum Îl vedeau ei, cei care Îl iubeau fără asemănare, în toate locurile și în toate cuvintele și în toți oamenii, pe El, pe Făcătorul tuturor?

Căci ce se petrece cu noi când iubim pe cineva cu adevărat? Îl lăsăm să pătrundă în noi în toate profunzimile ființei noastre. Nu îl strâmtorăm în inima noastră, nu îl includem într-o firidă din noi și îl uităm acolo, ci îl lăsăm să stăpânească în noi, să se unească cu noi până când ne schimbă după el, după iubirea lui.

Dar El, Cel care a intrat în inima lor cu totul, ce a făcut din ei? A făcut niște inimi pline de iubire dumnezeiască. A făcut niște oameni care au fost în stare să meargă până la capătul pământului pentru El, pentru Învățătorul lor, ca să Îl slujească pe El și Biserica Lui. Pentru că au înțeles în mod deplin, că „mai mare dragoste [decât] aceasta nimeni [nu] are, ca cineva să[-și] pună sufletul lui pentru prietenii săi" [In. 15, 13, BYZ].

Iar prietenii Domnului suntem noi toți, întreaga umanitate. „Că[ci] încă păcătoși fiind noi [ὅτι ἔτι ἁμαρτωλῶν ὄντων ἡμῶν], Hristos pentru noi a murit [Χριστὸς ὑπὲρ ἡμῶν ἀπέθανεν]" [Rom. 5, 8]. Adică El Și-a pus sufletul pentru noi, făcându-ne prin aceasta prietenii Lui, deși noi eram păcătoși. Iar dacă noi

---

[514] *Penticostar*, ed. BOR 1999, p. 244/ În greacă, *cf.* http://glt.goarch.org/texts/Pen/p39.html.

eram păcătoși și El ne-a făcut prietenii Lui, pentru că ne-a curățit și ne-a luminat și ne-a sfințit cu slava Sa, asta înseamnă că noi nu am făcut nimic pentru ca să Îl convingem de iubirea noastră.

Ba, mai mult, iubirea noastră pentru El este consecința iubirii Lui față de noi. Fiindcă „noi avem să Îl iubim pe El [ἡμεῖς ἀγαπῶμεν Αὐτόν], că[ci] El [mai] întâi ne-a iubit pe noi [ὅτι Αὐτὸς πρῶτος ἠγάπησεν ἡμᾶς]" [I In. 4, 19, BYZ]. Pentru că noi ne dăm seama tot mai mult de iubirea Lui față de noi, pe cât aprofundăm teologia Bisericii și vedem că iubirea Lui pentru noi e iubire indescriptibilă, e iubire de Dumnezeu întrupat, de Dumnezeu Care S-a făcut om pentru ca să ne îndumnezeiască pe noi toți și să ne ridice întru slava Lui, în Împărăția Sa.

De aceea, sensul iubirii Lui pentru noi e înveșnicirea noastră dimpreună cu El. El ne iubește din veci și pentru veci, pentru că ne cheamă la iubirea veșnică cu El și cu Sfinții și Îngerii Lui. Iar prietenii Lui sunt cei care Îl iubesc pe El și cărora El li Se revelează [In. 15, 15]. Dar Dumnezeu, Cel care ni Se revelează continuu, ne și umple continuu de slava Lui și de iubirea Lui cea veșnică.

Dacă pe noi, în mod duhovnicește, El ne umple continuu de slava, de cunoașterea și de iubirea Lui, cu atât mai mult îi umplea pe Sfinții Lui Apostoli, cei care Îl vedeau și trupește lângă ei. Căci ei L-au văzut vorbind, ei L-au văzut făcând minuni, ei au fost îmbrățișați de către El, ei L-au văzut pe Cruce, apoi L-au văzut înviat, cu trup înduhovnicit, iar la praznicul de azi L-au văzut înălțându-Se la cer.

Pentru că Sfântul Lucas ne spune: „Și a fost pe când El îi binecuvânta pe ei [καὶ ἐγένετο ἐν τῷ εὐλογεῖν Αὐτὸν αὐτούς], [că] S-a despărțit de ei [διέστη ἀπ᾽ αὐτῶν], și Se înălța întru cer [καὶ

ἀνεφέρετο εἰς τὸν οὐρανόν]. Iar ei, închinându-I-se Lui [καὶ αὐτοὶ προσκυνήσαντες Αὐτόν], s-au întors întru Ierusalim cu bucurie mare [ὑπέστρεψαν εἰς Ἰερουσαλὴμ μετὰ χαρᾶς μεγάλης]" [Lc. 24, 51-52, BYZ].

– De ce erau bucuroși, dacă erau triști? Sau cum poate fi bucuros cineva care e trist?

– Erau bucuroși, pentru că toate cuvintele și faptele Lui ca Dumnezeu și om fuseseră adevărate și ele s-au împlinit prin înălțarea Lui cu trupul la cer, care a fost începutul ridicării noastre la cer. Pentru că El le vorbise despre plecarea Lui de lângă ei [In. 16, 28], dar și despre venirea Duhului Sfânt în ei [In. 15, 26; 16, 13]. Însă ei erau și triști, pentru că Domnul lor plecase de la ei, deși El îi încredințase de faptul că va fi mereu cu ei [Mt. 28, 20].

Pentru că ei trăiau o tristețe bucuroasă sau o bucurie tristă, pentru că ambele trăiri erau duhovnicești și nu sufletești. Tocmai de aceea le puteau trăi împreună, deodată.

Troparul praznicului ne vorbește despre bucuria Ucenicilor Lui, datorată făgăduinței Duhului Sfânt, dar și despre încredințarea lor prin binecuvântare, că El este Fiul lui Dumnezeu și izbăvitorul [ὁ λυτρωτὴς] lumii[515].

În Sinaxarul zilei ni se spune că Înălțarea Lui s-a petrecut pe Muntele Măslinilor și, de față, pe lângă Sfinții Apostoli, era și Născătoarea de Dumnezeu, Stăpâna noastră.

Și El S-a ridicat întru slava Lui la cer, cu trupul Său îndumnezeit[516]. Pe când Apostolii Domnului și Maica Sa s-au întors la Ierusalim și s-au adunat în foișorul cel de sus, „petrecând în post, rugăciune și

---

[515] Idem, p. 244-245/ Ibidem.

[516] *Penticostar*, ed. BOR 1999, p. 255.

cerere, așteptând venirea Preasfântului Duh, potrivit făgăduinței”[517] Domnului.

Căci au trăit ascetic și liturgic primirea harului Duhului Sfânt. Lucru pe care ar trebui să îl facem fiecare dintre noi. Căci dacă ne botezăm la maturitate sau înainte de a ne cununa sau a ne hirotoni sau înainte de a depune voturile monahale sau înainte de adormirea noastră, noi trebuie să fim plini de rugăciune și de postire și de așteptare sfântă a harului lui Dumnezeu, care să ne întărească în alegerea și calea noastră. Pentru că trebuie să ne pregătim pentru Spovedanie și pentru împărtășirea cu Domnul și pentru orice lucrare sfântă primită în Biserică.

Însă Părintele Dumitru Stăniloae subliniază faptul că Domnul S-a înălțat cu trupul la cer pentru ca să coboare în mod duhovnicește în fiecare dintre noi[518]. Ba, mai mult, „Tatăl cu Fiul „vin” prin Duhul Sfânt în intimitatea noastră”[519]. Dar venirea Treimii în noi nu înseamnă „o mutare” a persoanelor dumnezeiești, ci o pătrundere a slavei Lor în noi[520].

Pentru că umplerea Sfinților Apostoli de har la Cincizecime a însemnat umplerea lor de harul Preasfintei Treimi, a Dumnezeului nostru treimic, așa după cum a dorit Domnul [In. 17, 21, 26]. Și astfel, noi înțelegem că făgăduința Domnului de la Mt. 28, 20 nu a fost una exterioară, ci interioară. Pentru că El este cu noi în toate zilele înăuntru nostru și nu lângă noi, în mod exterior. Și fiind în noi, prin harul

---

[517] Ibidem.

[518] Preotul Profesor Dumitru Stăniloae, *Teologia Dogmatică Ortodoxă*, vol. II, ed. a III-a, Ed. IBMBOR, București, 2003, p. 196.

[519] Idem, p. 197.

[520] Ibidem.

Său, El este dimpreună cu Tatăl și cu Duhul Sfânt, curățindu-ne și luminându-ne și sfințindu-ne în mod continuu.

Și prin aceasta ne întoarcem la începutul predicii de azi și la purtarea Domnului în noi înșine! Căci Sfinții Apostoli Îl vedeau pe El și după ce El S-a înălțat la cer, Îl vedeau extatic, pe măsura sfințeniei lor, dar Îl vedeau și în ei înșiși, prin slava Lui. Însă ei își aminteau totodată de toate câte le spusese El și le făcuse El dimpreună cu ei. Din acest motiv, privind la enormitatea lucrurilor pe care Sfinții Apostoli le aveau în comun cu Domnul, Sfântul Ioannis ne-a spus: „sunt și multe altele câte a făcut Iisus, care, dacă aveau să fie scrise câte una [în parte], gândesc [că] nici lumea însăși [nu ar putea] să cuprindă cărțile care sunt scrise" [In. 21, 25, BYZ], care ar fi putut fi scrise. Dar aceste lucruri care ar fi putut fi scrise erau tezaurizate în ei, în Sfinții Apostoli și în Născătoarea de Dumnezeu și în ceilalți Sfinți care au crezut în Domnul și I-au urmat Lui și au format prima generație de credincioși a Bisericii.

Ei, Sfinții care Îl văzuseră pe El întrupat, puteau să vorbească despre El din ei înșiși, pentru că El se întipărise în ei înșiși. După cum noi, cei care Îi slujim Lui, putem să vorbim despre El din ceea ce am citit despre El, dar și din ceea ce am trăit împreună cu El, Domnul învățându-ne în noi înșine cele despre Sine.

De aceea, iubiții mei, Hristos Cel înălțat nu e *absent* dintre noi, ci e *prezent duhovnicește* în noi înșine! El, dimpreună cu Tatăl și cu Duhul Sfânt, e în noi prin slava Sa și ne unește pe unii cu alții și ne ține în Biserica Lui ca pe mădularele Lui mistice, tainice, înviate din morți, ca să ne bucurăm continuu întru învierea vieții celei duhovnicești în noi înșine [In. 5, 29]. Căci dacă nu trăim zilnic răstignirea Lui și învie-

rea Lui din morți și nu ne înălțăm duhovnicește întru slava Lui, murind păcatului și trăind întru curăție și sfințenie, nu sunt *vii*, ci *morți duhovnicește*.

Pentru că viața duhovnicească, asemenea energiei electrice care ține computerul în funcțiune, are nevoie de slava lui Dumnezeu în mod continuu în noi ca să fim vii duhovnicește. Slava lui Dumnezeu e energia dumnezeiască care ne ține în viață, în viața cu Dumnezeu și ne ajută să ne curățim și să ne luminăm și să ne sfințim continuu.

Căci, la Paști, noi am venit fiecare cu lumânarea și cu candela noastră și am umplut de lumină curțile Bisericilor. Dar acele lumini multe însemnau tot atâția creștini, care, în principiu, doreau să fie luminoși și interior.

Însă dorim noi, cu adevărat, să fim *lumini interioare*, și care, prin vorbele și faptele noastre să îi luminăm și pe alții? Vrem noi să muncim continuu la sfințirea noastră, printr-o nevoință neîntreruptă?

Realitatea ne spune că...*nu*, nu dorim acest lucru, din păcate. Sunt puțini cei care vor să fie creștini și pe dinăuntru, și nu doar pe dinafară. Pentru că ne place la toți să purtăm lumina în mână, să avem cruce la gât, să stăm în Biserică și să părem *creștini*...dar nu ne prea place și să fim creștini cu adevărat. Pentru că a fi creștini cu adevărat înseamnă *a fi Sfinți în mod real*, adică plini de slava și de cunoașterea și de iubirea și de curăția lui Dumnezeu.

...Începând cu anul 1920, Biserica Ortodoxă Română trăiește *Înălțarea Domnului* și ca pe *Ziua Eroilor*[521]. Căci este o „sărbătoare națională bisericească...[în care ne pomenim] eroii, ostașii și

[521] *Cf.* http://patriarhia.ro/naltarea-domnului--ziua-eroilor-sarbatoare-nationala-a-poporului-roman-8895.html.

luptătorii români din toate timpurile și din toate locurile, care s-au jertfit pe câmpurile de luptă, în lagăre și în închisori pentru apărarea patriei și a credinței strămoșești, pentru întregirea neamului, libertatea și demnitatea poporului român”[522].

Pentru că o națiune are trecut pentru ca să aibă prezent. Iar prezentul nostru este demn și luminos numai în măsura în care ne cunoaștem, ne respectăm și ne iubim strămoșii, ne rugăm pentru ei și le urmăm exemplul lor bun. Dar ca să îi cunoaștem trebuie să citim despre ei, despre eroismul lor, despre statornicia lor aici, pe aceste locuri, despre crezurile lor.

Istoria, din această perspectivă, nu e un auxiliar de care ne putem dispensa, ci este o nevoie vitală. Căci citim trecutul pentru ca să ne citim identitatea, pentru ca să ne recunoaștem în oglinda trecutului. Iar trecutul este ADNul[523] nostru ideatic și moral, fără de care noi n-avem nicio rădăcină, nicio istorie.

Și a nu avea trecut, a nu avea familie, a nu avea identitate e o mare dramă interioară. Pentru că nu știi să spui despre tine lucruri profunde, ci ești doar un număr, ești doar un individ, o realitate neglijabilă în caruselul capitalismului. Dar dacă știi ce înseamnă să fii român și ortodox, dacă știi ce înseamnă să ai identitate eclesială și națională, atunci ești un munte de nebiruit, pentru că tu ai crezuri și nu păreri, ai certitudini și nu dileme.

Pe de altă parte, noi nu putem trăi în trecut, oricât de mare și de luminos ar fi trecutul nostru, ci numai în prezent. Dar trăim în prezent cu conștiința trecutului nostru, a potențelor noastre, a oportunităților noastre reale. Trăim într-o țară în care ne

---

[522] Ibidem.

[523] A se vedea: https://ro.wikipedia.org/wiki/ADN.

permitem luxul de a munci un pământ foarte roditor și avem oameni capabili de performanțe mari în orice domeniu de activitate. Pentru că aceste două lucruri: pământul și oamenii valorici ai României sunt certitudini, pentru că sunt reconfirmate continuu.

Dar cel mai mare har al românilor, ca, de altfel, al tuturor națiunilor ortodoxe, este eclesialitatea lor. Căci nici pământul și nici mulții talanți personali primiți de la Dumnezeu nu ne mântuie de la sine, dar a fi în Biserica lui Dumnezeu înseamnă a fi pe calea mântuirii. A fi în Biserica Cincizecimii, a fi în Biserica Ortodoxă, înseamnă cel mai mare dar de la Dumnezeu, pentru că înseamnă să fii prieten cu Dumnezeu, să fii intim al Lui acum și pentru toți vecii.

Iar aici, în Biserica slavei Sale, noi ne rugăm pentru toți cei vii și cei adormiți, pentru mântuirea întregii lumi. Căci toți avem nevoie de mila și de iertarea lui Dumnezeu.

Hristos S-a înălțat!

Dumnezeu să ne întărească și să ne miluiască pe noi, iar pe toți eroii noștri să îi pomenească întru Împărăția Sa, acum și pentru toți vecii! Amin.

Predică la Duminica a 7-a după Paști [2017]

Iubiții mei[524],

percepția noastră despre om și lume este pe măsura stării noastre interioare. De aceea, unii vor spune că oamenii sunt *răi* și *corupți* în mod fundamental, negăsind prea multe lucruri bune la oameni, pe când alții vor spune că oamenii sun *buni* și *muncitori* și *suferă mult* pe pământ. Pentru că oamenii vorbesc prin prisma propriei lor experiențe. Iar dacă omul e păcătos și lipsit de evlavie, dacă e pătimaș, el va zugrăvi toate lucrurile în negru și va vorbi despre oameni la modul negativ. Dar dacă el este un om al evlaviei, atunci va privi profund oamenii și îi va judeca după faptele lor și după mentalitatea lor și după atitudinile lor și nu la modul discreționar.

Pentru că oamenii fac și bune și rele, iar ei nu sunt doar albi sau negri la suflet, ci orice lucru bun ne personalizează și ne face oameni, iar orice păcat ne strică interior, ne urâțește.

Însă binele și răul pe care îl facem țin de alegerea noastră interioară. Și atât binele, cât și antibinele, adică răul pe care îl facem, au consecințe directe în viața noastră, pentru că au consecințe imediate și veșnice. Tocmai de aceea, păcătosul care nu se pocăiește rămâne mort duhovnicește, pe când cel care se pocăiește se mută continuu „din moarte

[524] Începută la ora 9. 47, în ziua de 22 mai 2017, zi cu cer înnorat, zi de luni, cu 17 grade la ora 9.00. Și terminată la 15. 27. A apărut soarele și sunt 23 de grade.

întru viață [ἐκ τοῦ θανάτου εἰς τὴν ζωήν]" [In. 5, 24, BYZ]. Pentru că păcatul este omorârea noastră, pe când viața noastră e slava lui Dumnezeu. Și a trăi în slava lui Dumnezeu înseamnă a trăi cu Dumnezeu, cu Dumnezeul iubirii noastre.

Dar viața cu Dumnezeu e viață eclesială. Și viața eclesială e viața în comuniune și în ajutor reciproc, e viața în iubire frățească și în sfințenie. Pentru că Dumnezeu trimite slava Lui în noi în Biserica Sa, dacă trăim ca *reale mădulare* ale Lui, adică în curăție și sfințenie, și ca reali *frați duhovnicești* cu toți ceilalți care vor să se mântuiască ca și noi.

Dumnezeu ne umple de slava Lui în orice Slujbă și rugăciune a Bisericii, dacă căutăm o relație veșnică cu Dumnezeu și o deschidere continuă către semenii noștri. Și El ne umple de slava Lui pentru ca să ne sfințească pe noi în mod deplin.

– Ce se întâmplă însă, dacă nu căutăm relația cu Dumnezeu și nici nu ne deschidem continuu față de semenii noștri, dar totuși venim la Biserică și suntem membri ai ierarhiei bisericești?

– Ne agonisim nouă înșine *judecată* [κρίμα] mâncând și bând din Sfântul Potir al Domnului, nedistingând Trupul Domnului [μὴ διακρίνων τὸ Σῶμα τοῦ Κυρίου] [I Cor. 11, 29] de mâncărurile comune. Pentru că venim să ne împărtășim cu Domnul fără evlavie și sfințenie în noi înșine, și Îi slujim Lui cu lehamite și indiferență.

Însă o astfel de slujire indiferentă a Lui aduce urgia lui Dumnezeu peste noi. Pentru că ne apropiem să Îi slujim Lui fără să ne pese că nu suntem plini de sfințenia pe care El ne-o cere. Și dacă nu ne pasă de sfințenia Lui, atunci desconsiderăm întreaga sfințenie a Bisericii și considerăm Slujbele Bisericii ca Slujbe „goale" de prezența lui Dumnezeu.

Și avem acest sentiment sfredelitor al „absenței" lui Dumnezeu pentru că nu simțim slava Lui în noi. Nu o simțim în noi și de aceea ne simțim singuri, copleșitor de singuri. Iar din mijlocul unei astfel de singurătăți a păcatului, slujirea lui Dumnezeu e o dramă și o povară enormă.

Însă mulți membri ai ierarhiei Bisericii și mulți creștini ajung să trăiască această dramă a singurătății în mijlocul iubirii lui Dumnezeu pentru că nu vor să accepte că există doar *o singură viață* a Bisericii și anume *sfințenia*. Vor să fie lumești în viața de zi cu zi, vor să nu se deosebească de ceilalți, să nu aibă probleme, să nu li se ceară mai mult decât celorlalți, să nu se nevoiască și nici să citească teologie, să nu se sfințească continuu, dar să pară „bisericești" când vin la Biserică. Dar asta nu se poate! Și pentru că nu se poate, tocmai de aceea venirea și slujirea lor în Biserică e un întreg teatru „evlavios", pentru că vor să mimeze viața și gândirea duhovnicească la Biserică, doar aici, pe acelea pe care nu le trăiesc în fiecare clipă a vieții lor.

Și mentalitatea seculară a oamenilor Bisericii asaltează continuu teologia și viața duhovnicească a ei. Pentru că creștinii cu mentalitate și viață seculară vor să schimbe Biserica, cu rânduielile și gândirea ei profund teologică, după modul lor de a fi și de a gândi. Pentru că vor o Biserică fără asceză, fără contemplație, fără sfințenie, fără simțirea și vederea lui Dumnezeu, fără finalitate ontologică. Vor o Biserică golită de transcendența ei, adică de prezența lui Dumnezeu în ea, și care să fie o instituție „puternică" în această lume, adică potentă financiar și cu o imagine bună.

Însă când Biserica ajunge o instituție „puternică" și „respectată", adică una dintre celelalte insti-

tuții agreate de către Stat, ea își estompează viața interioară, își minimalizează și își diluează mesajul teologic, dând de înțeles că „s-a înrădăcinat" în istorie și „merge" după vântul istoriei.

Numai că Biserica nu își are rădăcinile pe pământ, ci în cer! Fundamentul Bisericii nu e format din legile și cutumele unui Stat, ci fundamentul ei este însuși Dumnezeul treimic. Pentru că prin slava lui Dumnezeu s-a întemeiat Biserica și ea funcționează divino-uman, căci este un organism viu divino-uman. Biserica este Dumnezeu trăind împreună cu Îngerii, Sfinții și cei credincioși Lui.

De aceea, voia Lui e începutul, cuprinsul și împlinirea Bisericii și a lumii și nu voia noastră. Noi numai în măsura în care conlucrăm cu voia Lui sau întrucât voia Lui devine voia noastră putem fi mădulare reale și nu alienate ale Bisericii.

Căci, la Botez, noi devenim mădularele Lui mistice. Dar rămânem astfel numai dacă ne hrănim continuu cu cuvântul Lui, cu Tainele Sale, cu viața Sa cea dumnezeiască. De aici nevoia continuă de ridicare din păcatele noastre pentru a fi cu El. De aici nevoia continuă de spovedire a păcatelor noastre și de împărtășire cu Domnul. Căci Sfânta Euharistie este „mâncarea ce rămâne întru viață veșnică [τὴν βρῶσιν τὴν μένουσαν εἰς ζωὴν αἰώνιον]" [In. 6, 27, BYZ]. Este mâncarea preadumnezeiască ce ne unește cu Dumnezeu, umplându-ne de viața Lui cea veșnică.

Și niciun Sfânt al Bisericii nu s-a sfințit pentru că s-a aliniat standardelor de viață lumești, ci pentru că a trăit după voia lui Dumnezeu.

Iar Biserica îi cinstește pe Sfinții ei în mod nominal, dar și în sinaxe diferite. Ca spre exemplu în

duminica de azi, unde mai mulți Sfinți Părinți sunt cinstiți în sinaxă, într-o adunare aparte.

– Și de ce sunt cinstiți astfel, în sinaxă?

– Pentru a se sublinia o anume particularitate a lor. Spre exemplu, când îi cinstim pe *Sfinții români*, atunci sinaxa Sfinților români vrea să sublinieze că aceștia toți s-au sfințit aici, pe pământ românesc, sau că s-au născut aici sau că au venit la noi din altă parte și aici s-au sfințit și au adormit sau că Sfintele lor Moaște au fost aduse la noi și ei sunt receptați de mult timp ca fiind „ai noștri".

Însă când avem *sinaxa Sfinților Părinți care au participat la un Sinod Ecumenic*, atunci Biserica subliniază aportul lor comun, adică aportul fundamental al sinodalității la viața Bisericii. Pentru că Biserica e sinodală și comunitară, e o comuniune de credință și de iubire frățească și nu o organizație „secretă", „dubioasă", „închisă în sine".

Și așa se face că astăzi îi pomenim pe Sfinții Părinți de la Sinodul I Ecumenic, despre care Sfântul Atanasios cel Mare a spus că au fost 318[525]. Iar personalitățile lor teologice și duhovnicești sunt copleșitoare.

În *Sacrorum Conciliorum*, ed. Mansi, vol. 2, se confirmă numărul celor 318 [trecenti decem & octo] Sfinți Părinți[526].

Și primul sinodal pomenit aici este Osius, Episcopul Hispaniei, urmat de Presbiterii Victor și Vincentius de la Roma. După provincia Romei urmează Episcopii din provincia Egiptului[527], apoi cei

---

[525] A se vedea:
http://www.teologiepentruazi.ro/2017/05/19/predica-la-duminica-a-6-a-dupa-pasti-2017/.

[526] *Sacrorum Conciliorum*, ed. Mansi, vol. 2, col. 692.

[527] Ibidem.

din provincia Tebaidei, ai Libiei, ai Palestinei, ai Feniciei, ai Siriei, cei din Arabia, din Mesopotamia, din Persia, din Cilicia, din Cappadocia, din cele două Armenii, din cele două provincii ale Pontului, din Galatia, din Asia, din Lidia, din Frigia, din Pisidia, din Licia, din Pamfilia, din provinciile insulare, din Caria, din Isauria, din Cipru, din Bitinia, din Europa, Dacia, Misia, Macedonia, Ahaia, Tessalia, Calabria, Africa, Dardania, Dalmația, Pannonia, Gallia, Goția și Bosfor[528]. Și Episcopii participanți la Sinod sunt trecuți în mod nominal în rândul provinciei lor.

Sfântul Osius Mărturisitorul, Episcopul Cordobei, e pomenit pe 27 august și el a pledat pentru introducerea lui *deoființă* [ὁμοούσιος] în *Crez* și a semnat primul actele *Sinodului I Ecumenic*[529]. El a prezidat și Sinodul din Sardica (Sofia de azi, în Bulgaria) din 343, apărându-l pe Sfântul Atanasios cel Mare, care era principalul adversar al arianismului[530].

Sfântul Atanasios cel Mare a participat la Sinod ca Diacon al Sfântului Alexandros al Alexandriei, căruia i-a urmat în Patriarhat începând cu data de 9 mai 328, fiind Patriarh al Alexandriei timp de 45 de ani și trăind 16 ani în exil[531]. Sfântul Atanasios cel Mare s-a născut în 295 și a adormit în data de 2 mai 373, la vârsta de 78 de ani, fiind pomenit pe 18 ianuarie[532].

---

[528] Idem, col. 693-696.
[529] *Cf.* https://orthodoxwiki.org/Hosius_the_Confessor și https://en.wikipedia.org/wiki/Homoousion.
[530] *Cf.* https://orthodoxwiki.org/Hosius_the_Confessor.
[531] *Cf.* https://orthodoxwiki.org/Athanasius_of_Alexandria.
[532] *Cf.*

Sfântul Alexandros al Alexandriei e pomenit pe 29 mai și a fost Patriarh al Alexandriei între 313-326, adormind pe 17 aprilie 326. În anul 320, el a fost primul care l-a condamnat pe Arios la nivel sinodal[533]. Sfântul Spiridon al Trimitundei e pomenit pe 12 decembrie și, prin minunea cărămizii, a vorbit sinodalilor despre Dumnezeul treimic. Și, la Nicea, la Sinod, el l-a cunoscut pe Sfântul Nicolaos al Mirelor Lichiei, pomenit pe 6 decembrie, cu care a început o prietenie trainică[534].

Un alt participant la Sinod a fost și Sfântul Pafnutios, Episcopul Tebaidei de Sus și este pomenit pe 19 aprilie. În 335, el l-a însoțit pe Sfântul Atanasios cel Mare la Sinodul de la Tiros[535].

În ediția Mansi aflăm toate numele celor 318 Sfinți Părinți. Iar folosul cercetării istoriei Bisericii este imens, pentru că datele pe care le poate furniza munca de cercetare sunt nebănuite. Începi să cauți ceva anume și poți descoperi lucruri și mai importante. Pentru că Dumnezeu ne călăuzește spre descoperirea și redescoperirea multor adevăruri și evenimente istorice și duhovnicești.

De ce *redescoperirea* unor evenimente, mărturii și persoane importante? Pentru că multe amănunte cad în uitare din cauza lipsei lor de cercetare. Ceea ce, cândva, era important, acum poate fi periferic. Sau, dimpotrivă, sunt negate și minima-

---

http://www.synaxarion.gr/gr/sid/1783/sxsaintinfo.aspx.

[533] *Cf.* https://ro.orthodoxwiki.org/Alexandru_al_Alexandriei.

[534] *Cf.* https://ro.orthodoxwiki.org/Spiridon_al_Trimitundei

[535] A se vedea: https://ro.orthodoxwiki.org/Pafnutie_al_Tebaidei.

lizate adevăruri și realități istorice de necontestat, din diverse motive rele.

De aceea, când vrem să ne ocupăm de istoria Bisericii trebuie să mergem la istoricii ei și nu la denigratorii ei din toate timpurile. Iar când vrem să vedem poziția Bisericii față de ceva anume, trebuie să mergem la Sfinții ei, la cei care au apărat învățătura Bisericii și mărturia lor să o credem.

Pentru că azi s-a ajuns la situația nefastă ca diverși teologi și oameni de știință să nege teologia, opera sau viața a numeroși Sfinți Părinți ai Bisericii pe motive din ce în ce mai halucinante. Iar mie îmi plânge inima când văd asemenea comportamente la oameni credincioși, la oameni care presupun că „fac bine" negând istoria, Tradiția și Sfinții Bisericii.

Așadar, cum sunt oamenii? Sunt după cum noi îi vedem! Și nu îi putem vedea frumoși, dacă suntem urâți interior. Însă, cu adevărat, pe fiecare dintre noi ne cunoaște Dumnezeu. Și oricât am încerca noi să ne „albim" lingvistic, doar din gură, acest lucru nu se poate niciodată.

De aceea, pentru ca să fim cu adevărat frumoși, trebuie să ne curățim de patimi! Mântuirea noastră începe odată cu curățirea noastră de patimi. Pentru că Domnul dorește ca noi să fim sfințiți de Dumnezeu întru adevărul Lui [In. 17, 17]. Adică El dorește ca să ne curățim de patimi cu adevărat și să credem cu adevărat, potrivit adevăratei credințe, în Dumnezeul nostru treimic.

Hristos S-a înălțat!

Domnul să ne miluiască și să ne întărească pe toți întru bucuria Lui cea dumnezeiască! Amin.

Predică la Duminica Cincizecimii [2017]

Iubiții mei[536],

constat de ceva vreme faptul că tot mai mulți oameni nu mai cred în cuvinte. În propriile cuvinte pe care le folosesc. Că le folosesc în indiferență față de semnificațiile lor sau cu semnificații schimbate. De ce? Pentru că ei consideră că cuvintele nu-i pot explica. Că ele nu spun nimic despre ei...lucru care e cu totul fals. Pentru că noi ne exprimăm prin cuvinte, prin gesturi, prin fapte. Noi ne exprimăm prin tot sufletul și trupul nostru.

Însă, dacă ochii sunt „ferestrele" sufletului pentru oameni, am întâlnit tot mai mulți oameni care nu mai au o expresie *evidentă* a ochilor. Ochii lor nu îți spun nimic, cuvintele lor spun una, dar vor să îți sugereze alta, pe ei nu îi mai poți *citi*, pentru că ei se ascund în sinea lor ca într-un buncăr.

De ce? Pentru că nu mai cred în oameni. Nu mai cred în semenii lor, nu mai cred în cuvinte, în exprimarea de vreun fel...și de aceea se cred și sunt singuri. Sunt singuri interior, pentru că „nimeni nu e de încredere". Și din acest motiv observ tot felul de replieri interioare dureroase ale oamenilor. Ajung să vorbească de unii singuri, ajung să se sinucidă, ajung să facă tot felul de lucruri rele, odioase, pentru că ei cred că nu mai pot *ieși*...spre alții. Că nu mai pot fi

---

[536] Zi de luni, cu soare. Predică începută pe 29 mai 2017, la ora 10. 55. Afară sunt 22 de grade. Și terminată în ziua de 31 mai 2017, la ora 11.00, o zi de miercuri, o zi cu soare și nori. Sunt 23 de grade.

sinceri, că nu mai pot iubi, că nu se mai pot încrede în altcineva.

Însă praznicul cel prea mare al zilei de azi ne vorbește tocmai despre *ieșirea* lui Dumnezeu spre noi. Încrederea Lui nețărmurită în noi. Pentru că Dumnezeu coboară în noi, prin slava Lui, ca să fie cu noi pentru toți vecii și să ne învețe că viața umană e o viață bisericească. Că viața umană autentică e viața eclesială, pentru că viața eclesială e viața cu Dumnezeu.

Iar dacă El, Dumnezeul nostru, știindu-ne din veci neputințele și păcatele noastre, are încredere nețărmurită în noi și face dimpreună cu noi Biserica Lui, cum putem să nu avem noi *încredere* în oameni? Dacă El are încredere în noi, cum să nu dăm noi tuturor posibilitatea de a fi *prieteni* cu noi?

Însă, dacă eu constat, tot mai dureros, ca și dumneavoastră, ruptura dintre oameni, lipsa lor de relații și singurătatea dureroasă, mormântală din ei înșiși, ce înseamnă asta? Că lumea noastră e tot mai puțin bisericească. Căci dacă ar fi fost bisericească în sinea ei, atunci s-ar fi simțit una, s-ar fi simțit unită interior, s-ar fi simțit comunională.

Cum am ajuns aici? Din punctul meu de vedere, din cauza unei banale erori de logică existențială: am confundat libertatea postrevoluționară cu fuga după „eternizarea" în istorie. Am crezut că libertatea e numai pentru *a avea lucruri materiale* și nu și pentru *a avea împlinire duhovnicească*. Ne-am calat pe *a avea* și nu pe *a fi*.

Însă, pentru mine, libertatea câștigată cu sânge în 1989 a însemnat o naștere din nou. Eu m-am întors la Domnul cu aviditatea celui care vrea să știe totul despre El și Biserica Lui și pentru ca să trăiesc în mod sfânt împreună cu El. Tocmai de aceea, eu am făcut

studii teologice, am scris, am citit, am creat, m-am împlinit interior, nu m-am apucat de afaceri minore, pentru că libertatea pentru mine a însemnat marele dar de *a mă putea construi interior*. Și de aceea eu mă construiesc zilnic în mod interior, ca făptură nouă în Hristos, și cred că acesta e marele atu al vremii noastre: acela de a ne specializa și de a ne înduhovnici la cote mari, nebănuite.

Bineînțeles, timpul de față e și pentru afaceri și pentru drumeții și pentru pelerinaje și pentru reconstrucția democratică a României. E un timp pe care îl poți pierde oricum – și mulți îl pierd –, dacă nu ai un scop în viață. Dar dacă ești un om al Bisericii, dacă ești un om credincios, vremea de față e una dintre cele mai libere, frumoase și bogate în teologie perioade ale Bisericii.

Acum putem construi Biserici, putem construi spitale, grădinițe, orfelinate, case de ajutor, putem întemeia colecții teologice, putem traduce și publica imens, putem propovădui la nivel online și pe toate canalele media credința și viața Bisericii...dar tocmai acum blazarea și inapetența pentru creație ne-a pătruns în inimă. De ce? Pentru că înțelegem foarte prost libertatea de care ne bucurăm și mediul democratic. Le înțelegem ca pe o vreme a libertinajului, a reveriei păcătoase și nu a ascezei.

Însă viața Bisericii este eminamente ascetică și mistică. Tot liturgismul vieții bisericești e ascetic. Stând unii lângă alții la Slujbe, respirăm același aer și aceeași învățătură și lucrurile în comun ar trebui să ne apropie.

Eu nu afirm faptul că nu se trăiește profund ortodox și comunional în România, pentru că ar fi o minciună ordinară. Însă profund ortodox și liturgic și ascetic și mistic în România ortodoxă se trăiește în

anumite enclave mănăstirești și parohiale sau în mod răsfirat, de către persoane care duc tot greul vieții ortodoxe în sufletul lor, neștiuți sau neapreciați de prea mulți. Pentru că marea masă a celor botezați și cununați ortodox în România trăiesc după obiceiuri și superstiții de tot felul, indiferenți față de ritmul liturgic al Bisericii și de teologia Bisericii, făcând din marile sărbători *singurele* momente religioase din viața lor.

De aceea, predica mea, ca și a altor confrați, e pentru oameni culți (asta e situația!), pentru oameni care citesc cărțile Bisericii, pentru oameni care se apleacă asupra nevoilor lor interioare și nu pentru cei care amalgamează credința Bisericii cu superstițiile de tot felul și cu tot felul de păgânisme și idei lumești. De ce? Pentru că cei care vor să facă un ghiveci religios din toate acestea, nu sunt interesați de predica Bisericii. Sunt refractari față de tot ceea ce are sens și explicații profunde, pentru că nu te pot urmări în explicațiile tale predicatoriale.

De aceea, parohiile rurale românești cel mai adesea, dar și parohiile orășenești, uneori, se închid în „obiceiuri" care nu apar în cărțile de cult ale Bisericii, bifează tot felul de explicații năucitoare, ocrotesc neștiința teologică, neîngăduind nicio luminare duhovnicească și teologică în ceea ce privește cutumele superstițioase.

Și cu toate acestea, astăzi, în Duminica Cincizecimii, noi ne retrăim ziua fondatoare a Bisericii, ne retrăim starea ingenuă a Creștinătății, aceea de a fi împreună cu Dumnezeu.

Pentru că astăzi, membrii primei comunități a Bisericii, „s-au umplut toți de Duhul Sfânt [ἐπλήσθησαν ἅπαντες Πνεύματος Ἁγίου]" [F. Ap. 2, 4, BYZ], adică de slava Preasfintei Treimi, care coboară

în noi de la Tatăl, prin Fiul, întru Duhul Sfânt. Iar cei care s-au umplut de harul Duhului Sfânt „erau toți împreună, în același loc [ἦσαν ἅπαντες ὁμοθυμαδὸν ἐπὶ τὸ αὐτο]” [F. Ap. 2, 1], fiind în iubire frățească și în rugăciune sinceră către Dumnezeu.

Pentru că harul lui Dumnezeu coboară în cei care stau în unitate de credință și de iubire cu toți membrii Bisericii de azi, și, în același timp, în unitate de credință și de iubire cu toți Sfinții Bisericii din toate veacurile și cu toți creștinii din toate veacurile. Și Dumnezeu coboară și rămâne în noi prin harul Său, dacă și noi coborâm mereu în smerenie și rămânem în dragostea Lui, în dragostea cu care El iubește și are grijă de întreaga Lui creație.

De aceea, la orice praznic al Bisericii sau, mai degrabă, în fiecare zi, noi ar trebui să avem conștiința aceasta profundă, duhovnicească: că noi trăim împreună cu Dumnezeu, asumându-ne întreaga viață a Bisericii și a întregii lumi. Pentru că nu putem fi indiferenți față de niciun om și față de nicio creație a Lui care este în durere, în suferință, în nevoie, atâta timp cât iubirea Lui ne învață că El nu trece pe nimeni cu vederea. Căci Dumnezeu e bun și milostiv, e îngăduitor și atent cu oamenii, pentru că dorește mântuirea lor. Iar o perspectivă strict legalistă în relațiile noastre cu semenii noștri nu este una creștină, pentru că noi trebuie *să slujim* la mântuirea oamenilor.

– De ce a dat Dumnezeu Sfinților Apostoli, în ziua Cincizecimii, harisma de „a grăi [în] alte limbi [λαλεῖν ἑτέραις γλώσσαις]” [F. Ap. 2, 4, BYZ]?

– Pentru a sublinia cu putere faptul că Biserica este, în același timp, o realitate multi-națională și mondială. Căci Sfinții Apostoli au convertit oameni din diverse națiuni ale lumii, neoprind nicio nație ca

să intre în Biserică, dar au privit Biserica ca pe o realitate mondială, ca pe o realitate a întregii lumi. Pentru că toată lumea, de orice naționalitate ar fi, e chemată să intre în Biserică.

Și pentru ca să vorbească întregii lumi, Sfinții Apostoli aveau nevoie ca să cunoască limbile neamurilor. Iar harisma vorbirii în limbi ne certifică faptul că apariția neamurilor și a limbilor naționale [Fac. 11] a fost de asemenea voia lui Dumnezeu. Căci El a fost Cel care a amestecat limbile [Fac. 11, 7, LXX], pentru ca să îi învețe pe oameni smerenia.

Și, da, e o mare smerire să stai în fața unei cărți, scrisă într-o limbă necunoscută ție, și să nu înțelegi ce se spune în acea carte. E o mare smerire să navighezi online printre limbi pe care nu le cunoști, să te uiți doar la fotografii și să deduci, în mare, cam despre ce ar fi vorba. Dar, în fapt, tu nu știi ce se spune în paginile pe care le deschizi, pentru că nu cunoști limbile în care sunt scrise.

Însă, în același timp, prin împărțirea limbii celei una [Fac. 11, 1] a umanității, Dumnezeu ne cheamă la o continuă nevoință, pentru că ne cheamă la o continuă învățare a limbilor existente pe fața pământului și a modului particular în care trăiesc și se exprimă diversele națiuni ale lumii. Și dacă ne interesăm de alții, adică de modul lor particular de a vedea și de a exprima lucrurile, atunci noi ne îmbogățim continuu din experiența lor și ne deschidem continuu spre perspectiva mondialistă a Bisericii.

Căci marele păcat al celor care se închid în perspectiva naționalistă a Bisericii e tocmai acesta: se separă interior față de perspectiva universalistă/mondială a Bisericii. Însă Biserica nu e formată numai din români sau numai din greci sau numai din ruși, ci din toate națiunile ortodoxe la un loc, cât și

din altele minoritar ortodoxe. Toate aceste națiuni sau membri ai națiunilor fac parte din Biserică, iar fiecare dintre noi, atunci când vorbim despre Biserică, despre Biserica lui Dumnezeu, despre Biserica Ortodoxă, trebuie să ne gândim la toți cei care o compun și nu doar la națiunea noastră. Iar dacă ne gândim la întregul Bisericii și nu doar la națiunea din care facem parte, atunci înțelegem în mod practic de ce s-a dat harisma vorbirii în limbi Sfinților Apostoli și nu numai lor, pentru că s-a dat și altora, de-a lungul timpului, până azi: pentru ca toți să fim în Biserică, indiferent din ce națiune provenim.

Dar, fie că ești grec, român, arab sau american, dacă ești creștin ortodox, atunci trebuie să stai în Biserică, să trăiești întreaga teologie și viață a Bisericii, să îți asumi Biserica, cu toate ale ei, dar și lumea în care trăiești cu toate ale ei. Pentru că nu avem voie să închidem ochii la păcatele și la neștiința oamenilor, nu avem voie să închidem ochii când alții mor de foame sau sunt marginalizați, nu avem voie să ne prefacem că toate sunt „bune", când ilegalitățile și nedreptățile lumii noastre sunt revoltătoare.

Însă suntem chemați să îmbrățișăm cu totul, adică duhovnicește, Biserica și lumea în care trăim, pentru că toată lumea e chemată să intre în Biserică și să devină mădulare vii ale Bisericii. Trebuie să ne trudim continuu pentru a lumina oamenii, pentru a-i face tot mai umani, pentru a-i pune în relație cu Dumnezeu, Care ne umple de viața Lui cea veșnică.

– Cum au fost receptați Sfinții Apostoli de cei din afara Bisericii, atunci când au început să vorbească harismatic, adică în mai multe limbi?

– „Se uimeau toți și se minunau [ἐξίσταντο πάντες καὶ ἐθαύμαζον]" [F. Ap. 2, 7, BYZ], ne spune Sfântul Lucas. Erau uimiți și se minunau cum fiecare

îi aude vorbind în limba lor [F. Ap. 2, 8], deși Apostolii erau galilei [γαλιλαῖοι] [F. Ap. 2, 7]/ galileeni.

Însă adevărata uimire și minunare vine atunci când auzi propovăduirea creștină și când îți dai seama de înșelarea ta și te convertești la dreapta credință a Bisericii. Iar convertirea e întotdeauna o mare purtare de grijă a lui Dumnezeu, pentru că El te cheamă la Sine și te conduce spre intimitatea cu El într-un mod profund părintește. De aceea, nimeni și nimic nu te mai poate scoate din relația cu El, pentru că El este *de ajuns* celui care a fost rănit de dragostea Lui.

Așa stând lucrurile, înțelegem de ce strategiile predicatoriale nu sunt suficiente pentru convertirea lumii și nici nu conving lumea să intre în Biserică. Ba, mai mult, nu îi conving nici pe creștinii ortodocși care trăiesc, din diverse motive mai mult sau mai puțin importante, în afara ritmului viu al Bisericii.

Pentru că în relație cu Dumnezeu intri dacă te deschizi chemării lui Dumnezeu. Predica și viața Bisericii sunt mediul optim al convertirii. Însă Dumnezeu ne poate chema la El oriunde am fi noi și oricine am fi noi. Pentru că convertirea este umplerea noastră de harul Său, este încredințarea noastră intimă de nezdruncinat că El există și este cu noi și e începutul celei mai frumoase și mai sfinte și mai împlinitoare relații: a relației cu Dumnezeu.

Adevăratul predicator al Bisericii vorbește din interiorul relației lui vii cu Dumnezeu. El convinge și atrage și entuziasmează prin aceea că e una cu ceea ce spune. Însă, pentru ca și tu să crezi, pentru ca și tu să fii încredințat de mila și de iubirea Dumnezeului nostru, al tuturor, trebuie să trăiești mila Lui, să simți prezența Lui, să intri în relație veșnică cu El.

Pentru că predica Bisericii nu poate înlocui relația noastră cu Dumnezeu! Prezența noastră la Slujbe nu poate fi una formală, ci Slujbele sunt modul nostru de a vorbi cu Dumnezeu și de a-I mulțumi Lui și de a fi cu El în bucuria Lui, în bucuria cu care El ni Se revelează nouă.

De aceea, dacă nu există convertire reală și credință reală într-un om, nu va fi nici participare reală la viața Bisericii și asumare personală a credinței și a vieții Bisericii. Și degeaba ne mințim că avem „credincioși mulți" în Biserici, dacă nu avem *convertiți reali* la viața și la modul de a gândi al Bisericii. Pentru că oamenii vin la Biserică, vin din diverse motive, dar nu sunt mulți cei care îți pot vorbi în mod conștient și profund despre credința Bisericii și despre experiența lor religioasă.

Însă aceștia sunt adevărații ortodocși ai Bisericii! Ei sunt cei care se nevoiesc pentru mântuirea lor și le pasă de Biserică. De Biserica nu ca „locaș", de Biserica nu ca „imagine", ci de Biserica lui Dumnezeu ca instituție divino-umană, formată prin coborârea în oameni a slavei Lui, prin care toți ne simțim una întru El.

Pentru că cei cărora *le pasă* de Biserică fac lucruri concrete pentru Biserică și, implicit, pentru ei înșiși. Adică traduc și propovăduiesc credința Bisericii, slujesc cu evlavie, se îngrijesc de Biserică, se sfințesc în Biserică. Ei nu sunt spectatori la Slujbe, nu vin doar din când în când la Biserică, nu sunt indiferenți la ceea ce se petrece în Biserică și în lume, ci compătimesc cu toți deopotrivă.

Așadar, iubiții mei, Biserica e vie și are oameni vii duhovnicește, care trăiesc în ritmul viu și continuu al Bisericii! Ritmul Bisericii e ritmul viu al

mântuirii noastre. Iar mântuirea noastră e relația vie, neîntreruptă cu Dumnezeu.

Însă relația cu Dumnezeu are în spate teologia, asceza personală, slujirea continuă, continua experiență mistică a comuniunii cu Dumnezeu. Relația cu Dumnezeu nu e una doar de rugăciune sporadică sau de participare liturgică, ci este lupta continuă cu patimile din noi, pentru a fi tot timpul temple vii, duhovnicești, ale lui Dumnezeu.

De aceea, cuvintele noastre sunt pline de viața noastră și ne exprimă. Cuvintele și mărturisirile noastre spun adâncul nostru și nu sunt doar „simple zgomote". Iar Dumnezeul mântuirii noastre, Care ne umple pe noi de slava Lui din destul, nu este o „ficțiune religioasă", ci Izvorul vieții și al întregii existențe, iar umplerea noastră de slava Lui nu e „o metaforă", ci este realitatea intimă cea mai împlinitoare pentru om. Căci în afara slavei Lui în noi nu există nicio evlavie, nicio credință, nicio sfințenie personală, ci totul e o mimare fariseică a trăirii religioase. Iar dacă mimăm credința și experiența religioasă suntem jalnici. Pentru că suntem cu adevărat singuri interior, chiar dacă am avea mulți prieteni.

În concluzie, viața Bisericii este spațiul convertirii noastre continue în relație cu Dumnezeu. Pentru că omul duhovnicesc se schimbă continuu, în mod pozitiv, în relația cu El. Cine nu se schimbă e mort spiritual. Dar cine se schimbă continuu, acela crește în viața cu Dumnezeu și în înțelegerea voii Lui.

Dumnezeu să ne întărească pe toți întru slava Sa, acum și pururea și în vecii vecilor. Amin!

Predică în lunea Preasfintei Treimi [2017]

Iubiții mei[537],

după cum spuneam în predica de anul trecut[538], în Biserica noastră nu se prăznuiește azi persoana Duhului Sfânt, așa după cum e în Biserica Greacă, ci noi prăznuim azi pe Dumnezeul nostru treimic, pe Tatăl, pe Fiul și pe Sfântul Duh, Dumnezeul nostru. Și această accentuare teologică, inițiată de strămoșii noștri, a centrat triadologic praznicul de azi, pentru că pnevmatologia este parte constitutivă a triadologiei, atâta timp cât Sfântul Duh este Unul din Treime.

Și prăznuind pe Dumnezeul nostru azi, în prima zi după Cincizecime, spunem că Dumnezeul nostru trinitar, Dumnezeul nostru Cel întreit în persoane este cunoscut cu adevărat, numai dacă ne umplem de slava Lui și trăim întru El. Pentru că în troparul praznicului Cincizecimii se spune că harul dumnezeiesc ne face atotînțelepți [πανσόφους][539]. Și numai înțelepțiți de Dumnezeu întru toate, noi putem să îi convertim pe oameni. Căci mai întâi de toate trebuie să vedem slava Lui în mod extatic, pentru ca să ne umplem de harul Său. Și numai așa

---

[537] Începută la ora 12. 39 în ziua de 31 mai 2017, zi de miercuri. Și terminată la 14. 48, în aceeași zi. Acum sunt 29 de grade.

[538] A se vedea:

http://www.teologiepentruazi.ro/2016/06/17/predica-la-praznicul-preasfintei-treimi-2016/.

[539] *Cf.* http://glt.goarch.org/texts/Pen/p49.html. În *Penticostar*, ed. BOR 1999, p. 314 avem „preaînțelepți”.

aflăm care e credința cea adevărată și ne închinăm Dumnezeului nostru treimic[540]. Pentru că experiența intimității cu Dumnezeu precede adevărata închinare în fața Lui.

Mai întâi vedem slava Lui, Îl vedem pe El așa cum este, apoi suntem învățați de El pas cu pas cum arată evlavia cu care trebuie să I ne închinăm Lui.

Însă, dacă considerăm că nu Dumnezeu trebuie să ne învețe cine este El și cum trebuie să ne raportăm la El, ci noi înșine putem să facem asta, ajungem să ne construim o părere despre El și despre raportarea noastră la El profund telurică. Pentru că Îl vom gândi pe Dumnezeu omenește și nu dumnezeiește. Îl vom gândi potrivit imaginației noastre și nu experienței extatice de care cu toții avem nevoie.

Și îmi aduc aminte acum de o confesiune pe care mi-a făcut-o Părintele Profesor Dumitru Popescu, îndrumătorul tezei mele de doctorat, care subliniază afirmația mea de deasupra, aceea că toți avem nevoie de o experiență extatică, adică de vederea slavei lui Dumnezeu, ca să Îl înțelegem pe Dumnezeu. Am terminat teza, i-am adus-o, a citit-o, am avut diverse dispute pe seama ei, pentru că dorea să știe dacă eu am scris doar din cărți despre vederea lui Dumnezeu sau am și experiența ei.

Și când eu i-am mărturisit câte ceva din experiența mea mistică și din ucenicia mea duhovnicească pe lângă Fericitul Ilie văzătorul de Dumnezeu, el mi-a spus următoarele, în mod neașteptat: „Toată viața mea am citit teologie, după cum știi...Știam ca tot teologul că există Îngeri, Sfinți, că Dumnezeu Se arată unora...dar nu aveam certitudinea existenței luminii dumnezeiești și nici a vieții

[540] *Penticostar*, ed. BOR 1999, p. 314.

veșnice, deși am crezut de mic în Dumnezeu. Însă când am făcut operația asta la inimă și am trăit ceea ce se numește o *moarte clinică*...ieșind cu sufletul din trupul meu și dându-mi seama că acum sunt în veșnicie, atunci am înțeles cu adevărat tot ceea ce spune teologia despre suflet, despre veșnicie, despre Dumnezeu, despre lumina Lui. Dacă nu trăiam experiența asta, acum, la bătrânețe, nu înțelegeam nimic din ce ai scris tu în teza ta. Ba, mai mult, nici nu te primeam cu o astfel de teză la Dogmatică. Dar acum mi-am dat seama că fără slava lui Dumnezeu în noi, nu putem să explicăm prezența lui Dumnezeu pe pământ. Pentru că Dumnezeu e cu noi și în noi tocmai pentru că Se coboară în noi și nu pentru că există, dar ar sta la distanță". Și i-am dat dreptate!

Pentru că nu poți înțelege nimic din viața mistică a Bisericii, din vederea și cunoașterea Lui, dacă nu ai avut experiența vederii Lui. Da, poți citi cărți, poți asculta mărturii extatice cu duiumul, dar tu ești gol și neștiutor. Pentru că experiența reală e cea pe care o trăiești tu și nu cea pe care o afli de la alții. Trebuie să te îndrăgostești de Dumnezeu, să te curățești de patimi pentru a fi propriu revelării Lui...însă El ți Se arată când vrea, cum vrea și cât vrea, spre folosul tău duhovnicesc și al altora. Și din vederile Lui cele dumnezeiești încep toate înțelegerile teologice. Toate înțelegerile reale, duhovnicești, ale teologiei.

Părintele Profesor Dumitru Popescu a fost sincer cu mine și mi-a mărturisit neputința sa de a înțelege anumite capitole teologice. Și alți teologi mi-au mărturisit neputința lor de a înțelege diverse falduri ale teologiei Bisericii. Și e normal să fie așa, pentru că și eu am neputințele mele în materie de teologie. Pentru că una e să înțelegi prin citire

dogmele, canoanele, teologia, istoria Bisericii, și alta e să le înțelegi prin vedere și luminare dumnezeiască. Căci numai atunci când Dumnezeu ne lămurește lucrurile, noi le înțelegem cu adevărat.

Și mi-am adus acum aminte de un alt aspect important al cunoașterii lui Dumnezeu...Înainte ca eu să cred în mod conștient în El, ca unul care fusesem botezat de mic, nu aveam conștiința lipsei Lui, dar nici nu simțeam nevoia să mă rog Lui. Adică mă simțeam bine așa cum eram și nu simțeam nevoia să mă rog Lui. Și cred că mulți trăiesc acest lucru, când sunt sănătoși, când au cine să îi iubească și când nu le lipsesc cele necesare.

Însă când L-am cunoscut pe El în mod minunat, prin harul Său, ca Cel care *mișca* inimile celor care strigau *Libertate!* pe străzile Bucureștiului, atunci am înțeles că Dumnezeu trebuie cunoscut, că trebuie iubit și că trebuie să stau mereu în relație, în rugăciune, cu Dumnezeul meu. Pentru că El, Dumnezeul care entuziasmează oamenii, Care îi umple de bucurie, mă va umple și pe mine de bucurie.

Și atunci am înțeles că nu putem fi nepăsători față de Dumnezeu. Și că starea mea de „bine" nu era *un bine*, ci era o stare de *nesimțire duhovnicească*. Adusă de cine? De neștiința mea teologică și de lipsa mea de experiență duhovnicească. Pentru că nu mergeam la Biserică, nu ascultam predica Bisericii, nu citeam cărțile Bisericii și mi se părea că totul „e bine". Dar eu nu știam nimic!

Și ca mine, cel de la 12-13 ani, sunt mulți. Căci dacă mergi pe stradă și îi întrebi pe oameni cine e Dumnezeu și cum e El și ce face El, vei auzi inepții cu carul[541]. Însă inepții despre Dumnezeu nu spun numai oamenii simpli, ci și cei foarte cultivați.

---

[541] Ca în fila video de aici:

Unii spun că Dumnezeu e „o forță impersonală”, alții spun că „Se confundă” cu lumea. Unii spun că „a fost inventat” de om, alții spun că „e un extraterestru”. Unii amalgamează diverse teologii, din diverse religii, cu propriile lor invenții și spun că „așa e Dumnezeu” și „așa Se manifestă”, pe când alții Îi neagă existența, fără să explice existența noastră și a vieții pe pământ.

Însă creștinii ortodocși trebuie să știe triadologia Bisericii, a cărei esență e aceasta: că Dumnezeu este o ființă în trei persoane: Tatăl, Fiul și Sfântul Duh, Care a preexistat întregii creații, pentru că El este autorul întregii existențe. Și că noi Îl cunoaștem pe El pe baza revelării Lui față de noi. Pentru că noi știm despre El, despre noi și despre lume ceea ce El ne-a revelat și ne luminează să înțelegem continuu.

De aceea, ca să știm cine e Dumnezeu, trebuie să citim Sfânta Scriptură și cărțile și viețile Sfinților Părinți ai Bisericii. Iar citirea teologică și experiența personală se unesc în noi, ele fiind conținutul credinței noastre.

Însă, cine consideră că poate să creadă cu adevărat în Dumnezeu, fără să cunoască teologia Bisericii, se înșală în mod amarnic. Pentru că teologia Bisericii trebuie asumată și adâncită toată viața noastră și ea trebuie asimilată ca experiență proprie.

Așa fac teologii Bisericii! Însă și credincioșii trebuie să facă acest lucru, la măsura lor. Pentru că teologii își asumă teologia Bisericii traducând, citind, scriind, punând lucrurile cap la cap. Însă orice credincios al Bisericii trebuie să citească cărțile Bisericii și să își ia notițe și să aprofundeze continuu teologia Bisericii.

---

https://www.youtube.com/watch?v=aHN3qIou07s.

Și chiar dacă ai avea în casă numai o carte de rugăciuni și Scriptura Bisericii și o icoană, ca să le înțelegi întrucâtva trebuie să le aprofundezi zilnic. Pentru că rugăciunile dimineții, ale serii, acatistele și diversele rugăciuni dintr-o carte de rugăciune sunt pline de teologie. Ca să înțelegi cine e Dumnezeu, cine e Maica Domnului, ce e harul, ce e păcatul, ce e veșnicia, ce înseamnă mila lui Dumnezeu e nevoie de studiu, de întrebări, de căutări, de reflecție personală.

Ca să citești Scriptura de la cap la coadă îți poate lua săptămâni, luni, ani...iar ca să o înțelegi întrucâtva e o trudă de toată viața. La fel, ca să înțelegi compoziția unei icoane e nevoie de timp, de cărți de specialitate, de oameni care să îți explice ce se redă în icoană și ce vrea să îți spună icoana pe care o ai.

De ce sunt toate ale Bisericii atât de grele? Pentru că teologia Bisericii e grea, e dumnezeiască. Și e nevoie de explicații peste explicații, de predici peste predici, de comentarii peste comentarii, pentru ca, în cele din urmă, să îți dai seama că abia am cunoscut câteva lucruri. Și că avem noi și noi neînțelegeri, nelămuriri, neștiințe, pe măsură ce aprofundăm cunoașterea teologiei Bisericii.

Din acest motiv, Sfinții Părinți ai Bisericii au vorbit cu multă smerenie și cutremurare despre teologia Bisericii, fiind conștienți că înțelegerea ei e nesfârșită. La fel și noi, dacă suntem onești, nu ne putem considera niciodată niște „cunoscători desăvârșiți" ai teologiei, pentru că ea este de necuprins. Dar nici nu putem să spunem că „nu cunoaștem nimic" despre Dumnezeu, dacă am citit și am studiat ani de zile teologia Bisericii.

De aceea, trebuie să îmbinăm mereu știința teologică cu smerenia, având conștiința că noi știm un strop din marele ocean al teologiei dumnezeiești. Căci una e să ai o găleată de apă din ocean și altceva e oceanul în integralitatea lui. Și oceanul e teologia și experiența lui Dumnezeu. Pe când noi avem o vadră de apă din el sau mai mult, dar niciodată tot oceanul.

Și când stăm în fața lui Dumnezeu la rugăciune și când vrem să Îi slujim Lui, trebuie să știm că evlavia adevărată e formată din multa știință despre El, din multa nevoință ascetică făcută împreună cu El și din multa smerenie, cutremurare și frică sfântă trăită în fața Sa. Că evlavia reală, cea ortodoxă e un munte de certitudine, de bun simț și de dragoste pentru Dumnezeu, pentru că stăm înaintea Celui mai sfânt decât toată făptura.

Așadar, iubiții mei, astăzi e ziua lui Dumnezeu, deși ale Lui sunt toate zilele vieții noastre! E ziua Celui mai presus de timp și de istorie, căci noi avem nevoie să prăznuim această zi cu conștiința că ne închinăm Dumnezeului treimic. Și dacă ne închinăm Tatălui și Fiului și Sfântului Duh, noi ne închinăm Celui pururea veșnic și Făcătorului întregii creații. De aceea, să Îl rugăm pe Dumnezeul nostru să ne învețe pe noi tot lucrul cel bun și toată fapta bună prin care să bine-plăcem Lui în toate zilele vieții noastre. Amin!

Predică la Duminica tuturor Sfinților [2017]

Iubiții mei[542],

Cincizecimea e momentul de început al Bisericii, e începutul sălășluirii lui Dumnezeu în oameni și al intimizării oamenilor cu Dumnezeu, dar Biserica nu mai are și un sfârșit. Pentru că relația cu Dumnezeu e veșnică. De aceea, începutul de la Cincizecime e fără sfârșit, pentru că Dumnezeu S-a sălășluit în Sfinții Lui odată pentru totdeauna. Și toți Sfinții Lui sunt intimii Lui, pentru că Îl cunosc pe Dumnezeu din ei înșiși.

Însă cei care privesc din exterior relația lui Dumnezeu cu Sfinții Lui, cei care privesc în mod protestant această relație de mare adâncime duhovnicească, consideră că „îi pot dezlipi" pe Sfinți de Dumnezeu, atâta timp cât nu dau niciun credit experienței și sfințeniei lor. Numai că Sfinții sunt atât de intim legați de Dumnezeu și pătrunși de slava Lui, încât nimeni nu îi poate dezlipi de El. Căci fiecare zi a lor a fost o zi trăită cu Dumnezeu și Dumnezeu nu Își îndepărtează prietenii niciodată de la El.

De aceea, Împărăția lui Dumnezeu e comuniunea Lui cu prietenii Săi, cu cei care L-au iubit pe El mai mult decât orice altceva pe lume. E relația preasfântă și preadumnezeiască între Dumnezeu și cei care n-au avut timp de ei din cauza dragostei

---

[542] Scrisă în ziua de 7 iunie 2017, zi de miercuri, începând de la ora 9. 17. Afară sunt 23 de grade. Și terminată la 10. 42.

pentru El. Pentru că El era toată viața lor. Și pentru că s-au făcut ai Lui, tocmai de aceea Împărăția este a lor, a celor care L-au iubit pe El fără de margini.

Când Domnul vorbește despre Sfinții Lui, El vorbește despre cei care L-au mărturisit pe El înaintea oamenilor [Mt. 10. 32]. Și această mărturie e una integrală. Pentru că nu e vorba despre a se mărturisi pe ei înaintea oamenilor, ci de a-L mărturisi pe El, adică persoana și învățătura Lui, înaintea oamenilor. Dar ei L-au mărturisit pe El și învățătura Lui din ei înșiși, ca unii care și-au făcut din poruncile Lui propriul conținut al vieții lor. Și tocmai de aceea au fost și sunt credibili Sfinții Lui: pentru că Îl mărturiseau pe Cel care trăia în ei și cu ei și nu mărturiseau despre o persoană din trecut și care nu e prezentă, care nu e de față. Pentru că El era în ei și cu ei! El era de față...și îi învăța ce să spună și ce să facă, cum să rabde toate pentru El.

Căci viața creștină nu e o viață ușoară, ci o viață austeră, plină de privațiuni. Întreaga luptă interioară cu patimile noastre, alături de toate luptele interioare și exterioare cu demonii și cu oamenii rău intenționați sunt chinul cel dulce al vieții ortodoxe. Pe fiecare zi noi suntem puși la încercare, pe fiecare zi dăm examene interioare, pe fiecare zi ni se cere totul. Adică toată cunoașterea și toată sfințenia vieții ortodoxe. Iar noi suntem mici și neputincioși...dar chemați la cea mai mare viață și sfințenie.

De aceea, oricând putem claca. Oricând putem cădea. Și nu pentru că nu am crede în Dumnezeu sau nu pentru că nu L-am iubi pe El, ci pentru că neputința noastră e multă și grea pe lângă sfințenia cea prea mare a lui Dumnezeu.

Astfel putem înțelege ispitele și căderile Sfinților lui Dumnezeu, dar și pocăința lor imensă.

Pentru că Dumnezeu nu ne ajută numai atunci când suntem plini de sfințenie, ci și atunci când suntem plini de pocăință. Iar Sfinții Lui sunt cei care, deși au avut păcate și căderi cumplite, nu au rămas acolo, nu au rămas în Iad, ci s-au ridicat din el și au fost vii întru Domnul nostru.

De aceea, Raiul lui Dumnezeu e foarte divers, pentru că e foarte personal. Pentru că El îl ajută pe om să se sfințească în ritmul său propriu și nu într-un ritm standard, impus, samavolnic. Și Sfinții Lui cresc în ritmul lor, cresc frumos, cresc organic, pentru că tot ceea ce fac ei fac în mod asumat. Ei se sfințesc din iubire pentru El, ei se sfințesc pentru El, ei se sfințesc pentru a-L iubi pe El veșnic și, de aceea, marea lor iubire nu poate fi niciodată separată de Dumnezeu. Pentru că Împărăția lui Dumnezeu e sălășluirea lui Dumnezeu în Sfinții Lui și bucuria lor veșnică împreună. E o schimbare continuă după Dumnezeu, e o ieșire continuă din ei înșiși spre El, întru care se umplu de negrăita Lui slavă dumnezeiască.

Și înțelegând cu toții că aceasta e viața, aceasta e viața adevărată a oamenilor, nu putem opta decât pentru sfințenie. Pentru că sfințenia e viața cea adevărată a oamenilor. Și dacă azi noi îi cinstim pe toți Sfinții Lui, cunoscuți și necunoscuți de către noi, astăzi noi cinstim și adevăratul statut al omului: acela de a fi intimul lui Dumnezeu, de a fi Sfântul Lui.

Însă ce vedem la tot pasul? Oameni care nu își cunosc statutul, menirea, scopul în viață, care nu caută sfințenia lui Dumnezeu...și plonjează în moarte, în ratare, în disperare.

De ce? Pentru că ratarea pare o „soluție economică”. Muncești mai puțin, stai mai mult, ți se pare că „ți-e bine”.

Însă ce bine e ăla care te duce în Iad? Ce bine există în lipsa relației cu Dumnezeu și cu oamenii? Ce fericire e aia care te umple de rușine? Ce câștig e acela care te umple de frică, de frica pedepsei Lui, a Celui care va judeca toate faptele, gândurile, sentimentele, intențiile noastre?...

Nu putem lăsa lucrurile pe mai târziu! Nu putem trăi mai târziu creștinește și azi...la întâmplare! Pentru că Dumnezeu ne cheamă la viața de sfințenie pe fiecare zi. Și orice negare a Lui [Mt. 10, 33] înseamnă o negare a ta. Pentru că El e viața noastră. Iar dacă El e Viața care ne dă nouă viață, atunci nu putem să negăm niciodată Viața, pentru că nu mai are niciun sens viața noastră.

Și o vedem mereu!...O vedem oricând păcătuim. Pentru că păcatul nu înseamnă cunoaștere, ci moarte. Păcatul nu înseamnă alinare, ci afundare în moarte. Moartea ne zâmbește din orice păcat pe care îl săvârșim în mod hâd, în mod înfiorător. Și nimeni nu ne poate scăpa de această continuă, obsesivă, sâcâitoare față a morții în afară de El.

Pentru că Taina Spovedaniei e Taina ridicării noastre din Iad. Și am trăit de atâtea ori ridicarea mea din Iad încât mă înfior mereu că pot să recad, cu atâta ușurință acolo, în Iadul meu, care mă dezgustă profund. Însă, se pare că mă dezgustă prea puțin păcatul și totodată Iadul de recad mereu și mereu în Iad. Dar, în același timp, fiind în Iad, în Iadul păcatelor mele, nu găsesc nicio alinare în altă parte, la nimeni, decât la Domnul meu și al nostru, al tuturor, la Cel care S-a pogorât în Iad, pentru ca pe toți să îi ridice din moartea lor.

Nu, nu vorbesc despre o metaforă aici! Ci despre o coborâre la propriu, interioară, în Iad, prin păcătuire. Dar și despre o ridicare, la propriu, de asemenea interioară, din Iad, prin mâna Domnului, Care mă scoate de acolo.

Pentru că toată viața bisericească este o realitate sfântă și îndumnezeitoare și plină de minuni zilnice. E realitatea în care se nasc și cresc Sfinții lui Dumnezeu. Pentru că ei se nasc și cresc aici, în Biserica Lui, și nu aiurea.

Dar creșterea lor în sfințenie e interioară și pentru ca să o vezi trebuie să fii și tu un om sfânt. Dacă nu ești Sfânt, nu ai cum să îi vezi pe Sfinți! Pentru că Sfinții se văd cu sufletul curat, luminat, sfințit, se văd prin multă dragoste și fără niciun gând păcătos.

Căci dacă crezi că poți să „profiți" de Sfinți, nu faci decât să îți amărăști și mai mult sufletul. Dar dacă crezi cu tot sufletul că, iubindu-i și ajutându-i, te vei lumina și curăți și tu, atunci vei avea parte de mila și de ajutorul lor, al Sfinților Lui, căci ei miluiesc pe toți cei care își arată iubirea față de persoana lor.

Așa stând lucrurile, iubiții mei, praznicul de azi e un praznic al bucuriei împlinite, pentru că e praznicul Bisericii împlinite! Căci Biserica Cincizecimii se împlinește prin Sfinții ei. Biserica Cincizecimii e Biserica tuturor Sfinților lui Dumnezeu. Însă Biserica Cincizecimii e Biserica Ortodoxă, e Biserica lui Dumnezeu ajunsă până la noi, nevrednicii robii Săi, și din care și noi facem parte, cu toate păcatele noastre.

Nu există altă Biserică în afara acesteia, în care noi suntem, și nici alți Sfinți în afara ei! Nu există Taine, nici mântuire, nici Sfinți, nici adevăr deplin în afara Bisericii Lui. Dar pentru a cunoaște Tainele

Bisericii, pentru a cunoaște adevărul Lui, pentru a ne mântui nu e de ajuns doar să venim la Biserică, ci e nevoie să citim teologia Bisericii, să ne-o asumăm, să trăim în sfințenie înaintea lui Dumnezeu și a oamenilor. Adică să fim, în mod explicit, ai lui Dumnezeu.

Dumnezeu să ne întărească și să ne bucure întotdeauna! Amin.

Predică la Duminica Sfinților Români [2017]

Iubiții mei[543],

duminica de azi este și trebuie să fie o bucurie a tuturor românilor. Pentru că astăzi îi cinstim pe Sfinții români, știuți și neștiuți de către noi, canonizați sau nu, dar care se roagă pentru noi neîncetat ca să ne mântuim. Pentru că ei se roagă pentru cei care sunt dintr-o nație cu ei, dorindu-le folosul lor veșnic.

Și cred că Sfinții ne sunt cei mai buni prieteni ai noștri. Pentru că ei sunt cei care ne doresc binele veșnic și nu trecător.

Cine spunem noi că e *prieten* cu noi? Cel care vine și ne întreabă de vorbă, cel care ne ajută, cel care ne iubește, cel care mănâncă și bea cu noi și se roagă împreună cu noi și vrea binele lui Dumnezeu. Însă Sfinții lui Dumnezeu sunt cei care doresc cu adevărat binele nostru real, adică sfințirea noastră, pentru că ei se bucură de Raiul lui Dumnezeu. Și unde sunt ei, acolo vor să fim și noi.

De aceea, ei se roagă neîncetat pentru mântuirea noastră, pentru venirea noastră în fire, pentru pocăința noastră și pentru ca noi să avem o viață curată în mod cotidian. Căci viața bisericească e viața sfântă și pe ea trebuie să o trăim zi de zi.

...Câți Sfinți români a canonizat Biserica noastră? Foarte puțini! Cei mai mulți sunt neca-

---

[543] Scrisă în ziua de marți, 13 iunie 2017, începând de la ora 10. 43, afară fiind soare și 26 de grade. Și terminată la 14. 53, la 31 de grade.

nonizați (căci se știu date despre viața și nevoința lor) și nespus de mulți sunt neștiuți. Pentru că în două mii de ani de viață bisericească pe aceste meleaguri nu pot fi decât nespus de mulți Sfinții lui Dumnezeu, care au trăit și au adormit aici, pe pământul nostru românesc.

Eu așa cred și simt…Nu poate fi altfel! Pentru că Dumnezeu Își are Sfinții Lui în orice loc și în orice timp și pe ei îi ajută în toate zilele lor.

În predicile din anii trecuți am vorbit despre mai mulți Sfinți români canonizați și despre Sfinți cu Sfinte Moaște în țara noastră, care nu sunt români de neam, dar la care ne raportăm ca la *ai noștri*. De ce? Pentru că ei ne ajută mereu în viața noastră, la ei noi ne rugăm, la ei mergem cu toată inima și ne sprijină în tot ceea ce facem. De aceea, pe Sfinții cei străini de neamul nostru, dar cu Sfinte Moaște în țara noastră, noi îi trăim ca pe *ai noștri*, pentru că ne-am intimizat cu ei. I-am făcut să fie *ai noștri* prin iubirea pe care o avem pentru ei, căci și ei s-au făcut *ai noștri* prin iubirea cu care ne iubesc.

Însă astăzi vreau să vă vorbesc despre Sfinți români canonizați recent. Despre cei pe care nu îi cunoaștem prea bine și cu care trebuie să ne împrietenim din ce în ce mai mult.

Astfel, anul trecut, pe 6-7 iunie 2016 au fost canonizați 4 Sfinți români din sec. al 18-lea: Sfântul Iacob Putneanul, Mitropolitul Moldovei între 1750-1760, care e pomenit pe 15 mai, și Cuvioșii Părinți Sila, Paisie și Natan de la Mănăstirea Sihăstria Putnei, care sunt pomeniți pe 16 mai[544]. Însă, dacă

---

[544] *Cf.*
http://basilica.ro/noi-sfinti-in-calendarul-bisericii-ortodoxe-romane-2/ și
https://ro.orthodoxwiki.org/Iacob_Putneanul.

despre Sfântul Iacob Putneanul, Mitropolitul Moldovei, știm date mai multe, despre cei 3 Sfinți de la Sihăstria Putnei datele sunt sumare. Și tocmai de aceea despre mulți Sfinți români nu știm mai nimic sau i-am uitat cu totul: pentru că nu au rămas lucruri scrise despre ei.

Despre Sfântul Iacob Putneanul știm că s-a născut pe 20 ianuarie 1719 într-o familie ortodoxă din Bucovina și că la 12 ani a plecat la Mănăstire. E hirotonit Preot la 17 ani și ajunge Egumenul Mănăstirii Putna la 25 de ani[545].

Cum așa? Cum de a fost hirotonit de la o asemenea vârstă necanonică și pus să conducă o Mănăstire la 25 de ani? Pentru că cel care l-a hirotonit și cei care l-au pus Stareț s-au uitat la viața lui duhovnicească și nu la vârsta lui biologică. Căci acolo unde e sfințenie, unde Dumnezeu Își arată slava Lui din destul, acolo e și vârsta proprie pentru a-I sluji Domnului. Dar acolo unde e doar vârsta și toate condițiile canonice sunt împlinite în aparență, dar nu e prezent Dumnezeu în mod evident, adică acolo unde nu e sfințenie personală, nu e nici vrednicie pentru Preoție. Pentru că Dumnezeu ne vrea cu totul ai Lui și nu de formă.

Așadar, pentru Sfântul Iacob s-au încălcat normele canonice ale Bisericii, dar în folosul vieții Bisericii. Pentru că a fost hirotonit Preot la jumătatea vârstei canonice pentru preoție, dar după voia lui Dumnezeu. Pentru că preoția i-a fost lui spre mântuire și nu spre osândă. Și de aceea, la fiecare hirotonie trebuie să se caute voia lui Dumnezeu, trebuie să se vadă petrecerea candidatului cu Dum-

---

[545] *Cf.* http://basilica.ro/viata-sf-iacob-putneanul-mitropolitul-moldovei/.

nezeu, trebuie să se descopere Dumnezeu în cel care vine spre hirotonie, dacă vrem să avem hirotonii dorite de Dumnezeu și nu doar de noi, oamenii. Căci aceia sunt Preoții lui Dumnezeu cu adevărat: pe care El îi cheamă la slujirea Lui și ei vin, ascultători și smeriți, cu conștiința profundă a nevredniciei lor, pentru a-I sluji Lui.

La numai 26 de ani, Sfântul Iacob ajunge Episcop de Rădăuți, adică în anul 1745. Iar la numai 31 de ani ajunge Mitropolitul Moldovei, în anul 1750, fiind 10 ani Mitropolitul Moldovei. Și se ocupă cu tiparul și cu tipărirea de cărți bisericești[546], făcând 3 lucruri importante ca Mitropolit: 1. tipărește primul Bucvar/ Abecedar românesc, 2. înființează prima școală sătească din Moldova, în satul Putna și 3. inițiază traducerea *Vieților Sfinților* în 12 volume, cea pe care o avem noi azi, adusă la zi, în vremea lui tipărindu-se doar primele 6 volume[547].

Pentru că cele care ne zidesc cu adevărat sunt cărțile. Conținutul sfânt al cărților e cel care ne zidește interior. Și cel care zidește cărți, zidește oameni. Iar cel care zidește oameni, zidește Sfinți ai lui Dumnezeu.

Și zidurile de piatră și de cărămidă pier cu timpul, dar cărțile sfinte sunt mai tari decât curgerea vremii. Căci tipărite iar și iar ele ajung din veac în veac și sunt o lumină mântuitoare pentru toți.

Pentru că noi, cei de azi, suntem creștini nu doar pentru că ne-am botezat în aceeași Biserică cu Sfinții de dinaintea noastră, ci pentru că citim și învățăm aceeași credință cu ei. Și ceea ce citim devine viața noastră și slujirea noastră în Biserică. Pentru că noi ne legăm interior de cei de dinaintea

---

[546] Ibidem.

[547] Ibidem.

noastră și suntem una cu ei prin aceeași credință, viață și slujire pe care ni le asumăm continuu.

Însă Sfântul Iacob părăsește scaunul mitropolitan pentru că a fost silit și nu pentru că a dorit acest lucru. Și el s-a retras la Mănăstire pentru ultimii 18 ani de viață.

În ultimele zile ale vieții sale s-a tuns în shima cea mare, prin Duhovnicul său, Sfântul Cuvios Natan, și a primit numele de *Eftimie*. Iar după 4 zile de la acest eveniment, pe 15 mai 1778, el a trecut cu pace la Domnul și a fost înmormântat în pridvorul Mănăstirii Sihăstria Putnei, ca unul care era noul ei ctitor[548].

Și astfel avem un Mitropolit schimnic, un Mitropolit sihastru prigonit pentru dreptate[549] în persoana Sfântului Eftimie Schimitropolitul, fost *Iacob*, care a trecut în viața sa peste toate prevederile canonice ale hirotoniei, dar care a adus roade autentice în Biserica românească.

Pentru că a iubit să-I slujească lui Dumnezeu și oamenilor, a iubit cartea, ascultarea și nevoința și s-a umplut de slava lui Dumnezeu din destul.

Cine sunt cei 3 Cuvioși Părinți canonizați dimpreună cu el?

Sfântul Sila a venit la 17 ani la Mănăstire și primește de tânăr shima[550] mare.

În 1753 e pus Stareț al Mănăstirii de către Sfântul Iacob Putneanul, fiind povățuitor al Domnilor și al Arhiereilor vremii sale. Pentru că și-a cunoscut sfârșitul vieții sale, el l-a pus Stareț în locul său pe Sfântul Natan, și Sfântul Ieroschimonah Sila

---

[548] Ibidem.

[549] Ibidem.

[550] Transliterarea corectă a lui σχήμα. În română s-a încetățenit cuvântul *schima*.

adoarme pe 23 aprilie 1783, după 70 de ani de nevoință în Sihăstria Putnei[551].

Sfântul Paisie intră și el de tânăr în Mănăstire, a fost Stareț a două Mănăstiri, după care vine în Schitul Sihăstria Putnei unde trăiește în smerenie. Nu a fost Strareț al Sihăstriei, dar avea darul înaintevederii și era cunoscut ca un mare Părinte duhovnicesc[552]. Pentru că acest lucru e important: să fii plin de daruri dumnezeiești și de curăție sfântă și nu de distincții bisericești fără acoperire în viața ta. Sfântul Paisie adoarme în pace pe 16 decembrie 1784[553].

Sfântul Natan s-a născut în Pașcani și a primit shima mare la Sihăstria Putnei. Era caligraf și foarte iscusit Duhovnic. Și Sfântul Stareț și Ieroschimonah Natan a adormit pe 26 decembrie 1784[554]. Însă, deși niciunul nu a adormit pe 16 mai, ei au fost rânduiți a fi pomeniți în această zi, pentru ca să fie după pomenirea Sfântului Iacob/ Eftimie Mitropolitul Moldovei.

Sfintele Moaște ale Sfinților Cuvioși Sila, Paisie și Natan au fost descoperite pe 24 aprilie 1990 și au început să facă minuni[555]. Și toți 4 au fost canonizați odată „cu prilejul împlinirii a 550 de ani de la întemeierea Mănăstirii Putna și a 20 de ani de la resfințirea vechii Biserici de la Sihăstria Putnei”[556].

Bineînțeles că toți 4 puteau fi canonizați mai devreme. La foarte puțin timp după adormirea lor.

---

[551] *Cf.*
http://basilica.ro/viata-sf-cuv-sila-paisie-si-natan-de-la-sihastria-putnei/.

[552] Ibidem.

[553] Ibidem.

[554] Ibidem.

[555] Ibidem.

[556] Ibidem.

Pentru că proclamarea sinodală a canonizării nu înseamnă că Sfinții devin „Sfinți" începând cu clipa aceea, ci că de atunci sunt recunoscuți în mod oficial ca Sfinți în Biserica în care ei au fost canonizați și, prin extensie, în întreaga Biserică a lui Dumnezeu. Pentru că Sfinții sunt *Sfinți* din timpul vieții lor și nu ajung Sfinți după moarte! După moarte ne rămân numai Sfintele lor Moaște, dacă ne rămân și acelea, și ei încep să facă minuni în viața noastră. Sau, dimpotrivă, rămân cu totul necunoscuți nouă și ne ajută în mod tainic cu prezența și rugăciunea lor.

De aceea, trebuie să fim conștienți de faptul că Sfinții depășesc toată înțelegerea noastră. Noi știm despre viața lor pământească câteva detalii, unele de la ei, altele de la ucenicii și contemporanii lor. Dar nu știm cum arată ei acum, în slava lui Dumnezeu, decât dacă ei ni se descoperă și ne vestesc acest lucru. Cum nu îi cunoaștem, decât dacă ei ni se descoperă, pe mulții Sfinți neștiuți ai lui Dumnezeu, care ne sprijină prin sfintele lor rugăciuni, dar noi nu îi știm pe ei.

Sfântul Cuvios Onufrie de la Vorona a fost canonizat pe 7-9 septembrie 2005[557] de Biserica noastră. El a fost rus de neam, dintr-o familie nobiliară, dar a venit în Moldova în 1749, având în jurul a 50 de ani, pentru ca să trăiască monahal. Și trăind aici monahal *s-a românizat* sau noi îl socotim ca fiind *al nostru*. Cu ce se ocupa? Copia manuscrise în mod caligrafic, fiind ucenicul Sfinților Vasile de la Poiana Mărului și Paisie de la Neamț. 25 de ani trăiește într-o peșteră în nevoință foarte aspră. Primește shima ce mare de la Sfântul Paisie, în 1774,

---

[557] *Cf.* https://doxologia.ro/video/evenimente/canonizarea-sfantului-onufrie-de-la-vorona.

la Dragomirna, trăind viață isihastă în împrejurimile Sihăstriei Voronei. Primește darul deosebirii duhurilor. Adoarme pe 29 martie 1789, fiind îngropat la rădăcina unui măr, în livadă. Însă încep să se petreacă minuni la mormântul său și în peștera în care el s-a nevoit. Sfintele sale Moaște au fost descoperite și cinstite începând cu anul 1846[558].

Putea fi el canonizat mai devreme? Bineînțeles! Și cei care l-au cinstit înainte de canonizarea sa nu au greșit nicidecum, pentru că Sfinții sunt Sfinți din timpul vieții lor. Canonizarea nu face decât *să ateste* sfințenia pentru toată Biserica, dar ea nu „inventează" sfințenia Sfinților. Ea *o mărturisește* și *o proclamă* în mod public și definitiv. Dar pentru ca să *atești*, *să mărturisești* și *să proclami* sfințenia cuiva, ea trebuie *să existe* mai întâi, să avem mărturia ei și încredințarea că avem de-a face cu un Sfânt al lui Dumnezeu.

Și pentru ca mărturia vieților Sfinților să rămână printre noi trebuie să o avem scrisă. Trebuie să avem date de la Sfinți și despre ei. Trebuie să ne rămână date autentice despre viața și sfințenia lor. Însă, pentru ca să rămână date de la ei și despre ei, trebuie să existe ucenici ai Sfinților, admiratori ai lor, ascultători ai lor, oameni care să își noteze ce spun și ce fac Sfinții. Pentru că recunoștința față de Sfinți se vede prin aceea că devenim depozitarii vieților și ai cuvintelor și ai faptelor lor.

La polul opus, dacă nu păstrăm date despre Sfinți, dar am trăit pe lângă ei, arătăm faptul că nu i-am înțeles în adâncul lor. Că i-am tratat cu indiferență, cu lejeritate, cu ironie...Pentru că atunci pe când ei trăiau, noi nu le-am văzut profunzimea vieții

---

[558] *Cf.* https://doxologia.ro/viata-sfant/viata-sfantului-cuvios-onufrie-de-la-vorona.

lor, fiindcă ni se părea că ei sunt „ca noi”...Dar Sfinții nu sunt oameni comuni! Ei nu au o viață comună, banală, ștearsă, ci ei sunt plini de iubire și de curăție și de împlinirea voii lui Dumnezeu. Fapt pentru care, nu putem spune că „nu i-am văzut” sau că „nu i-am auzit”, pentru că ei trăiesc în mijlocul nostru, ne slujesc nouă, se zbat pentru noi toată ziua.

Tot pe 9 septembrie, dimpreună cu Sfântul Onufrie de la Vorona, e pomenit și Sfântul Chiriac de la Tazlău, care a trăit în sec. al 17-lea. S-a născut în satul Mesteacăn, din ținutul Neamțului, și a plecat la Mănăstire de tânăr. Ajunge în scurt timp Ieromonah, dar se retrage în pustnicie. Și în viața sa isihastă, Sfântul Chiriac primește darul rugăciunii curate, pe cel al vindecării bolilor și pe cel al izgonirii demonilor. Avea și darul deosebirii duhurilor și s-a arătat făcător de minuni din timpul vieții sale. Adoarme pe la anul 1660 și a fost înmormântat în pridvorul Bisericii Mănăstirii Tazlău[559] din jud. Neamț[560].

Sfintele sale Moaște au fost descoperite de mult, pentru că trupul său a fost găsit nestricat, dar a fost canonizat în 2008[561]. Bineînțeles că și el, ca și toți ceilalți Sfinți ai Bisericii canonizați recent, puteau fi canonizați de mult.

Și prin faptul că au fost canonizați după sute de ani de la adormirea lor nu înseamnă că „s-a așteptat creșterea lor în sfințenie”, pentru că Sfinții erau Sfinți din timpul vieții lor.

Ci doar *s-a întârziat* pomenirea lor liturgică în Biserică, pentru că ei sunt în Împărăția lui Dum-

---

[559] *Cf.* http://basilica.ro/viata-si-acatistul-sfantului-cuvios-chiriac-de-la-tazlau/.

[560] Saitul Mănăstirii: https://tazlau.mmb.ro/.

[561] *Cf.* http://basilica.ro/viata-si-acatistul-sfantului-cuvios-chiriac-de-la-tazlau/.

nezeu. Nu canonizarea Sfinților „îi introduce" în Împărăția lui Dumnezeu, ci canonizarea atestă faptul că Biserica *a înțeles* că ei sunt Sfinți.

Și am vorbit doar despre 6 Sfinți canonizați recent...Despre care avem date puține. Mărturii puține, dar viguroase, și pe baza lor s-a făcut canonizarea. Și noi, cei credincioși, trebuie să ne raportăm la Sfinții lui Dumnezeu așa după cum ne învață Biserica.

Noi nu putem nega Sfinții Bisericii, noi nu putem inventa „Vieți" ale lor care să contrasteze cu mărturia Bisericii, noi nu putem să luptăm împotriva teologiei Sfinților Bisericii. Ci noi trebuie să îi iubim pe Sfinți, să învățăm de la ei teologia Bisericii și să îi chemăm continuu în ajutorul nostru, pentru ca să ne ajute în toate nevoile, ispitele și greutățile vieții noastre.

Iar Sfinții români ne pot învăța multe despre sufletul românesc, dacă îi rugăm în acest sens. Ei ne pot învăța despre modul particular în care românii trăiesc și se raportează la Dumnezeu. Dar particularitatea noastră trebuie să se fundamenteze pe sursele fundamentale ale credinței noastre, adică pe Scriptură, pe dogme, pe canoane, pe teologia, pe slujbele și viața Bisericii. Pentru că altfel suntem niște originali fără fundamente reale, niște oameni care vedem în mod particular viața Bisericii, dar nu în mod fundamental ortodox.

Și cred că multele probleme ale Bisericii noastre românești pornesc de aici: de la modul particular în care noi, românii, vedem Biserica, credința, neamul, viața, dar fără să avem o fundamentare tradițională, profund ortodoxă în viața noastră. Noi credem că „gândim" și „trăim" ortodox, fără însă să ne pese de cum arată Scriptura, cărțile de cult, dogmele în

esența lor, adică în limba greacă și în înțelegerea lor tradițional-ortodoxă. Dar când mergem la surse ne dăm seama că noi avem o spoială de înțelegere teologică și multe derapaje de la viața bisericească, pentru că nu știm, în fapt, cum arată Scriptura, Slujbele, dogmele, canoanele, Viețile Sfinților în ingenuitatea lor. Pentru că avem cultul Bisericii în limba română, dar cultul și teologia Bisericii sunt traduse și înțelese românește, iar nu din perspectiva greacă, tradițională, a Bisericii.

Cu toate aceste neajunsuri, înțelegeri pe jumătate ale lucrurilor, distorsiuni ale modului în care înțelegem viața și teologia Bisericii, noi suntem în Biserica lui Dumnezeu și creștem în harul și înțelegerea Lui zi de zi. Și avem conștiința fermă că suntem *ucenicii* Sfinților de dinaintea noastră și că Biserica e formată din generații și generații de credincioși, care și-au adus aportul lor la viața și la teologia Bisericii.

De aceea trebuie să ne bucurăm și să ne veselim în Domnul de Sfinții noștri și să învățăm de la ei cum să ne nevoim și cum să Îl iubim pe Dumnezeu. Pentru că esența vieții ortodoxe constă în a fi plin de adevărul și de sfințenia lui Dumnezeu. Amin!

Pareneză la Parastas

Iubiții mei[562],

Slujba pe care am făcut-o azi, în zi de sâmbătă, pentru cei adormiți ai noștri se numește *Parastas* în limba română. Însă cuvântul real care desemnează Slujba, în limba greacă, de unde noi l-am preluat și românizat, este *Παράστασις* [Parastasis]. Și, în greacă, παράστασις are multe înțelesuri, dar înțelesul care eu cred că exprimă pomenirea celor adormiți e acesta: *a pune deoparte*[563].

Pentru că cei adormiți ai noștri au fost luați de Dumnezeu din această viață și puși deoparte, fiecare după faptele sale, în Rai sau în Iad. Iar noi îi pomenim liturgic în Biserică pe cei puși deoparte de Dumnezeu, cerând Domnului să îi miluiască și să îi ierte pe ei.

Așadar, Parastasul este Slujba pentru cei adormiți, pentru cei luați de Dumnezeu din viața aceasta și puși deoparte. Și noi îi pomenim pe cei adormiți ai noștri cu colivă și vin, cu colaci și cu fructe, pentru că le dăm milostenie spre iertarea lor. Și prin toată Slujba, dar, mai ales, prin rugăciunile de dezlegare de păcate din timpul Slujbei, pe care le-am făcut noi, Preoții, și prin milostenia pe care dumneavoastră o veți face, împărțind cele pregătite pentru ei, noi am cerut și cerem de la Dumnezeu iertarea lor de păcate, a celor pe care Dumnezeu i-a luat de pe

---

[562] Scrisă în ziua de 17 iunie 2017, o zi de sâmbătă. Cu ploaie și soare.

[563] *Greek-English Lexicon*, compiled by Henry George Liddell and Robert Scott, Pub. Harper and Brothers, Franklin Square, New York, 1883, p. 1142.

pământ. Pentru că ei sunt vii la Dumnezeu, sufletele lor sunt vii și ele au nevoie de rugăciunea Bisericii, de rugăciunea tuturor, adică de iubirea noastră, a tuturor.

Pentru că rugăciunea e iubire, ca și milostenia, și noi îi îmbrățișăm cu iubire pe cei pentru care facem Parastas.

De aceea, trebuie să fim încredințați de faptul că Dumnezeu îi iartă pe cei adormiți pe care noi îi pomenim. Eu de fiecare dată când slujesc un Parastas simt iertarea lui Dumnezeu coborând în inima mea, dar și în sufletele pe care le pomenesc. Simt cum Dumnezeu ne pune în pacea Sa. Pentru că Dumnezeu dorește să ne încredințeze de faptul că iertarea Lui e reală, că ea se cere și se primește de la El, aici, în Biserica Sa și că fără ea noi nu ne putem mântui.

Dumnezeu să îi pomenească întru Împărăția Sa pe toți cei adormiți ai noștri, acum și pururea și în vecii vecilor! Amin.

Cuprins

1. Ce mai fac vrăjmașii mei? (3-10)
2. Predică la Duminica a 17-a după Cincizecime [2017] (11-26)
3. Predică la Sfinții 3 Ierarhi [30 ianuarie 2017] (27-40)
4. Predică la Întâmpinarea Domnului [2 februarie 2017] (41-57)
5. Predică la Duminica a 33-a după Cincizecime [2017] (58-72)
6. Avem nevoie de un cutremur? (73-82)
7. Pareneză la sfințirea unei case (83-84)
8. Pareneză în cadrul Sfintei Taine a Mărturisirii (85-86)
9. Pareneză înainte de Sfânta Taină a Nunții (87-88)
10. Predică la Duminica a 34-a după Cincizecime [2017] (89-105)
11. Predică la Duminica Înfricoșătoarei Judecăți [2017] (106-119)
12. Predică la Duminica Izgonirii lui Adam din Rai [2017] (120-128)
13. Ce înălțime a sincerității ai? (129-138)
14. Predica la publicarea Psalmilor Scripturii [2017] (139-148)
15. Predică la Duminica întâia din Postul Mare [2017] (149-159)
16. Predică despre națiune și naționalism [2017] (160-166)
17. Predică la Duminica a 2-a din Postul Mare [2017] (167-177)
18. Predica la Parastasul bunicului meu Marin [2017] (178-182)

19. Predică la Duminica a 3-a din Postul Mare [2017] (183-195)
20. Predică la Bunavestire [2017] (196-205)
21. Predică la Duminica a 4-a din Postul Mare [2017] (206-219)
22. Predică la Duminica a 5-a din Postul Mare [2017] (220-228)
23. Predică la Evanghelia Sfântului Lucas [1] (229-239)
24. Predică despre diverse profeții mariologice și despre viața duhovnicească (240-248)
25. Predică despre epectasis și teosis (249-258)
26. Predică la Evanghelia Sfântului Lucas [2] (259-273)
27. Predică la Duminica Intrării Domnului în Ierusalim [2017] (274-284)
28. Predică la Evanghelia Sfântului Lucas [3] (285-292)
29. Predică despre diverse locuri scripturale și patristice [1] (293-302)
30. Predică despre diverse locuri scripturale și patristice [2] (303-316)
31. Predică la Învierea Domnului [2017] (317-328)
32. Predică despre chenosisul Domnului și asumarea relației noastre cu Dumnezeu (329-343)
33. Predică despre diverse locuri scripturale și patristice [3] (344-354)
34. Predică la Izvorul tămăduirii [2017] (355-361)
35. Predică la Duminica a II-a după Paști [2017] (362-368)
36. Predică la Evanghelia Sfântului Lucas [4] (369-381)
37. Predică despre diverse locuri scripturale și patristice [4] (382-392)

38. Predică la Duminica a 3-a după Paști [2017] (393-405)
39. Predică la 12 ani de la adormirea Fericitului Ilie văzătorul de Dumnezeu [4 mai 2017] (406-414)
40. Predică la Duminica a 4-a după Paști [2017] (415-423)
41. Predică la Duminica a 5-a după Paști [2017] (424-431)
42. Predică la Evanghelia Sfântului Lucas [5] (432-440)
43. Predică la Duminica a 6-a după Paști [2017] (441-452)
44. Predică la Înălțarea Domnului [2017] (453-461)
45. Predică la Duminica a 7-a după Paști [2017] (462-469)
46. Predică la Duminica Cincizecimii [2017] (470-479)
47. Predică în lunea Preasfintei Treimi [2017] (480-486)
48. Predică la Duminica tuturor Sfinților [2017] (487-492)
49. Predică la Duminica Sfinților Români [2017] (493-503)
50. Pareneză la Parastas (504-505)

Biblioteca
Teologie pentru azi

1. *Acatistul Nunții* (35 pagini)
http://www.teologiepentruazi.ro/2009/10/01/acatistul-nuntii/

2. *Troparul, Condacul și Acatistul Fericitului Serafim Rose al Platinei* (20 pagini)
http://www.teologiepentruazi.ro/2009/10/01/troparulcondacul-si-acatistul-fericitului-serafim-rose-al-platinei/

3. *Lumea postmodernă și depersonalizarea omului* (335 pagini)
http://www.teologiepentruazi.ro/2009/10/01/lumea-postmoderna-si-depersonalizarea-omului/

4. *Viața lui Adam și a Evei* (27 pagini)
http://www.teologiepentruazi.ro/2009/10/03/viata-lui-adam-si-a-evei/

5. *Teologia îndumnezeirii* (202 pagini)
http://www.teologiepentruazi.ro/2009/10/03/teologia-indumnezeirii/

6. *Twitter pentru azi (vol. 1)* (32 pagini)
http://www.teologiepentruazi.ro/2009/10/04/twitter-pentru-azi-vol-1-2009/

7. *Bucuria comuniunii (vol. 1)* (280 pagini)
http://www.teologiepentruazi.ro/2009/10/06/bucuria-comuniunii-vol-1/

8. *Pelerina Egeria și Cultul ortodox* (60 pagini)
http://www.teologiepentruazi.ro/2009/10/07/pelerina-egeria-si-cultul-ortodox/

9. *Biblia Satanică* (157 pagini), ca text auxiliar al cărții: *Lumea postmodernă și depersonalizarea omului*.
http://www.teologiepentruazi.ro/2009/10/12/biblia-satanica-editie-exclusiv-online-ro/

10. *Traduceri patristice (vol. 1)* (73 pagini)
http://www.teologiepentruazi.ro/2009/10/19/traduceri-patristice-vol-1-2009/

11. *Bucuria comuniunii (vol. 2)* (309 pagini)
http://www.teologiepentruazi.ro/2009/10/26/bucuria-comuniunii-vol-2/

12. *Fragmentarium (vol. 1)* (126 pagini)
http://www.teologiepentruazi.ro/2009/10/26/fragmentarium-vol-1/

13. *Nichita Stănescu. Fenomenul limbii poezești* (disertație de master) (155 pagini)
http://www.teologiepentruazi.ro/2009/10/26/nichita-stanescu-fenomenul-limbii-poezesti/

14. Sfântul Sfințit Mucenic Irineu al Lyonului, *Contra ereziilor (vol. 1)* (341 pagini)
http://www.teologiepentruazi.ro/2009/11/03/sfantul-sfintit-mucenic-irineu-al-lyonului-contra-ereziilor-vol-1/

15. *Bucuria comuniunii (vol. 3)* (248 pagini)

http://www.teologiepentruazi.ro/2009/11/07/bucuria-comuniunii-vol-3/

16. *Teologia vederii lui Dumnezeu* (252 pagini): introducere la teza doctorală:
http://www.teologiepentruazi.ro/2009/11/18/teologia-vederii-lui-dumnezeu/

17. *Vederea lui Dumnezeu în teologia Sfântului Simeon Noul Teolog* (teză doctorală) (287 pagini)
http://www.teologiepentruazi.ro/2009/11/18/vederea-lui-dumnezeu-in-teologia-sfantului-simeon-noul-teolog/

18. Sfântul Sfințit Mucenic Irineu al Lyonului, *Contra ereziilor (vol. 2)* (457 pagini)
http://www.teologiepentruazi.ro/2009/11/23/sfantul-sfintit-mucenic-irineu-al-lyonului-contra-ereziilor-vol-2/

19. *Bucuria comuniunii (vol. 4)* (449 pagini)
http://www.teologiepentruazi.ro/2009/12/12/bucuria-comuniunii-vol-4/

20. *Bucuria comuniunii (vol. 5)* (366 pagini)
http://www.teologiepentruazi.ro/2010/01/02/bucuria-comuniunii-vol-5/

21. *Fragmentarium (vol. 2)* (270 pagini)
http://www.teologiepentruazi.ro/2010/01/13/fragmentarium-vol-2/

22. *Cuvinte cu amândouă mâinile* (82 pagini)
http://www.teologiepentruazi.ro/2010/01/21/cuvinte-cu-amandoua-mainile-2010/

23. *Bucuria comuniunii (vol. 6)* (144 pagini)
http://www.teologiepentruazi.ro/2010/02/11/bucuria-comuniunii-vol-6/

24. *Fericitul Ilie văzătorul de Dumnezeu, Opere complete (vol. 1)* (377 pagini)
http://www.teologiepentruazi.ro/2010/03/03/fericitul-ilie-vazatorul-de-dumnezeu-opere-complete-vol-1/

25. *Antim Ivireanul: avangarda literară a Paradisului. Viața și Opera (teză doctorală)* (561 pagini)
http://www.teologiepentruazi.ro/2010/03/10/antim-ivireanul-avangarda-literara-a-paradisului-viata-si-opera-2010/

26. *Aspecte dogmatice ale imnologiei ortodoxe. Săptămâna Patimilor și Săptămâna Luminată* (teză de licență) (212 pagini)
http://www.teologiepentruazi.ro/2010/03/23/saptamana-patimilor-si-saptamana-luminata-teza-de-licenta-2010/

27. *Bucuria comuniunii (vol. 7)* (315 pagini)
http://www.teologiepentruazi.ro/2010/04/01/bucuria-comuniunii-vol-7/

28. *Fericitul Ilie văzătorul de Dumnezeu, Opere complete (vol. 2)* (128 pagini)
http://www.teologiepentruazi.ro/2010/04/12/fericitul-ilie-vazatorul-de-dumnezeu-opere-complete-vol-2/

29. *Bucuria comuniunii (vol. 8)* (382 pagini)
http://www.teologiepentruazi.ro/2010/04/29/bucuria-comuniunii-vol-8/

30. *Fericitul Ilie văzătorul de Dumnezeu, Opere complete (vol. 3)* (191 pagini)
http://www.teologiepentruazi.ro/2010/05/06/fericitul-ilie-vazatorul-de-dumnezeu-opere-complete-vol-3/

31. *Epilog la lumea veche (I. 1)* (506 pagini)
http://www.teologiepentruazi.ro/2010/05/14/epilog-la-lumea-veche-i-1/

32. *Twitter pentru azi (vol. 2)* (35 pagini)
http://www.teologiepentruazi.ro/2010/05/25/twitter-pentru-azi-vol-2-2010/

33. *Fericitul Ilie văzătorul de Dumnezeu, Opere complete (vol. 4)* (388 pagini)
http://www.teologiepentruazi.ro/2010/05/30/fericitul-ilie-vazatorul-de-dumnezeu-opere-complete-vol-4/

34. *Epilog la lumea veche (I. 2)* (378 pagini)
http://www.teologiepentruazi.ro/2010/06/04/epilog-la-lumea-veche-i-2/

35. *Fericitul Ilie văzătorul de Dumnezeu, Opere complete (vol. 5)* (175 pagini)
http://www.teologiepentruazi.ro/2010/06/06/fericitul-ilie-vazatorul-de-dumnezeu-opere-complete-vol-5/

36. *Teologia mântuirii la Sfântul Marcu Ascetul* (disertație de master) (154 pagini)

http://www.teologiepentruazi.ro/2010/06/09/teologia-mantuirii-la-sfantul-marcu-ascetul-2010/

37. *Bucuria comuniunii (vol. 9)* (188 pagini)

http://www.teologiepentruazi.ro/2010/06/20/bucuria-comuniunii-vol-9/

38. *Fericitul Ilie văzătorul de Dumnezeu, Opere complete (vol. 6)* (130 pagini)

http://www.teologiepentruazi.ro/2010/06/27/fericitul-ilie-vazatorul-de-dumnezeu-opere-complete-vol-6/

39. *Fericitul Ilie văzătorul de Dumnezeu, Opere complete (vol. 7)* (76 pagini)

http://www.teologiepentruazi.ro/2010/06/30/fericitul-ilie-vazatorul-de-dumnezeu-opere-complete-vol-7/

40. Sfântul Epifanie al Salaminei, *Despre măsuri și greutăți și numere și alte lucruri care sunt în Dumnezeiești le Scripturi* (100 pagini)

http://www.teologiepentruazi.ro/2010/07/16/sfantul-epifanie-al-salaminei-despre-masuri-si-greutati-2010/

41. PS. Acad. Melchisedec Ștefănescu, *Viața și Scrierile lui Grigorie Țamblac* (adaptare a textului ed. din 1884) (138 pagini)

http://www.teologiepentruazi.ro/2010/08/21/ps-acad-melchisedec-stefanescu-viata-si-scrierile-lui-grigorie-tamblac-versiune-adaptata2010/

42. Sfântul Sfințit Mucenic Antim Ivireanul, *Sfătuiri creștine-politice* (text adaptat) (33 pagini)
http://www.teologiepentruazi.ro/2010/08/29/sfantul-antim-ivireanul-sfatuiri-crestine-politice-2010/

43. Sfântul Varlaam al Moldovei, *Răspunsul împotriva Catehismului calvin* (text adaptat) (52 pagini)
http://www.teologiepentruazi.ro/2010/09/22/sfantul-varlaam-al-moldovei-raspunsul-impotriva-catehismului-calvin-2010/

44. *Traduceri patristice (vol. 2)* (347 pagini)
http://www.teologiepentruazi.ro/2010/10/06/traduceri-patristice-vol-2/

45. PS Damaschin Dascălul, *Învățături pentru șapte Taine* (text transliterat și adaptat) (27 pagini)
http://www.teologiepentruazi.ro/2010/10/26/ps-damaschin-dascalul-invataturi-pentru-sapte-taine-2010/

46. Dorin Streinu, *Opere alese, vol. I, Despre mine însumi (Jurnal de scriitor. Fragmente)* (526 pagini)
http://www.teologiepentruazi.ro/2010/12/12/dorin-streinu-opere-alese-vol-i-2010/

47. *Traduceri patristice (vol. 3)* (288 pagini)
http://www.teologiepentruazi.ro/2011/01/02/traduceri-patristice-vol-3/

48. Dorin Streinu, *Opere alese (vol. 2)* (160 pagini)

http://www.teologiepentruazi.ro/2011/01/07/dorin-streinu-opere-alese-vol-2/

49. *Epilog la lumea veche (I. 3)* (256 pagini)
http://www.teologiepentruazi.ro/2011/01/08/epilog-la-lumea-veche-i-3/

50. *Studii de Teologie Dogmatică Ortodoxă (vol. 1)* (237 pagini)
http://www.teologiepentruazi.ro/2011/01/31/studii-de-teologie-dogmatica-ortodoxa-vol-1/

51. *Cuvintele duhovnicești (vol. 1)* (390 pagini)
http://www.teologiepentruazi.ro/2011/02/12/cuvintele-duhovnicesti-vol-1/

52. *Bucuria vine de departe* (carte dialogică cu Prof. Otilia Kloos) (55 pagini)
http://www.teologiepentruazi.ro/2011/03/21/bucuria-vine-de-departe-2011/

53. *Cuvintele duhovnicești (vol. 2)* (558 pagini)
http://www.teologiepentruazi.ro/2011/03/26/cuvintele-duhovnicesti-vol-2/

54. *A vedea și a fi văzut (vol. 1)* (460 pagini)
http://www.teologiepentruazi.ro/2011/04/16/a-vedea-si-a-fi-vazut-vol-1/

55. *Fericitul Ilie văzătorul de Dumnezeu, Opere complete (vol. 8)* (549 pagini)
http://www.teologiepentruazi.ro/2011/06/06/fericitul-ilie-vazatorul-de-dumnezeu-opere-complete-vol-8/

56. *Praedicationes (vol. 1)* (199 pagini)
http://www.teologiepentruazi.ro/2011/06/20/praedicationes-vol-1/

57. *Twitter pentru azi (vol. 3)* (26 pagini)
http://www.teologiepentruazi.ro/2011/07/31/twitter-pentru-azi-vol-3/

58. *Evanghelia după Matei* (112 pagini)
http://www.teologiepentruazi.ro/2011/08/11/evanghelia-dupa-matei/

59. Dorin Streinu, *Opere alese (vol. 3)* (214 pagini)
http://www.teologiepentruazi.ro/2011/10/30/dorin-streinu-opere-alese-vol-3/

60. Dorin Streinu, *Opere alese (vol. 4)* (129 pagini)
http://www.teologiepentruazi.ro/2011/11/05/dorin-streinu-opere-alese-vol-4/

61. Dorin Streinu, *Opere alese (vol. 5)* (283 pagini)
http://www.teologiepentruazi.ro/2011/11/21/dorin-streinu-opere-alese-vol-5/

62. *Studii de poezie pașoptistă* (82 pagini)
http://www.teologiepentruazi.ro/2011/11/28/studii-de-poezie-pasoptista-2011/

63. *Fericitul Ilie văzătorul de Dumnezeu, Opere complete (vol. 9)* (225 pagini)

http://www.teologiepentruazi.ro/2011/12/16/fericitul-ilie-vazatorul-de-dumnezeu-opere-complete-vol-9/

64. Dorin Streinu, *Opere alese (vol. 6)* (209 pagini)
http://www.teologiepentruazi.ro/2012/01/14/dorin-streinu-opere-alese-vol-6/

65. *Statistici. Concluzii. Sublinieri. Lucruri văzute de-aproape* (121 pagini)
http://www.teologiepentruazi.ro/2012/02/18/statistici-concluzii-sublinieri-lucruri-vazute-de-aproape/

66. *Predicile din Săptămâna Mare* (25 pagini)
http://www.teologiepentruazi.ro/2012/04/13/predicile-din-saptamana-mare/

67. *Despre omul Împărăției* (190 pagini). Este al 10-lea volum și ultimul al *Operelor complete* ale Fericitului Ilie văzătorul de Dumnezeu.
http://www.teologiepentruazi.ro/2012/05/29/despre-omul-imparatiei/

68. *Țiganiada: tradiție și inovație. Aventura scriiturii și canonul literar românesc* (111 pagini)
http://www.teologiepentruazi.ro/2012/07/19/tiganiada-traditie-si-inovatie/

69. *Praedicationes (vol. 2)* (253 pagini)
http://www.teologiepentruazi.ro/2012/08/07/praedicationes-vol-2/

70. *Twitter pentru azi (vol. 4)* (30 pagini)

http://www.teologiepentruazi.ro/2012/10/10/twitter-pentru-azi-vol-4/

71. *Istoria începe de oriunde o privești (vol. 1)* (251 pagini)
http://www.teologiepentruazi.ro/2012/11/21/istoria-incepe-de-oriunde-o-privesti-vol-1/

72. *Praedicationes (vol. 3)* (337 pagini)
http://www.teologiepentruazi.ro/2012/12/10/praedicationes-vol-3/

73. *Epilog la lumea veche (I. 4)* (247 pagini)
http://www.teologiepentruazi.ro/2012/12/22/epilog-la-lumea-veche-i-4/

74. *Praedicationes (vol. 4)* (352 pagini)
http://www.teologiepentruazi.ro/2013/01/09/praedicationes-vol-4/

75. *Praedicationes (vol. 5)* (366 pagini)
http://www.teologiepentruazi.ro/2013/01/27/praedicationes-vol-5/

76. *Istoria începe de oriunde o privești (vol. 2)* (261 pagini)
http://www.teologiepentruazi.ro/2013/03/07/istoria-incepe-de-oriunde-o-privesti-vol-2/

77. *Praedicationes (vol. 6)* (308 pagini)
http://www.teologiepentruazi.ro/2013/03/29/praedicationes-vol-6/

78. *Creatori de limbă și de viziune poetică în literatura română (vol. 1)* (228 pagini)

http://www.teologiepentruazi.ro/2013/06/15/creatori-de-limba-si-de-viziune-poetica-in-literatura-romana-vol-1/

79. *Istoria începe de oriunde o privești (vol. 3)* (308 pagini)
http://www.teologiepentruazi.ro/2013/07/31/istoria-incepe-de-oriunde-o-privesti-vol-3/

80. *Bucuria comuniunii (vol. 10)* (356 pagini)
http://www.teologiepentruazi.ro/2013/09/21/bucuria-comuniunii-vol-10/

81. Dorin Streinu, *Opere alese* (vol. 7) (241 pagini)
http://www.teologiepentruazi.ro/2013/09/23/dorin-streinu-opere-alese-vol-7/

82. *Vorbiri de Facebook (vol. 1)* (508 pagini)
http://www.teologiepentruazi.ro/2013/10/20/vorbiri-de-facebook-vol-1/

83. *Epilog la lumea veche I. 1 (ediția a doua)* (862 pagini)
http://www.teologiepentruazi.ro/2014/01/11/epilog-la-lumea-veche-i-1-editia-a-doua/

84. *Praedicationes (vol. 7)* (619 pagini)
http://www.teologiepentruazi.ro/2014/01/16/praedicationes-vol-7/

85. *Bucuria comuniunii (vol. 11)* (361 pagini)
http://www.teologiepentruazi.ro/2014/01/31/bucuria-comuniunii-vol-11/

86. *Atenție teologică* (216 pagini)
http://www.teologiepentruazi.ro/2014/03/04/atentie-teologica/

87. *Interviuri de conștiință [vol. 1]* (367 pagini)
http://www.teologiepentruazi.ro/2014/04/21/interviuri-de-constiinta-vol-1/

88. *Twitter pentru azi (vol. 5)* (59 pagini)
http://www.teologiepentruazi.ro/2014/05/21/twitter-pentru-azi-vol-5/

89. *Vezi ceea ce ești (vol. 1)* (80 pagini)
http://www.teologiepentruazi.ro/2014/05/24/vezi-ceea-ce-esti-vol-1/

90. *Fragmentarium (vol. 3)* (388 pagini)
http://www.teologiepentruazi.ro/2014/05/26/fragmentarium-vol-3/

91. *Vezi ceea ce ești (vol. 2)* (94 pagini)
http://www.teologiepentruazi.ro/2014/06/02/vezi-ceea-ce-esti-vol-2/

92. *Trei poeți și-un început de secol* (280 pagini)
http://www.teologiepentruazi.ro/2014/06/13/trei-poeti-si-un-inceput-de-secol/

93. *Vezi ceea ce ești (vol. 3)* (99 pagini)
http://www.teologiepentruazi.ro/2014/06/20/vezi-ceea-ce-esti-vol-3/

94. *Studii de Teologie Dogmatică Ortodoxă (vol. 2)* (305 pagini)

http://www.teologiepentruazi.ro/2014/06/25/studii-de-teologie-dogmatica-ortodoxa-vol-2/

95. *Studii literare (vol. 1)* (447 pagini)
http://www.teologiepentruazi.ro/2014/06/29/studii-literare-vol-1/

96. *Vezi ceea ce ești (vol. 4)* (101 pagini)
http://www.teologiepentruazi.ro/2014/07/05/vezi-ceea-ce-esti-vol-4/

97. *Traduceri patristice (vol. 4)* (427 pagini)
http://www.teologiepentruazi.ro/2014/07/10/traduceri-patristice-vol-4/

98. *Praedicationes (vol. 8)* (510 pagini)
http://www.teologiepentruazi.ro/2014/08/15/praedicationes-vol-8/

99. *The Sight of God in the Theology of Saint Symeon the New Theologian* (first book in english; my doctoral thesis) (499 pages)
http://www.teologiepentruazi.ro/2014/09/15/the-sight-of-god-in-the-theology-of-saint-symeon-the-new-theologian/

100. *Vorbiri de Facebook (vol. 2)* (393 pagini)
http://www.teologiepentruazi.ro/2014/10/07/vorbiri-de-facebook-vol-2/

101. *Istoria începe de oriunde o privești (vol. 4)* (441 pagini)
http://www.teologiepentruazi.ro/2014/10/20/istoria-incepe-de-oriunde-o-privesti-vol-4/

102. *Mâncăruri românești cu gust* (27 pagini)
http://www.teologiepentruazi.ro/2014/10/27/mancaruri-romanesti-cu-gust/

103. *Acatistul Sfinților pomeniți pe 31 octombrie* (27 pagini)
http://www.teologiepentruazi.ro/2014/10/29/acatistul-sfintilor-pomeniti-pe-31-octombrie/

104. *Studiu despre Viața Sfântului Macarie Romanul* (68 pagini)
http://www.teologiepentruazi.ro/2014/10/31/studiu-despre-viata-sfantului-macarie-romanul/

105. *Fragmentarium [vol. 4]* (502 pagini)
http://www.teologiepentruazi.ro/2014/11/29/fragmentarium-vol-4/

106. *Luceafărul. Comentariu literar* (156 pagini)
http://www.teologiepentruazi.ro/2014/12/18/luceafarul-comentariu-literar/

107. Dorin Streinu, *Opere alese (vol. 8)* (216 pagini)
http://www.teologiepentruazi.ro/2014/12/30/dorin-streinu-opere-alese-vol-8/

108. *Creatori de limbă și de viziune poetică [vol. 2. 1]* (283 pagini)
http://www.teologiepentruazi.ro/2015/01/08/creatori-de-limba-si-de-viziune-poetica-vol-2-1/

109. Pr. Prof. Acad. Dr. Dumitru Popescu, *Dumnezeu e viu și prezent în lume prin slava Sa* (132 pagini)

http://www.teologiepentruazi.ro/2015/01/15/dumnezeu-e-viu-si-prezent-in-lume-prin-slava-sa/

110. Sfântul Apostol Pavel, *Epistola către Efeseni* (26 pagini)
http://www.teologiepentruazi.ro/2015/01/20/epistola-catre-efeseni/

111. *Cartea Sfântului Profet Ionas* (13 pagini)
http://www.teologiepentruazi.ro/2015/01/21/cartea-sfantului-profet-ionas/

112. *Cele 3 Epistole catolice ale Sfântului Apostol Ioannis* (25 pagini)
http://www.teologiepentruazi.ro/2015/01/23/cele-3-epistole-catolice-ale-sfantului-apostol-ioannis/

113. *Epistola catolică a Sfântului Apostol Iacovos, fratele Domnului* (20 pagini)
http://www.teologiepentruazi.ro/2015/01/30/epistola-catolica-a-sfantului-apostol-iacovos-fratele-domnului/

114. *Cartea Sfântului Profet Ioil* (17 pagini)
http://www.teologiepentruazi.ro/2015/02/04/cartea-sfantului-profet-ioil/

115. *Cărțile Sfinților Profeți Avdiu și Angheos* (16 pagini)
http://www.teologiepentruazi.ro/2015/02/10/cartile-sfintilor-profeti-avdiu-si-angheos/

116. *Epistola către Filippeni a Sfântului Apostol Pavlos* (19 pagini)

http://www.teologiepentruazi.ro/2015/02/13/epistola-catre-filippeni-a-sfantului-apostol-pavlos/

117. *Cântarea Cântărilor* (40 pagini)
http://www.teologiepentruazi.ro/2015/02/18/cantarea-cantarilor/

118. *Evanghelia după Marcos* (130 pagini)
http://www.teologiepentruazi.ro/2015/03/22/evanghelia-dupa-marcos/

119. *Epilog la lumea veche I. 2 (ediția a doua)* (952 pagini)
http://www.teologiepentruazi.ro/2015/05/16/epilog-la-lumea-veche-i-2-editia-a-doua/

120. *Teologia Dogmatică Ortodoxă (vol. 1)* (397 pagini)
http://www.teologiepentruazi.ro/2015/06/12/teologia-dogmatica-ortodoxa-vol-1/

121. *Praedicationes (vol. 9)* (675 pagini)
http://www.teologiepentruazi.ro/2015/06/29/praedicationes-vol-9/

122. *Creatori de limbă și de viziune poetică [vol. 2. 2]* (303 pagini)
http://www.teologiepentruazi.ro/2015/07/07/creatori-de-limba-si-de-viziune-poetica-vol-2-2/

123. *Cartea Sfântului Profet Naum* (14 pagini)
http://www.teologiepentruazi.ro/2015/09/09/cartea-sfantului-profet-naum/

124. *Epistola către Galatei* (25 pagini)

http://www.teologiepentruazi.ro/2015/10/10/epistola-catre-galatei/

125. *Cartea Sfântului Profet Amvacum* (14 pagini)
http://www.teologiepentruazi.ro/2015/10/21/cartea-sfantului-profet-amvacum/

126. *Epistola către Colossei* (20 pagini)
http://www.teologiepentruazi.ro/2015/11/08/epistola-catre-colossei/

127. *Eminescu: între modernitate și tradiție. Importanța tradiției literare și spirituale românești pentru viziunea romantică eminesciană* (teză post-doctorală) (884 pagini)
http://www.teologiepentruazi.ro/2015/11/16/eminescu-intre-modernitate-si-traditie/

128. *Traduceri patristice (vol. 5)* (455 pagini)
http://www.teologiepentruazi.ro/2015/12/06/traduceri-patristice-vol-5/

129. *Istoria începe de oriunde o privești (vol. 5)* (289 pagini)
http://www.teologiepentruazi.ro/2016/01/12/istoria-incepe-de-oriunde-o-privesti-vol-5/

130. *Praedicationes (vol. 10)* (627 de pagini)
http://www.teologiepentruazi.ro/2016/01/23/praedicationes-vol-10/

131. *Twitter pentru azi (vol. 6)* (100 de pagini)
http://www.teologiepentruazi.ro/2016/03/22/twitter-pentru-azi-vol-6/

132. *Vorbiri de Facebook (vol. 3)* (190 de pagini)
http://www.teologiepentruazi.ro/2016/03/22/vorbiri-de-facebook-vol-3/

133. *Evanghelia după Ioannis* (129 pagini)
http://www.teologiepentruazi.ro/2016/05/10/evanghelia-dupa-ioannis/

134. *Cartea Sfântului Profet Sofonias* (32 pagini)
http://www.teologiepentruazi.ro/2016/05/10/cartea-sfantului-profet-sofonias/

135. *11 elegii (comentariu literar)* (157 pagini)
http://www.teologiepentruazi.ro/2016/06/15/11-elegii-comentariu-literar/

136. *Epistola întâia către Timoteos* (41 pagini)
http://www.teologiepentruazi.ro/2016/06/15/epistola-intaia-catre-timoteos/

137. *Epistola a doua către Timoteos* (37 pagini)
http://www.teologiepentruazi.ro/2016/06/15/epistola-a-doua-catre-timoteos/

138. *Despre nimic* (conferință online) (54 pagini)
http://www.teologiepentruazi.ro/2016/07/27/despre-nimic-conferinta-online/

139. *Cântările* (57 pagini)
http://www.teologiepentruazi.ro/2016/08/12/cantarile/

140. Sfântul Sfințit Mucenic Antim Ivireanul, *Didahiile* (prima ediție actualizată) (350 pagini)

http://www.teologiepentruazi.ro/2016/08/25/sfantul-sfintit-mucenic-antim-ivireanul-didahiile-prima-editie-actualizata/

141. *Praedicationes (vol. 11)* (698 pagini)
http://www.teologiepentruazi.ro/2016/10/19/praedicationes-vol-11/

142. *Parimiele lui Salomon* (117 pagini)
http://www.teologiepentruazi.ro/2016/10/29/parimiele-lui-salomon/

143. *Studii literare* (vol. 2) (162 pagini)
http://www.teologiepentruazi.ro/2016/11/05/studii-literare-vol-2/

144. *Epilog la lumea veche*, vol. I. 5. Emil Botta (239 pagini)
http://www.teologiepentruazi.ro/2016/11/21/epilog-la-lumea-veche-vol-i-5-emil-botta/

145. Sfântul Împărat Salomon, *Ecclisiastis* (59 pagini)
http://www.teologiepentruazi.ro/2016/11/23/ecclisiastis/

146. *Mântuirea este eclesială* (conferință online) (54 pagini)
http://www.teologiepentruazi.ro/2016/12/19/mantuirea-este-eclesiala-conferinta-online/

147. Dorin Streinu, *Opere alese (vol. 9)* (270 pagini)
http://www.teologiepentruazi.ro/2017/01/20/dorin-streinu-opere-alese-vol-9/

148. *Praedicationes (vol. 12)* (571 pagini)
http://www.teologiepentruazi.ro/2017/02/11/praedicationes-vol-12/

149. *Psalmii* (ediția LXX) (329 pagini)
http://www.teologiepentruazi.ro/2017/03/04/psalmii-editia-lxx/

150. *Psalmii liturgici* (299 pagini)
http://www.teologiepentruazi.ro/2017/03/05/psalmii-liturgici/

151. *Epilog la lumea veche (vol. I. 6). Nichita Stănescu* (759 pagini)
http://www.teologiepentruazi.ro/2017/06/01/epilog-la-lumea-veche-vol-i-6-nichita-stanescu/

Pr. Dr. Dorin Octavian Piciorus

© *Teologie pentru azi*
Toate drepturile rezervate